

ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆ
ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಲೆ

೧೨

ಜಾನಪದ ಲೇಖನಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು: ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಣುಕಾ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್

ವಿತ್ರಮಂಡ್ಯಮ

ಮುಖ್ಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಪುಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು

ಡಾ|| ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆ
ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಲೆ

೧೨

ಜಾನಪದ ಲೇಖನಗಳು

ಸಂಪಾದಿಸಿದವರು

ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಣುಕಾ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ

ವಿತ್ರಮಂಡ್ಯಮ

ಮುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು 'ಮಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮ'ದ 'ಉಚಿತ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಅಭಿಯಾನದ ಭಾಗವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು, ಸಾಫ್ಟ್ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು
freebookculture.rivertoughts.com ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.
This book is published as part of 'Mitramaadhyama' Trust's campaign FREE BOOK CULTURE; people who wish to
have their own copy can download it from freebookculture.rivertoughts.com

ಜಾನಪದ ಲೇಖನಗಳು

Jaanapada Lekhanagalu

ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು
ಡಾ|| ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆ

COLLECTED BY
Dr. L R Hegde

ಸಂಪಾದಕರು
ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಣುಕಾ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ

EDITED BY
Smt. Renuka Ramakrishna Bhat

ಇ - ಪ್ರಕಟಣೆ
ಮಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮ
ಬೆಂಗಳೂರು

E-PUBLICATION BY
MITRAMAADHYAMA (TRUST)
Bangalore

ಮೊದಲ ಇ-ಪ್ರಕಟಣೆ : ನವೆಂಬರ್ ೨೦೨೨
ಆಕಾರ: ೧/೮ ಡೆಮಿ
ಪುಟಗಳು: ೩೫೮+೪

First E-Edition: November 2022
Size: 1/8 Demy
Pages: 358+4

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಉಚಿತ ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ ಮಾಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದವರು
ಮಹೇಂದ್ರ, ವೀಣಾ ಮಾರ್ಕಂಡೆ, ಅವಿನಾಶ

ಮುಖಪುಟ ರಚನೆ: ಪ್ರಭಾಕರ್
ಪುಸ್ತಕ ವಿನ್ಯಾಸ: ಎಂ ಆರ್ ಗುರುಪ್ರಸಾದ್

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial-NoDerivatives 4.0 International License.

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಕ್ರಿಯೇಟಿವ್ ಕಾಮನ್ಸ್ ಹಕ್ಕುಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ೪.೦ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇದನ್ನು
ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯೇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮರುಮುದ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಣುಕಾ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಅವರು ನನಗೆ ಕರೆ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ಭಾರತವಾಣಿ ಬಹುಭಾಷಾ ಜ್ಞಾನಕೋಶ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ದಿ. ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆಯವರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ನಾನು ೧೯೯೦-೯೨ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿರಸಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಶ್ರೀ ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಮಾತನಾಡಿಸಲು ಧೈರ್ಯ ಇರದವನಾಗಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅವರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಂಗ್ರಹವೇ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಣುಕಾ ಭಟ್ ಅವರ ಮನೆಗೇ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾರ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಅದಾಗಲೇ ಶ್ರೀ ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆಯವರು ೮೪ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದವರು. ಆದರೂ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದವು!

ಈಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸರಣಿಯಾಗಿ, ಮುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕ್ರಿಯೇಟಿವ್ ಕಾಮನ್ಸ್ ಹಕ್ಕಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಆಸಕ್ತರು ಯಾವ ಅನುಮತಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮುದ್ರಿಸಬಹುದು!

ಆನ್‌ಲೈನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ 'ಭಾರತವಾಣಿ' ಯೋಜನೆ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ 'ಕಣಜ' ಯೋಜನೆಗೆ, ಇನ್ನಾವುದೇ ಮುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯ ಜಾಲತಾಣಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಈ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಆಗುವ ಮಾತಿರಲಿ, ಇದ್ದುದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲ ಈಗ ಎದುರಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆ, ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಭಾಷೆ - ಲಿಪಿ - ಪಠಪಠಾಂತ ಅರಿವು ಎಲ್ಲವೂ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ತರಾತುರಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದುಗರು ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಅಕ್ಷರಜೋಡಣೆಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದ, ಮುಖಪುಟ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಫೇಸ್‌ಬುಕ್ ಮಿತ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮದ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು. ಡಿಜಿಟಲ್ ಜನಪದವು ಪಠಪಠಾಂತ ಜನಪದವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗಿರುವುದು, ಅದರಲ್ಲೂ ಹಲವು ಯುವ ವಯಸ್ಕರೇ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದು ಕೊಂಚ ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ಇಂತಹ ಜೀವನ್ಮುಖಿ ಯುವನಮುದಾಯ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ.

ಮುಕ್ತಮಾಹಿತಿಗೆ ಪುಟ್ಟ ಹಜ್ಜೆ ಇಡುವ ಮಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮದ ಘೋಷವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು.

- ಬೇಳೂರು ಸುದರ್ಶನ

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ನಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆಯವರಾದ ಡಾ.ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆಯವರ 'ಜಾನಪದ ಲೇಖನಗಳು' ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳ ಗುಚ್ಛವನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಪುಸ್ತಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗ ಹೊಲಗದ್ದೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮುಂಜಾನೆ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ, ಮದುವೆ ಮುಂಜಿಗಳಲ್ಲಿ, ಉಪನಯನದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ತರಹದ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ನಮ್ಮಜ್ಜಿ ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕಂದಿರಾದ ಕಮಲಾ, ಅಹಲ್ಯಾ ಹಾಗೂ ತಂಗಿ ಮಹಾದೇವಿಯವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನೆರೆಹೊರೆಯ ಮನೆಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಆಟಗಳ ಜೊತೆ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಂದೆಯವರ ಕಂಠ ಬಹಳ ಸುಮಧುರವಾಗಿತ್ತು ಲಯ, ರಾಗಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಡುವುದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ದೇವರ ದೇಣಿಗೆಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಜೊತೆಯೇ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೂ ಕಲಿಯುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ಆಗಿನಿಂದಲೇ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಠವಿತ್ತು.

ತಂದೆಯವರ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಹೊನ್ನಗದ್ದೆ (ಈಗ ಹೊಲನಗದ್ದೆಯಾಗಿದೆ.) ಊರಿನಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ, ಕುತ್ತರಿ ಬಡಿಯಲು ಅಂದರೆ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ಆಳು ಮಕ್ಕಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಈಗಿನಂತೆ ಗಿರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒರಳಿನಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೆರಿದೇ (ಕುಟ್ಟಿ) ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಂದವರು ತಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತ, ಧ್ರುವ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುಂತಾದ ಆದರ್ಶ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮುಕರಿಗಳು, ಹರಕಂತರು, ಮೀನುಗಾರರು, ಹೊಲೆಯರು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪಂಗಡದವರು, ಹವ್ಯಕರು, ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರು, ಶೇರುಗಾರರು, ನಾಯ್ಕರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಜನರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು, ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು, ಅವರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಹದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯ ಹತ್ತಿತು.

ವೈದ್ಯಕೀಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಅಂದರೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಜೀವನದ ಹರಿವೇ ಬದಲಾಯಿತು. ನಂತರದ ಆಸಕ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ. ಮುಂದೆ ಕಲಿಯಲು ಅದನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಜೊತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಹೋಮಿಯೋಪತಿ, ಆಯುರ್ವೇದ, ನಾಟೀ ವೈದ್ಯಕೀಯ (ಹಳ್ಳಿ ಔಷಧಿ) ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು.

ಯಕ್ಷಗಾನ, ಊರ ಜಾತ್ರೆಗಳು, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಶಗಳು ಏಳುವುದು, ರಾತ್ರಿ ಹಗರಣ, ಮರಕಾಲು ಕುಣಿತ, ಸುಗ್ಗಿ, ಸುಗ್ಗಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ಕುಣಿತ, ಸಂಗ್ರಾಬಾಳ್ಯಾ, ಜಿಲ್ಲೆ, ಮಾಸ್ತಿ ಚೌಡಿ ಭೂತಗಳ ಪೂಜೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿ ಜೀವನದ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲೇ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನರಂಜನೆಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ತಂದೆಯವರ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಿಂದಿನ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಜಾನಪದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಕಲೆ ಹಾಕುವಿಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಆಗಿನ್ನೂ ಆಧುನಿಕತೆ ಇಣಕೆ ಹಾಕಿದರೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವಬೀರಿ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಿನ್ನೂ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ (Original form) ಇತ್ತು. ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ತಂದೆಯವರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತನಗೆ ದೊರಕಿದ ಜಾನಪದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನು-ಮನ-ಧನಗಳಿಂದ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತಂದೆಯವರ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ನಾಟಿ ಚಿತ್ರಾ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೂ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೂ ಅವರ ಹೋಮಿಯೋಪತಿ

ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದು, ಸರಳ-ನಿಷ್ಕಪಟ -ಉದಾರ ಮನೋಭಾವ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವವಿತ್ತು. ಮುಜುಗರವಿಲ್ಲದೆ ಮನಬಿಚ್ಚಿ ತಮಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು, ಬಂದ ಕಥೆ, ಹಾಡುಗಳು, ತಿಳಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಯಿತು. ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಅಪಾರವಾದ ಜಾನಪದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಯಾರೂ ಊಹಿಸದಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರಂಥ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಸಹಾಯ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಏಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆಪಟ್ಟು ಕುಗ್ಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೇ ಸಾಕಷ್ಟು ನಡೆದಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ ಎಂದು ದುಡಿಯುವ ಅವಿರತ ಪರಿಶ್ರಮಿಯಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗೆ ಇದಾವುದರ ಗಮನವು, ಗಣನೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಏಕಲವ್ಯನಂತೆ ತನ್ನ ಗುರಿ ಏನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇದಾವುದರ ಪರಿವೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ನುಡಿಯಂತೆ “ಕರ್ಮಣ್ಯೇ ವಾಧಿಕಾರಸ್ತೆ ಮಾಫಲೇಷು ಕದಾಚನಕ್ವ ತಕ್ತಂತೆ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದರೂ ಯಾರ ಮೇಲೂ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸದೆ ತುಂಬಾ ಸರಳ ನೇರ ಜೀವನವನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಾರ್ಥ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು ಇವೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ.

ನನಗೆ ದೊರಕಿದಷ್ಟು ಪ್ರಕಟಿತ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಜಾನಪದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಯುತ ಬೇಳೂರು ಸುದರ್ಶನರ ಸಹಾಯ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ “ಜಾನಪದ ಲೇಖನಗಳು” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪುಸ್ತಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಅನೇಕ ಸ್ನೇಹಿತರು ಕೈಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಸಹೋದರ ಶ್ರೀಯುತ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ, ಸೌ.ಶ್ಯಾಮಲಾ ಹೆಗಡೆ, ಸಹೋದರಿಯರಾದ ಸೌ.ಸುನಂದಾ ಗೌರೆ ಹಾಗೂ ಸೌ.ಸವಿತಾ ಭಟ್ಟ ಇವರೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ (ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ) ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾವು ಚಿರ ಋಣಿಗಳು.

ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಣುಕಾ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ
 ೯೫೩೫೧೯೨೦೨೪ / ೮೬೬೦೪೨೧೩೦೯

ಡಾ|| ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆ ಕೃತಿಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

೧	ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು	(ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ)
೨	ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು	(ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ)
೩	ಪುರಾಣ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ	(ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ)
೪	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ	(ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ)
೫	ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ ರಾಮಾಯಣ	(ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ)
೬	ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ	(ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ)
೭	ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು	(ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು)
೮	ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು	(ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು)
೯	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು	(ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ)
೧೦	ಹಾಲಿನ ತೆನೆ	(ಜಾನಪದ ತ್ರಿಪದಿಗಳು)
೧೧	ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ	(ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)
೧೨	ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಕಥೆಗಳು	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

೧೩	ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು	(ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು)
೧೪	ಕೆಲವು ಲಾವಣಿಗಳು	(ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು)
೧೫	ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
೧೬	ಮಲೆನಾಡಿನ ಸೆರಗಿನ ಕಥೆಗಳು	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

೧೭	ಹಾಡುಂಟೇ ನನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ	(ತ್ರಿಪದಿ ಸಂಕಲನ)
೧೮	ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳು	(ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು)
೧೯	ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಹೊಲೆಯರ ಪದಗಳು	(ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು)

ಗ್ರಾಮಜೀವನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಕುಮಟಾ

೨೦	ಬಾಳ ದೀಪಾವಳಿ	(ಕವನ ಸಂಕಲನ)
----	-------------	-------------

ವಿವೇಕೋದಯ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಗುಡಿಬಂಡೆ

೨೧	ಜೈನಭಾರತ ಕಥೆಗಳು	(ಜೈನ ಮಹಾಭಾರತ)
----	----------------	---------------

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು

೨೨	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ	(ವಿಮರ್ಶಕ ಗ್ರಂಥ)
೨೩	ಗೊಂಡರ ಪದಗಳು	(ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು)
೨೪	ಮಾಚಿಯ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು (೨೦೦೨)	(ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು)
೨೫	ಕತೆ ಗಾದೆಗಳು (೨೦೦೪)	(ಗಾದೆ ಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)

ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

೨೬	ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಾಸಂಗ	(ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ)
೨೭	ಸುವ್ವೀ ಸುವ್ವೀ ಸುವ್ವಾಲೆ	(ಜಾನಪದ ತ್ರಿಪದಿಗಳು)
೨೮	ಬೆಳಿಯಮ್ಮನ ಹಾಡುಗಳು	(ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು)
೨೯	ಜನಪದ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಲೆ	(ಲೇಖನಗಳು)
೩೦	ಗಾಂವರಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	(ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
೩೧	ಪಾಕರಸಾಯನ	(ಅಡುಗೆ ಗ್ರಂಥ)

ಐ.ಬಿ.ಎಚ್. ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು

೩೨	ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು	
೩೩	ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು	
೩೪	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಗೊಂಡರು	
೩೫	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಸಿದ್ಧಿಯರು	(೨ನೇ ಆವೃತ್ತಿ)
೩೬	ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ	(ಇತರರೊಡನೆ ಬರೆದುದು)
೩೭	ಗೇಣುಗಡ್ಡದ ಕುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು (೧೯೮೦)	(ಜನಪದ ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳು)

ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

೩೮	ಲಂಕಾದಹನ	(ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ ರಾಮಾಯಣದ ಭಾಗ)
೩೯	ಅನುಭವ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	(ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
೪೦	ಆರೋಗ್ಯ ಧರ್ಮ ಪಾಲನೆ	(ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
೪೧	ದನಗಳ ವೈದ್ಯ	(ಪಶುವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
೪೨	ರೂಢಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	(ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)

ವಿಶ್ವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

೪೩ ಸುಲಭ ಚಿಕಿತ್ಸೆ (ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)

ಜ್ಞಾನಸಾಧನೆ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಹೆಗೆಡೆ, ಕುಮಟಾಸಿದ್ಧಾಪುರ

೪೪	ಹಕ್ಕಿ ನರನಣ್ಣ	(ಕಥಾ ಸಂಕಲನ)
೪೫	ಸಿದ್ದಿಯರ ಕಥೆಗಳು	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
೪೬	ಕರಾವಳಿಯ ಕಥೆಗಳು	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
೪೭	ಜನಪದ ಭಾರತದ ಕಥೆಗಳು	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
೪೮	ಕುಮರಿ ಮರಾಟಿಗರ ಕಥೆಗಳು	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
೪೯	ಜನಪದ ವೈದ್ಯ	(ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
೫೦	ಹೆಂಗಸರ ಗೀತೆಗಳು	(ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು)
೫೧	ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ	(ವಿಮರ್ಶೆ)
೫೨	ಮಂಗಲ ಗೀತೆಗಳು	(ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು)
೫೩	ಪೂಜಾ ಗೀತೆಗಳು	(ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು)
೫೪	ಒಗಟುಗಳು ಮತ್ತು ಕಥೆಗಳು	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
೫೫	ಅಪೂರ್ವ ಮೃದಂಗ	(ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
೫೬	ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	(ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)

ಕದಂಬ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಿಸಿಎ

೫೭ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಮದುವೆ ಹಾಡುಗಳು (ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು)

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ನವದೆಹಲಿ

೫೮ ಜಾನಪದ ಗಿರಿಜನರ ಕಥೆಗಳು (ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)

ಶ್ರೀ ರಾಜು ಶೆಟ್ಟಿ, ಕುಮಟಾ

೫೯	ಆಹಾರ ಉಪಾಹಾರ	(ಅಡುಗೆ ಪುಸ್ತಕ)
೬೦	ಆರೋಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯ	(ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)

ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಿದ್ಧಾಪುರ (ಉ.ಕ)

೬೧ ಉರೌಷಧಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ (ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

೬೨ ಪಶುವೈದ್ಯ ರತ್ನಾಕರ (ಪಶುವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)

ಜ್ಞಾನಸಾಧನ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಸಿದ್ದಾಪುರ (ಉ.ಕ)

- ೬೩ ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳು (ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)
- ೬೪ ಹಳಗನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು
- ೬೫ When The Indicated Remedy Fails in Homeopathic Practice
(ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
- ೬೬ ಗರ್ಭಿಣಿ, ಬಾಣಂತಿ ಉಪಚಾರ (ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
ಸಂಗ್ರಾಹಕಿ: ಸೌ. ರೇಣುಕಾ ಭಟ್ಟ
- ೬೭ ಮಧುರ ಗೀತೆಗಳು (ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು) ಸಂಗ್ರಾಹಕಿ: ಸೌ. ರೇಣುಕಾ ಭಟ್ಟ

ಡಾ. ಎಲ್. ಆರ್. ಹೆಗಡೆ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ, ಸಿಸಿಎ

- ೬೮ ಡಾ. ಎಲ್. ಆರ್. ಹೆಗಡೆ ಕೃತಿ ಸೂಚಿ
- ೬೯ ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ (ಭಾಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳು)
- ೭೦ ಗಾದೆ ಕಥೆಗಳು (ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
- ೭೧ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಕಥೆಗಳು (ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
- ೭೨ ಮಾತಿನರಗಿಣಿಯೇ ನುಡಿದಾವೋ (ಜನಪದ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಗೀತೆಗಳು)
- ೭೩ ನಾಡ ಮದ್ದು (ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
- ೭೪ ಜಾನಪದ ಕ್ರೀಡೆ (ಜಾನಪದ ಆಟಗಳ ಮಾಹಿತಿ)
- ೭೫ ಆರೋಗ್ಯ ದರ್ಶನ (ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
- ೭೬ ಸಣ್ಣ ಕೂಸ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಗಳು (ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
- ೭೭ ಪಡುವಣದ ಬೆಡಗು (ವಿದ್ವಾಂಸರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು)
- ೭೮ ನಾಮಧಾರಿ ಕತೆಗಳು (ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)
(ಡಾ.ಎಲ್. ಆರ್. ಹೆಗಡೆ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ, ಕುಮಟಾ)

ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಕೈಸ್ತ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು

- ೭೯ ಅವರಿವರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಗಳು (ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು)

ರಂಗಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಉಡುಪಿ, ೨೦೦೨

- ೮೦ ಲೋಕಗೀತೆ ಮಂಜರಿ (ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು)
ರಂಗಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ ಉಡುಪಿ, ೨೦೦೨
- ೮೧ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಡುಗೆಗಳು (ಅಡುಗೆ ಪುಸ್ತಕ) ಸಂಗ್ರಾಹಕಿ: ಸೌ.ರೇಣುಕಾ ಭಟ್ಟ

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

೮೨ ಡಾ|| ಎಲ್. ಆರ್. ಹೆಗಡೆಯವರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು
ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ನೆನಪುಗಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

ನಪ್ಪ ಬುಕ್ ಹೌಸ್

೮೩ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ (ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
೮೪ ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ಔಷಧಿ ಗುಣಧರ್ಮ (ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ)
ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸಾಸಾರ

ಮಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಉಚಿತ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪುಸ್ತಕಮಾಲೆ

೮೫. ಪುಸ್ತಕ ೧ ನಾಮಧಾರಿಗಳ ಆಡುಭಾಷೆಗಳ ಕಥೆಗಳು
೮೬. ಪುಸ್ತಕ ೨ ಆಯ್ದು ನಾಮಧಾರಿ ಕಥನಗೀತೆಗಳು
೮೭. ಪುಸ್ತಕ ೩ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕಥೆಗಳು
೮೮. ಪುಸ್ತಕ ೪ ಶುದ್ಧ ಭಾಷೆಯ ಕಥೆಗಳು
೮೯. ಪುಸ್ತಕ ೫ ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳು
೯೦. ಪುಸ್ತಕ ೬ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿದ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು
೯೧. ಪುಸ್ತಕ ೭ ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆಯವರ ಭಾಷಣಗಳು
೯೨. ಪುಸ್ತಕ ೮ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು
೯೩. ಪುಸ್ತಕ ೯ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಕಥನಗೀತೆಗಳು
೯೪. ಪುಸ್ತಕ ೧೦ ಜನಪದ ವೈದ್ಯ ಲೇಖನಗಳು
೯೫. ಪುಸ್ತಕ ೧೧ ಜಾನಪದ ಲೇಖನಗಳು
೯೬. ಪುಸ್ತಕ ೧೨ ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆ ರಚಿಸಿದ ಪದಗಳು,ಹಾಸ್ಯ ಲೇಖನಗಳು,ಕಥೆ,ನಾಟಕ

- ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಗಸರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ೧೯೮೮ನೇ ಸಾಲಿನ 'ಉತ್ತಮ ಜನಪದ ಗೀತೆ ಸಂಕಲನ' ಎಂದು ಮತ್ತು 'ಜನಪದ ಮತ್ತು ಗಿರಿಜನರ ಕಥೆಗಳು' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಗದ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ೧೯೯೦ನೇ ಸಾಲಿನ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥವೆಂದೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪುಸ್ತಕ ಬಹುಮಾನ ದೊರೆತಿವೆ.
- ೧೯೮೬ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ- ಹೊಸಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯ್ಕರಿಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ.
- ೨೦೦೧ ನವಂಬರ್ ೧, ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ತ್ರಿ ಎಸ್. ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ.

ಪರಿವಿಡಿ

ಭಾಗ ೧ | ವಿಸ್ತಾರ...

೧.	ನನ್ನ ಜಾನಪದ ಕಾರ್ಯದ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ	೧೯
೨.	ಆದಿವಾಸಿ ಜಾನಪದ	೨೭
೩.	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಗಿರಿಜನರು	೪೪
೪.	ಕರ್ನಾಟಕದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು	೬೫
೫.	ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ	೭೦
೬.	ಮುಕರಿ ಪಂಗಡದವರು	೮೧
೭.	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು	೮೫
೮.	ಜಾನಪದರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ-ಆಚರಣೆಗಳು	೧೦೧
೯.	ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ	೧೧೩
೧೦.	ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಪುರಾಣ	೧೨೩
೧೧.	ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬ	೧೩೨
೧೨.	ಗೊಂಡರ ಹೋಳಿಮಕ್ಕಳ ಕುಣಿತ	೧೩೯
೧೩.	ಉಪ್ಪಾರರ ಮದುವೆ (ಹಿಂದಿನ ಕ್ರಮ)	೧೪೩
೧೪.	ಹವ್ಯಕರ ಜಾನಪದ	೧೫೦
೧೫.	ಹೆಗಡೆ ಗ್ರಾಮದ ಜಾನಪದ ಸಂಪದ	೧೫೭
೧೬.	ಮಿರ್ಜಾನ್	೧೬೨
೧೭.	ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು	೧೭೭
೧೮.	ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಶಯಗಳು	೧೮೬
೧೯.	ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು	೧೯೨
೨೦.	ದೇವಿ ಸ್ತುತಿ ಗೀತೆಗಳು	೧೯೬
೨೧.	ಕುಮಾರ ರಾಮ (ಜನಪದ ಗೀತೆ ಕಥೆ)	೨೦೨
೨೨.	ಗುಮಟಿಯ ಪದಗಳು	೨೧೦
೨೩.	ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಪದಗಳು	೨೧೯

೨೪.	ಜಾನಪದ ಪ್ರಣಯ ಗೀತೆಗಳು	೨೩೩
೨೫.	ಕುಲದೇವರು	೨೪೬
೨೬.	ಮಾತೃ ದೇವತೆಗಳು	೨೫೫
೨೭.	ಜಟ್ಟಿಗ ವೀರ ದೇವತೆ	೨೬೨
೨೮.	ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳು	೨೭೩
೨೯.	ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳ ಕಥೆಗಳು, ಗೀತೆಗಳು	೨೮೮
೩೦.	ಉಡುಗಲಜ್ಜಿ (ಶೂರ್ಪಾರಕಾ)	೨೯೭

ಭಾಗ ೨ | ವೈವಿಧ್ಯ...

೩೧.	ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಆರಾಧನೆ	೩೧೧
೩೨.	ಹೇರಾಡಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ	೩೧೪
೩೩.	ಜಾನಪದ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ	೩೧೭
೩೪.	ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ	೩೨೦
೩೫.	ಸ್ವಪ್ನ ಜಾನಪದ	೩೨೨
೩೬.	ವಾಸ್ತವಿಕ ವಸ್ತುಗಳು	೩೨೬
೩೭.	ಪಾಠಾಂತರಗಳು	೩೨೯
೩೮.	ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯಾಟ ಮತ್ತು ತೋಗಲು ಬೊಂಬೆಯಾಟ	೩೩೨
೩೯.	ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು	೩೩೪
೪೦.	ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಬಳಕೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ರೂಪಗಳು	೩೩೬
೪೧.	ಮ್ಯಾದಲುಗೆ (ಸೆರಗಿನ) ಗಂಟು ಕಟ್ಟೋಣ	೩೩೯
೪೨.	ನಾದೋನ್ಮಾದ	೩೪೨
೪೩.	ಕರಿದೇವರು	೩೪೪
೪೪.	ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯ ಚಿತ್ರಣ	೩೪೫
೪೫.	ನಾಮಧಾರಿ ಸಂಗಮ	೩೫೦
೪೬.	ಚಂದಾವರದ ಮಾಸ್ತಿ-ಬಂಡಿಹಬ್ಬ	೩೫೩
೪೭.	ಕುದುರೀಬೀರಪ್ಪನ ಹಬ್ಬದ ಮಾಹಿತಿ	೩೫೫
೪೮.	ಮಾಸೂರು ಹಬ್ಬ	೩೫೬
ಪರಿಶಿಷ್ಟ:	ಜಾನಪದ ಯೋಗಿ ಡಾ. ಎಲ್.ಆರ್ ಹೆಗಡೆ	೩೫೮

ಭಾಗೆ ೧

ವಿಸ್ತಾರ...

೧. ನನ್ನ ಜಾನಪದ ಕಾರ್ಯದ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ

ನನ್ನ ತಾಯಿ ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸು, ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷ. ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆಯವರು ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಹಾಡಿಕೆಗೆ ಶೀತಕಾಲ ಬಂದಂತಾಗಿ ಹಾಡುವ ಕೋಗಿಲೆ ಮೌನಗೊಂಡಿತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೇ ತಾಯಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜೋಗುಳದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಪೆನ್ನಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಅಕ್ಕಂದಿರೂ ನಾನೂ 'ಬಂಡೀ ಆಟ' ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಆಟದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಕ್ಕಂದಿನೂ, ನಾನೂ ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳುವ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಭಜನೆಗಳನ್ನೂ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತವರಿಗೆ 'ಹಂಡಿ' ಎಂದರೆ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಗುದ್ದು ಕೊಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮ. ಅಕ್ಕಂದಿರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗೆದ್ದು ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಹಗುರವಾಗಿ ಗುದ್ದಿನ ಉಪಚಾರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕಂದಿರ ಓರಿಗೆಯ ಹುಡುಗಿಯರೂ ಅವರೂ ತಮಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಚೆಂಡಾಟ, ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಿ ಆಟ, ಚೆನ್ನೆಮಣೆ ಆಟ, ಗೊರಟೆನಾಟ(ಕುಂಟ ಹಲಸಿ), ಕಂಬದ ಆಟ, ಹುಲಿ-ಆಕಳು ಆಟ ಮುಂತಾದ ಹುಡುಗಿಯರಾಡುವ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡು ಹುಡುಗರೇ ಆಡುವ ಸೋಡಿ (ತಿಳ್ಳಿಯಾಟ), ಸುರಗುದ್ದು (ಕಬಡ್ಡಿ), ಆನೆಯಾಟ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಕಂಬದಾಟ ಆಡುವ ಹುಡುಗಿಯರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಬೇರೆ ಹುಡುಗರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ನಾನು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕುಳಿತ ವರ್ಷ ನನ್ನ ಚಿಗಪ್ಪನ ಮಗ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣ ಹೆಗಡೆ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಸಂತೋತ್ಸವವನ್ನು ಹೊಲನಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಸಣ್ಣಪ್ಪ ಗಾಂವಕರರು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗೈದಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಸಣ್ಣಪ್ಪ

ಗಾಂವಕಾರರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಗಳು, ಸಮಾಜಸೇವಕರು. ನಾನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ನೂರಾರು ಅಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನು. ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹವ್ಯಕರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ದೃಶ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವದತ್ತವಾದ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೇಳುಗರು ಸಂತೋಷಿಸುವಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಪದಗಳನ್ನು, ಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶ್ರೀ ಕುಮಾರ ವೆಂಕಣ್ಣನವರು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ 'ಭಾರತೀಯ ನೃತ್ಯಗಳು' ಹೊತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ನಾನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ನೃತ್ಯಗಳ ಕುರಿತು 'ಜಾನಪದ ನೃತ್ಯಗಳು' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಕಳಿಸಿದೆನು. ಆಗ ಕರ್ಮವೀರವು ರವಿವಾರದ ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಆ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಆ ಲೇಖನವು ಕ.ವಿ.ವಿ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು. ಆಗ ಕೆನರಾ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖಾಂಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿ, ಮುಂದೆ ವಿದ್ವತ್ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ಹತ್ತಿರ ನನ್ನ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಮಿತ್ರ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಕಣವಿಯವರು ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಕುಂದಗೋಳಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ನಾನು 'ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು' ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ, ಬರಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆನು.

ವಿಷಯವನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿ ನಾನು ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಕುಂದಗೋಳಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದೆನು. ಕಣವಿಯವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು 'ಭೂತ-ಪಿಶಾಚಿ ಇವೆಲ್ಲ ನಿಜವಲ್ಲ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಭೂತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆನು. ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ 'ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು' ಪುಸ್ತಿಕೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಮೂರನೇ ಮುದ್ರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದೆನು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಆರು ಮುದ್ರಣ ಪಡೆದು (ನೇ ಮುದ್ರಣ ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ) ಅತಿಶಯ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು.

ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ಗ್ರಾಮಜೀವನ' ಎಂಬ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಎಲ್(ಲಿಂಗೇಶ್).ಟಿ. ಶರ್ಮಾ ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ನಾನು ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದಾಗ ಅರೆ ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕ್ರಮಶಃ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ 'ಬಾಳ ದೀಪಾವಳಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗ್ರಂಥವಾಯಿತು. ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ, ವರಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕವಾದ

ಮುನ್ನುಡಿಯ ತಿಲಕವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅದು ಬಂತು. ಇದರ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು 'ತಂದಾನೋ ತಾನೋ' (ನಾಟ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಲ ಮಾಡಿ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು.) 'ಅಂಬೀರ ಸೊಂಯ್ಯೆ', 'ಬೊಂಬೈವಾಲಾ' 'ಕೆಲಸಿ ನಾರಣ', 'ಬಂಟೂಕರ್ಯ' ಮುಂತಾದವು ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳ ಹತ್ತಿದವು. 'ಹಕ್ಕಿನರಸಣ್ಣ' ಕಥಾ ಸಂಕಲನದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೆ ಹೆಂಗಸರು (ಅಶಿಕ್ಷಿತರು) ಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತು ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ದಿ. ವಿಠೋಬ ಎಂ ತೋರ್ಕೆಯವರ 'ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡುಗಳು', ದಿ.ಮ.ಗ.ಶೆಟ್ಟಿಯವರ 'ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹಾಡು' ಜಿ.ಆರ್.ಹೆಗಡೆಯವರ ಗೀತ ಮತ್ತು ಗೀತಾಧಾರಿತ ಲೇಖನಗಳು, ರೇಡಿಯೋ ಭಾಷಣಗಳು ನನಗೆ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವು.

ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿಯ ಮಗ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ವಿ. ಹೆಗಡೆಯವರು ನನ್ನ ತಮ್ಮನಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನನಗೂ ಅವರಿಗೂ ಮಾವನ ಅಜ್ಜನ ಮನೆಯ ಅಜ್ಜಿ ಆಗಿದ್ದ ಕೈ. ಭಾಗೀರಥಿ ಮಂಜ ಹೆಗಡೆ, ಹಲಸಮಾವು ಉರು (ಮಾಸೂರ-ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕು) ಇವರಿಗೆ ಬಹಳ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಬರುವವೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ಆ ಅಜ್ಜಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೆಗಡೆ ಉರಿನಲ್ಲಿದ್ದವನು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದು, ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅವಳಿಂದ ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹವ್ಯಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಶುದ್ಧ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡೆ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, 'ಬೆಣ್ಣೆ ಇದ್ದರೆ ತುಪ್ಪ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಷ್ಟ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ ಅವೇ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ ಹವ್ಯಕ ಮಾತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಬರೆಯಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನು. ಇದು ೧೯೬೩ ರಿಂದ ೧೯೬೬ರ ವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಮೂರನೇ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಶ್ರೀ ಕಣವಿ ಅವರಿಂದ ಆಮಂತ್ರಣ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಾನು 'ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು' ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಂದ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನು. ನನಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟ ಮಾವನವರ ಮನೆಯ ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿನ ನೀಲಕೋಡು ಗ್ರಾಮದ ಉಳಗೆರೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿ ಅನುಸೂಯ (ಕೈಲಾಸವಾಸಿ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ) ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾಗ ಮನೆ ಕೆಲಸದಾಳು ತಿಮ್ಮಕ್ಕನಿಗೆ ಹಾಡು ಬರುವವು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೇಳಲು ಅವಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದೂ, ಅವಳು ಹಾಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದೂ ಬಹಳ ದಿನ ನಡೆಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಬಿಗಿದುಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು

ಮೂರು ದಿನ ಹೋಮಿಯೋಪತಿ ಔಷಧಿ ನೀಡಿ, ಅವಳ ರೋಗವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗುಣಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಳು ಹಾಡುಗಳು ನನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಉತ್ತರ ದೇವಿಯ ಕುರಿತ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಹತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಅತಿಶಯ ಆನಂದವಾಗಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಒಂದರ ಅನಂತರ ಒಂದು ಹೀಗೆ ಹಲವು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡೆನು.

ಇದು 'ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು' ಎಂದು ಪ್ರಕಟವಾದುದು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ತೀರ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯ.

ಪುನಃ ೧೯೬೩ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ನನ್ನ 'ಜನಪದ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ' ಕಾರ್ಯವು ನನ್ನ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಆಘಾತಗಳಿಂದ ಸ್ಥಗಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದು, ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೂಡಿ ೪೦೦ರಷ್ಟು ಕಥೆಗಳಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೂ ೫೦೦ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಟೈಪ್ ಮಾಡಿಸಿ ತಿದ್ದಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ 'ಜನಪದ ವೈದ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳು' ಈತನಕ ೧೧ ಬಂದಿವೆ. ಪ್ರಕಟಿತ ಗೀತೆ ಸಂಕಲನಗಳ ವಿಷಯವೂ ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ ಕೃತಿ ಸೂಚಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಇನ್ನೂ ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರುವ ಗೀತೆಗಳು ನನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿವೆ.

ಒಗಟು ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಗಾದೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗಾದೆ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಥೆಗಳು ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಕಟಿತವಾದವು ಇವೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅಚ್ಚಾಗುವುದಾದರೆ ೧೫,೦೦೦ ಪುಟಗಳಷ್ಟನ್ನು ಮೀರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಕಟಿತ ಜಾನಪದ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಲವು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು, ಅವನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ 'ಹೋಮಿಯೋಪತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ' ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥವೂ When the indicated remedy fails in Homoeopathy practice ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಪ್ರಶಂಸೆಗಳಿಸಿದುದು ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯೇ.

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಸಿದ್ಧಿಯರು ಹೇಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈ. ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಅನಂತ ಹೆಗಡೆಯವರ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ನನ್ನಿಂದ ಅನುವಾದಗೊಂಡು 'ಸಿದ್ಧಿಯವರ ಕಥೆಗಳು' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸೇರಿ ಬಂದವು. ಕುಮರಿ ಮರಾಟಿಗರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ನಿರೂಪಕರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತೊಳಶಾಣಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ದಿ. ಕೃಷ್ಣಮರಾಟಿ ಇವರಿಂದ ನಾನು ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯವೂ ಇವೆ. ಗೀತೆಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿದರೆ

ನೂರಾರು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಕೊಂಕಣಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವು ಉಂಟು.

ಕೊಂಕಣಿ ಮತ್ತು ತುಳು ಜಾನಪದ ಕುರಿತು ನಾನು ಲೇಖನ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ನಾನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ, ಬಂಟ್ವಾಳ, ಏರ್ಪುಡಿ, ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ಏರ್ಪುಡಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆಳ್ವಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನ ಉಳಿದು ಅವರಿಂದಲೂ, ಇತರರಿಂದಲೂ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದನು. ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 'ಪಂಚಕದಾಯಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಬಿ.ವಿ. ಬಾಳಿಗಾ ಮತ್ತು ದಿ. ದಾಮೋದರ ಬಾಳಿಗಾರಿಂದ ಕೊಂಕಣಿ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆನು. ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆಳ್ವಾರು ಒಂದು ತುಳು ಗೀತವನ್ನು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿ ಆಡಿದ್ದನ್ನು ಟೇಪ್-ರಿಕಾರ್ಡ್ ನಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.

'ಬಲ್ಲೇ ಸ್ವಾಮ್ಯೇರ ಬಲ್ಲೇಯೇ' ಎಂದು ನಲ್ಲೆಯು ನಲ್ಲನನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಣಯ ಕೇಳಿಗೆ ಕರೆವ ಹಾಡೊಂದು-

ಬಲ್ಲೇ ಸ್ವಾಮ್ಯೇರ ಬಲ್ಲೇಯೇ |
ಮಲ್ಲಿಗೆದ ಮಿತ್ತೋರ ಬಲ್ಲೇಯೇ ||

'ಬನ್ನಿ ಸ್ವಾಮೀ ಬನ್ನಿ; ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳ ಮೇಲೆ ಬನ್ನಿ
ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ನಾನು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು ನೋಡಿ ಬನ್ನಿ

ಎನ್ನ ತರಕಿಟಿ ಪೊರ್ಲೋರ ತೊಲೆಯೇ
ಎನ್ನ ತಲೆತ್ತ ಪೊರ್ಲೋರ ತೊಲೆಯೇ
ಎನ್ನ ಸೀರೆದ ಪೊರ್ಲೋರ ತೊಲೆಯೇ
ಎನ್ನ ರವೆದ ಪೊರ್ಲೋರ ತೊಲೆಯೇ

— ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗುತ್ತವೆ ಈ ಬಿಂಕದ ಸಿಂಗಾರಿಯ ಶೃಂಗಾರದ ಸಾಲುಗಳು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ (ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು) ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾದ ದಿ. ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರು ನನ್ನ ಸುದೀರ್ಘ ಲೇಖನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡುದಲ್ಲದೆ ಈ ತುಳು ಗೀತವು ಮೆಂಡೆಲ್ಲನ್ನನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಿಂಫನಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವುದೆಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದರು.

ನನ್ನ ಜಾನಪದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡ ಬಹುತರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಹೃದಯರು ಅವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ, ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಂಡು ಓದಿದವರೂ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು. ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಜಾನಪದ ಮಹಾಮತ್ಸ್ಯ ಎಂದು ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದ ದಿ. ಜಿ.ಶಂ.ಪ. ಅವರು ನನ್ನ ಜಾನಪದ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಅದ್ಭುತ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದು, ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿರುವ ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನವನ್ನು ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ನಾಯಕರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನದ ದಶಮಾನೋತ್ಸವವನ್ನು ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನನಗೆ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತು, ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ೨೫' ವರ್ಷಗಳ ಸಾಧನೆ (ಕಸಾಪ ಬೆಂಗಳೂರು) ಗ್ರಂಥದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ್ದ ಮಿತ್ರ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಕಂಬಾರರು ಒಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ ಎಂದಿದ್ದರು.

ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಎಂಟು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಿತ್ರ ಡಾ.ಎಸ್.ಜಿ.ಭಟ್ಟ ಎಂಬ ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷಾ ಪ್ರವಾಚಕರಿಂದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಅವು ಬಹುಶಃ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕನ್ನಡಬಾರದ ಕೊಂಕಣಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿ ಗೋವಾದ ಮಡಗಾಂವ್‌ನ ಡಾ.ಮನೋಹರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಯ ಅನುವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿ, 'ಅವು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಅವನ್ನು ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿರಿ' ಎಂದು ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೆನು. ಮುಂದೆ ಅವರು ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೋ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಮಿತ್ರ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರು ಸೋವಿಯತ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ರಷ್ಯಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು, ಕನ್ನಡ ಬಲ್ಲ ರಷ್ಯನ್ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಲು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರಷ್ಯಾಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದ್ದರು.

ಬಹುಶಃ ವೈ.ದೋಷೋ ಅವರಿಂದ ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅವು ಏಳು ಅನುವಾದಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾದುದು, 'ಉದಯವಾಣಿ' ಮತ್ತು 'ಸೋವಿಯತ್ ದೇಶ' ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದುದನ್ನು ಮಿತ್ರರು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.

ಚಿಕಾಗೋದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಣ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದ ಡಾ. ಆರ್.ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ ಅವರಿಗೆ ಎಂಟು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಡಾ. ಹಿರೇಮಠರು ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಎರಡು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಅವನ್ನು ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ, 'ಇವು ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಕಥೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಕೊಡಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದೆನು. ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಎಂಟೂ ಕಥೆಗಳು (ನನ್ನವು ಎರಡು) ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಡಾ. ಹಿರೇಮಠರ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸ್ (ಈಗಿನ ಚೆನ್ನೈ) ಪ್ರಕಟಣ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರ

ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ನನ್ನ ಅಮೆರಿಕನ್ ಮಿತ್ರ ಮಿಸ್ಟರ್ ಸ್ಟೀಫನ್ ಹುಯ್ಲರ್ ಕೋರಿಕೆ ಮೇರೆಗೆ 'ಸುಧಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ 'ಮತ್ತು ಮಾಣಿಕ ತಂದಾರೆ' ಎಂಬ ಕತೆಯನ್ನು 'The Brought Hears and emeralds' ಎಂಬ ತೆಲೆಬರಹ ನೀಡಿ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಏನಾಯಿತೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಮದ್ರಾಸಿನ ಏಷ್ಯನ್ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು 'Encyclopedia of karnataka' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಐದು ಸಂಪುಟ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ 'folk Medicine' ಎಂಬ ಸುದೀರ್ಘ ಲೇಖನವನ್ನು ಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾನಪದ ವಿಷಯವಾದ ಒಂದನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು, ಸಂಪಾದಕ ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಿತ್ರ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು ಅವರು ಲೇಖನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. "ಅ.ಕ. ಜಾನಪದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ" ಅವರು ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ನನ್ನಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಸಂತೋಷ್ ಕುಮಾರ್ ಗುಲ್ಬಾಡಿ ಅವರು ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು 'ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಹೊಲೆಯರ ಪದಗಳು' ಗ್ರಂಥದ 'ಎಲರಾಜನ ಮಡದಿ' ಎಂಬ ಗೀತೆ ಆಧಾರದಿಂದ 'ತೆಲೆಬರುಡೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮುಂಬಯಿ ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ೨೦ ಮಿನಿಟುಗಳ ರೂಪಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು. 'ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ 'ಏಳು ಮಲ್ಲಿಗೆ ತೂಕದ ರಾಜಕುಮಾರಿ' ಮತ್ತು 'ಮಾತಾಡುವ ಗಿಳಿ' ಕಥೆಗಳ ದೂರದರ್ಶನ ರೂಪಕ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರು.

ಬದಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಾರೋಗ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥದ್ದು ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ನಾನು ಜೀವವನ್ನು ಗಂಡಾಂತರಗಳಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಜಾನಪದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂಶೋಧಕರಿಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದಿಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲು ಅವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಟ್ಯಾಪ್ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ, ತಿದ್ದುತ್ತ, ಜೆರಾಕ್ಸ್ ಮಾಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಿತ್ರರು ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದ ಡಿ. ಹೆಗಡೆ ಇವರು ನನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಡಾ. ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡು, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮಿತ್ರರನ್ನು ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಂಚಾಲಕ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇತರ ಮಿತ್ರರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕೈಗೊಂಡರು. ಹಲವರಿಂದ ದೇಣಿಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ಈ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಆರು ಗ್ರಂಥಗಳು

ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಬೆನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಸಿದುದೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಜಾನಪದ ವಿಷಯ ಸಂಬಂಧಿತ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು ದೂರದೂರದಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಚಂದವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದು ಮುಕ್ತಾಯದ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದು, ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರು-ಮೂವರು ಘನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಬಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿದ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಂದೇಶ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮಹನೀಯರ ಮತ್ತು ದೇಣಿಗೆ ನೀಡಿದ ಮಹನೀಯರ ಉಪಕಾರವು ಸಮಿತಿಯ ಸಂಚಾಲಕರ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾನಪದ ಪ್ರೇಮಿಗಳೆಲ್ಲರ ಅಭಿನಂದನೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿರಸಿಯು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವಂತೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಮೂರು ಕಡೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಭೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿರುವ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾನಪದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳವರ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯವರಿಗೂ ನಾನೂ ವಂದನೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸಮಿತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಮಾಚಾರ ಹಾಗೂ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಪರಿಚಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳವರು ಮುಂದಾಗಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. 'ಯೋಜಕ: ತತ್ತ್ವ ದುರ್ಲಭಃ' ಎಂದಿದ್ದರೂ ಒಳ್ಳೆ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಯೋಜಿಸಿದ ಮಾನ್ಯ ಸಂಚಾಲಕ ಹಾಗೂ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿರುವ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಗೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಜೈ ಜಾನಪದ; ಜೈ ಕರ್ನಾಟಕ, ಜೈ ಹಿಂದ್ ಮತ್ತು ವಿನೋಬಾಜಿಯವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ 'ಜೈ ಜಗತ್' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿರಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

● 'ಪಡುವಣದ ಬೆಡಗು'ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ

೨. ಆದಿವಾಸಿ ಜಾನಪದ

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆದಿವಾಸಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳೆಂದು ಪಂಗಡಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಜಾತಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಈ ನಾಡು ಬನವನವಾಸಿ ನಾಡು ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಕಾನ ದೇಶವನ್ನು ಪಲ್ಲವ ರಾಜರು ಗೆದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಳೆ ಕಾನಂ (ಕೊಂತಾನಂ- ಕೊಂಗಣಂ) ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಯಿತು ಎಂದು ನೀಲಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ 'ದಕ್ಷಿಣದ ಇತಿಹಾಸ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾನು ಎಂದರೆ ಕಾಡು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಕಾಡನ್ನು ನಾಡನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು ಐತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಪರಶುರಾಮ. ಇವನು ಕೊಂಡ ಹೈದಯರ ವಂಶದವರು ಕರ್ನಾಟಕದವರೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ತಲೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದ ಕಥೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಾಡಿನ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿದ ಘಟನೆಯ ರೂಪಾಂತರ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಪರಶುರಾಮನು ಬಾಣವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ (Reclamation ಮಾಡಿ) ಜನರ ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಐತಿಹ್ಯ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಖಂಡದಲ್ಲಿದೆ. ಕಾರವಾರ ಬಿಣಗ ಕಡೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡರ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಜುನನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಉಲೂಚಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಘಟನೆ ನಡೆದಿದ್ದು ನಾಗರಖಂಡ ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಈ ನಾಡಿನ ತಗ್ಗುನೆಲ(ಪಾತಾಳ)ದ ಭೂಮಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ

ಎಂಬ ಉಹೆಯಿದೆ. ನ+ಅಗ (ಅಗ, ಪರ್ವತ) ಪರ್ವತವಲ್ಲದ್ದು ನಾಗ ಅರ್ಥದ ತಗ್ಗು ಭೂಮಿ. ನಾಗ ಎಂಬುದು ಸರ್ಪಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. 'ಅಹಿ' ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಮಯೂರವರ್ಮನು ಕರೆತಂದಿರುವನೆನ್ನಲಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹವ್ಯಕರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಕ್ಷೇತ್ರದ 'ಅಹಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡುದು ಹೈಗ- ಹವ್ಯಕ ಎಂಬುದಾಯಿತೆಂದು ಉಹೆ ನಿಜವಾದರೆ, ಹೈಗನಾಡು 'ನಾಗಮಂಡಲ' ಎಂಬುದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಉ.ಕ. ಹವ್ಯಕರ ಹಾಡುಗಳು- ಡಾ.ಶಾಲಿನಿ (ಪೀಠಿಕೆ ಪುಟ ೪-೬)).

ಇಲ್ಲಿನ ಗಿರಿಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಜೀವನದ ಹಲವು ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹಾಲು (ಬಿಳಿ) ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಕೆನರಾ ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇವರಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮಂದಿರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಂಟು. ಅತ್ತಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯವಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವೇ ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮೈಥುನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ಮೈದುನ (ಸಂ.ಮೈಥುನ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ನಾ. ಕಸ್ತೂರಿಯವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದುದುಂಟು. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥದ್ದು (ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಾವು ಪಾಂಡವರ ವಂಶದವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.). ಆಫ್ರಿಕಾದ ಕಾಡುಜನರು ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅವರ ಶವಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗುಮಟೆ ಪದವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುವಿನ ಮರಣದ ಅನಂತರ ಪಾಂಡವರು ಅವರ ದೇಹ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತಿಂದರು ಎಂಬ ಕಥೆಯಿದೆ. (ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು (ಪೀಠಿಕೆ ಪುಟ ೨೫ ಮತ್ತು ೨೦-೨೫)).

ಹೆಂಗಸರು ರವಿಕೆ ಧರಿಸದಿರುವುದು ಸೆರಗನ್ನು ಬೆನ್ನಹಿಂದೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು, ಕುತ್ತಿಗೆತುಂಬಾ ಮಣಿಸರ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಗಂಡಸರು ಬರಿಯ ಮುಂಗಚ್ಚೆ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿರುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಗಿರಿಜನರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳೇ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಳಿ ಪದ್ಧತಿ ಇದ್ದು, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮತ್ತು ಆಫ್ರಿಕಾದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳ 'ಟೋಟೆಂ ಪದ್ಧತಿ'ಯ ನೆನಪನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ಪ್ರಾಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಥವಾ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಲದ ಮೂಲ ಅಥವಾ ದೇವರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವನ್ನು ಇವರು ನಾಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಬಳಿಯಿಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅರಸು ಗೌಡ, ಪ್ರಧಾನಿ ಗೌಡ, ಸೀಮೆ ಗೌಡ, ಬುಧವಂತ, ಕೋಲಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಗಡದ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವುದು ಇವರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದವರೆನ್ನಲು ಇನ್ನೊಂದು ಸಮರ್ಥನೆ.

ತುಂಬಾ ವರ್ಣಮಯ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾನಪದವು ಸಮೃದ್ಧವೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಅವರ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಹಬ್ಬ-ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳು, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳ, ಪ್ರಾಯ, ಜನನ-ಮರಣಗಳ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ, ಸಾಮಾಜಿಕ (ಮದುವೆ, ಮೈನೆರೆಯುವುದು ಮುಂತಾದವು) ಆಚಾರಗಳೂ, ನಂಬಿಕೆಗಳೂ ಅವರ ಹಾಡು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಡಂಗ (ವಿಧಿ ಕ್ರಮವೂ) ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕಲ್ಪನಾ ಸಂಪತ್ತು ಉಂಟು. ಈಗ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವ, ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಮುಂದೆಯೇ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಶ್ಲೀಲ ಹಾಡುಗಳು ತಮ್ಮ ರೂಪಕ ವರ್ಣನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ರಸಿಕರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಿರಿದ ಬಕ್ಕೆ (ಹಲಸು) ಹಣ್ಣು, ಪಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿವ ಬಳವ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮದುಮಗನ ಪೆನ್ನೆ (ಪೆನ್ನೆ- ಮುಖಕ್ಷೌರ) ವರ್ಣನೆ-

ಗುಬ್ಬಿ ಗುಬ್ಬಿ ಶಂದೋ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮರಿ ಶಂದೋ
ಗುಬ್ಬಿ ನೀರುಂಬೂ ಕೆರೆ ಶಂದೋ || ಲಂದಲದಾ (ಚಪ್ಪರದ)
ಹುಬ್ಬೂ ತಿದ್ದಿದರೆ ಮೊಕುಕುಶಂದೋ ||

(ವಿವರಗಳಿಗೆ ನೋಡಿ ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್ಟ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮದುವೆ ಪದ್ಧತಿ 'ಜಾನಪದ ಪತ್ರಿಕೆ' ಸಂಪುಟ ೧, ಸಂಪುಟ ೫. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಪರಿಷತ್ತು, ಮೈಸೂರು.)

ಕೈಯುಗುರು ಕಾಲುಗುರುಗಳ ಮಣ್ಣನ್ನು ಬಿನ್ನಾಣ (ಕ್ಷೌರಿಕ) ತೆಗೆವುದನ್ನು ಕೈ ಮಿಂಚು ಕಾಲ್ ಮಿಂಚು ಇಡುವುದು ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ. ಬಿನ್ನಾಣ (ಹಲವಂಗದ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ) ಎಂಬ ಮಾತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಸುಂದರವೂ ಆಗಿದೆ.

ಮದುಮಗನ ದಿಬ್ಬಣ ಬಂದಾಗ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ, 'ಕುಡುಗೊಂದೇ ಪೊಗುಡೇ ತಲೆಗೆ ತುಂಬೋ..' ಎಂದೂ ವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಪೊಗುಡೆ (ತಲೆದೊಡಿಗೆ) ಅಲಂಕಾರಿಕ ಭೂಷಣವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಧೂಳನ್ನು ಕೊಡವಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧರಿಸಿದಂಥ ಸಿದ್ಧ ಮುಂಡಾಸು ಆಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಮದುಮಗನು ಹೆಣ್ಣನ್ನು,

ಕತ್ತಲಲ್ಲೇ ಗೆಲನಿಲ್ಲೋ ಕರ್ಗತ್ತೆಲ್ ಗೆಲನಿಲ್ಲೋ
ಚಾವೂಡೀ ಮುಂದೇ ಶಬಿನಲ್ಲೇ (ಗೆದ್ದೀ ಕಂಡು)

- ಎಂಬಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದನಲ್ಲದೆ, ರಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು

ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತನ್ನವಳನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಗೆ ತೋರ ಬೆರಳೂ ಆಗಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಬಲಿಶಿತ್ತರ (ಬಲೀಂದ್ರನ) ಹಾಡು, ಗೋವಿನ ಹಬ್ಬದ ಹಾಡು, ತೇರು ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದೇವರ ಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಹಬ್ಬದ ಬಣ್ಣನೆಯ ಹಾಡು, ಅಲ್ಲದೆ ದೀರ್ಘ ಕಥನಗೀತೆಗಳು ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ, ಕೃಷ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಕೇಳಿದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಲೀಸಾಗಿ ಹಾಡನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಲೆ ದಿ. ವಂದೂರು ತಿಮ್ಮಕ್ಕ, 'ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು' ಗ್ರಂಥದ ನಿರೂಪಕಿ ದಿ. ದೇವಿ ದೇವು ಗೌಡ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಇತ್ತು. ಅವರ ಹಾಡುಗಳು ಕಥನಕಲೆ ಶೈಲಿಯ ಮಾಧುರ್ಯ ರಸಿಕರಿಗೆ ಈಗ ಪರಿಚಿತವೇ.

ಅಪ್ರಕಟಿತವಾದ 'ಬಿಂಬಾಲಿಯ ಹಾಡು', 'ಕಲ್ಲಿಲೇ ಪಟ್ಟಾ' ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಸೊಗಸಾದ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳಿವೆ ಅಘನಾಶಿನಿ ನದಿಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸುಣ್ಣದ ಚಿಪ್ಪು (ಸಿಂಪು)ಗಳನ್ನು ತರುಣಿಯರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೆಲಸದ ಬಣ್ಣನೆಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡಿದೆ.

ಒನಿಕೆ ವಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೋಲುವ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲದೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದವೂ ಇದೆ. ತನ್ನಂದವರು (ತವರಿನವರು) ಬಂದರೆ ತುಪ್ಪ ಅನ್ನ ಬಡಿಸುವ ಹೆಣ್ಣು, ಗಂಡನ ದೆಸೆಯವರು ಬಂದರೆ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ದೋಸೆ ಮಾಡಲು ಎತ್ತಿದ್ದ ಕಾವಲಿಯನ್ನು ಇಳಿಸುವಳಂತೆ.

ಕೆಳಗಿನ ತ್ರಿಪದಿ ಹೂ ಸಿಂಹಾರ, ಕೊರಳ ಬಂಗಾರಿ ಧರಿಸಿದ ಸುಂದರಿಯ ಬಣ್ಣನೆಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

ಶುತ್ತುಮುತ್ತಾ ಶಮದರವೇ ನಡಗೇಲೇ ಗಂದದ ತೊತೆಯೋ
ಬಂಗಾರ ಬಾ (ಭಾರ) ಕೊರಳೀಗೇ || ತಂಗಮ್ಮ
ಹಿಂಗಾರ ಬಾ(ಭಾರ) ತುರುಬಿಗೋ ||

ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕುವ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿನ ಹೆರಳು ಸಮುದ್ರದ ತೆರೆಗಳು ಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಅಡಿಕೆಯ ಕೊನೆ ಹೂ (ಸಿಂಗಾರ) ಗಂಧದ ತೆರೆಯಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣನೆಯ ಸೊಗಸು ಹಲವು ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಗಳು ತಂದೆ ಸಾಕಿದ ಬೊಂಬೆ (ನೀ ಜಾಕಿದ ಬೊಂಬೆ ಗೆಲವಾಕೇ) ಅಕ್ಷತೆ ಬರಿಯ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಹಣೆಯ ಬಟ್ಟು ಕುಂಕುಮ ಚಂದ್ರನ ಸಿರಿಬೊಟ್ಟು. ಮದುವೆಗಳು ಹತ್ತುವ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗೆ ಮೇಲೆ ರನ್ನದ ಹಾಸಿಗೆ ಎಂಥ ರಮ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ.

ಗಿಳಿರಾಮ ಕಟ್ಟಿದ ಹೂದಂಡೆ ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾದುದೆಂದರೆ ಗಿಲಿಯಾ ಕಟ್ಟಿದ ಹೂಗೂ ಲಂದ (ಅಂದ) ನೋಡೇ ಚಂದ (ನೋಡೇ ಕಿಟ್ಟಿ(ಮುಟ್ಟಿ)ದುರೇ ಲದುರಾ ಹೆತಿ (ಹಸಿವೆ)ವಿಲ್ಲಾ.

ಮದುವೆಧಾರೆ ಎರವಾಗಿನ ಸಿರಿಶಕಲಾ (ಸಿರಿಕಲಶ) ಹಾಡಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲ ಹೆರಳೆ ಬಾ ಕಡ್ಲೆ (ಕಡಲ) ತರೆಯಂಗೇ । ತುಪ್ಪ ಹೆರಳೆ ಬಾ ಮಂಜಿನ ಹನಿಯಂಗೇ ಎಂಬ ಹಾರೈಕೆಯ ಹರಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿನ ಉಪಮೆಗಳು ಸೊಗಸಾಗಿದೆ.

ತಂದೆಯ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವಾಗ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮಧುರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೆನೆವಾಗ “ಹುತ್ತೇನಾಡುತ್ತೇ (ಅಣ್ಣಿ ಕಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತ) ಕುಲಿತದ್ದೇ । ಮಕ್ಕಳಾಳಿಕೆಯೇ ಮರೆನಿಲ್ಲ” ಎಂಬುದು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ.

ಮದುವಳತಿ ಸಾಕಿದ್ದ ಬೆಕ್ಕು ಹಾಲು ಕುಡಿವುದಿಲ್ಲ. ‘ನಿಮ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಾರೆ ನಿಮ್ಮೊಡನಿದ್ದು ತವರಮನೆ ಹಂಬಲ ಮರೆವೆ’ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ದುಃಖದಿಂದ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನದ ಸಾಕಿದ ಹಕ್ಕಿ (ಗಿಳಿ).

ಹರಿಹರ ಮಹಾಕವಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದ ‘ತಾರಲೆ’ ಪದಗಳು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ. ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಅಂಗಳ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನಿಕ್ಕಿ ಇವನ್ನು ಕೂತ ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎದ್ದು ದುಃಖದಿಂದ ಕುಣಿವುದೂ ಉಂಟು. ಮಳೆಯನ್ನು ತಾರಲಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದಂತಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ (ಆಟದ ಮದುವೆ) ಹಾಡುಗಳೂ, ಅಶ್ಲೀಲ ಪದಗಳೂ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಗೊಂಡೆ ಹೂವು ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಹೂಗಳ ಆಸೆಗೆ ಬರುವ ಸೂಳೆಯರು, “ದುಡ್ಡಿಗೆ ಮೂರು ಶಾಲೆರು”... ‘ಅವರಿಗೆ ಗೆಯ್ಯೆ(ಪರಟೆ) ಯಂತ ಮೊಲೆ’ ಅಶ್ಲೀಲ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮಳೆರಾಯನು ಆಗಮಿಸುವನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.

ಇನ್ನೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಲಸೀ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟನು. “ಇವರೇ ನೀರೋ ನೀರೋ ಮುಂದಾ” ಎಂದು ಬಾರದಿರುವ ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಂಡಸರ ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗು ವರೆಗೆ ಹಾಡುವ ದೀರ್ಘ ಪದಗಳಿವೆ. ಐದು ಹಗಲು ಮತ್ತು ಐದು ರಾತ್ರಿ ಹೇಳುವಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ಭಾರತದ ಕಥೆಯ ಪದಗಳು ಮೊದಲು ಇದ್ದುವಂತೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಥನಕಲೆಯ ಚಮತ್ಕಾರಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಜನಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಭಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಣಯದ ಪದಗಳು ಹಲವು ದೀರ್ಘ, ಹ್ರಸ್ವ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ‘ಹಗರಣ’ ಎಂಬ ಜಾನಪದ ವಿವಿಧ ವಿನೋದಾವಳಿಯ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಲವು ಪದಗಳು, ಸುಗ್ಗಿ ಕೋಲಾಟದ ಕುಣಿತದ ಪದಗಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುಮಟೆಯ ಗತ್ತಿನೊಡನೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಕದ ಗೆರ್ಬಿಯರ್ ದಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮಟೆಗಳ ಸ್ವರ ಹೆಂಗಸರ ದನಿಗೆ ಹೊಂದುವುದೆಂದೂ, ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಮಯದ ಆರು ದಿನಗಳ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ

ಹೆಂಗಸರು ಹಾಡುವಾಗ ಗಂಡಸರು ಅವನ್ನು ಬಡಿವರೆಂದೂ ಬರೆದುದುಂಟು. ಆದರೆ ಈಗ ಆ ಪದ್ಧತಿ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ.

‘ಹಗರಣ’ ಜನಜೀವನದ ಅಣಕ ಮಾಡುವ ದೃಶ್ಯಾವಳಿ. ಬಿಳಿ ದೋತರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೋಣಿ ಮತ್ತು ಹರಕು ಮೀನ ಬಲೆ ಸಮೇತ ಪದ ಹೇಳುತ್ತಾ ಮೀನುಗಾರರ ವೇಷ ಬರಬಹುದು. ಪಟೇಲ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಾಣಿ (ತಲಾಟಿ) ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವಲು ಮಾಡುವ ಗ್ಯಾರ್ಡ್, ಹಕ್ಕಿನರಸಣ್ಣ (ಬುಡಬುಡಕೆ) ಮುಂತಾದ ಯಾವುದೇ ದೃಶ್ಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದ ಸಮೇತ ನರ್ತನ ನಡೆಯಬಹುದು. ಕೆಂಪುಬಟ್ಟೆ ಬಿದಿರಗಳ ಮತ್ತು ಹುರಿ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಎಸ್ಪಿ ಬಸ್ಸನ್ನೇ ಮಾಡಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪೊಲೀಸ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಾ ಕಳ್ಳ (ಮೈಗೆ ಕಪ್ಪು ಮಸಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದು) ವೇಷಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಹಿಂದಣ ಕೆನರಾ ಗೆಯ್ಪಿಯರ್ ನಲ್ಲಿ ‘ಹಗರಣ’ದಲ್ಲಿ ಐರೋಪ್ಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸೈನಿಕರು ಪೊಲೀಸರು ಕೋಲುಕಾರ (ಸುದ್ದಿಹೇರರು) ಮುಂತಾದ ಯಾವುದೇ ಸೋಗು ಬರಬಹುದು ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ, ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸುಗ್ಗಿ ಕೋಲಾಟದ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿಯೂ ನಲವತ್ತೆತ್ತು ಸೋಗುಗಳನ್ನು ತಂದರೂ ಈ ಸೋಗುಗಳ ನಾಟಕೀಯ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳು ಆಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ್ಯ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕಲ್ಪನಾ ಚಾತುರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಪದಗಳ ಹಾಸ್ಯ ವೈಖರಿ ಮತ್ತು ಅಣಕಗಾರಿಕೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಹಗರಣದ ಸೊಬಗುಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿಸುತ್ತದೆ ಉಳಿದವರು ಕನ್ನಡಕಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಕಂಗಲ ಎಂದರೆ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ವೇಷಗಾರನು ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ಶಿಪಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವ ಶಿಪಳ (ಚಿಪಳ) ಇಲ್ಲಿ ಮೂಗನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಕನ್ನಡಕ.

ಇವರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಪದವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದ ಹುಟ್ಟನ್ನೇ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಗೀತೆಕಮಿ (ರಾಮಾಯಣ) ಹನ್ನೆರಡು ಸಂಧಿಗಳ ಕಥನ ಕವನ. ಇದರ ಪ್ರಾರಂಭ ಹೀಗಿದೆ.

“ಅರಮನೆ ಗುರುಮನೆ ಬಲಗೊಂಬೆ
ಗುರುಮನೆ ಗುರು ಪಾದಕೆ ಸರಣ (ಶರಣ)”

‘ಬಲಗೊಂಬೆ’ ಎಂದರೆ, ಬಲಬದಿಯಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಮಿ ಪದಗಳು ಚಿಕ್ಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲವನ್ನು ನರಸಿಂಹ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಕರುಳು ಬಗೆದು ದೃಶ್ಯವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮುಖ್ಯ ಗೌಡರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಣಿವ ಅಡ್ಡ ಗಣಿತದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿರುವ ತಳತಳ ಹೊಳೆಯುವ ಸುಂದರವಾದ ಬೆಂಡು ಬೇಗಡೆ ತುರಾಯಿ ಧರಿಸಿದವನ ಬಣ್ಣನೆ ಹೀಗಿದೆ.

“ಕಾಲಿಗೆ ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆಕಟ್ಟಿ ಗೆಜ್ಜೆಕಟ್ಟಿ ಹೂವಿನಂತೆ
ಹೂವಿನಂತೆ ತೇರ್ಗೇ (ತೇರಿಗೇ) ತೇರೋ ತೇರೋ ಹೂವಿನ ತೇರೋ”

ದೊಡ್ಡ ತುರಾಯಿ ತೇರಿನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ತರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೆಜ್ಜೆಸರ ಬಿಳಿಯ ಹೂಸರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೊಂದು ನಡೆದ ವಿಶೇಷ ಘಟನೆಯೂ ಸುಗ್ಗಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ‘ಗುಮಟೆ ಪದ’ ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕುಣಿತದ ಪದವಾಗಬಹುದು; ಅಶ್ಲೀಲ ಅರ್ಥವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

“ಸುಂದರ ಹುಡ್ಡಿಗೆ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೋಟಾರ ಡ್ರಾಯವರ
ಅವ್ವಾನೆ (ಹುವಾನೆ) ಹೊಡೆದ, ಕೀಲಿ ಜಡಿದು ಬಿಟ್ಟನೆ ಮೋಟಾರ”

ಅಘನಾಶಿನಿ ಬದಿಗೆ ಚೈತ್ರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗುಮಟೆ ಪದಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬ-ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಮದುವೆ, ದೀಪಾವಳಿ, ಹರಿದಿನ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಲ್ಲದೇ, ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ದಿನಾ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ ಹೇಳಿ ಗುಮಟೆ ಬಡಿಯಬಹುದು.

ಮುಕ್ತಿ ಹರಿಜನರು ಈ ನಾಡಿನ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಷ್ಟ ಬಣ್ಣದ ಇವರು ತಾವೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡರೂ ಒಂದೇ ಬಳಗ. ಕಾಡು ಬಡವರಾಗಿ ಗಂಜಿ ಉಣ್ಣುವವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ‘ಗಂಜೀ ಗೌಡರು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಹೆಬ್ಬೆ ಅಂದರೆ ಹಳೆಯ ಗೌಡರು ಎಂದೆಂದು ಆಗಿದೆ (ಕೇರಳದಲ್ಲಿನ ಮೌಖರಿ ಹರಿದವರೂ ಇವರೂ ಒಂದೇ ಮೂಲದವರಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಎಚ್ ಎಲ್ ನಾಗೇಗೌಡರು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು.). ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಿ ಪದ್ಧತಿಯುಂಟು.

ಇವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಜಾನಪದ ಸಂಪತ್ತಿದೆ. ಇವರು ಈಗ ಕಡು ಬಡವರಾಗಿದ್ದರೂ ಕಲ್ಪನೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ, ‘ಹಂಚಿನ ಮನೆ ಈತು (ಉಂಟು) ಕಂಚಿನ ಕದ ಈತು.’ ‘ಇಂಥಾ ಗುಡಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಮತ್ತೆಂತಾ ಗುಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವುದು’ ಎನ್ನುವುದುಂಟು.

ಮಡಲು ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುವ ಇವರು ಇಂಥ ಮನೆಗೂ ಗುಡಿ (ಗುಡಿಸಲು) ಎಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಬಹುತರ ಎಲ್ಲವೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿವೆ. ತ್ರಿಪದಗಳ

ಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿದ್ದು, ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ.

ಹುಟ್ಟುವಾಗಣ ತಮ್ಮ ಬೆಳವಾಗ ದಾಯ್ಕಾರ್ಯ (ದಾಯಾದಿಗಳು)
ವಂದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಜವ್ವೀ ಸರಿಪಾಲು || (ಲಾಗ್) ಹೋಗ್ವಾಗೇ
ಹತ್ತಮ್ವನ ಮಡುಲೇ (ಒಡಲೇ) ಉರಿದೇವೇ ||

“ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ಜಗಳವಾದರೂ ಒಂದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ದನ ಹೊಡೆದಾಡಿರೂ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ” ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿ.

ಉತ್ತಮವಾದ ಇವರ ಕಥನ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ‘ಯುಲ ರಾಜನ ಮಡದಿ’ ಅಪೂರ್ವ ಕಥೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಗೀತ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರ (ಹಲಿ) ಬರೆದ ಹೊಲೆಯನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ವಿರಹಿಣಿ ರಾಣಿ ಅವನೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಯುದ್ಧದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದ ರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಅವಳು ಮಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ತಲ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಅವನಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮರದ ದೇಹ ಮಾಡಿಸಿ ಆ ಗೊಂಬೆಗೆ ಅವಳ ಸೀರೆ, ರವಿಕೆ, ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ ತಾನು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಟಿಲಿವಿಜನ್ನಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಶ್ರೀ ಸಂತೋಷಕುಮಾರ್ ಗುಲ್ವಾಡಿಯವರು ಮುಂಬಯಿ ಟಿ.ವಿ. ಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

‘ಬಪ್ಪಿಂಗ-ಬೊಮ್ಮಿಂಗ’ ಕಥೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಬಪ್ಪಿಂಗ, ಬೊಮ್ಮಿಂಗನು ಹೊಲೆಯ. “ನೀನು ಸೋತರೆ ನಿನ್ನ ನಿನ್ನ ತಂಗಿ ನನಗೆ” ಎಂಬ ಪಣದಿಂದ ಪಗಡೆ ಆಡಿ, ಬಪ್ಪಿಂಗ ಸೋಲಲು ಬೊಮ್ಮಿಂಗ ಅವನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದನು. ಆದರೆ, ಅವಳು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣನೀಗಿದಳು. ಬಪ್ಪಿಂಗನೇ ಗೆದ್ದು, ಬಮ್ಮಿಂಗನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ದುರಂತ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ! ಜಾತಿ ವೈಷಮ್ಯದ ಕಟು ಪರಿಣಾಮ ಈ ಅಪೂರ್ವ ಗೀತದಲ್ಲಿದೆ. ನವ್ಯ ಜಾನಪದ ಗೀತಗಳನ್ನೆಬಹುದಾದ ಗೀತಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಮುಕ್ತಿಗಳಂತೆಯೇ ಹರಿ ಜನರಾಗಿರುವ ಹಳ್ಳೀರು (ಹಳ್ಳಿಯವರು) ಇವರನ್ನು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತಾರೆ. “ಹಳ್ಳೀರ ಭಜಂತ್ರಿ” ಎಂಬ ವಾದ್ಯಮೇಳ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನುಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ನಿಪುಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳೂ, ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳೂ ದೀಪಾವಳಿ ಹಾಗೂ ತುಳಸಿ ಹಬ್ಬದ ಹಾಡುಗಳೂ, ಹಗರಣದ ಹಾಡುಗಳೂ ಬಹಳ ಉಂಟು. ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿನ ಕಾಡೀ ಕುಣಿತ ಮತ್ತು ಹಾಡುಗಳು ಭಟಕಳ ಬದಿಯ ಹಳ್ಳೀರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು. ಬಹುಶಃ ಇವರದೇ ಕಾಡೀ ಹಾಡೊಂದು ಗೊಂಡನು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ‘ಗೊಂಡರ ಪದಗಳು’ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ಆದರೆ, ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಡಾ. ಎನ್. ಆರ್.ನಾಯ್ಡುರು ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ಇವರ ಕೆಲವು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಹರಿಜನರೂ ಗಿರಿಜನರೂ ಆಗಿರುವ ಹಸಲರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಿಸಿಫಿ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಭಟ್ಟಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ಹಸಲರು' ಎಂದರೆ ಹಸುಳೆ, ಮಗ, ಸೇವಕ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆಯಂತೆ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಲ್ಲನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. 'ಬಿಲ್ಲಕ್ಷತ್ರಿಯರು' ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಒಂದು ಪಂಗಡದ ಹಸರು.

ಇವರಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಹು ಮಧುರವಾದ ದನಿ ದೇವರ ದೇಣಿಗೆಯೆಂಬಂತೆ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಹಾಡುಗಾರರಿಗೆ ಲಭಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ದೀವಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ತರುವಾಗ ಹೇಳುವ ಸಿರಿಕವಲ್ ಪದ 'ಬಂದಾನೆ ಬಲಿಯಂದ್ರ ರಾಯ ಕೋ...', ಪಾಂಡವರು ಪದಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಪದಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ (ಇದನ್ನು ಬಿಂಗಿ ಪದಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಕೋಲು ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವು ಕಥನ ಗೀತೆಗಳುಂಟು.

ಇವರ ಬಿಂಗಿ ಪದದ ಪಾರದ ಉತ್ತರದೇವಿ ಪತಿವ್ರತೆ ಬೇರೊಬ್ಬನ ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಒರಗುವವಳಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗಂಡನಿಂದ ಇವಳ ಕೊಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು ಗ್ರಂಥದ ಕಥೆಗಳ ವಾರಾಂತರದ ಪದಗಳು ಇವರಲ್ಲಿವೆ.

ಹಗರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ತೇರಿನ ಬಣ್ಣನೆಯ ಇದರ ಪದ ಭಾಗ-

ಅಜ್ಜಮಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆ ಮುದುಕಿ ಚಂಡಾಳ ಗೊಂಬೆ
ಕಲ್ಲೆಮದಿವೆಯಲ್ ಕದಕಿನ ಗೊಂಬೆ
ಕಂಡ ಬೂತು ನೆಂಟರ ಗೊಂಬೆ

ಇಲ್ಲಿನ 'ಕಲ್ಲೆಮದಿವೆಯಲ್ ಕದಕಿನ ಗೊಂಬೆ' ಎಂಬುದು ತೇರಿನ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಮೈಥುನದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮುದುಕರು-ತದುಕರು ಎಂಬ ಮಾತಿನ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿನ ತದುಕರು ಎಂದರೆ ತರುಣರು. ಕಲ್ಲೆಮದುವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಪದಗಾರನ ಚಾತುರ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಜಮಲ್ಲಾ (ಮುಲ್ಲಾ) ಗೊಂಬೆ ಎಂಬುದು ಗಡ್ಡದಾರಿ ಮುದುಕನ ಹಾಗೂ ಚಂಡಾಳ (ಜಾರೆ) ಮುದುಕಿಯ ಇಂಥ ಚರ್ಯೆಗಳ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಈ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಇವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಗುವ ಗೊಂಬೆಗಳೇ ಕಂಡ ಮಾತು ಕೊಂಡಾಡೋ ಗೊಂಬೆಗಳು.

ಇವರ ಒಂದು ಒಗಟಿನ ಪದ ಉದಾಹರಣೆ

ಬೇಲೆಲಿ (ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ) ಹುಟ್ಟುವುದು ಅಣ್ಣನೇ,

ಬೆರಳಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡೂದೂ ನೀನರತ (ನೀನು ಅರ್ಥ) ಬಲ್ಲದಣ್ಣ (ತಿಳಿದ ಅಣ್ಣಾ)
ತಿಳಿದಂಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಉತ್ತರ: ಹಾಲಕುಂಬಳ ಬಳ್ಳಿ ಸೋರೆ ಕಿನ್ನೂರಿ
ತಾಯಿ ಕೂರುಳಲೆ ಅಣ್ಣನೇ

ಈ ತಾಯಿ ಎಂದರೆ ನಿರೂಪಕನ ಪ್ರಕಾರ ಭೂಮಿ ತಾಯಿ - ಸೋರೆ ಬುರುಡೆಯ
ಕಿನ್ನೂರಿಯ ನುಡಿಯನ್ನು 'ತಾಯಿ ಕೊರಳು' ಎಂಬುದೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು, ತಾಯಿ ಮಾತ್ರವೇ
ಹೇಳಿದುದು ಭಾವ ದುಂಬಿದ ಇವರ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವರ ಹೆಂಗಸರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಮಂಡಲ ಹೂವಿನ
ಕಥೆಯ ಅಪೂರ್ವ ಕಥನಗೀತವೂ ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು.

ಹೊಲೆಯರಿಗೆ 'ಹಳೆ ಮಕ್ಕಳು' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುವ
ಹೊಲೆಯರು (ಹೊಲೆಯರು ಶಬ್ದವೇ ಅಚ್ಚಕನ್ನಡದ್ದು) ಇಲ್ಲಿಯ ಆದಿವಾಸಿಗಳೇ ಗೋವಾದಿಂದ
ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತಿನ ಹೊಲೆಯರು ಚಮಗಾರರು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತಾಡುವ ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಜಾನಪದವಿದೆ. ಸಿಸಿ
ಮಾರಮ್ಮನನ್ನು ಹೊಲತಿಯರು ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಜರೆವ ಪದಗಳಿರುವಂತೆಯೇ ಕನ್ನಡ
ಪದಗಳೂ ಉಂಟು.

ಗಂಡನ ಕೊಂದ್ಯಲ್ಲೇ ದಗಡಿ
ಗಂಡನ ತಿಂದ್ಯಲ್ಲೇ

- ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಡುವಾಗ ಕೊಡವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಮದುವೆಯ ಹಾಡು, ಕೋಲಾಟದ
ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬೈಲಸೀಮೆಯ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ.

ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಕೋಲಾಟದ ಪದ'ಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ, ಈರಣ್ಣನ ಪದದಲ್ಲಿ- ಈರಣ್ಣನ
ವೀರಮರಣ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಡದಿ ಕೊಂದ ಹಾರುವ ಚಿತ್ರಣಗಳು ದುರಂತ ಭಾಗವನ್ನು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬನವಾಸಿಯ ತೇರಿನ ಬಣ್ಣನೆಯೂ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ (ಪ್ರಕಟಿತ)

ಭೂಮಿಪುತ್ರರೆಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗೊಂಡರು ಭಟ್ಟಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ
ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿರುವ

ಜನರಲ್ಲಿ ರಾಜಗೊಂಡರೂ ಇರುವರೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವಾದರೆ ಅವರು ಈ ಭಾಗದ ಗೊಂಡರೇ ಎನ್ನಬಹುದು. ರಾಜಗೊಂಡರ ಭಾಷೆ ತೆಲುಗಿಗಿಂತ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪವಾಗಿದೆಯಂತೆ.

ಗೊಂಡರ ಜೀವನಕ್ರಮ (ಆಚರಣೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ) ತುಂಬಾ ಕುತೂಹಲವೃದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಇವರ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಹಾಡು, ದೀವಳಿಗೆಯ ಬಲೀಂದ್ರನ ಹಾಡು, ಶಿಶುವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಹಾಕುವ ಹಾಗೂ ಲಾಲಿಹಾಡು, ಬಸುರಿಯ ಬಯಕೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಇತರ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೋಲುತ್ತವೆ.

ಗೊಂಡ ಗಂಡಸರು ದೀರ್ಘವಾದ ಕಥನ ಕವನಗಳನ್ನು ವಾದನದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗುವರೆಗೂ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಮಂಡಲದ ಪದಗಳು ಎಂಬ (ವಿಧಿಕ್ರಮದ) ಕುಣಿತದ ಪದಗಳಿಗೂ, ಶಿವರಾತ್ರಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಕ್ಕೂ ಇವರಿಗೆ ಥಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಜೋಗಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಲವು ಕಥೆಗಳು ಇವರಿಂದಾಗಿ ಆವೇಶದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಪದ ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದು (ಕೇಳುವುದು) ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ದೃಶ್ಯ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಬ್ಯಾಡರಂಬ ಗಿರಿಜನರು ವಾದನದ ಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಪದ ಹೇಳುತ್ತ ಆವೇಶದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೊನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊಸ ದೊಳ್ಳು ತಂದವೋ
ಸೊನ್ನಿಕೊಟ್ಟು ನಾವೆ ಬಿಗಿದಿದವೋ || (ಬಿಗದಂತ) ದೊಳ್ಳು
ರುದ್ರ ನುಡಿತಾ ನುಡಿದಾವೋ ||

- ಎಂಬುದು ತುಂಬಾ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಸಾಲ ದೊಳ್ಳಿಗೇ ಸಾವಿರ ಗೆಜ್ಜೆ
ಮುನ್ನೂರು ಅರವತ್ತು ಕೈತಾಳ || (೪) ಹಿಡಕೊಂಡು
ದೇವಿ ನಿನ್ನ ಗಿರಿಗೆ ಬಂದಿದವೋ ||

- ಎಂಬುದು ಭವ್ಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ತರುತ್ತದೆ ಇವರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಶಾಪವಿತ್ತುದು, ಕಲಿಕಾಲ ಮಹಿಮೆ, ಹನುಮನ ಭಕ್ತಿ, ಸಾಹಸ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಗೀತೆಗಳಿವೆ.

ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಚಾರವಾದ- “ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ ಅರಸತಾರ ಕಾತರಹುಟ್ಟಿ ಕಾಮದಿಂದ...” ಎಂಬ ಪದವು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಸೀಮೆಯ ಗುತ್ತಿ ಅರಸನಿಗೂ ಅವನ ಮಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾಗಿ ವ್ಯಸಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ರಾಜನು ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಮೋಹ ಮಾಡಿದರೂ ಅವಳು ಹೇಗೆ ಶೀಲವನ್ನು

ಕಾದುಕೊಂಡಳೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥಾವಸ್ತು. ಕಳ್ಳಸೊಸೆಯೆ ಲಾವಣಿ ಮುಂತಾದ ಲಾವಣಿ ಮಟ್ಟದ ಪದಗಳು ಬ್ಯಾಡರಲ್ಲಿವೆ.

ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಹಲವು ಸಣ್ಣಾಟ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಾಟಗಳನ್ನು ಇವರು ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹನುಮಂತ ಲಿಂಗ ತಂದುದು, ಸತ್ಯವಾಲ ರಾಜನ ಕಥೆ, ಬಾಣಸಾರ ರಾಜನ ಕಥೆ, ಶಿವ ಶಂಖನ ಕುಮಾರ, ಬಸವ ಕುಮಾರ, ಲೋಹಿತ ಕುಮಾರ ಇತ್ಯಾದಿ.

ದೊಡ್ಡಾಟ (ಮೂಡಲ ಪಾಯ)ದ ಸಾರಥಿಯ ಮಾತು. “ಸ್ವಾಮಿ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು, ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೊಟ್ಟ ಮುಕುಳಿ ಸಾರತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ” ಇವರ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅಂಬಿಗರು, ಹರಕಂತ್ರರು ಗಿರಿಜನರಲ್ಲವಾದರೂ- ಇವರು ತೀರಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೋಣಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನದಿಗಳ ದಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಸತಿ ಮಾಡಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅಂಬಿಗರು ಗಂಗೆಯ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗಾ ನದೀ ತೀರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜಾನಪದ ಸರಕು ಇದೆ. ‘ಶಿವ-ಗಂಗೆಯ ಪದ’ ಮತ್ತು ‘ನೀಲಂಗೀ ರಾಜನ ಪದ’ದಂಥ ಕಥಾನಕ ಗೀತೆಗಳು, ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ಆಮೆ (ಜನನಸೂತಕ) ಹಾಡು, ತಿಂಗಳ ಬಾಳಂತಿಯ ಹಾಡು ಮುಂತಾದವು ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಉಂಟು. ಗಂಡಸರ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳು ಕೆಲವು ಬೆಳಕುಗೊಂಡಿವೆ.

ಹರಕಂತರಲ್ಲಿ ದೋಣಿ ಹಾಡುಗಳೂ-ಪದಗಳೂ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಬಿಗರ ಹಾಡುಗಳಂಥ ಹಾಡುಗಳೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಧರ್ಮರಾಜನ ಜೂಜು, ಅಭುಮಂಜು (ಅಭಿಮನ್ಯು) ಕಥೆ, ಗೊಂಡರ ಪದಗಳು ವಿವಾಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾರತ ಕಥೆಗಳ ಪದಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಪದಗಳಿವೆ. ರಥ ಕೃಷ್ಣನ ಪದ ದೊಡ್ಡದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಒಂದು ಕಥೆ ಬೆಳೆದಿದೆ.(ಅಪ್ರಕಟಿತ) ಸೋಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಭೀಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಶಿವಭಿಕ್ಷು ಮಹಾರಾಜ ಮತ್ತು ಹಲವು ಮಂಡಲದ ಪದಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಎಂಬಯ್ಯ, ನಕುಮಯ್ಯ, ಹಾಲು ಬೆತ್ತದ ದೊರೆ (ಅಪೂರ್ಣ), ಕೆಂಪಣ್ಣ ದೊರೆ, ರತು(ತಿ) ದೇವಿ, ಐಶ್ರಾಮತಿ ರಾಜ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ.

ಮಂಡಲದ ಪದಗಳು ಕುಣಿತಗಳು ಗೊಂಡರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು. ಅವರ ಪದಗಳಿಂದ ಅವರು ಒಳ್ಳೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅನ್ವರ್ಥಕವಾದ ಕರೇ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜನರು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಸಿಸಿ ಮುಂತಾದ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೈಲುಸೀಮೆಯ ಆಡುಮಾತು ಇವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಾದರೂ ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ

ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮತ್ತ ಕಡೆಯ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮಾಡಿದವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕರೇ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಗಂಡಸರು ಡೊಳ್ಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಡೊಳ್ಳಿಗೆ ಅದರದೇ ಆದ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಗಂಡುನಿ ಇದೆ.

ಇವರ ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಇತರೆಡೆ ಕಾಣುವ ಹಲವು ಕಥನ ಕವನಗಳ ಪಾಠಗಳಿವೆ.

ಉತ್ತರದೇವಿ, ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ವಧೆ, ಸುಭದ್ರಾ ವಿವಾಹ, ಭೀಮಬಕ್ಸನ ಪದ, ಪರೀಕ್ಷಿತರಾಜನ ಪದ, ಸಿರಿ ಕವಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಇವೆ. ನೀಲಕಂಠ ರಾಜನ ಕಥೆಯೂ ಜೋಗ ಪದದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ನೀಲಾವತೀ ರಾಜನಯ್ಯ ಶಿವಶರಣ ಸಿಂಗ ಸರಣೋ |

ಇವರಲ್ಲಿ ಕೋಲು ಪದಗಳು ಬಹಳ ಉಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅಕ್ರಮ ಪ್ರಣಯದ ಚಿತ್ರಣಗಳು.

ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನ ಅಂಗಳ ಬೆಳ್ಳತಲೆ ಕೋಲಣ್ಣಾ ಕೋಲೆಲ
ತಾಟಗಿತ್ತಿ ತಳಗಾರ್ ಹುಡುಗೀ
ಪ್ಯೇಟೆವಳಗೆ ಲಾಟೀನೆ ನೇಯತೆತಿ

ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಮುಂಡಗೋಡು, ಸಿಸಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬ್ಯಾಡರು ಸಹ ಗಿರಿಜನರೆ.

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟದ ತಾಲೂಕುಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ಬಯಲುಸೀಮೆಯದೇ ಸರಣಿಯಿದೆ.

ಬ್ಯಾಡ ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಡ ಕುಡಿದ ಅಮಲೇರಿ, ಡೊಳ್ಳನ್ನು ಬಡವ ಆವೇಶದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಪದ ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದು (ಕೇಳುವುದು) ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ದೃಶ್ಯ.

ಗಿರಿ ಜನರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಸಿಸಿಗೇ ಹೊರಗಿನಿಂದ (ಗೋವಾದ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದಲೂ) ಸುಮಾರು ನಾನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿರುವ ಸಿದ್ಧಿಯರು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕುಮರಿ ಮರಾಟೆಗರು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಇನ್ನೂ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಿಯರು ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತಿನವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರುವ ಮರಾಠಿ ಸಿದ್ಧಿಯರ ಹಲವು ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಶ್ಚನ ಸಿದ್ಧಿಯರ (ಸ್ವಲ್ಪ) ಹಾಡು ಕತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು, ಹೆಂಗಸರು ಚೌತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿದು ಹಾಡುವ ಪುಗಡಿ ನೃತ್ಯದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು, ಕಥನಗೀತೆ ಗಂಡಸರ ಸುಗ್ಗಿ (ಶಿಗ್ಗಿ) ಕುಣಿತದ ಪದಗಳನ್ನು, ಕನ್ನಡ ತಾಳಿವಾಡ ಎಂಬ ಹಾಗೂ ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಕುರ ಹಾಗೂ ಇತರ ನಾಟಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ.

‘ದಮಾಮಿ’ ಎಂಬ ಉದ್ದನ್ನು, ಎರಡೂ ಕಡೆ ಚರ್ಮ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ವಾಹನದೊಡನೆ ಹೆಂಗಸರು ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗುವರೆಗೆ ಕುಣಿದು ಹಾಡುವ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಡಮಾಮಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಉದಾ:

ಹಿಂದೂ ಮಾಮಾ ಹಿಂದೂ ಯೇನ ಮಾಮಾ?

ನೀ ಕುಶಾಲ ಮಾಡಾಕೆ ಬಾರೋ ನನ್ನ ಮಾಮಾ ||

ಇವರ ಕೆಲವು ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು ‘ಕೋಲನ್ನ ಕೋಲೆ’ ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾಯು-ಮಾಯು ಗಾಣಿಗೆ ಕಥೆ, ಸಿರಿಕೌಲಿ ಕಥೆ, ಹೊನ್ನಕಾಲ ಹಂದಿ ಕಥೆ ಮುಂತಾದವುಂಟು.

ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಕು ನಾಟಕದಂತೆ ಹಗರಣವು ಇವರಿಗೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನದು. ಒಂದು ಹಗರಣ ಪದ ಹರಹರಾ ಗರಹರಾ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಬಂತೋ ಚಿಳಿಜ್ಜರ:: ಅಜ್ಜಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತಣ್ಣಾ ನೀರಾ ಅಜ್ಜಿಯೇನು ಬದುಕಿಲ್ಲಾ ಮದ್ದಗಾರ ಮೊದಲಿಲ್ಲಾ ನಗುವನ್ನುಕ್ಕಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳು ಅಂತೂ ಪಾತ್ರಗಳೋಡನೆ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಕುಮರಿ ಮರಾಟಿಗರು ಕೊಂಕಣಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಮರಾಟಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳ ಜನರೇ. ಇವರು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡು ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕಡಿಮೆ. ಹೊರಗಿನವರೊಡನೆ ತುಂಬಾ ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವದ ಇವರ ಹೆಂಗಸರ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ.

ಸಿದ್ದಿಯರ ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕುಮಾರಿ ಮರಾಟಿಗರ ಕಥೆಗಳು, ಗ್ರಂಥಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದುಗ ವಿಮರ್ಶಕರು ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ.

“ಕುಮಾರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜಕುಮಾರಿ...”, “ನಿಜವಾದ ಗಂಡ”, “ಕಳ್ಳ ಕದ್ದ ಹುಡುಗಿ” ಮುಂತಾದ ಕಥೆಗಳು ಕುಮರಿ ಮರಾಟಿಗರ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಬದುಕಿನ ಆಕರ್ಷಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. (ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ೨೫-೨-೮೨) ಶ್ರೀ ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆ.).

ಪ್ರಕಟಿತ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ಗಣನೀಯವಾಗಿವೆ. ‘ನಾಲ್ವರು ಜಾಣರು’ (ಮಯೂರ), ಮದನ ಮಂಜರಿ (ಕರ್ಮವೀರ),

‘ಎಂದೂ ಸಾಯದ ದುವಾ’, ‘ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನ’, ‘ಕೋಗ ತಿಕ್ಕಟಿಯ ರಹಸ್ಯ’ ಮುಂತಾದ ಏಳು ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿವೆ. ಎರಡು ಕಥೆಗಳು ‘ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು’ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಸಿದ್ದಿಯರು ಮತ್ತು ಕುಮಾರಿ ಮರಾಟಿಗರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಟಿತ ಕಥೆಗಳು ಅಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೂ ಇಪ್ಪತ್ತರಷ್ಟು ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು ಬೇರೆ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಕಥೆಗಳೂ ವಾರಾಂತರಗಳೂ ಹಲವಿವೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಹೊನ್ನಾವರದ ಡಾ.ಎನ್.ಅರನಾಯ್ಕ ಮತ್ತು ಸೌಶಾಂತಿನಾಯ್ಕ, ಶ್ರೀ ಡಿ.ಡಿ. ನಾಯ್ಕ ಹಿಗ್ಗೂರು ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವರ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಹಲವಾರು ಕಥೆಗಳು ಇರಬಹುದು.

ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಜನಜೀವನ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳೊಡನೆ ಇವುಗಳ ಹೋಲಿಕೆ, ವರ್ಗಗಳ ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು, ಇವುಗಳ ಭಾಷಾವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಇದು ಜಾನಪದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನ ಹಾಗೂ ಇತರರಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವೆ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿವನು ಇವುಗಳಿಗೆ ಜೀವಕೊಟ್ಟು, ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಜಾತಿಯವರ ಉಗಮವಾಯಿತೆಂಬ ಅಂತೆಕಂತೆ ಶ್ರೀ ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿಯವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. (ಹೊನ್ನ ಬಿತ್ತೇವು ಹೊಲಕ್ಕಲ್ಲ, ಪುಟ: ೧೪೭-೧೪೮)

ಬರ್ಗಿಗಟ್ಟಬೀರ ಮತ್ತು ಹನೆಹಳ್ಳಿ ಮೂರ್ಕೂಂಡಿ ಹೊನ್ನೂರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಕಥೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪದಲ್ಲಿದೆ. ಇವರು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಮಡಿದ ವೀರರು, ಬೀರದೇವತೆಗಳು.

ಗೊಂಡರ ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಮಾಸ್ತಿಯಾದ ಕುರಿತ ಮಂಡಲದ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಕೋಗತಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಐತಿಹ್ಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ದಿಯರಿಗೆ (ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಉರು) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ “ಸಿದ್ದಿರಿಂಶಾ” ಐತಿಹ್ಯ ಸಿದ್ದಿಯರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಸಮುದ್ರದ ಕರಿನೀರನ್ನು ಕುರಿತೇ ಆಗಮ್ಯಗಮನದ ಜಾನಪದ ಪುರಾಣ ಕಥೆ ಗುಮ್ಮನ ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ (ಕುಂತುಮ್ಮಿ ತಾಯಿ).

ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ‘ಸತ್ತವ ಕೊಂಡು ಇದ್ದನ ತಿಂಡಿ’ (ಸುಧಾ ೧೪-೫-೭೨) ಎಂಬ ಒಗಟು ಕಥೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗುಮಟೆ ಪದದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಶಿಂಗಿ ಪದ, ಗುಂಡೂಬರ್ಮ, ಸೋಮರಾಯ-ಭೀಮರಾಯ ಮುಂತಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಜಾನಪದ ಆಟಗಳಿವೆ.

ಸಂಗ್ಯಾ-ಬಾಳ್ಯಾ ನಾಟಕ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ಒಕ್ಕಲಿಗರೂ ಆಡುವಂಥದು. ಇದರ ಪಾಠ ಮೂಲ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಗಟುಗಳು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು, ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಹ ಆದಂತಿಲ್ಲ. ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಒಗಟುಗಳು ಮತ್ತು ಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಬಂದಿದೆ.

ಮುಕರಿ ಹರಿಜನರ ಹಾಡಿನ ಒಂದು ಒಗಟು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ-

ತಾಯಿನೂ ಮನ್ನಿದ್ದಿ (ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು) ತಂದಿನೂ ಮನ್ನಿದ್ದಿ
ಹೊಟ್ಟಾಗನ ಸಿಸವೇ ಮದಿಗೆ ಹೋಗೇ
ಆರ್ತ ಕೇಳುವರಾಲಿಸಿ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ
ಸ್ವಾಮೀವಲ್ಲಂಕೇ ಪುರುದಿಂದೇ || ಮಕ್ಕಳೇ
ಸಿಂಗಾರ ಕೊನಿವುಂದೇ ಅರಿಯರೋ||

ಅಡಿಕೆ ಮರದ ಸಿಂಗಾರ (ಹೂಗೂನೆಯದು) ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಶಿಶುವಂತೆ.

ನಾನು ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಗಾದೆಗಳೆಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಲ್ಲ. "ಬಗಲಾಗೆ ಬಾರೋ ಬೊಗರೆ ಸಿದ್ಧಾ"- ಇದೊಂದು ಗೊಂಡ ಹೆಂಗಸಿನ ನಾಣ್ಣುಡಿ. 'ಮರ ಹತ್ತಿದವನ ಕಾಲು ಕೆಳಗೆ', 'ಕಳ್ಳನ ನಂಬಿದರೂ ಕುಳ್ಳನ ನಂಬಬಾರದು' ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಗಾದೆಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದುವು.

ನಂಬಿಕೆಗಳೂ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳೂ ಜನಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ.

ಇದರ ಸೌಂದರ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಪದಗಳ, ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಬಣ್ಣನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಗಳಿ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಇದರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ; ಹಲಿ (ರಂಗೋಲಿ) ಬರೆವುದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ಸುಗ್ಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲೂ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲೂ ಅವರು ಬರೆದ ಶೇಡಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಸೊಗಸಾಗಿರುತ್ತವೆ. (ಶೇಡಿ= ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣು.)

ಜನಪದ ವೈದ್ಯರಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೂ ಕುಮರಿ ಮರಾಟೆಗರೂ ಇತರ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೊನ್ನಾವರದ ಡಾ.ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯ್ಕ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ನಾಯ್ಕ ಇವರ (ಹಾಗೂ ಇತರ) ಸಂಕಲನದ ಆದಿವಾಸಿ ಜಾನಪದ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕಟವಾದುದು ಸಾವಿರದ ಒನ್ನೂರು ಪುಟಗಳನ್ನು ಮಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು. ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೇ (ಆದಿವಾಸಿ ಜಾನಪದ) ಮೂರು ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳನ್ನು ಮಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಪಂಗಡಗಳ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಇನ್ನೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೂ, ಬ್ಯಾಡರು, ಹಸಲರು, ಹೊಲೆಯರು, ಅಂಬಿಗರು ಮುಂತಾದ ಜನರ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಬೇಕಾದುದು ತುಂಬಾ ಉಂಟು.

ಈಗ ಆಗಿರುವ ಸಮಾಜಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಪಂಗಡಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ- ಉದಾ: ಹಸಲರು, ಹೊಲೆಯರು, ಬ್ಯಾಡರು, ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಗುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಾನಪದ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇತರೆಡೆಗಳ ಜಾನಪದ ಸಂಕಲನಗಳಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ.

■ ೧ನೇ ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ,
“ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಮೀಕ್ಷೆ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಡಾ. ಜಿ.ಶಂ.ಪ. ಸಂಪಾದಕರು.

೨. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಗಿರಿಜನರು

ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುನೂರು ಗಿರಿಜನರ ಪಂಗಡಗಳಿವೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದ್ದು- ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವು ಗಿರಿಜನ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಗಣಿಸಲಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಜಗತ್ತಿನ ಗಿರಿಜನರಲ್ಲಿ ಕಾಲು ವಾಸಿ ಜನರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ಗಿರಿಜನರಲ್ಲಿ ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಗಿರಿಜನರ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಲಗಿರಿಯ ತೋಡರು, ಬಡಗರು ಮತ್ತು ಕೊಡಗಿನ ಕೊಡವರು ಮುಂತಾದವರ ಕುರಿತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಗಿರಿಜನರ ಕುರಿತು ಬಾಂಬೆ ಗೆಝೆಟಿಯರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ಹಾಗೂ ಎಂಥೋವಿನ್ ಬರೆದ Tribes and Castes of Bombay Presidency ಹಾಗೂ ನಂಜುಂಡಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಿ.ಹಯವದನರಾಯರು ಬರೆದ Tribes and Castes of Mysore State ಥರ್‌ಸ್ಟನ್ ಅವರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಈ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ್ದರು.

ಪಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪ ಎಂಬ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಸಿದ್ದಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಉಳಿದು ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಿ siddi's of North Karnataka ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು, ಈ ಜನಾಂಗದ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮೊದಲ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕು ಬೃಹತ್ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾದ ಹಾವನೂರು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಇಲ್ಲ. The study of Tribal Culture is yet in its Infancy ಶ್ರೀ ಎಲ್.ಪಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎಂಬವರು ಬರೆದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವುಂಟು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಲೇರಿಯನ್ ವರ್ಗದ ಜನರೇ ಇದ್ದರೆಂದು, ಅವರು ನೀಗ್ರೋ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ದ್ರಾವಿಡ ವರ್ಗದವರೂ, ಆರ್ಯರೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಆಡವಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದರೆಂದು ಅವರನ್ನು ದಸ್ತುಗಳು, ರಾಕ್ಷಸರು ಮುಂತಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕಿರಾತರು ಮದ್ರರು, ಸವರರು, ಅರುವನರು, ಪೊಂಡ್ರರು ಅನಾರ್ಯವಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರೆಂದು ನಿಂದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡು ಜನರನ್ನು ವಾನರರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಾನರರು ವಾ+ನರ-ಮನುಷ್ಯರೇ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಬರುವಂತೆ ಅನಾಗರಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನಾಂಗದವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನರಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಕ ರಾದ ಕಾಡು ಜನಾಂಗಗಳವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೆಯಾಗುವ ಓರಾವನರು ರಾಮ-ರಾವಣ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು ಎಂದು ಎಲ್.ಪಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎಂಬವರು ತಮ್ಮ 'Tribal ent-huse of India' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದು ಉಂಟು. ವಾನರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅನಾಗರಿಕ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಓರಾವನರು ಇದ್ದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಪಡೆದ ವಾನರರು ಇವರೇ ಆಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಲ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಿಹಾರ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮುಂಡ ಎಂಬ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗಿರಿಜನ ವರ್ಗಗಳವರು ಹಿಂದೆ ರಾಕ್ಷಸರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವರ ವಂಶದವರೇ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಆಸ್ಪದವಿದೆ.

ರಾಂಚಿಯ ಕುರುಬ್ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರೂ, ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿನ ಕುರುಂಬರೂ ತೀರಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದು ವಿದ್ಯಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ಗೃಧ್ರರು (ಜಟಾಯು, ಸಂಪಾತಿ) ಸಹ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ- ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯರೇ. ಓರಾವನರ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರದ ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಲಕ್ಷಿಸುವಂಥದಾಗಿದೆ.

ನಾಡಿಗಿಂತಲೂ ಕಾಡೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಅನಾಗರಿಕ ಜನಾಂಗಗಳವರನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ದ್ರಾವಿಡರು, ಆರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಿ ಪಾಡಿಗಳನ್ನು ವಸಾಹತುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ನಾಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಅನಾಗರಿಕ ಜನರನ್ನು ಕಾಡಿಗೇ ಅಟ್ಟಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಕೊರಗರನ್ನು ತುಳುವರು 'ಕಾಡ್ ದ ಕಲ್' ಅಂದರೆ 'ಕಾಡಿನವರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತೆವಕ್ಕರ್ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರು, ಅಪ್ಸರರು, ಕಿನ್ನರರು ವೇದ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. (Javakkar Prakashana, Tardev Road Bombay - ೩೪W.B)

ಕುಂದಾಪುರ, ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕುಗಳ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ 'ಕೂಸಾಳು' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಣಾರ, ಉಪ್ಪಾರ, ಬತ್ತಾಡ, ಹಸ್ಸ, ಮೇರ ಇವು ಹರಿಜನರ ವಿವಿಧ ಪ್ರವರ್ಗಗಳು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮುಕ್ತಿ ಹರಿಜನರು ಸಹ ಕೂಸಾಳು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ಹಳ್ಳೇರು' ಎಂಬ ವರ್ಗದವರು ಸಹ ಕೂಸಾಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಸಲರು ಹರಿಜನರೂ ಗಿರಿಜನರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳು ಸುಮಾರು ೯೯ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಮರಾಠಿ ನಾಯ್ಕರ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಅವರನ್ನು ಹೋಲುವ ಕುಡುಬಿ, ಕಡಂಬಿ, ಕುಮರಿ ಮರಾಠಿ ಜನಾಂಗಗಳವರನ್ನು ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು, ಸಿದ್ದಿ ಅವರನ್ನು 'ಎ' ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಗಿರಿಜನರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನನ್ನ 'ಕುಮರಿ ಮರಾಠಿಗರ ಕಥೆಗಳು' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆನು.

ಶ್ರೀ ಎಲ್.ಪಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ- (೧) ವಾಸಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರ, (೨) ಭಾಷೆ, (೩) ಕಾಲ, (೪) ಬೇರೆ ಜಾನಪದದ ಸಂಗಡ ಅವರು ಮಿಳಿತರಾಗುವ ಬಗೆ, (೫) ಆರ್ಥಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪರೇಷೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಗಿರಿಜನರನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು. ಗಿರಿಜನರಿಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಗಿರಿಜನರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬಹಳ ಕಡೆ ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಳು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿಯೂ ರಸ್ತೆ ಹಾಗೂ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗಿರಿಜನರ ಹಿಂದಣ ಜೀವನಕ್ರಮವೂ ಇಂದು ಉಳಿದಿರದೆ ಎಷ್ಟೋ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ರಾಜಗೊಂಡರು ನಾಗಪುರದಂಥ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲು ಬಂದಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ನಾಗರಿಕರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚಾರ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾಗುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಆಧಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾಳಿದ ವರ್ಗಗಳವರು ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾದ ಒತ್ತಡ ಸಂಭವಿಸಿದೆ.

'ಸಿದ್ದಿ' ಶಬ್ದವನ್ನು 'ನೀಗ್ರೋ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಿದೆ. ಎಸ್.ಎಸ್. ನೇಪಾಳ್ ಎಂಬ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್‌ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಜನರನ್ನು 'ಸಿದಿ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂಥೋವಿನ್‌ನು 'ಸಿದಿ' ಅಥವಾ ಹಬ್ಬಿಗಳೆಂದರೆ ಶಬ್ದಶಃ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ, ಅರ್ಥ 'ಮಾಸ್ಟರ್ಸ್' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದನು. 'Tribes and Castes of Bombay'ದಲ್ಲೂ ಸಿದ್ದಿ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯಿತ್ತು. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ-ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಿಂಜಿರದಲ್ಲೂ ಸಿದ್ದಿ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯಿತ್ತು. (ಹರ್ಬರ್ಟ್ ರಿನ್ಸ್ ಬರೆದ 'People of India' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 'ಕಾಫಿರ್' ಅಥವಾ 'ಸಿದಿ' ಎಂದರೆ labourers, ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ನೀಡಿದ್ದುಂಟು. ಪುಟ:೭೯) ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳು ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿಜವಾದುದು. ಆದರೆ, 'ಒಡೆಯರು' ಎಂಬುದು ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದುದು. 'ಕಾಫಿರ್' ಆಫ್ರಿಕಾದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಪು.

'ನೀಗ್ರೋ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ 'ಗುಲಾಮ' ಎಂದು ಪಿ.ಟಿ.ಬೋರಲೆ ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ಹಬ್ಬಿ' 'ಹಬಸಿ' ಇವರು ಅಬಿಸೀನಿಯಾ ದೇಶದವರು. ಇವರನ್ನು ಅರಬರು ಅಬಿಸೀನಿಯಾದಿಂದ ಗುಲಾಮರೆಂದು ತಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಹಮನಿ ಹಾಗೂ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಒಡೆದ ಮೇಲೆ ವಿಜಾಪುರ ಅಹಮದನಗರ ಮುಂತಾದ ರಾಜಮನೆತನಗಳವರಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಿದ್ದಿಯರು ಅಬಿಸೀನಿಯಾದ 'ಬಾಬಾಘೊರ' ಎಂಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗೌರವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಷಯ ಆರ್.ಈ. ಎಂಥೋವನ್ ತಿಳಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಪಶ್ಚಿಮ ರಾಜ ಪಿಪ್ಲಾದ ರತನ್ ಪುರ ಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಕಾರರೆಂದು ದುಡಿಯಲು ಬಹಳ ಸಿದ್ದಿಯರನ್ನು ತಂದಿದ್ದರೆಂದೂ ಎಂಥೋವಿನ್ ಬರೆದಿದ್ದುಂಟು.

ದಿಲ್ಲಿಯ ರಜಿಯಾ ಸುಲ್ತಾನ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಣಿಯ ಮೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಿದಿ ಮಲ್ಲಿಕಂಬರನು ಅವಳ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿದವನು ಅಹಮದನಗರದಲ್ಲಿದ್ದವನು. (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೩೯) ಸೆಚೆನ್‌ದಲ್ಲಿ. ಜಿಂಜಿರಾದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದಿ ರಾಜಸತ್ತೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಹಮದನಗರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಸಿದ್ಧಿಯರು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಗಳಿಸಿರುವರೆಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಗೆಝಿಯರ್ ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಆಮೇಲೆ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಅಭಿಶಂಕರರು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ್ದರು.

೧೮೨೦ರಲ್ಲಿ ಸಿದಿ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ (ಕೆಂಬೇಯವನು) ಉತ್ತರ ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದನು.

ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆಫ್ರಿಕನ್ ನೀಗೋಗಳು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆಳಿದರು (ಎಂಥೋವಿನ್).

ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಸಿದ್ಧರು ಪೋರ್ಚುಗೀಜರಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಜ ಪೂರ್ವ ಆಫ್ರಿಕಾ(ಮೊಜಾಂಬಿಕ್)ದಿಂದ ಗುಲಾಮರೆಂದು ಗೋವೆಗೆ ತರಲ್ಪಟ್ಟವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅರಬರು ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿದ್ಧಿ ಗುಲಾಮರನ್ನು ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾರಿದರು ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ- ಎಂದು ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರು.

ಸಿದ್ಧಿಯರೇ ಹೇಳುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ಪೋರ್ಚುಗೀಜ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದವರಾಗಿದ್ದು, ಅವರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡಿಬಂದು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಅಡವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಉತ್ತರಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹಿಂದೂ ಸಿದ್ಧಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಿದ್ಧಿಯರು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಯರಿಗೆ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿದರೆಂದು. ಆದರೆ, ಸಿದ್ಧಿಯರು ಸಾಲಗಾರರಾಗಿ ಆ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಹವ್ಯಕ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ.

ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಿದ್ಧಿಯರು ಸುನ್ನಿ ಪಂಥದವರು. ಇವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಲ್ಲಾಪುರದ ಕಿರವತ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಮಂಚಿಕೇರಿಯಲ್ಲೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಸಿದ್ಧಿಯರು ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ಪಂಥದವರು. ಹಳಿಯಾಳದ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ, ಭಾಗಮತಿ, ಗೌಡಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಚಿಕೇರಿ ಸಮೀಪದ ಬಿಳಕಿ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಲಾಲಗುಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. (ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕರು ಹಿಂದೂ ಸಿದ್ಧಿ ಯರನ್ನು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಇಂಥಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವವರು

ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಮತಾಂತರ ಸುಪಾ ಮತ್ತು ಹಳಿಯಾಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ.)

ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪನವರು ೧೯೬೦ರಿಂದ ೧೯೬೫ರವರೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಿದ್ಧಿಯರ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಐದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮಾಡಿ, ವಿವರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದುದಾಗಿ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ೫೯ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ೪೯ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹ ನಡೆಸಿದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೭೬ರಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕುರಿತು ಪ್ರಥಮ ವಿವರ ಅಭ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥವೆಂಬ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಇವರ ಗ್ರಂಥವು ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ.

ನನ್ನ ಸಿದ್ಧಿಯರನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಶೇಷ ಅಭ್ಯಾಸವು ೧೯೭೩ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಗ್ರಂಥವು ೧೯೭೮ರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ ೧೯೭೮ರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪನವರು ಎಂಥೋವನ್ ಬರೆದ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಥೋವನ್ ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದವರು. 'They are Hard-working and robust, cruel and given to robbery' ಎಂದು ಬರೆದುದು ಪೂರ್ತಿ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅವರು ಮೈಮುರಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ದೃಢಕಾಯರು ಎಂಬ ಮೊದಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿಜ. ಅವರು ಕ್ರೂರರೆಂಬುದೂ ದರೋಡೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರೆಂಬುದೂ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಕ್ರೂರರೆಂತೆ ಅವರು ಕಾಣುವುದು ನಿಜ. ತಮಗೆ ಕೇಡು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕ್ರೂರರಾಗಿದ್ದವರಿದ್ದಿರಬಹುದು; ಆದರೆ, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನ ಸಿದ್ಧಿಯರು ಸಭ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕುಣಬಿಗಳಂತೆ, ಗೌಳಿಗಳಂತೆ ಅವರು ಮುಗ್ಧರೂ ಮೆತ್ತಗಿನವರೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಮಾಂಸಾಹಾರದ ಕುರಿತು ಎಂಥೋವಿನ್ ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆಕಳ ಮಾಂಸವೊಂದನ್ನುಳಿದು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಜುಗರವಿಲ್ಲ. 'They have no Soraples about eating any flesh accept beef.' ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರು ನರಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಉಣ್ಣೆ ತಿನ್ನುವ 'ಗೊಳಕಾಟೆ' ಎಂಬ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನೂ, ರಣಹದ್ದನ್ನೂ ಹಾವಿನ ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ, ಸೀಳುನಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಇಲಿ, ಹಗ್ಗಣಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಹಿಂದೂ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಮಂಗ, ಹುಲಿ, ಹುಲಿಬೆಕ್ಕು, ಆನೆಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ (ಪುಟ ೨೮-೩೦ ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕಥೆಗಳ ಪೀಠಿಕೆ.).

ಫುಟ ೯೭ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪನವರು ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮದುಮಗನನ್ನು ಅಕ್ಕಿ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೀಯಿಸುವರೆಂದು, ಶಬ್ದಶಃ ಅದರ ಅರ್ಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳ ಎಂದೂ ಬರೆದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಎರಡು ಅತ್ತಿ ಟೊಂಗೆ ಹುಗಿದು ಮಾಡಿದ ಅತ್ತಿಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಐದು ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ವರನನ್ನು ಮೀಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೀಯಿಸೋಣವು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಧುವಿಗೆ ಇದೇ ರೀತಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಎಂಥೋವಿನ್ನನು ಹುಡುಗಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಅವಳು ಮೊದಲು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಾಗ ಯಾವುದೇ ಚಡಂಗ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹುಡುಗಿ ಮೈನೆರೆದಾಗ ಅವಳು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾವುದೇ ಚಡಂಗವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ ಸಿದ್ಧಿಯರೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ, ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಮಯದ ಆಚರಣೆಗಳು (Puberty sites) ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರವಾಗಿಯೇ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹುಡುಗಿಗೆ ಖಾಲಿ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊಳೆ ನೀರನ್ನು ತರಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸುಲಿದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗೆ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟು, ಎರಡು ಮಾವಿನ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಆ ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು ಬತ್ತಿ ದೀಪ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವಳು ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮತ್ತು ದೀಪವಿದ್ದ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ತಂಬಿಗೆ ಸಹ ಇಟ್ಟು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಮನೆಗೆ ತರುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯರ ಪೀಠದ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ (ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮದುವೆಯಾದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ ರೀತಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೆನು. ಪೀಠಿಕೆ ಪುಟ ೪೯.).

ಎಂಥೋವಿನ್ನರು ಗೋವೆಯಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸದೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಿಂದಲೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಮತಾಂತರಗೊಂಡು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಆದವರು ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನಗರವಾದ ಅಂಬಿಕಾನಗರ, ದಾಂಡೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯರು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪನವರು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಿದ್ಧಿಯರು ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು (ಸತ್ತ ಹಿರಿಯರ) ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಧರ್ಮಗುರುಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಉಂಟು. ಆದರೆ, ಅವರು ಸುಲಿಯದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಹಿತ್ತಾಳಿ ಫ್ಲೇಟ್ ಇಟ್ಟು ಅದರಡಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ಇಡುವರೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿದ್ಧಿಯರು ತಮ್ಮ ಹುಡುಗರನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ತಾವೂ ಹೊಸ ಉದ್ಯೋಗ

ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪನವರು ಬರೆದ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ನನಗೆ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಓದು-ಬರಹ ಕಲಿತಿದ್ದರು. ಕಮ್ಮಾಣೆ ಗ್ರಾಮದ ಪಟೇಲ ಕೃಷ್ಣ ಇಮಾಂ ಸಿದ್ದಿ, ಮಾರಗಾವಿನ ಶಕೇರ ಸಿದ್ದಿ ಇವರು ಓದು-ಬರಹ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗಲೇ ಒಬ್ಬನು ಬಿ ಎ ಪಾಸಾಗಿದ್ದನು. ಟೆನ್ನಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಿದ್ದಿಯರು ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನು ಪಡೆದಿದ್ದು, ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಿದ್ದಿಯರು ರಸ್ತೆ ಕಾಮಗಾರಿ, ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟುವುದು ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಾಗಿ ದುಡಿದು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಸಿದ್ದಿಯರನ್ನು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್‌ರಾಗಿ ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಸಿದ್ದಿಯರಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಹವ್ಯಕರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಹಲವು ತರದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಿದ್ದಿಕ್ರಿಸ್ಚನ್‌ಹಾಗೂ ಸಿದ್ದಿಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ನನಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳಿದ ಕೃಷ್ಣ ಗಣಪು ಸಿದ್ದಿ ಹೆಂಡತಿ ಸೌ. ಪಾರ್ವತಿ ತಂದೆ ಮನೆಯವರು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಸಿದ್ದಿಯರು.

ಎಂಥೋವಿನ್ ಸಿದ್ದಿಯರು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ದೇವರುಗಳನ್ನು (Coconut god) ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಈ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಹಳೆಯರು ಗಂಡಸು, ಹೆಂಗಸು ಬಂದು ನೆಲೆಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಸಿದ್ದಿಯರು ನಂಬುವ ಪ್ರಕಾರ ಇದು Ancestor Worship ಪಿತೃ ಪೂಜಾವಿಧಾನ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗೀಸಲು ಹಿಂದೂ ಸಿದ್ದಿಯವರು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಟ್ಟಾದ ಹೆಂಗಸು ಆ ದೇವರಿಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಹೋದರೆ ಶುದ್ಧಿಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೂ ಸಿದ್ದಿಯರು ಮದುವೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಒಕ್ಕಲಿಗ ವರ್ಗಗಳವರ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯರನ್ನು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ದೇವರಿಗೆ ಅವರು ಹೇಳುವ 'ಕುಲ ಶ್ಯಾಮಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿ ಟೊಂಗೆಗಳನ್ನು ತುಳಸಿಯ ಮುಂದೆಯೇ ಹುಗಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯೂ ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ

ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಮದುವೆ ಕ್ರಮವು ಅನಂತರ ವಧು-ವರರು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಲ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. (ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಪೀಠಿಕೆ ಪುಟ:೨೫.). ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಭಾವವು ಸಿದ್ಧಿಯರ ಮೇಲೆ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಹೆಂಗಸು ಉಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಿದ್ಧಿಯರಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಇದು ಕೆಲವು ಒಕ್ಕಲಿಗ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಉಂಟು. ಆದರೆ, ಇದು ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ಗಂಡನರೊಡನೆಯೇ ಆಗಬೇಕಾದ ಒಂದು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಕೂಡಿರುವ ಹೊಂದಿಕೆ; ಧಾರ್ಮಿಕ ಗೌರವ ಇದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ ಇದೆ.

ಹುಡುಗಿ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಬಸಿರಾಗಿ ಹಡೆದರೆ ಆ ಮಗು ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಆಸ್ತಿ ಅಧಿಕಾರ ಮಗುವಿಗೆ ಇರದು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದೂ ಸಿದ್ಧಿಯರು 'ಹಿರಿಯರು' ದೈವಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಭಯ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹೊನ್ನಳ್ಳಿ ಮರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮನೆ ಯಜಮಾನ ಇಲ್ಲವೇ ಅವರ ತಮ್ಮ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದುಂಟು (ವಿವರಗಳನ್ನು ನನ್ನ 'ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕಥೆಗಳು' ಗ್ರಂಥದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.).

ಹಿಂದೂ (ಮರಾಠಿ) ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕೊಂಕಣಿ ಶಿಗ್ಮಿ (ಸುಗ್ಗಿ) ಪದ, ನೃತ್ಯ, ಡಯಾಮಿ ನೃತ್ಯ-ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಕೊಂಕಣಿ, ಹಿಂದಿ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಯ ಪದ ಹಾಡುಗಳು, ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಕ ಜನಪದ ನೃತ್ಯನಾಟಕ, ಚೌತಿ ಸಮಯದ ಪುಗಡಿ ನೃತ್ಯ ಇವು ಮತ್ತು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಗಂಡಸರು, ಇಲ್ಲವೆ ಹೆಂಗಸರು ಕುಣಿದು ತೋರಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹ ಇವರ ಜೀವನದೊಡನೆ ನೃತ್ಯಕಲೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ.

ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಭಾವವಿರುವುದು, ಗೋವೆಯ ಕ್ರಶ್ಚನ್ನರ ಪದ ಕುಣಿತಗಳಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳ ಪ್ರಭಾವವಿರುವುದರ ಅನುಕರಣದಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕೊಂಕಣಿ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದಿವೆ.

ಭೂತಪ್ರೇತ ಪಿಶಾಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯರ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವುದು ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಇವು ಹಾಗೂ ಇವುಗಳ ಕುರಿತ ಆಚರಣೆಗಳು ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಿಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅವರು

ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಜಾಗೃತಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡಿಸುವಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು. ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲವು ಜನರು ಅವರಲ್ಲಿ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕಟುಮಸ್ತಾದ ದೇಹವುಳ್ಳ ಸಿದ್ಧಿ ಯುವಕ-ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದವರು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶ ಬರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಗ್ನಿವೇಲು ಎಂಬುವರು ಕುಸ್ತಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಶಾದಾಯಕ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅವರು ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಚ್ಚು ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾರ್ಡ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಇರುವಂತೆ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವವರು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಹ ಪಡೆಯಬೇಕಾದೀತು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ದಾರ್ಡ್ಯವು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರಬಹುದಾಗಿದೆ.

(ಅಮೆರಿಕೆಯ ಡಾ. ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಪೋವೆ ಎಂಬ ನೀಗ್ರೋ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಲೆಕ್ಚರರ್ ರವರು ನನ್ನಿಂದ ಎಂಟು ಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರಾಣಿಕಥೆಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಸಿ ಕೇಳಿ, "Your siddi tales are phantastic" ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.)

ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡಿಸಿದ ಶ್ರೀ ರಾಜು ಅಡಕೊಳ್ಳಿಯವರು ತಮ್ಮ ಈ ಕುರಿತ ಅಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅವರ ವಿಷಯವು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರಬಹುದು.

ಸಿದ್ಧಿಯರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೊಸ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಿಯರಂತೆಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಅತಿಶಯ ವರ್ಣಮಯವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರವಾರ, ಅಂಕೋಲಾ, ಕುಮಟಾ ಹಾಗೂ ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಇವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಐವತ್ತೆಂದು ಸಾವಿರ ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಇವರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳೇ ಇಲ್ಲವೇ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದವರು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಾದವಿವಾದಗಳಿವೆ. ಇವರು ಕರಾವಳಿಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂಬುದು ಬಹಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು

ಕೆರಳಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ.

ಇವರು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ಇವರು ಈ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ತೀರ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು, ನೆಲವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವವರು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಬಹುದು.

ಬೇರೆ ರೈತರು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿ ದುಡಿಯುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ ಅವರೂ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ ದುಡಿಯಲು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ದುಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಇದ್ದವರಲ್ಲ. ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಜಿ ಉಟವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯರು; ಗತಿಪ್ರಿಯರಲ್ಲ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಬಹಳ ಸಂಘ ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ನಡೆಯುವಂಥವರು. ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಗೌಡ, ಅರಸುಗೌಡ, ಗುರುಗೌಡ, ಬುದವಂತ, ಕೋಲಕಾರ ಎಂಬ ರೀತಿಯ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗ ಹೊಂದಿ ಅದರಂತೆಯೇ ಆಯಾ ಪದ್ಧತಿ ಬಿಡದೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರತಕ್ಕಂತಹರು.

ಇವರು ಒಂದು ವೇಳೆ ಘಟ್ಟದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರಾದರೆ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದುರ್ಘಟನೆಯೋ ಮಲೇರಿಯಾ, ಇನ್ ಫ್ಲಯೆಂಜಾ ಮುಂತಾದ ಪಿಡುಗೋ ಕಾರಣವಾಗಿ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವರು ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಕೆನರ ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಹನ್ನೊಂದು ಜನರು ಮರ ಕಡಿದು ತರಬೇಕೆಂದು ಅಡವಿಗೆ ಹೋದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಯಾಕೆ ಮಾಯವಾದ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಇವರು ಕರಾವಳಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದವರೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಇವರ ಹೆಸರು ಮುಟ್ಟಣಗೊಂಡು ಮೀಯುವಾಗ ಮೂಡಿನ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದರು? ಎಂದು ಯಾಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಮೂಡಿನ ಸಮುದ್ರವಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಂಧ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು ಪೂರ್ವ ತೀರದಲ್ಲಿ. ಇವರು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದವರಿಗೆ ಸಮುದ್ರ ಮೂಡಿನ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದು, ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ

ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಈ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಿದ್ದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗದು ಮತ್ತು ಈ ಜನರು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಸಹ ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು ಎಂದು ಊಹೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಬಂದಳು' ಎಂಬುದನ್ನು 'ಬಂದೀಲು', 'ತಂದಳು' ಎಂಬುದನ್ನು 'ತಂದೀಲು' ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಇದರಿಂದಾಗಿ ತೆಲುಗು ಮೂಲದವರೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡದ 'ಲ'ಕಾರವನ್ನು 'ಳ'ಕಾರವಾಗಿಯೂ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಂಕೋಲಾ, ಹೆಗಡೆ ಉರಿನ ಕಲ್ಯಾಣ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಹೆಗಡೆ ಉರಿನ ತಣ್ಣೀರ್ ಕುಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅಫನಾಶಿನಿ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಹಳೇ ಜನರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ 'ಲ'ಕಾರಕ್ಕೆ 'ಳ'ಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಗ(ರ)ಣ ಪದದಲ್ಲಿ 'ದೋಣಿ ದೂಕಿ ಬಳೆಯ ಹಾಕಿ ಮೀನುಗಾರರಣ್ಣ...' ಹಿಂದೂ ನಿರೂಪಕ ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ 'ಬಳಿ' ಎಂದರೆ 'ಬಲೆ' ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬೇರೆಯವರ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುವಾಗ 'ಲ'ಕಾರಕ್ಕೆ 'ಳ'ಕಾರ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಈ ರೀತಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಪಲ್ಲಟಿಸಿ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಘಟನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವವರು ಯಾರೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಮಾತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಬೇರೆಯವರಿಗಿಂತ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಪಲ್ಲಟವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಆದರೆ, ಮುಕ್ತಿ ಹರಿಜನ ಪಂಗಡದವರು ತಾವು ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿಗೌಡರ ಕುಲದವರಾಗಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ ಸೆರೆಯನ್ನು ಕುಡಿವ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಕನಿಷ್ಠರೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದರೆಂದೂ, ಬಡತನವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬರೇ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕುಡಿದು ಜೀವಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಗಂಜಿ ಗೌಡರೆಂದು ತಮಗೆ ಹೆಸರಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವವರಾದರೂ ಅವರು 'ಲ-ಳ' ಕಾರಗಳ ಪಲ್ಲಟವನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರಂತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವರ ಹೆಂಗಸರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರಂತೆ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಬಹಳ ಮಣಿಸರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಈ ಜನರ ಹೋಲಿಕೆ ಮುಕ್ತಿ ಜನರ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಉಂಟು. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರಂತೆಯೇ ಮುಕ್ತಿ ಹೆಂಗಸರೂ ರವಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಾವು ಪಾಂಡವರ ವಂಶದವರೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುರಿತು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದ ಡಾ.ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಡಾ.ಜಿ. ಎಲ್. ಹೆಗಡೆ ಇವರು ಈ ಕುರಿತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮದುವೆ ಪದ್ಧತಿ, ಅವರ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಡಾ.ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್ಟರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ.ಜಿ.ಎಲ್. ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರ ಅತಿ ಹಳೆಯ ರೀತಿಯ ಜೀವನವಿಧಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾರವಾರದಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ಆ ಜನರು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದವರಂತೆಯೇ ಹೇಗೆ ಈಗಲೂ ನಾಗರಿಕ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ದೂರ ಇದ್ದು, ಹೇಗೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳೇ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕಾರವಾರ ಕಡೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರು ವೀರಶೈವ ರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಆ ಕಡೆಯವರು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಗುಡಿಗೆ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ವೀರಶೈವ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಕೋಲ ತಾಲೂಕಿನ ಅಡಲೂರಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡ ಪಾರದಲ್ಲಿ - 'ಕಗ್ಗಲ್ಲ ಗುಡ್ಡ ಹೊಡದಿ | ಸಿಂಗವಂತನಾಗಲಿ' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ಅವರು ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣನ ಭಕ್ತರಾಗಿ, ತಿರುಪತಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತಾವು ಹರಿಭಕ್ತನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ದೂರವಾದ ಹೆಗಡೆ ಉರಿನ ಮದುವೆಯ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶಿವ ದಾರದ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ. ಶನಿವಾರ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ದಿನ. ತಮ್ಮ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆಯುತ್ತಾರೆ ("ಉ(ಉ)ಡುಗಿಯಮೇನೆ ಶಿವದಾರಶಿನ್ನದ ದಾರ" ಎಂಬ ಸಾಲು ಹಾಗೂ 'ಕನ್ನೆಯ ಗೆಲುವಂತಾ' ಸಾಲು. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ನಡುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು' ಪೀಠಿಕೆ ಪುಟ.೨೨-೨೩.).

ಬಬ್ಬ ಬಿಕ್ಷುಕನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೀರ್ಘ ಕಥೆಯನ್ನು ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಎಲ್.ವಿ.ಪೈ ಇವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಅವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ಅದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆ ಕತೆಯು ಬಿಕ್ಷುಕನೊಡನೆಯೇ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಕಾರವಾರ ಬಿಣಗಾದ ದಿ. ಬುದ್ಧು ಶೇಶು ಗೌಡರು ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ (೪-೧-೧೯೭೧) ನನಗೆ

ಹೇಳಿದ, ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಭೂಮಿಹುಟ್ಟಿನ ಪದದಲ್ಲಿ- 'ಮಹಾದೇವ ರಾಯನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದನು' ಎಂದಿದೆ.

ರಾಗಿ ಬೀಜ ಕೊಟ್ಟು ರಾಗಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆದು ಉಟ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದನು ಎಂದು ಇದೆ.

ಭತ್ತದ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಜನರು ರಾಗಿ ಕಂಬರಿ ಬಿತ್ತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾದೇವರಾಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪಡೆದು ಅವನಿಗೆ ಮರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟನು ಎಂದೂ ಇದೆ.

ಇವರಿಗೆ ಹಾಲಿನಂತ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೆಳೆದುದರಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು ಎಂದು ಕೆನರಾ ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ನಲ್ಲಿ ಉಂಟು.

ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೀವಕೊಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದನು ಎಂಬ ಕತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿಯವರು ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು.

ಕೆನರಾ ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ದಲ್ಲಿ ಹಗರಣ ಹಾಗೂ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದುಂಟು- 'They also hold a feast called Hagra form hagra- fight which lasts six days during which every morning and evening the House gods are worshiped.' ಅವರು 'ಹಗರಣ' ಎಂಬ ಮೇಜವಾನಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ಹಗಣ' ಎಂಬುದು 'ಹಗರಣ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. 'ಹಗರಣ' ಅಂದರೆ ಹೊಡೆದಾಟ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ 'feast' ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ- ಅಚ್ಚಿನ ತಪ್ಪಿನಿಂದ 'fight' ಎಂದು ಆಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಆರು ದಿನ ಈ ಮೇಜವಾನಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಸಂಜೆ ಮನೆದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ಕೊನೆಗೆ ಹಲವು ತರದ ವೇಷ (ಸೋಗು) ಧರಿಸುವ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಹಗರಣ ವೇಷ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಆದರೆ, ಆರು ದಿನ ನಡೆಯುವ ಉತ್ಸವವು ಹಗರಣವಲ್ಲ, ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಉತ್ತರಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವ ಅತಿಶಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಜೀವನ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಮಾಜದ ಅಧಿಕಾರವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅವರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಬುದವಂತೆ ಕೋಲಕಾರ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವವರು

ಬೇರೆ ಒಕ್ಕಲಿಗ ವರ್ಗಗಳವರಲ್ಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸೀಮೆ ಗೌಡ, ಅರಸು ಗೌಡ ಹಾಗೂ ಗುರು ಗೌಡ ಎಂಬ ಜಾತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಊರಿನ ಜಾತಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ಊರಗೌಡ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದ ಅತಿಮುಖ್ಯ ಸೀಮೆ ಗೌಡರು ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಗಡೆ ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ ಅಧಿಕಾರವು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದುದು ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುರುಗೌಡ, ಅರಸುಗೌಡ ಇವರು ಸೀಮೆಯ ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಪ್ತಿವುಳ್ಳವರು.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಪಡಿಸಲು ಸೀಮೆಕೂಟ ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದ ಮನೆಯಜಮಾನರನ್ನು ಸಭೆ ಸೇರಿಸಿ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸೀಮೆ ಕೂಟವು ನಡೆಯದೆ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಥೆ, ಹಾಡು, ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಸುತನ ಮಾಡುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ದಿಬ್ಬಣದವರು ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಮದುಮಗನು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಇಂಥ ಅರಸರ ಮನೆ ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನು ಸಹಾ ಅರಸು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಊರ ಗೌಡನ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಕೂಟ (ಸಭೆ) ಕೂಡಿ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿನ ಊರಲ್ಲಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿನ ತಪ್ಪು ತಡೆಗಳನ್ನು ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು ಊರ ಗೌಡನು ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹಲವರು ಸೇಂದಿ ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡು ಹುಡುಗರು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಿ (ಕೆಲವರು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿ) ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾತು, ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಕಲಿತವರು ತಮ್ಮ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬೇರೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ಕುವೆನ ತೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತನಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲು ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮಣಿಸರಗಳಿಗೆ ಮುಂದುಗಡೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲಿ ಇತರ ಹುಡುಗಿಯರ ಅನುಕರಣದ ಕಾರಣವಾಗಿ ರಿಬ್ಬನ್, ಹೇರ್ಪಿನ್, ಫೇಸ್ ಪೌಡರ್ ಹಾಗೂ ಕಂಚುಕ ಧಾರಣೆಯಂಥ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೆಗಡೆ ಊರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೆಲವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ಮಣಿಸರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದೆಂದು ಸುಧಾರಣೆಯ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಅವರ ಮಣಿಸರ ತೆಗೆಯಿಸಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆದರೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ಪುನಃ ಮಣಿಸರ ಕೊಂಡು ಧರಿಸುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

ಇತರ ಕೆಲವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮಂದಿರು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಲಿತು ಸುಧಾರಿಸಿದ ಗಂಡಸರೂ ಹೆಂಗಸರೂ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಾವು ಪಾಂಡವರ ವಂಶದವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಂಗಸರು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಹೊಸಪೀಳಿಗೆಯವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿರಳವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತು-ಎಂಬತ್ತು ಜನರು ಅವಿಭಕ್ತರಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ, ಸಂಸಾರಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿವೆ.

ಗಂಡಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತಿರ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳವರು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಇತರ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ದುಡಿಯುವವಳಾಗಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ಸಹ ತಮ್ಮ ದುಡಿತದಿಂದ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ತಾವೇ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಬೆಳೆದು, ಹಸೆ ಚಾಪೆ ಹೆಣೆದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲವೇ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿ ದುಡಿದ ಹಣವನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಈ ಹೆಂಗಸರಿಗಿದೆ.

ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿರುವ ಡಾ. ಶಾಲಿನಿ ರಘುನಾಥ ಅವರನ್ನು ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೇರಿಗಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸು ತಮ್ಮ ಗಂಡಸರನ್ನು ತಾವು ಹೆಂಗಸರು (ಮಿತಿಮೀರದಂತೆ) ಹದ್ದುಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದು ಪೂರ್ತಿ ಸತ್ಯವಲ್ಲವಾದರೂ, ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ದುಡಿತದ ಹಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಮುನಿಸು ಬಾರದ ಹಾಗೆ ತಾನು ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆರ್ಥಿಕ ಒತ್ತಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಂಡಸಿಗೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ದೇವರಿಗೆ ಬಹುಶಃ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲಾ ದೇವರಿಗೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಒಕ್ಕಲ ಸಮಾಜದವರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹವ್ಯಕರ ಜೀವನಕ್ರಮದ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವು ಬಹಳವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ತೀರ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಂದರೆ, ವೈದಿಕಧರ್ಮದ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಜನರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರನ್ನೂ ಹಾಗೂ ದೆವ್ವ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಮಾತ್ರವೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಇಂದಿಗೂ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿಯೂ, ದೈನಂದಿನ ಮನೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಜನರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರೋಹಿತರು ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇವರು ಚೌತಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ ಸಹ ಅವರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮುಗ್ಧತನವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೆನರಾ ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಂಡಸರು ಹಣ್ಣು, ಹೂಗಳನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಅಡವಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಾವು ಬಂದವರು ಹನ್ನೊಂದು ಜನಗಳು ಎಷ್ಟು ಜನ ಇರುವರು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವಾಗ ತನ್ನನ್ನು ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು ಮರೆತು ಹತ್ತೇ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಅವನನ್ನು ಗಣಪತಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಚೌಕಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಅಂದಿನಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ನೋಡುವ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೆನು.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರು ತಾವು ಹೆಡ್ಡರೆಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುವರೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಆಡುನುಡಿಯನ್ನೂ ಅವರ ಮುಗ್ಧತನವನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿದ ಜನರು ಲೇವಡಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮಣಿಸರ ಧರಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಣಿಪುರದವರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ಬಾಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಹೇತ್ ಹಾಕ್ಯ, ಮಾಡಿದೀರ್, ವಡಿದೀರ್ ಬಂದ್ ಬಾಯನೆ ಹಾಕುರಳಾ?’ ‘ಒಡೆಯರು ಬಂದು ಜೋರು ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲಾ’ ಎಂದೂ ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ. ಆದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಅಸಹ್ಯ ಅರ್ಥಹೊರಡಿಸಿ ನಗುವ ರೂಢಿ ಇತ್ತು.

ಹೆಂಗಳರನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ‘ಏ ಗೌಡತೀ ನಿನ್ನ ನೆರಿಮೊಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲೋಯ್?’ ಎಂತ ಕೇಳಿ ಲೇವಡಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಳರಿಗೆ ಕೋಪೋದ್ರೇಕವಾಗಿ ಅವರು ಬಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ನೆರಿ(ನಿರಿ) ಮೊಟ್ಟೆ ಅಂದರೆ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನ ನಿರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸ್ತನ. ಈ ರೂಪಕದಿಂದ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ನೆರಿ ಅಂದರೆ, ನರಿಯ ಮೊಟ್ಟೆ ಎಂದು ಮೊಟ್ಟೆ ಹಾಕದಿರುವ ನರಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಂದು ನಗೆಚಾಟಿಕೆ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಕಡೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸ್ವರ ತೆಗೆದು ರಾಗವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹಳೆ ಜನರ ಸ್ವರವನ್ನು, ಮಾತನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಲು ಅಲ್ಲ, ಸಹಜವಾಗಿ ನಕಲಿ ಮಾಡಿ ತಾವೂ ಇತರರೂ ಸಂತೋಷ ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡುವಕ್ರಮ ಕೆಲವರಲ್ಲಿದೆ.

ಕನರಾ ಗೆರ್ಯುಟಿಯರ್ ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೨೦೭) ಆರು ದಿವಸ ಹೋಳಿ (ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿವೆ) ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕೋಲಾಟದ ಕುಣಿತದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು, ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತದ ವೇಷಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಈ ಶತಮಾನದ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು.

“They are dressed in colored drawers long White coats and red rushes and head scarf with crests and streamers of pith and tinsel and peacock feathers, a hair of sticks a foot long.”

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದವರು ಪೈಜಾಮ ಧರಿಸಿ ಉದ್ದವಾದ ಬಿಳಿನಿಲುವಂಗಿ ಧರಿಸಿ ತಲೆಗೆ ಕೆಂಪು ಯಲವಸ್ತ್ರ ಸುತ್ತಿ ಕೇದಿಗೆ ಮುಂದಲೆ ಪಟ್ಟಿಕಟ್ಟಿ, ತುರಾಯಿಗೆ ಬೇಗಡೆ ಅಲವೆ ಬೇಗಡೆ (ಹಾಗೂ ಬೆಂದಿನ ಹೂಗಳ ಬಳ್ಳಿ) ಹಾಗೂ ನವಿಲುಗರಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಪೂಟ್ ಉದ್ದವಾದ ಎರಡು ಕೋಲು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸುಗ್ಗಿ ಮೇಳಗಳ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಹೋಲಿಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಗಳಲ್ಲಿ, ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಸುಗ್ಗಿ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಕನೆ ಕಟ್ಟಿದ ಅಂಗಿ ಹಾಗೂ ಬಿಳಿಯ ಶುಭ್ರ ಮುಂಗಚ್ಚೆ ಅಷ್ಟೇ ತೊಟ್ಟು ಕುಣಿದ, ತುರಾಯಿ ಧರಿಸಿದ್ದುದು ನೋಡಿದ್ದುಂಟು. (ಜನಪದ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಲೆ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ. ಪುಟ: ೪೧-೫೦).

ಮಂಗಳೂರಿನ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ನಾನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ವಾಲಗಳ್ಳಿಯ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಮೇಳವು ಪೈಜಾಮ ಧರಿಸಿ ತುರಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಶುಭ್ರವಾದ ಧೋತರವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಅದರ ಎರಡು ಸೆರಗುಗಳು ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಹಾಕಿದ ಕಾಲುಗಳ ಗುಂಟ ಬಂದಿದ್ದವು. ಈ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಕುಣಿವಾಗ ಕುಣಿತದವರು ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿ ಕುಣಿದಂತೆ ಈ ಧೋತರದ ಸೆರಗುಗಳು ತಾಳದ ಲಯಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಕುಣಿತವು ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿ

ತಂರಂಗಿಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಶ್ರೀ ಗೊ.ರು. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು, “ಈ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಗತ್ತು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ೬೦ ವರ್ಷದ ಮುದುಕರೂ ೨೦ ವಯಸ್ಸಿನ ಯುವಕರೂ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕುಣಿದರು” ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದರು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಂಕೋಲಾದವರು ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಆದಿವಾಸಿ ಜಾನಪದ ಕಲಾಮೇಳದಲ್ಲಿ ಕುಣಿದವರು ಧೋತರ ಉಟ್ಟು, ತುರಾಯಿ ಧರಿಸಿ ಕುಣಿದಿದ್ದರು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸುಗ್ಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕುಣಿತದ ಮೇಳದವರು ಬಿಳಿಯ ಪೈಜಾಮಿನ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪು ಜಾಕೇಟಿನಂಥ ಕೋಟು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಇತ್ತು.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಮ್ಮ ನರ್ತನ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯಲು ‘ಹೊಯ್ಲು’ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಗತ್ತಿನ ಕೂಗನ್ನು ಅಲಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಯ್ಲು ಎಂದರೆ ಹೊಡೆತ, ಗತ್ತಿನ ಬಡಿತ, ಗುಚ್ಚ ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು.

ಈ ಬಗೆಯ ಏಳು ಹೊಯ್ಲುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ‘ಉ.ಕ. ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳು’ ಎಂಬ ನಾಗಮಂಗಲ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೆನು. (ಮುತ್ತ ತುಂಬೇವು ಕಣಜಕೆ ಗ್ರಂಥ.).

ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದವರು “ಚೋ..ಹೋ..ಚೋ” ಎಂಬ ಹೊಯ್ಲು ಹೇಳಿ ಕುಣಿತ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ‘ಸೋಹೋಸೋ’ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಕೋಲಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಲವು ತರದ ಪಲ್ಲವಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆಯಂತೆ.

‘ಜೋಹ’- ಇದು ವೇಷ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಹೊಂದಿದೆ.

ಶಿವ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಸಹ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿ ಇರುವ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕುಲ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಹ ಶಿವಪೂಜೆ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿ ‘ಶಿವಹರ ನಂದಿ (ಎಂದು) ಶಿವ ಸಂಕರ ಎಂದು ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ‘ಗತಿಯವು ನಮ್ಮ ಸಿವ್ ಪಾದದ ಪೋ(ಪೂ)ಜಿಯ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು.

ಆದರೆ, ಕಾರವಾರ ಕಡೆಯ ಗುಮ್ಮಟೆ ಪದವೊಂದರಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗಾಯತರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬ ಸಾಲು ಬರುವುದರಿಂದಲೂ ವೀರಶೈವ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಆ ಕಡೆಯವರು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಅವರು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗೋಕರ್ಣದ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ (ಮಾಬಲಿಂಗ)ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು, ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜಗಳ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳಿಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರೂ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆಗಳೂ, ಮದುವೆಯ ಚಡಂಗಗಳ ವಿವರಗಳೂ ಈ ಜನಾಂಗದ ಸಮೃದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಇಬ್ಬರ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಇದರ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿನ ಚಿತ್ರಣ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯವಾದೀತು.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನ ಆಚರಣೆ ಕುರಿತ ನನ್ನ ಲೇಖನವು ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಈ ಕಾಲದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹುಡುಗಿಯರು ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಂದರ್ಭದ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಯ ಆಚರಣೆ 'ಮ್ಯಾಲಗು ಸೆರಗು ಕಟ್ಟೋಣ' ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಡಾ.ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರ 'ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು' ಎಂಬ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದೇ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಲೇಖನ ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನನಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಇನ್ನೂ ವಿವರ ಮಾಹಿತಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಸತ್ತವರಿಗೆ ಕೊಳು ಹಾಕುವ 'ಮಾಗದ ಆಚರಣೆ' ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಂಡಸರ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಂಗಸರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಮದುವೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳು ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೂರು ಪುಟ ಮೀರುತ್ತವೆ. ಡಾ.ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಬೇಕಾದ ಹಾಡುಗಳು ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಕಟವಾದ 'ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು', 'ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು' ಕಥನ ಕವನಗಳ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಕಥನ ಕವನಗಳು ಭಾರತ-ರಾಮಾಯಣ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಹಕರ ಬಳಿ ಇವೆ.

ಕೆಲವು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಹಾಡುಕಟ್ಟಿ ಆಗಿಂದಾಗ ಹೇಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೬೮ರಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಹೊನ್ನಾವರದ ಈರಮ್ಮ ಗೌಡ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಕರ್ಕಿಯ ಹೆರೆಸವಲಲ್ಲಿ ಹಾಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರೆದು ಕೊಂಡಾಗ ನನ್ನ ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಇವರ ರೂಪಕ ರಚನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು

ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಸ್ತನವನ್ನು 'ಶಿವಲಿಂಗ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಮುತ್ತಿನ ಕಣ್ಣೀರೇ ಬಿಡುವಾರೋ
ಮುದ್ದೀ ಕುಟ್ಟಿದ ಬತ್ತ ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯಾ ಯೆಸಲಾದ
ಶುಲುವಿನ ಕಣ್ ಕಟ್ಟೀ ದೂಲುತನ ಮಾಡನಿಲ್ಲ
ಶಂದ್ರನ ಕಣ್ ಕಟ್ಟೀ ಹಾದ್ರತನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ
ಹಾಲ ಹೆರಳೆ ಬಾ
ಕಡ್ಲ ತೆರಿಯಂಗೇ
ತುಪ್ಪ ಹೆರಳೆ ಬಾ
ಮಂಜಿನ ಹನಿಯಂಗೇ ||

ಗಂಡಸರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಥನಕವನಗಳ ಕಥನ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗುಣ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಹಲವಾರು ಗೀತಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೊಗಸು ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಸುಂದರ ಎಳೆಯ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು 'ಎಲೆಯ ಮಾವಿನ ತಿರುಳೇ' ಎಂದೊಬ್ಬ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

(ಈತನಕ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕಾವ್ಯಗುಣವನ್ನು ಆಯಾ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

೪. ಕರ್ನಾಟಕದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಆದಿವಾಸಿ ಜನಾಂಗಗಳು ಮೊದಲು ಇಡೀ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದು, ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯೂ ಇವರದೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಪದದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಲೋಕದ ಜನರನ್ನು ಪಾರಿವಾಳ (ಪರಗೋಲ) ಹಕ್ಕಿಯ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮುನ್ನವೇ ಒಬ್ಬ ಹೊಲತಿಯು ಇದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಲೆಯರು ನಾಡಿನ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಇರುವ ಆದಿದ್ರಾವಿಡ, ಆದಿಕರ್ನಾಟಕ ಎಂಬ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹರಿಜನರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಜನಾಂಗಗಳಂತೆಯೇ ಗಿರಿಜನರಾಗಿರುವ ಆದಿವಾಸಿಗಳೂ ಹಲವಾರು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರು ಎಲ್ಲರೂ ಆದಿವಾಸಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲ ಪಂಗಡಗಳ ಹಿಂದಣ ಜನರೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವಾಸಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿ/ಜನರ ವಿವಿಧ ಪಂಗಡಗಳವರು ತೀರ ಸಣ್ಣ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದರೂ ಅವರು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಹನ್ನೆರಡು-ಹದಿಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲೂ ಶಿವಾಜಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅನಂತರದಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು

ವಸತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಸಿದ್ದಿಜನರು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಆಫ್ರಿಕಾ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳ ಮತ್ತು ಜಿರಾಫೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ದೇವಾಲಯ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಮೂಲಕ ಆಧಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿಯ ಬಾರ್ಕೂರು, ಮಿರ್ಜಾನ ಮೊದಲಾದ ಊರುಗಳ ಪರಿಚಯ ಗ್ರೀಕರಿಗೆ ಆಗಿತ್ತು.

ಡೊಂಬರು, ಡಕ್ಕಲಿಗರು, ಮಾದಿಗರು, ಹೆಳವರು, ಚಲುವಾದಿ, ಕೂಸಾಳು, ಮುಕ್ರಿ ಹಳ್ಳೇರು, ಹೊಲೆಯ, ಕೊರಗ, ಅಸಾದಿ, ನಲ್ಕೆ, ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಪಾಣಾರ್, ಪರವ, ಪಂಬದ ಮೊದಲಾದ ಹರಿಜನರ ಪಂಗಡಗಳವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೀರ ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದ್ದವರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತನಾಡುವ ಹೊಲೆಯರು ಗೋವಾದಿಂದ ಅನಂತರ ಬಂದವರು ಬಾರಡ, ಬಾಕಡ ಮೊದಲಾದ ಹರಿಜನರು ಮೂಲತಃ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಸೋಲಿಗರು, ಇರುಳರು, ತೊದವರು, ಹಸಲರು, ಗೊಂಡರು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ಕರೆ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರು, ಜೇನುಕುರುಬರು ಮುಂತಾದ ಗಿರಿಜನ ವರ್ಗಗಳವರು ಬಹುತರವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಗಿರಿಜನರು:

ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು, ಸಿದ್ದಿಯರನ್ನೂ, ಗೊಂಡರನ್ನೂ, ಕುಮರಿ ಮರಾಟೆಗಳನ್ನೂ ಗಿರಿಜನರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಅತ್ಯಂತ ವರ್ಣಮಯ ಜನಾಂಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಾಂಗದ ಕುರಿತು ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೋಪಿಡಿಯಾ ಬ್ರಿಟಾನಿಕಾದಲ್ಲಿ- 'ಒಂದೇ ತರದ ಆಡುಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಒಂದು ವರ್ಗ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಸರಳ ಜನರ ಸಮೂಹ' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದುಂಟು. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಸು ಗೌಡ, ಪ್ರಧಾನಿ ಗೌಡ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಕೋಲಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ವರ್ಗದ ಅಲ್ಪತೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಇತರ ಜನರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಜಾತಿ ಕೂಟ ಇತ್ಯಾದಿ ನಡೆಸಿ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಂಡು ಅವರ ಜನರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ, ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನು ತಮ್ಮಂದಿರು ಬಳಸುವ ಅನಾಗರಿಕ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯುಳ್ಳವರು ಬುಡಕಟ್ಟು

ಜನಾಂಗವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವರ ಹೆಂಗಸರು ರವಿಕೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ, ಇತರ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಕುತ್ತಿಗೆ ತುಂಬಾ ಮಣಿಸರಗಳು ಇವರ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿದ್ದು, ಇವರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ನಾಡನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದುದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಈಗ ಕಾಡಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಇವರು ಹಿಂದುಳಿದವರೆಂದು ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರು ಇವರನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಗಿರಿಜನರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರಯತ್ನ ಇನ್ನೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ೪೫೭೫೫ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಈ ಜನರು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಗಣನೆ ಹೊಂದಲು ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿದ್ದಿಯರು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಆಫ್ರಿಕಾ ನಿವಾಸಿಗಳ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರು. ಆಫ್ರಿಕಾದ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ನೀಗ್ರೋಗಳನ್ನು ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರೆಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಗಣಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಬರಬಾರದು. ಈ ಜನರು ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳ ಓರೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು 'ಸಿದ್ದಿಯರ ಕಥೆಗಳು' ಗ್ರಂಥದ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಜನಾಂಗದ ವಿವರವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. (ನನ್ನ ಸಿದ್ದಿಯರ ಕಥೆಗಳು, ಕುಮರಿ ಮರಾಟೆಗರ ಕಥೆಗಳು) ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಆಗಿನ ಕಾಯಿದೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎಲ್.ಜಿ. ಹಾವನೂರ ಅವರಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ದೀರ್ಘವಾದ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು, ಇವರನ್ನೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನೂ ಗೊಂಡರನ್ನೂ ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಗಣಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಷಣ ಮಾಡುವಾಗ ಸಿದ್ದಿಯರಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನು ಮೊದಲು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು (ಆಗಿನ ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತ್ತು.). ಆದರೆ, ಹಾವನೂರ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಿಜನರ ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನಾನು ತೋರಿಸಿದ್ದೆನು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಗೊಂಡರು ಸಹ ಗಿರಿಜನರೇ ಇವರ ವಸತಿಯೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುದ್ದು.

ಮಧ್ಯಭಾರತದ ಗೊಂಡರ ಕುರಿತು ಸ್ವೀಫನ್ ಫೆನ್ಸ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು 'More akin to kanara' ಅವರ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಾದದ್ದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಗೊಂಡ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ತೆಲುಗಿನ ಕೊಂಡ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಭಾರತದ ಗೊಂಡರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೊಂಡರಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಾಮ್ಯಗಳಿವೆಯೇ ಎಂದು ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ (ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳ

ಗೊಂಡರೂ ತೆಲಗು ನಾಡಿನಿಂದ ಬಂದವರೇ? ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.).

ಕುರುಖ್ ಅಥವಾ ಜರಾವನ್ ಗಿರಿಜನರು ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ವಲಸೆ ಹೋದವರು ಎಂದು ಸ್ವೀಫನ್ ಫಸ್ಟ್ ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಮುಂಬೈ ಗೆಝೆಟಿಯರ್ ನಲ್ಲಿ ರಾಜಮಹಾಲಿನ ಪಹಾರಿಯ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರ ಒಂದು ವರ್ಗವಾದ ಮಲೇರ್ ಜನರು ಕರ್ನಾಟಕದಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಿದೆ. (ಡಾ.ಜಿ.ಎಸ್. ಫುರ್ಯೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.).

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮರಾಠಿ ಜನರು ಕಂಬಿಗಳು, ಜೋಗಿ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಕುಮರಿ ಮರಾಠಿ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. (ಮರಾಠಿ ಮಾತನಾಡುವ ಇತರರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಣಿಸಿಲ್ಲ) ಹಾವನೂರ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಕುಡುಬಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಣುಬಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಜನಾಂಗವಾಗಿರಬಹುದು. (ಕುಣುಬಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ೧೩೦೫೫೫ ಹಾವನೂರ ವರದಿ).

ಮುಂಬಯಿಯ ಗಿರಿಜನರು ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳು (Tribes of eastern Bombay by R E. Enthron) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿಗರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಎಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ವಿಷಯ ಏನೂ ಇದ್ದರೂ ಕುಂಬರಿ ಮರಾಠಿಗರು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಣುಬಿ ಮತ್ತು ಜೋಗಿ ಮರಾಠಿಗಳು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಹೇಳಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. 'ಕುಂಬರಿ ಮರಾಠಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಗುಡ್ಡಗಳ ಜರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ರಾಗಿ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆದು ಮತ್ತೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ರಾಗಿ ಕುಂಬರಿ ಮಾಡುವ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನರಾಗಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ದುರ್ಗಮವಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜನರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು-ಮುವತ್ತು ಮೈಲು ಸಹ ನಡೆದು ಪೇಟೆಗಳಿಗೆ ಬಂದರೂ ಇವರ ವಸತಿ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಡಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಉತ್ಪನ್ನ, ಬೇಟೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬುಗಳು.

ಜೋಗಿ ಮರಾಠಿಗಳು ತಾವು ಶಿವಾಜಿಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದವರ ವಂಶದವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಟ್ಟಳ ತಾಲೂಕಿನ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಗೂ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಗೊಂಡರು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಳ ತಾಲೂಕಿನ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತಿರುವ ಮೇಘಾನೆ ಇಳುಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಗೊಂಡರು ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಅಡಿಬಾರ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಇರುವವರಾದರೂ ಇವರ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಭಟ್ಟಳ ತಾಲೂಕಿನ ಭಾಗವೇ.

'ಗೊಂಡ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮೂಲದಲ್ಲಿ 'ಕೊಂಡ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರೂಪವೇ. 'ಕೊಂಡ'

ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲೂ ತಮಿಳಿನಲ್ಲೂ 'ಗುಡ್ಡ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವೇ ಇದೆ.

ಸ್ವೀಫನ್ ಫೆಸ್ಟ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು- 'Bhumia of control mandla' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಭಾರತದ ಗೊಂಡಿ ಭಾಷೆಯು ತೆಲುಗಿಗಿಂತಲೂ ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಿಕಟವಾಗಿದೆ (ಹೋಲುತ್ತದೆ) ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಗೊಂಡರು ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚು ಮಧ್ಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹಾಗೂ ತಮಿಳರ ನೆರೆಯವರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಗೊಂಡರ ಹಾಗೂ (ಬಿಹಾರದ ರಾಂಚಿಯ) ಓರಾವನರ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ರೀತಿಯೂ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳೂ ಈ ಜನರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ಎಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡಿಗರು ಹಲವು ರೀತಿಯ ಜಾನಪದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಭಾರತದ ಗೊಂಡರೊಡನೆ ಸಮಾನ ಅಂಶ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ (Kanarese share a number of folklore elements.).

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ವೇಷಗಾರರು, ಜೋಗಿಯರು, ಡೊಂಬರು, ಮಾರಿಯಮ್ಮನನ್ನು ತರುವವರು, ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಮುಂತಾದವರನ್ನುಳಿದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಹವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವ ಬ್ಯಾಡರು, ಅಟ್ಟಿಕುಣಬಿಗಳು, ಕುಮರಿ ಮರಾಟಿಗರು, ಹಸಲರು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ಗೊಂಡರು, ಸಿದ್ದಿಯರು ಮುಂತಾದವರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಗಿರಿಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಸಲರು ಗಿರಿಜನರೂ ಹರಿಜನರೂ ಆಗಿರುವರು. ಡಾ.ತೀ.ನಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಬರೆದುದುಂಟು. "ನಾಗರದ ನಡುವಣ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ, ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳು ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಜನರಿಂದಲೂ ದೂರವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಜನರ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ."

'ಬುಡಕಟ್ಟು ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಅದರ ಮೂಲಸ್ವರೂಪ ನಾಶವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ಹಂತ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ' ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಹಿಂದೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವೇ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಹಾವನೂರು ಕಮಿಷನ್ ನವರು ೩೩ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಂಡರೂ ಬಹುಶಃ ಹಸಲರೂ ಬೇಡರೂ ಮಾತ್ರ ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಗಣನೆ ಹೊಂದಿರುವರು.

ಹಾವನೂರು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳೆಂದೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಎಂದೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ

'sheduled tribes' ಎಂದು, ಉಳಿದವರನ್ನು 'backward tribes' ಎಂದೂ ವಿಭಾಗಿಸಿದರು. ಮೊದಲನೇ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲೆಮಾರಿ ಹಾಗೂ ಅರೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರು.

೫. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ

ಭಾರತದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳು ಏಳುನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಭಾರತ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ ಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ, ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ೧೬ ಲಕ್ಷ ೬ ಸಾವಿರ ಇತ್ತು. ೧೯೭೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೨ ಲಕ್ಷ ೩೧ ಸಾವಿರ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದವರಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳ ಸರಿಯಾದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಲಂಬಾಣಿಗಳು, ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿಗಳು, ಸುಡುಗಾಡ ಸಿದ್ದರು, ಹೆಳವರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆದಿತ್ತು. ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದ ಮಲೆಕುಡಿಯರು, ಕುಡುಬಿಗಳು, ಮರಾಠಿ ನಾಯ್ಕರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಗೊಂಡರನ್ನು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರೂ ಸಿದ್ದಿಯರು, ಕುಮರಿ ಮರಾಠಿಗಳು, ಅಟ್ಟಿಕುಣಬಿಗಳು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಗುರುತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾನೂರು ವರದಿಯಕ್ಕೂ ಸಹ ಸಿದ್ದಿಯರ ಹೆಸರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷವ್ವನವರು 'Siddis of N.kanara' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕವೇ ಈ ಕುರಿತು ಪ್ರಥಮ ಗ್ರಂಥ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದವರು ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿ

ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಸಿಸಿಕೊಂಡು ಇತರ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನೂ ಸಿದ್ದಿಯರನ್ನೂ ಏ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನೌಕರಿ ದೊರಕಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗಿರಿಜನರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ಜನರಿಗೆ ಸವಲತ್ತುಗಳ ಅಧಿಕ ಪ್ರಯೋಜನ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. 'Old order ehangeth yielding place to new.'

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮೊದಲಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು, ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ರಾಜಕೀಯ ಒತ್ತಡದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತದಾನದಿಂದ ನಿರ್ಣಯ ಹೊಂದಬೇಕಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಹುಜನ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಇತರ ಮೇಲ್ವಾತಿಯವರ ಪ್ರಭುತ್ವ ಕ್ರಮೇಣ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಮಹಾಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಸೂಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ಬರಹತ್ತಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ಯ ಮಸೂದೆಯನ್ವಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತು ಹಾಗೂ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಗಳಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜನ, ಹರಿಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಹೊಂದಿದ ವರ್ಗಗಳವರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಮುಖಂಡನ, ಗೌಡನ ಹಿಂದಿನ ನಿಯಮ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾವಣೆ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು ಹಲವಾರು ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಗೊಂಡರು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಲನ್ನು, ಮನೆಯ ಮಾಡನ್ನು ಹೊದೆಯಿಸಬಾರದು. ಹಂಚನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಬಾರದು, ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಬಾರದು, ಕಳ್ಳನ್ನು ಕುಡಿಯಬಾರದು, ಕ್ರಾಫ್ ಬಿಡಬಾರದು, ಸಿಮೆಂಟು, ಸುಣ್ಣ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹೊರಬಾರದು ಎಂಬ ಇತರ ಕೆಲವು ನಿಷೇಧವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಗೊಂಡರ ಮುಖಂಡನಿಗೆ ದಂಡ ತೆರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ದಂಡದ ನಿಯಮ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೀನು ಹಿಡಿಯಬಾರದು ಎಂಬ ನಿರ್ಬಂಧ ಮುಂದುವರೆಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಗಂಡಸರು ಉಟಕ್ಕೆ ಕೂತಾಗಲೂ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಯಲವಸ್ತ್ರ ತೆಗೆಯಬಾರದು. ಹೆಂಗಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಲವಸ್ತ್ರ ಇರಬೇಕು. ಈ ನಿಯಮವೂ ಸಹ ಬದಲಾಗಿದೆ.

ಕೇರಳದ ಗುಹಾನಿವಾಸಿಗಳ ಕುರಿತು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಚಿತ್ರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿನ ಕಾಡುಜನರು ನೀಗ್ರೋಗಳ ಹಾಗೆ ಅವರು ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದವರು. ಅವರ ಭಾಷೆ ಅರ್ಧ ಸಂಜ್ಞಾಯುಕ್ತವಾದ ಕೂಗು. ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲ್ಬಾಗ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಂಡಮಾನಿನ ಓಂಕೋ ಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಪೂರ್ತಿ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಫ್ರಿಕಾದ ನೀಗ್ರೋಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರು ಪೂರ್ತಿ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾವು ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಇದ್ದಾಗ ಸಂಕೋಚ ಪಡೆದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯಾರಾದರೂ ನೋಡುವವರಿದ್ದರೆ ಪಾಗಾರವನ್ನು ಒಂದು ಕಾಲು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹತ್ತಿ ದಾಟುವಾಗ ನಾಚಿಕೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅವರು ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರು ನಾಗರಿಕ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೀಲಗಿರಿಯ ತೋಡರ ಹೆಂಗಸರು ದೇಹದ ಮೇಲ್ಬಾಗವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರದಿಂದಲೂ ನಾಗರಿಕರ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರು ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಡೆ ಹೊಯ್ಯುವಾಗ ರಿಬ್ಬನ್ ಸೇರಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಎಲುವಿನ ಹೇರ್ಪಿನ್ ಮೊಹಂಜೋದಾರೊ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇರ್ಪಿನ್ ಬಳಕೆಯು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಲ್ಲವಾದರೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹೇರ್ ಪಿನ್ ಗಳು ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ತರುಣರು ಅವಶ್ಯ ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ ರಾತ್ರಿ ಸಹ ತಂಪು ಕನ್ನಡಕ ಧರಿಸುವುದುಂಟು. ಭವ್ಯವಾದ ಕನ್ನಡಕ ಧರಿಸುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಕನ್ನಡಕದ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿರುತ್ತಾರೆ. ರೇಡಿಯೋ, ಕೈಗಡಿಯಾರ ಇವು ಅಶಿಕ್ಷಿತರೂ ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿ ತರುಣ-ತರುಣಿಯರಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಸಿದ್ಧಿ ಹುಡುಗರು ಕ್ರಾಪ್ ಹೊಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪೌಡರ್ ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಟೆರೆಲಿನ್ ಬಟ್ಟೆ, ಆಧುನಿಕ ಶರ್ಟ್, ಪ್ಯಾಂಟ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಲಿಸಿ ಧರಿಸುವುದನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಸಾಹೇಬರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ

ಅವರಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದು ಭೂಮಿ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಸಿದ್ದಿಯರ ಹಿಂದಿನವರು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಸಿದ್ದಿಯರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರದ ಹ್ಯಾಲ್ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಾವೇ ರೇಡಿಯೋಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಿರುಗುವವರೂ ಉಂಟು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರೇಡಿಯೋಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿದ ರೇಡಿಯೋಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಹವ್ಯಾಸ ಬೆಳೆಸಿದ ಸಿದ್ದಿ ತರುಣರು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಮ್ಯಾಚ್ ಆದಾಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದರ ವರದಿಯನ್ನು ಆಲಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಿನೆಮಾ ನೋಡುವ ಗೀಳು ಗಂಡಸರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಾಗೂ ಅಂಗಡಿ ಟಿವಿ ಪ್ರಸಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಗ್ರಾಹಾಳ್ಯ ಆಟ, ತಾಳಿ ವಾಡ ಆಟ ಆಡುವ ಪಂಗಡಗಳಿದ್ದು ಇದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ನೀನಾಸಂದವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಮಂಚಿಕೇರಿಯ ಸಮ್ಮೇಲನದಲ್ಲಿ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿ ರಂಗ ವಿಭಾಗದವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಸಿದ್ದಿಯರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನೀಗ್ರೋ ಲೇಖಕ ಚಿನುವಾ ಅಚಬೆ ಬರೆದಿದ್ದ 'ಥಿಂಗ್ಸ್ ಫಾಲ್ ಎಪಾರ್ಟ್' ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಧಾರ ಹೊಂದಿದ 'ಕಪ್ಪುಜನರ ಕೆಂಪು ನೆರಳು' ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಿತ್ತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರವೀಂದ್ರ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಯಿತು.

'ಬೂತಯ್ಯನ ಮಗ ಅಯ್ಯು' ಚಲಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸಿದ್ದಿ ಯುವಕನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ರವಿಕೆ ಧರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ವಕ್ಷ ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಸೆರಗನ್ನು ಕತ್ತಿನ ಸರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಮರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಢಿ. ಈಗ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗಿಯರೂ, ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳೂ ರವಿಕೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೂ ಗೊಂಡರೂ ಸರಾಯಿ ಕುಡಿಯುವುದು ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಹಲವು ಗಂಡಸರೂ ಹೆಂಗಸರೂ ಸರಾಯಿ ಕುಡಿಯಲು ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ. ಕೂರಗ ಹೆಂಗಸರು ಹಾವಿನ ಎಲುಬಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಣಿಸರ ಧರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಣಿಸರ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಳೆಯ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಹುಡುಗಿಯರು ಇಷ್ಟು ಮಣಿಸರ ಧರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ವೀಳ್ಯದ ಚಂಚಿಯ ಬದಲು ಪಾಕೀಟುಗಳು, ಹ್ಯಾಂಡ್ ಬ್ಯಾಗ್ ಬಂದಿವೆ. ಚಹಾದ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಚಹಾ-ಕಾಫಿ ಮುಂತಾಗಿ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದು ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಕುಮರಿ ಮರಾಠಿಗಳ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಹಾದ ಅಂಗಡಿ, ಮಿರಾಯಿ ಅಂಗಡಿ, ದಿನಸಿ ಅಂಗಡಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಚಹಾದಂಗಡಿ ಇರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಳ್ಳಿ ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಪೇಟೆ-ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾದುದರಿಂದ ಚಾಕಲೇಟ್, ಐಸ್

ಕ್ರೀಮ್, ಐಸ್ ಕ್ರ್ಯಾಂಡಿ, ಬ್ರೆಡ್, ಬಟರ್, ಬನ್ ಮುಂತಾದ ಆಹಾರ ತಿನಿಸುಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಡಾ.ಎನ್.ಆರ್.ನಾಯಕರು ಬರೆದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅನೇಕರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಣ ಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ಓಸಿ, ಲಾಟರಿಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿದ್ದು ಗಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮಾತು.

ಯುವಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆಟಗಳ, ಓಟಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಹಸಲರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇತರ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವಷ್ಟು ಜಾಗೃತಿ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರಲ್ಲಿ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯ ಜನರು ಮುಂದಾಳುಗಳಾದಾಗ ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

ಸಿದ್ಧಿ ಜನರು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಿನ್ನಲು ಅನುಕೂಲವಿದ್ದಾಗ ಕೆಲಸಗಳ್ಳರು, ಆಲಸಿಗಳು. ಇವರು ದರೋಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರೂರರು ಎಂದು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಗೆರೈಟಿಯರ್ ದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು.

ಇವರು ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಜನರು ದರೋಡೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ. ಆದರೆ, ಕಾಯಿದೆಯ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಜನರು ದರೋಡೆಗಾರರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು 'ಸಿದ್ಧಿಯರ್ ಕಥೆಗಳು' ಗ್ರಂಥದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. (ಪುಟ:೨೪)

'ಇವರು ಕ್ರೂರರು, ಆಲಸಿಗಳು, ಕೆಲವರು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಳುತ್ತಾರೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಗೆರೈಟಿಯರ್ ನ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಕ ಹವ್ಯಕ ತೋಟಗರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಬರೆದುದು. ಕ್ರೂರರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರೂರರಿರುವಂತೆ ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ಕ್ರೂರರು ಇರಬಹುದು. ಬಹುತರ ಜನರು ಒಳ್ಳೆಯವರು, ಕೆಲವರು ಕಳವು ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳವರಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಹಲವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮಾಲಕ್ಕವು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಹಲವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೆಂಚನ್ನು ಹೊದೆಯಿಸಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸರಕಾರದವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವಾಗ ಹರಿಜನರು

ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳ ತಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗೊಂಡರ ಗೃಹಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಕೃಷಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಂದರ್ಭವಿರುತ್ತವೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳು ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿಯರು ತಮ್ಮ ಕ್ಲಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿವ ಓರಗೆಯ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಳೆ ಜನರ ಆಡುನುಡಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶುದ್ಧವಾದ, ಗ್ರಾಂಥಿಕವಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿರೇಗುತ್ತಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹುಡುಗಿಯೂ ತಮ್ಮ ಹಾಡು ನುಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಿದ್ದೆನು.

ಕಲಿತ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರೌಢ ವಯಸ್ಸಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡಸರು ಇತರರಂತೆ ಮಾತನಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರು (ಗಂಡಸರು) ಕುಣಿವ ಸುಗ್ಗಿ ಮೇಳದ ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೇಷದೊಡನೆ ಪೊಲೀಸ ಸಾಹೇಬ, ಕನ್ನಡ ಹಾಕಿದ ಹ್ಯಾಟ್, ಪೇಂಟ್ (ಸೂಟ್) ಧರಿಸಿದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನನ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ, ಇತರ ನಕಲು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸುಗ್ಗಿ ವೇಷದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೈಜಾಮ್ ಧರಿಸುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇವರು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸುವ ಹಗರಣ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಖಾಕಿ ಚಡ್ಡಿ, ಅಂಗಿ, ಹ್ಯಾಟ್, ಬೂಟ್ ಧರಿಸಿದ ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಗಾರ್ಡ್ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ಹೆಡೆಪಂಟೆ ಬಂದೂಕಿನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಇರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕನ್ನಡಕವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಹಾಸ್ಯ ಒಡಮೂಡಿಸುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಾಹೇಬರ ವೇಷ ಹಾಕಿದವನು ಹೇಳಿ ಜನರನ್ನು ನಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಜಡೆ (ಕಟ್ಟಿ) ಬಿಟ್ಟ ಮೊಗಲಾಯಿ ಬೀಬಿ ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಣಿವ ಹಾಗೆ ವೇಷಧರಿಸಿದವನ ಕೈಗೆ ವಾಚ್ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಗಡಿಯಾರ

ಮತ್ತು ಸೇದುವ ಸಿಗರೇಟು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವವೇ ಸರಿ.

ಅಪ್ ಟು ಡೇಟ್ ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗ ಸಿಗರೇಟ್ ಸೇದುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ ಟು ಡೇಟ್ ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗಿ ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗ್ ಹಿಡಿಸು ಬಳುಕುವಂತೆ ಒನಪು ವಯ್ಯಾರ ಬೀರುವ ವೇಷ ಧಳಕು ಪಳಕು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಬಿದಿರಿನ ದಬ್ಬೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಉಗೆಬೋಟಿಯನ್ನು ಹಗಣಿಗರು ತರುತ್ತಾರೆ. ಬಂದರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಾಗ ಅದರ ಸಿಳ್ಳಿನಂಥ ಕೂಗನ್ನೂ ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಕೆಂಪು ಬಸ್, ಉಗಿಬಂಡಿ, ವಿಮಾನಗಳನ್ನೂ ಸಹ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ವಿಮಾನದಂತೆ ಆಕಾರ ಮಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ಚಕ್ಕಡಿ ಬಂಡಿಯೇ ಮೂಲ ವಸ್ತುವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ವಿಮಾನ ಹಾರುವಂತೆ ತೋರಿಸಲಾರರು.

ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರಮದಾನದ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ದೇಶದ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಗುಮಟೆ ಪದದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದುದುಂಟು.

“ಬನ್ನಿರಣ್ಣ ಬನ್ನಿರಣ್ಣ ಸ್ರಾಮದಾನಕೆ
ನಾವು ನೀವು ಕುಲಿತುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಕೇ”

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಂಗಡದ ಮನೆಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿಯೂ, ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರಮದಾನ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಗೊಂಡರಲ್ಲಿಯೂ ಇತರರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ, ಚಹಾ ಪಾನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ, ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಶ್ರಮ ದಾನದ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶ. ಎಂಟಾಣಿಯ ಚಹಾ ಕುಡಿದು ನಾಲ್ಕುಣಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುವುದೂ ಶ್ರಮದಾನದ ಭಾಗವಾಗಿಬಿಡಬಹುದು.

ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಕೆ ಸಣ್ಣಾಟವನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಲವು ಜನಾಂಗಗಳವರು ತಮ್ಮದೇ ಆಡುಭಾಷೆಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸುವುದು ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಕಥೆ.

ರಂಧ್ರವುಳ್ಳ ಬಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ:-

‘ಬೆಳ್ಳೀ ರೂಪಾಯಿ ರದ್ದಾಯ್ತು
ತಾಂಬರ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಕನ್ನಾಯ್ತೋ’

— ಎಂಬಂಥ ಪದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ—

‘ರೈತರು ಕೂಟ ಕಟ್ಟಿದರಯ್ಯ
ಒಡೆಯರು ಘಟ್ಟ ಹತ್ತಿದರಯ್ಯ |

ಇಂದು ಭಾವಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಹೊಲಗಳ ಕಬ್ಬಾ ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹಲವು ಜರುಗಿ

‘ಕಬ್ಬಾ ಬಿಡಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗ
ರೈತರು ಶತ್ತರು ಇದರಾಗ
ದುಡ್ಡಿದ್ದವರೇ ದರೂಬರ
ದುಡಿಯುವ ಬಡವರು ಲಾಚಾರ
ಒಡಿಯನ ದರ್ಪಕೆ ದಿಂಕಾರಾ
ನಾಲಿಗೆ ನಮ್ಮದೆ ಶರ್ಕಾರ

— ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಛಲವನ್ನೂ ಪದದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದರು.

ಜಾತಿಭೇದವನ್ನು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನೋಡುವ ಪದ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಾಯಿತು.

“ಸುಂದರ ಹುಡುಗಿಗೆ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೋಟಾರ್ ಡಾಯ್ವರಾ
ಮೀಶೆ ಬಿಟ್ಟಿದ ವಾಶು ಕಟ್ಟಿದ ಮೋಟಾರ್ ಡಾಯ್ವರಾ |
ಕೀಲಿನ ಜಡಿದು ಸ್ಟೇರಿಂಗ್ ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟನು ಮೋಟಾರಾ
ಆ ಕಡೆ ದಡಕು ಈ ಕಡೆ ಬಡಕು ಬಿಟ್ಟನು ಮೋಟಾರಾ ||”

ಗೊಂಡರ ಪದದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೋವಿ ಮದ್ದು ಉಪಯೋಗಿಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿದ್ದಿಯರು ಬೇಟೆಯಾಡುವಾಗ ಅಡವಿಗೆ ಬಂದೂಕನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ. ಈಗ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನು ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨೦-೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಬರೆದುಕೊಂಡ ಗೊಂಡರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಟು, ಕೋಟು, ಪೊಲೀಸರು, ಮಾಸ್ತರರು ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ಆಗಲೂ “ವಂದೂ ಪೈಂಟೂ ಮಾಡದನೆ ತಾನಾ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪೈಂಟ್ ನಂತಹ ಶಬ್ದ ಸಹ ಬಂದಿದೆ.

ನನ್ನ ‘ಗೊಂಡರಪದಗಳು’ ಗ್ರಂಥದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗುಳಿಯವರು “ಆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಗುಂಡಿನಾಟ ಎಂದೇ ಹೆಸರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಪದದಲ್ಲಿ ‘ಗುಂಡು’ ಎಂಬ ಆಧುನಿಕ ಯುದ್ಧ ಶಸ್ತ್ರದ ಪದ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಕಥನಗೀತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಸಮಾಜದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರು.

ಕುಮರಿ ಮರಾಟೆಗಳ 'ಪಾಂಡವರ ಸ್ವರ್ಗಯಾತ್ರೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮರಾಯ ವಿಮಾನ ಹತ್ತಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆರಿದ' ಎಂದಿದೆ. ಬೇರೆಡೆ ಬಸ್ಸು, ಲಾಟಾನ್, ಜೀಪು, ಪೆಪ್ಪರ್ ಮೆಂಟು, ಬಿಸ್ಕಿಟು, ಟುವಾಲು, ಬೋರ್ಡ್ - ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಗಾಳಿಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಕತೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಯ ಪಂಜರಕೆ ಬೆಂಕಿಹಾಕಿ ಗಿಳಿಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಿದೆ. 'ಬಂಗಲೆ' ಎಂಬುದನ್ನು 'ಬಂಗೂಲಿ' ಎಂದು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರ- 'ತಸಬೀರು' ಎನ್ನಲು 'ಫೋಟೋ' ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗವರ್ ಮೆಂಟ್ ನೋರು ವಂದು ಲೋಂಚ್ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಕೀಳಸಂದ್ರದಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು.

ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎಂದೇ ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ, ಟೀವಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದಂತೆ ಸೋಲಿಗ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಿದ್ದಿಯರ ಕೊಂಕಣಿ ಮದುವೆ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ, ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದೆವು ಎನ್ನದೆ-

ಜಿಪಾರಿ ಬಸ್ಸು ಆಯಲೇಗೆ ಹಾಮಿ
ವಿಮಾನರು ಬಸುನು ಆಯಲೇಗೆ'

ಎಂದು 'ಜೀಪಿನ ಮೇಲೆ, ವಿಮಾನಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಬಂದೆವು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಶ್ರೀ ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಹಾಡು)

ಸಿದ್ದಿಯರು ಕಟುಮಸ್ತಾದ ದೇಹ ಉಳ್ಳ ಶಕ್ತಿವಂತರು. ಇವರ ಅಗ್ನಿವೇಲು ಎಂಬುವರು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಕುಸ್ತಿಪಟುವಾಗಿ ಮಿಂಚಿ ಮರೆಯನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಸಿದ್ದಿ ತರುಣ-ತರುಣಿಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಆಟೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಯಾಮದ ಅಗತ್ಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಮಟ್ಟದ ಆಟಗಾರರು ಸಿದ್ಧರಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ, ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಂದ, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಸುಲಿಗೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಸಿದ್ದಿಯರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಂಘವನ್ನು

ಮಂಚಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರು ಕೆಲವರು.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ದಿ.ಎನ್.ಎಚ್. ಗೌಡರು, ಈಗ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಚ್. ಗೌಡರು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು. ಕಾಡು ಗೊಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವೈದ್ಯರು, ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಸ್ವಲ್ಪ ಜನ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಶಾಸನ ಸಭೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಯಲ್ಲಿ, ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮೊದಲಾದೆಡೆ ಕೆಲವರು ಕಾಡು ಗೊಲ್ಲರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಸಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದವರು. ಸದ್ಯ ಗೊಂಡರಿಗೆ, ಹಸಲರಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದವರು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಿತರಾದರೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ತಮಗೆ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಇಂದಿಗೂ ತಮ್ಮ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹುಲಿದೇವರ ಗುತ್ತಿನ ಪೂಜೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಭೂತಸ್ಥಾನದ ಪೂಜೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಜನರು ಇದೇ ರೀತಿ ದೈವಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವರೋ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಭೂತ-ಪಿಶಾಚಿಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದು ಭೂತೋಚ್ಚಾಟನೆಗೆ ಗಾಡಿಗರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಔಷಧೋಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಡೆದ (Delivery) ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರರ ಔಷಧಿ ಮಾಡುವುದು ರೂಢಿಯಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಭಾವತಃ ಮುಗ್ಧರೂ ಸರಳ ಹೃದಯರೂ ಆಗಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರು ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಫ್ಯಾಷನ್ ಹಾಗೂ ಸಿನಿಮಾ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರದರ್ಶನಾತ್ಮಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಅವಕಾಶಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಲೆಗಳು ಭವಿಷ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೂ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಲನ ಹಾಗೂ ಗೋಷ್ಠಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಜಾನಪದ ಕಲಾ ಮಹೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲೂ ಹಲವು

ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲೂ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲೂ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಏರ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ರಂಗಾರೆಡ್ಡಿ ಕೋಡಿರಾಂಪುರ ಅವರು ಬರೆದ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಬಂಡಾಯ ಜಾನಪದ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಿರಿವಂತರಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದುಂಟು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಸೂಸುವಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹಳ ಕಮ್ಮಿ ಎಂದು ಅವರು ಬರೆದುದುಂಟು. ಇದರ ಆಳದಲ್ಲಿ ನೋವು, ನಿರಾಶೆ, ದುಃಖ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದೆ ಎಂದಿದ್ದರು.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ ಎಂದರೆ ಕಾಡುಜನರು, ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದವರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ ಅವರು ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ ಧರಿಸದಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮುರಾರ್ಜಿಯವರು

ಇವರು ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನರು ಎಂದು ನಂಬಲಾರರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಪಂಗಡದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು 'ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮಂಗನಂತೆ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯಬೇಕಿತ್ತೆಂದು ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ತಾವು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯವರು ಎಂಬ ಕೀಳಿರಿಮೆಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಮೇಲು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳವರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮಂತೆ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಜನರು ಸಹ ಮೇಲುಬಾಳನ್ನು ಬಾಳಬೇಕು ಎಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೭. ಮುಕರಿ ಪಂಗಡದವರು

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಮುಕ್ತಿಗಳಿದ್ದು. ಹರಿಜನರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಹರಿಜನರಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ ಯಾವ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಗ್ಯವಾಗಲಿ, ಕನಿಷ್ಠ ಅನುಕೂಲತೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗಲಿ ಈ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳೇರ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಿ ಈ ಎರಡು ಒಳಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗವಾದ ಈ ಜನತೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಜನ (ಸಿನಿಮಾ ರೇಡಿಯೋ)ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಅವರು ಈ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಹಾಗೇ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗಿಂತ ಕೀಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಇತರ ಹರಿಜನರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರು ಉತ್ತಮ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅನುಕೂಲತೆಯುಳ್ಳವರೂ ಕೆಲವರಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಬೆರಳೆಣಿಸುವಷ್ಟು ಕೂಡ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ವರಮಾನ:

ಗದ್ದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರೈತರಾಗಿಯಾದರೂ ಸಾಗು ಮಾಡುವವರು ಇವರ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇತರ ಭೂಮಾಲೀಕರ ಅಥವಾ ಇತರ ರೈತರ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕುಂಬಳ ಮಾಡಿಯೇ ದಿನಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಇವರು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ದುಡಿಯುವ ವರಮಾನವಾದರೂ ಇತರರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ. ಆಳಿನ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಅತಿ ಮೈಗಳ್ಳಿವರು. ಗುತ್ತಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಂತಿಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಮೈಮುರಿದು ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಗಂಜಿಯ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದರೆ ಐದನೆಯ ದಿನ ಅಥವಾ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅಕ್ಕಿ ಅಥವಾ ಹಣ ತೀರುವವರೆಗೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಡಿಮೆ. ಸಂಬಳವನ್ನು ಮುಂಗಡ ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಹುತೇಕ ಆ ಹಣ ಹೋದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಇತರರಷ್ಟು ಇವರು ಗೈಯ್ಯಲಾಗದುದಕ್ಕೆ ಇವರ ಆಹಾರ ಮಟ್ಟ ತೀರ ಬಡತನದ್ದಾಗಿ ಇವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಅಂತೂ ಟೆನೆನ್ಸಿ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಕೆಲವು ರೈತರಿಗೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಇವರಿಗೆ ಇಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಏನಾದರೂ ಘಟ್ಟದ ದುಡಿತ ಸಿಕ್ಕರೆ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ದುಡಿದದ್ದನ್ನು ಇಸ್ವೀಟಿನಾಟದಿಂದ ಒಂದೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೋದರು ಹೋಯಿತು. ಬ್ಲೇಕ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ಹಣ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಓರ್ವ ವೃದ್ಧನು, 'ಸರಕಾರದವರು ಶೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆಯೆಂತೆ, ಹಾಗೆ ಸುದ್ದಿ ಇದೆ. ನಿಜವೇ?' ಎಂದು ಆಸೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ. ಪಾನಪ್ರತಿಬಂಧದಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ರೂಪಾಯಿ ನಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅದರಿಂದ ಬಡವರಿಗೆ ವೃಥಾ ಕಷ್ಟಮಾಡಲೂ ತೊಂದರೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಹೆಂಡದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹ ಬರುವುದೆಂದೂ ಚಹಾದಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಕ್ಷೀಣತೆಯಾಗುವುದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಅವನು.

ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಕುರಿತು

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹರಿಜನ ಮುದುಕಿ 'ಈ ಸತ್ತ ಗಾಂಜಿ (ಗಾಂಧಿ) ಕಾಲ್ಕಲ್ಲೇವ ನಮಗೈಲ್ಲಾ ಗಂಜಿಗೂ ಗತಿಲ್ಲಾಯ್ತು. ಬಡವರಿಗೆ ತರಾಸು (ತ್ರಾಸು) ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ರೇಷನ್ನಿನ ಕಾಲದ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯ ಬವಣೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಕುರಿತು, ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯದ ಕುರಿತು ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಎಂಥಾ ಅಜ್ಞಾನವಿತ್ತು. (ಈ ಮಾತು ಮಹಾತ್ಮರು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದುದಾಗಿತ್ತು.) ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವತಾರ ತಾಳಿದರೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದ ಪೂಜ್ಯ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕುರಿತು ಹರಿಜನರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೇಗಿತ್ತು! ಆದರೆ ಈಗ ಚಹ ಕುಡಿಯುವ ಚಟದಿಂದ ಹರಿಜನರೂ ಚಹದಂಗಡಿಗಳಿಗೆ

ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಜನರ ಕೂಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರವಾಗುವ ಸುದ್ದಿಗಳಿಂದ ಈಗ ಅಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾನ ಜನರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸುದ್ದಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಯೋಜನ ಇವರು ಪಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ದುಃಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವುದು ಇವರ ಪ್ರಗತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಆತಂಕವಾಗಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರು ಬೀಡಿಯನ್ನೆಳೆಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬಡ ಹರಿಜನ ಕೂಲಿಕಾರ ಹೆಂಗಸರ ಗಂಡಸರ ದುಡಿತದ ಕೆಲಭಾಗ ಈ ಕಳ್ಳಸಂತೆಯ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯ ಮದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವೆಚ್ಚವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಾರದವರು ಕೆಲ ನೌಕರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಜನರಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಕಾಡಿಟ್ಟರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕನಿಷ್ಠ ಅರ್ಹತೆ ಈ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಳಿನ ಗಂಜಿಯ ಅನುಕೂಲ ಅಂದೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿಯ ದುಡಿತದವರಾದ್ದರಿಂದ ದುಡಿಯುವ ತ್ರಾಣವಿದ್ದ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾದ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಶಿಕ್ಷಣ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವವರೇ ಕಡಿಮೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳವರಿಗೆ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಅನುಕೂಲತೆಯೂ ಸಾಕಷ್ಟಾದರೆ ಈ ವಿಷಯದ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಾಜ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟಾದರೆ ಕಲಿವ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರೆಂದು ಸಾರಿ ಇತರ ಎಲ್ಲರೂ ಉದ್ಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಿಂದುಳಿದವರೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದುದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರಾದ ಈ ಜನರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಿಗುವ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಯಾರು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದ ಉಪಮಂತ್ರಿಗಳು ಹರಿಜನರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಗಳನ್ನು ಕೆಲ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನೇನೋ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯದೆ ನಿರಕ್ಷರಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳುಳ್ಳ ಈ ಹರಿಜನ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಇವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಿಗುವುದು ಹೇಗೆ? ದಿನವೂ ದುಡಿದರೆ ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚಿಂತೆಯೊಂದನ್ನೇ ಬಗೆಹರಿಸುವ ದಿನಗೂಲಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅವರ ಪಾಲಕರು ಸರ್ಕಾರದವರು ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಪುಸ್ತಕ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಉಟವನ್ನು ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ ಬಹುಶಃ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಾಲಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದೇನೋ! ಮುಂದೆ ತಮಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನುಕೂಲ, ಪ್ರಯೋಜನಗಳ ಕುರಿತು ಅವರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಹರಿಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಶಾಲೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು

ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವರ ಪಾಲಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದರೂ- 'ನಾನು ಬರ ಕಲಿಯಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಕಲಿಯಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಅಜ್ಜ ಕಲಿಯಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲವೋ' ಎಂಬ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಥಿಲ ಕಟ್ಟಡಗಳು:

ವೈವಾಹಿಕ, ನೈತಿಕ ಶೈಥಿಲ್ಯವು ಈ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ಇನ್ನಾವ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವಾಹಬಾಹಿರ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ, ಅದರ ಫಲವಾದ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಿನ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಾಂಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿವಾಹವಾದ ಖರ್ಚಿನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೂ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಕನಿಷ್ಠ ಇನ್ನೂರು ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯ ಖರ್ಚಿಗೆ ಯಾರು ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕೊಡಬೇಕು? ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಮೈ ಸಾಲ' ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಲ ತಕ್ಕೊಂಡವನು ಜೀವಿಸಿರುವವರೆಗೆ ಆತನು ದುಡಿದು ಸಾಲ ತೀರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನ ಮೈ (ಶರೀರ) ಸಾಲಕ್ಕೆ ಒತ್ತೆಯಾದ ಹಾಗಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ 'ಮೈ ಸಾಲ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೊಟ್ಟೆಯ ಖರ್ಚಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಅಂಥವರನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅಂಥ ಯಾವ ಅನುಕೂಲ ಕಡಿಮೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಇವರು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಧವೆಯರು ಮುಕ್ತ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ! ಉರೂರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಯಜಮಾನನಿದ್ದರೂ ಅವನ ಕಟ್ಟು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೊಳಗೇ ಜಮೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಮುಕ್ತಿ, ಹಳ್ಳೇರ ಈ ಎರಡೂ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಬೇರೆ!

ಈ ಜನ ಕಷ್ಟಜೀವಿಗಳಾದರೂ ತುಂಬಾ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಉಳ್ಳವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಇತರರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯವರಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಶ್ಲೀಲ ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಂತೂ ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು ಇಬ್ಬರೂ ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಹೆಂಗಸರು ಪರಸ್ಪರ ಜಗಳವಾಡುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಸೊಗಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿಯಬಹುದು. ಗಂಡಸರೂ ಹೆಂಗಸರೂ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ದರ್ಜೆಯವರು. ಆದರೆ, ಗಂಡಸರು ಯಕ್ಷಗಾನ ವೇಷ ಕಟ್ಟಿ, ಸಂಗ್ರಾಬಾಳ್ಯನ ಕಥೆಯ ವೇಷ ಕಟ್ಟಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಕುಣಿದಂತೆ ಹೆಂಗಸರು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

■ ಕುಮಟಾ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಧುರೀಣ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೨. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು

- (ಅ) ಜಾನಪದ
- (ಬ) ಯಕ್ಷಗಾನ
- (ಕ) ಜೋಗಿಯರ ಜಾನಪದ ನಾಟಕ
- (ಡ) ಸಂಗ್ರಾ-ಬಾಳ್ಯಾ
- (ಇ) ಗೊಂಡೆಬೀರನ ಕಥೆ

ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸ ನಡೆದು ಹಲವಾರು ಸಂಕಲನಗಳು, ಬಿಡಿಬರಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಬಹಳವುಂಟು.

ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಧನೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಮರ್ಶೆ ಆಗಾಗ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದರೆ, ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸದ

ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ, ಮುಂತಾದ ಪ್ರೌಢ ವಿಷಯಗಳ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭ್ಯಾಸದ ಪರಿಕರವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳ ತಜ್ಞರಿಗೂ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರಕಲೇ ಉಂಟು.

ಈ ವಿಷಯಗಳ ತಜ್ಞರು ಎಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುಸ್ತಿಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಿವೆ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಇನ್ನೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಗೆಂಟಿಯರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹಯವದನರಾಯರು ಮುಂತಾದವರು ಬರೆದಿರುವುದು ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯಾದರೂ ಅದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಪರದೇಶೀಯರಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಜನಾಂಗಗಳ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲವಿರುವಷ್ಟು ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜನಾಂಗಗಳ ಜೀವನದ ಅಧ್ಯಯನ ಎಷ್ಟು ಕುತೂಹಲಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲು ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪನವರು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ ನೆಲ್ಲಿಸರರು ಬರೆದ ಲಂಬಾಣಿಗಳು, ನಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸಿದ್ಧಿಯರ ಜೀವನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಇಂಥ ಹಲವು ವರ್ಣಮಯ ಜನಾಂಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಬರಹವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದೆ. ಸಿದ್ಧಿಯರು, ಕುಮರಿ ಮರಾಟಿಗರು, ಹಸಲರು, ಬ್ಯಾಡರು, ಗೊಂಡರು ಇವರೆಲ್ಲಾ ಹರಿಜನರೇ.

ಡಾ. ಕಾರಂತರು ಹಲವೆಡೆ ಜ್ಞಾನದ ಹಸಿವನ್ನು ಹೊಂದಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಹಸಿವೆಯಾಗುವುದು ದೈಹಿಕ ಆರೋಗ್ಯದ ಸೂಚಕವಾದಂತೆ ಜ್ಞಾನದ ಹಸಿವು ಮನಸ್ಸಿನ ಆರೋಗ್ಯದ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ ನಮ್ಮ ಐದು /ಆರು ಕಾಲೇಜುಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಕುರಿತು ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಕಿ ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತು ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಬೇಕು. ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾ. ಲಿಂಗೇಶ ಶರ್ಮಾ, ಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾ. ಬಿ.ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರರು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಶ್ರೀ ಆನವಟ್ಟಿಯವರು ಈ ಸಂಶೋಧನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಸ್ಥೆಯಿದ್ದವರು ಇಹಲೋಕವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿದರು.

ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭೋಜರಂಬವರು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಳಿದ ನಾಣ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಕುರುಹುಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ಮಹತ್ವದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇದ್ದ ಸಾಮಾಗ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿದರೆ ಹಿಂದಣವರ ಋಣವನ್ನು ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ತೀರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪಿತ್ರಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸಲು ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ಬೋಧಕರು ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕುತೂಹಲ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಜನರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂತಹ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ.

“ನಾನು ಅವನ ಹತ್ತರ ಇಷ್ಟು ಜೀಗುಟ್ಟಿದೆ(ಅಥವಾ) ಜೈಗುಟ್ಟಿದೆ, ಇವನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವದ ಕಲ್ಲಿನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅರೆ ಕಲ್ಲಾದರೂ ವರ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಗುತ್ತಿನ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕನು ತನ್ನ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿದೆನು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವುದು ಬರಿಯ ಕಲ್ಲಲ್ಲ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಕಲ್ಲಲ್ಲ ; ಅವನ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವ ಮಿತ್ರನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ದೇವರು. ಮಿತ್ರನಾದರೂ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದಾದರೂ ತಿರುಗಿಬಿದ್ದಾನು, ಆದರೆ ಈ ದೇವರು ಹಾಗಲ್ಲ.

ಜನರು ಭಾವಸಹಿತವಾಗಿ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗುಣವುಂಟು; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಂದಿನ, ಹಿಂದಿನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಕೆದಕುವ ಶಕ್ತಿ ಸಹ ಈ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ನುಡಿಗಳಿಲ್ಲುಂಟು.

ಒಬ್ಬ ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ‘ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು’ ಎಂದು ಜರೆದನು. ಇಲ್ಲಿಯ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಕೊಂಕನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು “ಗಂಡಸರು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆ ಮತ್ತು ತುಂಟತನದ ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಅವಾಚ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಮಿತ್ರನ ಮಾತಿಗೆ ಇವನು ಸೂಚಕವಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದು ಉತ್ಪನ್ನ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಮಾಸಾಶನ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರದ ಉದ್ದೇಶ. ಆದರೆ, ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೋ ಉದ್ದೇಶ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುವುದು

ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಮಾಸಾಶನಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದ ಕೆಲವರ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಕನ್ನಯ್ಯ ಭಂಡಾರಿ ಎಂಬವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮದ್ದಳೆಗಾರರು. ಅವರು ಮಾಸಾಶನಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದವು ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಮಿಷನರ್, ಆಫೀಸ್ ತಹಶೀಲ್ದಾರ್ ಆಫೀಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು-ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವನವಾಸ ತೆಗೆದು, ಆ ಅರ್ಜಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮೇಜೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚಿರವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದು ವರ್ಷಗಳೇ ಉರುಳಿಹೋದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಗಳು ಉರುಳಿ ಈಗ ಮೂರನೆಯದು ಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರು ಕ್ರಮ ಪ್ರಕಾರ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಏಳು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದವು. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಅರ್ಜಿಯ ತನಿಖೆಗೆ ಐದು ಸಲ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಂದರು. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ, ಬಡತನ, ರೋಗಗಳಿಂದ ಜರ್ಜರಿತರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕಾಗಲ ಈಶ್ವರ ಭಟ್ಟರು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೈಲಾಸ ವಾಸಿಗಳಾದರು.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದರು ತೀರಾ ಹೀನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೂಳಿಲ್ಲದೆ, ರೋಗದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೂ ಗತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗೆ ಬರೆದು ಅವರಿಗೆ ಬಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮಂಜೂರಾಯಿತು. ಆ ಹಣ ಆ ಕಲಾವಿದರು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಬಂತು. ಬಡ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದರು ಕಳುಹಿಸುವ ಅರ್ಜಿಗಳಿಗೆ ಯಾರ್ಯಾರೂ ಕೈ-ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಅರ್ಜಿ ಬರೆಸಿ, ಉತ್ಪನ್ನ ಸರ್ವಿಸ್‌ಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಕಚೇರಿಗೆ ಎಡತಾಕಿ, ಆಮೇಲೆ ಅರ್ಜಿ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಇದು ಅಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಅಗತ್ಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಪತ್ರ ಸಮೇತವಾಗಿ ಕಳಿಸುವಂತೆ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಾಟಾಗಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಪ್ರಕರಣ ಬಂದಾಗ, ಉತ್ಪನ್ನ ಸರ್ವಿಸ್‌ ಹಾಜರ್ ಮಾಡುವಂತೆ ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಂತ್ರಿಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ರೀತಿ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕಲಾವಿದರ ಅರ್ಜಿಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥ ಬೇಗನೆ ಆಗಲಾರದು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ಡಾಕ್ಟರರು “ಜಾನಪದ ‘ಜಾನಪದ’ ಎಂದು ಸರಕಾರ ಸುಮ್ಮನೆ ದುಡ್ಡು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಗಾರರಿಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಸಾಶನ ಕೊಡಬೇಕು? ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ದುಡುವ ರೈತರಿಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಸಾಶನ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ?” ಎಂದೂ ಕೇಳಿದರು.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಜೀವನ ಮಾಡುವವರು, ಆರು ತಿಂಗಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟ ಕುಣಿದರೆ ಇನ್ನಾರು ತಿಂಗಳು ತಮ್ಮ ಹೊಲ, ತೋಟ ಸಾಗುವಳಿಯೇ ಇನ್ನಿತರ ರೀತಿಯ ದುಡಿತವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಅಮೂಲ್ಯ ಕಲಾ ಸಂಪತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ತರದ ವೈವಿಧ್ಯಗಳುಂಟು.

ಕರಾವಳಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಸೇರಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ, ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವಂತಾಗಿ, ಮಧ್ಯೆ ಜನರ ಅನಾದರಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಈ ಕಲೆ ಪುನಃ ಉರ್ಜಿತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಹಲವು ರೀತಿಗಳಿಂದ ಹಲವು ತರಹದ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಹಿರಿಮೆ ಪಡೆದಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನೆಮಾ ರಂಗವು ಭಾರತದ ಕಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಲಚಿತ್ರಗಳಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಂತಾಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಭಿನಾವಾಸ್ವಾದವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾ ಮಾಧ್ಯಮವೂ ಸಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಟರಿಂದಾಗಿ ಮಾರ್ಥಾ ಎ. ಶಟನ್‌ರಂಥ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದೆ.

ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದ ಮಕ್ಕಳ ತಂಡವು ಯಶಸ್ಸು ಗಳಿಸಿ ಬಂದಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಪ್ರೌಢ ಕಲಾವಿದರು ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಸುವಂತಾದರೆ ಅದು ಎಷ್ಟು ಅದ್ಭುತ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ತರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರವಂತರು ಸುಮ್ಮನೆ ತಳ್ಳಿಹಾಕಬಾರದು.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪಟುಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗೂಡಿಸಿ. ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಚಲಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತವೂ ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಮುಂದಾಗಬೇಕು.

ಮತ್ತು ರುಗ್ಣಶೈಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಅತಿ ಕಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಡ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿಗಳು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರಬೇಕು.

ಅಂತಹ ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಕಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿ ಅಥವಾ

ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಬರೆದು ತುರ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲುವಂಥ ಏರ್ಪಾಡಾಗಬೇಕು.

ಸರ್ಕಾರವು ಅಕಾಡೆಮಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ ಈ ರೀತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಯಾ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳು ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದನಗಳನ್ನು ತುಡುಗು ಮಾಡುವವರೊಡನೆ ಕಾದಿಯೇ ಹೆಂಗಳ ಮಾನ ಕಾಪಾಡಲು ಕಾದಿಯೇ ಉರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕಾದಿಯೋ, ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿ ನೆಡಿಸಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಆಗಿನ ರಾಜರೂ, ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು ಹಣದ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಸಾಶನ, ತುರ್ತು ಸಹಾಯಧನ ಈ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದರಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ತಮಗೆ ಇದರಿಂದ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಸುದೈವದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ದೊರಕಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನಪದ ಉಳಿಯಬೇಕು, ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಕುರಿತು ಅವರಷ್ಟು ಕಳಕಳಿಯುಳ್ಳವರು ಇನ್ನಾರೂ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥವರು ಹೂಡಿರುವ ಅನೇಕ ಉಪಯುಕ್ತ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಗಣನೀಯವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು ಜಾನಪದದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಯವರು ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕುರಿತು ತುಂಬಾ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದವರು. ಅಶ್ವಿನಿ ಕುಮಾರರು ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಆರೋಗ್ಯ ದೃಢಕಾಯ ಪಡೆದು, ನಾಡಿನ ಜನತೆಗೆ ದಕ್ಷವಾದ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಭಾಗ ಗುಡ್ಡ-ಬೆಟ್ಟ ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜನರು ಇರಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಗಿರಿಜನರಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಹಾವನೂರು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮರಿ ಮರಾಟೆಗರೂ, ಗೊಂಡರೂ, ಹಸಲಾರ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಡರು

ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಮೂಲತಹ ಗಿರಿಜನರು, ಅವರ ವೇಷಭೂಷಣ, ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗಿರಿಜನರ ರೀತಿಯವು. ಆದರೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ಜನಾಂಗದವರಾದ ಇವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿದ ರಾಜಗೊಂಡರ ಪಂಗಡದವರು ಗಿರಿಜನರೆಂದಾದರೆ, ಹಾಲಕ್ಕಿಒಕ್ಕಲಿಗರೂ ಗಿರಿಜನರನ್ನು ಗಣನೆ ಹೊಂದಲು ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವಿದೆ?

ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಹರಿಜನರನ್ನು ಗಿರಿಜನರನ್ನು ಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಶಸ್ಸು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಐದು ಪಟ್ಟಿರುವ ಜನಾಂಗದವರನ್ನು ಮಂಡಲ ಸಮಿತಿಯು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಗಣನೆ ಮಾಡಿದೆ.

ನಾನು ಅವರಿಗೆ ತಾರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುದಲ್ಲದೆ ಪತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐದಾರು ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಗಿರಿಜನರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದುಂಟು.

ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಎಲ್.ಜಿ. ಹಾವನೂರರು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೂ, ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀಮತಿ ಮನೋರಮ ಮಧ್ವರಾಜ ಅವರು ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೂ ನಾನು ಈ ಕುರಿತು ಮನವಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ನನ್ನ "ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕಥೆಗಳು" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವರ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ಆದರೆ ಇದುವರೆಗೂ ಈ ಬಡಜನರು ಗಿರಿಜನರೆಂದು ಗಣನೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಮೇಲ್ಮನೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇವರ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಲು ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ಧುರೀಣರೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

(ಅ) ಜಾನಪದ

ಜಾನಪದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಜನಜೀವನದ ವೇಷಭೂಷಣ, ಕಲೆ, ಬೇಸಾಯ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಲಕರಣೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಪುರಾಣಗಳು, ಬೇಸಾಯ ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು, ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಆಚರಣೆಗಳು ಹೀಗೆ ಸಮಗ್ರ ಜೀವನವನ್ನೇ ಜಾನಪದ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನರ್ತನ, ಶಿಲ್ಪ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲದೆ ಅದರ ರಂಗಭೂಮಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ರುಚಿಗಳ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ತಣಿಸುವ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಾಟ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಜಾನಪದೀಯವೆ? ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಾನಪದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜಾನಪದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರಿನ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ತರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ, ಜಾನಪದ ಹೆಸರೊಂದೇ ಸಾಕು ಎಂದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಯಕ್ಷಗಾನ ತುಂಬಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಲಾ ಮಾಧ್ಯಮ; ಅದು ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದೇ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

“ಯಕ್ಷಗಾನ ಜಾನಪದವೇ?” ಎಂದು ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಹತ್ತಿರ ಯಾರೋ ಕೇಳಿದರಂತೆ ಆಗ ಕಾರಂತರು ನಕ್ಕು, “ನಾವು ನೀವೆಲ್ಲ ಜನಪದರೇ ಅಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರಂತೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರು ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ ಕುಣಿದು ಹಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಪ್ರೌಢ ಕಲೆ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಯಕ್ಷಗಾನವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಆಡುಂಬೊಲವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರುವ ಆಟ ಎಂದೇ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ ಇದರ ನರ್ತನವು ನಾಲ್ಕೈದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಭರತನಾಟ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಬರೇ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಿತರಲ್ಲದ ಜನರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕುಣಿತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದ ಕುಣಿತಗಳಿಗೂ, ಈಗಿನ ಕುಣಿತಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಿನಷ್ಟು ಕುಣಿತಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ಈಗ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು ಆಗಿನ ಬಡಿತಗಳನ್ನೇ ಈಗಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೆಲವೇ ಕುಣಿತಗಳನ್ನು ಆದರೂ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ರಾಕ್ಷಸ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಹೇಗೆ ಧಾಳವಾಗಿ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮುಖವರ್ಣಕಗಳಿಂದ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಅರ್ಭಟ ಮಾಡಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾ ‘ಓ... ಅಕಕಕಕಕ!’ ಮೊದಲಾದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮಂದ್ರವಾದ ಒಡಕು ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಿನವರಲ್ಲಿ ನಯಗಾರಿಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ನಾಟಕೀಯ ಅಭಿನಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಪುರಾಣ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತೆರೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಪಾತ್ರಗಳ ರಂಗಪ್ರವೇಶದ ದೃಶ್ಯಗಳೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ಆ ಪದ್ಧತಿ ಬಲವಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳ ನೇರ ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯಶೀಲತೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಗಾನನರ್ತನಗಳ ಜೀವಾಳವನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡಿರುವವರೆಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನವೂ ಜಾನಪದೀಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವುದು.

ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಅಶಿಕ್ಷಿತರು, ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಂದಿ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕುಣಿತ ಅಭಿನಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ ಭಾಷೆ ಸಹ ಅಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದುಂಟು, ಈ ಜನರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದರೊಡನೆ ಶಿಕ್ಷಿತರ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತರ ಪ್ರಮಾಣ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವರ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಜನರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಉತ್ತಮ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದರೆಂದು ಮೆರೆಯುವುದುಂಟು.

ಈಗಲೂ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ಹಲವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಓದಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಮುಖರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಮಾಡುವ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವು ಜಾನಪದದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಗುಂಡೂರಾಯರು ಹೇಳುವ ಮಾತು ತುಂಬಾ ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಅವರ ಜಾನಪದ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವಂಥ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀಡುವುದು ಈಗ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎಚ್ ಎಲ್ ನಾಗೇಗೌಡ ಅವರು ಕಲಾಮೇಳಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಾರರಿಗೆ ಹೀನ ನಾನು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹೋಗಿ, ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನು ಅಳಿಯದಂತೆ ಕಾಪಾಡಬೇಕು, ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಕಲಾಕಾರರಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಅಘನಾಶಿಯ

ಹಾಲಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ತಂಡದವರು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಕಲಾಮೇಳದಲ್ಲೂ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕುಣಿತದ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಸಿದರು. ಅವರ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು.

ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು ಈಗಿರುವಷ್ಟೇ ಜನರನ್ನು ಗಣನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದರೂ ಊರೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿ ಕೋಲಾಟದ ತಂಡಗಳ ಜನರನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಥ ಸಂಯುಕ್ತ ಮೇಳಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅವರವರ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾದರೂ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗುವುದು ಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿರುವ ಈಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅವರವರ ಮೇಳಗಳು ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಯುವಕ ಮಂಡಲಗಳವರು ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಉತ್ತಮ ತಂಡವನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಬಹುದು.

ಇದರಿಂದ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ತಂಡಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸುತ್ತಲಿನ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸೊಗಸಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಜನರು ಯಾರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಿ ಆಯಾ ಕಲೆಗಾರರ ಕಲೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು.

ಅಂಥ ಆಯ್ದು ಕಲಾತಂಡಗಳ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ಶಿಫಾರಸು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲು ತಕ್ಕ ಆರ್ಥಿಕ ಬಲ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದದ್ದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಾನಪದ ಮೇಳದ ಸಮಿತಿ ಪ್ರಜಾ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ಜಾನಪದ ಕಲಾಮೇಳವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿತು.

ಇಂಥ ಸುತ್ತಳತ್ತಮ ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆವುದಾದರೆ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಉಚ್ಚಾಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇಂದು ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದೆ

ನಷ್ಟವಾಗುವದರಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ತೊಗಲು ಗೊಂಬೆ ಮತ್ತು ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯಾಟಗಳು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ತಜ್ಞರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೊಸ ಯೋಜನೆ ರೂಪುಗೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಬೇಕು.

ಪೂರ್ತಿ ನಾಶ ಹೊಂದುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ-ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುವಂತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಮತ್ತು ನೆರೆಯ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಈ ಕಲೆಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಲೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಬೇಕು.

(ಬ) ಯಕ್ಷಗಾನ

ಯಕ್ಷಗಾನವು ಉತ್ತರಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನರಂಜನೆಯ, ನೃತ್ಯನಾಟಕ ವಾಗಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ನರ್ತನ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಾನಪದ ಕಲೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ, ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಪರಿಶ್ರಮಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಈ ಕಲೆಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಅರಳಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ, ಆದರೂ ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಾನಪದ ಅಲ್ಲವೆಂದು ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ಹಾಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ, ಅಕ್ಷರ ಬಾರದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹರಿಜನರು ಇತರ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಈ ಕಲೆಯ ಸೊಗಸಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ತಾವೂ ಅದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಕಲಿತು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಂತೋಷವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈಗಿನ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹುಡುಗರು ಶಿಕ್ಷಿತರಾದರೂ ಇದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅಶಿಕ್ಷಿತರೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಆಡುತ್ತ ಬಂದ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಇದು ಅರ್ಧ ಜಾನಪದ, ಅರ್ಧ ಅಭಿಜಾತ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ಹೆಗಡೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕೇರಿಗೆ ಒಂದು ಮೇಳ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹತ್ತು-ಹದಿನೈದು ಮೇಳಗಳು ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿವೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಈ ಮೇಳಗಳವರು ದಿನದಿನವು ಆಟ ಆಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಾತುಗಳು ಅಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕುಣಿತ ಅಷ್ಟು ಮೇಲು ಮಟ್ಟದಲ್ಲರದಿದ್ದರೂ, ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ಕೊರತೆಯಿದ್ದರೂ ಈ ಜನರ ಸಹಜ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಆವೇಶವನ್ನು ಆಗೀಗ ಈ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಬೆಲ್ಗೆಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆಧಾರ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಯಕ್ಷಗಾನ ಮೇಳಗಳಿದ್ದವು. ಕರ್ಕಿಯ ಮೇಳ ಮತ್ತು ಹೆಗಡೆ ಉರಿನ ಮೇಳಗಳು ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು ಅವರು ಬಡೋದೆಯ ಮಹಾರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಭಿನಯ ಮಾಡಿ ಅರಸನಿಂದ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ಶತಮಾನದ ಅದಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟರ ವೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ಹಳಬರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕರ್ಕಿಯ ಗುಬ್ಬಿ ಗಣಪತಿ, ಹುಲಿ ಮಕ್ಕಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಹಾನ್ ನಟರ ಅಭಿನಯಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಣಪತಿಯವರ ಪುತ್ರ ಕಾಮೇಷ್ಠಿ ಪ್ರಸಂಗದ ದಶರಥನ ಅಭಿನಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಳದಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಈ ಲೇಖಕರು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಮೂಡ್ಕಣಿ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ಕರ್ಕಿಯ ದಿ. ಪರಮಯ್ಯ ಹಾಸ್ಯಗಾರ, ಬಾಡದ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ ಮುಂತಾದ ನಾಮಾಂಕಿತ ನಟರ ವೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿದುದುಂಟು. ಮೂಡ್ಕಣಿ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅನಭಿಷಿಕ್ತ ಚಿತ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಮೋಹಕವಾದ ಕೃಷ್ಣನ ವೇಶವನ್ನು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹಳೆ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಶ್ರೀ ಪರಮಯ್ಯ ಹಾಸ್ಯಗಾರ ಶಬರ, ಮೂಡ್ಕಣಿಯವರ ಅರ್ಜುನ ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜೊತೆ ಪಾತ್ರಗಳಿದ್ದವು.

ಮೂಡ್ಕಣಿ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಶ್ರೀ ಪರಮಯ್ಯ ಹಾಸ್ಯಗಾರರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಹಳೆ ಹುಲಿಯಾಗಿದ್ದರು, ಐವತ್ತು ಬಗೆಯ ಕುಣಿತಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ನಿಪುಣ ನರ್ತಕರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಕೇಳಿ ಗೊತ್ತುಂಟು. ಅವರು ತಮ್ಮ ೮೩ನೇ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೂ ವೇಷ ಕಟ್ಟಿ ಕುಣಿದಿದ್ದರು, ಅವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತಿದೆ.

ದಿ. ಬಾಡದ ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ರಾಕ್ಷಸ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬಹು ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಂಸ, ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು, ರಾವಣ, ಭೀಮ, ಜರಾಸಂಧ ಇತ್ಯಾದಿ ವೇಷಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಅಷ್ಟು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿರದೆ ಭಾಷೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಒರಟಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ಕುಣಿತ ಅಭಿನಯಗಳು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದವು. ಯಾವುದೇ ಗಂಡು ವೇಷದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇನ್ನಿತರ ಹಿರಿಯ ವೇಷಗಾರರು ಅನೇಕರಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯ ಕಡೆ ಗೋಪಾಲ ಹೆಗಡೆಯವರ ದಕ್ಷ, ಮಂಜಪ್ಪ ಹೆಗಡೆಯವರ ಗಿರಿಜೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೇಷಗಳು; ಮಿರ್ಜಾನ ವೆಂಕಟರಮಣ ನಾಯ್ಡು, ಹೆಗಡೆಯ ಮಡಿವಾಳ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಕೊಂಡದ ಕುಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೆಗಡೆಯವರು (ಹನುಮಂತನ ಪಾತ್ರ) ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಖ್ಯಾತನಾಮರು.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಮನೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಕಲಾವಿದರು, ಮೂಡ್ಲಣಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸವ್ಯಸಾಚಿ. ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕಲೆಯ ಔಚಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸತಕ್ಕವರು. ಅವರ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯೂ ವೇಷವೂ ಬಹಳ ಮೋಹಕವಾದವು. ಒಮ್ಮೆ ಜಿಡ್ಡಿನಿಂದ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಪಣಕಟ್ಟಿ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಬೋಲಿಸಿಕೊಂಡು ದ್ರೌಪದಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದರಂತೆ. 'ಚಂದ್ರಾವಳಿ ಪ್ರಸಂಗ' ಬಹಳ ಶೃಂಗಾರಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಚಂದ್ರಾವಳಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಗಲಗುಳಿಚಿದ್ದು ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣದ ಚಂದ್ರಾವಳಿಯಾಗಿದ್ದರು ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅಂತೆ ಕುರುಪಿ ಚಂದ್ರಾವಳಿಯನ್ನೇ ಆಲಂಬನ ವಿಭಾವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾದ ಶೃಂಗಾರದ ಅಭಿನಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಗದಾಗರ್ವದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಪಾತ್ರವೂ, ಕೀಚಕ ವಧದಲ್ಲಿನ ಕೀಚಕನ ಪಾತ್ರವೂ ಬಹಳ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಪಾತ್ರಗಳು. ಈಗ ಅವರಿಗೆ ಇಳಿವಯಸ್ಸು.

ಕೆರೆಮನೆ ಮಹಾಬಲ ಹೆಗಡೆಯವರೂ ಅಸಾಧಾರಣ ಕಲಾವಿದರು ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಬಹು ಸಮರ್ಥ ಕಲಾವಿದರು ಆಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಮುರೂರು ಶ್ರೀದೇವರು ಹೆಗಡೆಯವರು ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ, ಕಂಸ, ರೌದ್ರಭೀಮ, ಇಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಸ್ಯಗಾರ ಮೇಳದ ಪರಮ ನಾರಾಯಣ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಲವ-ಕುಶ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಾಲಕರ ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದವರು. ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹಾಸ್ಯಗಾರರು ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಗೋಕರ್ಣದ ಏಕೈಕ ಜೋಶಿ ಬಲು ಸಮರ್ಥ ನಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಸಾ ಕುಳಿಯ ಚಿಟ್ಟಾಣಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಹಿರಿಯ ನಟರು. ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಕುಣಿತ ಮಾಡಿ ಸಭಿಕರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಭಿನಯವೂ ಉತ್ತಮವಾದುದು.

ಧಾರೇಶ್ವರ ಸುಬ್ಬನವರು ಹಾಸ್ಯಗಾರರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಶೂರ್ಪಣಖಿ, ಕಿರಾತಕ ಅಡ್ಡವೇಷಗಳು ಉತ್ತಮವಾದವು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರು ಸಿಂಹ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕುಣಿದವರು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹಾಸ್ಯಗಾರರ ಸಿಂಹ ನೃತ್ಯದ ಸೊಬಗು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದದ್ದು.

ಮೂರೂರು ಈಶ್ವರ ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಹೆಗಡೆಯೂರಿನ ವೆಂಕಟರಮಣ ನಾಯಕ

ಯಕ್ಷಗಾನ ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದವರು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಜಲವಳ್ಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರರ ವೇಷ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಆದರೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ಮೇಳಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಘಟಿತವಾಗಿದೆ. ವೇಷಭೂಷಣ ಆಡಂಬರವೂ ಕುಣಿತದ ಅಭಿರೂಪ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಸೊಗಸಾದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನವರು ಬಲ್ಲಿದರು. ಆದರೆ, ಸೊಗಸಾದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕುಣಿತದ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ರಮಣೀಯವಾಗಿದೆ.

(ಕ) ಜೋಗಿಯರ ಜಾನಪದ ನಾಟಕ

ಜೋಗಿಯರಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಜಾನಪದ ನಾಟಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವುಂಟು. ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ, ಹಾಡುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗಿನವರೆಗೆ ವೇಷಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಪದ ನಿಂತ ಕೂಡಲೇ ಕುಣಿತವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಾಭಿನಯವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಮತ್ತೆ ಪದ ಎತ್ತುಗಡೆ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ, ಇದೇ ರೀತಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಥೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೃದಂಗ ಬಾರಿಸುವವರು ಭಾಗವತರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಭಾಗವತನಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದವನು ಅವನ ಪದದ ಸಾಲುಗಳ ನಡುನಡುವೆ ಪಲ್ಲವಿಯುಂಥ ಚರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಆ ಪಲ್ಲವಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯಾದಾಗ ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಘಟ್ಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಸಾಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಗಡ ಶೃತಿ ಬುರುಡೆಯಿಂದ ದನಿ ಕೊಡುವುದು ಇರುತ್ತದೆ.

ಇದರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು, ಕುಣಿತವು, ಪದಗಳು ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ರಾಜ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಆಖ್ಯಾನದ ಅಭಿನಯವೊಂದು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಜನರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇದರ ಮಂಡಳಿ ಇತ್ತೀಚೆ ಮುರಿದುಹೋಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಗೊಂದಲಿಗರ ಗೀತನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯ ಹೋಲಿಕೆಯ ಕಥೆಗಳು ಜಾನಪದ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಗೊಂದಲಿಗರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯಂತೆ ನೃತ್ಯನಾಟಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗ ರಾಜಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಆಖ್ಯಾನದ ಕೆಲವು ಪದಗಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು

ನೋಡಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜನು ವೈರಿ ರಾಜನೊಡನೆ ಕಾಳಗ ಮಾಡಿ ಸೋತು ಅರಣ್ಯ ಸೇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಡದಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಆದರೂ ತೌರಿಗೆ ಹೋಗಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ ಸಿಂಹದೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಅವಳಿಗೆ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ. ನಾರದ ಶಿವನ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ತರುತ್ತಾನೆ.

ಶಿವ ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ವಿಷಗ ಫಲಹಾರ ತಿಂದು ಸತ್ತ ಮಗನನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವ ಮಗನನ್ನೂ ಅವಳ ಪತಿಯನ್ನೂ ಬದುಕಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅದರ ಪದ-

ಶಿವ ಹರನೇಸ್ಸ ಯನ್ನ ದೇವಾಸ್ಸ
 ರಾಜಾಳಧೀಸ್ಸರಾಜನಯ್ಯಾಸ್ಸ
 ಆನೆ ಶಂಖರಸ್ಸ ವೆಂಬರಗಿಯ್ಯಾಸ್ಸ
 ಆಮ್ರಾವರ್ತಿಯಾಸ್ಸ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೋಸ್ಸ
 ರಾಜಾಸ್ಸಧೀಸ್ಸ ರಾಜನಯ್ಯಾಸ್ಸ

ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜನಯ್ಯಾ ಎಂಬ ಸಾಲು ಹಿಮ್ಮೆಳದವ ಹೇಳುವುದು. ಇದರಂತೆ ಮುಂದೆಯೂ ಆಯಾ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಪಲ್ಲವಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ: ಕಷ್ಟದ ಸಂದರ್ಭ ಬರುವಲ್ಲಿ- 'ಶಂಕರಾಸ್ಸ ಯಮ್ಮ ಕಾಸ್ಸಯೋಸ್ಸ.'

ಈ ಪರಂಪರೆಯ ನಾಟಕವನ್ನು ಫಿಲಂ ಮಾಡಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

(ಡ) ಸಂಗ್ರಾ-ಬಾಳ್ಯ

ಶಿಂಗಿಬೋಳನ ಕಥೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಜನಪದ ನಾಟಕದ ಕಥೆ ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಿಂದ ಬಂದುದು. ಆದರೆ, ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ತಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಕಲಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲೆಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಗಳವರು ಆಡುವಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ತಿರುಳು ಒಂದೇ ಆದರೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರ ಭಾಷೆಯ ಅವರ ಹಾಡು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂಬಿಗರು, ಮುಕರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಜನರೂ ಇದನ್ನಾಡುವರು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾದ ವೇಷಭೂಷಣ, ಹಾಡಿನ ಧಾಟಿ, ಕುಣಿತದ ವಿಧಾನ, ವಾದನ ಜೋಡಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೃದಂಗದ ಬದಲಿಗೆ ಜಾನಪದ ವಾದನ ಗುಮಟೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಗುಮಟೆಯನ್ನು ಪದದ ತಾಳಕ್ಕೆ ಬಾರಿಸುವವನೂ ತಾಳ ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಪದ ಹೇಳುವವನೂ ನಿಂತಲ್ಲೇ ಮೈಬಗ್ಗಿಸಿ

ತಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೋರೆ ಮೈಗಳನ್ನು ಮಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೋಟಕರಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ.

ವೇಷಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಾ ಮತ್ತು ಬಾಳ್ಯಾ ಇವರಿಗೆ ಪೊಗಡೆ ಇರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಯಾರೂ ಕಿರೀಟ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿರುವ ರೀತಿಯ ಭುಜಕೀರ್ತಿ, ಕರ್ಣಕುಂಡಲ, ಎದೆ ಕಟ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಡಂಬರದ ವೇಷ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ವೇಷಗಳಿಗೂ ಬಣ್ಣ, ಮುತ್ತಿನಸರ ಇತ್ಯಾದಿ ಇದ್ದರೂ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ವೇಷಗಳು ಚಂದ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರವಾಡಿ ಧೋತರ, ಶಾಲು, ರುಮಾಲು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೀರಣ್ಣ ಟೋಪಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಣಿತಗಳು ವಕ್ರ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಹಾಸ್ಯಗಾರ ಕುಣಿತವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ.

(ಇ) ಗೊಂಡೆ ಬೀರನ ಕಥೆ

ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಜಾನಪದ ನಾಟಕ, ಗುಂಡು ಬರ್ಮನ ಕತೆಯೆಂದೂ ಇದನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಈ ಲೇಖಕನು ಇನ್ನೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಆಡಿದ ನಂತರ ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಇದರ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವೆಂದು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡುವರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೮. ಜಾನಪದರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ-ಆಚರಣೆಗಳು

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ಲೌಖಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ಗಾಢವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲ ಜನತೆಯ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೂ ಇಂಬುಕೊಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸಮನ್ವಯ ವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶಾಲವಾದ ವಟವೃಕ್ಷದಂತೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಎತ್ತರದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವನ್ನಿತ್ತಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಜನರ ಸರ್ವಧರ್ಮಸಮನ್ವಯದ ಹೃದಯಂಗಮ ಚಿತ್ರಣವು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು ನಾನು ಬರೆದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಭಾವೈಕ್ಯ” ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜನತೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಪೂಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ವೃಕ್ಷಗಳು ಪೂಜಾರ್ಹವಾಗಿರುವವಲ್ಲದೆ, ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ದೇವತೆಗಳೆಂದು ಅವನ್ನೂ ಸಹ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶೀತಾಳಿ ಸಿಡುಬು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿನ ಮೊದಲನೇ ಶಬ್ದ ಶೀತಲಾದೇವಿಯ ಹೆಸರು. ಶೀತಲಾದೇವಿ ಸಿಡುಬಿನ ದೇವತೆಯೆಂದು ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ಇಂದಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನರು (ಗಂಡಸರೂ ಸಹ) ಗೋಣಿದಡಾರ, ಕಟ್ಟೆ(ಸಿಡುಬು), ಮೈಲಿ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ “ಅಮ್ಮನೋರು” ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ವೈರಸ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ಈ ರೋಗವು ಔಷಧ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಮಣಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ರೋಗಿ ಗುಣವಾಗುವ ಬದಲು ಹೆಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಇದು ದೇವತೆಯ ಉಪದ್ರವ; ಇದಕ್ಕೆ ಮದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ದೇವಿಯ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಯ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸೇವೆ, ಹರಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಂಬಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಅಮ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇದ್ದ ಅತಿಶಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಸ್ತ್ರೀ ದೇವತೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕಾಲದ ನಂಬಿಕೆ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ದನಕರುಗಳಿಗೂ ಮರಣವನ್ನು ತರುವ ಪಿಡುಗಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾವಳಿ ಮಾಡುವ ಹಿರೇಬೇನೆಗೆ (ದೊಡ್ಡ ರೋಗಕ್ಕೆ) ಮಾರಿಬೇನೆಯೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ದನಗಳಿಗೆ ರೋಗ ಬಂದಾಗ ಊರ ದೇವತೆಯ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹೆಣ್ಣು-ಕಾಯಿಗಳ ಹರಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಬ್ಬ-ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಗುಣ ಆದಮೇಲೆ ದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಲಾಭಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ದೇವಾಲಯದ ಮೈಲಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ (ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಸುತ್ತಲು) ಮಡಿ, ಹೊರಳುವ ದೀಪ ಹಿಡಿದು ತಿರುಗುವ ಹರಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ರೋಗಗಳಿಂದ ಬದುಕಿ ಉಳಿದ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಅಡಿಕೆಯ ಹೂಗೊನೆ(ಸಿಂಗಾರಕೊನೆ) ಯು “ಹಿಸಿ”(ತುಂಡು)ಗಳ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ, ಮೈಲಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಹರಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವೃಕ್ಷ ಪೂಜೆಯು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವಾಲಯಗಳ ವಿಕಾಸವು ಬೌದ್ಧ ಜೈತ್ಯಾಲಯಗಳ ರಚನೆಯ ಕಾಲದಿಂದ ಹಾಗೂ ಅನಂತರ ಆದುದೆಂದೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷಗಳ ದೇವರ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಅವುಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರ ಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮವೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿತೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಊಹೆಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ, ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಕ್ರೂರ ಪೂಜಾರಿಗಳು ವೃಕ್ಷ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಹಾಡು-ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬನ್ನಿ ಮಾಂಕಾಳಿ, ಕಂಚಿ ಮರದ

ಅಮ್ಮ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಬಸರಿಮರದ ದೆವ್ವ ಅಲ್ಲದೆ ವನದೇವಿ, ವನದುರ್ಗಿಯರ ಸ್ಥಾನಗಳು ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳ ಪೀಠಗಳು. “ಈಚಲ ಮರದವ್ವ” ಎಂದು ಹೆಂಡದ ಮಾಹತ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಗೀತವು ಸಹ ಸುರಾದೇವಿಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾದರೂ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇವಿನಸೊಪ್ಪಿನ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಮುದುಕಿಯರೂ, ಹುಡುಗಿಯರೂ ಸಹ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತಿ ರೇಣುಕಾಂಬೆಯ ಸೇವೆಗೆ ಬರುವುದೂ, ವಸ್ತ್ರ-ಬಟ್ಟೆಗಳಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೊಗಟೆ, ಎಲೆಗಳೇ ಉಡುಗೆಯ ಹಾಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ವೃಕ್ಷಕ್ಕೂ ದೇವತೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. “ವಳ್ಳ (ಒಳ್ಳೆಯ) ಬಿಸುಲಿಗೇ ದೇವಿಯ ಮರ ತಂಪು” ಎಂಬ ತ್ರಿಪದಿಯ ಸಾಲು ಈ ಮರದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತೀರಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವರು ವೃಕ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಎತ್ತರವಾದ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಬೀಡಿಕೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ರಾತ್ರಿ ಸಹ ಉಳಿಯಲು ಇಂಥ ಮಾಳ(ಮಂಚಿಕೆ)ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ನಂಬುವ, ಹೆದರಿ ಪೂಜಿಸುವ ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿ, ದೆವ್ವಗಳೂ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಇಂದಿಗೂ ನಂಬುವ ಮಾನವರಂತೆ (ಸುಧಾರಿಸಿದ ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟು.). ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಜನರು ಈ ಶಕ್ತಿಗಳ ಆರಾಧನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ, (ಜೀವನ ವಾದ) ನೀರು (ಜಲ) ಪೂಜ್ಯವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆದಂತೆ, ಜೀವಪೋಷಕವೂ, ಧನದಾಯಕವೂ ಆದ ಧಾನ್ಯ ದೇವತೆ ಪೂಜಾರ್ಹವಾಯಿತು. (ಗೊಂಡರ ಪದಗಳು- ಪೀಠಿಕೆ- ಪು.೪೩) ಬಲೀಂದ್ರನ ಪೂಜೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರವನ್ನೂ ವಿಷ್ಣು, ಸೂರ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ಬಾಳಲೆಯ ಮೇಲೆ ರಥ ಹೂಡಿ; ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಬಾಲರಿಗಾಯುಷ್ಯ ಬರೆದ ಹೋಗು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದುಂಟು. ಬಾಳಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆವ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳೇ ಸೂರ್ಯನ ರಥದ ಹೂಡಿಕೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಆಗುತ್ತವೆ. “ಹೊತ್ತಾರೆ ಮೂಡಿದೊಡಿಯಾ ಮೂರು ಲೋಕದೊಡಿಯಾ” ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಋಗ್ವೇದದ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದ, ವಾಮನಾವತಾರದ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು, ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಭವ್ಯ ದೃಶ್ಯದ ಅನುಭವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಬಾಬಿಲೋನಿಯನ್ ಜನರ “ಟಿಯಾಮತ್” ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ದೇವತೆಯು

ಕತ್ತಲೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಸರ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವೇದದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಗರುಡನೆಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿ ಸರ್ವವನ್ನು ನುಂಗುವವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಲಿಸದ ಪರ್ವತವು (ವಿರಳವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಪರ್ವತ ಉಂಟು ಜಾವಾದಲ್ಲಿದೆ) ನಗ ಕಾಳಿದಾಸ ಸುತ್ತಿಸಿದ ದೇವತಾತ್ಮವಾದ ಹಿಮಾಲಯದಂತೆಯೇ ಗುಡ್ಡವನ್ನು-ಪರ್ವತವನ್ನು ಪೂಜ್ಯವೆಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸುವ ಕೆಲವು ಗಿರಿಜನರು(ಸಿದ್ದಿಯರು, ಕುಮಾರಿ ಮರಾರಿಗರು ಮುಂತಾಗಿ) "ಗುಡ್ಡದೇವರ"ನ್ನು ಕಲ್ಪನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಗದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಲ್ಲದೆ ಗಮನಿಸುವ 'ನಾಗ' ದ ಕುರಿತು ಭಯ-ಭಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಉಂಟು. ಹಾವಿಗೂ ಸಾವಿಗೂ ನಂಟು ಉಂಟು. ಆದರೂ ಪುರುಷಜನಾಂಗದ ಸಂಕೇತವು ಆದಕಾರಣ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಗನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ (ಗಂಡು)ಮಕ್ಕಳು ಬದುಕದಿದ್ದರೆ, ನಾಗದೇವತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾಗರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಲವು ಮರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಹಾವು ಸಂತತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗದು.

ಬನವಾಸಿ ಭಾಗದ ಹೊಲೆಯರು ಮಾರಮ್ಮನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಲುಗಳಿವೆ,

ಹೆದರಿರಿ ಹೆದರಿರಿ ರವಸದ ಕಣ್ಣಿಗೆ(ರವಸ, ರಭಸ)
ಅಂಗೈ ಮೇಲಾದ ಸರಪಗೆ ಸುವ್ವಿ ||
ಅಂಗೈ ಮೇಲಾದ ಸರಪ ಮಾರಮ್ಮಗೇ
ಹೆದರೂತಾರತಿಯ ಬೆಳಗಿರೇ ||

ನಾಗರಹಾವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಂಡವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಹೊರತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಗದೇವತೆಯ ಕೋಪದಿಂದ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಜ್ಜಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಗೆ, ವೈದಿಕ ಪುರಾಣದ ತಳಹದಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ (ಸರ್ಪಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದ ಜನಮೇಜಯನಿಗೆ ಕುಷ್ಠವ್ಯಾಧಿಯಾದ ಕಥೆ). ನಾಗರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ (ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಹ) ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿದೆ. ಕಣ್ಣು ಕುತ್ತುವ ಹಾವು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಣ್ಣದ ಸೀರ ಹಾವು ಕಣ್ಣಿಗೇ ಹಾರಿ ಹೊಡೆದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಕುರುಡು ಮಾಡುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಈ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುವುದೋ ಏನೆಂದು ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ದನಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದು, ಹುಲಿದೇವರೆಂದು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, “ಮೇಯಲು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋದ ದನಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದರೆ ನಿನಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು (ಕಪಿಲೆಯ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ).

ಆದರೆ, ಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಿಂದು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವ ಇಲಿರಾಯನನ್ನು ಹುಲಿರಾಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಂತೆಯೇ ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಚೌತಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ವಾಹನವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ ಆಗ ಇಲಿರಾಯನಿಗೆ ಪೂಜೆಯೂ ಮೋದಕದ ನೈವೇದ್ಯವೂ ಸಹ ಸಲ್ಲುವುದು.

ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕಂಡರೆ ಭಯದಿಂದ ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರುವ ವಸಾಹತು ಕಾಲದ “ಮಡ್ಡಮ್ಮ”(ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೇಡಂ)ನಂತೆ, ಇಲಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಈಗಲೂ ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರು (ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗಂಡಸರೂ) ಹೆದರುವರಾದರೂ ಹುಲಿಯ ಮೇಲಿನ ಭಯ- ಭಕ್ತಿ ಇಲಿಯ ಮೇಲಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಇಲಿ ದೇವರ ಉಪಾಸನೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ, ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅದರ ಮಾಂಸದ ಒಂದು ಪಾಲನ್ನು ಬೇಟೆ ಬೀರನಿಗಂದು ಟೊಂಗಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಿದ್ಧಿಯರ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದಿದೆ.

ಸಿರುಸಿಯ ಸೀವಮ್ಮ (ಸಿವಮ್ಮ, ಸಿವನ ಅಮ್ಮನಲ್ಲ; ಹೆಂಡತಿ ಪಾರ್ವತಿ ಎಂದು ಅನಂತರದ ಪುರಾಣ ಸಮೀಕರಣ) ಊರಿಗೆ ದೊಡ್ಡವಳು ಎಂದು ತ್ರಿಪದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಊರಿಗೆ ಅಂದರೆ- ಎಲ್ಲಾ ಊರುಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡವಳೆಂದು ಹೊಗಳಿಕೆಯಿದೆ.

ಈ ಅಮ್ಮನೂ ಮೊದಲು ದೇವಮ್ಮ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದು, ತಿಳಿಯದೆ ಹೊಲೆಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡಿ, (ಬಹುಶಃ ತಾನೂ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಕೊಲೆಯಾಗಿ?) ದೇವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದವಳು. “ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಕಥೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ” ಎಂದು ಡಾ. ಜಿ. ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯನವರು ವಿವರಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ಕೋಣ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿಯೂ ಆಗಿ ಈ ದೇವತೆ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ತಾಯಿ ಗೋಪಮ್ಮ ನವಲೇರಿ ಬರುವಾಗೇ
ಕೋಣನ ತಲೆಯ ಕಡವರು !!

(ಕೋಣನನ್ನು ಕಡಿವೆ ಮಾರಿ ಜಾತ್ರೆಯ ಪದ್ಧತಿ ಈಗ ಇಲ್ಲ)

ಹರವಾ(ಹರಿವಾ) ಹಾವಿಗಂಜೇ !

ಉರುವಾ ಜೋತಗಂಜೇ !

ಸಿರಸೀಯ ಸೀವಮ್ಮ ನಿನಗಂಜೀ ನಡವೇನೇ !!

- ಎಂದು ಈ ಅಮ್ಮನವರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಮಡದಿ ಗೌರಮ್ಮ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯ ಬನದಲ್ಲಿ ಇರುವಳು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ-- ಬಹುದೂರದ ಶ್ರೀಶೈಲದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ-ಭ್ರಮರಾಂಬೆಯರ ಮಸುಕು ನೆನಪು ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಒಬ್ಬ ದೇವರ (ನಾಮಧಾರಿ ವರ್ಗದ) ಹೆಂಗಸು ಹೇಳಿದ, ಹವ್ಯಕರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡಿನಂತೆ ಕಾಣುವ ಒಂದು ಗೀತವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಭಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಪರ್ವತರಾಯನು ಮಾಡಿದ ಬಣ್ಣನೆಯಿದೆ. ಪರ್ವತರಾಯನು ತತ್ತೀಸ ಕೋಟಿ (ಮೂವತ್ತಮೂರು ಕೋಟಿ) ದೇವತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಆ ಸಭಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತೆ, ಈ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದಂತಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ, ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ದೇವತೆಗಳ, ಕಂದಕದ ಕೆಳಗೆ ಇರುವ ದೇವತೆಗಳು, ಕುಂದರದಲ್ಲಿರುವಂಥ, ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿರುವಂಥ, ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿರುವ, ಕೋಡಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ, ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ, ದಾರಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಮೂಲೆ ಮುರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಹಾಳು-ಕೊಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಪಾಳುದೇಗುಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವುಲಿಗಳ ಮಲವನ್ನೇ ಗಂಧವೆಂದು ಘ್ರಾಣಿಸುವ, ಹೆಸರುಗಳಿರುವ, ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದ, ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳ, ಸಂಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳ (ಬೀರ ದೇವತೆಗಳ), ಕ್ರೂರ-ದೇವತೆಗಳ, ಹುತ್ತದಲ್ಲಿರುವ, ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ (ಸಿದ್ಧಿಯರು, ಹಿರಿಯರು ಎಂದು ಪೂಜಿಸುವ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ದೇವರು ಗೋಡೆಯ ಮಾಡಿನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಪೂಜೆ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.), ಮಸಣದಲ್ಲಿರುವ, ಸಮುದ್ರದ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ, ನಡುಗಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದು ಇಂದು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿರುವ (ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನ ದಪ್ಪರದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಉಲ್ಲೇಖ ಪಡೆದಿರುವ), ಗಣನೆಗೇ ಸಿಲುಕದ ಅಗಣಿತ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಪ್ರಾಣಿ ಕೋಟಿಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಮೇಲಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಾಯಿಗೂಡಬಹುದು.

ಈ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಹಲವು ದೇವತೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ಹಾಡು-ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ಬಣ್ಣನೆಯೂ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳ ಬಣ್ಣನೆಯೂ ಇರುವ ಕೆಲವು ಗೀತೆಗಳಾದರೂ ದೊರೆವುದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ.

ಗೊಂಡಜನರ ಒಂದು "ಮಂಡಲ ಪದ"ದಲ್ಲಿ ಮೇಲುವರ್ಗದ ಜಿಟ್ಟ, ಮಾಸ್ತಿ, ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಕೀಳು ವರ್ಗದ ದೆವ್ವಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿದೆ.

ಕಂಕಣದಾ ಕಯ್ಯಾ ಮತಿಯಮ್ಮನಾ (ಮಾಸ್ತಿಯಮ್ಮನಾ)

ಕುಂಕುಮದೂ ಕೊರಳು ದೇವಿಯಮ್ಮನಾ
ಅಂತದಾ ಮರ್ನ ಮೇರೆ ಜಂತಾದಾ ಹುಯ್ಯಾಲ (ಉಯ್ಯಾಲೆ)
ಸಂತೋಸ್ಸಿ ಬಂದೀಲಾಡೋ ಜಟ್ಟರಾಯನೇ!!

“ಗ್ರಾಮದೊಡೆಯ ಜಟ್ಟಿಗದೇವು” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕಥನಗೀತದಲ್ಲಿ
(ಅಪ್ರಕಟಿತ)--

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ ಜಟ್ಟಿಗ (ಬೀರ) ದೇವರಾದ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಕಥೆಯಿದೆ.
ಅವನ ಮೂವರು ಹೆಂಡಂದಿರು ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮಾಸ್ತಿಯರಾದರು(ಈಗಲೂ ಅವರು
ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.).

ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅತಿ ಸಲಿಗೆಯ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಂತೆ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ
ಮಾತನಾಡುವ ಹವ್ಯಾಸ ಇದೆ. ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳನ್ನು ಅವರ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಮುಂದೆ
ತೋಡಿಕೊಂಡರೆ ಕಲ್ಲು ದೇವರಾದರೂ ವರ ಕೊಡುವದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅವರಿಗಿದೆ.

ತಾವು ನೀಡಿದ ಆಯರ (ಆಹಾರ), ಬಾಯರ(ಪಾನೀಯ)ಗಳನ್ನು ದೇವರು
ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕುರಿತು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಸಂಶಯ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇವರ ಹುಲಿರಾಯನು
ಮಾಂಸಾಹಾರಿಯೂ, ಶಾಖಾಹಾರಿಯೂ ಆಗಿರುವುದೊಂದು ಸೋಜಿಗ.

ಹಸಿವೀಗೆ ಹಣ್ಣನು ತಿಂದೆ !
ಬಾಯಿರೀಗ ಹಾಲನು ಕುಡಿದೇ !
ಬಾಗ್ಯಾ ಬಂತೇನು ಹುಲಿರಾಯಾ? !!
ಹಾಲಿನು ಬೇರಾ (ಬೀರಾ)
ಬಾಗ್ಗೀಗ ಬೆನ್ ಹಾಕೀ ವರುಗೀದೇ!!

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಹುಲಿದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿರುವುದೂ ಇಲ್ಲ,
ಮಲಗಿರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಗೆ
ಮುಖವಾಗಿ ಕೂತ ಹುಲಿದೇವರುಗಳುಂಟು.

ಇಲ್ಲಿನ ಭಕ್ತೆಯು “ತಾನು ಹಾಲು-ಹಣ್ಣು ನೈವೇದ್ಯ ನೀಡಿದರೂ ಭಾಗ್ಯವಂತರು
ಬಡವರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡದಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ಬಡವೆಯ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೀನು
ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿದ್ದರೂ ಒರಗಿದವರಂತೆ (ಅಂದರೆ, ನಿನ್ನೆ ಮಾಡಿದವರಂತೆ)
ಇದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ತನ್ನ ಬದಿಗೆ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಿದೆಯಲ್ಲ (ಅಲಂಕಾರಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದು)” ಎಂದು ಹಂಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. (ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟ ತನ್ನ
ಹಂಗನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಫಲವನ್ನು ವರವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡುವುದು ಮಕ್ಕಳ ಫಲ.).

ಗೊಂಡರಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಬಂದವರು ದಾಸಿ (ಅಂದರೆ ದಾಸರು) ಆ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಈ ಹರಿದಾಸರು ಹರಿದಿನ ಮಾಡಿ, ತುಲಸಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವರ ಪೂಜೆ ನಡೆಸಿ, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಉಟ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಮರುದಿನ ಅವರು ಕೋವಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗುಂಪಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಕೋವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಈಡುಗಾರನೊಂದಿಗೆ, ಗದ್ದಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ಜೋಡಿ ಜೋಡಿಯಾಗಿ (ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಜೋಡಿಯಲ್ಲ, ಗಂಡಸರೇ) ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಜನ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಂದು ಇಟ್ಟ ಕಲಶದ ಮುಂದೆ, ಕೋವಿಯಿಂದಲೇ ಕಾಯಿ ಒಡೆಯಬೇಕು. ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಹೋದರೆ ಮಾಡಿದ ಸೇವೆ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಒಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕಾಯಿಗೆ ಕಚ್ಚು (ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವುದು) ಹೊಡೆದ ಕೂಡಲೇ, ಕುಣಿವವರು ಓಡಿ ಬಂದು ಹರಿದಿನದ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ದೇವರ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟಿದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿನ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಗೊನೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಕೋವಿ ಪೂಜೆಯ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ, ಘಟಿಸಿದ್ದ ವಿಷಯದ ಕಥೆಯಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇದು ಬಹುಶಃ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ (ಗೆದ್ದು) ಬಂದಮೇಲೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಹರಕೆಯ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದ್ದರಬಹುದು. ಹರಿದಿನದಲ್ಲಿ ಗೊಂಡ ಗಂಡಸರು ಹೇಳುವ ದೇವರ ಸ್ತುತಿಯ ಪದಕ್ಕೆ ಹರಿದಿನದ ದಂಡು ಹಾಕುವುದು ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ, ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಅಕ್ಕರೆ.

'ಎಳ್ಳು ಜೀರಿಗೆ ಬೆಳವೋಳ ಭೂಮಿತಾಯಿ! ಎದ್ದೊಂದು ಗಳಿಗೆ ನೆನೆದೇನು ||'
- ಎಂದು ಗುಣಿಸುವ ಬೈಲುಸೀಮೆಯ ಗರತಿಯಂತೆಯೇ ಹಾಡಿ ಮೊದಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ನೆನವರಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗರತಿಯು ತನ್ನ ಹಾಡಿನ ಸೊಲ್ಲನ್ನು ಸುರುಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ಬಲ್ಲವರನ್ನು (ವಿದ್ಯೆಯ ದೇವತೆಗಳಾದ ಗಣಪತಿಯನ್ನೂ, ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ) ನೆನೆದು ಆಮೇಲೆ,

ಸೊಲ್ಲೀನಿಂದ ಮೊದಲೇ ಬಲ್ಲವರಾ ನೆನೆವೇನೇ ನೆಲ್ಲ ಸಾವರಿಯೇ...

ನೆಲ್ಲ ಸಾವುರಿಯೇ ಬೆಳವದೇ || (ಬೆಳದದುಂಟಾದರೇ)

ಈವೊತ್ತಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ನೆನುಕೊಂಬೋ ||

ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗ- ಆಕಾಸಕೆ ಆರ್ ಹುಂಡು, ಭೂಮಿಗೆ ಮೂರು ಹುಂಡು, ಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚುವರೆಂಬ ಸಾಲು ಹಲವು ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. (ಹುಂಡು, ಬಂದು.)

ಗಂಗಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಗೋಕರ್ಣದ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ದೇವರ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಂಗಾವಳಿಯ ಗಂಗಮ್ಮನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯ ನಿಮಿತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ, ಗಂಡಸರ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವ ರೂಢಿಯಿದೆಯಂತೆ.

ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣದ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ತೋರಣಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಈ ಶಿವ- ಗಂಗೆಯರ ಮದುವೆಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೂ, ಪೂಜೆಯೂ ಸಾಂಗವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣದ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗುಮಟೆ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಂಡಗಳವರು ವಾದನದ ಗತ್ತಿಗೆ ಪದ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀ ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ಹಾಗೂ ಎಂ.ಎ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ನಾನು ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ನೆರವಾದೆನು.

ಶ್ರೀ ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರರು ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕಾವ್ಯಸಂಕಲನ “ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ಲಗ್ನ” ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಬಣ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ನೀರನ್ನು ಚಳಿಯ ಮಾಡಿ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ, ತೋರಣದ ಮಾವಿನ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ (ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯಾಗಲೆಂದು) ಚೆಲ್ಲುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ತುಳಸಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತುಳಸಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವರ ಹಾಗೂ ಮಡದಿಯರ ಬೊಂಬೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತುಳಸಿ ಬರಿಯ ಗಿಡವಲ್ಲ; ತೊಳುಚ್ಯಮ್ಮ. ತುಳಸಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ:

ಇಂದೇ ತೊಳುಚ್ಯಮ್ಮಯಾವ ಹೂಗು ಸೂಡೂದೇ? ಸೂಡು ಮುಡಿ...
ಸಿಂಗಾರಾ ಹೂಂಗೇ ಬನ ತುಂಬೀ | ಮುಡುಕಂಡೀ
ಸಂತೋಸೆ ತನ್ನಾ ಮನಸೀಗೇ ||

ತಮಗೆ ಹೂ ಮುಡಿದಾಗ ಆಗುವ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತೊಳುಚ್ಯಮ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ತೊಳುಚ್ಯಮ್ಮನ ಮದುವೆಯ ದಿನವಲ್ಲವೆ ಅದು? ಅವಳಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಹಿಗ್ಗು!

ಸಾವಿರದ (ಅಂದರೆ ಸಾವೇ ಇರದ), ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿ, ಮಹಾಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು, ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರು “ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ”ದಂತೆ (ಮದುಮಗಳ ಕಣ್ಣಿನಾಬಗೀ ಚಂದಿರನ ನಗೀ, ಚಂದಿರನ ಬಗೀ ಅಂದರೂ ಸಮಂಜಸವೇ ಆದೀತು.), ಮದುಮಗಳು ತೊಳುಚ್ಯಮ್ಮ ಹೂಮುಡಿದು ಮದುವೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ವರನಾದರೋ ತುಳಸಿಯ ತೋಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೊರಳಿನ ಮಾಲೆಯಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.

ತೊಳಚ್ಯಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಬಾವಿ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿದ ಬಾವಿ ಅಲ್ಲಿನ ನೀರಿಗೆ ಬಿಲ್ಲ ಪತ್ತೂರಿಯ ಪರಿಮಳ ಇರುತ್ತದೆ. ತುಲಸಿಯನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವ ಮೊದಲು ಪೂಜಾರಿ ಮೀಯಲು ಆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿದಾಗ, ಉದಕವೆದ್ದು ಸೂಸಿ ಹಾರಿತಂತೆ.

ಆ ಪೂಜಾರಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಏಳುವಾಗ “ಹರಹರ “ ಅಂದ. ದಡಕ್ಕೆ ಎದ್ದು “ಶಿವ ಶಿವ” ಅಂದನಂತೆ. ಎಂಥ ಸಮನ್ವಯ!

ತೊಳಚ್ಯಮ್ಮನು ಮುಂದೇ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿದ ಬಾವಿ:

ಅಲ್ಲೇ ಸೂಸುಮೂದಂತ ಉದಕವೇ ||

(ಉದ್ದಕ್ಕಡ್ಡೀ) ಪೂಜಾರೀ

ಹರಹರನಂದಾ ಮುಳ್ಳಕ್ಕೈದ್ದೆ | ಪೂಜ್ಯಾರೀ

ಶಿವ ಶಿವನಂದಾ ದಿಡಕ್ಕೇರೀ ||

ಊರದೇವಾಲಯದ ದೇವರು ಕೆಲವರಿಗೆ ಕುಲದೇವರು. ಒಬ್ಬ ಅಗಸೇ(ಅಘನಾಶಿನೀ, ಕುಮುಟಾ ತಾಲೂಕು) ಊರ ಗರತಿಯು ಅಲ್ಲಿನ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ತನ್ನ ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ತ್ರಿಪದಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮಲ್ಲೂಗೀ ಹೂಗಿನಂತಾ ವಲ್ಲೀನಾ ಗೆಯ್ಯೀದೆ

ವಲ್ಲೀನನದೀರೇ ವನದೇವೀ | ಯಗಸ್ಯಾಮ್ಯಾ

ಪಲ್ಲಂಕೀ ನಿನಗೇ ಕಳುಸೂವೇ ||

ನಿನಗಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಂಥಾ ವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಗೆಯ್ಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎಷ್ಟು ಹಗುರವಾದ ತೆಳ್ಳನ್ನ ಮಕಮಲ್ಲಿನ ವಲ್ಲಿ, ಇವಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಿಮಿಲಿತವಾದ ವಲ್ಲಿ ಅದು!

“ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ” ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಾರುದತ್ತನು ಮುಚ್ಚಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ವಸಂತಸೇನೆಯನ್ನು ದಾಸಿಯಾದ ಮದನಿಕೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, “ತಣ್ಣನೆ ಹವೆಯಾಗಿದೆ; ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಈ ವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹೊದೆಸು” ಎಂದು ಅದನ್ನು ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದಾಗ, ವಸಂತಸೇನೆಯು “ಜಾತೀಕುಸುಮವಾಸಿತವಾದ ಆ ಪ್ರಾವಾರಕ”ವನ್ನು ಮೂಸಿ ನೋಡಿ, “ಅಹಾ! ಈತನು ಅಷ್ಟೇನೂ ತರುಣನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈತನ ರಸಿಕತೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಇದೆ” ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಿದಳಂತೆ. ಕಾಮವಾಸನೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸೂಚಿತವಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ವಲ್ಲಿಯ ಪರಿಮಳವೇ ಬೇರೆ ಬಗೆಯದು. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಗರತಿಯ ಅನುನಯ, ಪ್ರೀತಿ ತುಂಬಿ ಬಂದಿದೆ.

ನಿನಗೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಕಳಿಸುವೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ತಿಳಿಯಬಾರದು ಹಸ್ತಿನಾಪುರಿಗೆ

ಬಂದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರಥವನ್ನು ಕಳಿಸಲಾರದ ಬಡ ವಿದುರನು ಅವನು ಬರಬೇಕೆಂಬ ತನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನೇ ಕಳಿಸಿದಂತೆ, ಈ ಭಕ್ತಿಯು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಆ ದೇವಿಗೆ, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಒತ್ತಾಸೆಯೆಂಬ ಅಲಂಕಾರಿಕವಾದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಕರೆದಿದ್ದಾಳೆ.

ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸಹ ಆರ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರಾದರೂ (ದಯವಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಆರ್ಯನೋ, ದ್ರಾವಿಡನೋ, ಪೂರ್ವ ದ್ರಾವಿಡನೋ ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೇತ್ತೆ ಬೇಡಿ.) ಅವರು ಜಟ್ಟಿಗ, ಮಾಸ್ತಿ, ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿ, ದೆವ್ವ, ರಣಗೊಲೆ, ಅಡ್ಡಬಾಳಂತಿ, ಕನ್ನೆ (ಕನ್ನತನದಲ್ಲೇ ಬಹುಶಃ; ಕೊಲೆಯಾದವಳು), ಸನ್ನೇಸಿ (ಬಹುಶಃ ಕೊಲೆಯಾದ ಸನ್ಯಾಸಿ), ಬುಬ್ಬು, ಬೀರದೇವರು, ಮಾರಿಯಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಷ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣೋಕ್ತ ದೇವತೆಗಳ ಕಥೆ, ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ಸಹ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನ ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಸರಳವಾದ ರೀತಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನಲ್ಲದೆ, ಅವನ ತಾಯಿ “ಬೂರಜ್ಜಿ”(ಬೂದಿ ಅರ್ಜಿ)ಯ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯಯಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿವೆ.

ತಮಗೆ ರೋಗ-ರುಜಿನ, ಸಂಕಷ್ಟಗಳಾದಾಗ ಈಗಲೂ ಗಾಡಿಗರ (ಅಂದರೆ ಪೂರ್ತಿ ಸರಿಯಾಗದು. ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ದೆವ್ವದ ನೋಟ ನೋಡಿ ದೆವ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಗಾಡಿಗರಿಗೆ ಮಂತ್ರವಾದಿ ಎನ್ನುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ) ಅಥವಾ “ನೋಟಗಾರ”ರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಟನೋಡಿಸಿ, ಅವರು ಹೇಳುವ ಬಲಿಯನ್ನೋ ಹರಕೆಯನ್ನೋ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳು ಆಯಾ ದೇವರ ಹಬ್ಬ ಉತ್ಸವಗಳ ಸಿದ್ಧತೆ, ಪರಿಕರ ಹಾಗೂ ಹೂಗಳ ಅಲಂಕಾರ, ಮಂಗಳಾರತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಣ್ಣನೆಯ ವಿವರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ದೇವರ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳ ವಿವರ ವರ್ಣನೆ ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇವರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಉದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು, ತಮ್ಮ “ಮನೆವಾರ್ತನೆ” ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಸೆಯರು “ಹಲುಬುವ” ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಮೊರೆ, ಕೃಷ್ಣನ ಹುಟ್ಟು, ಬಾಲಲೀಲೆ, ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಜನ್ಮ, ರಾಮಾಯಣ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೃತ್ತಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಬ್ಬಗಳ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಈಗಲೂ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದೇವರ ಪೂಜೆ, ಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ನಿಷ್ಠೆ ಕಡಿಮೆಯೇನಿಲ್ಲ ಮಡಿ, ಮೈಲಿಗೆ ಕಲ್ಲನೆ, ಆಚರಣೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇರದಿದ್ದರೂ (ತೀರ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ) “ಮಿಂದನೆ ವಗುದನೆ ಚಂದ್ರಬಟ್ಟಿಟ್ಟಾನೆ” ಎಂಬಂತೆ ಮಿಂದುಕೊಂಡೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಂಸಹಾರದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ; ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಹಾರದ “ಹೊಲಸಿನ ಮಡಿಕೆ” ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ತುಲಸೀ ತೀರ್ಥ ಸೇವಿಸಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ಸವಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತು ತೇರು ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಸಾಂಘಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಗೋವಿನ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳ ದನ-ಕರುಗಳೂ ಶೃಂಗಾರ ಹೊಂದಿ, ಪೂಜಿತವಾಗಿ ಊರಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ಜನರು ಕೂಡಿಯೇ ದನಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದೂ ಹುಲಿದೇವರ (ಅಥವಾ ಇತರ ಸ್ಥಳೀಯ ದೇವರ) ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ನೈವೇದ್ಯ, ಹರಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಬರುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಕೆಲವು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟು.

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇವರು ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇವೆಲ್ಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದೂ ಇವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆವವರು ಇಂಥ ಉತ್ಸವಗಳಿಲ್ಲದ ಜೀವನ ಕಳಾಹೀನವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಷ್ಟ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೊಂದ, ಬೆಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಈ ದೇವಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಾಧಾನ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು.

ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸದಂತೆ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಒಳಿತೇ ಇದೆ. ಆದರೆ, ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮಕಾರಿಯಾದ ವರ್ಣಮಯವಾದ ಆಚರಣೆಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೂ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾದ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾದ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳನ್ನೂ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ, ನಿರತಿಶಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದೈವೀಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಜಾಣತನವಾಗಲಾರದು.

- ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ‘ಸಿಂಗಾರ’ ಸ್ಮರಣ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ (ಸಂ. ಶ್ರೀ. ಎಚ್ ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ) ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೯. ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ

ಆದಿಕಾವ್ಯವೆಂದು ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಭಾವವು ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ ಹರಿಕಥಾಕಾಲಕ್ಷೇಪ, ತಾಳಮದ್ದಲೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ನಾಟಕ, ಬೊಂಬೆಯಾಟ ಮುಂತಾದ ಕಲಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಂದಲೂ ಅನುವಾದಿತ ಕಾವ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾಗಿದೆ.

ಜೈನ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿವೆ.

ವೃತ್ತಿ ಗಾಯಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನೀಲಗಾರರೂ, ಕರಪಾಲದವರೂ, ಕಂಸಾಳಿಯವರೂ, ತಂಬೂರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರೂ, ಭಾಗವತ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರೂ, ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪತಂದು ಹಾಡುವ ಬಿಂಗಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕಥೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವಾಗ ಹೇಳುವ ಬಿಡಿ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೇಜಿ ಮಾಡುವಾಗ ಹಾಡುವ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕಥೆಗಳು ಭಾಗಶಃ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿಯಾದರೂ ರಾಮಾಯಣದ ಪಾತ್ರಗಳು

ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಒಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಶೂರ್ಪನಖಿ-ರಾವಣರ ಮಾಯಾ ರೂಪವಿಲಾಸವಿದೆ. ಶೂರ್ಪನಖಿಗೆ ರಾಮನ ಮೇಲಿನ ಮೋಹ ಅತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಅವನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸೀತೆಯ ರೂಪಿನಿಂದಲಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಸೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅತ್ಯಾಸೆಯಿತ್ತು. ರಾವಣನಿಗೆ ಸೀತೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೇಗೂ ಒಲಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ರಾಮನ ರೂಪಿನಿಂದ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಒಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ರಾವಣನು ಶ್ರೀರಾಮನ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರ ಣಮಾಡಿ, ಸೀತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಟನು. ಶೂರ್ಪನಖಿಯು ಸೀತೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕೂಡಬೇಕೆಂಬ ತವಕದಿಂದ ಹೊರಟಳು. ಮಾಯಾ ಸೀತೆ, ಮಾಯಾ ರಾಮರು, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿ ಮೇರೆ ಮೀರಿದ ಮೋಹದಿಂದ ಮುದ್ದಾಡಲು ಮುಂದಾದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರರ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಕೂಡಲೇ ಅವರ ನಿಜರೂಪಗಳು ಗೋಚರಿಸಿದವು. ಬೇಸ್ತುಬಿದ್ದ ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿ ಬೆಪ್ಪರಂತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

ಅಂತೆ-ಕಂತೆ ರೀತಿಯ ಕಥೆಗಳು ಹಲವುಂಟು. ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ ರಾಮನು ಕಪಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಉಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನಂತೆ. ಬಾಳೆಎಲೆಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಚಳ್ಯಕಾಯಿಯ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಬಡಿಸಿದರು. ಸಾಲಾಗಿ ಕೂತ ಕಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಪಿ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಯ ಚಳ್ಯಕಾಯಿಯನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಒತ್ತಿದನು. ಚಳ್ಯ ಬೀಜ ಹಾರಿತು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಹಾರುವೆ ಎಂದ ಕಪಿ ಉಟಕ್ಕೆ ಕೂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹಾರಿದ. ನಿನಗಿಂತ ಮೇಲೆ ಹಾರುವೆನೆಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಪಿ ಮತ್ತೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ. ಇದೇ ರೀತಿ ಹಾರುವ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಬೆಳೆದು ಉಟ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಯಿತು.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣ ಕಥೆ, ಇಣಚಿಯ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಮೂರು ಗೆರೆಗಳು ಬಂದುದರ ಕುರಿತು ಉಂಟು. ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಕಪಿಗಳು ಬೆಟ್ಟ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ತಂದು ಓಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೇತುವೆ ಮುಗಿಯುವಾಗ ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರ ಉಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಪಿಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಇಣಚಿ ತಾನು ತಿಂದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಗೊರಟೆಯನ್ನು ತಂದು ರಂಧ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿತು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ರಾಮನು ಇಣಚಿಯ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಬೆರಳನ್ನು ಎಳೆದು ಮೂರು ಚಿನ್ನದ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಚಿನ್ನದ ಹಾಗೆ ಕಂಡರೆ ಇಣಚಿಗೆ ಅಪಾಯವೆಂದು ರಾಮನು ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಕನಕದಾಸರು ರಾಘವನು ನರೆದಲೆಗೆನಿಗೆ ರಾಘವ ರಾಗಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟ ಕಥೆಯನ್ನು ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸರಳ ಕಥೆಗಳು ರಾಮನ ಕಥೆಯ ನೆನಪನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿವೆ. ಮೇಲುಕೋಟೆಯ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ಹಾಗೂ ಅಂಬುತೀರ್ಥಗಳ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಗಳು ಆಯಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ

ಎಂದು ಡಾ. ಜಿ.ಶಂ.ಪ. ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

‘ಸೀತಾ ಕಾಂಡ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಗೆತದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಎಂಟು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವು ಶೂರ್ಪನಖಿಯೆಂದು ಉಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಲಿಂಗವನ್ನು ಎತ್ತಲು ನೋಡಿದ ರಾವಣನು ಐದು ಚೂರುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಒಗೆದದ್ದು ಆಯಾ ಉರುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟು ದೇವಾಲಯ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದೆನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಗಟುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯ ರೇಖಾ ಮಾತ್ರ ಹೊಳಹುಗಳು ಕಾಣುವುದುಂಟು. ಕಷ್ಟಯ ಕುರಿತ ಒಗಟಿನಲ್ಲಿ ‘ಕೂಗಿದ್ದೆ ರಾವಣ, ಹಾರಿದರೆ ಹನುಮಂತ, ಕೂತರೆ ಮುನಿ’ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಕೈಲಾಸ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಎತ್ತಲು ಕೈ ಹಾಕಿದ ದಶಕಂಠನು ಶಿವನು ಉಂಗುಟದಿಂದ ಒತ್ತಲು ಕೈ ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಗಿ ರಾವಣ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದನೆಂಬ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ಅಂಕೆಯಿಲ್ಲದ ಕಪಿ ಲಂಕೆ ಸುಟ್ಟಿತು.’ ‘ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲ ರಾವಣರೇ?’ ‘ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ರಾಮಾಯಣ ಕೇಳಿ ಸೀತೆ ರಾಮನಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತಾಳೆ?’ ಹಾಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಂಟು.

ಶ್ರೀ ರಾಗೌ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಿ ಕೆ ರಾಜಶೇಖರರು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ “ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಹಾಡಿದ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ರಾವಣನ ಮಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನೂತನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದುಂಟು. ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಸೀತೆ ತಾವರೆಹೂವಾಗಿ ಹೊಳೆದಿದ್ದಳು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ಆ ಹೂವನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಮೂಸಿ ತರುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಸೀತಾಗ ಸೀತೆ ಅವನ ಮೂಗಿನಿಂದ ಹರಿದು ಬಿದ್ದಳು.

ಸೀತೆಯಿಂದ ರಾವಣನಿಗೆ ಕೇಡೆಂದು ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಲು ಅವಳನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟ ಕಥೆ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಸೀತೆ ಜನಕನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಳು. ರಾವಣ ಅವಳನ್ನು ವರಿಸಲು ಧನಸ್ಸನ್ನೆತ್ತಿ ಎದೆಗೊತ್ತಿ ಅದರ ಭಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ಮಂಡೋದರಿಯ ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಎಣ್ಣೆ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ರಾವಣ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಎಸೆದು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಗು ಜನಕರಾಜನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಾಡುಗಾರಳು ಹಾಡಿದ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ರಾವಣನೇ ಶೂರ್ಪನಖಿಯೆ ಗಂಡನಾದ

ಹಲ್ಲೂರನನ್ನು ವಧಿಸಿದುದುಂಟು. ಶೂರ್ಪನವಿಯ ಮಗ ಸಣ್ಣಮಾರನ ಕಥೆಯು ಶಂಭುಕ ತಪಸ್ವಿ ಚಂದ್ರಾಯುಧ ಪಡೆಯಲು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೈಗೆ ಬಂದ ಆಯುಧದಿಂದ ಮಡಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ.

‘ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ’ದ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಹೆಬ್ಬರಳನ್ನು ಕಾಗೆ ಕುಕ್ಕುತ್ತದೆ. ರಾಮನು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಬಿಡಲು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷಣೆ ಸಿಗದೆ ಕಾಕಾಸುರನು ರಾಮನಿಗೇ ಶರಣಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲೂ ರಾಕ್ಷಸ ಕಾಗೆ ಎಂದೇ ಇದೆ. ರಾಮನು ಬಾಣ ಹೊಡೆದು ಅದರ ತಲೆಯನ್ನು ಬೋಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದ ಸೇಡಿಗೆ ಶೂರ್ಪನವಿ ರಾಕ್ಷಸ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕಳಿಸುವಳೆಂಬುದು ವಿಶೇಷ. ತಂಬೂರಿಯವರು ಹೇಳುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾವಣ ಶಿವನಿಂದ ಪಡೆದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದು ಗರ್ಭ ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ದಶರಥ-ಕೈಕೆಯರ ವಾದ-ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಸೈನ್ಯದವರಿಗೆ ಬಿಡುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಮಡಿದು ಹೋಗುವನೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೈಕೆಯು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವನವಾಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡುವ ಸಂಗತಿ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಪಟ ಅಥವಾ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕುವ ಆಶಯವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ರಾಮನು ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಿದ್ದರೂ ಸಮಗ್ರಯುದ್ಧ ನಡೆದಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ ಮೋಸ.

ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ತಾಳಹಿಡಿದು ಬಾರಿಸಿ ಹಾಡುವ ಭಾಗವಂತಿಕೆಯವರದು. ‘ಇಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟ ಕವಿಯ ಕೈವಾಡ ಕಾಣುತ್ತದೆ’ ಎಂದು ಡಾ. ಜಿ. ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇದು ಮೂಲಕಥೆಯ ಸಂಗ್ರಹವಾದರೂ ಕೆಲವು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಭಾಗಗಳು ಇದರಲ್ಲಿವೆ. ಸೀತಾಪಹರಣ, ವಾಲಿ-ಸುಗ್ರೀವರ ಕಾಳಗ, ಲಂಕಾದಹನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ಬಾಲವನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಆಳವನ್ನು ನೋಡಿ “ಬಳಿರೇ ಸಮುದ್ರ” ಎಂದು ಹನುಮಂತ ಹೊಗಳಿದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹನುಮಂತನ ಭವ್ಯವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಎಳುಗೆರೆ ಬರೆದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ವಿಭೀಷಣನು ಹನುಮಂತನ

ಹತ್ತಿರ “ನಿಸ್ತೆಯರೆನ್ನಯ ಮಗಳು” ಎಂದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದೂ, “ಸಿಂಬಿಯ ಸುತ್ತಿದ ಹನುಮಂತ” ಎಂದು ಅವನ ಬಾಲದ ಸುತ್ತು ಸುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದುದೂ ಸಮುದ್ರರಾಜನ ರಾಣಿಯರು ರಾಮನಿಗೆ ಸಂದಿಸಿ, “ವಾಲೆಯ ಕಾಯೋ” ಎಂದು ಗಂಡನ ಜೀವ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದೂ ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಯ ಅಂಶಗಳು.

“ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ” ಗ್ರಂಥದ “ಲವಕುಶರ ಕಾಳಗ”ವನ್ನು ಕಂಚಿನ ತಾಳ ಹಿಡಿದು ಹಾಡುವ ಕಂಸಾಳಿಯವರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಪ್ಪ ಸೀತೆಗೆ ಅಪವಾದ ಹೇಳುವಾಗ “ಮೀನಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು, ಗಾಳಿಯ ಪಾದವನ್ನು, ಹೆಂಗಸರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ ಮಡದಿ?” ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಲಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿ “ಚಿನ್ನದ ತಟ್ಟೆಬೇಡ; ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣುವೆ” ಎಂಬುದು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಇಸ್ರೈ ಎಲೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತೆಂದು ಹಾಡುಗಾರನು ಹೇಳಿದ್ದನಂತೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಇಸ್ರೈ ಎಂದಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿ ಮಾತಾಡುವವರೂ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಇಸ್ರೈ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪತಿಯಿಂದಗಲಿದ ಶೋಕದಿಂದ ಸಾಯಲು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕುಶ್ಲ ಮತ್ತು ಲವುಲು ಎಂಬ ಮೀನುಗಳು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸೀತೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೇ ಇಟ್ಟಳೆಂಬುದು ಈ ಪಾಠದ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

“ಸೀತಾವನವಾಸ” ಎಂಬ ಹಾಡು ನಮ್ಮ ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು ಗ್ರಂಥದ ಸುಂದರವಾದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕಥೆಯು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಗಿಂತಲೂ ಆನಂದರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹಳ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಯಕ್ಷಗಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆದಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ತಂಗಿ ಕೊರವಂಜಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು ರಾವಣನ ರೂಪವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ, ಹೇಳವನ ಕಟ್ಟಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮ ಬರೆದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸೀತೆ ರಾವಣನ ಪಾದದ ಉಂಗುಷ್ಟವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿದ್ದೇನೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಕೊರವಂಜಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕೈ ಕಾಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಬರೆಯೆಂದು ಬರೆಸಿ ಪಟಕ್ಕೆ ಜೀವ ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆನಂದ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಪಟ ಬರೆಯೆಂದವಳು ಕೈಕೇಯಿ.

ರಾವಣನ ಪಟ ಬರೆದ ಸೀತೆ ಅವನ ಪ್ರಣಯಿಯೆಂದು ರಾಮನು ಸೀತೆಯನ್ನು ವನಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕಡಿಯಲು ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತಿದಾಗ ಕತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಶಿಶುಗಳ ಪಿಂಡ ಹೊಳೆಯುವುದು ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸೀತೆಗೆ ಒಂದೇ ಶಿಶುವಿತ್ತು. ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯಲು ಹೋದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಮಂಗನ ಹತ್ತಿರ, “ನೀನು ಹಾರುವಾಗ ಮರಿ ಬಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡುವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು, “ನನ್ನ ಕೈತಪ್ಪಿಬಿದ್ದರೆ ನನ್ನಿಂದೇ ಹೋಯಿತು. ನಿನ್ನ ಶಿಶುವಿನ ಗತಿಯೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿತು ಮಂಗ. ಸೀತೆ ಶಿಶುವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಳು.

ಅಜ್ಜಮುನಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬಂದ, ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಕಾಣದೆ, ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಶಿಶುವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ತೂಗಿದನು.

ಕುರುರೆಯ ಕೊರಳಿನ ಚೀಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಲವ-ಕುಶರು ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅಜ್ಜಮುನಿ ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಂಗಾಲಿಯ “ಕೃತವಾಸನ ರಾಮಾಯಣ”ದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕೊಂದುದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮೃಗ ಭೇಟಿಯ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವರನ್ನು ಅರೆಜೀವ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆಂದಿದೆ.

ಸೀತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕವಿ ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಕುರಿತು ಮತ್ತೆ ಸಂದೇಹ ಬಂದಂತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ಊಟ ಬಡಿಸುವಾಗ, ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನೊಣವನ್ನು ನೋಡಿ, ಸೀತೆ ಬೆರಳಿನಿಂದ ತೆಗೆದಾಗ, ಸಂದೇಹದಿಂದ, “ನಿನ್ನಾತ್ಮಗಾರನ ಕಂಡೆಯೋಸೀತೆ ನಿನಗೆ ನೀತಿಲ್ಲ ನಡೆಯೆಂದು ನುಡಿದ ರಘುರಾಮರು” ಆಮೇಲೆ ಸೀತೆ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ನುಂಗು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದು, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥೆಗಳಿವೆ.

ಒಂದು ಪಾಠದ ಪ್ರಕಾರ- ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ದಶರಥನಿಗೆ ಶಿವನು ಕೊಟ್ಟ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಯಜ್ಞದ ಪಾಯಸದಿಂದಲ್ಲ.

ರಾವಣಾದಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ದೈತ್ಯರಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಕಾದೇವಿ ಎಂಬ ಮುದುಕಿಯಿದ್ದಳು, ಅವಳು ಕಸ ಗುಡಿಸುವಾಗ ಏಳು ಮೆಣಸಿನಕಾಳು ಸಿಕ್ಕವು. ಅವನ್ನು ತಿಂದ ಮುದುಕಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳು, ಅವಳಿಗೆ ಏಳು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು-- ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ, ಈಬೂಶ್ಯನ, ದುಮ್ಮ, ದುಮ್ಮಾಕ್ಸ, ರತ್ನಿಕಾಯ ಮತ್ತು ಮಾಕಾಯ. ಅವರು ಲಂಕಾರಾಜ್ಯ ಪಡೆದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟಕೊಟ್ಟರು.

ಬಾಲೆ ರಾಯನೆಂಬ ರಾಜನಿಗೂ ರಾವಣನಿಗೂ ಸಖ್ಯವಿತ್ತು. ಬಾಲೆರಾಯ ವಾಲಿಯಿದ್ದರಬೇಕು, ಅವನು ಕಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾವಣನಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ಹಿಂಡಿ, ಹಾಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಿದನು.

ಇನ್ನೊಂದು ಪದದ ಪ್ರಕಾರ-- ದಶರಥನೂ ರಾವಣನೂ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಹೋದಾಗ, ಮಾವಿನ ಮರದಿಂದ ಎರಡು ಹಣ್ಣು, ಎರಡು ಕಾಯಿ ಬಿದ್ದವು. ರಾವಣನು ಒಂದು ಹಣ್ಣು

ತಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬೊಕ್ಕಸದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು.

ದಶರಥನು ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಗಿದನು. ಸಂಜೆ ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇಬ್ಬರೂ ಹುಡುಗರು ಹುಟ್ಟಿದರು.

ರಾವಣ ಮಂಡೋದರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವಳೇ ಸೀತಾದೇವಿ ರಾವಣನಿಗೆ ಹುಡುಗಿಯ ನೆತ್ತರು ಕುಡಿಯುವ ಬಯಕೆಯಾಯಿತು. ಮಂಡೋದರಿ ಮೊಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಿಸಿ, ಅದರ ರಕ್ತವನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ಕುಡಿಯಗೊಟ್ಟಳು. ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ತಿನ್ನುವ ಕಜ್ಜಾಯ ಹಾಕಿಸಿ, ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಗಣಕುರಾಯ ಅಂದರೆ ಜನಕ. ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಅಂಬಿಗನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟನು.

ಅಜ್ಜ ದೇವೇಂದ್ರನ ಕಾಗೆ ನೀರನ್ನು ಅಪವಿತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. “ಭೂಮಿ ಭಾರದೀ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ, ಕಲ್ಲಡಿಕೆ, ಕಲ್ಲುವೀಳ್ಯೆ ತಿನ್ನಬೇಕು” ಎಂಬುದು ಪಣ. ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಹೊಡೆದ ರಾವಣ ಬಿಲ್ಲು ಎದೆಗೆ ಬಡಿದು ಬಿದ್ದನು. ಕಲ್ಲಡಿಕೆ, ಕಲ್ಲುವೀಳ್ಯೆ ತಿಂದ ಅವನ ಹಲ್ಲುಗಳು ಮುರಿದವು.

ಅಡವಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸೀತೆ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಹೂಬನ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಜೈತಿ ಎಂದರೆ ಶೂರ್ಪನಖಿ. ಅವಳ ಗಂಡನಾದ ಶಂಬುದೈತ್ಯನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೊಂದಿದ್ದನು. ಜೈತಿ ಅಣ್ಣ ರಾವಣನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದಳು. ರಾವಣ ಮಾಯಾಮೃಗವನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ಸೀತೆ ಹೂಬನ ಹಾಳು ಮಾಡಿದ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಶಾಪ ಹಾಕಿದರೂ, ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಅಂದಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಹಾಲು-ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ಸಾಕುವೆನೆಂದುಕೊಂಡಳು. ಬಳ್ಳಿನೇಣಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ಅದರ ಚರ್ಮದಿಂದ ಕುಪ್ಪಸ ಗೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಬೇಡವೆಂದರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಕೊಡುವೆನೆಂದಳು. ‘ರಾಮರಾಮ’ ಎಂದು ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆದು ಮೃಗ ಸತ್ತಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮೂರು ಗೆರೆಬರೆದು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಜೋಗಿ ವೇಷ ಹಾಕಿದ ರಾವಣ ಬಂದು, ಕುಣಿದು ಪದ ಹೇಳಿದನು. ಗೆರೆ ದಾಟಿ ಬಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ತೆಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಹಿಡಿದು ಅಪಹರಿಸಿದನು. ಇಣಚಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಗೋಡೆಕಟ್ಟಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ನೋಡಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ; ಜಟಾಯು ಇಲ್ಲಿ ಅಂಗೋಜಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೋರಾಟವಾದಾಗ, ಪರಸ್ಪರರ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಿದೆ ಎಂದನು. ಜಟಾಯು ರೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದನು. ರಾವಣನ ಕಾಲನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಬಾಗಿದ ಜಟಾಯುವಿನ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ರಾವಣ

ಭೇದಿಸಿದನು. ನಮ್ಮ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ತಾಳೆಮರದ ಮೇಲಿನ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ರಾವಣ ಹೇಳಿದ್ದನು

ಲಂಕಾದಹನದ ನಂತರ ತನ್ನ ಬಾಲದ ಬೆಂಕಿ ತನ್ನ ಮೋರೆಗೇ ತಾಕಲು, ಹನುಮನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಮೋರೆಯನ್ನು ಹೊಸೆದನು. ಅದರಿಂದ ಮೋರೆ ಕಪ್ಪಾಯಿತು.

ಬಾಲದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಆರಿಸಲು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಹನುಮನಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ಮೀನಕ್ಕೆ ಮಗುವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದನು.

ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೀರ್ಘ ಗುಮಟೆ ಪದವಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಜನಿದೇವಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೋಗಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅಕ್ಕಿಕಾಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಹನುಮ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿದ ಹನುಮನ ತಲೆಯನ್ನು ಸೂರ್ಯ ಕಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹನುಮನ ದೇಹ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮೀನುಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಗಾಳಿ ದೇವರು ದುಃಖದಿಂದ ಕಂಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದನು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮರಾಯ, ಭೀಮರು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಂದರು. ಗಾಳಿ ಅಡಗಿದ ಕಾರಣ ತಿಳಿದು ಹನುಮನ ದೇಹ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿ, ಧರ್ಮರಾಯನು ಹನುಮನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಅಮರತ್ವ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾರತ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹನುಮ ಬಂದಿರುವ ಸಂದರ್ಭವಿದ್ದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ-ಭೀಮರನ್ನು ಕವಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಮಾಯಣಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ 'ಜಯಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಭಾರತ ಕಥೆ ರಾಮಾಯಣ ರಚನೆಯ ಅನಂತರ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಕಾರಣ ಆಗ ಹನುಮಂತನ ಪಾತ್ರ ಭಾರತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು.

ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಸೆಗೆ ಕರೆದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ವನವಾಸದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಭರತ ಹೋಗಿ ಭೇಟಿಯಾದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

ಮಾಯಾಮೃಗದ ಸಂದರ್ಭದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗೆರೆ ದಾಟಿ ಸೀತೆ ಬರುವುದಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ನಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವಿದೆ. 'ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದುದಕ್ಕೆ ನಗೆ ಬಂತೋ?' ಎಂದು ರಾಮ ಕೇಳಿದಕ್ಕೆ, 'ಅಲ್ಲ; ಮೊದಲು ನನಗೆ ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸಿಂಹಾಸನ ಏರಿದಾಗ ನನಗೆ ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆ ಆದವು. ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಗೆ ನಗೆ ಬಂತು' ಎಂದನು. ಇಂದ್ರಜಿತುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಉಪವಾಸ ಇದ್ದನಂತೆ.

ಶೋಭನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ

ಬಂದು ಸೀತೆಗೆ ಎರಡು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಕೊಟ್ಟನು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಗಂಡು ಸಂತಾನದ ಸೂಚಕ.

ಹೆಂಗಳೆಯರ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಮನ ಕರಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂದರಲ್ಲಿ “ಹೆಣ್ಣಿನ ಜನ್ಮ ಎನ ಕಂಡು ಮರೆಯಿರೋ ರಾಮ ರಾಮ ಇನ್ನು ಬಾಳಲಿಕೆ ಬಗೆಯಲ್ಲೆ ಮರಣಕ್ಕೂ ಪಾಯಿಲ್ಲೆ ರಾಮರಾಮ” ಎಂದು ದುಃಖಿಸುವುದಿದೆ.

ಹೆಣ್ಣಾಗ ಹುಟ್ಟಿದಕ್ಕಿಂತ ಮಣ್ಣಾಗ ಹುಟ್ಟಿದು ಲೇಸು

ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೊಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರವಾದ್ರೆ

ಹಾದಿಲೇ ಹೋಪರಿಗೆ ನೆರಳಪ್ಪ

- ಎಂದು ಸೀತೆಗೆ ಅನಿಸಿತು.

ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮಾಯಣದ ಕುರಿತ ಬಿಡಿ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ‘ಮೊಲ ನೀರನ್ನುಕುಡಿಯದು, ನೀರಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯದು, ಸೀತೆ ರಾವಣನಿಗೆ ಒಲಿಯಳು’ ಎಂದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ.

‘ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ’ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಜೀವನದ ಅನೇಕ ರೀತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಸ್ವಪ್ನದ ಪರಿಣಾಮ ಭವಿಷ್ಯ ಸೂಚಕವೆಂಬುದು ಒಂದು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರು ಕೊಟ್ಟ ತಿನಿಸನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅಂಜನಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮಾಟ-ಮಂತ್ರದ ಶಕ್ತಿಯ ಕುರಿತ ನಂಬುಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಗುಮಟೆ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗುಣ ಕಡಿಮೆ ಆದರೆ, ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವ ಭಾಷೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತವೆ ಸೀತಾರಾಮರ ಪ್ರೇಮದ ಚಿತ್ರಣ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ ನಾರುಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟರೂ ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಚಾರು ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಿ ತಿಲಕನ ತಿದ್ದಿದಾ ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ರಸಿಕ ಹೆಣ್ಣು ಸೀತೆ ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಮಾತನಾಡುವ ದೇವಿ; ನೇತ್ರದಾ ನೆರಿಗೆಯನ್ನು ನೆರಿಯನ್ನುಟ್ಟು ಶೋಭಿಸಿದಳು.

“ಕುಸುಮಾಲೆ ಸರಳಿನಂತೆನವ ಗಣ್ಣಿನವಳೆ ಬಾ| ಹಸುಳೆ ಜಾನಕಿಯೆ ಬಾ” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ರಾಮ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿದನು. ನೀರಿನ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ಹೊಳವ ಸೀತೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ರಾಮನು ಮೀನುಗಳೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದನು.

ಸೀತೆ ಪತಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದುದು ಹೀಗೆ.

ಉತ್ತಮ್ನ ಕುಚವೆರಡು ಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆ

ಮತ್ತೆ ಸರ್ವಾಂಗವೆಲ್ಲವು ಕಾಣಿಕೆ

ಜನಪದ ಕವಯಿತ್ರಿ ಸೀತಾ-ರಾಮರು ಸುಖಿಸಿದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಬಹು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರೆ ರಂಜಿಸುವ ಮೊಕ ನೋಡೀ

ಕುಂಬ ಕುಚದ ಮೇಲೆ ವರಗಿ ರಾಮ ಉಟ್ಟ ಮೊಂಬಟ್ಟೆ ನಡುವೆ ಮುಡಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಉದುರೇ

ತೊಡಿಗೆ ತೋಳಾಬಂದಿ ವೆಸುಗೆ ಬಿಡಲೂ

ಕಂಗಳ ಕಾಡಿಗೆ ಅಳಿಯೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದರುಶೀನ

ಸುಮ್ಮನೆ ಮೂರ್ಚೆ ಫಲವಾದಳಲ್ಲೋ

ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೈಮುಗಿದುದನ್ನು ಬಹು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ-

ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಶುಲಲ್ ಬಾಡಿದ ತೆರನಂತೆ

ಕಿರಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕರಗಳ ಮುಗಿದನೇ

ಹೆತ್ತವರ ಬೇನೆ ಬೆನ್ ಹಿಡಿದವರಿಗೆ ಉಂಟೋ

- ಎಂಬುದು ಗಾದೆಯಂತಿದೆ.

ಭಾರತದ ಗೀತೆಗಳಂತೆಯೇ ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ ಗೀತೆಗಳೂ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶೂರ್ಪನಖಿಯ ಮೂಗನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮೂಲ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ದಿದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಮತ್ತು ಇತರ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಲೆಯನ್ನೂ ಕೊಯ್ದಿದೆ. ಮೃಗವನ್ನು ತರದಿದ್ದರೆ ರಾಮನ ಪಾದದಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನೆಂಬುದೂ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಆಗಿದೆ.

■ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಮಂಜುವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೧೦. ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಪುರಾಣ

ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಕಥೆಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಮನೋರಂಜಕ ಕಥೆಗಳು ಎಂದು ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ತೀರಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಮಾನವರು ನಿಸರ್ಗದೊಡನೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರು ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಟದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಕೆಲವು ವಿಧಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು (Systems) ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯ ಭಾಗಗಳೂ ಆ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯಭಾಗವೂ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಈ ಮೂರು ತರದ ಕಥೆಗಳ ವಿಕಾಸವಾಯಿತು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ಗವಿಮಾನವ(cave man)ನು ಬರೆದ ಚಿತ್ರಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಅವನು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಾಟದ ವಿಧಿ ಕ್ರಮಗಳ ಅರ್ಥವಿದೆ ಎಂದು ಎನ್. ಜೆ. ಭೆರಿಲ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು (Man's Emerging Mind) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಪುಟ ೧೧೮-೧೨೫).

ತಲೆ ಮತ್ತು ಬಾಲವುಳ್ಳ ಚಿಗರೆಯ ಕೋಡುಗಳ ಮುಖವಾಡವುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೆಮತ್ ಎಂಬ ಕೂದಲುಳ್ಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಆನೆಗಳನ್ನು ರೇನ್ ಡಿಯರ್ ಗಳನ್ನೂ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿನ ದೆವ್ವ(Devil)ದ ಉಗಮವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂಲತಃ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಮಾಟಗಾರನು ಆಮೇಲೆ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ನರ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೆ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಸೇಟನ್ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಗ್ರಿಮ್ ಸಹೋದರರ ಜಾನಪದ ಕಥೆ ಮೂರು ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲುಗಳುಳ್ಳ ದೆವ್ವ (The Devil with three golden hairs) ಮತ್ತು ಇತರ ಹಲವು ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೆವ್ವಗಳ ಹಾಗೂ ಇತರ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪುರಾಣಗಳು ಆಕಾಶದ ಗ್ರಹ ತಾರೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉಗಮದ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕಗಳ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅದ್ಭುತ-ಅಸಂಭಾವ್ಯ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಹೇಳುವ ಈ ಕಥೆಗಳು ವಿಧಿ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ವಿಕಾಸಹೊಂದಿ ಹಲವಾರು ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರೇರಕ -ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ರಕ್ತಬಲಿ ಅವಶ್ಯವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿತ್ತು. ಪವಿತ್ರ ರಾಜನನ್ನೇ ಬಲಿಕೊಟ್ಟು ರಾಜನ ದೇವತ್ವದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಹಾಗೂ ಇತರ ನರಬಲಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ನಂಬಿಕೆಗಳೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೂ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಲಿಕೊಡುವ ಹಲವಾರು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಸಹಸ್ರ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯ "ಅಪೂರ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ" ಕತೆಯ ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಹವ್ಯಾಸಗಳು ಇದರ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯ ರೂಪದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಿಂಡರೆಲ್ಲಾ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಡರೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಆ ಕಥೆಯ ವಸ್ತುವೂ ವಿವರಗಳೂ ವಿಧಿಕ್ರಮದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಟಿಸಿಲೊಡೆದವು. ಬಹುತರವಾಗಿ ಸಿಂಡರೆಲ್ಲಾ ಇವಳು ಬೇಸಿಗೆಯ ರಾಣಿ ಅಥವಾ ರಾಜಕುಮಾರಿ. ಚಳಿಗಾಲದ ಕ್ರೂರತನದಿಂದ ದಬ್ಬಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಳು ಗಂಧರ್ವ ದೇವತೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೇಸಿಗೆಯ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಅವಳು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಸಂಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ರಾಜಕುಮಾರನು ವಿಧಿಕ್ರಮದಲ್ಲಿನ ಪವಿತ್ರ ರಾಜನೇ.

ರಾಬಿನ್ ಹುಡ್ಡನ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಧಿಕ್ರಮದ ಕಥೆಯೆಂದೂ ಐತಿಹ್ಯದ ಕಥೆಯೆಂದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯವರು ಅರ್ಥಮಾಡುತ್ತಾರೆ.ದೇಶಬಾಹಿರ (outlaw) ನಾದ ಹಂಟಿಂಗ್ನ ದ ಅರ್ಲನಾದ ರಾಬಿನ್ ಹುಡ್ಡನು ರಾಬರ್ಟ್ ಫಿಟ್ ಜೂಟ್ ಎಂಬವನಂತೆ. ಆದರೆ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ, ಋತುಮಾನದ ಹಬ್ಬ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಕ್ರಿ. ಷ. ೧೨೦೦ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹಳೆಯದು. ಫಾಗನ್ಸ್ (pagan) ರೆಂದು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ನರಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕ್ರಿಸ್ತವೂರ್ವ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನರ ಹಳೇಕಾಲದ ರಾಬಿನ್ ಹುಡ್ ನ ದಿನದ ಹಬ್ಬ ಮೇ ದಿನಗಳ ವನಸ್ಪತಿಯ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇಲ್ಲಿನ 'ಹುಡ್'— ಇದು 'ವುಡ್' (wood) ಅಡವಿ. ಐತಿಹ್ಯದ ರಾಬಿನ್ ಹುಡ್ ಎಂಬವನೊಬ್ಬನಿದ್ದರೂ ಅವನ ಕಥೆ ಈ ಮೂಲ ಕಥೆಯೊಡನೆ

ಸೇರಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ.

ಗಾಳಿ, ಸಮುದ್ರ, ಬೆಂಕಿ ಇತ್ಯಾದಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾನವನ ರೂಪದ ಆದರೆ, ಮಾನವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳೆಂದು ಕಂಡು ಆರಾಧಿಸಿದುದರಿಂದ ಹಲವಾರು ತರದ ಪುರಾಣಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು. (ನೋಡಿ, ಪುರಾಣ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ) ಪುರಾಣ (myth) ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಮಾಟದ ವಿಧಿ(magical rites)ಯ ಮಾತಿನ ಭಂಗಿ. (ಇಂದಿಗೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಕ್ತನ (Primitive) ಮಾನವರು ಇಂಥ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ). ಸೂರ್ಯನು ಕತ್ತಲೆಯ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂಬ ಪುರಾಣ ಕಥೆಯು ರಾಜನು ಚಿನ್ನದ ರಥವನ್ನೇರಿ ರಾಕ್ಷಸರ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಓಡಿಸುವ ವಿಧಿಕ್ರಮದೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. (ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಜ್ಯೂನಿಯರ್ ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೋಪೀಡಿಯಾ, ಪುರಾಣ. ಪುಟ ೩೩೨).

ಪ್ರಾಚೀನ ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳು ಅರ್ಥ ಮರೆತಂತೆ ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಸರೂಪ ತಳೆದಂಥ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುರಾಣದ ಮುರುಕು ಚೂರುಗಳು ಎಂಬ ವಿಲಿಯಂ ಗ್ರಿಮ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮೇಕ್ಸ್ ಮುಲರ್ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ (ನೋಡಿ: 'ಇಂಡೋ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಮೈಥಾಲಜಿಕಲ್ ಥಿಯರಿ'). ಎಲ್ಲಾ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳೂ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳೂ ಇಂಡೋ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದವಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳೂ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳ ಚೂರುಗಳೇ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳ ವರ್ಚಿಸಿರುವುದು ನಿಜ, ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಇತರ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳು ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದವು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅಥವಾ ಅರೆ ನಂಬಿಕೆ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು. ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಆ ನಂಬಿಕೆಯೇನಿಲ್ಲ. ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಇಜಿಪ್ತದ ಕಥೆ, "ಇಬ್ಬರು ಸೋದರರು" "ಒಸಿರಿಸ್" ಪುರಾಣ ಕಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಾನಪದ ಕಥೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅನ್ನು, ಅನುಬಿಸ್ ಎಂಬ ಇಜಿಪ್ತ್ ದೇವತೆಯೆಂದು ಉಹೆಯಿದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಾಟಾ. ಫ್ಲಾಹ್ ಅಥವಾ ಸೆಟ್ ಕತ್ತಲೆಯ ಪ್ರತೀಕ. ಅನ್ನು ಅಥವಾ ಅನುಪನ ಹೆಂಡತಿಯು ಬಾಟುವನ್ನು ಮೊಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಟು ವಿನ ಮೇಲೆ ಅಪವಾದವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಟುವಿನ ಸಾವು - ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಅನೇಕ ಆಶಯಗಳಿವೆ. ಮಾತಾಡುವ ಆಕಳು (ಬಿ ೨೧೧ ಪೊಲಿಪ್‌ನ ಹೆಂಡತಿ (ಕೆ ೨೧೧೧)) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೊದಲಿಗೆ ಗ್ರೀಕರ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೋಮರನ ಈಲಿಯಡ್ ಮತ್ತು ಒಡಿಸ್ಸಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಗ್ರೀಕ್ ದೇವತೆಗಳ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ದೇವತೆಗಳ ರೂಪ ಪರಿವರ್ತನದ ಅಂಶಗಳು ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ

ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಮಾಟಗಾರರ ರೂಪ ಪರಿವರ್ತನದ ಅಂಶಗಳು ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. 'ಮಾಟಗಾರ ಮತ್ತು ಅವನ ಶಿಷ್ಯ' (ಟೈಪ್ ೨೨೫) ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುವ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಿವೆ.

ಅನೇಕ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳ ವೀರರನ್ನು ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಾಕಿ ದೊಡ್ಡವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವು, ಜ್ಯೂಸ್ ದೇವನನ್ನು ಅವನ ತಾಯಿ ರೀ (Rhee) ಹಾಗೂ ತಂದೆ ಕ್ರೋನೋಸ್ ಅವನನ್ನು ನುಂಗಿ ನಾಶಮಾಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಕ್ರೀಟ್ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ಡಿಯಾ ಎಂಬ ಆಡಿನ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಒಬ್ಬ ಗಂದರ್ವ ಕನ್ಯೆಯಿಂದ (Nymph) ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುವ ಜ್ಯೂಸ್ (Zeus) ಅಂದರೆ ಆಡಿನ ಮರಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಉಂಟು (ರೋಮಿನ ಕೊಮುಲಸ್ ಮತ್ತು ರೇಮಸ್ ತೋಳನಿಂದ ಸಾಕಲ್ಪಟ್ಟವರು.).

ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಜಾನಪದ ಕಥೆಯ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಪುರಾಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ.

ಒಡಿಸ್ಸಿಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ನಿಬಿಡವಾಗಿವೆ. ಸರ್ಸಿ (Circe) ಮಾಟಗಾತಿ. ಅವಳು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಹಂದಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸೋಮದೇವನ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦) ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯಕ್ಷಿಣಿಯು ಈ ಮಾಟಗಾತಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮಾಟದ ಕೊಳಲಿನ ಸಂಗೀತದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವಳು ಮಾನವರನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವ ಚಟವಿತ್ತು ಆ ಯಕ್ಷಿಣಿಗೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಹಸಿಯು ಅವಳ ಮಾಟದ ಕೊಳಲನ್ನು ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯ ಅಂಶಗಳು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಮತ್ತೆ ಆ ಒಡಿಸ್ಸಿ ಮಾಹಾಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸರೂಪದಿಂದ ಸೇರಿರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಒಡಿಸ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನ ರಾಕ್ಷಸ ಪೋಲಿಫೆಮಸ್ ನ ಕಥೆ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಓಡಿಸ್ಸಿಯಸನು ತನ್ನ ಹಸರು ಯಾರಲ್ (Noman) ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪೋಲಿಫೆಮಸ್ ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಇತರ ಸೈಕ್ಲೋಪ್ಸ್ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ ವಂಚಿಸಿ ಹೋಗುವ ಈ ಹಸರಿನ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ಆಶಯಗಳು ಹಲವಾರು ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. 'ಅರೇಬಿಯನ್ ನೈಟ್ಸ್' ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಿಂದಬಾದನ ಕಥೆ ಒಡಿಸ್ಸಿಯಸನ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನ ರಾಕ್ಷಸನ ಕಥೆಯಂಥ ವಿವರದಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಸಿಂದಬಾದನು ಗುಹೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸ ಗ್ರೀಕರ ಮೈಸಿನಿಯನ್ ನಾಯಕ ಅರಿಸ್ಟೋಮೆನಿಯಸನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅರಿಸ್ಟೋಮೆನಿಯಸನಿಗೆ

ಗುಂಡಿ(pit) ಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ನರಿಯ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಒಡಿಸಿಯನ್ನನ ಹಾಗೂ ಸಿಂದಬಾದನ ತಂತ್ರಗಳೊಡನೆ ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ತಂತ್ರಗಾರ (trickster) ನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಹುದು.

ಐತಿಹ್ಯ (Legend) ಗಳು ಪುರಾಣ ಕಥೆಯ (Myths) ಗಳೂ ಸ್ವಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನುಳ್ಳವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಭಾಗಗಳಾದರೂ ಐತಿಹ್ಯ ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಜಾನಪದ ಹಾಗೂ ಐತಿಹ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಐತಿಹ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಕಥಾಂಶಗಳೂ ಯಕ್ಷಿಣಿ (Fairy) ಕಥೆಗಳ ಅಂಶಗಳೂ ಹಲವುಂಟು. ಚಿನ್ನದ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತರುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದ ಜೇಸನ್ನನೆಂಬ ವೀರನು ಮಾಟಗಾತಿ ಮೀಡಿಯಾ ಕೊಟ್ಟ ಮಾಟದ ಮುಲಾಮಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಜೇಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಚಿನ್ನದ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೂಗುಹಾಕಿದ್ದ ಗಿಡವನ್ನು ಕಾಯುವ ಘಟಸರ್ಪ (dragon) ನಿರ್ದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಚಿನ್ನದ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ಪವು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಣ್ಣನ್ನೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ಚರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತರುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ (ನೋಡಿ: 'ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು' - ಈರಸೂರ ಹೆಣ್ಣ ತಂದ.).

ಇಬ್ಬರು ಸೋದರರು (ಟೈಪ್ ೩೦೩) ಘಟಸರ್ಪ ಘಾತಕ (Dragon - Slayer ಟೈಪ್ ೩೦೦) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.

ಗ್ರೀಕರ ವೀರ ಪರ್ಸಿಯಸನ ಸಾಹಸಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಲಿಡೆಕ್ಸಸ್ ಎಂಬ ರಾಜನು ಪರ್ಸಿಯಸನ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಗೋರ್ಗನ್ ಮೆಡ್ಯುಸಾಳ ತಲೆಯನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವುದು ಅವನನ್ನು ರಾಜನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯನ್ನು ದಾರಿಯಿಂದ ದೂರಮಾಡುವ ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ತಂತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಹರ್ಮಿಸ್ ದೇವನಿಂದ ಗಾಳಿಯ ವೇಗದಿಂದ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುವ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮೆಡ್ಯುಸಾಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಪರ್ಸಿಯಸನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯೆಯರಿಂದ ಅದೃಶ್ಯವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಕತ್ತಲೆಯ ಟೋಪಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ನೋಡಿದವರನ್ನು ಕಲ್ಲುಮಾಡುವ ಮೆಡ್ಯುಸಾಳನ್ನು ತನ್ನ ಗುರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಅವಳ ಮೋರೆಯನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಛೇದಿಸಿ ಕೊಂದು ಎಂಡ್ರೋಮಿಡಾ ಎಂಬ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಅವಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ತರುವುದೂ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಕಥೆಗಳ ಆಶಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. (ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಸಗಳಲ್ಲಿ ಹರ್ಕ್ಯೂಲಸನ ಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮಾಟದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪರ್ಸಿಯಸನ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಸಿಸಿಫಸನಿಗೆ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಆದ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಫಿನ್‌ಲಂಡದ "ಕಲೇವಾಲ" ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೊಜೋಲಾನ ಹುಡುಗಿ

ವೈನೇಮೋನೆನ್‌ಸೆಗೆ ತರಲು ಹೇಳಿದ್ದ ಕಾರ್ಯ(tasks)ಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿನ ಹಾಲನ್ನು ತರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನೂ ರಾಜಕುಮಾರಿ ನಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದನ್ನೂ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಐತಿಹ್ಯ ಕೋಶ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಸಂ. ಮೇರಿಯಾ ಲೀಚ್).

ಜ್ಯೂಸ್ ದೇವನ ಮಗಳು ದಾನೇ (Danae)ಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ಚಿನ್ನದ ಮಳೆಯಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಪರ್ಸಿಯಾಸನನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕಥೆಗೆ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದು ಹೂ ಮೂಸಿ ಮಾಟದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನಾಯಕನನ್ನು ಹಡೆಯುವ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತ, ಭಾಗವತ ಮುಂತಾದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಭೀಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳು ಭೀಮ - ಕೀಚಕ ಭೀಮ - ಹಿಡಿಂಬೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳೂ ರಾಮಾಯಣದ ವಾತಾಪಿ-ಇಲ್ವಲ ಹಾಗೂ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಕಥೆ ಇವುಗಳ ಮಾದರಿಗಳು. (ಹಳೆ ಬೈಬಲ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಿವೆ) ಕರ್ಣನನ್ನು ಹಡೆದ ಕುಂತಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಹೊಳೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡುವ ಕಥೆ(ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಕಥೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಸಂಜೀವಿನಿ, ಅಮೃತ ಗಿಂಡಿ, ಮಾಟದ ಹೀಲಿ ಕುಂಚ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಉಪಯೋಗ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದ ಸತ್ತ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಪಾತಾಳದಿಂದ ಸಂಜೀವಿನಿ ಮಣಿಯನ್ನು ತರುವ ಕಥೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರ್ತಿಸಬಹುದು.

ಸತ್ತ ಅಲ್ಟಿಸ್ಟಿಸಳನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಹಕ್ಕೂಲನನು ಪಾತಾಳದವರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ, ಅವಳನ್ನು ತರುವಂಥ ಸುಖಾಂತ ಕಥೆ (ಯುರಿಪಿಡೊಸನ ನಾಟಕ ಅಲ್ಟಿಸ್ಟಿಸ್) ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಖಾಂತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಓರ್ಫಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಯುರಿದೈಸ್‌ಗಳ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಯುರಿದೈಸಳನ್ನು ಪಾತಾಳದಿಂದ ಕರೆತರುವಾಗ ತಿರುಗಿ ನೋಡಬಾರದೆಂಬ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ, ಯುರಿದೈಸ್‌ಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಓರ್ಫಿಯಸ್‌ನ ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣ ಕಥೆ ದುಃಖಾಂತವಾದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು ದುಃಖಾಂತವಾಗಿರದೆ ಸುಖಾಂತವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಥೆಗಳೂ ಪ್ರಳಯದ ಕಥೆಗಳೂ ಬಹಳ ಉಂಟು. ಅಸತ್ (ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ, chaos) ದಿಂದ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಗ್ರೀಕ್ ಕಥೆಗಳೂ ವೇದ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲವಾದ ಭಾರತೀಯ ಕಥೆಗಳೂ, ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನ ಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ಸ್ಯಾಂಡಿನೇವಿಯಾ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಯೆಮೆರ್ (ಭೂಮಿ)

ದೈತ್ಯನನ್ನು ಮಹಾದೇವ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಭಾರತದ ಹಲವು ಜಾನಪದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಿಂದ ದೇವರು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅನೇಕ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ. ನೋಡಿ (Myths of Middle India - Varir Elvin P. ೧-೯).

ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿನ ಕುಣಿತದ ಹಾಡು ಭೂಮಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪರಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೆಂದಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೇವರು ದಿಂಡರೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರಾಯನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಮುದ್ರವೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಅಮೃತ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಪಡೆದು, ಅಮೃತದ ನೀರನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಬಲದ ಭಾಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನೂ ಎಡಭಾಗದಿಂದ ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಆಮೇಲೆ ಬಸವೇಶನ ರೂಪವನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಬಸವೇಶನು ಒಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಂದನು. ಪಾರಿವಾಳ (ಪರಗೋಳ ಎಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ) ಹಕ್ಕಿಯ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಮಹಾದೇವರಾಯನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಗನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಶುಕ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ರೂಪವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ಮಾಡಿದನು. ವಿಷ್ಣು ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವ ಕೊಟ್ಟನು ಶಿವನು ಅವಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು.

ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಜಾನಪದ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಹೊಸ ವಿವರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನವೀನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಾಡು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುರಾಣ - ವೇದಗಳ ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಯಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳೂ, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಅವರ ಹೆಂಡಂದಿರೂ, ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಗಂಧರ್ವರೂ ರಾಕ್ಷಸರೂ, ಭೂತ - ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ ಈ ಜಾನಪದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಹಸಮಾಡಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹುಡುಗನು ಇಂದ್ರನ ಮಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಯ ಮಗಳನ್ನೂ ಶೇಷನ ಮಗಳನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಕಥೆಯಿದೆ ('ಇಂದ್ರಿಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರೆ', ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತಿ).

ನಮ್ಮ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ "ಕುಂತುಮ್ಮಿಯ ಮಕ್ಕಳು" ಎಂಬ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಜಾನಪದ ಪುರಾಣ ಕಥೆಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ, ಶುಕ್ರ, ಬೆಳ್ಳಿ ಕುಂತಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಗಂಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ಸೂರ್ಯನು, ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ಮೀಯಲು ಹೋದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಂಗಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ,

ಫಲವಾಗಿ ತಾಯಿಯಿಂದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಬೇಕೆಂಬ ಶಾಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಸೂರ್ಯನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ತಂಗಿ ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಮಾಡಿದನೆಂದು ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಮಾನವನು ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ, ಪುರಾಣರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸೊಗಸಾದ ಹಾಡು (ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು - ಹಸ್ತಪ್ರತಿ) ಪುರಾಣ ಕಥೆಯ ರಚನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೆಡಹುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ ಕಪಾಲ ಹಿಡಿದ ಶಿವನ ಬ್ರಹ್ಮ ಹತ್ಯಾದೋಷದ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಆ ಪಾಪದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅದು ಮುಟ್ಟಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೆಂದು ಪುರಾಣ ಕಥೆಯಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಬರುವ ಕರಿನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿನ ನೀರೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಗಂಗೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆವ ಹಳ್ಳಿಗರು ಇದು ಅಣ್ಣ ಸೂರ್ಯನೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಪಾಪದ ಫಲವೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಪುರಾಣ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನವೀನವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಲ್ಲಿ ನವೀನ ಪುರಾಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿಗರು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಲಂಕೆಯ ಲಂಕಾದೇವಿ ಏಳು ಮೆಣಸಿನ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತಿಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ, ಈಭೂಶೈನ (ವಿಭೀಷಣ), ದುಮ್ಮ, ದುಮ್ಮಾಕೃತ್ಯ (ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷ), ಅತಿಕಾಯ (ಅತಿಕಾಯ) ಮಹಾಕಾಯ ಹೀಗೆ ಏಳು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರಂತೆ. ಒಂದು ಮಾವಿನ ಮರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಣ್ಣು, ಎರಡು ಕಾಯಿ ಇದ್ದವು. ರಾವಣನಿಗೆ ಎರಡು ಹಣ್ಣು, ದಶರಥನಿಗೆ ಎರಡು ಕಾಯಿ ಸಿಕ್ಕವು. ರಾವಣನ ಒಂದು ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವಳೇ ಸೀತೆ. ಅವಳಿಂದ ಅನಿಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವಳನ್ನು ಕಡಿದು ತನಗೆ ರಕ್ತದ ಕೊಡವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಒಂದು ಮೊಲವನ್ನು ಕಡಿದು ರಕ್ತವನ್ನು ರಾವಣನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟು) ಸೀತೆಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಅಂಬಿಗನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು, ಗಣಕು (ಜನಕ) ರಾಯನಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ ಸೀತೆ.

ಈ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮದವೆಯಾಗುವ ಪಣದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಭಾರದ ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣ ಎತ್ತಬೇಕು. ಕಲ್ಲಡಕೆ, ಕಲ್ಲ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಮೆಲ್ಲಬೇಕು! ರಾವಣ ಕಲ್ಲಡಕೆ-ಕಲ್ಲ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಮೆಲ್ಲವಾಗ ಅವನ ಹಲ್ಲೇ ಮುರಿದುಹೋಯಿತು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶಂಬುದೈತ್ಯ ಹಿಂದಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಹಿಂಡನ್ನು ಕಡಿದನು. ಆ ದೈತ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಜೈತಿ (ಚಂದ್ರನಖಿ?) ರಾವಣನಿಗೆ ದೂರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ಸೇಡಿಗಾಗಿ ರಾವಣ ರಾಮನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜೈನ ಭಾರತದ ಪ್ರಭಾವ ಕಾಣುತ್ತದೆ

(ರಾವಣ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಕಥೆಯೂ ಇದೆ.).

ಹನುಮಂತ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬಾಳತೋಟ ಎಂದು ತಿನ್ನಲು ಹಾರಿದಾಗ, ಸೂರ್ಯ ಚೂರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದನು. ಬಿದ್ದ ಹನುಮಂತನ ದೇಹವನ್ನು ಮೀನುಗಳು ತಿಂದವು. ಮಗ ಸತ್ತನೆಂದು ಗಾಳಿದೇವರು ಅಡಗಿದ! ಭೀಮನು ಹನುಮನನ್ನು ತಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಅವನ ದೇಹ ಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ!

ರಾಮನು ಸೀತೆಯನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಪಟವನ್ನು ಸೀತೆ ಬರೆದು, ಅದು ಕುಣಿದದ್ದು ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬ ಆನಂದ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯ ಪಾಠಾಂತರ ಜಾನಪದ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ, ಲವ-ಕುಶರು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಜೈನ ರಾಮಾಯಣವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂಥ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ ('ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು' ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.). ಹಳಿ ಹಾಡಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಬಡಿಸುವಾಗ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನೊಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ನೋಡಿದ ಸೀತೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ 'ನಿನ್ನ ಜಾರನನ್ನು ನೋಡುವೆ' ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ರಾಮನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಜಾನಪದ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಥಾವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಗಾಂಧಾರಿಗೆ ನೂರು, ಕುಂತಿಗೆ ಐದು ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾರೆ. (ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮಗನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ). ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಗರ ಮಗಳು ಹಿರಿಯ ಮಗನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದಾಗ ಇರತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಶಯ. ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುರಾಜ ಸಾಯುವಾಗ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ತಾನು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ತಿನ್ನಲು ಹೇಳಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ತಿಂದ ಪಾಂಡವರು ಬಹಳ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪಾಂಡವರು ಕೌರವರನ್ನು ಚಂಡಿನಾಟದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಹಲವು ಕಥೆಗಳು ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹಲವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಕೌರವ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ದ್ರೌಪದಿ ಕೌರವನೊಡನೆ ಜೂಜಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಗೆದ್ದು. ಪಾಂಡವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಕಾಳಿಂಗ ಋಷಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ, ಪಾಂಡವರು ಮಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣನ ಮಗಳು ಗಾಂಧಾರಿ (ಗಂಧಾರಿ) ಕಾಳಿಂಗ ಋಷಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಅಮೃತದ ಗಿಂಡಿಯ ನೀರಿನಿಂದಲೂ ನಾಗಬೆತ್ತ- ಹೀಲಿ ಕುಂಚಗಳಿಂದಲೂ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಅರ್ಜುನನು ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸನ್ಯಾಸಿ ವೇಷ ಧರಿಸಿದ್ದು

ಒಂದು ಹಾಡಿನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮ ಪಾಂಡವರು ಬಡವರೆಂದು, ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಕೌರವರಿಗೆ ಕೊಡಲು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೌರವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

೧೧. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬ

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲೂ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಈ ಸಮಾಜದ ರೀತಿ, ಆಚರಣೆಗಳು ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು ಮಾನವಕುಲ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಈ ಜನಾಂಗ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಈ ಜನಾಂಗವು ಗಿರಿಜನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಸಮಾಜದ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆರ್ಯ ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಪ್ರದಾಯದಗಳ ಸುಂದರ ಸಂಗಮವನ್ನು ನಾವು ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ವೇದದ ಬೆಳಕು-ಕತ್ತಲೆ, ಒಳಿತು-ಕೆಡತುಗಳ ಸಮರವು ಬಲಿಯನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಪುತ್ರನೆಂದು ತುಳುವರು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನರಕಾಸುರನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹತವಾದ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ದೀಪಾವಳಿಯ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಬಲೀಂದ್ರನು ಬೆಳೆಯ, ಧಾನ್ಯದ, ದೇವತೆ (corn spirit)ನರಕಾಸುರನೂ ಭೂಮಿಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ಸಹಸ್ರಬಾಹುಗಳ ವಿಚ್ಛೇದನವು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನರಕಾಸುರನನ್ನು

ಕೊಂದು ಹಾಕಿ, ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಪುರಾತನ (ಪುರಾಣದ) ಕ್ರಮವನ್ನು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಜಗಳವರೂ ಬೂದೆಯ ನೀರನ್ನು ಮೀಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೂದೆಯ ಹಬ್ಬವು ಭೂಮಿ ದೇವತೆಯ ಹಬ್ಬವೂ ಹೌದು.

ಹಬ್ಬದ ಪ್ರಾರಂಭವು ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನದಂದು. ಅಂದರೆ, ಆ ಮರುದಿನ ನೀರನ್ನು ಮೀಯಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುನ್ನಾದಿನ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಸಿರಿವಂತರು ತಾಮ್ರದ ಹಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಬಹುದು. ಬಡವರು ಮಣ್ಣಿನ ಹರಿವೆ(ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆ)ಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀರನ್ನು ತುಂಬುವ ಪದ್ಧತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಹರಿವೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆ ದಿನ ಹೆಂಗಸರು ಬಚ್ಚಲಿನ ಒಲೆಯನ್ನು ಆಕಳಿನ ಸೆಣಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸಿ, ಹರಿವೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹರಿವೆಗೆ ಬಿಳಿ ಶೇಡಿ (ಜೇಡಿ) ಮಣ್ಣನ್ನು ದಪ್ಪವಾಗಿರುವಂತೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಕದಡಿ, ಹರಿವೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾಗಿ ಅದರಿಂದ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಂಢೆ (ಹಿಂಢೆ) ಬಳಿಯೆಂಬ ವನಸ್ಪತಿ ಮೈಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡುಕವಡೀ ಬಳಿಯೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೂರು ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಕಾಯಿಗಳಾಗುವ ಹಿಂಢೆ ಬಳಿ ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕಾಯಿಗಳು ಬಹಳ ಕಹಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಿಗೆ ಕಾಯಿ ಬಿಡುವುದರಿಂದಲೂ ಫಲಭರಿತವಾಗಿರುವ ವನಸ್ಪತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕಾಯಿಬಿಟ್ಟ ಬಳಿಯನ್ನೇ ತಂದು ಹರಿವೆಯ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಫಲ ತಾಂಬೂಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅದರ ಜತೆಗೇ ಹರಿವೆಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅಡಕೆಗೆ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿ, ಬಾಳೆಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಬಳಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸುರಿದು (ಪೋಣಿಸಿ) ಎಲೆ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೂಗಳ ಜಲ್ಲಿ (ಸರ) ಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಈ ಹಿಂಢೆ ಬಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಯೇ ಹರಿವೆಯ ಕಂಠದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾರಿಸಿದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸಾಜು ಅಂದರೆ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಜಾಜು ಕಲ್ಲನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ತೇಯ್ದು ನೀರನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ 'ಹಲಿ', ಅಂದರೆ ಚಿತ್ರ, ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಗೊನೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಧಾನ್ಯದ ತೆನೆಗಳ ಆಕಾರದ ಹಲಿಯನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗೊಣ್ಣೆ ಎಂಬ ಗೆಣಸಿನ ಜಾತಿಯ ಬಳಿಯ ಎಲೆಗಳನ್ನೂ ಶಿಂಢೆ ಬಳಿಯ ಎಲೆಗಳನ್ನೂ ತಿಕ್ಕಿ ಶೇಡಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಈ ರಸದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಸ ಬಿಳಿ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಜಡೆಯ ಹಾಗೆ ಹಗ್ಗ ಹೆಣೆದು ಅದನ್ನು ವರ್ತುಲಾಕಾರಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಇರಿಸಲು ತಳದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದಾದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಇರಿಕೆ' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಲಿ ಬರೆದ ಈ ಜಾಗದ ಮೇಲೆ ಜೋಡು ಕುಡಿ ಬಾಳೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟುರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಶಿಡ್ಡೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ನೀರು ತಾಗದಂತೆ ಬಾಳೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಶಿಡ್ಡೆ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಧಾನ್ಯ ಅಳವ ಪಾತ್ರೆ. ಪ್ರವಾಹಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಅಳವ ಶಿಡ್ಡೆಗಳಿವೆ. ಅವು ಧಾತುವಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು. ಧಾನ್ಯ ಅಳವ ಪಾತ್ರೆ ಮರದ್ದು - ಬಿದಿರಿನಿಂದಲೂ ಮಾಡಿರುವುದುಂಟು. ಶಿಡ್ಡೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಸೇರಿನ ಲೆಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಸೇರು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತೊಲೆಗಳದ್ದು. ಬಾಳೆಯ ಅಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ ಇರಿಕೆ ಇರಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣಿನ ಕರಿಗೆಯನ್ನು (ಕರಗ) ಅಂದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಕರಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ಶೇಡಿಯ ಹಲಿಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಿತ್ರ ಧಾನ್ಯದ ತನೆಯಂತೆಯೂ ಅಡಿಕೆಯ ಗೊನೆಯ (ಎಲೆ ಗೊನೆಯ) ಹೂಗುಚ್ಚ ಅಂದರೆ ಸಿಂಗಾರದಂತೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಮಾಟದ ಕ್ರಮ.

ಕರಿಗೆಯ ಒಳಗೆ ಏಳು ಬಗೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಾವಿನ ಎಲೆ, ಹಲಸಿನ ಎಲೆ, ಅತ್ತಿ ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ ಮರದ ಎಲೆ, ಆಲದ ಎಲೆ, ತೆಂಗಿನ ಗರಿಗಳ ಎಲೆ, ಅಶ್ವತ್ಥದ ಎಲೆ ಇವನ್ನು ಹಾಕಿ ಜೊತೆಗೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಪಾತ್ರೆಯ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯನ್ನು ಸುಲಿಯದೆ ಇದ್ದ ಕಾಯನ್ನಾದರೂ ಮಡಗುತ್ತಾರೆ. ಸುಲಿಯದ ಕಾಯಿಯ ಮೇಲೂ ಹಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬಲೀಂದ್ರನ ಪ್ರತೀಕ. ಕರಿಗೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ತಾಲೀಸರವನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ, ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಮಣಿಸರವನ್ನಾಗಲಿ, ನೇವಾಳವನ್ನಾಗಲಿ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಣಿಸರ ಸಣ್ಣ ಗಾಜಿನ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿದ ಸರ.

ಇನ್ನೊಂದು ಕರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ನಾಲ್ಕು ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯ ನಾಣ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಹಾಕಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪಾತ್ರೆಯ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಅನಂತರ ತೆಗೆದು ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಕ್ಕಿರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟು ಮರುದಿನ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮುನ್ನಾ ದಿನ ಮಾಡಿದ್ದ ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟಿನೊಡನೆ ಬೂದೆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಬಲೀಂದ್ರನ ಮುಂದೆ ಒಡದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹರೆದು ಹಾಕಿ ಮೊಗೆಕಾಯಿ ಹೋಳನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಅರಿಸಿನ ಗಿಡದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಡುಬುಕಟ್ಟಿ ಬೇಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೂದೆಯ ದಿನ ಮೈಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮೀಯುತ್ತಾರೆ. ಬೂದೆಯ ದಿನ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ, ಪಾಡ್ಯ ಮೂರು

ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬಲೀಂದ್ರನಿಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಲೀಂದ್ರನ ಮುಂದೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಮೂರನೆಯ ದಿನವೂ ಬಲೀಂದ್ರನ ನೈವೇದ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಉಣ್ಣುವದು ಎಂದರೆ ಒಪ್ಪೊತ್ತು ಉಟ ಎಂದು ಬೆಣತಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನವನ್ನೂ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಪಾಯಸವನ್ನೂ ಬಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಲೀಂದ್ರನ ಪೂಜೆ, ನೈವೇದ್ಯ ಆದಮೇಲೆ ಈ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅನಂತರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಗೌಡನ ಮಗನು ಒಂದೇ ಆರತಿ ಹರಿವಾಣ ತಕ್ಕೊಂಡು ಇಡೀ ಊರನ್ನೂ ತಿರುಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗಬೇಕು. ಮಣ್ಣಿನ ಹಣತೆ ಇಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ, ಬತ್ತಿ ಇಟ್ಟು ಆರತಿಯ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿರಬೇಕು. ಮೊದಲನೇ ದಿನ ಐದು ಹಣತೆ, ಮುಂದೆ ಏಳು ಹಣತೆ ಇಟ್ಟು ದೀಪಗಳ ಆರತಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬೇಕು.

ಆರತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ ಹುಡುಗರು ಅಡಗಿದ್ದು ಹಿಂಡ್ಲಕಾಯಿಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂಡ್ಲ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ, ಅವುಗಳ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಳ್ಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಒಳಗಿನ ಬೀಜಗಳು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಗಿದಾಗ ಈ ಕಾಯಿಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಎರಡನೇ ದಿನ ಹಿಂಡ್ಲ ಕಾಯಿಗಳಿಂದ ಆರತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಏಳು ಹಿಂಡ್ಲ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಡಿಗಳನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದು ಒಣಗಿಸಿ, ಅಂದರೆ ಬಿಸಿಮಾಡಿ, ತಿರುಳು ತೆಗೆದೊಗೆದು, ಆ ಕಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಎಣ್ಣೆ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಸೊಲಿಗೆ ಅಂದರೆ, ಅಂದಾಜು ಮೂರು ಔನ್ಸ್ ಎಣ್ಣೆಯಂತೆ ಶೇಖರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಣ್ಣೆಯ ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂಡ್ಲ ಹಣತೆಗಳಿಗೆ ಬತ್ತಿ ಹಾಕಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಮೂರು ದಿನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಈ ಆರತಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಜಾತಿಯ ಮನೆ ಮನೆಯ ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯ ಮುಂದೆ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಆರತಿ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಿಲ್ಲಿಯ ಬದಲು ಹತ್ತು ಪೈಸೆ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿದ ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಡಗುತ್ತಾರೆ. ಹರಿವಾಣವನ್ನು ಮಾವಿನ ಹಲಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತೇಯ್ಡು ಸಿರಿಗಂಧದ ಪೊಟ್ಟಣವೂ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಆ ವರ್ಷ ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ಮದುಮಕ್ಕಳು ಬಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಈ ಆರತಿ ತಂದವರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೂ ಹಿರಿಯರೂ ತಲೆಗೆ ಪಂಜಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಆರತಿಯೊಡನೆ

ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಶುಭಕಾರ್ಯ ಬಕ್ಕ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಒಂಟಿ ಸಂಸಾರ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದವರಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಿಂದೆ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಜಾತಿಯ ಒಕ್ಕಟ್ಟು, ಸಾಮೂಹಿಕ ಜೀವನದ ಕ್ರಮವು ಈ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಗೌಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಬಲೀಂದ್ರ ರಾಯನ ಮುಂದೆ ಕೆಳಗಿನ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ.

ಅರುತಿ ಮಾಡೀ ಮಡಗಿತ್ತ || ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಲೇ(ಳೇ),
ಬೆಲ್ಲೇ (ಳ್ಳೇ) ಹರಬಣದಲ್ಲಿ ಮಡಗೀರೇ |
ಹಣುತಿಗಿಗೊಂದೇ ನೆಣೆಯೆ ಮಡಗೀರೇ ||

'ನೆಣೆ' ಅಂದರೆ ಆರತಿಯ ಬತ್ತಿ. ಆರತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗುವಾಗ ಸಂಗಡಿಗರು ಜಾಗಟೆಯನ್ನೂ ದೋಳನ್ನೂ (ಡೊಳ್ಳನ್ನೂ) ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹರಿವಾಣ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೊದಲು ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅನಂತರ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಬೇಕು. ದೇವರ ಮನೆ(ಕೋಣೆ)ಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮನೆ ದೇವರಿಗೂ ಬಲೀಂದ್ರ ರಾಯನಿಗೂ ಆರತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಆರತಿಯ ಹರಿವಾಣವನ್ನು ದೇವರ ಮುಂದೆ ಇಡಬೇಕು.

ಮೊದಲು ಊರಿನ ಮುಖ್ಯಗೌಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆರತಿ ಮುಗಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಊರಿನ ಈ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಈ ರೀತಿ ಆರತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಗೌಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆರತಿಯ ಜತೆಗೆ ಮನೆ ಮನೆ ತಿರುಗಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಬ್ಬದ ಕಡೆಯ ದಿನ ಒಂದು ಶಿಡ್ಡೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ, ಹಣತೆಯ ಆಕಾರದ ಆರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಿನೊಡನೆ ಈ ಹಿಟ್ಟಿನ ಆರತಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಗಂಟಿಗೆ ಅಂದರೆ, ಗೋರಂಟಿಯ ಹೂ-ಮೊಗ್ಗಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಿಗಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಈ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಟ್ಟಿನಾರತಿಗಳ ಬದಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿ ಅಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಐದು ಆರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಡುವೆ ಅರಿವೆಯನ್ನು ಕೋಲುಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿ ಈ ದೀಪಗಳ ಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿಸಿ ತೆಗೆದು ಈ ಹಿಟ್ಟಿನಾರತಿಗಳ ಒಳಗೆ ಹುಗಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮುಖ್ಯ ಗೌಡನ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಈ ಆರತಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಬೇಕಾದಾಗ ಇವುಗಳಿಗೆ

ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಲು ಎಣ್ಣೆ ಚಂಬನ್ನು ಹಿಡಿದವನು ಈ ಹುಡುಗರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂರು ದಿನ ಆರತಿ ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ಮುಖ್ಯಗೌಡನಿಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಳಿಯಂದಿರು ಬಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆರತಿಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಹಾಕುವುದುಂಟು.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಳಿದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಈ ಗೌಡನು ಮನೆದೇವರಿಗೆ ಹಚ್ಚುವ ದೀಪಕ್ಕೆ ಬಳಸಬಹುದು. ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಪೇಟೆಗೆ ಬಂದು ಮೀನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೀನು ಪಾಲಿಗೆ ಬನ್ನಿರೋ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಮನೆಯ ಪಾಲನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೌಡನು ಆ ಉಳಿದ ಮನೆಗಳ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೀನುಗಳ ಪಾಲುಮಾಡಿ ಹಂಚುತ್ತಾನೆ.

ಬೂದೆ ನೀರನ್ನು ತುಂಬುವ ದಿನ, ಬೂದೆ ದಿನ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ, ಹಬ್ಬದ ಪಾಡ್ಯ ಮತ್ತು ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನ ಕಳಿಸುವ ದಿನ, ಹೀಗೆ ಐದು ದಿನ ಈ ಹಬ್ಬದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಕಳಿಸುವ ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾನೆ ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಹಡೆಗೆ ಕಳಿಸುವದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಡೆ ಎಂಬುದು ಪಡೆ , ಪೊಡೆ ಅಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದ್ದು, ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅಂದರೆ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವುದೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿರಬಹುದು.

ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬದ ಅಂದರೆ ಪಾಡ್ಯದ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಬುತ್ತಿಯ ಕೂಳನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಕೊರೆದು, ಮೆಣಸು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತುರಿ, ಬೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ತಾಳಿಸಿ ಪಲ್ಯದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಇಡಬೇಕು. ಒಂದು ಶಿಡ್ಡೆ ಅಕ್ಕಿ ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನ ಮಾಡಿ, ಮೊಗೆಕಾಯಿಯ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಸಹ ಮಾಡಿ ಬುತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಡ್ಲಿಯನ್ನು ಬುತ್ತಿ ಕೂಳಿನೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿಡುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು ಬಾಳೆ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಕೊಡಿಬಾಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮನೆದೇವರಿಗೊಂದು ಎಡೆ ಅಂದರೆ ಇಡುವ ನೈವೇದ್ಯ ಮತ್ತು ಬಲೀಂದ್ರನಿಗೆ ಒಂದು ಎಡೆ ಎಂದು ಎರಡು ಎಡೆಗಳನ್ನು ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೇ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹೆಂಗಸರೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಲೀಂದ್ರನ ನೈವೇದ್ಯದ ಉಟವನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದನಗಳಿಗೆ ಶಿಡ್ಡೆಯಿಂದ ಅದ್ದಿದ ಜೇಡಿನೀರಿನ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿ ಕೋಡುಗಳಿಗೆ ಅಡಿಕೆಕೊನೆ ಗುಚ್ಚ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಬೆತ್ತಕ್ಕೆ ಜೇಡಿನೀರನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಮೈಮೇಲೆ ಒತ್ತಿ ಬಿಳಿಗೆರೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲೂಬಹುದು. ಬಲೀಂದ್ರನ ಮುಂದೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆದು

ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಬಂದು ದನಗಳ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಹಣೆಗೆ ಕುಂತುಮ ಕಡಿಗಳನ್ನು ಹೆಂಗಸರೇ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಎತ್ತಿನ ತಲೆಗೆ ತೆಂಗಿನೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕದಿದ್ದರೆ, ಬಲೀಂದ್ರನು ತನ್ನ ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಬಂದು ದಾಬನ್ನು ಕಳಚಿ ದನಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡುವಾಗ, ಡೋಲು ಜಾಗಟೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿರಲು, 'ಹೊಂಡೆ ಹೋಂಡೆ ' ಗೋಯ್ಡು ಗೋಯ್ಡು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. 'ಹೊಡೆ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೋಂಡೆ ಎಂಬ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಹೊಡೆದಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ನೆನಪನ್ನು ಹೊತ್ತಿದೆ. ಗೋಯ್ಡು, ತಿರುಪತಿಯ ಗೋವಿಂದನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಗ್ರಾಮ್ಯರೂಪ.

ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಸೊಪ್ಪಿನ (ಎಲೆಗಳ) ಮೇಲೋಗರವನ್ನೂ ಎಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪ ಇಲ್ಲವೇ ಹಾಲನ್ನೂ ಮೊಗಕಾಯಿಯ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯನ್ನೂ ಇಡ್ಲಿಯನ್ನೂ ವಡೆಗಳನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಡೆ (ಊಟ)ಯನ್ನು ಬೆಕ್ಕು, ಇಲಿ ತಿನ್ನಕೂಡದು.

ಬಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮೋರೆ ತೊಳೆದು ತುಳಸಿಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಹಣತೆಗೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಗೂ ಬತ್ತಿ ಹಾಕಿ ಮಡಗಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಮನೆದೇವರ ಮುಂದೆ ಸಹ ಒಳಗೆ ಹಣತೆಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಕನನ್ನಾಗಲಿ ತೆಂಗಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನು ಜಾಗಟೆ ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತಾಳ ತೊಟ್ಟು ಬಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತೆಂಗಿ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕನು ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಚೊಬ್ಬೆ ಅಂದರೆ ಬಿದಿರಿನ ಸಣ್ಣ ಬುಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಗೋಯ್ಡು , ಗೋಯ್ಡು, ಗೊಯ್ಡಾ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ತಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ತುಳಸಿಯ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬಲಬದಿಯಿಂದ ತುಳಸಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ, ಎಡಬದಿಗೆ ಬಂದು ಐದುಸಲ ಹೀಗೆ ತಿರುಗಿ, 'ಹೊಂಡೆ, ಗೋಯ್ಡು' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಡಬೇಕು.

ಬುತ್ತಿ ಚೊಬ್ಬೆಯನ್ನು ಹೆಂಗಸರು ದೇವರ ಮುಂದೆ ತಂದು ಇಡುತ್ತಾರೆ, ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮಣಿಸರ ತೆಗೆದು ಬಲೀಂದ್ರನ ಸ್ಥಾನದ ಕರಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಿಯ ಎಡೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಕ್ಕಿ ತೆಗೆದು ಹಣೆಗೆ ಅಕ್ಷತೆ ಇಡಬೇಕು.

ಬುತ್ತಿಚೊಬ್ಬೆಯ ಅನ್ನ-ಮೇಲೋಗರಗಳನ್ನು ಪಾಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಕ್ಕ-ತೆಂಗಿಯರು ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ. ಕರಿಗೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಹೂ, ಮಣಿಸರ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ಮಣಿಸರಗಳನ್ನು ಮರುದಿನ ಹೆಂಗಸರು ಕೊರಳಿಗೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಬೂದೆ ಹೊಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಗೆರಸಿ (ಮೊರ) ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರೇ ಹೊಯ್ಯಬೇಕು. ಇಲಿ, ಕೋಳಿ (ಯಾವುದೇ)

ಪ್ರಾಣಿ ತಿನ್ನದಂತೆ ಮುಚ್ಚಿ ಇಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅದರ ಅರ್ಥ. ಹೊಲಿ ಹೊಸಬೆಳೆಯ ಅಕ್ಕಿ.

- ಡಾ. ಬಿ. ಬಿ. ಹೆಂಡಿ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥ 'ವಂದನೆ'ಯಲ್ಲಿ (ಸಂ. ಡಾ. ಶಶಿಕಲಾ ಮೊಲ್ಲಿ. ಡಾ. ಬಿ.ಬಿ. ಹೆಂಡಿ ಅಭಿನಂದನಾ ಸಮಿತಿ ಕಲಬುರ್ಗಿ) ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೧೨. ಗೊಂಡರ ಹೋಳಿಮಕ್ಕಳ ಕುಣಿತ

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಗೊಂಡರು ತುಂಬಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವರೆಂಬುದು ಅವರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಸುಗ್ಗಿ ಕೋಲಾಟಗಳು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ತಲೆ ತುರಾಯಿ, ಕಿರೀಟ, ಪೊಗಡೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಗಾರರು ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆಯವರು ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಣಿತ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೊಂಡರು ಮಾತ್ರ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೋಳಿ ಮಕ್ಕಳ ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಢಕ್ಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಟಕಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಹರಿದು ಭಟಕಳದ ಹತ್ತಿರ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಕೂಡುವ ವೆಂಕಟಾಪುರ ಹೊಳೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಗೊಂಡರಲ್ಲಿ ಈ ಕುಣಿತ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನೆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ (ಮಾಗಿ ತಿಂಗಳು) ಕೋಗತಿಕಟ್ಟೆಯ ಮಾಸ್ತಿದೇವತೆಯ ಹಬ್ಬವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಹಬ್ಬದ ಅನಂತರ ಢಕ್ಕೆ ಬಡಿಯಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಕಾಮನ

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ವರೆಗೆ ಢಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೊಂಡರು ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿವಸ ಈ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಒಂದೇ ದಿನ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮೂರು ದಿವಸ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೇ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೋಳಿ ಮಕ್ಕಳ ವೇಷಭೂಷಣ ಅವರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ರುಮಾಲು ಅಬ್ಬಲಿ, ಸಿಂಗಾರ, ಗೋವೆ ಸಂಪಿಗೆ ಹೂಗಳ ಸರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಹೆಗಲಿಗೆ ಮೈಗೆ ವಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಮೈಗೆ ಬನೀನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಉಡುದಾರ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಕೆಂಪುಸೀರೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಿಳಿಯ ಮುಂಡನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಈಗ ಚಡ್ಡಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಮಣಿ ಸರ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸರಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ಗುಂಡಿಗಳು, ಮಧ್ಯ ಮಣಿಗಳು ಚಿನ್ನದ ಪದಕ ಇರುತ್ತವೆ.

ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೈಗೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಳೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲವರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಾಳ ಹಿಡಿದು ಕುಣಿವಾಗ ತಾಳ ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಢಕ್ಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಢಕ್ಕೆಯನ್ನು ಕುಣಿಯುವಾಗ ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ರುಮಸಾಲೆ ಹಾಕುತ್ತ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿಯುವದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ. ನಡುವೆ ಒಂದು ಕಂದೀಲನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆಸುಪಾಸಿನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಊರಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಾದ ಅನಂತರ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ರುಮಸಾಲೆ ಕುಣಿತ ಮಾಡುವಾಗ, “ರುಮಸಾಲೆಣಿರೋ ಇದ ತಾಳ ಮಣಿರೊ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಮಾಸ್ತಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿದು ಆಮೇಲೆ ಹಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅವಭ್ರತ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಕುಣಿತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ “ಕೀ ಕೀ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಇಬ್ಬರು ಕಾಮರೂ ಹಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಅಂಗಿಯನ್ನೂ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಪ್ಯಾಂಟು ಪೈಜಾಮವನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅಂಗಿಗೂ ಪೈಜಾಮಿಗೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಬದಿ ಒಂದೆರಡು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಒಂದು ಇಂಚಿನಷ್ಟು ಅಡ್ಡೆಡ್ಡಲಾದ ಎಳೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಪ್ಯಾಂಟು ಪೈಜಾಮದ ಕಾಲಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸವುರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೋಳಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಮರ ಮುಖವಾಡ ವಸ್ತ್ರದ್ದು. ನೋಡಲು ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ರಂಧ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮೂಗಿಗೆ ಉಸುರಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ರಂಧ್ರವಿದ್ದು ಮೂಗಿನ

ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದು ಅದು ತುದಿ ಇಳಿಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಹಣೆಯ ಮೇಲೂ ಮೂಗಿನ ಕೆಳಗೂ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ೧/೩ ಇಂಚಿನಷ್ಟು ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಗೆರೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಮುಖವಾಡಕ್ಕೆ ಗಡ್ಡದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಗಡ್ಡ ಎದೆಯ ಕೆಳಗೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಮುಖವಾಡ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣದ ಅರಿವೆಯ ರೇಖೆಗಳಿವೆ. ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಮೋರೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಟಕಳ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾರುಕೇರಿಯ ಕಾಮರ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಬದಿ ಗರಗಸದ ಹಲ್ಲಿನಾಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮಾರು ಕಾಮನ ಜಲ್ಲು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಡಿಲ್ ಗ್ರಾಮದ ಕಾಮರ ಹತ್ತರ ನುಣುಪಾದ ಉದ್ದ ಕೋಲು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಹ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿರುತ್ತಾರೆ. ಢಕ್ಕೆಯ ಮರದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಳದಿ, ಕೆಂಪು ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೋಳಿ ಕಾಮರ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಅವರ ನಡುಮಧ್ಯದಿಂದ ಹೊರತು ಹಗ್ಗದಂತೆ ಹೊಸೆದು ಅವರ ಜನನೇಂದ್ರಿಯದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೇಣು ಇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಹುರಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಕಾಮನ ವೇಷಧಾರಿ ಅದು “ತುಣ್ಣೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಕಾಮನ ಪಾತ್ರವನ್ನೇ ಈ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲೂ ಅಭಿನಯಿಸುವರೆಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಹೋಳಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಕುಣಿತ ಮುಗಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಢಕ್ಕೆಯ ಬಡಿತದ ರೀತಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಈ ಕಾಮಂದಿರು ಬಂದು ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತದ ಹನುಮಂತನ ಪಾತ್ರಧಾರಿಯಂತೆ ಈ ಕಾಮಂದಿರೂ ಇತರ ಕುಣಿತದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಕುಣಿಯಲು ಹೋಗುವಾಗ “ದುಮಸೋಲೆ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಢಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಯ ಕಟ್ಟೆ ಯ ಹತ್ತರ ನಡುವೆ ಕಂದಿಲು ದೀಪ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುತ್ತಲೂ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕೃಚ್ಚಿತ್ತಾಗಿ ಹಗಲಿಗೆ ಸಹ ಕುಣಿಯುವುದುಂಟು.

ನಾನು ನೋಡಿದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕುಣಿತಗಳ ಸ್ಥೂಲ ರೂಪುರೇಷೆ ಕೊಡಬಹುದು. ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾಗಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದವರು ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ನೋಡಿದ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಜನರು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾರುತ್ತ ಹಾರುತ್ತ ಬಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗಿ ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಹಿಂದೆ ಜಗ್ಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಬಾಗಿಯೂ

ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. “ಟಂಡುಲಂ, ಟಂಡುಲಂ” ಎಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುವಂತೆ ಢಕ್ಕೆಯ ಬಡಿತ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಇನ್ನೊಂದು ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೨ ಜನರು ಅವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಜನರು ಒಂದು ಅರ್ಧ ವರ್ತುಲವಾಗಿ ಒಂದು ಬದಿ ತಿರುಗಿದರೆ ಇನ್ನರ್ಧ ಜನರು ಅರ್ಧ ವರ್ತುಲವಾಗಿ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತು ಕುಣಿಯುತ್ತ ಟಂಡುಲಂ ಟಂಡುಲಂ ಟಂಡುಲಂ ಎಂದು ಢಕ್ಕೆಯ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರನೆಯ ಗಟ್ಟಿನ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಈಚೆಯೂ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೆತ್ತಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಢಕ್ಕೆಯ ಶಬ್ದ ‘ತಂಡತ್ ತಂಡತ್ ತಂಡತ್ ‘ ಎಂಬಂತೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ವರ್ತುಲವನ್ನು ಮುರಿದು ಓಡುವಾಗ ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ತಿರುಗಿ (ಪರಸ್ಪರ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು) ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬೇರೆಯವನ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗುವಾಗ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಎದುರು ಕುಣಿದವರು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ಬೇರೊಬ್ಬನ ಎದುರು ಕುಣಿದು ಕುಣಿದ ಸರಪಳಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾ ತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ನೃತ್ಯ ಹೊಗಳಿಕೆಯದು. ಇದು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದು. ನಿಂತುಕೊಂಡೆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಹೊಗಳಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಜಮಾನನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯ ಗೊಂಡನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು, ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವವನದು ಹೊಗಳಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಊರ ಹೋಳಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿ ಯಜಮಾನನನ್ನ ಕರೆದು ಹೊಗಳಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಯಜಮಾರನು ಕೊಟ್ಟ ಉಡುಗೊರೆ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು “ಬಾಗ್ಲದಲ್ಲಿರುವ ಚೊಳಚಮ್ಮನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಗಿರಾಮದೇವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಗಣಪತಿ ದೇವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಈ ಊರನ್ ಹೋಳಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಟ್ಟು ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ನಮ್ಮ ಮಾದೇವಿ ಪಾದಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಬರು ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ದತ್ತು ಅಂತ ಹೊಗಳಿ ಹೇಳುವವ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತದ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ಹೋಳಿ ಮಕ್ಕಳು (ಮುಖ್ಯ ಗೊಂಡನ ಮನೆಯ ಮಡಿ ಬಿಚ್ಚುವ ಮಾವಿನ ಮರ ಎಂತ ಇರುತ್ತದೆ) ಮಾವಿನ ಮರದ ಹತ್ತಿರ ಸುಗ್ಗಿ ವೇಷ ಕಳಚುತ್ತಾರೆ. ಹೂಗಳನ್ನು ಮರಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಗೊಂಡರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಅನಂತರ ಹಳಬು ಸುಡುವದು ಎಂಬ ಕುರಿತು ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯ ಹೇಳಿಯಾಗಿದೆ. ಕುಣಿತದವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯವರೂ ಹಳಬನ್ನು ಸುಡುವರೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

೧೩. ಉಪ್ಪಾರರ ಮದುವೆ (ಹಿಂದಿನ ಕ್ರಮ)

ಉಪ್ಪಾರರ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಪ್ರಾಯ ೧೦ ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲು ಗಂಡಿನ ಪ್ರಾಯ ೨೦ ವರ್ಷದ ಮೊದಲು ಲಗ್ನ ಮಾಡುವ ರೂಢಿ. ಈ ಸಮಯ ಬಂದೊಡನೆ ಅವರವರ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು ಅವರವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾದೊಡನೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುವುದು. ಇದನ್ನು ನಂಬಿಗೆ ಎನ್ನುವರು.

ನಂಬಿಗೆ :

ಈ ದಿನ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರು ಅವರವರೊಳಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಈ ದಿನ ಖಂಡಿತವಾಗುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಗೆಯಿಂದ ೧-೨ ದಿನಗಳ ಮೊದಲು ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರು ೫-೫ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಲ ಮರಕ್ಕೆ ಗುರು ಗದ್ದಿಗೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಅವರವರು ನಂಬಿದ ದೈವ ದೇವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ ಹೂಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಕೊಡುವರು. ದೇವರಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ನೋಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಈ ಪೂಜಾ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರಿದ್ದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪ್ರಸಾದ ನೋಡುವಾಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಬರುವುದೇ ರೂಢಿ (ಭಟ್ಟರ ಕೈ ಚಳಕದಿಂದ!) ಭಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಶಕುನ

ಸಾರಾವಳಿ (ಇಬ್ಬರ ಕೂಟ) ನೋಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಇದು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿ ಮೇಳಾ ಮೇಳಿ ಸರಿ ಎಂದು ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿಯೇ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಡೆಯರ ಮನೆ ಖಾಯಮ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಪಟ್ಟಿ (ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ) ಯನ್ನು ಒಡೆಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯ ಮೊದಲೇ ಸೂಚನೆ ಬಂದುದರಿಂದ ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟ ನತ್ತು (ಮೂಗುತಿ), ಹತ್ತು ಕಾಯಿ, ಒಂದು ಸಿದ್ದೆ (೨ ತಟ್ಟೆ) ತೆಂಗಿನೆಣ್ಣೆ, ಒಂದು ಸೀರೆ ಕೊಡುವರು. ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಶುಭ ಹಾರೈಸುವರು. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಒಡೆಯರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತೆರಳುವರು. ಕಾಯಿ ದೈವದ ದೇವರಿಗೂ ಪಾಯಸಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ನತ್ತು ಅದೇ ದಿನ ಮೂಗಿಗೆ ಧರಿಸುವಳು.

ಒಡೆಯರ ಮನೆ ಕಾಯಮ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕುಟುಂಬದ ಗಂಡಾದರೆ, ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರು ನಂಬಿಗೆಯ ಮೊದಲೇ ಒಡೆಯರಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಒಡೆಯರ ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೋಗುವರು. ಈ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರು ಒಂದು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿ, ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ಲಗ್ನದ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವರು. ಸಂಪೂರ್ಣ ವೆಚ್ಚ ಕೊಡುವುದೂ ಇದೆ.

ನಂಬಿಗೆಯ ದಿನ ಮಾತು-ಕತೆ ನಡೆಯುವುದರ ಮೊದಲೊಂದು ಲಗ್ನ ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗೌಡ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮತ್ತು ಕೂಡಗಿದಾರರಿರಲೇ ಬೇಕು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಗೈರು ಹಾಜರಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯದ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಸಮರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಇವರೇ ಲಗ್ನದ ಮುಂದಾಳುಗಳು (ಪುರೋಹಿತರಿದ್ದಂತೆ) ಸಮಸ್ಯೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದರೆ ಇವರ ತೀರ್ಪೆ ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಧಾರ. ಇವರಿಗೆ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಗೌರವಿಸುವರು. ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯವಾದೊಡನೆ ಎಲ್ಲರ ಸಮಕ್ಷಮ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಪಟ್ಟಿ ವಿನಿಮಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯ ತಂದೆಯಂದಿರು (ತಂದೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೋದರ ಮಾವ) ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಅಡಿಕೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆಂದು ಐದು ಸಾರಿ ಅವರವರೊಳಗೆ ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವರು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯ ಗೌಡ ಈ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಂದ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ಒಕ್ಕೂರಲಿನ ಕೂಗು ಕೇಳುವುದು.

ಈ ದಿನ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ಜನರು (ಗಂಡಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿ, ಮಾವ ಮತ್ತು ಅತ್ತೆ, ಅಕ್ಕ ಮತ್ತು ಭಾವ, ಗೌಡ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಕೂಡಗಿದಾರ), ಗಂಡಿನ ಭಾವನೆ

ತೆತ್ತಗಾರ(ಮುಂದಾಳು), ಅವನ ಹೆಂಡತಿ (ಗಂಡಿನ ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿ) ತೆತ್ತಗಾರ್ತಿ. ಭಾವನ ಸ್ಥಾನ ಹಿರಿದು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಇವರು ಬಂದೊಡನೆ (ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಒಡೆಯರು ಕೊಟ್ಟ ಸೀರೆ ಉಡಿಸಿ, ಮೂಗುತಿ ಇಟ್ಟು, ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಮಣೆ ಹಾಕಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವರು). ತೆತ್ತಗಾರ್ತಿ ಬಂದವಳು ಹೂ ಮತ್ತು ಹೂವಿನ ಕೊನೆ, ಕಾಲುಂಗುರ, ಕೈ ಉಂಗುರ (ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು) ಹಿಡಿದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಎದುರಿಟ್ಟಿರುವ ಶೇಷ (ಅಕ್ಷತೆ) ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಕೊನೆ, ಹೂ ಇಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೈಗೆ ಉಂಗುರ ಮತ್ತು ಕಾಲಿಗೆ ಉಂಗುರ ತೊಡಿಸಿ ಹೂವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಳು. ಉಳಿದ ಹೂ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು.

ಹೆಣ್ಣು ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ (ಬೊಗಸೆ) ತೆಗೆದು ೩ ಸಾರಿ ಗಂಡಿನ ತೆತ್ತಗಾರನ ಶಾಲಿನ ಸೆರಗಿನೊಳಗೆ ಹಾಕುವಳು. ಹೂವಿನ (ಸಿಂಗಾರ) ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೂವನ್ನೂ ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ಹಾಕುವಳು. ತೆತ್ತಗಾರನು ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವ ಅಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಹೂವನ್ನು ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಚಪ್ಪರದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಡುವನು. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಐದು ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಆರತಿ ಮಾಡುವರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಹಿ ಊಟವಿದೆ. ಊಟದ ನಂತರ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತೆತ್ತಗಾರ ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ತನ್ನ ಶಾಲಿನ ಗಂಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಗಂಡಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಗಂಡನ್ನು ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟಿಯ ಎದುರು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತೆತ್ತಗಾರ ತಂದಿರುವ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಗಂಡಿನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಸಾರಿ ಹಾಕಿ ಹೂ ಕೊಡುವನು. ಆ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಲಗ್ನ ಆಗುವ ಗಂಡು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬಾರದು. ನಿಧ್ರೆ ಮಾಡಬಾರದು (ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕನಸು ಬೀಳಬಾರದೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ - ಮರುದಿನವೇ ಧಾರೆ (ಲಗ್ನ)).

ಧಾರೆ

(ಲಗ್ನ) ಹೊರ ಮಾಲೆ ಎನ್ನುವರು. ಧಾರೆಯ ದಿನ ಮಹೂರ್ತದ ಮೊದಲು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಳಮೀಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದೆ (ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಇದೇ ದಿನ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮಾಡುವರು) ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯ ಚಪ್ಪರದ ಹೊರಗೆ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಬಳಮೀಸುವ ಚಪ್ಪರ ಮಾಡುವರು. ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಐದು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ನಾಲ್ಕು ಬಿದಿರು ಕೋಲಿನಿಂದ ಚೌಕ ಅಥವಾ ಆಯತಾಕಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವರು. ೪x೪ ಅಥವಾ ೪x೫ ಅಡಿ ಒಳಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೋಲಿನ ತುದಿಗೆ ಮಾವಿನ ಹಲಸಿನ ಮತ್ತು ಹಾಳೆಯ ಮರದ ಎಲೆಯ ಸಾಲು ಈ ಚಪ್ಪರದ ಒಳಗೆ ಒಂದು ಗೋರಿ. (ಗೋರಿ ಎಂದರೆ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಡೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಸಮತಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಆರು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ನಾಲ್ಕು ಬದಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊತಿರುವ ಮರದ ತುಂಡು) ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ (ಮುಷ್ಠಿ) ಮಣ್ಣು, ಒಂದು ದೊಂದಿ ಹಚ್ಚಿಡಬೇಕು. ಒಂದು

ತಂಬಿಗೆ ನೀರು ಇಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಈ ಚಪ್ಪರದ ಎದುರು ಮಣೆ ಹಾಕಿ ಕುಳಿರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿ (ಲಗ್ನವಾಗಿರುವವರು) ಒಂದು ಬಟ್ಟಲನ್ನು ನೀರು ತುಂಬಿರುವ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರದಿಯಂತೆ ಚಪ್ಪರದ ಎದುರು ಮಣೆ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಕ್ಕ ಹಿಡಿದಿರುವ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮುತ್ತೈದೆಯೂ ಚಪ್ಪರದ ಹೊರ ಸುತ್ತಲಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ೫-೫ ಸಾರಿ ನೀರು ಬಿಡುವರು. ೯ ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರ ಸರದಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಲೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟಲು ಹಿಡಿದವಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಣೆಯಿಂದ ಏಳಲು ಹೇಳಿ ಅದೇ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆ ಮುತ್ತೈದೆಯರೇ ಸರದಿಯಂತೆ ಮೂರು ಮೂರು ಸಾರಿ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಿಡುವರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಬಿಸಿ ನೀರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಶೀರೆ (ಧಾರೆ ಶೀರೆ) ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಉಳಿದ ಹೆಂಗಸರು ಅವಳನ್ನು ಮದುಮಗಳಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಗಂಡಿನ ಮನೆ ದಿಬ್ಬಣ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವರು.

ಇದೇ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಬಳಮೀಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡುವರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಡಿಸಿ ರುಮಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಸಿಂಗಾರ ಹೂವಿನ ಬಾಸಿಂಗ್ ಕಟ್ಟಿ ಮದುಮಗನ ತಯಾರಿಯಾಗುವುದು. ಮನೆಯವರು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೊಡಗೂಡಿ ಎರಡು ಜೊತೆ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರೊಡಗೂಡಿ ಗರ್ನಾಲು ಆಗಾಗ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಿಂದ ದಿಬ್ಬಣ ಹೊರಡುವರು. (ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಲಗ್ನವಾಗುವ ರೂಢಿ) ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರೆಗೂ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲೇ ದಿಬ್ಬಣ ಸಾಗುವುದು. ಎರಡು ಜನ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರು ಒಂದೇ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ತಲೆಗೆ ತಲೆತಾಗಿಸಿ ಜೋಡಿಯಿಂದ ಸಾಗುವರು. ಎರಡು ಜನ ಹೆಂಗಸರು ಶೋಭಾನೆ ಹೇಳುವವರೂ ತಲೆಗೆ ತಲೆತಾಗಿಸಿ ಒಂದೇ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿರವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವರು.

ಮದುಮಗನು ಕೊರಳಿಗೆ ಉದ್ದವಾದ ಶಾಲನ್ನು ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಆಡಿದೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಟುವಾಲು ಹಿಡಿದು ಸಾಗುವನು. ತೆತ್ತಗಾರನು ಬಿಡಿಸಿದ ಭತ್ತಿ (ಕೊಡೆಯ) ನೆರಳಿನಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವನು. ತೆತ್ತಗಾರನು ಮದುವೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಮದುಮಗನ ಬೆಂಗಾವಲಾಗಿರಬೇಕು. ದಿಬ್ಬಣ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲೇ ಹೊಡೆದ ಗರ್ನಾಲಿನ ಶಬ್ದದಿಂದ ದಿಬ್ಬಣ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ದಿಬ್ಬಣಗಿರಾಗಿ, ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯ ದಿಬ್ಬಣವನ್ನು ಮದುವೆಯ ಚಪ್ಪರದ ಹೊರಗೆ ಇದಿರುಗೊಳ್ಳುವರು. ದಿಬ್ಬಣಗಿರಾಗಿ ನೀರು ಇಡುವರು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಒಂದು ತಂಬಿಗೆ ನೀರು ಹಿಡಿದು ಮದುಮಗನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಮದುಮಗ ಮತ್ತು ತೆತ್ತಗಾರನ ಕಾಲಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಸುವರು. ದಿಬ್ಬಣ ಇದಿರುಗೊಳ್ಳುವಾಗ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರೂ ಬಿಡಿಸಿದ

ಭತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಶಾಲನ್ನು ಹೊದಿಸಿ (ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ) ತಾವು ಮೇಲೆ ತಾವು ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿದವರು ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ಅಥವಾ ಮಾವ ಮದುಮಗನ ಕೈಹಿಡಿದು ಧಾರ ಎರೆಯಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸುವನು. ಮಂಟಪದ ಆಡಂಬರವಿಲ್ಲ, ಮಾವಿನ ಕೊಡಿ ಚಪ್ಪರದೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಅಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧಾರ ಎರೆಯುವುದು ರೂಢಿ. ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರ ಸ್ತೂರ್ತಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕಡಿಮೆ ಅಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಮೇಲಾಟ. ಅವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾಡೂ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದುದೇ ಆಗಿರುವುದು. ಹಾಡುಗಾರ್ತಿ ಮತ್ತು ಶೋಭಾನೆಗಾರ್ತಿಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನ. ಲಗ್ನದ ದಿನ ನಿಶ್ಚಯವಾದೊಡನೆ ವೀಳ್ಯ (ಎಲೆ+ಅಡಿಕೆ) ಕೊಟ್ಟು, ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಬರುವರು. ಎರಡು ಜನ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರಿಗೆ ರೂ. ೬+೬=೧೨. ಇವರು ಬಳಮೀಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಲಗ್ನ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಇರಲೇಬೇಕು.

ಮದುವೆಯ ಚಪ್ಪರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ನೆಂಟರಿಷ್ಟರ ಜೊತೆ ಸಭೆ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯ ಗೌಡ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮತ್ತು ಕೂಡಗಿದಾರರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮರ್ಯಾದೆ, ಈ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರ ಸ್ಥಾನ ಹಿರಿದು. ಏನಾದ್ರೂ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಉದ್ಭವಿಸಿದರೆ ಈ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರ ತೀರ್ಮಾನವೇ ಅಂತಿಮ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗೌಡನೇ ಮುಂದಾಳು. ಗೌಡ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, ಸಭೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಉಳಿದವರ ಆಗಬಹುದಯ್ಯಾ ಎಂಬ ಒಕ್ಕೂರಲಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವರು. ಮದುಮಗಳು ಒಳಗಡೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಳು. ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು ಲಗ್ನದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಮದುಮಗಳ ಸೋದರ ಮಾವ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತಿ (ಕೊಡೆ) ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಅವಳನ್ನು ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ, ಧಾರ ಎರೆಯುವ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಧಾರ ಎರೆಯುವರು. ಗೌಡ ಎಲ್ಲರ ಅನುಮತಿ ಕೇಳುವನು. ಎಲ್ಲರೂ 'ಆಗಬಹುದಯ್ಯಾ' ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಂದೇ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿ ನೀಡುವರು. ನಂತರ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೈಬೊಗಸೆ ಮಾಡಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರುವಾಗ ಹಾಲಿನಿಂದ ಧಾರ ಎರೆಯುವರು. ಹೆಣ್ಣು ಋತುವಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಲು ನೀರು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕುಚ್ಚಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಸೇರಿಸಿದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಧಾರ ಎರೆಯುವರು. ಹೆಣ್ಣು ಋತುವಾಗಿಲ್ಲದಾಗ ಬರಿಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಧಾರ ಎರೆಯುವರು. ಆಮೇಲೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು ಮದುಮಗಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮದುಮಗನ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವರು. ಮದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಐದು ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಆರತಿ ಎತ್ತುವರು. ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ವಸ್ತು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರವರ ಯಥಾನುಶಕ್ತಿ

೪ ಆಣೆ, ೮ ಆಣೆ ಮದುಮಗಳಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡುವರು. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು 'ಮುಯ್ಯಿ ಹಾಕುವುದು' ಎನ್ನುವರು. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಊಟ. ಊಟದ ಮೊದಲು ಮದುಮಕ್ಕಳು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು.

ಒಡೆಯರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದು

ಲಗ್ನದ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕುಟುಂಬ ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಮದುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದೆ. ಮದುಮಕ್ಕಳು, ಅವರ ತಂದೆತಾಯಂದಿರು, ಪ್ರಮುಖರು, ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರೊಡಗೂಡಿ ಒಡೆಯರ ಮನೆಗೆ ಬರುವರು. ಒಡೆಯರು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡುವರು. ಮದುಮಗಳ ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ, ಕಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕುಂಕುಮ ನೀಡುವರು. ತಾಂಬೂಲದ್ಯುಪಚಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮದುಮಕ್ಕಳು ಒಡೆಯರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಾಪಸಾಗುವರು.

ಅಪರಾಹ್ನ ಗಂಟಿನ ಮನೆಗೆ ದಿಬ್ಬಣ (ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದವರು ಮತ್ತು ಮದುಮಗಳು) ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರೊಡಗೂಡಿ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲೇ ತೆರಳುವರು. ಮರುದಿನ ಗಂಟಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಸಮ್ಮಾನ. ಈ ದಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯ ನೆಂಟರು ಬರುವ ಮೊದಲು (ಬೆಳಿಗ್ಗೆ) ಗಂಟಿನ ಮನೆಯವರು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. (ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರು ಮಾಡಿದಂತೆ ಈಗ ಗಂಟಿನ ಮನೆಯವರ ಸರದಿ) ಒಡೆಯರು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಲ್ಲಿಸುವರು. ಒಡೆಯರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮದುಮಕ್ಕಳು ವಾಪಸಾಗುವರು.

ಗಂಟಿನ ಮನೆಯ ನೆಂಟರ ಊಟಕ್ಕೆ 'ಕೋಳಿ ಸಮ್ಮಾನ' ಎನ್ನುವರು. 'ಮಾಯ್ತೆಕ್ಕಿ ಊಟ'ವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. (ಮಾಯಿದಿಕ್ಕು - ಅತ್ತೆಯಂದಿರು) ಅಂದು ಗಂಡಿಗೆ ಅತ್ತೆಯಾಗುವವರು ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಬೇಕು. ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಇತರ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಇವರಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆದರಾತಿಥ್ಯ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರೊಡಗೂಡಿ ದಿಬ್ಬಣ ಗಂಟಿನ ಮನೆ ತಲ್ಪಿದೊಡನೆ (ಮಧ್ಯಾಹ್ನ) ಮದುಮಗನು ಅವರಿಗೆ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಚಾಪೆ ಹಾಕಿ ಚಪ್ಪರದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವನು. ಮಾಯಿದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಭಾವ್ಯವಸ್ಥೆ; ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರವಾದೊಡನೆ ಊಟದ ಏರ್ಪಾಡು. ಮಾಯಿದಿಕ್ಕಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟಲುಗಳೇ ಆಗಬೇಕು. ಮದುಮಗನು ಅವರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಊಟದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮ್ಮಾನ, ಊಟಕ್ಕೆ ಕೋಳಿ ಪದಾರ್ಥ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ

ಕಡುಬು ಅಥವಾ ಅನ್ನ, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಯಸವೂ ಇದ್ದೆ ಇದೆ. ಊಟದ ನಂತರ ಮದುಮಗನಿಗೆ ಮುಯ್ಯಿ ಹಾಕುವರು. ಆಮೇಲೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯ ದಿಬ್ಬಣದವರು ಮದುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗಂಡಿನ ಭಾವ (ತೆತ್ತಗಾರ) ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆ ತರುವರು.

ಮರುದಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಸಮ್ಮಾನ. ಅರಿಶಿನ ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಮದುಮಗನಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಜೊತೆಗಾರನಾದ ತೆತ್ತಗಾರನಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಮದುಮಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿ (ಈ ತನಕ ಮದುಮಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದವಳು) ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಬಿಸಿನೀರ ಸ್ನಾನ. ಸ್ನಾನದ ಅನಂತರ ಮದುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಲೆಯ ಎದುರುಗಡೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಅರಿಶಿನ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿದ ನೀರು ಇಟ್ಟು ಒಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬೆಂಕಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಸುಳಿದು ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಅರಿಶಿನದ ನೀರಿಗೆ ೩ ಸಾರಿ ಹಾಕುವರು. ಆಮೇಲೆ ಊಟ. ಹೆಣ್ಣು ಋತುವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಣೆ ಪ್ರವೇಶ (ಪ್ರಥಮ ರಾತ್ರಿ). ಋತುವಾಗಿಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅವಕಾಶ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಲಗ್ನ ಮುಗಿದುದು.

ತಲೆ ನೀರ ಮದುವೆ

ಲಗ್ನವಾಗುವ ಮೊದಲು ಹೆಣ್ಣು ಋತುವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಋತುವಾಗುವ ತನಕ ಇರುವುದು ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಋತುವಾಗಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಂಡಿನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವರು. ಋತುವಾಗಿ ೭ ಅಥವಾ ೧೦ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯವರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಬರುವರು. ಬರುವಾಗ ಸಿಂಗಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ಹೂ ತಂದು (ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿಟ್ಟಿರುವರು). ಅವಳಿಗೆ ಮುಡಿಸಿ ತಲೆ ನೀರ ಮದುಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ಹೆಂಗಸರ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಸಿಹಿ ಊಟ. ನಂತರ ಮದುಮಗಳನ್ನು ಗಂಡಿನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ರಾತ್ರಿ. ಇಂದಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲು ಯಾರ ಆಕ್ಷೇಪ ಇಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಮೇಲೆ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹಾಕುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. (ಬಯಕೆ ಊಟ) ಗಂಡಿನ ಮನೆಯವರು ಅಂದು ಬರುವರು. ಅಂದಿನ ಊಟಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕಲಿ, ಕರ್ಪಿಣಿಯ ಸಹಿತ ಐದು ಬಗೆಯ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಊಟದ ನಂತರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಮದುಮಗಳನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಗಂಡಿನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಏಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಯಕೆ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ತರಹದ ತಿಂಡಿ ತುಂಬಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಹೆರಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವುದು.

■ ನಿರೂಪಕರು: ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಾಯ ಮೇಷ್ವರು, ಶಿರೂರು, ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿ, ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

೧೪. ಹವ್ಯಕರ ಜಾನಪದ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಹಾಗೂ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾದ ಕಾಸರಗೋಡು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹವ್ಯಕರೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ಜನರ ಸಂಗಡ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಇರುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಇವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಬಹುವಾಗಿ ವೈದಿಕ ವಿಧಿಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರ ಕಾರಣದಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಆಚಾರಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೊಸ ಕಾಲದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಜನರ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಹವ್ಯಕರಲ್ಲಿ ಇತರ ಜಾತಿಗಳೊಡನೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ, ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಕಲಿಯುವಿಕೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇವು ಭಟ್ಟರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಇತರ ಜನರಿಗಿಂತ ಇವರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕ (ಸಂಸ್ಕೃತ) ಶಬ್ದಗಳು ಹೆಚ್ಚು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಡು ಭಾಷೆಯು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವುದು ಈಗಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಡುಮಾತಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ದಿಂದಾಗಿ ಈ ಜನರು ರಚಿಸಿದ ಹಾಡು ಕವನಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವರ ಜಾನಪದವು ಇವರ ಜನಾಂಗಗಳ ಜಾನಪದಕ್ಕಿಂತ ತೀರಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಬಿಂಬಾಲಿಯ ಕಥೆಯೆಂಬ ಸುಂದರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಸು (ಸಾವಿತ್ರಿ ಮಂಜುನಾಥ್ ಭಟ್ಟ ಉಳಗೆರೆ) ಹೇಳಿದ್ದು ಪುಟ್ಟುಗೌಡ (ದಿವಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ) ಎಂಬ ವೃದ್ಧರೂ ಇನ್ನಿತರ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ನಿರೂಪಕರೂ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಹಿನ್ನೂರಿನ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಡಿ. ನಾಯ್ಕರು ಇದೆ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾಮಧಾರಿ ನಿರೂಪಕರಿಂದ ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಕಥೆ 'ಕರ್ಮವೀರ' ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಹೊನ್ನಾವರದ 'ನಾಗರಿಕ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಸಿರಿಯಕ್ಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಈ ಪಾಠ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ.

ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಸಾವಿತ್ರಿ ರಾಮ ನಾಯ್ಕ ಎಂಬವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿ ನಾನು ಬರೆದುಕೊಂಡ ಹಾಡು ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ ಕಲಿತುಕೊಂಡು (ಯಮನ ಮದುವೆ). ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ನಾಯಕರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಾನೂ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನೇ ಮುಂದೆ ತರಲು ಹವಣಿಸಿ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಲವನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದೆನು. (ಉದಾ:- ಕಾಗಕ್ಕ ಗುಬ್ಬಕ್ಕ).

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಿತ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕಥೆಗಳು, ಸಿದ್ಧಿಯರು ಹೇಳಿದವರಾದರೂ ಹಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಹವ್ಯಕರ ಆಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವನ್ನು ಹವ್ಯಕ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹಾಡುಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂಗ್ರಾಹಕರು ಶ್ರಮ ಪಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಸೆಯರ ಹಾಡುಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಡಾ. ಆರ್. ಎಸ್. ಪಂಚಮುಖಿಯವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ಪಡೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳು ಶುದ್ಧ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಹಲವು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು, ಸಮಾಸಗಳೂ ಸಹ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀ ಟಿ. ಕೇಶವ ಭಟ್ಟರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ "ಹಾಡಿನ ಚೂಡಾಮಣಿ" ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸುಲಲಿತವಾದ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡದ ಹಾಡುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ವೃತ್ತ ಕುಚದ ಮೇಲ್ಬಲು ನಖಕ್ಷತ

ದಂತತೋರುವದಿದೇನಾ

ಮುತ್ತ ಕಾಣಿಸಿ

(ಗಂಗೆ-ಗೌರಿ ಸಂವಾದ, ಪುಟ ೧೩)

'ಹರಿಲೀಲಾನಾಟ್ಯ'ದಂಥ ಹಾಡು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಕವಿ (ಕವಿಯಿತ್ರಿ) ರಚಿಸಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಸುಂದರವಾದ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಹಾಡುಗಳೂ ದೀರ್ಘವಾದ ಗೋವಿನ ಹಾಡೂ

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿದೆ.

ಇವರೇ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷ ತಿರುಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಬಹಳ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಹಾಡುಗಳು “ಹವ್ಯಕರ ಶೋಬಾನೆಗಳು” ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನ ಜೀವನದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಶ್ರೀಯುತರು ವಿದ್ವತ್ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಗ್ರಂಥದ ಮಹತ್ವ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮದುವೆಯ ಹಾಗೂ ಶೋಭನದ ಸವಿವರವಾದ ಹಾಡುಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಆದರೆ, ಶ್ರೀಯುತರು ೫೭ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನನ್ನ - “ಹೆಂಗಸರ ಗೀತೆಗಳು” ಗ್ರಂಥದ ‘ಸ್ವಸ್ತೀವದನನ ಭಜಿಸಿ’ ಎಂಬುದು ಅಪಪಾಠವೆಂದೂ ‘ಹಸ್ತಿವದನ’ ಎಂದು ತಿದ್ದಬಹುದಿತ್ತು ಎಂದೂ ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದರು. ‘ಹಸ್ತಿವದನ’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭ. ಆದರೆ, ‘ಸ್ವಸ್ತೀವದನ’ ಎಂಬ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ‘ಸ್ವಸ್ತಿ’ ಎಂದರೆ ಮಂಗಳ, ಆನಂದ, ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ವಿಘ್ನನಾಶಕನ ಮೋರೆಗೆ ಮುಕ್ತವಾದ ಪಾಠವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತಿ ಎಂಬುದು ನಾಮಪದವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು (ಕಿಟೆಲ್ ಕೋಶ). ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಮಂಗಳ ದೂರವಾಗಿ ಆನಂದವಾಗುವುದು. ನಿರೂಪಕರ ಮೂಲ ಪಾಠವನ್ನು ಅನಾವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿದ್ದಬಾರದು.

ದೀರ್ಘೀಕರಣ ಮಾಡಬಾರದೆನ್ನುವ ಇವರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೇ ಪಂಚಲಿಂಗ ಸುಪ್ರೀಯನ (ಪುಟ ೩೧) ಎಂಬ ರೂಪ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಮತ್ತಿಘಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ ಸಂಪುಟ ೧ (ಗೀತೆಗಳು) ಮತ್ತು ಗೃಹಿಣೀ ಗೀತೆಗಳು (ಸಂ. ೨) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪುಟ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹವ್ಯಕರ ಮದುವೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದವು.

ಸಂ. ೨ರಲ್ಲಿನ ೨೯೨ ರಿಂದ ೩೧೭ ರ ವರೆಗಿರುವ ಹಾಡುಗಳು ಹವ್ಯಕರವೇ (ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕಿಯರ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲ) ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಡಾ: ಶಾಲಿನಿ ರಘುನಾಥ ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹವ್ಯಕರ ಹಾಡುಗಳು ಸುಮಾರು ೭೦ ಪುಟ ಮದುವೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ದೀಪಾವಳಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಜೋಗುಳದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಜನ್ಮ ಇತರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು (ಪುಟ ೧೭೪) ಹಾಗೂ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಕಥೆ (ಪುಟ ೧೮೦) ಮುಂತಾದ ವ್ಯತದ ಇತರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು

ಹೊಂದಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹವ್ಯಕರ ಕುರಿತಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದುಂಟು. ಮದುವೆಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಾಗೂ ದೀರ್ಘ ಪಾಠಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಆದರೂ 'ಗೌರಮ್ಮ ಬಂದಾಳೆ ತವರಿಗೆ' ಎಂಬ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಪಾಠವಿದ್ದರೂ ನಿನಗಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟ ನಿನ್ನ ತಂದೆ, ನನಗೇನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಶಿವನಿಗೆ 'ಎನ್ನನೇ ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ' ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಮಾತು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥ 'ಕೊಸಾಯ್ತು ನಮ್ಮ ಕೋಮರಾಗೆ' ಡಾ: ಎನ್. ಆರ್. ನಾಯಕರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಈ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಹವ್ಯಕರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಿವೆ.

ನನ್ನ ಹೆಂಗಸರ ಗೀತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮಂಗಳ ಗೀತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪೂಜಾ ಗೀತೆಗಳು ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಿವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾಸಂಪತ್ತು ಭಾವ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ಸೌಂದರ್ಯ ಗಣನಾರ್ಹವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. (ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳರ ಸಂಕಲನ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿ).

ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಬದುಕುವ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳ ಜನರಲ್ಲಿ ಈ ತರದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಾಗೂ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಮ್ಯವಿರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಲ್ಲಿ ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಉತ್ತಮ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು ಕನ್ನಡದ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಉಪಟಳದ ಕಥೆಗಳು, ಪ್ರಾಣಿ ಕಥೆಗಳು ಇರುವಂತೆಯೇ ಭಟ್ಟರ ಕಥೆಗಳೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲಸ-ಬೊಗಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗಿನ ಬೇಸರ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳು ಅಡಿಕೆ ಕೊಯ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಸಿಪ್ಪೆ ಸುಲಿಯುವಾಗ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಹೇಳುವಂಥವೂ ಒಡನಾಟದಿಂದಾಗಿ ಅವರಿವರಲ್ಲಿ ಕೊಡತಕ್ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಬಹಳವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಹವ್ಯಕ ಹುಡುಗರಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ ಸೌ. ಶಾಂತಿ ನಾಯಕರು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಉ. ಕ. ಹವ್ಯಕರ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು ಎಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಜಾನಪದ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರ ಆಡುಮಾತೆ ಬಂದಿರುವುದಾದರೂ ಇದರಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಿಂದ ಪಡೆದು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಕಟವಾದುದುಂಟು. ಉದಾ:- ಕುನ್ನಿಮಕ್ಕೊ ೧ ಮತ್ತು ಕುನ್ನಿಮಕ್ಕೊ ೨ ಈ ಕಥೆ "ನಾಯಿಯಾದರೂ ತಾಯಿ"

ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ “ಕರ್ಮವೀರ” ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಪಾಠಭೇದಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಸಹಜ ೨೬ ಗೊಂಡೆನ್ನೆಡಾ ಎಂಬ ಕಥೆ ಹಾಗೂ ಸಿರಿಯಿಕ್ಕ ಕಥೆಗಳೂ ಒಂದೇ ಕಥೆಯ ಎರಡು ಪಾಠಗಳಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಹಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಕಥೆಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೋಲಿಕೆ ತಿಳಿವಂತಿದೆ.

ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹವ್ಯಕರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಸಂಗ್ರಾಹಕಿ ವಿಶೇಷ ಅಭಿನಂದನೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ “ಕಾಗಕ್ಕೆ ಗುಬ್ಬಕ್ಕೆ” ಸಂಗ್ರಹದ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಾನು “ನುಡಿಜೇನು” ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೆನು. ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಶುದ್ಧ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದು ನಿರೂಪಕರ ಹೆಸರನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವು ಹವ್ಯಕ ನಿರೂಪಕರಿಂದ ಇವರು ಪಡೆದ ಕಥೆಗಳು.

ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ೧೯೬೩ರಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕ ನಿರೂಪಕರ ಕಥೆಗಳು ಗಣನೀಯವಾಗಿವೆ. “ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹವ್ಯಕರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಂಥವು. ಮೊದಲಿನ ಸಂಕಲನದ, ಆಡುಮಾತಿನ ಕಥೆಗಳ ಪಾಠ ಸಹ ಉಂಟು. ‘ಏಳು ಕಥೆಗಳು’ ರಷ್ಯನ್ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದ ಹೊಂದಿ ಪ್ರಕಟವಾದುದು.

ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಗೂ ೮೫೦೦ ಇತರ ಹಾಡುಗಳು ಹಲವಾರು ಹಾಡುಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ವೃತ ಕಥೆಗಳ ಹಾಡುಗಳು ದೊರಕಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಳೆದುಹೋದವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ದೊರಕಿದ ಹಾಡುಗಳು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿವೆ.

ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ “ತುಳಸಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪರಾಯ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಡುಗಳೂ “ಬಂದಾನೆ ಬಲಿಯೇಂದ್ರ ರಾಯ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹದಿನೆಂಟು ಹಾಡುಗಳೂ ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳಿದ ಹಾಡುಗಳು (ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬೆಕ್ಕುತ್ತೆ ಸಹ ಹವ್ಯಕ ಸ್ತ್ರೀಯೇ).

ಹಿಂದಿನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಾಗೂ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಾಡುಗಳೂ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಹವ್ಯಕರ ಅಡಿಗೆಯ ಕುರಿತು ಡಾ. ಶಾಲಿನ ರಘುನಾಥ ಅವರು ತಾಳಗುಪ್ಪಾ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಂ. ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಸುಧಾದಲ್ಲಿ ಮರೆತು ಹೋದ ಕಜ್ಜಾಯಗಳು ಎಂಬ ಲೇಖನ ಬರೆದುದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು.

ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನನ್ನ “ಜನಪದ ವೈದ್ಯ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಡಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ಶಾಂತಿ ನಾಯಕ ಅವರ “ಜನಪದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅಡಿಗಳೆ” ಗ್ರಂಥವು ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರ ಅಡಿಗಳೆಗಳೂ ಇವೆ.

ನನ್ನ “ಪಾಕರಸಾಯನ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರ ಅಡಿಗಳೆಗಳು ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಲು (ಅಂದಾಜು) ಇದೆ.

ಪ್ರಕಟವಾದ ನನ್ನ ಏಳು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರು ಹೇಳಿದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳೂ ಇತರರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳೂ ಇವೆ. ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿರುವ “ಆರೋಗ್ಯಕರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಹವ್ಯಕ ವೈದ್ಯರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿಂದ ಪಡೆದವು.

ಡಾ: ಎಲ್ ಜಿ ಭಟ್ಟರು “ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭ”ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಹವ್ಯಕರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳ ಕುರಿತ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಡಾ. ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರರಂಥ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ (ಈ ಕುರಿತು ಗೋರೂರು ನನಗೆ ಪತ್ರ ಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.).

ಬಗಟುಗಳು - ಕುರಿತು ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ನಾಯಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ “ಜಾಣೆ ಕನ್ನಡದ ತಿಡಿಧೋಳೆ” ಎಂಬ ಕನ್ನಡದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ರೂಪಿಸಿ ಬಗಟು ಉತ್ತರಗಳೂ ಗದ್ಯ ಬಗಟು, ಉತ್ತರಗಳೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಜಾಣೆ ಕನ್ನಡವಾ ತಿಳಿದೋಳೆ’ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಸೋಬಾನೆ ಬಗಟುಗಳು ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಳೆಯರವು (ಕೆಲವನ್ನು ಜಾನಪದ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೆನು.). ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ನಾಯಕರ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಆಟಗಳು ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರ ಆಟಗಳೂ ಇವೆ. (ನನ್ನ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಆಟಗಳು ಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಜಾನಪದ ಗ್ರಂಥದ ನನ್ನ ಲೇಖನವಿದೆ)

ಗಾದೆಗಳ ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಂಥ ಬರಲೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಡಾ. ಎಲ್ ಜಿ ಭಟ್ಟರ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ.

ಹವ್ಯಕ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹಾಡುಗಳ ಧಾಟಿಯ ವೈವಿಧ್ಯ, ಅವುಗಳ ಸೊಗಸು ಕೇಳಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದವು (‘ಹವ್ಯಕರ ಸೋಬಾನೆಗಳು’, ಡೀರಿಕೆ. ಟಿ. ಕೇಶವ ಭಟ್ಟ.).

ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅರಿವಾದ ಸಂಗತಿ. ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹವ್ಯಕರ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏರುವೇರು ಮತ್ತು ಹಣ ಕೈಗೆ ದೊರೆತಾಗ ದುಂದುವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿ ಸಾಲ ಮಾಡುವುದು. ವ್ಯಸನಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಬಿಡಲಾರದ ಕರ್ಮ ಅನುಭವಿಸುವುದು ಸಹ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹವ್ಯಕ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಬರೆವಲ್ಲಿ ನಿಪುಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಜನಪದಗೀತೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಾಗಿ ಯಾವುದೋ ಗೀತೆ ಕಲಿತು ಹಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡುಗಳು ಹೊಸ, ಕಲಿತ ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲಿ ಆಸೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡಿದರೆ ಸೊಂಟಬೇನೆ ಎಂದು ಅಣಕಿಸುವ (ಅ)ರಸಿಕರೂ ಇರುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣ (ಟಿ. ಕೇಶವಭಟ್ಟರು ತಿಳಿಸಿದ್ದು) ಹಾಡಿನವರಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಡಾ. ಎನ್ ಆರ್ ನಾಯಕರ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಹಾಡುಗಾತಿಯರಿಗೆ ವ್ಯರ್ಥ ಗಂಟಲಬೇನೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

- ಕರ್ನಾಟಕ ಹವ್ಯಕ ಮಹಾಸಭೆಯ ಮಹಾಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೧೫. ಹೆಗಡೆ ಗ್ರಾಮದ ಜಾನಪದ ಸಂಪದ

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಗಡೆ ಊರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಸಂಪದ್ಧರಿತವಾದ ಒಂದು ಊರಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಊರಿನ ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹವು ಮೀರಿರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿರುವ ಒಗಟು ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕುರುವ ಬಸವರಾಜರ ಒಗಟು ಕಥೆಗಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೪೦ ಕಥೆಗಳು ಇದ್ದು, ಇದೇ ಹೆಚ್ಚು ಒಗಟು ಕಥೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅನಂತರ, ನನ್ನ 'ಒಗಟುಗಳು ಮತ್ತು ಕಥೆಗಳು' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ೨೧ ಒಗಟು ಕಥೆಗಳಿದ್ದು ಇದು ೨ ನೆಯ ಹೆಚ್ಚು ಒಗಟುಕಥೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಲ್ಲಿನ ೧೨ ಕಥೆಗಳು ಹೆಗಡೆ ಗ್ರಾಮದ ನಿರೂಪಕರು ಹೇಳಿದವು.

ನನ್ನ ಉಳಿದ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿನ 'ಮದುವೆಯ ಋಣ' ಎಂಬ ಒಗಟು ಕಥೆ ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಸೌ. ಸಾವಿತ್ರಿ ನಾಯ್ಕ ಹಾಗೂ ಅವರ ಪತಿ ಡಿ. ರಾಮ ನಾಯ್ಕರು ಹೇಳಿದ್ದು. ಈ ಕಥೆಯು ಡಾ. ಜಿ.ಶ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯನವರ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ.

ಹೆಗಡೆ ಉರಿನ ದಿ. ಜಟ್ಟಿ ಪಟಗಾರರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು, 'ಸತ್ತ ಮೀನು ನಗೆಯಾಡಿತು' ಒಗಟು ಕಥೆ ಶ್ರೀ ಎಚ್ ಎಲ್ ನಾಗೇಗೌಡ ಅವರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ನನಗೆ ಕೈ. ಭಾಗೀರಥಿ ಮಂಜ ಹೆಗಡೆ, ಹಲಸುಮಾವು ಇವರು ಹೇಳಿದ್ದ ಹಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ- 'ಎಡಗೈ ಸಾವಿರ ಬಲಗೈ ಸಾವಿರ', 'ಏಳು ಮಲ್ಲಿಗೆ ತೂಕದ ರಾಜಕುಮಾರಿ', 'ಶೃಂಗ ಜೀರಿಗೆ ಮದ್ದು', 'ಭಾನುಮತಿಯ ಕಥೆ', 'ಕರಿಯಣ್ಣ ಬಂಟ್ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಥೆಗಳು.

ಆಡಳಿತದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನುಕ್ಕೇರೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಗ್ರಾಮವೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದರೂ ಅದು ಸಹ ಹೆಗಡೆ ಗ್ರಾಮದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ದಿ. ದುರ್ಗಾ ಪಟಗಾರರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ 'ಮಂಗನ ಬಸವ್ವ' 'ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾಪೋಸು ' ನವರತ್ನದ ಹುಂಜ'. ದಿ. ಮಹಾದೇವಿ ಜೈನ ಬೋಗಾರ ಹೇಳಿದ್ದ 'ರಕ್ಕಸನ ಮೇಲಿನ ಬೊಕ್ಕಸ' 'ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅರಳದ ಮಲ್ಲಿಗೆ' 'ಬೀಸಣಿಗೆಯ ರಾಜಕುಮಾರ' ಹಾಗೂ 'ಹೆಣ್ಣು ಗಜನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣು' ಮತ್ತು ದಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಯ್ಕರು ಹೇಳಿದ್ದ 'ಮಾತಾಡುವ ಗಿಳಿ' 'ಚಿನ್ನದ ಮಂಟಪ' 'ಹಿಲ್ಲೂರ ಜಾಣ'; ದಿ. ಸೌ. ಗೋಡು ಗಜಾನನ ಭಟ್ಟರ 'ಋಣಾನುಬಂಧ' ಮತ್ತು ನೀಲಾವತಿ ಜೈನ ಬೋಗಾರ ಇವರ 'ತ ಟಾಕು ಬೆಂದು ಕೋಲು' ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು. 'ಕರಾವಳಿಯ ಕಥೆಗಳು' (೧೯೭೮) ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಪು ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಹೆಗಡೆ ಉರಿನ ದಿ. ಜಟ್ಟಿ ಮುಕ್ತಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದವು. ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರದ ನೂರಾರು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಗ್ರಾಮದ ನಿರೂಪಕ-ನಿರೂಪಕಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದ ಹಲವು ಕಥೆಗಳಿವೆ.

ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಹೆಗಡೆ ಗ್ರಾಮದ ಜಾನಪದವು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬಳೇ ಹೇಳಿದ್ದ "ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು" ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದ್ದು, ಪರಮೇಶ್ವರಿ ನಾಯ್ಕರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದೆ.

೧೯೭೨ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರೂ ೧೯೯೦ರ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ದೀಪಾವಳಿ ವಿಶೇಷಾಂಕದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ ಅವರೂ ಬೇರೆಡೆ ಶ್ರೀ ರಾಮೇಗೌಡರೂ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಗಸರ ಮದುವೆ ಹಾಡುಗಳ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ೧೯೮೮ರ ಉತ್ತಮ ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಬಹುಮಾನ ಬಂದಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕರಿಯಮ್ಮ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಗೌಡ ಹಾಗೂ ಸೌ. ದೇವಿ ಮಾರುಗೌಡ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ (ಹೆಗಡೆಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಭಾಗ).

'ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು' (೧೯೭೩) ಕ. ವಿ. ವಿ. ಪ್ರಕಟಣೆ. ದಿ. ದೇವಿ ದೇವೂಗೌಡ

ಇವನ್ನಲ್ಲದೆ ನೂರಾರು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಬೇರೆ ಹಾಡು ಹೇಳಿದ್ದರು (ಅಪ್ರಕಟಿತ).

ಮೈ. ವಿ. ವಿ. ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಕೆಲವು ಲಾವಣಿಗಳು' ಕಥನ ಕವನ ಸಂಕಲನ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥ. ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಆರು ಮಂದಿ ನಾಮಧಾರಿ ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ 'ಕಾಸರಕೋಡು ತಿಮ್ಮಣ್ಣ' ಎಂಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುವಿದೆ. 'ಬೆಳಿಯಮ್ಮನ ಹಾಡುಗಳು' ಹೊಸಾಕುಳಿಯ ಬೆಳಿಯಮ್ಮ ನಾಯ್ಕರು ಹೇಳಿದ್ದು (೧೯೭೨) ಇದರಲ್ಲೂ ಕಾಸರಕೋಡು ತಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಕಥಾನಕವಿದೆ. ಬೆಳಿಯಮ್ಮ ಅವರ ಅಜ್ಜನಮನೆ ಹೆಗಡೆ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವರು ಈ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೆಗಡೆಯಲ್ಲೇ ಕಲಿತಿದ್ದು. ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೂ ಹೆಗಡೆಯಲ್ಲೆಯೇ.

ಬೆಂ. ವಿ. ವಿ. ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ 'ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳು' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಊರಿನವರು ಹೇಳಿದ್ದ ಎಂಟು ಜನರ ಗೀತೆಗಳಿವೆ. (೧೯೭೮).

ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಹೊಲೆಯರ ಪದಗಳು (೧೯೭೯)ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಮುಕ್ತಿಗಳ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಜಟ್ಟು ಮುಕ್ತಿ ಹೇಳಿದವೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಬೆಂ. ವಿ. ವಿ. ಪ್ರಥಮ 'ಹಾಡುಂದೆ ನನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ' ತ್ರಿಪದಿ ಸಂಕಲನದ 'ಹಾಲಿನ ತೆನೆ' (೧೯೭೭) ತ್ರಿಪದಿ ಸಂಕಲನದ, ಹಾಗೂ 'ಸುವ್ವಿ ಸುವ್ವಾಲೆ' (೧೯೭೧). ತ್ರಿಪದಿ ಸಂಕಲನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ನಾಮಧಾರಿ ಹೆಂಗಸರು, ಮುಕ್ತಿ ಹೆಂಗಸರು, ಪಟಗಾರ ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳಿದ್ದರು (ಕೊನೆಯ ಗ್ರಂಥ ಶ್ರೀ ಮನೋಹರ ಘಾಣೇಕರ, ಧಾರವಾಡ - ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು.).

ಇನ್ನು ಅಪ್ರಕಟಿತವಾದ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಗೀತಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ನಾಮಧಾರಿಗಳ, ಅಂಬಿಗರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ಕಥನ ಗೀತೆಗಳೂ ಸಾವಿರಾರು ಇವೆ.

ಈ ಊರಿನ ನಾಮಧಾರಿ ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳಿದ್ದ ಒಂದು ಮದುವೆಯ ಹಾಡನ್ನು (ಜಾನಪದ ಸಂಚಿಕೆ ೧-೭ ಪ್ರಕಟ) ದಿ. ಗೋರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಯ್ಯಂಗಾರರು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ನಾಯ್ಕರು ಸಿಸಿಫಿ ತಾಲೂಕು ಚಿಪಗಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಡರ ದೇವಜ್ಜಿಯಿಂದ ಕಲಿತಿದ್ದ "ಗುಣಸಾಗರಿ", "ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ", "ದ್ರೌಪದಿಯ ಜೂಜು" ಮುಂತಾದ ಉತ್ತಮ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿ, ಅವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನೂ ನೂರಾರು ಪುಟಗಳ ಗೀತೆಗಳು ಅವರವು ಉಂಟು.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಶಿರೂರಿನ ಕೊಸಾಳು ಎಂಬ ಜನಾಂಗದ ದಿ. ಮಾಸ್ತಿ ತಾಯಿ ಎಂಬವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಹಲವು ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು ಅವರು ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಹೆಂಗಸರಿಂದ

ಗದ್ದೆ ನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡುವಾಗ ಕಲಿತಿದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.

ಅವು ಹೆಗಡೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಂಗಸರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳ ಪಾಠಾಂತರಗಳೇ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಗದ್ದೆನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡುವಾಗ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಹೆಂಗಸರು ಈ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಪರಮೇಶ್ವರಿ ನಾಯಕರು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದಲೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳ ಹಾಡುಗಳು, ಬಲೀಂದ್ರನ ಹಾಡು, ಹೆಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ದೇವಿಯ ಜಾತ್ರೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ತಿಂಗಳ ಬಾಳಂತಿಯ ಹಾಡು, ಬಸುರಿಯ ಹಾಡು, ದಿಂಡಿನ (ಶೋಭನದ ಹಾಡು), ನದಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಪ್ಪಿ ತೆಗೆವಾಗಿನ ಕೆಲಸದ ಹಾಡು ಮುಂತಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಪಾಠಾಂತರಗಳೂ ಹೊಸ ಹಾಡುಗಳೂ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಿಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕಲಶಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿ ಬರೆದ “ಕಲಶದ ಹಬ್ಬ” ಮುಂತಾದ ನನ್ನ ಲೇಖನಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಹೆಗಡೆ ಜಾತ್ರೆಯ ಕುರಿತು ಶ್ರೀ ಎಂ ಆರ್ ಶಾನಭಾಗರ ಲೇಖನ ಬಂದಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಹಲಿ (ರಂಗೋಲಿ)ಯ ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಬರೆವೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಗಡಿ ಹಬ್ಬ, ಇಲ್ಲಿಯ ವಿವಿಧ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳ ಕುರಿತು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಜನರ-ನಂಬಿಕೆ, ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತೂ ಬರೆಯಬಹುದು.

ಸುಗ್ಗಿ ನರ್ತನಗಳಂತೆಯೇ ಹೂವಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕುಣಿತ ಸಹ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ.

ವಿವಿಧ ಆಡುಮಾತುಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಜಾನಪದ ವೈದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಗಡೆ ಉರು ಅಳಿಲು ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಸರ್ಪಸುತ್ತನ್ನು ಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ತುಂಡೇ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಗುಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಗುನಗ ಹಾಗೂ ದಿ. ನಾಗತೀರ್ಥ ಗೋಪಾಲಭಟ್ಟರನ್ನು ನಾನಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಳೆಮದ್ದು ನೀಡುವ ಹಲವರ ಹೆಸರುಗಳು ನನ್ನ “ಜಾನಪದ ವೈದ್ಯ”ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಬಹಳ ಪರೋಪಕಾರಿಯಾದ ಕಲ್ಲೋಡು ಶ್ರೀ ಭೈರಗೌಡರು ದನಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು. ದಿ. ಕಲ್ಲೋಡು ಕುಪ್ಪಗೌಡರು ಎಂಥ ಬಾವನ್ನಾದರೂ ಬೇರುಗಳ ಲೇಪದಿಂದಲೇ ಗುಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ನಾಗಮ್ಮ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು

ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ಕಿ ಮೇಳದವರಂತೆಯೇ ಬಡೋದೆಗೆ ಹೋಗಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಹೆಗಡೆ ಮೇಳದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟರ ಕುರಿತು ಬರೆಯಲು ಈ ಸಣ್ಣ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚಿನ ನಟರ ಕುರಿತು ಬೇರೆಡೆ ವಿಷಯ ಬಂದಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ರಂಜಿಸುವ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವ ಪಟಗಾರರ ಕಲಾಸೇವೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ.

“ಸಂಗ್ಯಾ ಬಾಳ್ಯ” (ಶಿಂಗಿ ಬೋಳ)ಕಥೆಯನ್ನು ತಣ್ಣೀರ ಕುಳಿ ಮೇಳದವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಜನರು ಬಂದಾಗ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಆಡಿತೋರಿಸಿದ್ದು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಆಕಾಶವಾಣಿಗಾಗಿ ಮಂಗಳೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯವರು ಗಾನ ಮುದ್ರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ರೇಡಿಯೋಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾದ ತಣ್ಣೀರ ಕುಳಿಯ ಶ್ರೀ ಈರುಗೌಡರ ತಂಡದ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿತವಾದವು.

ಹೆಗಡೆ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಮುದುಕನ ಹಗಣ, ಜನರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಹಗಣಗಳ ಪ್ರಯೋಗೇ ಇತ್ತೀಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕಲೆಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹಾಡು ಹೇಳುವವರು, ಕಥೆ ಹೇಳುವವರು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಊರ ಜನರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ನಾನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಜಾನಪದ ಗಾತ್ರದಲ್ಲೂ ಹಿರಿಮೆಯಲ್ಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನವಾಗಿವೆ. ನಾನೂ ಹಲವರಿಗೆ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿದ್ದೆನು.

ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಹಲವರೊಡನೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಈ ಗ್ರಾಮದವರು ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಜ್ಞನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

‘ಆರಂಕುಸಮಿಷ್ಟೊಡೆಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ ಬನವಾಸಿ ದೇಶಮಂ’ ಎಂದು ಆದಿಕನ್ನಡ ಕವಿ ಪಂಪ ಹೇಳಿದ ‘ಬನವಾಸಿ ದೇಶಮಂ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಾನು “ಪ್ರಭುಪುರದ ಸೀಮೆಯಂ” ಎಂದು ಸೇರಿಸಿ ಲೇಖನ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

■ ಹೆಗಡೆಯ ಕರಾವಳಿ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಾಶನದ ದ್ವಿದಶಮಾನ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ
೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೧೬. ಮಿರ್ಜಾನ್

ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಬಂದಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಮಿರ್ಜಾನ್ ಊರಿನ ಹೆಸರು ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು 'ಮೀರಿಂಜೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇದನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು. 'ಮಿರಿ' ಎಂದರೆ ಮಿಂಚು, ಹೊಳೆ - ಅಘನಾಶಿನೀ ನದಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಈ ಊರು ಹೊಳೆಯ ನೀರು ಮಿರಿ ಮಿರಿ ಮಿಂಚುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಸರ್ವಮಲ್ಲಿಕನ ಉದಂತ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬಹುದು. ಅಚವೆಯ ಹೆಬ್ಬಾರರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿರಿವಂತರಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅವರ ಮನೆಯ ದನಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವನ ಮೂಲ ಹೆಸರು ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಉದಂತ ಕಥೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಅವನು ಸರ್ವಮಲ್ಲಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಿರ್ಜಾನಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರಸನಾದನು. ಅವನು ದನಗಳನ್ನು ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಿಡ ಮರಗಳು ಆಗಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಅವನು ದನಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬಸವಳಿದು ಗಿಡದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಒಂದು ಸರ್ಪವು ತನ್ನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ನೆರಳನ್ನು ನೀಡಿತು. ಇದನ್ನು ಅವನ ಒಡೆಯ ಅಚವೆಯ ಹೆಬ್ಬಾರರು ನೋಡಿದರು. ಅವನನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಕೂಗಿ ಕರೆದು ಅವರು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು. (ಸರ್ಪವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು). ಹೆಬ್ಬಾರರು ಅವನಿಗೆ 'ನೀನು ರಾಜನಾಗುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ರಾಜನಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹುಡುಗ ಒಪ್ಪಿದನು. ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸುಲ್ತಾನನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸರ್ಪ ಅವನಿಗೆ ನೆರಳನ್ನು ನೀಡಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಒಂದು ಪದವಿದೆ.

'ಶಾಲಿವಾಹನ ರಾಜ' ಎಂದು ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ ಕಥೆಯು ಈ ಕಥೆಯೂ ಸಾಮ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.

ಸರ್ಪವು ಅವನಿಗೆ ನೆರಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಬ್ಬಾರರು ಅವನಿಗೆ ಸರ್ಪಮಲ್ಲಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅವನು ರಾಜನಾದಮೇಲೆ ಹೆಬ್ಬಾರರನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಆದರೆ, ಅಚವೆಯ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಣ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಜಹಗೀರಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನು. ಸರ್ಪಮಲ್ಲಿಕನು ಮುಂದೆ ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಶಾಹರ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದಿಲ್ ಶಾಹನೇ ಈ ಸುತ್ತಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನಾಗಿ ಶರೀಫ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕ್ ಎಂಬ ಬಿರುದಿನೊಡನೆ ಅವನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಎಂದು ಇತಿಹಾಸ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಸ್ತಾರ ಭಯದಿಂದ ಅಚವೆಯ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಕುರಿತು ಇರುವ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಮಿರ್ಜಾನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮೇರೆಜಾನ್ ಎಂದು ಅರಸ ಹೊಗಳಿದುದರಿಂದ ಬಂತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿರ್ಜಾನ್ ಕೋಟೆಯು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದಂತೆ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಭವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅದು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿರ್ಜಾನಿನಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು, ಮಿರ್ಜಾನಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವೆನು. ನಾನು ಬಹಳವರ್ಷ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಆಚೆ ಅಘನಾಶಿನೀ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ (ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಗನೆ ಮುಗಿಸಿ) ಮಿರ್ಜಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೇರಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆಯಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದಾಟಿ ಬಂದು ಮನೆಗೆ ಮರಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ದೋಣಿಗಳ ಜತೆ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಲಗೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಬಸ್, ಚಕ್ಕಡಿ, ಟ್ರಕ್ ಮುಂತಾದ ವಾಹನಗಳನ್ನು, ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಳೆ ದಾಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಬಿಗರು ಮರದ ಜಲ್ಲನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನದಿ ದಾಟಿಸುವುದು ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಶ್ರೀ. ಗ. ವೆಂ. ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಪೂರ್ವಜನಾಗಿದ್ದ ಮಂಕಿ ಊರ

ತಿರುಮಲೇಶ್ವರ ಪಂಡಿತನು ಕೂಲಿಯೊಳಗಿದ್ದವನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಸರ್ಪ ಹೆಡೆಯತ್ತಿದಾಗ 'ರಾಜನಾಗು' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ, ಸರ್ಪಮಲ್ಲಿಕ ಹೆಸರಿನಿಂದ ರಾಜನಾದ ಎಂದರು. ಇದರಿಂದ ಸರ್ಪಮಲ್ಲಿಕನು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮದವನು ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ಪವು ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ಉದಂತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಥ್ಯವಿದೆ. ಸರ್ಪಮಲ್ಲಿಕನು ಹಿಂದುವೇ ಆಗಿದ್ದನು ಎಂದು ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಾಗಿರುವ ಪಂಚಲಿಂಗ ಊರಿನ ವೇ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರೂ ಅವರ ತಮ್ಮ ವೇ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟರೂ ನನ್ನೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವನು ಮೊದಲಿಗೆ ಹಿಂದುವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ವಿಜಾಪುರದ ರಾಜರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗುವಾಗ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಜಾಫರ್ ಖಾನನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯ ಶೇಖರಿಸಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಹಸನ ಗಂಗೂ ಬಾಹಮನೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಾಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದನು. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅವನು ರಾಜನಾಗುವನೆಂದು ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನೂರಕ್ಕೆ ತೊಂಬತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜಾನಪದ ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರಿಂದಲೇ ದೊರೆತಿದೆ. ಕೇವಲ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡಸರು ಪದ ಹೇಳಿದ್ದು ೩೧-೧-೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮನ ಗಂಡ ನಾಗಪ್ಪ ಅಂಬಿಗ ಹೇಳಿದ ಪದದಲ್ಲಿ

ಬೇರವಿಲ್ಲದ ಮರ ಅಲುಗಾಡತೈತೋ
ತೊಟ್ಟವಿಲ್ಲದ ಕಾಯಿ ತೂಗಾಡತೈತೋ
ಸೊಂಟವಿಲ್ಲದ ನಾರಿ ಬಳುಕಾಡತೈತೋ
ಕಂಟವಿಲ್ಲದ ಕೊಡ ತುಳುಕಾಡತೈತೋ
ದೇವರ ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಾಗತೈತೋ ||

ಇಲ್ಲಿ ಚಮತ್ಕಾರದ ಬಣ್ಣನೆಯ ಒಲವಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ - ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ ಕುರಿತ ಪದ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿವು ಹುಲಿಯಪ್ಪ ಅಂಬಿಗ 'ಮಲ್ಲರ ಮಲ್ಲ' ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಥೆಯ ಗುಮಟೆಯ ಪದ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಸುಂದರಿಯ ಆಸೆಯಿಂದ ಮಲ್ಲನ ಗಡ್ಡ ಕಿತ್ತು ಹೋದ ಫಜೀತಿಯ ಬಣ್ಣನೆಯಿದೆ. ಇದೇ ಪದವನ್ನು ದುಂಡಕುಳಿಯ ದಿ. ಶಿವೂ ಗಿಡ್ಡ ಗೌಡ ಹೇಳಿದ್ದು. "ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳು" (ಬೆಂ. ವಿ. ವಿ.) ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶಿವು (ಬೋಳ) ಗೌಡ ಶಿವೂ ಅಂಬಿಗನಿಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. "ಲೋಕಗೀತ ಮಂಜರಿ" ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ "ಕಿತ್ತು ಹೋಯಿತು ಗಡ್ಡ" ಎಂಬ ತಲೆ ಬರಹದಿಂದ ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ದಿ. ಗೋಣಿಯಪ್ಪ ಚವ್ವಾಣರ ಪದವು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. (ಪುಟ ೪೮) ಅಲ್ಲಿ ಫಜೀತಿ ಪಡುವವನು

ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿ.

೨-೧-೨೦ರಂದು ಅಂಬಿಗರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಗಟುಗಳ ಪದ ಹೇಳಿದ್ದು ಪ್ರಾರಂಭದ ಪುಟ ಕಾಣದಾಗಿದೆ. ಒಗಟು ಉತ್ತರ ಅಷ್ಟ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾನು “ಒಗಟು ಮತ್ತು ಒಗಟು ಕಥೆಗಳು” ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ದಿನ ರಾಮಿ ನಾರಾಯಣ ಅಂಬಿಗ ಇವಳು “ ಬೊಪ್ಪಿಂಗ ಬೊಮ್ಮಿಂಗ” ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೀತದ ಪಾಠಾಂತರ ಹೇಳಿದಳು. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರವನ ಬದಲು ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗ ಜಿದ್ದು ಕಟ್ಟಿ ಪಗಡೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವನು. ಹುಡುಗಿ ತೌರಿನಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡದೆ ಹೋದಳು ಎಂಬಲ್ಲಿ ವರೆಗೆ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಜೀವ ಹಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿದಿದ್ದರಬೇಕು. ಹುಡುಗಿಯು ಚೆನ್ನ ಬಣ್ಣ ಧರಿಸಿದ್ದರೂ, ಊಟ ಮಾಡದೆ ಹೊರಟು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೈಗರ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾತಿಯವರು) ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಸಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವಳು.

೨೫-೧-೨೦ ರಂದು ದೇವಿ ಕುಪ್ಪು ಅಂಬಿಗ ಕೆಲವು ಒನಕೆ ಹಾಡು ಮತ್ತು ಮದುವೆಯ ಹಾಡು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅದೇ ದಿನ ದೇವಮ್ಮ ವೆಂಕಪ್ಪ ಅಂಬಿಗ ಕೆಲವು ಒನಕೆ ಹಾಡು ಮತ್ತು ಮೈನೆರೆದಾಗಿನ ಹಾಡು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಯಾಲಕ್ಕೀ ಗಿಡವೇ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಯಾಲಕ್ಕೀ ಮರವೇ ಎಂದು ಮರೆವಿನಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ಬೇಡ ಬೇಡಂದರೆ ಜೋಡೆತ್ತು ತರುವಾರೇ

ನೋಡತ್ತೆ ಬೇಡುತಿಗೆ ಬಳಿಯೂ ಇಡುಸಾರೇ

ಇಲ್ಲಿ ಜೋಡಾಕಳ ತರುವರು ಎಂದಿದ್ದರೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

೧೪.೧೨-೧೯೨೦ ರಂದು ದೇವಿ ಗಣಪತಿ ಅಂಬಿಗ ಒನಕೆ ಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ೫-೪-೧೯೨೦ ರಂದು ದಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಿ ತಂದೆ ಯಂಕಣ್ಣ ಅಂಬಿಗ ಹಾಡು ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು. ಇಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಲ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯನಂಬೋ ಅಕ್ಕರ ಅಂಗೈ ಮೇನಿಟೀಕಂಡೀ ನಿಂಗ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯಾ ಅಂಬೂ (ಅನ್ನುವ ಅಕ್ಷರ) ಅಯ್ಯಿ ವೀರಶೈವ ಗುರು. ಈ ಅಕ್ಷರ ‘ನಮ: ಶಿವಾಯ’ ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಶಯ್ಯಿಯಲ್ಲಿಡುವಂತೆ ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಶುವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದು. ಇದೇ ದಿನ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಬಾಗ್ಗು ಅಂಬಿಗ ಅರೆ ಬರೆ ಗೀತಾ ಹೇಳಿದನು. ಹೆಂಗಸರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಹಾಡು ಹೇಳುಕೆ ಬಲ್ಲೆ ಶೇಡಿ ಬರವಕೆ ಬಲ್ಲೇ” ಎಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು.

೧೪-೨-೧೯೨೦ ರಂದು ದೇವಿ ಗಣಪತಿ ಅಂಬಿಗ ಒನಕೆಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ೨೫-೨-೧೯೨೦ ರಂದು ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ನಾಗಪ್ಪ ಅಂಬಿಗ ಒನಕೆಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ಅದೇ ದಿನ

ದಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಿ ತಂದೆ ಯಂಕಣ್ಣ ಅಂಬಿಗ ಇವಳು ದಿ. ಸದ್ಧನ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ನಾಯ್ಕ ಹೇಳಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಣ್ಣ ನಾಗಿಂದ್ರ ತಂಗಿ ದೇವಕ್ಕ ಗೀತದ ಪಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಭಂದಸ್ಸಿನ ನಡೆ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ - ಗದ್ಯದಂತೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಬರುವುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ದೇವಮ್ಮ (ದೇವಕ್ಕ) ಅಕ್ಕ - ನಾಗಿಂದ್ರ ತಮ್ಮ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಾನು ಎಂದು ಹೊಲೆಯನು ದೇವಮ್ಮನ ಮದುವೆಯಾಗುವಲ್ಲಿನ ವಿವರಗಳು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ. ದೇವಕ್ಕನ ಗಂಡ ತಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವ ಎಂದುದುಂಟು.

ಭತ್ಯಕುವೆಗೆ ದೋಣಿ ಪಯಣ

ಭತ್ಯ ಕುವೆ ಇದು ಮಿರ್ಜಾನ್ ಉರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಕುವೆ ಅಂದರೆ ನಡುಗಡ್ಡೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡುಗಡ್ಡೆ. ಅನಂತರ ಮಿರ್ಜಾನಿನಿಂದ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಗಡೆ ಉರಿನ ನನ್ನ ನಿಕಟ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಬೊಡ್ಡ ಶಂಕರ ನಾಯ್ಕರು. ಅವರು ಒಂದು ದಿನ ಭತ್ಯ ಕುವೆಗೆ ಹೋಗೋಣ, ತಿಪ್ಪ ಪಟಗಾರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೆಗಡೆ ಉರಿನಿಂದ ಅಘನಾಶಿನಿ ನದಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ೨೨-೪-೧೯೨೦ ರಂದು ಹೋಗುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದರು. ನಾವಿಬ್ಬರು ಉಟ ತೀರಿಸಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರಣ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ದೋಣಿಯನ್ನೇರಿದೆವು. ಭತ್ಯ ಕುವೆಗೆ ಭತ್ಯಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡೆ ಹೊರಟಿದ್ದು. ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಸಲ್ಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾ ನದಿಯ ಇಕ್ಕೆಲಗಳ ಹಾಗೂ ಹೊಳೆಯುವ ಹೊಳೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಮೀನು ಭಳಕ್ಕನೆ ನೀರಿನಿಂದೆದ್ದು ಮುಂದೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಮಿಂಚು ಮೀನಿನ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇದಿರು ದಂಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಇಳಿದು ತಿಪ್ಪ ಪಟಗಾರರ ದಿನ್ನೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಲುಪಿದೆವು. ಅವರ ಪರಿಚಯ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಸದಾಗಿತ್ತು. ಎಳನೀರಿನ ಅಮೃತ ಕಲಶವನ್ನು ಇಳಿಯಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯ ಎಳೆ ನೀರನ್ನು ಹೀರಲು ತೆಂಗಿನ ಹಸಿ ಮಡಲಿನ ಕೊಳವೆಯ ಸಾಧನವನ್ನು ನೀಡಿದರು.

ಬಲ್ಲವನೇ ಬಲ್ಲ

ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ

ಎಳನೀರಿನ ಸೀಯಾಳದ ತನಿ ಸವಿಯ

ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ

ಗ್ರಾಮೊಕ್ಕಲ ಹೆಂಗಸಿನ

ಸಿರಿಗೊರಳಿನ ಕೊಳಲಿನ ಇನಿದನಿಯ (ಇದು ನಾನು ಬರೆದು)

ಬಿಸಿಲ ಜಳದಿಂದ ಬಸವಳಿದು ಬಂದ ಆಸರೆ ಬೇಸರ ಚಣದಲ್ಲೇ ಮಾಯವಾಯಿತು.
ಮಿತ್ರರು ನಾವು ಬಂದಿದ್ದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕಿದರು.

ತಿಪ್ಪು ಪಟಗಾರರ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ ದೇವಿ ಒನಕೆವಾಡು ಮತ್ತು ರಾಗಿ ಬೀಸುವಾಗಿನ
ಹಾಡು ಹೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ರಾಗಿ ಬೀಸುವ ಹಾಡು ಪ್ರಕಟಿತ. ಅದರಲ್ಲೇ,

ಸತ್ಯಗೂಡಲೇ ಸತ್ಯಂತರಾಗಲೇ

ಸತ್ಯರೇ ನಮ್ಮ ಸಿರಿಪಾದ ತಾಯಿ ತಂದೆ.

ಮದುವೆ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ “ನನ್ನ ಗಂಡನೇ ನನ್ನ ದೇವರು, ತಾಯಿ ತಂದೆವಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ
ಹೆಗಡೆ ತಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಮರಳಿ ದೋಣಿ ಹತ್ತಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದವು

೫-೪-೨೦ ರಂದು ಪರಮೇಶ್ವರಿ ತಂದೆ ಯಂಕಣ್ಣ ಅಂಬಿಗ ಆರತಿ ಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು.
೨೨-೯-೨೦ ರಂದು ಶಿವೂ ಹುಲಿಯಪ್ಪ ಅಂಬಿಗ ಮತ್ತು ಹುಲಿಯಪ್ಪ ಸೋಮಯ್ಯ ಅಂಬಿಗ
ಮೂರು ಅಸಮಗ್ರ ಗುಮಟೆ ಪದ ಹೇಳಿದರು. ೧೨-೧೦-೨೦ ರಂದು ನಾನು ಗ್ರಾಮೊಕ್ಕಲ
(ಪಟಗಾರರ) ಕೇರಿಗೆ ಬಾಳೆಮನೆ ಕೇರಿಗೆ ಹೋದೆನು. ಈ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಳು ದಿ.
ಬೊಬ್ಬಜ್ಜಿ. ಗಂಡಸರಿಗೂ ಬೊಬ್ಬು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಬೊಬ್ಬು ಎಂದೇ ಹೆಸರು.
ಬೊಬ್ಬೆ ಎಂದಲ್ಲ; ಮಾಸೂರಿನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬೊಬ್ಬುದೇವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಗ್ರಾಮೊಕ್ಕಲ
ಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರು ವಿಶೇಷ ಕಾಣುತ್ತದೆ (‘ಮಾಸ್ತಿ’- ಇದು ಗಂಡಸಿಗೂ ಹೆಂಗಸಿಗೂ
ಇಡುವ ಹೆಸರು.).

೧೨-೧೦-೧೯೨೦ ರಂದು ಬೊಮ್ಮಿ ಸೋಲು ಪಟಗಾರ ಇವಳು ಒನಕೆವಾಡು ಮತ್ತು
ಮದುವೆ ಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ಇವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ರಾಮ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಡನ್ನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳದೆ,
ಕುಸುಮಾಲಿಯ ಕಥನ ಗೀತವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡೆನು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಸುಮಾಲಿ ಚಿತ್ರ
(ಚಿತ್ರಾಂಗದ).

೨೫-೧೨-೨೦ ರಂದು ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ನಾಗಪ್ಪ ಅಂಬಿಗ ಬಹಳ ಒನಕೆವಾಡು
ಹೇಳಿದಳು. ಒನಕೆವಾಡಿನಲ್ಲಿ—

“ಅಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೇ ಜರುಲೀಗೆ

ಚೆಲ್ಲಾಡೂಕೆ ವಂದೂ ಶಿಶುವಿಲ್ಲ || (ಲ್ಲಂಬುದ ಕೇಳೀ)

ದೊರೆ ಸವನೈದ್ದಾ ಮದಿವೀಗೇ |

ಕಿರಿ ತಂಗೀ ತರುವೆ ಎಂದು ಹಿರಿ ಮಡದಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ

ಕಿರಿ ತಂಗೀ ತಂದರೆ ಕದವೊಂದು ಮೀಡೆರಡು
ಚಂಚಕದ ಕೀಲು ಹೆರುಗಾಗಿ || ಪುರಿಸರು
ನನ್ನಲು ಬಾಳುವೆಯೇ ಬರಿದಾಗೀ ||” -ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಅದೇ ದಿನ ಶೇಷಿ ಹೊನ್ನಪ್ಪ ನಾಯ್ಕ ಒಂದು ಒನಕೆಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮಗನಿಗೆ ಅಜ್ಜಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಅವಳು ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಜಾತಕದ ವೋಲೆ ಬರೆದನು. ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಉತ್ತರ ದೇವಿ ಸೊಸೆ ಬೇಡ ಎಂದು ತಾಯಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಅಂಗೈಲಿ ಸಾವಿರ ಮುಂಗೈಲಿ ಸಾವಿರ ಕೊಟ್ಟು ತಂದಿರುವೆ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

೭-೧೨-೨೦ ರಂದು ದಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಿ ತಂದೆ ಯಂಕಣ್ಣ ಅಂಬಿಗ ಅಕ್ಕಾ ದೇವಮ್ಮ (ಪರಮೇಶ್ವರಿ ನಾಯ್ಕ ಹೇಳಿದ ಹಾಡಿನ ದೇವಮ್ಮ) ತಮ್ಮ ನಾಗೀಂದ್ರ ಹಾಡು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಹೊಲೆಯನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಭಾಷೆ ಕೊಟ್ಟು. ದೇವಮ್ಮ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂದು ತಾನು ಅವಳ ಗಂಡ ಎಂದು ಹೇಳುವದು. ಅವಳನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗದೆಯೂ ಹಡೆವ ಇಲ್ಲಿನ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹದ ಚಡಂಗದ ರೀತಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಮರ ಹತ್ತಿದ ಮಗ (ಮಾಣಿ) ಅಪ್ಪನ ಮೆಟ್ಟಿ (ಜೋಡು) ಹೋಲಿವ ಕೆಲಸ ನೋಡಿ “ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ನಾ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” .

ದೇವಮ್ಮ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವ ಸಂದರ್ಭವು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಯಲುಸಾರಿ ಗೀತದ ಪಾಠವೂ ಹಲವು ಒನಕೆ ವಾಡುಗಳೂ ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಗಂಡನ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

೩-೧-೨೧ ರಂದು ಮಂಕಾಳಿ ರಾಮ ಅಂಬಿಗ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಸಿರಿಶಿಕಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹರಕೆಯ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಅದೇ ದಿನ ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ಒನಕೆವಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಗಂಡ ಕುದುರೆಯ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಗೊಂಡೆ ಹೂ ಕೊಟ್ಟು ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ನಂಬುಗಿತಾ (ಭಾಷೆ ಕೊಡು) ಎಂದನು. ಆಗ ನಂಬಿಗೆ ಏನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ತಾನು ತಿರುಗಿ ಬರುವ ವರೆಗೆ ಪರಪುರುಷನ ಸಂಗ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದನು. ಆ ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಗಾದೇವಿಯ ಆಣೆ ಹಾಕಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ಗಂಡನಿಗೆ ಭಾಷೆ ಕೊಟ್ಟು ಆಣೆ ಹಾಕಿದಳು. ಎಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅಂಗೈ ಮೇಲಿನ ಭಾಷೆಗಿಂತಲೂ ಗಂಗಾದೇವಿಯ ಆಣೆಯೇ ಬಲವಾದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಂತಿದೆ.

೧೦-೧-೨೧ ರಂದು ದಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಿ ತಂದೆ ಯಂಕಣ್ಣ ಅಂಬಿಗ ಬಹು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿಗೋಪಲೀ ನೀಲದ ಬಲೇ ಬಂದ ಗೀತದಲ್ಲಿ ತೌರಮನೆ ಗುರುತು

ಹೇಳುವುದನ್ನು ಹಾಡಿದಳು.

೧೦-೧-೨೧ ರಂದು ಪರಮೇಶ್ವರಿ ತಂದೆ ಯಂಕಣ್ಣ ಅಂಬಿಗ ಮದುವೆ ಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗಲಾರದೆ ಶರೀರ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡನ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂಡ ದುರ್ವಿಧಿಯ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳು ಕಳೆವ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ಮದುಮಗಳು ಹೇಳುವಂಥ—

ಚಂದುರ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ನೆರೂಳೇ ಕಂಡೆ || ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ||

ಆ ಪುಣ್ಣೇ ನಾನೂ ಪಡದೀನೋ ||

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಮನದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದಿರಬೇಕು. ಸುಂದರವಾಗಿ ಮದುಮಗನ ಹಾಗೂ ತೌರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವ ಮದುಮಗಳ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದ ದೀರ್ಘ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದಳು.

ಅದೇ ದಿನ ನಾಣಮ್ಮ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಗೌಡ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಒನಿಕೆ ವಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಮತ್ತು ಶಿರಸಿ ಶಿವಮ್ಮನ ಅಂದಿನ ಉತ್ತಮ ಬಣ್ಣನೆಯುಳ್ಳ ಭಕ್ತಿ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದಳು.

ಯೆತ್ತೆಲ್ಲಿ ನೀರಾ ಕುಡಿದೀತೋ

ಮುತ್ತಿನ ತುರಾಯಿಯೊ ಕೆರಿಯಲ್ಲೇ | ಕುಡಿವಾಗ

ಎತ್ತೀನಾ ಮುತ್ತೇ ಉದುರೀತೇ ||

೨೧-೧-೨೧ ರಂದು ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ಮದುವೆಯ (ಮಾಲಕ್ಕಿ ಮಾಲೆ ಮಾಡಿದ) ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಅಂದೇ ಮಂಕಾಳಿ ರಾಮ ಅಂಬಿಗ ತಿಂಗಳ ಬಾಳಂತಿಯ ಹಾಡು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಸುಂದರವಾದ ಹಲವು ಒನಿಕೆ ವಾಡು ಮತ್ತು ಆರತಿ ಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು.

ಅಂದೇ ನಾಗಪ್ಪ ದೇವು ಅಂಬಿಗ ಗುಮಟೆ ಪದ ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವೊ ಹನುಮಂತ ಅಂಬಿಗ 'ಮುಲ್ಲರ ಮುಲ್ಲ' ಹಾಸ್ಯಗೀತೆ (ಗುಮಟೆ ಪದ) ಹೇಳಿದನು. 'ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳು' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪದವನ್ನು ಶಿವೊ ಗಿಡ್ಡ ಗೌಡ ಮುಂಡಕುಳಿ (ಬೋಳ ಗೌಡ) ಹೇಳಿದ್ದು ಅಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಹಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉದುರಿದ್ದು ಬೊಚ್ಚು ಬಾಯಿಯ ಶಿವು ಬೋಳು ಬಾಯಿಯಿಂದಾಗಿ ಬೋಳು ಗೌಡನಾದನೇನೋ? ಈ ಬೋಳ ಗೌಡನಿಂದ ಶಿವೊ ಹನುಮಂತ ಗೌಡ ಈ ಪದ ಕಲಿತಿರಬೇಕು. "ಕಿತ್ತು ಹೋಯಿತು ಗಡ್ಡಾ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ "ಲೋಕಗೀತೆ ಮಂಜರಿ" ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೪೨) ಬಂದ ಪದವು ತಿಳವಳಿಯು ದಿ. ಗೋಣಿಯಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕಾಣರು ಹೇಳಿದ್ದು ಬೆಳಗಾವು ವರೆಗೆ ಜೋಗಿಯರಾಟ ಆಡಿ ಕುಣಿದು ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಣಿಯಪ್ಪ ಅವರು ಈ ಉಪ ಕಥೆಯ ಗೀತವು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಶಿವು ಅಂಬಿಗ ಇಲಿ ಮತ್ತು ಕಾಮಿ (ಬೆಕ್ಕು) ಇವುಗಳ ಮದುವೆಯು

ಗುಮಟೆ ಪದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಕ್ಕರೆ ಮೂಡಿಸುವದು.

ಅದೇ ದಿನ ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ಉತ್ತರದೇವಿ ಗೀತದ ಪಾಠ ಹೇಳಿದುದು ಕೆಲವೆಡೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು. ಆದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗಂಡ ತಾಯಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಅವಳ ತೌರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಮರವಿನಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಗಂಡ ಬರುತ್ತಿರುವ ಚೆಂದ ನೋಡು ಎಂದು ಅತ್ತಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ.

ಪುರಸರೆಂಬೂದೂ ಕನ್ನನಲ್ಲೀ ಕಾಣ್ಣೆಲ್ಲ

ಯಾಕೆ ನನ್ ವೊಡ್ಡಾ ಉರಸೂರಿ? ಸುವೇ

— ಎಂಬ ಅವಳ ಮಾತು ತುಂಬಾ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಅವಳು ಬೇರೊಬ್ಬನ ತೋಳಮೇಲೆ ಒರಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ದಿನ ದಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಿ ತಂದೆ ಯಂಕಣ್ಣ ಮೈದುನಿ ದೀರ್ಘವಾದ ಅಭಿಮನ್ಯು ಜನನ ಸಂದರ್ಭದ ಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ಎಪ್ಪತ್ತೇಳು ಹೆಡೆ ಮಹಾಶೇಷನನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ ರಾಶಿ ಮಾಡಿದ. ಚೂರಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದ ಅಭಿಮನ್ಯು ನೂರೊಂದು ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರ ಮೂಗು ಕೊಯ್ದನು. ಗೀತದ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಬುಗುರಿ ಆಟದ ಬಣ್ಣನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಥನ ಗೀತೆ “ಹೊಸಗತ್ತು” ೨೭-೧-೨೨ ರಂದು ಕೋಡಕಣಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೇರಮ್ಮ ನಾಯ್ಕಿಗಳೂ ಮಿರ್ಜಾನಲ್ಲೇ ‘ಹೊಸಗತ್ತು’ ಕಥನ ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಸ್ಯಗೀತೆ ತಕ್ಕೊಂಡೆನು.

೨೫-೧೨-೨೨ರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕುಪ್ಪು ಅಂಬಿಗ ಒನಕೆವಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ೪-೪-೨೨ರಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು ಹಲವು ದೊರೆತವು. ದಿ. ಬೀರಿ ನಾಗಪ್ಪ ಮುಕ್ತಿ “ಯಲರಾಜನ ಮಡದಿ”, “ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿ”, “ಕುಂತಿ ಸಣ್ಣಮ್ಮ” ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಯಾರಂದ ಇವನ್ನು ಕಲಿತೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, “ಶಣ್ಣಕ್ಕಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ವೈಕಿ ಜನರಿಂದ ಕಲಿತೆ” ಎಂದಳು. ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಿ ಜಾತಿಯ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಾಗಿರುವ ಯಾರೋ (ಹೆಂಗಸು ಎಂದೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು) ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದಳು. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ೭೩ ವರ್ಷಗಳ ಬೀರಿ ಹೇಳಿದ್ದು, ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಗ; ಅವಳು ಕಲಿತೆ ೯೦ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದವು. ಯಲರಾಜ ಏಕಪತ್ನೀ ವೃತಸ್ಥ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಸಂತೋಷ ಕುಮಾರ ಗುಲ್ವಾಡಿಯವರಿಗೆ “ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಹೊಲೆಯರ ಪದಗಳು (೧೯೭೯) ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೆನು. ಅವರು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಂಬೈ ಟಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೇಳಿ ಬರೆದಿದ್ದರು. ನಾನು ಡಾ. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು ಗುಲ್ವಾಡಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಅವರು “ಯಲರಾಜನ ಮಡದಿ” ಗೀತದ

ಕಥೆಯನ್ನು “ತಲೆ ಬುರುಡೆ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಿನಿಟು ಟಿವಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಹನುಮಂತನ ಗತದ ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯವರು ಈ ಕಥೆಯ ಪಾಠವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. (ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಾಗಿದೆ) ಕೆಲವು ಉತ್ತರದೇವಿ ಗೀತ ಪಾಠಗಳಂತೆ ನಾಯಕನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಯಲರಾಜನೂ ಇಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು (ಗ್ರಂಥ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ಓದಿರಿ.).

ಅದೇ ದಿನ ನಾಗಮ್ಮ ನರಸ ನಾಯ್ಕ ‘ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಹಾಡು’ ಕಥನ ಗೀತ ಹೇಳಿದಳು. ಕೌರವರು ರೂಪೋತಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಲು ಬಾಡಂಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನೊಡನೆ ಅವಳ ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೌರವರ ದಿಬ್ಬಣ ಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ತೊಟ್ಟಿಲ ಶಿಶುವನ್ನು ತಂದು ಧಾರೆಯೆರೆದರು ಎಂಬುದಿದೆ.

ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರುವ ಎರಡು ಕಥನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂತಿ ರಾಮ ಮುಕ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದ “ಐವರ ಸೆರೆಮನೆಯಾ ಬಿರುಸಿನೇ ತಾನಾ” ಬೇರೆ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವಿವರಗಳು ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ದ್ರೌಪದಿಯು ಕನಸನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಳು. ಆ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು ಐವರು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸೆರೆಮನೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೂ ಕನಸು ಯಾವದು ಎಂಬುದು ಹಾರಿಹೋಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಹಂಡಮ್ಮ ದಾನ ಮಾಡಿ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸಿನ ದುಷ್ಟಲ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ಮೂರು ಸಾರ ಪಗಡೆ ಆಡಿ ಕೌರವನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸೆರೆಮನೆ ಬಿಡಿಸಿದ್ದರಲ್ಲೂ ವಿವರ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಪಾಠವು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಂತಿ ಹೇಳಿದ ‘ಬಪ್ಪಿಂಗ ಬಮ್ಮಿಂಗ’, ‘ಬರಗಾಲ ದೇಶದ ವ್ಯಾಪಾರ’, ‘ಸಿರಿಕನ್ನೆ’, ‘ಐಪಟರಾಯ’ ಉತ್ತಮ ಕಥನಗೀತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ‘ಏಲು ರಾಜನ ಮಡದಿ’ ಗೀತವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ದಿ. ಬೀರಿ ನಾಗಪ್ಪ ಮುಕ್ತಿ, ಇವಳು “ಕುಂತೀ ಸಣ್ಣಮ್ಮ” “ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿ” “ಜಾನಕೀಜಾನ” ಕಥನ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಲವು ಒನಿಕೆ ವಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಕುಂತೀ ಸಣ್ಣಮ್ಮ ಮೈನೇರೆದ ಮೇಲಿನ ತಾಯಿ ಹಲವು ತರದ ಹೂ ಕೊಯ್ದದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದುದು, ಪುಷ್ಪವತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಲಂಕಾರದ ಲೋಕ ರೂಢಿಯನ್ನೇ ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದು.

ಬಹಳ ಹೂ ದಂಡೇ ಮುಡಿದ ಹುಡುಗಿಗೆ ದಿಂಡುಗುತಿ (ಶೋಭನ ಪ್ರಸ್ಥವಾಗುವವಳು) ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕಮುಚುವುದು ಸಾಭಿಪ್ರಾಯವಾದ ನುಡಿಯಾಗಿದೆ. ಇವು ಉತ್ತಮವಾದ ಗೀತವಾದರೂ “ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು” ಗ್ರಂಥದ ಇದೆ ವಿಷಯದ ಹಾಡಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವಿದೆ.

೩೧-೧-೨೧ ರಂದು ಬೀರಿ ಹೇಳಿದ್ದು - "ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿ" ಜಗತ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಕಥಾನಕದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಆಶಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯದು. ಇದು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಅಪ್ರಕಟಿತ "ಜಾನಕೀಜಾನ ಕಥನ ಗೀತವು ಏಲು ರಾಜನ ಗೀತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ರೀತಿಯದು. ಇಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಗೀತಾ ಕಥೆಗಳು ಅಸಂಭಾವ್ಯ ಆಶಯಗಳು, ಮಾಟದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಜಾನಕಿ ಎಂಬುದಿದ್ದರೂ ರಾಮಾಯಣ ನಾಯಕಿ ಅಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ ಬಂದರೂ ಅವರು ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಗೀತಾ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಭಾವ್ಯ ಆಶಯಗಳು ಮಾಟದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಯುಗದ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪದ್ಯ. ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ನಾಯಕನು "None but the brave deserves the fair " ವೀರನೇ ನೀರೆಯನ್ನು ವರಿಸಲು ಅರ್ಹನು ಎಂಬ ರೀತಿ ಇದೆ. ಜಾನಕಿಯೂ ತನ್ನ ವರನಾಗುವವ ವೀರನೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವ ನಾಯಕ. ಅಂಜದೆ ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಮುಂದುವರೆದು ಸಾಹಸ ಮಾಡುವವನನ್ನು "ಮೃಚ್ಛ ಕಟಿಕ" ನಾಟಕದ ಶರ್ಮಲಕ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ "ಸಾಹಸೇ ಶ್ರೀ ಪ್ರತಿವಸತಿ" ಸಾಹಸದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಪತ್ತು ಇರುತ್ತದೆ (ಲಭಿಸುತ್ತದೆ) ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಹಸದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಲಭಿಸುವದು ಎಂದು ಕಥಾನಕದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಯಕಿಗೆ ಅಂಜದ ಗಂಡು ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಸರ್ಪ ಸಾವಿರಾರು ಗಿಳಿ ನಾಯಕನ ಧೃತಿಗಡಿಸಲು ಬರುತ್ತವೆ. ಸರ್ಪ ವಿಷದಿಂದ ಮಡಿದ ನಾಯಕನನ್ನು ಗಿಳಿ ಅಮೃತ ತಂದು ನಾಯಕನ ಜೀವ ಪಡೆದು ಮಾಯವಾಗುವದು.

ಮುಕರಿ, ಹರಿಜನ ಹೆಂಗಸರು, ಬೀರಿ, ಸಾಂತಿ ಮತ್ತು ನಾಗಿ ಕೋರ ದೇವು ಮುಕ್ತಿ ಇವಳು ಎರಡು ಮದುವೆ ಹಾಡು ಹೇಳಿದಳು - ೧೮-೧೦-೨೬ ರಲ್ಲಿ.

೩೧-೩-೨೧ ರಂದು ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ಒನಕೆವಾಡು ಹೇಳಿದಳು.

೧೮-೪-೨ ರಂದು ಸಾಂತಿ ಮುಕ್ತಿ "ಕಾಳಮ್ಮನ ಹಂಜಕ್ಕಿ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ ಉತ್ತಮ ಕಥನ ಗೀತಾ ಹೇಳಿದಳು. ಈ ಗೀತವನ್ನು ಮಾಚಿ ತದ್ಭತ್ತಾಗಿ ನನಗೆ ಶಿರೂರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವಳ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ. ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸದಿದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಳಮ್ಮ ಕೊರವಂಜಿಯಾಗಿ ಚಾಡಿ ಹೇಳಿದ ಆಶಯ ತುಂಬಾ ಚಮತ್ಕಾರದ್ದಾಗಿದೆ. ೨೦-೪-೨ ರಂದು ಸಾಂತಿಯೇ ಹೇಳಿದ "ಬೊಪ್ಪಿಂಗ ಬೊಮ್ಮಿಂಗ" ಕಥನ ಗೀತವು ತುಂಬಾ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಬೊಪ್ಪಿಂಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬೊಮ್ಮಿಂಗ ಹೊಲೆಯನು. ಪಗಡೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ಸೋತವ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗ, ಹೊಲೆಯ

ಹುಡುಗ ಇಬ್ಬರೂ ಪಗಡೆ ಆಟ ಆಡಲು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿರುವರೆಂಬುದೇ ಅಸಾಧಾರಣ ವಿಷಯ ಎಂಬಂತಿದೆ. ಪಣವಂತೂ ಇನ್ನೂ ಅಸಾಧಾರಣ ಆಶಯ. ಸೋತ ಮೇಲೆ ಬಪ್ಪಿಂಗನ ತಾಯಿ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಅಸಾಧಾರಣ ವಿಷಯ. ತಂಗಿಯು ಬೊಮ್ಮಿಂಗನ ಮಡದಿಯಾಗಲು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸಮರ್ಥಳಾಗಿ ತೌರಿನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತುಕೊಂಡ ದುರಂತವನ್ನು ಮುಕ್ತಿ ಹರಿಜನ ಹೆಂಗನೇ ಬಣ್ಣಿಸಿದುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅವಳ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಓದುಗ (ಕೊಳಗ) ಊಹಿಸಬೇಕು. (ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥ ನೋಡಿರಿ).

೨೦-೪-೨ ರಂದು ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ಹಲವು ಒನಕೆವಾಡು ಹೇಳಿದಳು. ಅದೇ ದಿನ ತಿಪ್ಪು ಪರಮೇಶ್ವರ ಪಟಗಾರ “ರಾಮ ಪಟ್ಟ” ಎಂಬ ದೀರ್ಘವಾದ ಒಳ್ಳೆ ಕಥನ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಚಂದಮ್ಮ ಎಂದು ನಾನು ಹೆಸರಿಟ್ಟುದು. ನಾರಾಯಣ ತಂಗಿಯನ್ನು ಸಾಕಲಾರದೆ ಅತ್ತಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿ ಬಂದು ಸಾಕಿದನು. ೧೨ ವರ್ಷ ಅದು ಅತ್ತೆ ಮಗನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಚಂದಮ್ಮನ ಪಗಡೆ ಆಟ ಮುಂತಾದ ಬಣ್ಣನೆಯ ಅವಳ ಪಾತ್ರದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ದಿ. ನಾಗಮ್ಮ ನರಸ ನಾಯ್ಕ ಹಲವು ಕಥನ ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಒನಕೆ ವಾಡು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ೩೧-೧-೨೧ ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ಅಂಬಿಗ ಹೇಳಿದ್ದ ಉತ್ತರ ದೇವಿ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಅಂಗೈ ಸಾವಿರ ಮುಂಗೈ ಸಾವಿರ ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತರಾದೇವಿಯನ್ನು ತಂದೆ ಎಂದಿದ್ದನು.

೧೨-೧೧-೨೧ ಇವಳು ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರದೇವಿ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಹಡಗ ಮಾರಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ತರಿಸುವ ಉತ್ತರದೇವಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಬೇಡ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇವಿ -

ಪುರಿಸರೆಂಬುದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ
ಯಾಕೆ ನನ್ನೊಡ್ಡ ಉರಿಸೂರೆ (ಸುವೈ)

- ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆದಿನ ಒಂದು ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದಲ್ಲಿಗೆ ಗೀತೆ ಮುಗಿದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇವಿಗೆ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಮುನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊಲ್ಲೂರಮ್ಮ ಗೀತವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ, ತೌರಿಗೆ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ಬಳುವಳಿ ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿ-ಕಾಂಡನ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮರಳಿಸಿದ ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

೬-೪-೨ರಂದು ನಾಗಮ್ಮ ನರಸ ನಾಯ್ಕ “ಕತ್ತಲರಾಯ” ಕಥನ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದಳು (ಸತ್ತ ಶಿಶುವಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೀತದ ಪಾಠ.).

ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗದ ಕಥನ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಗೆ ಸ್ವಪ್ನ “ಕತ್ತಿ ಮಿಂಚದು ಕಂಡೆ

ಕಾಳಗಾಗ್ಗುದು ಕಂಡೆ ರಾಮರ ಕಂಡೆ ವನದಲ್ಲಿ (ರಾಮ ರಾಮ)" ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

೪-೪-೨ ರಲ್ಲಿ ನಾಗಮ್ಮ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥನ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಈ ದಿನವೇ ನಾಗಮ್ಮ ಗೌರಿಯನ್ನು ಕರೆಯ ಬರುವ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಕುರಿತ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು.

೫-೧೧-೨ ರಂದು ನಾಗಮ್ಮ "ಕಾಮನು ಭೀಮನು ತಾವೆಗಣಿಯಾರೋ" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಉತ್ತಮ ಕಥನ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಪ್ರಣಯ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಸಂದೇಹಿಸಿ ಭೀಮ ಕಾಮನ ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂದೇ ಅರ್ಜುನನ ಮಡದಿ ಕುಸುಮಾಲಿಯ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದ್ದಿದೆ.

ದಿ. ನಾಗಮ್ಮ ನರಸ ನಾಯ್ಕ 'ಕತ್ತಲ ರಾಯನ ಕಥನ ಗೀತೆ'ವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಹೆಣಕ್ಕೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಥೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲೂ ಹುಡುಗಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮನೇ ರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಯಕೆ ಬಣ್ಣನೆಯೇ ಅರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಂಗ (ಮಗ) ಹುತ್ತಿನ ಕೆಳಗೆ ಮಡಿದಿದ್ದನು. ಹುಲಿ ರಾಯನನ್ನು ಕೊಂದು ಕೊನೆಯನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು.

೯-೪-೨ ರಂದು 'ನೀಲಂಗೀ ರಾಜ' ಸ್ವಲ್ಪ ದೀರ್ಘ ಕಥನ ಗೀತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಶಿರೂರು ದಿ. ಮಾಚಿ ತಾಯಿ ಚಿಕ್ಕು ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಆಡುಮನೆ ದಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಿ ಜಟ್ಟಪ್ಪ ಅಂಬಿಗ (ಅಪ್ರಕಟಿತ) ಗೀತೆಗಳ ಕುರಿತು. "ಮಾಚಿಯ ಕಥನ" ಗೀತೆಗಳ (ಕನಾಪ ಬೆಂಗಳೂರು ೨೦೦೨) ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ (೪) ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಗಡೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಚಿ ಕಲಿತಿದ್ದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ನೀಲಂಗೀ ರಾಜ' ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಗೀತೆ. ನಾಗಮ್ಮನ ಪಾಠ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ಅಂಬಿಗ ಹೇಳಿದ ಪಾಠವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸೂರಿಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲ್ಲಿ ದೂಡಿದವಳು ಕುಂಟ ಕುಂಬಾರತಿ; ನಾಗಮ್ಮನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕುರುಡಿ ಕುಂಬಾರತಿ ಅವಳು ಕುಂಟೆ ಎಂದೂ ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಮಾಚಿಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾವತಿ ಸೂಳೆಯೂ ಸೂರಿಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೂಕಿ ಅವಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಇದ್ದು ವಂಚಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಬಂಗಿ ಮುಕ್ಕ ಬಾವಾಜಿ(ಮಾಚಿಯ ಗೋಸಾಯಿ ಬಾವಾ)ಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಠಗಳಲ್ಲೂ ಆರು ತಿಂಗಳು ನಿದ್ರೆ, ಆರು ತಿಂಗಳು ಜಾಗರ; ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಭಾಗ. ಈ ಭಾವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾಚಿ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಲಿಂಬಿ ಹಣ್ಣು ಮಂತ್ರಿನಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಮಾಚಿ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಾವನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಕಾಡಾನೆ ಗುಂಪು, ಅವನ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಂದಿಗಳ ಗುಂಪು; ಈ ವಿವರ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನೊಳಗಿನ ಹೆಣ್ಣು, ಏಳು ಸಮುದ್ರ, ಕೀಳು ಸಮುದ್ರ, ಗರುಡನ ಸಹಾಯ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು. ಪದಕದ ಸರದಲ್ಲಿ ಸೂರಿಕಾಂತಿಯ ಜೀವವಿರುವುದು. ಅವಳ ಅಪಹರಣ, ಮುಂತಾದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಉಂಟು. ನಾಗಮ್ಮನ ಪಾಠವು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ.

೧೯-೧೦-೧೯೭೦ ರಂದು ನಾಗು ಕೋಂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಟ ಗಾರರು ಅರ್ಧ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದೇ ದಿನ ನಾಗು ಕೋಂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಪಟಗಾರ ಇವರು "ಗಿಳಿ ಕ್ಯಾನಳಿ" ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. 'ಕ್ಯಾನಳಿ' ಎಂದರೆ 'ಕೆಂಚಳಿಲು' ಇಣಚಿ ಜಾತಿಯ ಕಾಡು ಅಳಿಲು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಥೆಯಲ್ಲ.

೧೪-೪-೨೨ರಂದು ನಾಗು ಕುಟ್ಟಪ್ಪ ಪಟಗಾರ ಒನಿಕೆವಾಡು ಹೇಳಿದಳು.

ಇನ್ನೊಂದು ಹೋಲಿಕೆಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಳಿಸರದಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿಯ (ನಾಯಕಿಯ) ಜೀವವಿರುವುದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಸೇವಕರಾಗಿ ಬರುವ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಂಬಳ "ಎದ್ದರೆ ಸಾವಿರ ಬಿದ್ದರೆ ಸಾವಿರ ಕುಂತಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಬಲಗೈ ಸಾವಿರ ಎಡಗೈ ಸಾವಿರ". ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಬಳದ ರೀತಿಯ ನೆನಪು ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯು ಹೊಸದಲ್ಲವೆಂದು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆ ಮಂತ್ರಗಾರ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು (ತಥಾ ಪ್ರತಿ) ಕಥೆ ಹೇಳಿದ್ದು ೨೭-೯-೧೯೭೦ ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹೋದಾಗ ನಾಗು ಕುಟ್ಟಪ್ಪ ಪಟಗಾರರು 'ಮಹಾಶೇಷನ ಸಹಾಯ' ಕಥೆ ಹೇಳಿದರು.

೨೧-೧೦-೧೯೭೦ ಸಾಂತಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಟಗಾರ 'ಮಿರ್ಜಾನ್ ರತ್ನ', 'ಜಿಲ್ಲೆ ಮುತ್ತಿನ ಕಥೆ', 'ಚಿನ್ನದ ಗಿಡ', 'ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಕಂಡ' ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ೨-೮-೧೯೭೦ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಬೆಳಗಲ ಪೇಟೆ, ರುದ್ರ ಶೇಖರ ಮಹಾರಾಜನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದನು. ಇದು ಒಂದು ಪಾಠಾಂತರ. ಅವನು ಹೇಳಿದ ಉಳಿದ ಐದು ಕಥೆಗಳು ಇಂತಿವೆ :

- ಒಂದನೆಯ ಕತೆಯು ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದ ಅಡಿಕೆ, ರತ್ನ ಸಿಂಗಾರ, ಮುತ್ತಿನ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ನಾಲ್ವರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ.
- ಎರಡನೆಯದು : ಯುಕ್ತಿಗಾರ ಗಾಯನ ಕಾರನ ಕಥೆ, ಹೆಂಗಸು ಗಂಡು ಕುಲ ಬಹಳ ಮೋಸಗಾರ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ನೆನಪಿನಿಂದ ಪುರುಷದ್ವೇಷಿ ಋಷಿ ಹೆಣ್ಣು ಎನ್ನುವನು
- ಮೂರನೆಯದು : ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೊಡೆದಾಡುವದಲ್ಲಿ ತಾಳಲಾರದೆ ಅಸ್ತಿ ಪಾಲು ಮಾಡುವೆ ಎನ್ನುವನು.
- ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಥೆ: ಬಡವನ ಕಥೆ.
- ಐದನೆಯದು ಕತ್ತೇರಾಜ - ಕತ್ತೆ - ಹುಲಿ ಬರುವಂಥದು.

೪-೧೨-೧೯೭೦ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ತಂದೆ ಗಣಪತಿ ನಾಯ್ಕ ಹೆಗಡೆಯೂರು ಹುಲಿ ಕಥೆ

ಹೇಳಿದ್ದು. ರಾಜ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಎಂಬವ ಕಥೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಹೊಸದಲ್ಲ.

೧೪-೧-೨೦ರಂದು ಹಂಡ ಹುಂಡ ಎತ್ತು ಕಥೆಯನ್ನು ದಿ. ನಾಗಮ್ಮ ಗೌಡ ಹೇಳಿದಳು.

೬-೫-೨೨ರಂದು ನಾಗು ಕುಟ್ಟಪ್ಪ ಪಟಗಾರರು ಕೋಡು ಬರುವ ಕಥೆ ಹೇಳಿದರು. ೨೦-೨-೨೨ ರಂದು ದಿ. ಬೊಬ್ಬಜ್ಜಿ ಗಣಪಯ್ಯ ಪಟಗಾರರು 'ಅನ್ನ ದಾನದ ಫಲ' ಎಂಬ ಉತ್ತಮ ಕಥೆ ಹೇಳಿದರು. ಅಂದೇ ದಿ. ನಾಗು ಕೋಂ ಜಟ್ಟಪ್ಪ ಪಟಗಾರ 'ಸೂಲಿ ಕಾಂತಿ' ಎಂಬ ದೀರ್ಘ, ಉತ್ತಮ ಕಥೆ ಹೇಳಿದರು.

೧೬-೧೦-೨೪ ರಂದು ಪರಮೇಶ್ವರಿ ತಂದೆ ಯಂಕಣ್ಣ ಅಂಬಿಗ - 'ಬಂಗಿ ಬೀರಣ್ಣ' ಕಥೆ ಹೇಳಿದ್ದರು.

೫-೮-೧೦ರಂದು ದಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಿ ಹೆಗಡೆ ಊರ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಸಮೀಪ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಕಥೆ ಹೇಳಿದಳು.

ಹೆಗಡೆಯಿಂದ ಅಘನಾಶಿನಿ ನದಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಮ್ಮೆ ತಾರಿದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ದಾಟಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಜನರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಜಂಗಲ್ (ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ದೋಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಲಗೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಜಂಗಲ್ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ). ಹತ್ತಿ ಮಿರ್ಜಾನಿನ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ದೀವಗಿಯಲ್ಲಿ ಸೇತುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಗಡೆ ಮಿರ್ಜಾನ್ ನಡುವೆ ಜಂಗಲ್ ನಲ್ಲಿ ಬಸ್ ಟ್ರಕ್ ಚಕ್ಕಡಿ ದಾಟಿಸುವುದು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇವು ತಿರುಗಾಡುತ್ತವೆ.

ಮಿರ್ಜಾನಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಹೆಂಗಸರಿಂದ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕಥೆಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. (ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಕಥೆಗಳು ಕ.ವಿ. ವಿ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಧಾರವಾಡ).

೧೭. ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಯ್ಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಧಾನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ವಯ್ಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅಂತರಂಗ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ವಯ್ಯಕ್ತಿಕ ಆಚಾರ - ವಿಚಾರ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನ, ನಂಬಿಕೆ, ಕಲೆ, ನೀತಿ, ನಿಯಮ, ಆಚರಣೆ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಶಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು ಟೈಲರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಬರಗೂರು

ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಲಿಕೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕತೆ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ನಾಗರಿಕತೆಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ನಾಗರಿಕತೆ ಮಹಾಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸುರರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ಪಡೆದಿದ್ದ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿ ಇದ್ದನು. ರಾಜಸೂಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಯಸಭೆಯ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಶಿಲ್ಪಿ ಸಾಧನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ನಾಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಬೆಳೆದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಂಶ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಇದು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಷ್ಟಿಯ ಒಳಿತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಕಾರ್ಯರಂಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಈ ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡವರು ಈ ಉಪ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಜನರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಅನಿಸಿಕೆಗಳ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ನಂಬಿಕೆಯ ಸರ್ವಚೇತನವಾದ (Animism) ಇಂದಿಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮರ-ಬಳ್ಳಿಗಳು, ಶಿಲಾರೂಪಗಳೂ ಸಹ ಆತ್ಮವುಳ್ಳವಾಗಿ ಸುಖ-ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಒಳಿತು, ಕೆಡುಕು ಮಾಡಬಲ್ಲವು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಂತ್ರ ಮಾಟಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ನಿಸರ್ಗ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ರಾಕ್ಷಸ-ದೇವ್ವ ಭೂತ ಪ್ರೇತ ಪಿಶಾಚಿ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಅತಿಮಾನುಷ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿವರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಜನಜೀವನದ ಹಲವಾರು ಮುಖಗಳು ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ

ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ರೂಪ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದವರು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ನಾಯಿ, ಕೋತಿ, ಕಲ್ಲು ಮುಂತಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಯುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸೀರೆ ಕಡ್ಡೆ ನಾಯಕನನ್ನು ದೇವ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಕಲ್ಪಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧು-ಸತ್ಪುರುಷರು ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಅತಿಮಾನುಷ ಸಹಾಯಕರು ನೀಡಿದ ಮೂರು ಕಲ್ಲು ಹರಳುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬೇಕಾದ ಅರಮನೆ ತೋಟ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕಥಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸೌಂದರ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾಯಕನು ದಾಳಿಂಬೆ ರಾಣಿಯನ್ನು, ಬಿದಿರೆ ಒಳಗಿನ ಚದುರೆಯನ್ನು, ಇಂದ್ರಿಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಹಸಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಎಂದಿಗೂ ಬರಿದಾಗದ ಕಡ್ಡೆ ಚೀಲ, ಅದೃಶ್ಯವಾಗಲು ಸಹಾಯವಾದ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಹಾರುವ ಜಮಖಾನ ಮುಂತಾದವು 'ಶೃಂಗ ಬೇರಿಗೆ ಮದ್ದು' ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಂದು ಊರಿನ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಲೆಗೆ ಎರಡು ಕೋಡು ಮೂಡಿದ್ದವಂತೆ. ಕೋಡು ಮೂಡಿದೆಯೋ? ಎಂದು ಅಹಂಕಾರವುಳ್ಳವರ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಮೇಲಿನ ಕಥೆಯ ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕುರಿತು ಅಹಂಕಾರ ಅತಿಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ಕೋಡು ಮೂಡಿದ ಅವಳ ಕೋಡುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ನಾಯಕನು ಮಂತ್ರಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಅವಳ ಅಹಂಕಾರವನ್ನೂ ಕೋಡುಗಳನ್ನೂ ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ನಮ್ಮ ಐವರು ಸಾಹಸಿಗಳ ಕಥೆಯ ದೃಷ್ಟಿಗಾರನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದೂರದ ಸಂಗತಿಯಾದರೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ನಮ್ಮ 'ಮದುವೆಯ ಪಣ' ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತರದ ಕೆಂದಾಳಿ ಹೂ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ದುರ್ಬೀನಿನವನು ದುರ್ಬೀನು ಹಚ್ಚಿ ನೋಡುವನೆಂಬ ಆಶಯ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ.

ಜೀವನವನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಲು ಮನುಷ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ಹಗಲುಗನಸುಗಳು ಇಂಥ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ದೂರ ಶ್ರವಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮತ್ತು ದೂರದರ್ಶನ ಸಹ ನೀಡುವ ಟಿ.ವಿ.ಗಳು ಇಂಥ ಕನಸುಗಳನ್ನು ನನಸಾಗಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಇಂಥ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಮಾಟಗಳಿಂದಲೇ

ಎಂಥ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಅವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ವ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ಮಾನವನ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮುಸುಕಿರುವ ಪಾಚಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಡಾ. ಕಂಬಾರರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

“ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಬಗೆದೊಡೆ ಕೈಲಾಸ ಬಿನ್ನಾಣವಕ್ಕು” ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಸಾರಿದ ಮೌಲ್ಯವು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇತರರ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ಪಂದಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನ, ಪರೋಪಕಾರವೇ ಪುಣ್ಯ ಪರಪೀಡನ ಪಾಪ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ಅದರಂತೆ ಪರರಿಗೆ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನರು ಇದನ್ನೂ ಸತ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಇತರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಂಡರು. ಉತ್ತಮರಾದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಮೀರದಿರುವುದು, ಏಕಪತ್ನೀವೃತ್ತ, ಪಾತಿವೃತ್ಯ, ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ತಪ್ಪದಿರುವುದು, ಸದ್ ವಿನಯವೇ ಸದಾಚಾರವಯ್ಯಾ ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯ ಸನ್ನಡತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಸತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು.

ಇಲ್ಲಿ ಏಕಪತ್ನೀ ವೃತ್ತ ಬಹಳ ವಿರಳವಾದ ಆಚರಣೆ - ರಾಜರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಸಾವಿರಾರು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕನು ಹಲವು ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪಿದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು ಏಕ ಎಂಬುದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಪತ್ನೀವೃತ್ತ ಎಂಬುದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ದಿ. ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು “ಕೆಟ್ಟುದರ ನಿಗ್ರಹ, ಒಳ್ಳೆಯದರ ಏಳಿಗೆ” “ಆಚರಣೆ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು (ಜನಪದ ಜೀವನ ದರ್ಶನ, ಪುಟ ೬) ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಜಿ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರವ್ವ ಅವರ ಸಂಗ್ರಹದ “ನೀ ರಾಜ್ಯಮಾರ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ “ಕೆಟ್ಟ ಬಗೆದನ್ನೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾತು” ಎಂಬಂಥ ಮುಕ್ತಾಯವುಳ್ಳ ಕಥೆಗಳೇ ಬಹಳ. ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶಿಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಕಾರ್ಯ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ “ಒಂದೇ ದೋಣಿಯ ಕಳ್ಳರು” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡುಳ್ಳ ಗರತಿಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ ರಾಜನಿಗೆ ಶಾಂ ಭಟ್ಟನು ಪುರೋಹಿತನಿಗೂ ರಾಜನಿಗೂ ಹೆಣ್ಣು ವೇಷ ಹಾಕಿಸಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ. “ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದಸ್ತ ಹೆಂಗಸರು ಕದ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದಿರುವ ಅಂಜಿಕೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತರಬಾರದು” ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ದಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ.

ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಇದು ನಮ್ಮ ಜನರು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಎಷ್ಟು ಕಾಲವಾದರೂ ಪತಿಯ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ, ಪ್ರಾಣದ ಅಂಜಿಕೆ ಒಡ್ಡಿದರೂ ಅಂಜದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಥೆಗಳು ನೂರಾರಿವೆ. ಅಪಹಾರಕನ ಬಲಾತ್ಕಾರ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗೌರೀ ಪೂಜೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪತಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕಥೆಗಳು ಚಿತ್ರಶೇಖರ-ರಾಜಶೇಖರ, ಶೀಲಾವತಿ, ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ಕಂಟಕ ಮುಂತಾಗಿ ನೂರಾರಿವೆ.

ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವು ಒಂದು ಸತ್ಯ; ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಇದರಿಂದ ಮಾಟದ ಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾರವತಿ ಕಥೆಯ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬೆಳ್ಳಿ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಮೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ ಬಾಡದಿರುತ್ತವೆ.

ಡಾ. ಜೀಶಂಪ ಅವರು 'ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು' ಗ್ರಂಥದ 'ಜಂಬೂರ ನಾಗಯ್ಯನ ಸೊಸೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ 'ನಾನು ಒಬ್ಬ ತಾಯಿ ಒಬ್ಬ ತಂದೆಯ ಮಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಗೋದಿದ್ದೆ ಕುಂಬಳ ಕಾಯಿ ಬೆಳೆದು ಗುಂಬ ತುಂಬ ತೊಟ್ಟು ಈಚೆಗೆ ಬರಲಿ' ಎಂದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.

ನಮ್ಮ 'ಕೀಳು ಸಮುದ್ರದ ಬಾವಿ ನೀರು' ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗಿದ್ದು ಆ ನೀರನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜರಾದವರು ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಗೌಡ ಆದರೂ ರಾಜರೆಂದೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಇಂದ್ರಿಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರೆ" ಕಥೆಯ ಗೌಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡ, ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನು ರಾಜರೆಂದೆ ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

ಕೀಳು ಸಮುದ್ರದ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ತಂದ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗನಿಗೆ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಗಳನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಹಿಂದಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಜಾತಿಕಟ್ಟು ಸಡಿಲವಾಗಿತ್ತು. ಇತರ ಕಥಾನಾಯಕರು ರಾಜರೂ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು' ಗ್ರಂಥದ ಕಳುಸೇನರಾಜ ಕುರುಬರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿದ್ದನು.

ಡಾ. ಚೇಳರಿಪ ಸಂಗ್ರಹದ "ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿ" ಕಥೆಯ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗನನ್ನು ರಾಜನ ಮಗಳು ಮೆಚ್ಚಲು ರಾಜ ಅವಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. "ಬೀದರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು" ಗ್ರಂಥದ "ಮೊಸರು ಗಿಡದ ಚೆಲುವೆ" ಕಥೆಯಲ್ಲಿ (೧೧೨ನೇ ಪುಟ) ಮಾದರ ಪಾರನು ಗಿಡದ ಹೆಸರು "ಮೊಸರು ಬುತ್ತಿ ಗಿಡ" ಎಂದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ರಾಜನು ಮಾದರ ಪಾರಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಅನ್ನ ದಾನಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನು ದಾನಗಳುಂಟೆ? ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಕೇಳಿದ್ದನು. ಅನುಕೂಲವಿದ್ದವರು ಅನ್ನಫಲಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬಂದವರಿಗೆ ಉಟ ನೀಡುವುದು ಪುಣ್ಯದ

ಕೆಲಸವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಲಿಚಕ್ರರಾಜ ಕಥೆಯ ಚಂದ್ರಚೂಡ ರಾಜನು ಜಗತ್ತಿನ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಜಗಚ್ಚತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

“ರಾಜನ ಸಂತರ್ಪಣೆ” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಏಕರಾತ ರಾಜನು ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಚಮಗಾರರೂ ಉಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಸಂತರ್ಪಣೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಆಹಾರ ನೀಡುವುದು.

ಕರ್ಮಲರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಚಮಗಾರನೊಡನೆ ಉಣ್ಣೆವು ಎಂದವರು ಸತ್ತ ತಮ್ಮ ಪಿತ್ಯಗಳು ಬಂದು ಉಣ್ಣುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾವೂ ಉಟ ಮಾಡುವ ಅಪೂರ್ವ ಆಶಯ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಚಮಗಾರನ ಮನೆಗೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಬರುವೆನೆಂದ ರಾಜನು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿ, ಹೋಗಲು ಮರೆವುದು, ನೆನಪಾದಾಗ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಎಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆದರ್ಶ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಸುಧೈವ ಕುಟುಂಬಕಂ ಎಂಬ ಆದರ್ಶ ಹೊಂದಿದ ರಾಜನ ವೇಷದಿಂದ ದೇವರೇ ಚಮಗಾರನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಉಚ್ಚ ನೀಚ ಭೇದವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂದೇಶದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಬೋಳ ಎಂಬ ಮುಕ್ತ ಹರಿಜನ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. “ಜೀವರತ್ನದ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಕಿರಿಮಗನು ಅನ್ನಸಾಲಿ - ವಸ್ತ್ರಸಾಲಿ ಎಂಬ ಧರ್ಮಚ್ಛತ್ರ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಬಡವರಿಗೆ ಅನ್ನ - ವಸ್ತ್ರ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನದಿ ದಾಟುವವರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ತಾರಿದೋಣಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದನು.

“ಕೊಂಡು ತಂದ ಹೆಣ್ಣು” ಕಥೆಯ ಸುಂದರಿಯು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸಮಾರಾಧನೆಗೆ ಬೇಡುವವರು, ಕುಂಟರು, ಕುರುಡರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಮಂತ್ರಣ ಕಳಿಸಿದ್ದಳು. ಬಡವರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಜ್ಜಾಯ ಬಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು.

ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅಣ್ಣಂದಿರು ತಮ್ಮನನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಕಥೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಭ್ರಾತೃ ಪ್ರೇಮ ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ರಾಜಹಂಸ ಪರಹಂಸ ಕಥೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಠಗಳಲ್ಲೂ ಪರಹಂಸ (ಪರಾಂಸ) ಅಣ್ಣನನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏಳು ಮಲ್ಲಿಗೆ ತೂಕದ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಕಥೆಯ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಆಯ್ದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹದ ‘ಮಾಣಿಕ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೧೦೯) ತಮ್ಮನು ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತ ದುಃಖ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆರೂ ಜನ ಅಣ್ಣಂದಿರು

ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಸತ್ತರು.

ಮಿತ್ರ ಪ್ರೇಮದ ಹಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಮಗನು ರಾಜನ ಮಗನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಉಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉದಾ.: “ರಾಜಕುಮಾರಿಭಾನುಮತಿ” ಕಥೆ. ಪ್ರಧಾನಿಯ ಹುಡುಗನ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದಲೇ ರಾಜನ ಮಗನು ಸುಂದರಿಯೊಡನೆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದರೂ ಪಾರಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಸಾಹಸಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಧೈರ್ಯ ಶಾಲಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಸುಮಾಲಿನಿ ಹೂ, ಚದುರಂಗಿ ಹೂ, ಮಾಟದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಮಲ, ನೀರು, ಬಿದಿರೆಯೊಳಗಿನ ಚದುರೆ, ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭವಾಗಲಿ, ನಾಯಕನು ಧೀರನಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆದು ಗೆಲುವು ಪಡೆಯುವುದು “ಸಾಹಸೇ ಶ್ರೀ ಪ್ರತಿವಸತಿ”, ಸಾಹಸದಿಂದ ಸಂಪತ್ತು, ಸೌಂದರ್ಯ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವು ಕುದುರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. “ಕುಂಟನ ಸಾಹಸ” ಕಥೆಯ ಕುಂಟನಾಗಲಿ (ಕುಂಟನ ಸಾಹಸ) ಬಡವನಾಗಲಿ ಕುಳ್ಳನಾಗಲಿ (ಚೋಟುದ್ದದ ಹುಡುಗ) ತಿರಸ್ಕೃತನಾದ ಕಿರಿಯ ಹುಡುಗನಾಗಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಹೊರಟವರಂತೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆ. ವೈ. ಶಿವಕುಮಾರರ “ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಸಂಗ್ರಹದ ಕಿರಿಯನು ಮಂದಾರವರಕುಮಾರಿಯ ಬಳಿ ಹೋದರೆ ಸುಟ್ಟು ಸಾಯುವುದಾದರೂ ಅದನ್ನು ತರಬೇಕು ಎಂಬ ಛಲಹೊಂದಿ ತಾನು ಕಟ್ಟುವಡೆದರೂ ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನಾಯಕ (ನಾಯಕಿ) ಒಳ್ಳೆ ಗುಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಜೀಶಂಪ ಅವರ “ಹೆಡ್ಡ ತಂದ ಜಾಣೆಯರು”, ಕಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹೆಡ್ಡನಾಗಿದ್ದರೂ ದೇವಗನ್ನೆಯ, ದೇವರು ಸನ್ಯಾಸಿಯ, ರಾಕ್ಷಸರ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ, ಪಕ್ಷಿಗಳ (ಪಂಚರತ್ನ ಪಕ್ಷಿ ಕಥೆಯ ಪಕ್ಷಿ) ಸಹಾಯ ದೊರೆತು ಗೆಲುವು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಎಂಬಂಥ ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಕಥೆಗಳು ಸತ್ಯಮೇವ ಜಯತೆ ನಾನೃತ: ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಗಿಡಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ದಯೆ ತೋರಿದವನಿಗೆ ಅವು ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ. ಡಾ. ಜೀಶಂಪ ಅವರ ದ.ಕ. “ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಸಂಕಲನ(೧೬೦-೧೬೪)ದ ‘ಕದರೆ ರಾಜನ ಕಥೆ’ಯಲ್ಲಿ ಕಿರಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಇಲಿ, ಇರುವೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ರಾಜನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನಮ್ಮ “ಗಮಯನ ಕಥೆ”ಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಣಿ ಸಹಾಯವಿದೆ. ಕೃತಜ್ಞತೆ ಜನಪದರು ನಂಬಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಮೌಲ್ಯ. ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಹ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಕೊಲೆಗಡುಕರು ಸಹ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಕೊಲೆ ಮಾಡದೆ ಆರೋಪಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಹಾಕಿ ಪ್ರಾಣಿಯ ರಕ್ತವನ್ನೋ ನೆತ್ತರ ಹೊನ್ನೆ ರಸವನ್ನೋ ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ ಕುರುಹೆಂದು ತಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಗಡುಕರು ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಂದು ಹುಡುಗನ ರುಂಡ ಹಾರಿಸದೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಡಾ. ಜೀಶಂಪ ಅವರ “ಆಯ್ದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಗ್ರಂಥ “ಋಣದ ಮಗ” (ಪುಟ ೫೮-೫೯) ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಮದೂತರ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತೋರಿಸಿದ ಅಪೂರ್ವ ಆಶಯವಿದೆ. ಗೌಡನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೊಯ್ಯಲು ಬಂದ ಯವದೂತರು ಹಾಲನ್ನು ಉಂಡು, ಗೌಡನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸುವ ಹೊಣೆ ಯಮರಾಯನದು ಎಂದು ಗೌಡನ ಪ್ರಾಣದೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಯಮನಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಯಮನು “ಹಾಲನ್ನ ಉಂಡ ಮನೆಗೆ ಎರಡು ಬಗೆಯಬಾರದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಗೌಡನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತಿರುಗಿ ತರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಕನ ದೂತರಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತು ದಯೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸಿ ಉಂಡ ಮನೆಗೆ ಎರಡು ಬಗೆಯಬಾರದು ಎಂಬ ಸತ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಿದೆ. ಅದರಂತೆ ರಾಜನ ಉಪ್ಪು ತಿಂದ ಕುರಿತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೀರಾಂಜ್ಲೋಮಾರ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಭಿಕ್ಷುಕರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಬೋಧಿಸಲು ಶಿವನ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿ ಬಂದಂತೆ ಕಥೆ ಹೆಣೆವುದು ಉಂಟು. ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೋಮಶೇಕ್ರ ಚಿತ್ರಶೇಕ್ರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಜ್ರಮುಖಪ್ರಾಯ ದೊರೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದೂ ರಾಣಿ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ “ನಮಗೆ ಯಾಕೆ ಮಕ್ಕು ಪ್ರಜೆಗಳ ಮಕ್ಕು” ಅವರನೇ ಮಕ್ಕು ಅಂತ ತಿಳ್ಯೊಳ್ಳೋಣ ಎಂದುದಕ್ಕೂ ರಾಣಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡದಿದ್ದಕ್ಕೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಭಿಕ್ಷುಕ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ರಾಗೌ ಅವರ “ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಸಂಕಲನದ “ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹುಕಾರರ ಬಡವರ ಕುರಿತ ತಾತ್ಸಾರಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ ಬಡವನು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹುಕಾರರ ಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ದೋಚಿ ಬಡವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಳ್ಳರು ಅದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಕಳ್ಳತನ ಬಿಟ್ಟು ಒಳ್ಳೇ ದಾರಿಗೆ ಬಂದರು ಎಂದಿದೆ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರೀ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಆಧುನಿಕವಾದದ್ದು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟ ಹೆಂಡತಿ ಆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಗಂಡನನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತಂದ ಹೆಣ್ಣು ಗಜನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದ ಕಥೆ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.

ವಿವಾಹಿತಳು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಯಾದುದು ತಿಳಿದರೆ ನಿರಂಕುಶರಾದ ರಾಜರೂ ಇತರರೂ ಆಕೆಯ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿಸುವುದು ಸೀಳಿ ತೋರಣ ಹಾಕುವುದೂ ಮುಂತಾದ ಪೋಟ ಶಿಕ್ಷೆ

ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇದು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಹಾರವಲ್ಲ. ಆ ತಪ್ಪಿಗೆ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರು ಹೊಂದುಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚಮಾಡಲು ತೊಡಕಿರಬಹುದು, ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಆತ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಅಗಲಿದ್ದುದು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದೀತು.

ನಮ್ಮ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರು ಸಮಯ ಸಂದರ್ಭ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಗಂಡನಿಗೆ ದಂಡ ಮಾಡಿ, ಹೆಂಗಸಿನ ತಿರದ ಹಣವನ್ನು ಮರಳಿಸುವಂತೆ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮಾಡಿ ವಿಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಸುಧಾಕರರ “ಶಿವಗಂಗೆ ಸುತ್ತಿನ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಸಂಗ್ರಹದ ರಾಮ ಭೈರೋಜಿ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ತುಂಬಾ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಶೋಭನವಾಗಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಮಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಗಂಡನು ಅವಳನ್ನು ಒಲ್ಲನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೂಡಿದ ಜನರು ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವಳು ಅನುರಕ್ತನಾಗಿದ್ದವನೊಡನೆ ಅವಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಶೋಭನವಾದವಳು ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನೂ ಆಶಿಸಿದಳೆಂದರೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ ಎಂದೆ ಅರ್ಥ; ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪದವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಇವರ ಜೊತೆಯೂ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ, ಒಲ್ಲದ ನಲ್ಲನಾಗಲಾರನು ಎಂದು ಈ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿದುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿಯೂ ಈ ಪರಿಹಾರಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದುವದರಿಂದ, ಕೇಳುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಪರಿಧಿ ವಿಸ್ತಾರ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಮನರಂಜನೆಯೊಡನೆ ತನಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಓದುಗ - ಸಂಕುಚಿತ ಆವರಣದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ವಿಶಾಲ ತಳಹದಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಹುತೇಕ ಅಂಶಗಳು ಕಥೆಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ, ಎಂಬ ವಿಲಿಯಂ ವಾಸ್ಕರ್ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಡಾ. ಕೆ. ಆರ್. ಸಂಧ್ಯಾ ರೆಡ್ಡಿಯವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾರ್ವೆಯ ಮೋ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಯಾವ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಜನಪದ

ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು, “ಅದು ಜನತೆಯ ಗುಣಶೀಲಗಳ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಡಾ. ಜೀಶಂಪ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಸಂಗ್ರಹದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಬರೆದಿದ್ದರು.

೧೮. ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಶಯಗಳು

ಆಶಯಗಳೆಂದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಥಾಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಕಾಣಬರುವ ಕಥಾಕಲ್ಪನೆಗಳು. ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಆಶಯಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳೂ ನಡೆದಿವೆ. ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಶಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ತಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ಅವುಗಳ ಒಳಬೇಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೂ ನಡೆದಿವೆ.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಆಶಯಗಳನ್ನು

ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಬಿಂಬಾಲಿಯ ಅದೃಷ್ಟ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಬಿಂಬಾಲಿಯೂ ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ತಿಳಿಸುವ ಅಣ್ಣನಿಂದ ದೂರ ಓಡಿ ಹೋಗುವಳೆಂಬ ವರ್ಗದ ತಲೆಬರಹದ (Girl flees from brother ೩೧೩ E) ನೆನಪನ್ನು ತಂದರೂ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಆ ವರ್ಗದ ಕಥೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

ಮನೆ ಅಳಿಯ ಕಥೆ ಥಾಮ್ಸ್‌ನ All stick together ಎಂಬ ೫೭೧ನೆಯ ವರ್ಗದ ಕಥೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. (ಜನಪದ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಲೆ, ಪುಟ ೨೨೨) ಅಲ್ಲಿ “ಹತ್ತಂಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾಂತ್ರಿಕ ವಿಧಾನ ಹೇಳುವ ಆಶಯವನ್ನು ಲಿಂಗಣ್ಣನವರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಜಾಗತಿಕ ಕಥಾವರ್ಗ ಸೂಚಿಯ ಆ ಕಥೆಗೂ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ “ಹತ್ತುಂಡೆ-ಬಿಚ್ಚುಂಡೆ”, “ಲಕ್ಕಡವಕ್ಕಡ” ಮುಂತಾದ ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಈ ವರ್ಗದ ಕಥೆಗಳ ಆಶಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಮ್ಯವಿದ್ದು ಉಳಿದ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಕಥೆಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ “ಹತ್ತುಂಡೆ” ಆಶಯದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ಬಾರದೆ ಕಥೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಕಥೆಗಾಗಿ, “ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಕನ್ಯೆ” ಬೇತಾಳನ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾರವಾಗಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ಕಥೆಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯುಳ್ಳ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಮಾಡಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಕಾಣದೆ, ಆದಷ್ಟು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳ ಹೊಲಿಕೆಗಳುಳ್ಳ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಆಶಯಗಳು ಲೋಪವಾಗಿದ್ದು ನಿರೂಪಕರ ಮರವೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ “ಹತ್ತುಂಡೆ” ಆಶಯವಿರುವ “ಮನೆ ಅಳಿಯ” ಕಥೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ— “ದೇವರು ಕೊಟ್ಟರೇನು ಕಡಿಮೆ”, “ತಾಯ ಕೊಂದ ಪಾಪ”, “ಕಳ್ಳನ ಮಗಳು” ಕಥೆಗಳು ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ.

“ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ” ಕಥೆ ನನ್ನ ಸಂಕಲನದ “ಗರತಿಯೊಳಗಿನ ಸೂಳೆ ಸೂಳೆಯೊಳಗಿನ ಗರತಿ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿನ ನಾಯಿ” ಎಂಬ ತಲೆಬರಹದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕಥೆಯ ಹಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕಟಿತವಾದ “ತಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯ ಹೋಲಿಕೆಯುಳ್ಳ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು (ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು, ಸಂ.: ಎಚ್.ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೭೭, ಪುಟ-೩೨-೩೯).

ಈ ಕಥೆಗಳ ಆಶಯಗಳ ಹೊಲಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಅಚ್ಚಾದ ಜನಪದ ಕಥೆಯೊಂದಿತ್ತೇ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ “ಮೈನಾವತಿ” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಎರಡು ಕಥೆಗಳ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಒಂದು, ರಾಜಕುಮಾರನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಮಂತ್ರಿಕುಮಾರನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ವೇಷದಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕಾವಲಿನವರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಕಳಿಸಿದುದು. (ಇದು ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದ ಒಂದು ಕಥೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಶಯವಾಗಿರುವಂತಿದೆ). ಇದು ನಮ್ಮ “ರಾಜಕುಮಾರಿ ಭಾನುಮತಿ (ಸುಧಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ) ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.

ದವಳಶ್ರೀ ಅವರ ಜಾನಪದ ಕಥಾಮೃತ ಭಾಗ vರ “ಕೊಬ್ಬರಿ ಶೆಟ್ಟಿ ಮಗಳು” ಸಹ ಈ ವರ್ಗದ ಹೋಲಿಕೆಯ ಕಥೆ. ಎರಡನೆಯದು, ನಮ್ಮ “ಮದನ ಮಂಜರಿ” (ಕರ್ಮವೀರ ೨೬-೧-೧೯೬೯) ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿರುವ ಆಶಯ. ರಾಜಕುಮಾರನು ಹೆಣ್ಣಿನ ವೇಷದಿಂದ ಸುಂದರಿಯ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡುವುದು. ಆದರೆ, ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳ ಒಟ್ಟಿನ ನಿಲವು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯದು. ಅದರಿಂದ ಈ ಆಶಯಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಕಥೆಗಳು ಬೇರೆಯದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

“ಜಾಣ ಸೊಸೆ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಬೆಕ್ಕಿನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ದೀಪದ ಆಶಯವೂ ದ್ರೌಪದಿ ಪಗಡೆಯಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದ ಗೀತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಶಯವಾಗಿದ್ದು ಬೇರೆ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳನ್ನು ಮಾರುವ, ಹಾಗೂ ಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಆಶಯವೂ ವಿನೂತನವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಥೆ ಹಳೆ ಹೊಸ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ ಉತ್ತಮ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ “ತಾಯಿ ಕೊಂಡ ಪಾಪ” ಕಥೆ ತನ್ನ ನೀತಿಬೋಧನೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಪಾಠಾಂತರಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಡಾ. ಜೀಶಂ ಪರಮಶಿವಯ್ಯನವರ ‘ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು’ ಗ್ರಂಥದ “ರಮ್ಯ ಕಥೆಗಳು” ವರ್ಗ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ “ನಾಯಿಯಾದರೂ ತಾಯಿ” ಕಥೆಯೂ ಉಂಟು (ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ ೧೦೭-೧೧೧). ಕೆ ವೈ ಶಿವಕುಮಾರ ಅವರ “ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ “ನಾಯ್ಮಕ್ಕಳು” ಇದೆ ವರ್ಗದ ಕಥೆ (ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ ೧೭೩-೧೭೯).

ನನ್ನ ಸಂಕಲನದ “ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದ ನಾಯಿ” (ಕರ್ಮವೀರ ೧೧-೨-೧೯೬೮) ಕತೆಯೂ ಇದೆ ವರ್ಗದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ.

“ಹೂಂ ಎಂದರೆ ಒಂದೇ ಉಂಡಿ” ಮತ್ತು ಡಾ. ಜೀಶಂಪ ಅವರ “ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಗ್ರಂಥದ “ನನಗೆರಡು ನಿನಗೊಂದು” ಎಂಬ ಕಥೆ ಒಂದೇ ವರ್ಗದ ಕಥೆಯು

ಪಾರಾಂತರಗಳು.

ಡಾ. ಜೀಶಂಪ ಅವರ ಕಥೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಭಾಗ “ಕರಿಗಡಬು” ಕಥೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೋಲುತ್ತದೆ (ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು, ಪುಟ ೨೨೪-೨೨೭). ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಬು-ತಿಂಡಿ, ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಶ್ರೀ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಹವಣಿಕೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಇಂಥ ಹೋಲುವ ಕಥೆಗಳೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥೆಗಳು ಈ ಸಂಕಲನದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿಸಿವೆ.

“ಬೋಟಪ್ಪನ ಗೆಳೆಯರು” ಕಥೆಯು ದಿ. ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರ “ಮೆಣಸಿನ ಕಾಳಪ್ಪ” ಕಥೆಯನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ “ಬೋಳಕಾಳಿನ ಕಥೆ” (ತುಷಾರ) ಇದೇ ವರ್ಗದ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಈ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪಂಜೆಯವರ ಕತೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವವೆಂಬುದು ಉಹೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಧಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಇಂಥ ಕಥೆಗಳು ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥೆಗಳು ಈ ಸಂಕಲನದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿಸಿವೆ.

“ಒಂಟೆಯ ಮೇಲಿನ ಶಹಾಣೆ” “ಕಾಳಿನ ಮೇಲಿನ ಹೆಸರು” ಕಥೆಗಳನ್ನು “ಜನಾಂಗದ ಜೀವಾಳ” ಗ್ರಂಥದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ನೂತನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ “ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ರುಚಿಗಾರ; ಸವಿಗಾರ” ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಚ್ಚರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ವಯಸ್ಸಾದವರ ದುಃಖವನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿದೆ.

“ಪಿಸುಣಿಗೆ ಉಪಕಾರ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಕೂಗಿದ ಕುರುಡನ ಆಶಯ ನೂತನವಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬಡ್ಡಿ ತೆರಿಸುವ ಲೋಕದ ಕೆಲವು ಜನರ ಚರ್ಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಸಹಾಯನಾದ ಕುರುಡನ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷ. ಆದರೆ, ಕುರುಡನು ಇಲ್ಲಿ ಪಿಸುಣ ಹೇಗಾದನೋ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

“ಸೊಸೆಗೇನು ಅಧಿಕಾರ” ಕಥೆ ಹರಿಕೀರ್ತನಕಾರರು ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಡಿದ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅತ್ತೆಯ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ವತ್ವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ಪ್ರಚೋದನೆ (Drive of self assertion) ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

“ಅಳಿಯನ ಅರ್ಹತೆ” ಕಥೆಯು ಜಿಪುಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಅವನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ತಂತ್ರಗಾರನ ಯುಕ್ತಿ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜಿಪುಣನು ಅವನನ್ನು ನಂಬುವಷ್ಟು ಹೆಡ್ಡನಾಗಲು ಅವನ ಜಿಪುಣತನವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವಂತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ವಿನೋದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ “ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಮಿಗಿಲಾಗಿ” (ಪುಟ - ೧೮೭-೧೮೮) ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ತುಂಬಾ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಹುಡುಗ ನಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಶ್ರೀಮಂತನಿಗೆ “ಇವನು ತನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದದಿಂದ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಅನಿಸಿದುದು ತುಂಬಾ ಸಹಜವಾದ ಭಾವವಾಗಿದ್ದು “ದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ” ಎಂಬ ಮಾತಿನ ತಥ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಶ್ರೀಮಂತನ ನಾರ್ಸಿಸಮ್ (Narcissim) ಭಾವನೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಜಿಹ್ವಾಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ “ಶಿವರಾತ್ರಿ ಪಾರಣೆ” “ಕತ್ತಲದಾಗ ಕಡೋಡಿ, ಕೋಣ ಮನ್ಯಾಗ ತಡೋಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗ ಬಿದ್ದೋಡಿ” ಎಂಬ ನೂತನ ಆಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಹೆಂಡತಿಯ ಕದ್ದು ತಿನ್ನುವ ಚಾಪಲ್ಯ ಬಯಲಾಗಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. “ಯುಕ್ತಿಗೊಂದು ಪ್ರತಿಯುಕ್ತಿ” ಇದೇ ಚಾಪಲ್ಯವು ತಳೆದ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

“ಹುರಮುಂಜಗೇಡಿ” ಹುರಮುಂಜವನ್ನು ತಿಂಬ ಚಾಪಲ್ಯಗಾತಿ ಅದನ್ನು ಮರೆತು, ಅಂಗಡಿಯವನ “ಹುರಮುಂದಗೇಡಿ” ಎಂಬ ಬಯಲಿನಿಂದ ತಿಂಡಿಯ ನೆನಪನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತುಂಬಾ ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ ಎಂಬಂತಿದೆ ಈ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕಥೆ.

“ಮೂರು ಆಕಳ ಕರುಗಳು”, “ಜಾತ್ರೆಯ ಗದ್ದಲ” ಕಥೆ ಸಹ ಸ್ವಭಾವ ದುರತಿಕ್ರಮ ಚಟ ಬಿಡಲಾರದ್ದು ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಕೆಲವು ಜನರ ಅಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಬಯಲಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯೂ “ರಾತ್ರಿರಾಜ” ಕಥೆಯೂ ನಡೆದ ಘಟನೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಹಾಗಿವೆ.

“ಕೊನೆಯಾಶೆ”, ಸಾವವನಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದಾದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವನು ಮಾತಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಆಗದಾಗ, ಜನರು ಅವನು ಏನೋ ಮಹತ್ವದ ಮಾತನ್ನೋ, ಗುಪ್ತಧನದ ವಿಷಯವನ್ನೋ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಹತಾಶನಾದನೆಂದು ಕೈ ಕೈ ಹಿಸುಕಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಮಾತಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಎಷ್ಟು ಲಭುವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನು ಹೇಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದನೆಂಬ ಸಹಜ ಸತ್ಯ ಕಂಡುಬಂದ ಕಥೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ.

“ಪಾಪಾಸಿನ ಗಂಡ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಹೆಂಡತಿ, ಗಂಡನು ಮಾಡಿದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಪಾಪಾಸಿನ

ಏಟು ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಹಂಚಿಕೆಯ ಬುದ್ಧಿ ಚಮತ್ಕಾರವು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ರಮ್ಯ ಕಥೆಗಳ ಬದಲಿಗೆ “ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಕಥೆಗಳು” ಎಂಬ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಸಮರ್ಥನೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

“ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ರಾಜ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುವೇಶ ಧರಿಸಿದ ಹಾಗೂ ನದಿ ನೀರಿಂದ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆ ಹಾರಿಸಿದವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಪಣದ ಆಶಯವೂ, ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆಯೇ ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಂದಲೇ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಆಶಯವೂ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈ ಸುಂದರವಾದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ “ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳು ಹಚ್ಚುವ” ಮತ್ತು “ಖಂಡದೊಳಗಿನ ಖಂಡ ತೆಗೆಯುವ” ಒಗಟು ಮಾತುಗಳ ಆಶಯಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದಲೂ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆಯ ಮತ್ತು ಜೋಡಣೆಯ ಕ್ರಮದಿಂದಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಥೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಥೆಯೇ ಎನ್ನಬಹುದಾದ “ಮಲವೈಯ ಶೆಟ್ಟಿ” ಇಡೀ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ತಂಗಿಯನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಅಣ್ಣನು ಬಸವಿಯಾದ ಅವಳನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ಅವಳೆಡೆಗೆ ಬಂದಾಗಿನ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ದೃಶ್ಯವೂ ಶೆಟ್ಟಿಯ ದುಃಖಾತಿರೇಕದ ಮಾತುಗಳೂ ಓದುಗರ ಕರುಳನ್ನು ಇರಿಯುತ್ತವೆ. ತಂಗಿಯ ಪರಿಹಾರವಾಕ್ಯವು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

“ಆಳು ಮಗ ಇಕ್ಕಾ”, “ಹರಿ ನಾರಾಯಣ” ಕಥೆಯಂತೆ ಮಾತಿನ ಶಬ್ದಶಃ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ, ಒಡೆಯನಿಗೆ ಅನರ್ಥ ತರುವ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಆಶಯಗಳು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುಖ್ಯ ಘಟಕಗಳು. ಅವುಗಳು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಘಟಕಗಳಾಗಿರದೆ ಅವುಗಳ ಚಮತ್ಕಾರ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಳುಗರ ಹಾಗೂ ಕೇಳುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿ ಹಿಡಿದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಬೇಕು.

೧೯. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು

ದಿಲ್ಲಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯವರು ಶ್ರೀ ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರ 'ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು' ಕಥಾ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಜನಪದ ಕಥಾ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಎರಡನೆಯ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ಶ್ರೀ ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಕನ್ನಡದ

ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಆದ್ಯರಾಗಿ ಕೀರ್ತಿ ಭಾಜನರಾದಂತೆ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿದು ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಹತ್ತರ ಹೇಳಿದ್ದೆನು.

ಆಮೇಲೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಜನಪದ ಕಥಾ ಸಂಕಲನ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾದುದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು.

ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಕಥೆಗಳು ಜನಪದಗೀತೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಲೇಖಕರಿಂದ ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರ ಸೋಲು”, “ಗಂಗಮ್ಮ ತಂಗಿ”, “ನನಗೇನು ಕೊಟ್ಟರು”, ಗರಡಿಯ ಗೆಳೆಯರು”, ಗರತಿ ಸಂಗವ್ವ”, “ಮಲವೈಯ ಸೆಟ್ಟಿ”, ಅಭೇಧಾ” “ಉತ್ತರೀ ಮಳೆ”, “ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಮುನಿಸು” ಈ ಕಥೆಗಳು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರೂಪಾಂತರಿಸಿ ಬರೆದವು. ಅಥವಾ ನಿರೂಪಕರೇ ಗೀತದ ಆಧಾರದಿಂದ ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂಥವು. “ಸತ್ತೆನು ಗುಬ್ಬಿ” ಸಹ ಹಾಡೆಂಬುದೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತುಂಬಾ ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ “ತಮ್ಮಕ್ಕ - ಅಕ್ಕಲೇ” ಕಥೆ ಗೀತರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು ಮತ್ತು ಕೊರವಂಜಿಯ ಕಥೆ ಸಹ “ಬಿಂಬಾಲಿಯ ಅದೃಷ್ಟ” ಕಥೆಯನ್ನು ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ “ಕರ್ಮವೀರ”ದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. (ಕರ್ಮವೀರ, ೧೩/೦೯/೧೯೭೦) ಅದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಜನ ನಿರೂಪಕರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆನು. ಅದನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಕಥನಗೀತೆ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆನು (ಅದನ್ನು ನನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿರಗುಂಜಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಹಳ್ಳಿ ವೃದ್ಧ ಗಣಪಿ ಶಂಕರಗೌಡ ದಿವಂಗತರಾದರು. ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಗೀತೆ ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವಂತಿಲ್ಲ.). ತುಂಬಾ ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ “ತಮ್ಮಕ್ಕ ಅಕ್ಕಲೇ” ಮತ್ತು “ಕೊರವಂಜಿಯ ಕಲೆ” ಸಹ.

ಯಾರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಥೆಯ ಎಲ್ಲ ಆಶಯಗಳು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ‘ಪರಮೇಶಿ’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಾವಿತ್ರಿ ಮಂಜುನಾಥ ಭಟ್ ಮತ್ತು ಪುಟ್ಟ ಗೌಡ ಎಂಬ ನಿರೂಪಕರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. “ಬಿಂಬಾಲಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ದಿ. ಅಬ್ಬಿ ಗೌರಮ್ಮ ನಾಯ್ಡು ಎಂಬ ನಿರೂಪಕರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆ ಹೆಸರೇ ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲ ನಿರೂಪಕರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಆಶಯಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಸುಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

ನಿರೂಪಕರು ಯಾರೂ ಬಿಂಬಾಲಿಯ ಅಣ್ಣನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತು ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯ ‘ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳೆದ್ದು ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಮಾಡುವಾಗ ಇಂದಿಗೂ ಬಿಂಬಾಲಿಯ ಮಗನ ಗೆಜ್ಜೆಕಾಲುಗಳ ಗಿಲಗಿಲ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಬಹುದು”. ನಾನು ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದು. ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಸಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದೆ “ಬಿಂಬಾಲಿಯ ಅದೃಷ್ಟ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಓದುಗರು ಕಾಣಬಹುದು.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಓದಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆಯಿದ್ದುದನ್ನು ಓದಿದ ನೆನಪಿನಿಂದ ನಾನು ಈ ಕಥೆಯ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಮುಕ್ತಾಯ ಒಪ್ಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೀಗೆ ಬರೆದು ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಹಾಡುಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ದಿ. ಅಬ್ಬಿ ಗೌರಯ್ಯ ನಾಯ್ಡು ಎಂಬ ವೃದ್ಧ ಹೇಳಿದ ಹಾಡಿನ ಸೊಲ್ಲು “ಆಗೇನಂದ್ರೆ ಅಪ್ಪನಾದ ಯೇ(ಈ)ಗೆನಂದ್ರೆ ಮಾವನಾದ” ಮುಂತಾಗಿ ಇದ್ದರೆ, ಹವ್ಯಕರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಕಥೆಯ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ. “ಆಗಣ್ಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಯೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದೆ” ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

ದಿ. ಅಬ್ಬಿ ನಾಯ್ಡು “ಗೆಜ್ಜೆ ಕಾಲ ಮೊಮ್ಮಗ ಬಂದ, ಗೈಲ ಗೈಲಂತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು, ಬಿಂಬಾಲಿ ತವರುಮನೆಗೆ ರಾತ್ರಿ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಹಾಡಿನ ಸೊಲ್ಲು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ. ದಿ. ಪುಟ್ಟ ನಾಗು ಗೌಡರ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ “ಓ ಅಜ್ಜಿ, ಗೆಜ್ಜೆ ಕಾಲ ಮೊಮ್ಮಗ ಬಂದ ಮಾಣಿ ತೊಟ್ಟು ಗೈಲ್ ಗುಡ್ಡು” ಎಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಶುವನ್ನು ತೊಟ್ಟೆಲು ಸಮೇತ ತಂದೆ ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಪರಿಷ್ಕೃತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಕಥೆಯನ್ನು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಲುವ ಸರಣಿಯಿದೆ. ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ನೋಡದೆ ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಹೋಲಿಕೆ ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳಿಗಿದೆ.

ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ ಬೈಲು ಸೀಮೆಯ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಬರೆದಿರುವಂತಿದೆ. ಉಳಿದ ಕಥಾ ನಿರೂಪಕರ ಹೆಸರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ಈ ಕಥೆಯ ಹಾಗೂ “ಪಾಪಾತ್ಮರಾಜನ ಕಥೆ” (ಕರ್ಮವೀರ, ೧-೧೧-೧೯೭೮)ಯನ್ನೂ ಹೇಳಿದವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ ಸಂಪನ್ನರು, ಗೌರವಾರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಅವರು ಈ ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅವು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಪುನಃ ಅವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೆವಾಗ ನನ್ನ ಪ್ರಕಟಿತ ಕಥೆಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ನಾನು ಊಹೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

“ಪಾಪಾತ್ಮ ರಾಜನ ಕಥೆ” ಹಾನಗಲ್ಲಿನ ತಿಳವಲ್ಲಿಯ ವೇಷಗಾರರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ (ಶ್ರೀಶೈಲ) ಕಡೆಯವರಾದ ಫಕೀರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಈಗ ದಿವಂಗತರಾಗಿರುವ ಅವರ ಮಗ ಆನಂದಪ್ಪ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ ಅದು.

ಶ್ರೀ (ಡಾ.) ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ ಅವರು ಬರೆದು “ಮಾತನಾಡುವ ಕಲ್ಪು” ಎಂಬ

ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಅವು ಸ್ಥಳಗತೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವನ್ನು ಶ್ರೀ ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮರು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸುವದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ, “ಕೈಬಳಿ”, “ಮಾನ್ಯದ ಹೊಲ” ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ “ಜೋಗತಿಯ ಕಲ್ಲು”, “ಸಾಕ್ಷೀಘಡ” ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮರು ಬರೆದಂತೆಯೇ ಶ್ರೀ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರೂ ಬರೆದಿರುವುದು ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮರ ಕಥೆಗಳನ್ನೋದಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಜನಪದ ಕಥಾನಿರೂಪಕರು ಹಲವು ಸಲ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯ ಸ್ಥೂಲವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವರ್ಗೀಕರಣ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಉದಾ.: ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಥೆಗಳು ಎಂಬ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ “ದೀಪ ಮಾತಾಡಿತು” ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿ ಎಂದು ಮಾತಾಡುವುದೂ, ದೀಪ ಮಾತಾಡುವುದೂ ಇದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಥೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ವಿನೋದ ಕಥೆಗಳ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸೇರಿಸಿದ “ಕಾಮಣ್ಣ - ಭೀಮಣ್ಣ” ಕಥೆ ಹೆಡ್ಡರ ಕಥೆ (Numbswell Tales), “ಅಳಬೇಕೆಂದರೆ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಗಳು ಜೀವ ತಳೆದು ಬಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತವೆ. “ಪ್ರಾಣಿ ಕಥೆಗಳು” ಎಂಬ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ “ನೀರಲ ಗಿಡ” ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಬಾರದಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಂಬ ವರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವಂತಿದೆ. ಅಥವಾ ಇದೊಂದು ಅತಿಮಾನುಷ ಕಥೆಗಳ ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಬಹುದಾದ ಕಥೆ. “ಮಿಡಿನಾಗಿಂದ್ರ” ಮೀನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಅತಿಮಾನುಷ ಪುರುಷಾಕಾರವಾಗಿ ಕಂಡ ಆಶಯವಿರುವ ಕಥೆ. ಇದೂ ಅತಿಮಾನುಷ ಕಥೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಾನಪದ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ಜಾನಪದ ಕಥಾವರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೋಲುವ ಕಥೆಗಳೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉಂಟು.

ಸ್ವಿಡ್ ಥಾಮ್ಸ್ ರ “ಕಥಾವರ್ಗಸೂಚಿ”ಯಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಕೆಲವಕ್ಕೆ ವರ್ಗದ ತಲೆಬರಹ ಹೊಂದಿದರೂ ಒಳಗಿನ ಹೊರಣ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Questions) ಎಂಬ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ೪೬೦-೪೬೨ ನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವರ್ಗಗಳಿವೆ. ೪೬೦A ಮತ್ತು B ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'The Journey to God' ಎಂಬ ತಲೆಬರಹದ ವರ್ಗಗಳಿವೆ. ೪೬೧ನೆಯ ವರ್ಗಕಥೆಯ ತಲೆಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ೪೬೧ A ವರ್ಗ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬುವದಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರದ ಆಶಯವಿದೆ. ಈ ಆಶಯದ ವಿವರ ಇಂಥ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒರತೆಯನ್ನು ಕಷ್ಟ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇರುವುದುಂಟು. ಶ್ರೀ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಬಾವಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಬರುವದು ಎಂಬ ಉತ್ತರವುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಆಶಯ ರೂಪಗಳು ಇಂಥ ಇತರೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಯೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. "ಕಟ್ಟು ಹಗ್ಗ-ಬಡಿ ದೊಣ್ಣೆ" ಎಂಬ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

೨೦. ದೇವಿ ಸ್ತುತಿ ಗೀತೆಗಳು

ಅಗಣಿತವಾದ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ತುತಿ ಗೀತೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ಗರತಿಯರು ಮೊದಲು ಪೂಜೆಗೊಂಬಗಣನಾಥನನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವತೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಯೇ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಲು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಗಣನಾಥನ ಹತ್ತಿರ ಒಬ್ಬಳು "ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಮತಿಯ ಕರುಣಿಸು" ಎಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲೇ

“ಸರಸ್ವತಿಯ ನೆನೆದೇನೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಸುಗ್ಗಿ ಕೊಲಾಟದವರು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಭಜಿಸಿ “ಪುಸ್ತಕಪಾಣಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾಣಿ” ಎಂದು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, “ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಣ ರಾಯರಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ” ಎಂದು ಸರಸೋತಮ್ನನ ಗಂಡನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

ದೇವರ ಮೇಲಿನ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಧೈರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಬ್ಬಳು ಹಿನ್ನೂರ ಮಾದೇವಿಯ ಭಕ್ತೆ (ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿನ ಹಳ್ಳಿ - ಹಿನ್ನೂರು) ಅವಳು-

“ಹರ್ವ ಹಾದಿಗಂಜಿ ಉರ್ದ ಜೋಡಿಗಂಜಿ
ಹುಲಿಗಂಜಿ ಹುಲಿಯ ಮರಿಗಂಜಿ ಹಿನ್ನೂರ
ಮಾದೇವಿಗಂಜಿ ನೆಡುವಳು (ನಡೆಯುವವಳು)”

ಜನಪದ ಗರತಿಯು ತನ್ನ ಇನಿದನಿಯ ಸೊಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದಿದ್ದಾಳೆ—
“ಏಳುತಲೆ ನಾನೈದ್ದು ಯಾರ್ಯಾರ ನೆನೆಯಲಿ?
ಎಳ್ಳು ಜೀರಿಗೆ ಬೆಳಿವೋಳು ಭೂಮಿತಾಯ
ಎದ್ದೊಂದು ಗಳಿಗೆ ನೆನೆದೇನು”

“ಪ್ರಥಮ ವಂದನ ಗೌರೀ ನಂದನ” ನಾದ ಗಣಪತಿಯ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗೌರಿಯ, ಪಾರ್ವತಿಯ, ವನದೇವಿಯ, ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಗಣಪತಿಯು ಮಣ್ಣಿನ ಮಗ. ಕೃಷಿಕರ ದೇವತೆ. ಭೂದೇವಿಯ ವರಪುತ್ರ. ಜನಪದ ಗೀತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬೇಸರವನ್ನು ನೀಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗೌರಿಯು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಬಾಲಕನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೀವಗಾಳಿಯ ತುಂಬಿ ಮಡಗಿದಳು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುಂದೆ ಗಣಪತಿಗೆ ಆನೆಮೊಗ ಸೇರಿಸಲು ಕಾರಣವಾದ ಸುಪರಿಚಿತವಾದ ಕಥೆಯ ಬಣ್ಣನೆಯಿರುವುದು ನಮಗೆ ಈಗ ಬೇಡ. “ಕರುಣ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯು” ಎಂಬ ಕಥನ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಜಗದಂಬೆಯ ಬಣ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದುದು ಬಂದಿದೆ.

ಶಕ್ತಿ ಚಾಮುಂಡಿ ಚಂಡಿ ಚಾಮುಂಡಿ
ಮಹೇಶ್ವರಿ ಮಹಾಕಾಳಿ ಮಹಾ ಪಾರ್ವತಿ

— ಎಂದೂ ಅದಿ ಪೂರ್ವದ ರಂಭೆ, ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಎಂದೂ ರೇಣುಕೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದುದುಂಟು.

ನಮ್ಮ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕೋಲಾಟದವರು ಮಾಡುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪಾರ್ವತಿ, ಮಾದೇವಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸು ಎಂದು ಈ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಗಳೂ ಒಂದೇ ಶಕ್ತಿಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಡಾ. ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಹಲವು ಸಂಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸಂಕಲಿಸಿರುವ "ಜಾನಪದ ಪರಿಮಳ" ಗ್ರಂಥದ ೨ ನೆಯ ಭಾಗದ ಕೆಳಗಿನ ತ್ರಿಪದಿಯು ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಸರ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಯವೇ:

ದೇವರ ನೆನೆದರೆ ಸಾವೆಹುಟ್ಟು ನಮಗಿಲ್ಲ
ಹಾವು ತುಳಿದರೆ ಭಯವಿಲ್ಲ ಸರ್ಪನ
ಹೆಡೆತೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಷವಿಲ್ಲೇ (ಪುಟ ೧೪)

ಇಲ್ಲಿ 'ಸಾವೆಹುಟ್ಟು ನಮಗಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹುರುಳುಳ್ಳ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಹುಟ್ಟಿದವರು ಸಾಯಲೇ ಬೇಕಾದರೂ ಸಾವು ಹುಟ್ಟು ಈ ಚಕ್ರದ ಭ್ರಮಣವು ಮುಂದೆ ಇರದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿದೆ.

'ಸಿಸಿ ಸೀವಮ್ಮ ಉರಿಗೇ ದೊಡ್ಡೋಳು' (ಮಾ ದೊಡ್ಡವಳೇ ಎಂದೂ ಪಾಠಾಂತರವುಂಟು) - ಎಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಿರಸಿಯ ಮಾರಿಯಮ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಹಾಡುಗಳು ಹಲವು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಹೆಂಡತಿ ಶಿವಮ್ಮ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶಿವನೊಡನೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯ ಸೂಚನೆ ಇರುವುದಾದರೂ ಶಿರಸಿ ಅಮ್ಮ ಪಾರ್ವತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹಾಡುಗಾತಿ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಕರಿಮಣಿ, ಕುಂಕುಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತೆ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ -

ನಾ ಬರೂ ದಾರಿಯ ದೊರು ಮೆಟ್ಟಿ ಕುಂಕುಮ ಚೆಲ್ಲೇ
ರಾಗುಟೇ ಬಿದ್ದಿದೆಯೊ ರಣದಲ್ಲಿ ಶಿರಸಿಯ
ಭೂಮಿಯ ದೇವತೆಯ ತಳದಲ್ಲೇ

ಇಲ್ಲಿ ಭೂಮಿದೇವತೆ ಎಂದು ಸಿಸಿ ಮಾರಮ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದುದನ್ನು ಪಾರ್ವತಿ ಎಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಬಸುರಿಯರಿಗೆ ಬಂಗ (ಹೆರುವಾಗ ಬಹಳ ವೇದನೆ) ಆದರೆ ಸಿಸಿ ಸೀವಮ್ಮನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಇಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೀಗೆ ಬಂಗ ಕೊಡುವಳೆಂದು ಒಬ್ಬ ಗರತಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾಳೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುವಾದರೆ - ಮಾರಿ, ಶಿವಮ್ಮ ಎಂದು, ಗಂಡು ಶಿಶುವಾದರೆ, ಶಿವಪ್ಪ, ಮಾರು ಮುಂತಾದ ಹೆಸರನ್ನಿಡಬಹುದು. ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುವಿಗೆ ಗಣಪಿ ಎಂದೂ ಹೆಸರನ್ನಿಡುವದುಂಟು

ಶಿರಸಿ ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹರಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು ಎಂಬ ನಂಬಿಗೆ ನಮ್ಮ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರದು.

ಬಹುಶಃ ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿರಬೇಕು. “ಹರಕೆ ಹದಿನೈದು ವರುಸಾ ಕಾದಿರು ಸೀವಮ್ಮ ಬಂಡಾರ ಕರತ ಹೇರಿ ಬಾಲ ಬಾಳಿದ್ದರೆ ಬಂಡೀಮೇನೆ ಹರಕೀ ಕಳಗೂವ”.

ಈಗ ಹರಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಮಗನು ನಿನ್ನ ಕರುಣದಾಗ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಸಿರಿವಂತನಾದರೆ ನಿನಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ಬಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂದು ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಾಯಿಯು ಹಾರೈಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಸೋದೀಗೋದೋರಿಗೇ, ಸೂಡಿದ್ದೂಗೂ ಬಾಡಸದೇ
ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳೂ ಮುರಿಯದೇ ಬಂದಸರೇ
ಸಿರುಸೀ ಸೇವಮ್ಮನಾ ಹರಕೀಯೇ ||
ಸಿರುಸೀ ಸೇವಮ್ಮನಾ ಹರಕೀಯೇನಂದೀರೂ ?
ಕೋಣಸನ ಮೇನೇ ಕುರಿಕೋಳೀ |

ಹಿಂದೆ ಮಾರಿಕೋಣವನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ರೂಢವಾಗಿದ್ದ ಹಾಡು ಇದು. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಹರಕೆ ಕುರಿ ಕೋಳಿ ಬಲಿಕೊಡುವದು. ಇಲ್ಲಿ ಸೋದೆಗೆ ಹೋದವ ಬಹುಶಃ ಗರತಿಯ ಗಂಡ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಹುವಚನ ಒಬ್ಬನನ್ನೇ ಸೂಚಿಸಬಹುದು.

ಸಿರಸಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರಮ್ಮನ ಭಕ್ತ-ಭಕ್ತೆಯರಾದ ಅಸಾದಿಗಳು ಮಾರಮ್ಮನ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ದೇವಿಯ ಹೊಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವಿಯನ್ನು ಬಯ್ಯುವ ಪದಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶಿರಸಿಯ ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಕಥೆಯ ವಸ್ತು ವಿಷಯ ತುಂಬಾ ಪರಿಚಿತವಾದವು.

ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ ನೆಲ್ಲಿನರ ಅವರ “ಅಸಾದಿ ವೃತ್ತಿ ಗಾಯಕರು” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಸಾದಿಗಳ ಮಾರಮ್ಮನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಂತರಗಟ್ಟಿ ಅಮ್ಮನ ಕುರಿತ ಅವರ ಸ್ತುತಿ ಗೀತೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಅಸಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯದೈವ, ಅವರು ಹಲಗೆ ಹಿಡಿದು ಉರಲ್ಲಿ ಮಾರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುತ್ತಾ ತಿರುಗುತ್ತಾರೆ.

ಸತ್ಯವಂತೆ ಸತಿದೇವಿ ಶಿರಸಿ ಅಮೃತ
ಮಹಿಮೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳಲಿಕೆ ಸಡಗರ
ಬಟ್ಟನಾ ಬಯಲಾಗೆ ಪಟ್ಟದ ಕೋಣನ
ಅಟ್ಟಿ ಅಟ್ಟಿ ಕಡಿಯುವ ಚಮತ್ಕಾರ

- ಎಂಬ ಅವರ ಪದದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮಾರಿಕೋಣವನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.

ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕೊಂದು ಆಮೇಲೆ ಬಹುಶಃ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಮಹಾಸತಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಯಾದ ಒಬ್ಬ ಭಲಗಾತಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ಧಿನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಮೀಕರಣ ಮಾಡಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅಂಶವು ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಸಿಸಿಫ ಶಿವಮ್ಮ (ಸೇವಮ್ಮ) ಪಾರ್ವತಿಯ ಹೆಸರೇ ಆಗಿದೆ.

ಬಂಡಿಗಾಲಿಯಮೇನೇ ಬಂದಳಾ ದುರಗಮ್ಮಾ
ಗೆಂಡದಾ ಕೆಡಿಯೇ ಉದುರುತ್ತೆ ದುರಗಮ್ಮಾ
ಬಂದಳೇ ರಾಜೀ ಬೆಳಗುತ್ತೆ

-ಎಂಬ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂಡೀ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮೃತನವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಗಾಲಿಗಳುಳ್ಳ ಸಣ್ಣ ಬಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಈ ಹಾಡು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗೆಂಡದಾ (ಕೆಂಡದ) ಕೆಡಿಯೇ ಉದುರುತ್ತೆ (ಉದುರಿಸುತ್ತ) ಎಂಬುದು ಕೆಂಡ ಹಾಯುವುದನ್ನೂ ರೌದ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೆಂಡವನ್ನು ಸುರಿಸುವಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಸೂಚಿಸಿರಬಹುದು.

ಹಾಳ ಮಾಡ ಬನ್ನೀ ಹನ್ನೆರಡ ರಾಜ್ಯವಾ
ಧೂಳ ಮಾಡ ಬನ್ನೀ ಸಿರಸೀಯ ಸೇವಮ್ಮನ
ಭಂಡಾರ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಬಿಡಬೇಡಿ
(ಭಂಡಾರ - ಕುಂಕುಮ ಪ್ರಸಾದ)
ಆದರೆ ಅವಳ ವಾಲೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ರೂ ತರಬೇಡಿ.

- ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದೇವರ ಚಿನ್ನ ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ, ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಬೇಡಿ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಉಪದೇಶವೂ ಕೂಡಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಾರಿಯಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಿರುವದಾದರೂ ಬೇರೆ ತರದ ಮಾರಿಯರೂ ಇರುವದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ದಂಡಿನ ಮಾರಿ, ರೋಗದ ಮಾರಿ, ಕೆಂಡದ ಮಾರಿ (ಕೆಂಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತು ಮಹಾಸತಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಯಾದವಳು) ಯಮನ ಮಾರಿ (ಮೃತ್ಯುದೇವತೆ) ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಮಾರಿ ದೇವತೆಗಳು, ಅಲ್ಲದೆ ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಮಾರಿದೇವತೆಗಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಅಂತರಗಟ್ಟಿಯ ಮಾರಿಯಮ್ಮ, ಇವಳಿಗೆ ಕರಿಯವ್ವ ಎಂಬ ಬೇರೆ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಉಷ್ಣಿ ಮಾರಮ್ಮನು ದೇವಿ ರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ ಹೊರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಒಂದು ಬೆವರಿನ ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವಳು.

ಅಂತರಗಟ್ಟಿವ್ವ ಒಳ್ಳೇ ಕನಕದ ದಂಡಿನವಳ
 ಕೆಣಕಾದಿರಾಕೆ ರಣ ಮಾರಿ ರಣ ಹುಚ್ಚಿ
 ಕೆಣಕಿದವರಿಗೆ ಮದ್ದು ಅರೆದಾಳೆ

ಈ ರಣಮಾರಿ ಶಿವನ ಏಳನೇ ಮಗಳೆಂದು ಕಥೆಯಿರುವುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆ ಶಿರಸಿ ಮಾರಮ್ಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ.

“ಒಲಿದರೆ ನಾರಿ, ಮುನಿದರೆ ಮಾರಿ” ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಮಾರಿಯ ರೌದ್ರ ಕೋಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕರಾಳ ಕಾಳಿಯಾಗಿ, ಉರಿಮಾರಿಯಾಗಿ, ತನಗಾಗದವರನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಉರುಹುತ್ತಾಳೆ.

ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯಂತೆ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಮ್ಮ ದೇವತೆಗಳು ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು ಎಂದೆನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. “ಸಿರೂಸೇವಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಏಳ ಜನ ಅಕ್ಕತಂಗದಿರು” ಎಂಬ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದ ಸೂಚನೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆದಿ ಶಕ್ತಿಯು ಒಮ್ಮೆ ರೇಣುಕೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ಧಿನಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ.

ದುಷ್ಟ ರಕ್ತಸರ ಸಂಹರಣ ಮಾಡಲು ತನ್ನ ಭಯಂಕರ ರೂಪಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಚಂಡ-ಮುಂಡ, ರಕ್ತ ಬೀಜ ಮುಂತಾದ ಅಸುರರನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ ಕಾಳಿಕಾಭವಾನಿಯ ಉಗ್ರ ರೂಪವನ್ನು ಡಾ. ಜಿ. ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ‘ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ’ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು
 ಕೆಂಡದಗಲ ನಾಲಿಗೆಯವಳ
 ಗೆರಸಿಯಗಲ ಬಾಯಿಯವಳ
 ಒಂದು ಕಿವಿ ಒ(ಹೊ)ದ್ದುಕೊಂಡು

ಒಂದು ಕಿವಿ ಹಾಸಿಕೊಂಡು
ಅರವತ್ತು ಮಳದ ಗರಿಸೀರೆ
ಒಂದೇ ಸುತ್ತಿಗೆ ಸುತ್ತಿಗಂದು
ನಾಲಿಗೆ ಒಳಗೆ ರಕ್ತವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕಿ
ಉರಿಗದ್ದಿಗೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಮಲಗವಳೆ ಕಾಳಮ್ಮ

ಪಾರ್ವತಿಯ ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಂಡ ಮಾನವರು ಸೌಮ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಹಲವು ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾಡದ (ಗುಡೇ ಅಂಗಡಿಯ) ಕಾಂಚಿಕಾಂಬೆಯು ಅಂತ ಸೌಮ್ಯರೂಪಿಯಾದ ಜಗದಂಬೆ, ಹೆಗಡೆಯ ಅಮ್ಮನವರ ಹೆಸರೇ ಶಾಂತಿಕಾಂಬೆ. "ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದೂ ಒಂದೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ" (ಜಾನಪದ ಜಗತ್ತು - ೭:- ೩ ಶ್ರೀ ರಾಜೇಗೌಡ ಹೊಸಕಳ್ಳಿ).

ಈ ಜಗದಂಬೆಯ ಹಲವು ರೂಪಗಳನ್ನು ಹರಿಜನರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ.- ಕನತೂರಮ್ಮ; ಮಾತಂಗಿಯನ್ನು ಮಾರಿಯಮ್ಮನ ಸಂಗಡಿಗಳೆಂದು ಹಲವು ಶಕ್ತಿ ದೇವತೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವವರು ಹರಿಜನರು.

ಯಾರು ಯಾವ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಆ ಮಹಾಶಕ್ತಿಗೇ ಅವರ ಭಕ್ತಿ, ಆರಾಧನೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಕಡಿಮೆಯವರು ಎಂದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತಂದರೂ ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಚೈತನ್ಯದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು.

ಅದರೂ ಸಿರಸಿ ಸೀವಮ್ಮ ಉರಿಗೇ ದೊಡ್ಡೋಳು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ ಅವರ ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತಿ ಈ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

೧. ಕಾಳೀ, ಮಾರಿ, ದುರ್ಗೆ, ದ್ಯಾಮವ್ವ, ಕರಿಯವ್ವ, ಚೌಡಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದೂ ಒಂದೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಜಾನಪದ ಜಗತ್ತು ೭:- ೩ (ಮೇ - ಜೂನ್ ೮೬) ಸಂಪಾದಕರು ಶ್ರೀ ರಾಜೇಗೌಡ ಹೊಸಕಳ್ಳಿ ಇವರ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಟಿಪ್ಪಣಿ.

೨. ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ "ಸಿರಸಿಯ ಸೀವಮ್ಮ ನಿನಗಂಜಿ ನಡವೇನೆ" ಎಂದೂ ಇದೆ.

೩. ನಾಲ್ಕು ಜನಪದ ಮೇಳಗಳು : ಡಾ. ಜಿ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ; ಪುಟ ೨೮.
೪. ಜೆಂಗೋಡ, ಪುಟ ೯೮. ಡಾ. ಎನ್ ಆರ್ ನಾಯ್ಕರ ಸಂಕಲನ
೫. ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು :- ಡಾ. ಎಲ್. ಆರ್. ಹೆಗಡೆ. ಶಕ್ತಿ ದೇವತೆಗಳು :- ಡಾ. ಎನ್. ಆರ್. ನಾಯಕ. ಐ. ಬಿ. ಎಚ್. ಪ್ರಕಾಶನ. ಮಾರಿಕಾಂಬೆ. ದಿ. ವಿನೀತ ಸಿಸಿಎಫ್.
೬. ಅಸಾದಿ ವೃತ್ತಿ ಗಾಯಕರು : ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ ನೆಲ್ಲಿನರ. ಪುಟ ೪೩.

■ ಸಿಸಿಎಫ್ ಮಾರಿಕಾಂಬಾ ದೇವಾಲಯದ
ತ್ರಿಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೨೧. ಕುಮಾರ ರಾಮ (ಜನಪದ ಗೀತೆ ಕಥೆ)

ರೈನಡದ ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರ ರಾಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಶೀಲ ವೀರತನವನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಆತನ ಕೀರ್ತಿ ತೆಲಗು ನಾಡಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯೂ

ಅವನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಮಹಿಮಾತಿಶಯ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅವನನ್ನು ದೇವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ರಾಮನಾಥನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲುಕಿನ ನಾಮಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜನಪದ ಗೀತೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ರಾಮನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಮಲಕಂಪುರಾಯ. ಅವನಿಗೆ ಏಳು ಮಂದಿ ಹೆಂಡಿರೂ ಹಿರಿಯಳು ಹೆಸರು ಹಿರಿಯಮ್ಮ ದೇವಿ, ಉಳಿದರವರ ಹೆಸರುಗಳು ಆದಾಯಿ, ಬೂದಾಯಿ, ನೀಲಾಯಿ, ನೀಟಾಯಿ, ಕಾಳಾಯಿ, ರೆಂಟಾಯಿ (ತೀರ ಕಿರಿಯಳು ಹೆಸರು ರತರಂಬೆ).

ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಹೆಂಡರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಹಿರಿಯಳಿಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕಂಪುರಾಯನ ಆರು ಹೆಂಡಿರು ಸೌದೆಯನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಹೆರಿಯಮ್ಮ ದೇವಿಯೂ ಕತ್ತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೊರಟಳು. "ನೀನು ಉರುಬಂಜೆ, ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರಬೇಡ. ನಾವೂ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಬಂಜೆಯರಾದೇವು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಹೋದರು.

ಹೆರಿಯಮ್ಮ ದೇವಿ ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆದಳು. ಆ ಬೊಬ್ಬೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಈಶ್ವರ-ಪಾರ್ವತಿ ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ತಾಪವಾಯಿತು. ಈಶ್ವರನು ಇಂಥದೊಂದು ದಿನ ತಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆನೆಂದೂ, ಆ ದಿನ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೆ ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು.

ಅವಳು ಆ ದಿನ ನೀರನ್ನು ಮಿಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಉಳಿದಳು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಂಗಳನ ರೂಪಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದನು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಅವಳು ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನೇ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಷ್ಟಾಗಿ ಮಗರಾಮನು ದೊಡ್ಡವನಾದನು. ಒಂದು ದಿನ ನನಗೆ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚೆಂಡನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದನು.

ತಾಯಿ ಚೆಂಡಿನಾಟ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಬಾಳೆನಾರಿನಿಂದ ಬಿಗಿದು, ಸಗಣೆಯ ಚೆಂಡನ್ನು ಗೈದು ಕೊಟ್ಟಳು. (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡು ಎಂದು ಜನಪದ ಕಥೆ-ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೆಂಡಿನ ವರ್ಣನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಜನಪದ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಗುಂಡಿನ ಹೊರಗೆ ಬಾಳೆಪಟ್ಟೆ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಚೆಂಡನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ)

ಬಾಳೆಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನೂರುಮಂದಿ ಹುಡುಗರು ಚೆಂಡಿನಾಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು (ಅವರು ನೂರು ಜನರಾದುದರಿಂದ, ಹಾಡುಗಾತಿ ಅವರನ್ನು ಕೈಲೋರು ಅಂದರೆ ಕೌರವರೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಹುಡುಗರು ಗಯಟೆ (ಗರಟೆ ಅಂದರೆ, ತೆಂಗಿನ ಪರಟೆಯನ್ನು ಹೂಡಿ,

ಅದರೊಳಗೆ ಚೆಂಡನ್ನಿಟ್ಟು, ಚೆಂಡಿನ ಆಟ ಆಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಚೆಂಡಿನಾಟದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಾಗಿದ್ದು).

ಮಗ ರಾಮನು ಚೆಂಡಿನಾಟಕ್ಕೆ ಬರುವನೆಂದಾಗ, ನಾವು ನೂರು ಮಂದಿ ಒಂದು ಪಕ್ಷ, ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಆದರೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವನನ್ನು ಆಟಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅವರು ಅವನು-ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ-ಹೊಡೆದ ಚೆಂಡನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರು. “ನೀನು ಬಹಳ ಬಡವ, ಬಾಳೆ ಬಳ್ಳಿಯ ಚೆಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಆಟವಾಡಲು ಬಂದೆ; ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಆಗ ಮಗ ರಾಮ ನೂರ್ವರನ್ನು ಕೆಡವಿ, “ನನಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡನ್ನು ತರುವ ನೆರವನ್ನು (ಉಪಾಯವನ್ನು) ಹೇಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅವರು “ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕೇಳು” ಎಂದರು. ಆಗ ರಾಮನು ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದನು. ಬರುವಾಗ, ನೆನಪಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಚೆಂಡಿಕೆಗೆ ಗಂಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದನು.

ತಾಯಿಯು “ನಿನಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿದ ಹಲ್ಲು ಇನ್ನೂ ಉದುರಿಲ್ಲ, ನೆತ್ತಿಯ ತಿರುಳು ಬಾಡಲಿಲ್ಲ, ನಿನಗೇಕೆ ಚೆಂಡಿನ ನೆರವು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಆಗ ಅವನು “ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ನೀನೇ ಕಟ್ಟಿದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಆಳುವುದಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಪಾದದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದನು.

ತಾಯಿ, “ಮೊದಲು ಮಿಂದುಕೋ, ಊಟ ಮಾಡು ಆಮೇಲೆ ಹೇಳುವೆ” ಎಂದಳು. ರಾಮನು ಮಿಂದು ಊಟ ಮಾಡಿದನು.

ಆಮೇಲೆ ಅವಳು ಶೇ(ಜೇ)ಡಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನೂರು ಮಾನಿಗೆ (ಸಣ್ಣ ಮೂಡೆ) ಅಕ್ಕಿ, ನೂರು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೂರೊಂದು ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿ, ನೂರೊಂದು ಕೋಳಿ ಹಾಗೂ ನೂರೊಂದು ಬೆರಣಿ (ಕುಳ್ಳು) ಬೆಂಕಿ ಸಹಿತ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತ ಇರುವಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ನೂರೊಂದು ಕತ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ (ಹಿಂಡುಗಳನ್ನು) ಸವರಿ ತಾರುಶಿ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕು.

ನೂರೊಂದು ಒಲೆ ಹೂಡಿ ನೂರೊಂದು ಮಾನಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಕಿ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಸರು ಎತ್ತಿ (ಕುದಿ ತರಿಸಿ) ಅನ್ನ ಮಾಡಿ, ಹುತ್ತಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿ, ನೂರೊಂದು ವೀಳ್ಯ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ನೂರೊಂದು ಬೆರಣಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತೋರಬೇಕು. ಹಿರಿಯರನ್ನು ನೆನೆದು, ಮುತ್ತಿನ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕು. ಆಗ ಮುನ್ನೂರು ಗೊಂಡೆ ಸರ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡು ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ”. ಎಂದು ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಿ ಬಂದ

ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು “ಚೆಂಡಾಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವಳು, “ಮಗನೇ, ನೀನು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊಡೆದರೂ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಬಡಗಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊಡೆದರೆ ಮಾತ್ರ ತಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಚೆಂಡಾಡಲು ಹೋದ ರಾಮನು ತಾಯಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಡಗಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಅವನು ಚೆಂಡನ್ನು ಹೊಡೆದು ಆಟವಾಡುವ ಸುದ್ದಿ ಕಿರಿ ರಾಣಿ ರತರಂಭೆಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವಳು ಹೂಕೊಯ್ದು ದಂಡೆ ಮಾಡಿದಳು. ನೀರು ಕಾಸಿ, ಮಿಂದು ಹೂಮುಡಿದು, ಬಣ (ಸೀರೆ) ಉಟ್ಟು, ರಾಜಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ರಾಮನು ಹೊಡೆದ ಚೆಂಡು ಹೊಳೆದು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಮಗ ರಾಮನ ಚೆಂಡು ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳಲೆಂದು ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ನಿಂತಳು. ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಚೆಂಡು ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಅವಳು ಹಾರಿಸುತ್ತ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು

ರಾಮನು ಚೆಂಡನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದನ ಕಾಯುವ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕೇಳಿ, ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಅವಳು, ಅವನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, “ಚೆಂಡೂ ಸಿಕ್ಕ(ಗ)ಲಿಲ್ಲ; ಗುಂಡೂ ಸಿಕ್ಕ(ಗ)ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅವನನ್ನು ಕರೆದಳು: ಅವನು ಬಂದರೂ ಚೆಂಡನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಮಗ ರಾಮನು ಅವಳು ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿಯೆಂದು ಅರಿಯದೆ, ಅವಳ ಕೈಯ ಚೆಂಡನ್ನು ಕಸಿಯಲು ನೋಡಿದನು. ಅವಳು ಕಸಿಯಲು ಕೊಡದೆ, ಗೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಡಲು. ಅಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಿ ಕಸಿದಾಗ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಡಲು. ಆದರೂ ಅವನು ಅದನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಹೊರಟಾಗ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಚೆಂಡನ್ನು ಕಸಿದು, ಸೀರೆಯ ನಿರಿಯಲ್ಲಿ ಚೆಂಡನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ ಚಂಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಳು.

“ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಮೆಲಿಯಬೇಕು (ಮೆಲ್ಲಬೇಕು). ನಾನು ಮಲಗುವ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು” ಎಂದು ರತರಂಭೆಯೆಂದಳು. ಮಾಯದ (ಮಾಯಾ) ಚೂರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಚಂಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾಯಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಂದನು.

ಇತ್ತ ರತರಂಭೆಯು ಕರಿಮಣಿ ಹರಿದುಕೊಂಡು, ಬಳೆಗಳನ್ನು ಜರಿ(ಒಡೆ)ದುಕೊಂಡು, ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು, ಹಾಳು ಚಾವಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಸ್ವಾರಿಗೆ ಹೋದ ರಾಜ ಕಂಪೂರಾಯನು ತಿರುಗಿ ಬಂದು “ಮಡದೀ” ಎಂದು ಕರೆದನು. ಆದರೆ, ಅವಳು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಹಾಳು ಚಾವಡಿಗೆ ನಡೆದನು. ಆ ವಸ್ತ್ರ ಹೊದೆದು (ಮುಚ್ಚಿ) ಮಲಗಿದ

ಹೆಂಡತಿ ಆಗಲೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಭೂತ ಹಿಡಿದಿದೆಯೆಂದು ರಾಯನು ದೊಡ್ಡ ಹಗ್ಗವನ್ನು ನುಕ್ಕಿ (ಲಕ್ಕಿ) ಮರದ ಸೆಳೆಗೊಂಬನ್ನು ತಂದು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನುಕ್ಕಿ ಸೆಳೆಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಡೆದನು.

ಅವಳು ಎದ್ದುಕೊಂಡು, "ನನಗೆ ಭೂತ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಮಗನು ಬಂದು ನನಗೆ ಜುಲುಮೆ ಮಾಡಿ, ನಾನು ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯನ್ನು ಹರಿದು, ಕೈಬಳೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ನೀವು ನನಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕರಿಮಣಿಯನ್ನು ಹರಿದನು. ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಿಸಬೇಕು. ಅವನ ಕಣ್ಣನ್ನೂ ನೆತ್ತರವನ್ನೂ ತರಬೇಕು". ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ನಿನಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಆಗ ಕಂಪೂರಾಯನು ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರೆದನು "ಹೆರಿಯಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವಳ ಮಗ ಮಗರಾಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನೀರಿಲ್ಲದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಹೊಡೆಯಬೇಕು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ನೆತ್ತರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಅವರು ಹೆರಿಯಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಹೆರಿಯಮ್ಮ ದೇವಿಗೆ ದುಃಖ ಒತ್ತಿ ಎದೆಯೊಡೆದು ಬಂತು. ತನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ತಂದೆಗೆ ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸಿದಳು. 'ಮಗನು ಊಟ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಮಗನಿಗೆ ಬಡಿಸಿದಳು.

ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊನ್ನಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, 'ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿ ಮಗನಿಗೆ ಹೊನ್ನಿನ ಬುತ್ತಿ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟಳು.

ದೊಡ್ಡ ಅಡವಿಗೆ ಅವನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅವನು ಊಟ ಮಾಡಿರೆಂದು ಹೇಳಿ, ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೊನ್ನಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತಾನು ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಡನು.

ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡಲು ಹೊನ್ನುಗಳೇ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಅವರು, "ನಾವು ನಿನ್ನ ತಲೆ ಹೊಡೆಯಲಾರೆವು. ನೀನು ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ತಾಯಿ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು.

ಇತ್ತ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಕುರುಬರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕುರಿಯನ್ನು ಬೆಲೆಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಅರ್ಧದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದು, ಅದರ ಗೋಣನ್ನು ಕೊಯ್ದರು. ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ನೆತ್ತರನ್ನೂ ತಂದು ಕಂಪಲರಾಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ರತರಂಭೆಯು ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ನೆತ್ತರನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಸೇಡು ತೀರಿತೆಂದು ಸಂತೋಷವಟ್ಟು, ತಂದ ನೆತ್ತರನ್ನು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು.

ಹರಿಯಮ್ಮ ದೇವಿಯು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಒಂದೆರಡು ಗಾವುದ ಹೋಗಿ ಹೊಲೆಯರ ಅರಸನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅವನ ಹತ್ತಿರ, “ನಿನಗೆ ಖರ್ಚೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಕಂಪೂರಾಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಒಂದು ದಂಡು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಓಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದು ಕಳಿಸಬೇಕು”..... “ಕಂಪೂರಾಯ, ನೀವು ಕೌಲೆ ದುರ್ಗಹತ್ತಿ, ನಮ್ಮ ದಂಡಿಗೆ ನೆರಳನ್ನು ಕೆಡವಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯ ನಿನಗೆ ಸಿಗಲಾರದು ಎಂದು ಒಕ್ಕಣೆ ಬರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಳು, ಅದರಂತೆ ಆ ಅರಸು ಓಲೆ ಬರೆದು ಕಳಿಸಿದನು.

ಕಂಪೂರಾಯನು ಹುಡಿಯನ್ನವನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ತಿಂದು, ಕಳಲೆ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ತಿಂದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಲವಾರ ಹಿಡಿದು, ಕೌಲಿದುರ್ಗವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹತ್ತುತ್ತ ಜಾರಿ ಜಾರಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಮಗರಾಮನಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು ಎಂದು ನೆನೆದುಕೊಂಡನು.

ಆಗ ತಾಯಿಯು “ಮಗನೇ, ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಸಂಕಟಕಾಲ ಬಂದಿದೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೋಗಿ ಕೌಲಿದುರ್ಗವನ್ನೇರು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಮಗರಾಮನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಲವಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಕೌಲಿದುರ್ಗ ಹತ್ತಿ ಹೊಲೆಯರಾಜನ ದಂಡಿಗೆ ನೆರಳನ್ನು ಕೆಡವಿದನು. ಬಂದ ದಂಡು ಹಿಂದೆ ಓಡಿತು. ತಂದೆ ಮೂರ್ಚೆಗೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಚೇತನ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆಮೇಲೆ, ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಕಂಪೂರಾಯನು ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು, “ರತರಂಭೆಯನ್ನು ಮೂರು ದಾರಿ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ನೀಳಿ ತೋರಣಗೈಯ್ಯಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. “ಅವಳನ್ನು ನೀಳಿ ಮಾಡಿದ ತೋರಣದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಮಗನೂ ಹೊಕ್ಕು ಬರುತ್ತೇವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈಜನಪದಗೀತದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನು ಈಶ್ವರನ ಅಂಶದಿಂದ ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುರಾಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆ, ಪುರಾಣ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕುಮಾರರಾಮನು ಹನುಮಂತನಂತೆಯೇ ಪರಾಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಈ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮದುವೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಮಲಕಂಪೂರಾಯ. ಕಂಪಿಲರಾಯ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಕಂಪಿಲನ ಹಿರಿರಾಣಿ ಹರಿಯಮ್ಮದೇವಿ ಹರಿಹರದೇವಿ ಅಥವಾ ಹರಿಯಾಲ ದೇವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ

ಸಮೀಪವರ್ತಿ ಹೆಸರು.

ಇಲ್ಲಿ ಕಿರಿರಾಣಿ ರತ್ನಾಜಿ ಎಂದು ಇರದೇ ರತರಂಭೆ ಎಂದಿದೆ. ಚೆಂಡಾಟದಲ್ಲಿನ ಚೆಂಡನ್ನು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಡ ಎಂಬ ತಾಯಿಯ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಪಾಲಿಸದೆ ರಾಮ ಹೊಡೆವುದು. ಜನಪದ ಕಥೆಯ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಬೇರೆ ರಾಮನ ಕಥೆಗಳ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲವೇನೋ.

ಬೇರೆ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭವುಳ್ಳ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಚೆಂಡನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಮಡಗಿಕೊಂಡು (ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು) ಈ ಚೆಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ ಎಂದಾಗ, ತಾನು ಅವಳ ಮಗನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಬಾಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಅವಳ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಚೆಂಡನ್ನು ರಾಮನು ಬಾಯಿಂದ ಕಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ.

ನಂಜುಂಡನ ಕುಮಾರರಾಮ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಕಿರಿರಾಣಿಯ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ, ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ತಲೆಹೊಡೆಸಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಹೇಳಿದಾಗ ಬೈಚಪ್ಪನು ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು, ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ಅಡಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ರಾಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟು, ಕುರಿಯ ತಲೆ ಕಡಿದು, ಅದರ ಕಣ್ಣು-ನೆತ್ತರು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ರಾಮನೇ ತಾಯಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಹೆರಿಯಮ್ಮ ದೇವಿಗೆ ಹೊಲೆಯ ರಾಜನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕಂಪಿಲರಾಯನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವಳೆಂಬುದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಹೆರಿಯಮ್ಮನಿಗೆ ಕಥೆಯ ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದೆ. ದಿಲ್ಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನ ಸೈನ್ಯದ ದಾಳಿ, ತೆಲುಗು ಮನ್ನೆಯ ಯುದ್ಧ ಇದಾವುದೂ ಈ ಜನಪದ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದು. ಹೊಲತಿ ಮಾತಂಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ರಾಜನ ಸೈನ್ಯದ ಮುಂದಾಳಾಗುವ ಬದಲು, ಇಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯ ರಾಜನಿದ್ದಾನೆ.

ನಂಜುಂಡನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ರಾಮನು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ರಾಜನ ಸೈನ್ಯ ಸೋಲಿಸಲು, ಕಿರಿ ರಾಣಿಯ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಅರಸ ತಿಳಿದನೆಂದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಇಲ್ಲಿ ಕಂಪೂರಾಯನ ಅವಳ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ರಾಮನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವಿಷಯ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಕವಿಗೆ ಕುಮಾರ ರಾಮನು ಚೆಂಡಾಡುವ ವಿಷಯವೂ ಕಿರಿರಾಣಿಯ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಲಿಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕವಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಪಾಠದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವೊಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಕುಮಾರ ರಾಮನ ಕಥಾನಕವುಳ್ಳ ಹಲವು ಶಿಷ್ಟಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ

ಗೀತಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸುವಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆ ಈ ಕಥನ ಗೀತಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಕುಮಾರ ರಾಮನ ಕಥೆಯ ಪಾರಾಂತರ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಕಥೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

■ ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ಫೆಬ್ರುವರಿ ೧೯೮೬ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ

೨೨. ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳು

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಮಟೆಯೆಂಬ ವಾದನದ ಗತ್ತಿನೊಡನೆ ಹೇಳುವ ಗಂಡಸರ ಪದಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಗುಮಟೆಯೆಂಬುದು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ, ಕೊಡದ ಆಕಾರದ ವಾದನ ಸಾಧನ. ಒಂದು ಬದಿ ಕೊಡದ ಕಂಠದಂಥದು, ಇನ್ನೊಂದು ಅಗಲವಾದ ಬಾಯಿಯುಳ್ಳ ಬದಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾನಕುರಿಯ ಚರ್ಮವನ್ನಾಗಲಿ, ಉದ್ದ ಚರ್ಮವನ್ನಾಗಲೀ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಂದ ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಹುರಿಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗುಮಟೆಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಾಗುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ ಬಡಿಯಬಹುದು. ಕೂತುಕೊಂಡು ಬಡಿಯಬೇಕಾದಾಗ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಗುಮಟೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಸುಗ್ಗಿಯ ಕೊಲಾಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಬರಿಯ ಭಜನೆಯ ಮಂಡಳಿಗಳವರ ಭಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುಮಟೆಯ ವಾದನದ ಸಂಗಡ ತಾಳಗಳನ್ನೂ ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾಳದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತಗಳಲ್ಲಿ, ಸಿದ್ಧಿಯವರ ಕುಣಿತಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳಲನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದಿಂದ ಮಳೆಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದರಿಂದ ಆಗ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ತೇವವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಚರ್ಮ ಮಿದುವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಚರ್ಮವನ್ನು ಗುಮಟೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಇಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದಿಂದ ಗಂಗಾಷ್ಟಮಿಯವರೆಗೆ ಗುಮಟೆಯನ್ನು ಬಡಿಯಬಾರದು ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಚೌತಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಮುಂದೆ ಗುಮಟೆಯನ್ನು ಬಡಿದು ಪದ ಹೇಳುವ ಪಂಗಡಗಳು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವು.

ಗುಮಟೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾದ ಕಾರವಾರ, ಅಂಕೋಲಾ, ಕುಮಟಾ, ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರೂ, ಅಂಬಿಗರೂ, ಕೆಲವೆಡೆ ಗ್ರಾಮೊಕ್ಕಲೂ, ಹರಿಕಂತ್ರ ಮೀನುಗಾರರೂ, ಕೊಮಾರಪಂತರೂ, ಮುಕರಿ, ಅಗೇರ, ಉಪ್ಪಾರ, ಹಳ್ಳೇರ ಎಂಬ ಹರಿಜನರೂ, ಸಿದ್ಧಿಯರೂ, ಕುಣಬಿ ಮರಾಠಿಗಳೂ ಗುಮಟೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ಸಹ ಗುಮಟೆಯನ್ನು (ಗುಮ್ಮಾಟ) ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುಮಟೆಯನ್ನು ದುಡಿಯನ್ನು ಬಡಿಯುವ ಚೋಮನಂತೆಯೇ ಪದ ಹೇಳದೆ, ಒಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಡಿದು ನಾದದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವ “ಒಂಟಿಸಲಗ”ಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ; ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಬಡಿದು ಪದ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವು ಗಣನಾತೀತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋಕರ್ಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರು ಗುಮಟೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ “ಕೂಚೆ” ಎಂಬವನು ನಿಂತುಕೊಂಡು

ಕುಣಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಉಳಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗುಮಟೆ ಬಡಿಯುವವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಮುಂದಾಳಾಗಿ ಪದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಉಳಿದವರು ಅದೇ ಸಾಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತಾವೂ ಗುಮಟೆ ಬಡಿಯುತ್ತಲೇ ಪದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮದುವೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಟೆಪಾಂಗನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ದಿನ ನಡೆಯುವ ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಂತ್ರವಳ್ಳಿಯ ಜಾತ್ರೆಯ ಬಂಡಿ ಜಾತ್ರೆ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ದಿನಾಲೂ ಒಂದೊಂದು ಊರಿನ ಒಂದೊಂದು ಪಂಗಡದವರ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಗುಮಟೆ ಪದಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಹೇಳಲು ತೊಡಗಿದವರು ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗಾಗುವವರೆಗೂ ಹೇಳುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಗುಮಟೆಯ ಗತ್ತಿನ ಬಡಿತಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕಲಿತು ಮರೆತು ಹೋದ ಪದಗಳೂ ಸಹ ಎಚ್ಚಿತ್ತುಕೊಂಡು ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಪದ ಹೇಳುವುದು ಮುಗಿದರೂ ಗುಮಟೆಯ ವಾದನ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಕುಶಲ ವಾದಕನು ಬಾರಿಸುವ ಈ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿರುವನ್ನು ತಂದು ಬೇರೆ ಗತ್ತನು ನುಡಿಸುವ ಕರಾಮತಿ ಕೇಳುವಂಥದಿರುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ, ಭಾಗವತ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳೂ ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ಹೇಳುವಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಟಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಭಾವನೆಯ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವಿರದೆ, ಕೇವಲ ಕಥೆಯನ್ನು ಜಾನಪದ ಆಶಯಗಳೊಡನೆ ಹೇಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೂಲ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ಕಥೆಯ ವಿವರ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾತ್ರಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟೋ ಹೊಸ ವ್ಯತ್ಯಾಸಮುಖವುಳ್ಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಉಚ್ಚಾರದಿಂದ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜನಕರಾಯನು ಗಣಕರಾಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೌರವ, ಕೈಲೋರ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಕಂಪಿಲರಾಯನು ಕಂಪೂರಾಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಚಿತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಗರಿಗೆದರಿ, ಹೊಸ ಕಥೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತನ ಕಥೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ.

ಅಂಜನಿದೇವಿ ಗಾಳಿದೇವರ ಹೆಂಡತಿ. ಅವಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂಜೆಯೆಂದು ಜನ ಅವಳ ಕೈಯ ನೀರನ್ನೂ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಅಂಜನಿ ಇರುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಾರದನು ಬಂದು ಒಂದು ಅಕ್ಕಿಕಾಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, "ನಿನಗೆ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು.

ಹುಟ್ಟಿದ ಹನುಮನಿಗೆ ಹಸಿವೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೂರಿಕರ್ಣ (ಸೂರ್ಯ)ನ ಹತ್ತಿರ

ಹಾರಿಹೊದನು. ಅದೇ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕಚ್ಚಲು ಹೋದನು. ಸೂರ್ಯನು ಚೂರಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ತುಂಡು ಮಾಡಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಗೆದನು; ಅಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳು ಅವನ ದೇಹದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟವು. ಮಗನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಅಂಜಿನಿ ಮೀನಿನ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಂದು ಸೂರಿಕರ್ಣನಿಗೆ ಉಣ್ಣಲು ಕೊಟ್ಟು "ನಿನಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಕಣ್ಣು ಉಂಟು; ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೋಡಿದಿರವೆಯೆ?" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ ಅವನಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಿತು.

ಗಾಳಿದೇವರು ದುಃಖದಿಂದ ದೂರಬಂದು ಮರಹತ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಎಲ್ಲೂ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲ, ಸೆಕೆ, ತಾಪ ಬಹಳ. ಧರ್ಮರಾಜನು ಭೀಮನಿಗೆ ಗಾಳಿದೇವರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಭೀಮನು ಹುಡುಕಿ ತಂದ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿ ಅಡಗಿದ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯಿತು. ಭೀಮನು ಹನುಮಂತನ ದೇಹಭಾಗವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ತಿಂದ ಮೀನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಡಿದು, ಆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮರಾಜನು ಹನುಮನ ಜೀವ ಪಡೆದು ಅವನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಆಯುಷ್ಯದ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತ-ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಗಳ ಪಾತ್ರಗಳು ಸೇರಿಹೋಗಿವೆ.

ಭಾರತದ ಪದಗಳನ್ನು ಐದು ಹಗಲು, ಐದು ರಾತ್ರಿ ಪರ್ಯಂತ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಅವು ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಕಥಾ ಭಾಗಗಳು ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಪಡೆದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾ:-

ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಂಬಿಗರ ಮಗಳನ್ನು (ಸತ್ಯವತಿ) ಕೂಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಒಂದ ಆದಶಿ (ಭೀಷ್ಮ), ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಟಶಿ (ಚಿತ್ರವೀರ್ಯ); ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಂಟಶಿ (ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯ).

ಆದಶಿ ಗುಂಗಾಡಿನ ರೂಪತಾಳಿ ತಾಯಿಯಿದ್ದ ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ಮರೆಯಿಂದ ತಮ್ಮಂದಿರು ವಿಕಲ್ಪ ಭಾವದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆದಶಿ ಗುಂಗಾಡಿನ ರೂಪದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೋದನು. ಇವರಿಗೆ ಸಂಶಯ.

ಅದರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾಗಿ ಆದಶಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಇವರು ಇಬ್ಬರೂ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಮಾಸ್ತಿಯ ಉಡುಗೆ ತೊಟ್ಟು, ಚಿನ್ನ ಧರಿಸಿ, ಹೂ ಮುಡಿದು ಮಾಸತಿಯರ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಾಸತಿಯಾಗುವವಳು ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಸತ್ತ ಆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು, ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಬಂದವ ಪಾಂಡುರಾಯ; ಹಿಂದೆ ಬಂದವ ಕೈಲೋರಾಯ; (ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ) ಆ ಹೆಣ್ಣುಗಳು

ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮರು ಸತ್ಯವತಿಯೊಡನೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಪಠಣ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅಡಗಿ ಕೇಳಿ, ಗೊಬ್ಬರದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಯನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನ ಕಥೆಯ ನೆನಪು ಇಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಕರ್ಣ ಜನ್ಮದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂತಿಯು ಸೂರ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ಅವನ ಹನ್ನೆರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಬಿಸಿಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಹೇಳಿ, ಆ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಬಿಸಿಲಡಿಗೇ ಮಾಡಿ ಜೋಗಿಯನ್ನು ಉಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ (ಸೂರ್ಯನು ಕಡೆಗೆ ಕುಂತಿಯ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.).

ಹಲವಾರು ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ “ಲಿಂಬಯ್ಯ ದೊರೆ” ಎಂಬ ಪದ ಬಾಣದಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮುಕ್ತಾಯವೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದು ಚಮತ್ಕಾರಿಕವಾಗಿದೆ

ತಂಗಿ ಕಾಳಿಕಮ್ಮನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ತುರುಕರ ಮುತ್ತಿಗೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗಿಳಿಯು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಅವಳ ಪತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದ ಲಿಂಬಯ್ಯದೊರೆ ದಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ವೈರಿಗಳ ದಂಡನ್ನು ಸವರುತ್ತಾನೆ. ಆ ದಂಡಿನ ಮುಂದಾಳು ಆನೆಯ ಜಾಣೆ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು. ಅವಳು ಎಂಥ ಆನೆಯನ್ನಾದರೂ ಪಳಗಿಸುವ ಧೀರಯಿರಬೇಕು.

ಅವಳು ಬಂದು ಅವನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ “ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಸತಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಕರೆವಾಗಲೇ “ಪುರಿಸಾರೆ” ಪುರುಷಾ ಅಂದರೆ “ಪತಿಯೇ” ಎನ್ನುವುದು ಕವಿಯ ನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವಾಗಲೇ ಲಿಂಬಯ್ಯನು ಮರುಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆಯಂತೆ.

“ಕೇಲಲೇ, ಕಲ್ಯಾಲೇ ಪುರುಸಾರೇ ,
ಕುದುರೆ ಮೇನೆ ಹತ್ತೇ ಕುಲುವಾನೀ
ನಿಮ್ಮದೊಂದು ರಾಜೀಗೆ ಹೋಗುವಾನೀ”

ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಲಿಂಬಯ್ಯನು ಮರುಳಾಗಿ ನಿಂತು ಆ ಜಾಣೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಹೊಳೆದಿದೆ. “ಕಲಸಿ ದೊಡೆಂ ಬರ್ಕುಮೆ ರಮಣೀ ವಿಲಸಿತ ರಸಿಕತೆ? ನಿಸರ್ಗಸುಲಭಂ” ಅವಳು ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು.

“ಕೇಲಲೇ, ಕಲ್ಯಾಲೇ ಪುರುಸಾರೇ ,
ದಂಡೆಂಬು ದಂಡೆಲ್ಲಾ ಹೊಡದೀರೀ
ಹೊಡೆ ದಂತ ಪಟವ್ಯಾನ ನೋಡ್ಡೆ ತನ್ನೀ”

ದಂಡನ್ನು ಹೊಡೆದ ಪಟ್ಟಾಕತ್ತಿಯನ್ನು ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಲಿಂಬಯ್ಯನ ತಲೆಹೊಡೆದಳು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದಳು. ದಂಡಿನ ಬಯಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಸತ್ತು ಬಿದ್ದ ತನ್ನ ದಂಡಿನವರ ಮೇಲೆ ಕಮಂಡಲ ನೀರನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬದುಕಿಸಿದಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹೊರತು ಜಾನಪದ ಕವಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪದದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಗುಮಟೆಯ ಪದ'ಗಳಲ್ಲಿ ವಂದೂರ ತಿಮ್ಮಕ್ಕನು ಹೇಳಿದ ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ, "ಹೆಂಗಸಿನ ಧೈರ್ಯ" ಎಂಬುದು ಕಥಾ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇರುವೆಯಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ, ಕೋಳಿಯಷ್ಟು ಶೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸಿನಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಶೇಬಣ್ಣನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಆನೆಯನ್ನು ಸಾವಿರೊಂದು ಜನರು ಎಳಿಸಲಾರದಾಗ ಇರುವೆಗಳು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಬಂದು ಅದನ್ನು ಮಗ್ಗಲು ಮರಿಸಿತು. ಗರಿಗರಿಯಲ್ಲೂ ಪೆಟ್ಟಾದರೂ ಕೋಳಿ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ದಶಾವತಾರ ಆಟದಲ್ಲಿ ಶೇಬಣ್ಣನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಳಾದ ರಾಣಿ ಅವನಿಗಾಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಡ್ಡಾಗಲೇ ಇರಿದು ಕೊಂದಳು. ಮೊದಲು ಗಂಡ ಇದ್ದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋರೆ ನೋಡೆನೆಂದವನು, "ಗಂಡ ಸತ್ತವಳ ಮೋರೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಅನ್ಯನಿಗೊಲಿದ ನಾರಿ, ಗಂಡನಿಗೆ ಮಾರಿ ಆದಳು.

ಗುಮಟೆಗೂ ಶರಣುಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಪದಗಾರರ ದೇವರ ಭಕ್ತಿ ಅನೇಕ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಕಂಪನ್ನೇ ಬೀರಿದೆ. "ಶಿವ ಕೊಟ್ಟಾನೋ ಬಾಳ; ಕಾಮ ಕಸ್ತೂರೀ ಪರಿಮಾಳಾ" ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಮ್ಮ ದೇವತೆಯ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶಿವಮ್ಮ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಈ ಜನರು ತೀರ ಬಡವರು. ಆದರೂ ಶಿವಮ್ಮ ದೇವತೆಗೆ "ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕವಾಗಲಿ; ಕಂಚಿನ ಗಂಟೆ ನುಡಿಯಲಿ" ಎಂದು ಹರಸುವ ಭಕ್ತಿಯ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ ಇವರಿಗಿದೆ. ಶಿವಮ್ಮ ದೇವತೆಯ ಮೂರುತಿ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಊರಿಗೇ ಕೀರುತಿ ಬರುವುದಂತೆ. ಅವಳ ಮಹಿಮೆ ಅಂಥದ್ದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಭಕ್ತಿಪದ " ತಾನ ತಂದ್ರನಾನೋ ತಾನ ತಂದೆನಾಂದನಾ; ತಂದನಾಂದಾನೋತಂದೆನಾನಾ" ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬಹಳ ವಿನಮ್ಯನು , "ಎನಗಿಂತ ಕಿರಿಯಿರಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಹಾನುಭಾವ ಬಸವಣ್ಣನಂತೆ. "ಸಣ್ಣವರ ಬಳ್ಳಿ (ವಂಶದ) ಗಿಡದಿಂದ ಬಂದ ತಾನು ಸಣ್ಣವನು. ಸಣ್ಣವರ ಹಾಡನ್ನು ತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಇದನ್ನು ಬಣ್ಣನೆ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ಎಣ್ಣೆಸಿ (ಚಿತ್ರವಿಟ್ಟು) ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು" ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಅವನಿಗೆ ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಬಹಳವಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತುಂಬೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಹೊನ್ನಗೋಪುರದಒಡೆಯತಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ(ಹೋಗುವವರಹತ್ತಿರಕಳಿಸಿ)“ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ನಾವು ಶರಣೆನ್ನೋಣ. ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಹರಿವಾಣವೆನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಪದದಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕ ನುಡಿ. ಅಕ್ಷತೆಗೆ ಮುತ್ತು ಎನ್ನುವಂತೆ.

ತುಂಬೆ ಹೂಗಳ ಕೊಯ್ಯೇ ಚೆಲ್ಲಿ ಹರವಣ ತುಂಬೆ
ಯಾವ ದೇವರಿಗೆ ಕಳಸೂವಾ?

– ಎಂದು ಕೇಳುವ ಅವನಿಗೆ ಹರಿವಣ ತಂಬ ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕಳಿಸುವ ಬಯಕೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಗಂಡಸರಿಗೆ, ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಪ್ರೇಮ-ಕಾಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಥರದ ಭಾವನೆಗಳಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಬಹಳ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮವು ಹೇಗೆ ಗಾಢವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿವಾಹಬಾಹಿರ ಪ್ರಣಯವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. “ಮೋರೆ ನೋಡು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ “ಕಾಮ ಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡು” ಎಂಬುದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಎಂದು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ನೇರವಾಗಿ ಇಂಥ ಆಸೆ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದುದೂ ಉಂಟು. “ಗಂಗೆಯ ಮೋರೆ” ಎಂಬ ಪದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಈಸರಾಯ (ಅಥವಾ ದೊರೆ ರಾಯನ) ಕಥೆಯ ಒಂದು ತುಣುಕು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈಸರಾಯನ (ಈಶ್ವರನ) ಮಾವನು ಅಳಿಯನನ್ನು ದಂಡಿನ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈಸರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಹೋದರೆ ಅಜೇಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಅಂತ ಮಾಟದ ಭಕ್ತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಮಾವನು ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಕೂಡದ ಹಾಗೆ ಮಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದರೆ ಚೇಳಿನ ಗೋಲೆ; (ಗುಂಪು) ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಗಳ ಗುಂಪು, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವೆ .

ಮುತ್ತು (ಕಲ್ಲು ಕೋಳಿಯಾಗಿ) ಕೋಳಿ ಕೂಗನ್ನು ಗೈದು ಮಾವನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾಯಿತೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗಂಗೆ ಆದರೂ ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಾಳೆ.

ಕೇಳಿರಿ ಕೇಳಿ ಲೀಸ್ವರಪತಿಗೋಳಿ
ನನ್ನಲಿವತ ನೀವು ಕೂಡಿ ಹೋಗಬೇಕೂ

ಗಂಡ ಈಶ್ವರನು “ಇಂದು ದಂಡಿನ ಕರೆ ಬಂದಿದೆ ಹೆಂಡರ ಹಾಸಿಗೆ ಮೆಟ್ಟಿಬಾರದು” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿ “ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗುವವನು ನನ್ನೊಡನೆ ಕವಳ (ವೀಳ್ಯವನ್ನು) ಮೆಲಿದು ಹೋಗು” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು “ಕವಳ ಮೆದ್ದರೆ ಬಯವಾಗದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ” ಅವಳು “ಹೆಂಗಸರ ಕವಳ ಮೆದ್ದರೆ ಜಯವಾಗುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ

ವೀಳ್ಯ ಮೆಲಿಯುವುದು ಶೃಂಗಾರಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಪದ ದೊರೆತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು; ಬೆಳಗಾಯಿತೆಂದು ಈಶ್ವರನು ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಟು ಹೋದನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೊಂದು ಪದದಲ್ಲಿ “ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಗಂಡನು ಸೀರೆ, ರವಿಕೆ, ಹೂ, ಬಳೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದಿದ್ದಾನೆಯೋ?” ಎಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಇದ್ದ ಆಸ್ಥೆಯ ವಿಷಯಗಳ ಸಹಜ ನಿರೂಪಣೆಯಿದೆ.

“ಉಡುವಾ ಶಾಲೆಯ ಜೋಡು ತಂದಿರೇನೇ?”

ಮುಡಿವಾಕೆ ಹೊಗಿನ ಜೋಡ ತಂದೆರೇನೇ?”

ಇಲ್ಲಿ ಜೋಡು ಸೀರೆ ತರುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತೆಂದು ನನೆಯಬಹುದು. ಹೂಗಿನ ಜೋಡು ಅಂದರೆ ಚಿನ್ನದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಗಳ ಜೊತೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದರೆ ಅವು ಅವಳ ಗಂಡನಿಗೆ ಅವಳ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯ ದ್ಯೋತಕವೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

“ಮಡದಿ ಸಣ್ಣವಳು” ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೈದುನನು ಅತ್ತಿಗೆಯ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊರಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ, ನಡುವಿಗೆ (ಚಿನ್ನದ) ನೇವಳ, ಮುಡಿಗೆ ಹೊನ್ನಿನ ಕೇದಿಗೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದು ಮೈದುನನು “ಆರುತೀದಲ್ಲ ಬಂದೆ” “ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಂದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ತಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಡದಿ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮೈನೆರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗಬೇಡ, ಇಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಿನ ಕೇದಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರತೀಕಗಳು.

ಬಬ್ಬ ಮಡದಿ “ನಲ್ಲನ ಕಂಡಿರೇನೇ?” ಎಂತ ಗೆಳತಿಯರ ಹತ್ತಿರ ಗೋಗರೆದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. “ಕನಿನಂತ ಕಣ ಮರನಕ್ಕಾ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವಳು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಅಕ್ಕನು “ಬಳೆಯ ಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಬಳೆಗಾರ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಚಿನ್ನ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರುವವನನ್ನು ಸೊನಗಾರನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಆಸೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ.

ಬಬ್ಬಳು ಗಂಡನುಳ್ಳ ಪುಂಡಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನು ಬರುವ ದಾರಿ ಕಾದು, ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಬಾರದೆ ಮರುದಿನ ಭೇಟಿಯಾದಾಗ “ನಿನ್ನೆ ಬರುವೆನೆಂದು ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟು ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ನಾನು ನೀನು ಬರುವೆ ಎಂದು ದಾರಿ ಕಾದು ಕಾದು ಬೇಸತ್ತೆನು. ನಿನಗಾಗಿ ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಗಿ ಕಾದೆನು. ನಿನ್ನೆಯ ಹೋಳಿಗೆಯ ರುಚಿ ಇಂದು ಇಲ್ಲ” ಎಂದಾಗ ಅವನು “ನಿನ್ನೆ ಅತ್ತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ನಿನ್ನೆ ಗಂಡನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಭೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು, “ಗಂಡನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. (ಬಹುಶಃ ಸೂಳೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ) ಅತ್ತೆಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ, ಕಣ್ಣು

ಕಾಣದು. ನಾನು ಚಾವಡಿಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ,” ಇತ್ಯಾದಿ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವುದು ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಾನು ಮನಗುವುದು ಸದರವ ಸವಡೀ ||
ಕೋಣೆ ಮನಿಯಾಗ || ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು
ನೆಣ್ಯ ಬೆಳಕಿನಾಗ |
ಇಮ್ಮಲ್ಲತ್ತರನ ಯವ್ವತ್ ವರಸಿನ
ಕೋರೆ ಮುದ್ದಿಯಲ್ಲ || ಅತ್ತೆಗೇ
ದಂಟು ಸಿಕ್ಕುದೆಲ್ಲ ||
ಬರತೆ ಬರತೆನಂದೆ ಭರವಸೆಕೊಟ್ಟು
ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?

— ಎಂತ ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಮುದುಕಿಗೆ ಶಬ್ದದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಆ ಸಂಶಯ ಕಂಡರೂ ಅವಳು ದಂಟುಗೊಲಿಲ್ಲದೆ, ಅದನ್ನು ಊರಿಕೊಳ್ಳದೆ ಎದ್ದು ಬರಲಾರಳು. ಎಂದು ಸಹ ಭರವಸೆಕೊಟ್ಟು ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಅನ್ಯಂತಿಕ ಪ್ರಣಯದ ಪದಗಳು ಹಲವಾರಿವೆ. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರೂ ಹಾಡುವವರೂ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಗಂಡಸರು. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಗೊತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಗಂಡಸರು ಹೇಳಿದರೆ ಚೆಂದ ಎಂದು ಹೇಳಿ. ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಧಾಟಿಯ ಏಕನಾದದ ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಬಹು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಹಲವು ತರದ ಧಾಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಬೈಲುಸೀಮೆಯ ಜನಪದ ಕವಿಗಳ ಪದಗಳೂ ಭಾಷಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸರೂಪದಿಂದ ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಬಾಲಗೋಪಾಲನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯ ಲಾವಣಿಯೊಂದು ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ. (ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಮಾಡ್ಯಾನ ಕವಿಸ್ವಂದ) ಹೊಸ್ತಾನಹುಸೇನ ಸಾಹೇಬ, ರಾಣುಕುಬಣ್ಣ ಇವರ ಲಾವಣಿಗಳೂ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹಗರಣವೆಂಬ ಜನಪದ ಮನರಂಜನ ದೃಶ್ಯಗಳ ಪದಗಳನ್ನೂ, ಸುಗ್ಗಿ ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳನ್ನೂ ಅವೂ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾತೀತನಾಗಿ ಧುಮು ದುಮಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

- “ಜಾನಪದ ದರ್ಶನ ೧೯೭೬” ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವ. ನವಚೇತನ ಯುವಜನ ಸಂಘ ನಾಗರ (ಸಂಪಾದಕರು- ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಡುಪ) ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೨೩. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಪದಗಳು

ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ “ಸೋಬಾನೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಪದಗಳು” ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಅಗ್ರಗಣ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಡುಗಳ ವಿವಿಧವಾದ ಧಾಟಿಗಳನ್ನು ಕಾದಿಡುವ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶ್ರೀ ನಾಗೇಗೌಡರು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ ವ್ಯಾಸಾರ ಹಾಕಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಧಾಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಪಡಿಸಿ, ಸಂಗೀತಬಲ್ಲವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಶ್ರೀ ಎಂ.ಬಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನವರ ಮೂಲಕ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಮೊದಲಿಗೂ ಆಮೇಲೆಯೂ ಇದುವರೆಗೂ ಯಾರೂ ಮಾಡದಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಡುಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದಷ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಂಗ್ರಾಹಕರ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ ಮೀರುವಷ್ಟು ಎಂಬುದೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಮದುವೆ ಹಾಡುಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಗ್ರವಾದ ಸಂಗ್ರಹ ಎಂಬುದೂ ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ವಿಷಯ.

(ಇದೇ ವರ್ಷ ಪ್ರಕಟವಾದ ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹ “ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು” ಇಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗ್ರಹ, ಅಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೂ ನೂರಾರು ಪುಟಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೇಳಿರುವುದು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ.)

ಸೋಬಾನೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವಳ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಿಸಿ, ಅವಳು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದಿನ ಅನೇಕ ಸಂಕಲನಕಾರರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿನ ಮದುವೆಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಇಲ್ಲಿನ ಮದುವೆಯ ಹಾಡಿನೊಡನೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಹಾಡುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮದುವೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವುದು ಅವಶ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ನಾಗೇಗೌಡರು ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಹಾಗೂ ಮದುವೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳ

ಪೋಷಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿರುವುದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಈಗ್ರಂಥದ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಮದುವೆಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಬೇರೆ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಇವರು ಒದಗಿಸಿರುವ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದ್ದು ಹಾಡುಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಲೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜನರ ಜೀವನಕ್ರಮ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲೂ ತುಂಬಾ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಲೇಖಕರು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಕಾಲ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧಕರ ತೀರ್ಮಾನದಂತೆ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಕಟವಾದ “ಸರ್ವಜ್ಞ; ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಉಮಾಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಕಾಲವನ್ನು ೧೫೦೦ ರೊಳಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಷಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಾಹಕರು ನಿರೂಪಣೆಯ ಅನೇಕ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಗಾಢವಾದ ಜನಜೀವನದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನವಂತೂ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದದ್ದೇ. ಅದನ್ನು ಇವರ ಶಬ್ದ ವಿವರಣೆಗೆ ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ.

ಉದಾ.: ‘ಪಿಲ್ಲಿ’ ಎಂಬ ಕಾಲಬೆರಳುಗಳ ಆಭರಣದ ಪ್ರಬೇಧಗಳನ್ನು ಅವರು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು (ಪು. ೨೩೦). ಬಾಗೂರು ಬೆಲವ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಳೆನರಸೀಪುರದ ಕಡೆಯ ಬಾಗೂರ ಗಣಪ ಎಂಬುದೂ ಹಾಗೆಯೇ (ಪು. ೨೪೨). ‘ಹಣವಡ್ಡ’ ಎಂದರೆ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಮೇಲೆ ಆರು ಕಾಸು ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದು. ಇದು ಸಂಗ್ರಾಹಕರ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ನಿರೂಪಕರಿಗೂ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಿಗೂ ಸಹ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಸಂಶೋಧಕರು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯೊಡನೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಬಹುದು ಗಿಹುದಿನ ಶಂಕಿವೀರನ ಹುದ್ದೆ’. ಎಂದು ಶ್ರೀ ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಂಶೋಧನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನು ವೀರನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಿಜವಾದ ಚಿಕ್ಕಿತ್ತನ ಸಂಶೋಧಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಉಹಾಪೋಹ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸರಿಯಿರಬಹುದು; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸರಿಯಿರದಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಇತರ ಪಾಠಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಜನಜೀವನದ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವಿವೇಚನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಇತರ ಸಂಶೋಧಕರ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥೈಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗ್ಯಾವೆನಾಡು ಎಂಬ ವಿಷಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಬೆನಾಡು ಎಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ

ಇದೇ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋವೆಯ ಅರಿಸಿನ ಮತ್ತು ಶೀಗೆಕಾಯಿ ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಾಹಕರ ಉಹೆ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಗುತ್ತಿಗೆನಾಡು ಎಂಬುದರ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾಡು (?) ಎಂದು ಉಹಿಸಿದ್ದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ (ಪು. ೨೩೦).

ಗೋವೆ ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆ ರಾಜ್ಯಗಳು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜ್ಯಗಳು. ಅವುಗಳ ನೆನಪು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಗುತ್ತಿಗೆ, ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಗೆ ರಾಜ್ಯ. ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಗಳ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೋವೆ, ಗುತ್ತಿಗೆಗಳ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಂದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ತರಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳು; ಆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ತರಿಸಿದ್ದು ಎಂಬುದು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರುಣಗನ್ನಕ್ಕೀರು, ಸರಸ್ವತಿಯ ಮಕ್ಕಳು (?) (ಪು.೨೪೩) ಅರುಣಗನ್ನಿಕೆಯರು ಎಂಬುದು ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥ.

ಸಾಲಿಯ ಸೀರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ ಸೀರೆ (?) (ಪು.೨೪೪) ಅರ್ಥ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. 'ಸಾಲಿಗೆ'ದಿಂದ 'ಶಾಲಿ' ಶಬ್ದ ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಸಂಗ್ರಾಹಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ, ಸಾಲಿಸೀರೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಉಪಯೋಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶಲ್ಯ, ಶಾಲು, ಶಾಲಿ, ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದು— ನಯ, ನುಣುಪುಳ್ಳ ನೂಲಿನ ಸೀರೆ ಎಂದಾದರೆ ಉತ್ತಮ ಸೀರೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಶಾಲಿ', 'ಸಾಲಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸೀರೆಯೆಂದೇ ಅರ್ಥವಿದೆ. 'ಪದವವೆ ನಮ್ಮ ಎದೆಯಲ್ಲಿ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಾಗೇಗೌಡರು ಸಾಲಿಸೀರೆ ಎಂದರೆ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಎಂದು ಸಮರ್ಪಕ ಅರ್ಥ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ (ಪು. ೫೦) ಬಣ್ಣ ಎಂದರೆ ಆ ಸೀರೆಯೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಕಡಿರುಚಿಯ, ಕಡುರುಚಿಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಆಡು ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಥ ಸರಿಯಾಗಿದೆ

ವಿರಳವಾಗಿ, ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಪೂರ್ಣ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಗವಳ್ಳಿ, ವೀಳೆಯದೆಲೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ (ಪು. ೨೩೨) ನಾಗವಳ್ಳಿ ವೀಳೆಯದೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾತಿಯದು; ಸಣ್ಣ ಆಕಾರದ ನಾಗವಳ್ಳಿ ಎಲೆ; ತಿನ್ನಲು ರುಚಿ.

ಹಾಡುಗಾತಿ ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳ ರೂಪ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಸರಿಯಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಹಿಸಿ ಬರೆವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರ ನೈಪುಣ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಉದಾ. ಬೆಟ್ಟಡಕೆ ತಪ್ಪು, ಬಟ್ಟಡಕೆ ಸರಿ. ಗೋಟಡಕೆ ತಪ್ಪು; ಹೋಳಡಕೆ ಸರಿ (ಪು. ೨೫೦) ಮುಗಳ ತಪ್ಪು, ಇಕ್ಕಳ ಸರಿ (೨೬೫) ಕುಟ್ಟಿ ತಪ್ಪು; ಕುಂಟೆ ಸರಿ (ಪು. ೨೫೯).

ಗುಂಡಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗೆಯ ಕೊರತಿ, ದಾಸವಾಣದ ಹಕ್ಕಿ (ಮುತ್ತಿನ ಶೆಟ್ಟಿ ಹಕ್ಕಿ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತ ಅಂತೆ-ಕಂತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದುದು ಲೇಖಕರ ವಿಶೇಷ ಜಾನಪದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸಂಪಾದಕನ ಕೆಲಸವನ್ನು ತುಂಬಾ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನೆರೆವೇರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ನಾಗೇಗೌಡರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಪದಗಳು” ಗ್ರಂಥದ ಗೀತೆಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತು ಹೇಳಬಹುದು.

ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಾಹಕನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಸರಕಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದು ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ವಿಧಾನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿದೆಯೇ, ಅದು ನಿಜವಾದ ಜಾನಪದ ಎನ್ನಬಹುದೇ? ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನೋಡಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಜಾನಪದ ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದುದು, ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಜಾನಪದ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯವೂ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾದರೂ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯವೇ ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಜಾನಪದದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಗೊತ್ತುಮಾಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಥ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳು ಎಂಬತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಪುಟಗಳ ಹರವಿರುವುವು. ಈ ಗೀತೆ ಭಾಗವು ಮದುವೆಯ ಚಂಡಗಗಳ ಒಂದು ಪೂರ್ಣವಾದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ “ಸೋಬಾನೆವೆಲ್ಲ ಶಿವನಿಗೆ” ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯೂ ಇರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನರು ವಿವಾಹದ ಕುರಿತು ಎಂಥ ಗೌರವವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಜೀವಿಸುವ ದಂಪತಿಗಳ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೋಬಾನೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ “ಸೋಬಾನ ಈ ಹೊತ್ತು ಆದೋವಲ್ಲ ಶಿವನೂ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದೋವು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳಂತೆ: ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಡಿನ ಆಧಾರವಿದೆ. (ಪು. ೨೨, ೧೩೮) ಹಳ್ಳಿಯ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಕೂಡ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿ ಆದರ್ಶ ದಂಪತಿಗಳೆಂಬ ಧೃಢನಿಷ್ಠೆಯಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಆದರೆ ಶಿವ ನಂಜುಂಡನಾಗಿ ಚಾಮಾಯಿಯ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಕಥೆಯ ಗೀತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ).

ದೇವರನ್ನು ಸಹ ಮನುಷ್ಯರಿಗೇ ನೀಡುವ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕ.

ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ ಎಂದು ಸಂಬಂಧಿಕರಲ್ಲದವರನ್ನೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಕರೆವ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ. “ಲಕ್ಕ ಸರಸತಿಯೇ ನಿನಗೆ ರಾಯರ ಮನೆಯ ಪಟ್ಟೆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಪಗಡೆ ಆಡಲು ಇಂಬನ್ನು ಕೊಡುವೆ” ಎಂದು ಕರೆದು, ಅವಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹಾರೈಸುತ್ತಾಳೆ ಹಾಡುಗಾತಿ.

‘ಶಾಸ್ತ್ರದ ನೀರು ತರುವಾಗ’ ಎಂಬುದು ತುಂಬಾ ಸುಂದರ ಗೀತೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಮಂಗಳದೃವ್ಯ (ನೀರು, ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿ, ನಾಗವಳ್ಳಿ ವೀಳ್ಯದಲೆ, ಹೊಂಬಾಳೆ, ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ತೆಳ್ಳನ್ನ ಆವರಣ) ಹೂಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ರೀತಿ ಬಹು ಸೊಗಸಾಗಿದೆ.

ನಾಗವಳ್ಳಿ ಎಲೆ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ
ಅಗಲನೇ ಮಕದೋಳೆ ತಗುದ ಬಗುತಲೆಯೋಳೆ
ಮರದಿಂದ ಮರಕೆ ನುವೋಳೆ

—ಎಂಬಲ್ಲಿ, ನಾಗವಳ್ಳಿ ಉದ್ದವಲ್ಲ! ದುಂಡಗಿನ ಆಕಾರದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಅಗಲವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳ ಚೆಂದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ನಡುವಣ ಸೀಳು ಹಾಡುಗಾತಿಗೆ ತೆಗೆದ ಬೈತಲೆಯಂತೆ ಕಂಡಿದೆ.

ಯುರೋಪಿಯನ್ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಾದ ಮುಖವೇ ಅಂದವಾದರೆ, ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಬಟ್ಟಲು ಮೊಕೆ ಅಂದ.

ಗಂಗೆಯನ್ನು (ನೀರು) ಪೂಜಿಸುವಾಗ, ಒಮ್ಮೆ ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಹರಿದರೆ, ಸಿರಿಮೊಕದ ಚೆಲುವೆ ಎಂದೂ ಅತ್ತ ಬೆಟ್ಟ ಸುತ್ತಿ ಹರಿವಾಗಿನ ಗಂಗೆ ಬಟ್ಟಾನೆ ಮೊಕದ ಕರಿಚೆಲುವೆ ಎಂದೂ ಬಣ್ಣಿಸಿದುದುಂಟು.

ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಗೌರಿಯನ್ನು ಮರೆತರೆ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಸರ ಬಂದೀತೆಂದೋ ಏನೋ, ಗಿರಿಜೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಗಂಗೆ-ಗೌರಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಹಾಡಿನ ಸೊಲ್ಲುಗಳು ಕೆಲವು ಮರೆತಿವೆ; ಕೆಲವು ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿವೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರದ ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಬಣ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ‘ಭತ್ತಕೆ ಹೂವಿನ ಗುಬಚಿ, ಮುತ್ತಿನ ಗುಬಚಿ ಕವುದಾವೆ’ ಬಣ್ಣಲಿನ ಬಣ್ಣನೆಯ ಸೊಗಸೂ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಭಾವವೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ.

ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ ಕ್ಯಾಸಕ್ಕಿ ತೊಸುವ ಗಿರಿಜಮ್ಮ ಈಸುರ (ಶಿವ)ನ ಮಡದಿಯಾಗಿರಬಹುದು: ಹಟ್ಟಿ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟಕ್ಕಿ ತೊಳಸುವ ಈಸುರನ ಮಡದಿ ಗಿರಿಜಮ್ಮ ಆ ಗಿರಿಜಮ್ಮನ ಭೂಲೋಕದ ಆವೃತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ರಾಜಣದ ಹಗೆಯನ್ನು ವರೆದ ತಾಯಿ ಲಕ್ಕವ್ವ; ಅವಳೇ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ ಚೋಳಿಚವ್ವ (ತುಳಸಿ) ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ನೆನೆವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಹಾಡುಗಾತಿ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಸಾನೆ ಹೊಡೆಯುವಾಗ ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ವರನಿಗೆ ಅಥವಾ ವಧುವಿಗೆ ಅಕ್ಷತೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾರೈಕೆ, ಚಪ್ಪರ, ಹೂ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಣ್ಣನೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇರುತ್ತವೆ. ಮಂತ್ರದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ 'ಸಾಸಿಮಂತ್ರ' ಎನ್ನುವುದುಂಟು.

ಹಲವು ಹರಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮುತ್ತೈದೆತನ ಸ್ಥಿರವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಹರಕೆ ವಧೂ-ವರರಿಬ್ಬರ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ನಿಬ್ಬಣದ ಪಯಣ ಅತಿಶಯ ಉತ್ಸಾಹದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಭ್ರಮ ದಿಬ್ಬಣಿಗರ ಉಡುಪು ತೊಡುಪುಗಳ ಶೋಭೆ, ಉಬ್ಬು, ವಾದ್ಯಗಳ ಹಾಗೂ ಮದ್ದು ಹೊಡೆವ ಅಬ್ಬರ, ಇತ್ಯಾದಿ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುವುಂಟು. ರಾತ್ರಿ ಪಯಣದ ನಿಬ್ಬಣವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಶೋಭೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ನಿಬ್ಬಣ ಹೊರಟ ಗೀತದಲ್ಲಿ 'ಗಂಗೇರ (ಹೆಂಗಳೆಯರ) ಕೊರಳ ಸರಗಳ ಮಣಿ ಬೆಳಕು ಅಂಗಂಗಡಿಗಿಲ್ಲ ಚಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಯ ಬೆಳಕು' ಎಂದು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಿಬ್ಬಣದವರುಟ್ಟಿರುವುದು ಎಳ್ಳು ಹೂವಿನ ಸೀರೆ, ದೋತರಗಳು.

ಇದೇ ಸೌಂದರ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ (ಮುದ್ರಿಕೆಗಳು ಪು. ೩೦) ಗೀತದಲ್ಲಿನ ಹೀರೆ ಹೂವಿನಂಗೆ ತುಪ್ಪದ ಕಾಸಿ, ಸ್ವಾರೆ (ಸೋರೆ) ಹೂವಿನಂಗೆ ಅನ್ನ ಮಾಡಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಎಳೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಎಳೆ ಬಾಳೆ-ಸುಳಿ ಬಾಳೆ ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮದುಮಗನ ಅಂದ ಚೆಂದ ಬಾಗೂರು ಅರಸು ಇವನೇ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳಿಸಿದೆ. ಅವನು ಹೊದ್ದ ಚೌಕ ಬಾಳೆ ಹೂವಿನಂತೆ, ಕೋಮಲತೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಮಲವಾಗಿದೆ. ರಾಜಣದ ಹನೆ ಬರೆದಾಗ ಅದರ ಸೊಗಸಿಗೆ ಗೀಜಗ ಪಾತ್ರವನ್ನಾಡಿತು; ಅಕ್ಕಿ ಹನೆ ಬರೆದಾಗ ಕೊಕ್ಕರೆ ಪಾತ್ರವಾಡಿತು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆ ಹನೆಯ ಅಂದ ಚೆಂದವನ್ನು ಧ್ವನಿರೂಪದಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕುಣಿಯದ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕುಣಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆ ಹನೆಯ ಸೊಗಸು ಎಂಥದಿರಬೇಡ (ಪುಟ ೧೬).

ಧಾರೆಯೆರೆಯುವ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ರಿವಾಜಿನ ವರ್ಣನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪನಾರಮ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ ಮದುವೆಯ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿವರಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾದದ್ದು ಆದರೆ, ಹಿಂದಿನ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಕಲ್ಪನಾರಮ್ಯತೆಯ ಬೆಡಗನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಂದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಬಾಗಿಲು ತಡೆವ ಗೀತೆ ಇತರ ಕಡೆಗಳ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಸೋದರದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ತವರಿನ ಅಭಿಮಾನ, ಆಸೆ, ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು

ನಿರಾಕರಿಸುವ ಅಕ್ಕ(ತಂಗಿ)ನ ಮಾತಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮದುಮಗನು ತಂಗಿಗೆ—

“ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟಿತು ನಿಂತ್ರೆ ಮಕ ಬಾಡಿತು ಕತ್ತೊಳ್ಳ ಮಾಲೆ ಒಣಗಿತು”

— ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ವರನ ಆತುರವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೆಣ್ಣೊಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಇನ್ನಾವ ಹಾಡೂ ಸರಿದೂಗದು (ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ನಿನ್ನ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತಿರುಗೇನ: ಹಂಬಲಿಸಿ ನಿನ್ನ ಹಡದೇನ.).

ಇಲ್ಲಿ ಹಾಡಿನ ಭಾವನೆ— ‘ನಿಂಬಾಲೆ ಕಂಡಂಗೆ ಕಾಣೇರಿ ಜಾಲದೂವಿನಂಗೆ ಜಾಣೆಯ ಸಾಕಿಗೂ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ದುಃಖಿಸುವ ತಾಯಿಯ ಗೋಳಿನ ಬಣ್ಣನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ಮದುವೆಯ ಜರೆಯುವ ಹಾಡುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಗಣನೀಯವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು, ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು, ಎದುರು ಪಕ್ಷದವರನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿ, ತಮ್ಮವರನ್ನು, ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧತೆ, ಸರಂಜಾಮು ಉಟ ಉಡಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಘನತೆಯನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಿ ಹೇಳಿ ಹೊಗಳುವ ಕ್ರಮವಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿದೋಷ (ವರ, ವಧುವಿಗೆ)ಪರಿಹಾರದ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇರಬಹುದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ವಿನೋದ, ವಿಡಂಬನೆ, ಕಣಕುವಿಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಮದುವೆಯ ಮಾಧುರ್ಯದ ಉಟಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿಯಂತೆ ವೈವಿದ್ಯದ ರುಚಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ, ಇದು ಅತಿಯಾದರೆ, ಭಾರ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ, ಉಪ್ಪು ವಿಪರೀತವಾದರೆ ಸರಸವು ವಿರಸವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿನೋದ ವಿಕೃತವಾಗಬಹುದು. ಅಸ್ಥಿಲತೆಗೆ ಎಡೆಗೊಡುವುದು ಉಂಟು.

ಗಂಡಿನವರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ದಿಬ್ಬಣ ತಂದ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಈ ಜರೆತದ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜರೆವ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಮತ್ಕಾರ ಕಾಣದು. ಇಂಥಿಂಥದು ಇಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಅವೆಲ್ಲ ಇವು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬರುವುದುಂಟು.

ನಮ್ಮ ಬೀಗರು ಹಾವಾಡಿಗರಂಗೆ ಇಳಿದಾರೆ, ಬಿಂಗಿ ಅಂತೋರು ಮುಂತಾದ

ನಿಂದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲ -

ಎತ್ತೆಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದಿರಿ ಬುತ್ತಿ ಎಲ್ಲುಂಡಿರಿ
ಸುಕ್ರ ನಿಮಗೆಲ್ಲಿ ಉದಿಯಾದ | ನಮ ಬೀಗರೇ
ಸುತ್ತೇಳು ಹರದಾರಿ ನಡದೀರ

|| ೪೩೪ ||

— ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ನೈಪುಣ್ಯ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ದೂರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವವರ ಚರ್ಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಪುಟ ೬೫, ೬೬ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಜರೆವ ಹಾಡುಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದರ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ (ಪು. ೪೫೨ - ೪೫೩).

ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ನಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು ನಿಂದೆಯೂ ಅದರ ಉತ್ತರವೂ ಸರಿಯಾಗಿರುವ ಹಾಡುಗಳು ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಾಡುಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹೇಳಿದಂಥವು. ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾಡುಗಾತಿಗಾಗಲಿ, ಸಂಪಾದಕರಿಗಾಗಲಿ ಯಾವ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ಮದುವೆಯ, ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರುಕ್ತಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವು ಆ ಕಾರ್ಯಗಳ ಸಂಭ್ರಮ-ಸಡಗರಗಳ ನಡುವೆ ಕೇಳತಕ್ಕವು. ಅವು ಆ ನಾಟಕದ ಹಾಡುಗಳಂತೆ; ಓದುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳ ಸೊಗಸು, ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗುಣಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅರಸಿದರೆ, ಹಲವು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾಡಂಬರ ಕಂಡುಬರಬಹುದು.

ದೇವರ ಭಕ್ತಿ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಮೇಲಿನ ಗೌರವ, ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿನ ಹಿಂದಿನ ಜನರ ಆಸಕ್ತಿ, ವೇಷ ಭೂಷಣ, ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಜನಜೀವನ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಭಾಷಾಕ್ರಮ, ಪ್ರಾಸಪ್ರಿಯತೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಜರೆವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಶೃದ್ಧೆ, ದೇವರ ಮೇಲಿನ ನಿಷ್ಠೆ, ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವಕೋಶದಿಂದ ಹೊರಟ ಬೆಳಕು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಅಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದುಂಟು. 'ಹಟ್ಟಿ ಬಿಟೋಗುವಾಗ ಕಿತ್ತಳೆ ಪಲ್ಲೆ ಸಿದೋ' (ಪು. ೨೨೦).

ಹಿಂದೆ ಗಂಡಿನವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕ ಕೊಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿರಿವಂತರಲ್ಲಿ, ಒಂಟೆ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಮೇನೆ ಎರಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹೇರು ಹೇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈಹಾಡುಗಳಿಂದಮದುವೆಯಕ್ರಮಗಳಅನೇಕವಿವರಗಳುದೊರೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿವರ ಬರದಿದ್ದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಕರು ಒದಗಿಸಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಒಸಗೆಯ ಪದಗಳು” ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮೈನೆರೆದಾಗ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಯುತ ಗೀತೆಗಳು, ಅತ್ತಿ ಗುಡಲು (ಗುಡಿಸಲು) ಆಲದ ಗುಡುಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಮೈನೆರೆದವಳನ್ನು ಇಡುವ ಇಲ್ಲಿನ ಕ್ರಮ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ನೆನಗಡಲೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು, ಹೂವುಗಳು, ಎಳ್ಳುಚಿಗಳಿ, ಹೊಂಬಾಳೆ ಅಕ್ಕಿ ತಂಬಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ನೆರೆದವಳ ಮಡಿಲು ತುಂಬಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕ್ರಮ ಬೇರೆಡೆಯ ಕ್ರಮಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

‘ರಾಗಿ ಬೀಸುವ ಪದಗಳು’ ಭಾಗದ “ಧರ್ಮ ಪದಗಳು” ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಗೀತಕಾತಿಯರು ಹೇಗೆ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಡಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಬೀಸುವ ಕಾಲದ ಬೇಸರವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹಗುರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪದ್ಯ ಬೆಳಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೊಸೆಯುವರೆಂಬುದನ್ನು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು (ಹೆಣ್ಣನ್ನು) ಹಣ್ಣು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಬನ ಆಶಯ ಜಾನಪದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಬಡತನ ಬಂದರೂ ಶಿವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಂಬ ಸಮಾಧಾನ ತಾಳಬೇಕು. ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಿನ ಜನ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಿಂತೆಗಳ ಮನಸ್ಸು ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪದಿರಲಾರರು.

“ತಿಂಗಳು ಮಾವನ ಪದಗಳು”— ಮಳೆಯಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪರ್ಜನೈ ಪೂಜೆಯ ಕ್ರಮದ ಗೀತೆಗಳೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ತಿಂಗಳು ಮಾವ ಚಂದ್ರ; ಚಂದ್ರನ ತಿಂಗಳು ಮಳೆಗಾಲದ ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಮಳೆ ಹಿಂದಾದ ಲಕ್ಷಣ. ಅದರಿಂದ ಮದುವೆಯಾಗದಿರುವ ತಿಂಗಳುಮಾವನನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತಂದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ತಾರ್ಲೆ (ತಾರಲೆ) ಪದಗಳು ಸಹ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದಾಗ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುವವರೆಗೆ ಏಳು ದಿನ ಪರ್ಯಂತ ಸಹ ಹೇಳಿ ಕುಣಿಯುವ ಪದಗಳು. ‘ತಾರ್ಲೆ’ ಎಂದರೆ ‘ಮಳೆ ತಾರಲೆ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿರಬಹುದು. ಆ ತಾರಲೆ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯ, ಇತರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳಿರುವುದು ‘ತಿಂಗಳು ಮಾವನ ಪದ’ಗಳಿಗೆ ಅವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವ ಇಂಬನ್ನೀಯುತ್ತವೆ.

ಮದುವೆ ಇರಲಿಲ್ಲದ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ತಿಂಗಳು

ಮಾವನ ಹಸೆ ಬರೆವ ಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಪೂಜೆ, ಮತ್ತು ಪದಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ ಪದಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿರಬಹುದು. 'ತಿಂಗಳು ಮಾವಗೆ ಮದುವೆ ನಿಚ್ಚಲು ಸೋಬಾನವೇ' (ಪುಟ ೧೧೯) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅವನ ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದರ ಸೂಚನೆಯಿದೆ.

ಮಳೆರಾಯನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಮಳೆರಾಯನು ದೇವೇಂದ್ರನ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಳೆರಾಯನು ದೇವೇಂದ್ರನ ಬಳಿ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಹೋದ, ಮತ್ತು ದೇವೇಂದ್ರ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಡಿಡ್ಡು ಉಂಟಾಗುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಸೋಬಾನೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಹೇಳಿದ್ದೆಂದು ಸಂಪಾದಕರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ (೨೫೮) ಆದರೆ ಈ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದು ಇಲ್ಲ.

ತಿಂಗಳು ಮಾವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಅನಂತರ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಸೀರೆ ಉಡಿಸಿ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ - ಉರು ಕೇರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತಮಟೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಲೇಖಕರು ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅಂಶ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ (೨೫೭).

ಇಲ್ಲಿನ "ದೇವರ ಪದಗಳು" ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದೇವರ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಲಕ್ಕವ್ವ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮ, ಉಡುಸಲವ್ವ ಈ ದೇವರುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೂಚನೆಗಳು ಉಂಟು. ಆ ದೇವರ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮೇಲಿನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಕುರಿತ ಗೀತೆ ಬಂದಿದೆ (೧೨೯) ೧೪ನೇ ಪದ್ಯ. ಆ ದೇವತೆಗೆ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ ಉಡಿಗೆಯ ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಏನೆಂದು ಓದುಗರಿಗೆ ಸಂದೇಹ ಬರುತ್ತದೆ.

ಬೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಒಂದೇಕಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಯಾಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಲಕ್ಕವ್ವ ಎಂಬ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ "ಹೂವರಳಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಾದೆ" ಎಂಬುದು ಚಂದವಾದ ಬಣ್ಣನೆ. ಲಕ್ಕವ್ವನ ಮುಡಿ ಸೇರಲು ಅವುಗಳ ತವಕ, ಆ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ದೇವರು ಎಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿನ 'ದಂಡಿಗೆ ಆಳ ಕಳಿಬ್ಯಾಳೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ದಂಡಿಗೆ ತುಂಬಾ ಆಳ(?) (ಆಳುಗಳನ್ನು) ಎಂದು ಸಂದೇಹವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೂಗಳನ್ನು ದಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತರಲು ದಂಡಿಗೆ ಹೊತ್ತ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಉಡುಸಲವ್ವ ದೇವತೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕಥೆಯೊಂದಿದ್ದಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿದೆ (ಪು. ೧೩೦). ಹಾರುವರ ಮಗಳು ಮೀನು ಮಾರೋನಿಗೆ ಒಲಿದು ಬಂದಳು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಮೇಲ್ಮಾತಿಯವರು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಉಡುಸಲವ್ವ

ಕುದುರೆಯೇರಿ, ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ, ಮಡಿದು ದೇವತೆಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ (ಪು.೧೩೨) ಉಹಿಸಬರುವಂತಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಸಂಪಾದಕರು ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ 'ಚುಂಚನಗಿರಿ ಭೈರಪ್ಪನ' ಕುರಿತ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಭೈರವ ಭಕ್ತರು ಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳ ಚಿತ್ರಣವೂ; ಮಕ್ಕಳ ಫಲ ಬಯಸಿ ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ, ಸಲ್ಲಿಸುವ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಚಿತ್ರಣವೂ; ಸಿರಿಗಂಗೆಯರು, ಲಲ್ಲೆಯರು ಆಡುವ ಸಿರಿಗಂಧದೋಕುಳಿಯ ಚಿತ್ರಣವೂ; ಭೈರವನು ಮಾಳವ್ವನನ್ನು ಒಲಿದು, ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಹಾಕಿ ಅವಳನ್ನು ತಂದನೆಂಬ ಸೂಚನೆಯ ಕಥಚಿತ್ರಣವೂ ಈ ಗೀತದ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು, ಇಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಜಾರಿಬಿದ್ದಾವೆ ಬಿಳಿ ಎಲೆ | ಸೂಳೇರವ್ವ

ಜಾಲದೊವೆಂದು ಮುಡಿದಾಳೆ (ಪು ೧೪೦)

—ಎಂಬ ಭ್ರಮಾಲಂಕಾರದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಕೇದಿಗೆ ಹೂವೆಂದು ಬಿಳಿ ಎಲೆಯನ್ನು ಮುಡಿಯುವ ಕಲ್ಪನೆಯ ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ತ್ರಿಪದಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಬಿಳಿ ಎಲೆಗೆ ಕೇದಿಗೆ ಹೂವಿನ ಹೋಲಿಕೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಚುಂಚಪ್ಪನ ಕುರಿತ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ. ಜೀಶಂಪ ಅವರ ಸಂಗ್ರಹದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹಾಡಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಂಬಿಗೊಲ್ಲರು ಅವನಿಗೆ ವಿಷವೂಡಿ ಅವನಿಂದ ಮಡಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ದಳ “ಹಾಡ್ಲೆಗಳು” ನಂಜುಂಡ ಲಿಂಗಾ, ಮೇಲುಕೋಟೆಯ ಚೆಲುವಯ್ಯ, ಈ ರೋಬಿ ಗಂಗೆ-ಗೌರಿ, ನಾಗರಗನ್ನೇ ಮೊದಲಾದ ಹಾಡುಗತೆಗಳ ಪಾಠಾಂತರಗಳೂ ಜವರಾಯ ಎಂಬ ಹಾಡಿನ ಪಾಠವೂ ರವಿಕಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಾದೇವಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ಪದಗಳೂ ಇಲ್ಲುಂಟು.

ಚೆಲುವಯ್ಯ, ನಂಜುಂಡಲಿಂಗ ಹಾಡುಗಳು ಕರಾಕೃ ಅವರ ಪಾಠಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತೃತವಲ್ಲ. ಕರಾಕೃ ಅವರ ನಂಜುಂಡಲಿಂಗ ಹಾಡುಗಳ ಪಾಠವೇ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲೂ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಅನೇಕ ತ್ರಿಪದಿಗಳುಂಟು. ಆದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಥೆ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ನಂಜಯ್ಯ-ದೇವೀರಿ ಮದುವೆಯಾದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು, ಆಮೇಲೆ ಜಂಗಮರು ಸೇರಿ ದೇವೀರಮ್ಮನ ನಂಜಯ್ಯಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದಾರೆ ಎಂದು ಬರುವ ತ್ರಿಪದಿಯ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲವು ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡ-ಚಾಮುಂಡಿಯರ ಸಂಬಂಧದ ವಿಷಯ ಬಂದು, ಕ್ರಮ ತಪ್ಪಿದೆ. ನಿರೂಪಕಿಯು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಕ್ರಮ ಹಿಂದು ಮುಂದಾಗಿದೆ.

ಚುಂಬನಗಿರಿಯ ಗುರುವಿಗೊಪ್ಪಿಸುವೆ ಪದನೂರ ಎಂದು ಮುಗಿದ ತ್ರಿಪದಿ ೪೦ನೇ ಪದ್ಯ. ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಮರೆತುಹೋದಂತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ದೇವರು ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳ ಬಾಹಿರಪ್ರಣಯ ಮಾಡುವ ಕಥೆಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಹೊಂದಿದವೆಂಬುದರ ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಇಂಥ ಪ್ರಣಯ ಕಥೆಗಳ ಹಾಡುಗಳು ಮೊದಲು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮರೆಯಾಗಿ ಅವೇ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗಳು ಕಥಾಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆದಿರಬೇಕು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯಕವಾಗಿ ಊಹೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಯ ವರನಂದಿ ತುರುವೇಕೆರೆಯವಳು, ಚೆಲುವಯ್ಯ ದಾಸರ ವೇಷ ಹಾಕಿದ ಕರಾಕೃಗ್ರಂಥದ ವಿಸ್ತಾರವರ್ಣನೆ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿ ಜಾತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹರಿಯುವುದನ್ನು ಇಂಥ ದೇವರ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿಯೇ ನಾಡಗೊಂಬೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೀಳಿಸಿ, ಮೂಟೆ ತುಂಬಿಸಿ ತಂದು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬೀಗ ಹಾಕಿದನಂತೆ. ವರನಂದಿ ಚಿತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಚೆಲುವಯ್ಯನು ಗೊಂಬೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮುಂದೆ ಹೊಳೆಯುವುದೂ ಚೆಲುವಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಕತೆಯ ವಿವರ ಕೆಲವೆಡೆ ಹಾರಿಹೋದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪದ್ಯಗಳು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿವೆ. (ಪದ್ಯ ೧೧೭-೧೨೩. ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಕೊನೆಗೆ ಬರಬೇಕು.).

ವರನಂದಿಯ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಚೆಲುವಯ್ಯನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಚೆಲುವಯ್ಯ ತನ್ನ ಮದುವೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ.

“ಗಂಗೆ ಗೌರಿ” ಗೀತದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಗೆ ಬಿದ್ದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವಪ್ನಗಳಿವೆ. ಗೀತವು ಅವರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಮುಗಿದಿದೆ. ಬೇರೆ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ ಮುನಿದು ನೀರನ್ನೆಲ್ಲ ಬತ್ತಿಸುವುದೂ ಗೌರಿಯು ಗಣಪ(ಅಥವಾ ವೀರಭದ್ರ)ನನ್ನು ಅವಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ನೀರು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೂ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಚಿಕ್ಕ ತಂಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ರವಿಕಣ್ಣನು ಸಿರಿವಂತನಾಗಿ ಅವಳು ತರುಣಿಯಾದಾಗ, ಬಂದು ಕಾಮಿಸಿದ ಪದ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ‘ನಾಗರಕನ್ಯೆ’ ಕರಾಕೃ ಅವರ ಪಾಠಕ್ಕಿಂತ ಕೆಲವೆಡೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲವಳು ಅಣ್ಣಂದಿರು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಏಳು ಮಂಡಲ ಬರೆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಜೋಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದವನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಏಳು ಮಂಡಲ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸತೆಯಿಲ್ಲ. ಏಳು ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೂ ಜೋಗಿಗೆ ಆದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಶ್ರೀ ಕರಾಕೃ ಅವರ ಪಾಠದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಕರಾಕೃ 'ನಾಗರಗನ್ನೆ' ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ತನ್ನ ಪಾರದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಜೋಗಿಯ ಮರದ ಮೇಲಿನ ಗಿಣಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿನ ಈಶ್ವರನ ಹಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಗರಗನ್ನೆ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಮಗನ ಭೇಟಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ.

'ಈ ರೋಬಿ' ಗೀತದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ಹರಿವಾಣವನ್ನು ತರಲು (ನಡೆದು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ) ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ವ್ಯಾಘ್ರನನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಮರಣಹೊಂದಿದನು ಶಂಕರರಾಯ. ಇಲ್ಲಿಯ ದುಃಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ 'ಮೂಗುತಿ ಮುರಿದುಹೋದ ಕಂಡೆ' ಅವಳ ವೈಧವ್ಯ ಸೂಚಿದರೆ, ಮುಂಬಲ್ಲ ಉದುರುವ ಸ್ವಪ್ನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ತಿಳಿವುದು ಕಠಿಣ ಅವನು ಮಲಗುವ ಮಂಚ ಕತ್ತಿ (ಹೊತ್ತಿ) ಉರಿದುದು ಈರೋಬಿಯ ಸಹಗಮನದ ಉರಿಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ, ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಕರು ತರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೂ ಲಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡ ಹಾರುವ ವಿಷಯವೂ ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳು. "ಮಾದೇವಿ" ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೈದನ ಮೊದಲರಾಯನ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದಳು ಮಾದೇವಿ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಇಬ್ಬರ ಕೊಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಈ ಗೀತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

"ಜವರಾಯ" ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೀತದ ಪಾಠ. ವಿಷಯ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅದರಂತೆಯೇ ಇದ್ದು, ಕೊನೆಯ ನಾಲ್ಕಂಟು ಪದ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯ ಉಳ್ಳವು. ಈ ಹಾಡಿನ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸೊಗಸಾದ ಜವರಾಯನ ಆಗಮನ ವರ್ಣನೆಯೂ ಅವನನ್ನು ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸುವ ಮಾತೂ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗೀತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಹಾರಿಹೋಗಿರುವುದೂ ಕೆಲವು ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿರುವುದೂ ಸಹಜವಾದ ಸಂಗತಿ. ಇಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಳಲ್ಲಾ ಇದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿ. ಅವಳು ಮುಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮುಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. (ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಸಂಪಾದಕರು ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಪು. ೨೬೪, ೨೬೮).

ನೂರಾರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನುಡಿಗಳು ಈ ಗೀತಸಂಕಲನದಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಉದಾ: ಇಲ್ಲಿನ ಪನ್ನಂಗ ಬಾಳೆಗುಬ್ಬ; ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಉಡುವ, ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆ (ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿ).

ಸಂಪಾದಕರ "ಪದವವೆ ನಮ್ಮ ಎದೆಯಲ್ಲಿ" ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಗೀತಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರು ಹಚ್ಚಿಹೊಯ್ಯುವ ಪದಗಳ ಹೊಲೆಯರು ಹೊಗಳು ವ ಪದಗಳು ಹಕ್ಕಿ ಪಿಕ್ಕಿ

ಮುಂತಾದ ಹೆಚ್ಚು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವುಳ್ಳ ಗೀತಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಹೇಳಿದವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಆಯಾ ಗೀತೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ನಿರೂಪಕರ ಹಾಗೂ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಗೀತೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ (ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮ ಪದಗಳಿವೆ.).

ಹೇರಗನ ಹಳ್ಳಿಯ ಸೋಬಾನೆ 'ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಪದಗಳು' ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕೆಲಸ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಡತನಕ ಬಂದ ಲೇಸಿಗೆ ತಲೆದೂಗಲೇ ಬೇಕು.

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಇದುವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಯಾವ ಗೀತೆಸಂಕಲನಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಜಾನಪದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಹಿರಿಮೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯಾದೀತು.

■ ಶ್ರೀ ಎಚ್ ಎಲ್ ನಾಗೇಗೌಡ ಅಭಿನಂದನಾ (ಗೌರವ) ಗ್ರಂಥ 'ನಾಗವಲ್ಲಿ' (೧೯೭೯ ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ)

(ಅಭಿನಂದನಾ ಸಮಿತಿ- ಡಾ. ಜಿ. ಶಂ. ಪ., ಡಾ. ಎಚ್, ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಗುರುದತ್ತ) (ಪುಟ ೪೦೬-೩೬)ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೨೪. ಜಾನಪದ ಪ್ರಣಯ ಗೀತೆಗಳು

ಬೆ ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟ-ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಕಾಮತ್ಯಪ್ತಿಗಾಗಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು (ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ್ನು, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣನ್ನು) ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಯೂ ಸಂಧಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರೀತಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಗಂಡು ತಾನು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರವನ್ನೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗಂಡಾನೆ ಹೆಣ್ಣಾನೆಯ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ತುರಿಸಬಹುದು. ಸರೋವರದ ಕಮಲವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುವುದೆಂದೂ ಕವಿ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಗಂಡು ಪ್ರಾಣಿ ಜೀವದ ಹಂಗುದೊರೆದು ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಹೋಗುವ ಕಾಲವಿದು.

ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಣಯವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಲಿಂಗಿಯಾಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ (ಗುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಲಿಬಿಡೋದ ಮೂಲಕವಾಗಿ) ತೊಡಗಿ, ಕಾಮಾಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ರಂಗೇರುವ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಉಚ್ಚವರ್ಗಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿಗಿಂತ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಜನರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯವು ಹೆಚ್ಚು ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ.

ಪೂರ್ವಾನುರಾಗಕ್ಕೆ (courtship) ಹೆಚ್ಚು ಇಂಬು ಅವರಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೂ ಕೊಯ್ಯಲು, ಗೇರುಬೀಜ, ಗೇರುಹಣ್ಣು ಕೊಯ್ಯಲು, ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಹೆಕ್ಕಲು, ದನಕಾಯಲು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರೇಮ ಬೀಜವನ್ನೂರಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯಲು ಅವಕಾಶಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

“ಉಪಕಾರ” ಎಂಬ ಗುಮಟೆಯ ಪದದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಿಶೋರಿಯು ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಸೋದರ ಭಾವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ.

ಅವನು ಅರೆ (ಶಿಲೆ)ಯನ್ನು ಒಡೆದು, ಕೆರೆ ಕಡಿದಲ್ಲಿ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವನು ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಗೀರಿ, ಬೆಲಗು (ಕಾಲು) ನೀರನ್ನು ಬೇಕಾದ ಕಡೆ ಹರಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅರಣ್ಯ ಕಡಿದು ಮಾಡಿದ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಯ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ಬೀಜಗಳನ್ನು ನೆಡುವಾಗ ಅವನ ಜೊತೆಗಿದ್ದವಳು ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಗೆ ನೀರು ಹರಿಸುವಾಗ, ಮತ್ತೂ ಇನ್ನಿತರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಅವನ ಜೊತೆಗಾತಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆದು ಕಡಿಯಲು ಹದವಾದಾಗ, ಕಬ್ಬನ್ನು ಕಡಿವ ಭಾವನ ಹತ್ತಿರ ತನಗೆ ಕಬ್ಬು ಮುರಿದು ಕೊಡು ಎಂದು ಅವಳು ಕೇಳಿದಳು. ಅವನು ಕಬ್ಬನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ “ಈ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಯಾವಾಗ ತೀರಿಸುವಿಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆಗ, (ಬಹುಶಃ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದಾದ ಈ ಹುಡುಗಿಯು) ಅವನೊಡನೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಳೆಂದು ಪದಕಟ್ಟಿದ ಗಂಡಸು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

“ಮುಂದಕೆ ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಬರವರೆಗೆ ಬಾವಾ |
ಹಿಂದಕೆ ತುರಬಾ ಕಟುವಾಗೇ
ಹಿಂದಕೆ ತುರಬಾ ಕಟುವಾಗೇ ಬಾವಾ |
ಬಾಳೆಲಿ ಮೇನೆ ಗಂಜಿ ಉಂಬಾಗೆ || ಬಾವಾ |
ಯೇಳ ಕೆರಿ ಬಾವಿ ನೀರ ಮೀಯುವಾಗೇ
ಆವಾಗ ತೀರಿಸುನೋ ಉಪಕಾರಾ||”

ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದಕೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಮುಂದಕೆ ಅಂದರೆ, ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಎಂಬುದು ಮೊಲೆ ಮೂಡಿ ಎಂಬ ಮಾತು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ತುರುಬನ್ನು ಹೆಣೆಗಂಟು ಹಾಕುವುದು ಮುಟ್ಟಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಿನದಿನವೂ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಗಂಜಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಇದ್ದಾಗ, ಬಾಳೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗಂಜಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಉಣ್ಣುವುದಾಗಿದೆ. ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಕೆರೆ ಬಾವಿ ನೀರು, ಮೀಯುವಾಗ (ಮಿಂದಾಗ) ತಾನು ನೀನು ಈಗ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ತೀರಿಸುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಈ ದಿಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು.

ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು ನೀರು ಕುಡಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ ಅಶ್ಲೀಲವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊಲೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದ ಸಹ ಅಷ್ಟು ಅಶ್ಲೀಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಮಾತಂತೂ ಧ್ವನಿಪೂರಿತವಾಗಿಯೇ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ಭಾವ ಸೋದರಭಾವನಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗರು ಭಾವನೆಂದು ಕರೆವುದುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿ ಬೇಗನೆ ಹೆಣ್ಣಾಗುವಂಥ ದೇಹಪ್ರಕೃತಿಯವಳಿದ್ದಂತೆ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಉಹಿಸಬಹುದು. ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದವನ (ನಲ್ಲನ) ಕೂಡ ಅವಳು ಮತಾಡುತ್ತಿರುವಳೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇದೆಂದು ಸಹ ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಪ್ರಾಯ ತಂದ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಹುಡುಗಿಯರೂ ಕೂಡ ತಾವು ಮೆಚ್ಚಿದ ಗೆಣೆಯಿಂದಿರ
ಮೋಹಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಂಬಲಿಸುವುದು ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

“ಈ ಕಾಯ ಒಂದು ಪ್ರಾಯ ಮೀರಿ ಹೋಗತೈತೆ ನೆನಿಸಿದಂಗೆ ನೆನಿಸಿದಂಗೆ ಬಾರೋ
ಜಾಣ” ಎಂದು ಒಬ್ಬಳು ಗೋಗರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

“ಒಲಿದರೆ ನಾರಿ, ಮುನಿದರೆ ಮಾರಿ” ಎಂಬ ಗಾದೆ ಒಲಿದವನಿಗಾಗಿ ನಾರಿ ಎಂಥ
ತ್ಯಾಗವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೀತಿಯ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಯಲು ಜೂಲ ನಾಯಿ ಮತ್ತು ಬೀಗದ ಕದ ಇದ್ದರೂ
ಪ್ರಾಣದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಪ್ರಿಯಕರನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. “ತಲೆ ಮ್ಯಾಲೆ ತಲೆ ಬಿದ್ದರೇನು?
ನನ ಮೊಲೆಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೈ ಆಡುತಿರಲಣ್ಣಾ ನನ ಸಂಗ ಮಾಡಿಹೋಗಯ್ಯಾ” ಎಂದು
ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಒಬ್ಬಳು ಜಾಣೆ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನೊಂದಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಮಜಾ ಮಾಡೋಣವೆಂದು
ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಓರೆ ತುರುಬನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಾಣನಿಗಾಗಿ ದಾರಿ
ಕಾದಳು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಯ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧಳಾದವಳಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಯ ಹೋಗಲು
ಮನಸ್ಸೇ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಜಾಣ ಬರುತಾನಂದೀ ಜಾತೂರಿಗೆ ಸವಣಿತ್ತು
ಜಾಣನು ಜಾತೂರಿಗೇ ಬರಲೆಲ್ಲ || ಲಾ ನಾರೀ
ಜಾತೂರಿಗೋಗುವದ್ದೇ ಮನಸಿಲ್ಲ

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ, “ಸಂಪೀಗ ತನಿಯಂಥ ಹುಡುಗ”ನಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ, ಅವನ
ಪ್ರಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾರೈಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವನದು ಚಂದ್ರದೀಪದಂತ ರೂಪ, ಚಕ್ರರಗಣ್ಣ ಕೊಕ್ಕರ
ಮೀಸೆ;

ಕನಸೀನಲ್ಲಿ ಕಂಡಂಗಾತು
ಮನಸೀನಿಂದ ಹೋಗವಲ್ಲ
ಹಲಸಂಗಿ ಉರಾಗಿಲ್ಲ ಇವನಂಥವರ
ನಿದ್ದಿಯಿಲ್ಲ ಕಣ್ಣೀಗಿ ಹಗಲಿರಳೆ

— ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಗಂಡು ಹುಡುಗರೂ ಪ್ರಾಯ ಬರಲಿರುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯರೂ
- ದನ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೂ, ಆಡು, ಕುರಿ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೂ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸಂದರ್ಭಗಳು
ಪ್ರಣಯಮಾಡಲು ತುಂಬಾ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ಹರೆಯದ (ಹೈದ)ನು

ಬಾಲೆಯೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಸರಸವಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಆಡು ಕಾಯಿನ ಬಾರ ಕೂಡಿ ಆಡುನ ಬಾರ
ಆಡಿನ ರೊಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸರಿಪಾಲು || ಇಟಗೊಂಡು
ಆಡಾಡಿ ಬಂದ ಕೂಡೇನು ||

ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಡು ಕಾವ ಹುಡುಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ತನಗೆ ಒಲಿವಳೆಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ 'ಆಡಿನ (ಆಡು ಕಾದ ಸಂಬಳದ) ರೊಕ್ಕೆವೆಲ್ಲ ಸರಿಪಾಲು' ಎಂದು ಹೇಳುವನಲ್ಲದೆ, 'ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಣಯ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಕೊಡುವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಆಡು ಕಾಯವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಆಡುವ ಸಲಿಗೆಯ ಸೊಗಸಿನ ಅಮಿಷವನ್ನೂ ತೋರಿ ಅವಳನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಡಾಡಿ, ಕುಣಿ ಕುಣಿದು, ಸಲೀಸಾಗಿ, ಬಂದು ಕೂಡೇನು ಎಂದು ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಹಾಯಕನಾದ ಗಂಡಿನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಅವನಿಗೆ ಈಲಾಗುತ್ತಾಳೆ (ಧನ ವಿದ್ಯುತ್ತು, ಋಣ ವಿದ್ಯುತ್ತು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ - ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಅವು ತಮ್ಮ ತೆರೆನ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ.). ಅದೇನು ಮಾಯಿಕವೋ ಮೋಡಿಯೋ, ಹೊಸ ಹರೆಯದ ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ('ಕಣ್ಮಾಯದ ಕುಂಚದಂತಿರೆನಗಾದತು' - ಮಹಾಶ್ವೇತೆ.).

ಬಬ್ಬ ರಸಿಕನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೈಮಾಟದ ಸೊಬಗನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪಮೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಬಿ ಹಣ್ಣಿನಂಗೆ ತುಂಬಿದ ಮೈಯೋಳೆ
ಹಂಬಲ ಬಿತ್ತು ನಿನ ಮೇಲೆ - ತಂದಾನಿ ತಾನ

ಇನ್ನೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಇಂಬನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದುಂಟು.

ಜಾಲ ತುರುಬಿನ ಮೇಲೆ... ಬುಗುರಿ ಕುಚದ ಮೇಲೆ... ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂಬೆ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಕಂಚಿ ಹಣ್ಣುಗಳು ರೂಪಕಾತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಕುಚಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಹೌದು", "ಇಲ್ಲ" ಎಂದೆನ್ನಲು ಒಂದೇ ಶಬ್ದವಿದೆಯಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಒಲೆ ಎಂಬವದು ಆಮೇಲೆ ಒಲಿವೆನೆಂದಾಗಬಹುದು.

ತನಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ಗಂಡು ಬಂದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು

ಚಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪ್ರಣಯ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವೋ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಹೀಗೆ ಸೋಗು ಹಾಕುವ ಸಂಭವವೂ ಇರಬಹುದು.

ಗಂಡಿನ ಕೈಯಿಂದ ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣ್ಣು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳ ರೂಪ ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಡು ಅದಕ್ಕನುವಾದ ರೂಪಧರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಗೀತೆಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು. ವಿವರಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದು.

ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ “ಊರ ಗೌಡನ ಮಗಳು” ಗೀತೆ ಇಂಥದು - ಒಬ್ಬ ಹೈದ ಅವಳು ನೀರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಬಂದು, ಅವಳ ಮುಂದಲೆಯ ಕೂದಲಿನ ನಿರಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಊರ ಗೌಡನ ಮಗಳು ನೀರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ--

ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲಾಣೀ ಕೊಡುನಾಣೀ...
ಹರುಷ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಹರುದದೆ ಲಾ ಜಾಣಿ
ಕರಿಯ ಕಗ್ಗಲ್ಲಾಗಿ ಕಟುನಿಂತನೋ || (ನಿಂತ) ಲಾ ಜಾಣಿ
ಬಾಳೆ ಮೀನಾಗಿ ಹಾರಿದಿಯೋ (ದೆ) ಲಾ ಜಾಣಿ

ಉಕ್ಕಿನ ಗಾಳವಾಗಿ ಯೆಸುದಿಟ್ಟನೋ...
ಹೀಗೆಯೇ ಹಲವು ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಲು,
ನಿಂಬೀ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಉದುರದಿಯೋ || (ದೆ) ಲಾ ಜಾಣಿ
ಬಗಲಾನ ಚೂರೀಲಿ ಕೊರೆದಿಟ್ಟನೋ || (ಟ್ಟ) ಲಾ ಜಾಣಿ

ಹನ್ನೆರಡ ವರುಶೀನ ಹುಡುಗಿಯೋ || ಲಾ ಜಾಣಿ
ನೀನೆ ಗಂಡ ನಾನು ಹೆಂಡುತಿಯೋ

— ಹೀಗೆ ಈ ಗೀತೆ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮುಗಿದಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ರೂಪ ಪರಾವರ್ತನದ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕತೆಯ ವರ್ಣನೆಯು ಜನರಲ್ಲಿ ಮಾಟಗಾರಿಕೆಯ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಗಂಡು ಬೇಕಾದ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲನೆಂಬುದನ್ನು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಸುಂದರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣುಬಿದ್ದ ರಸಿಕನೊಬ್ಬನು ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಮೋಹವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಯೆಲ್ಲಿಗೊದರೆ ಜೀವಾ ನಿಲ್ಲಾದಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ

ನಿನ್ನೆ ಹಂಬಲದಿಂದಾ ಬಿಟ್ಟೇನ ಮನಿಮಾರಾ
ಕೈನಾಣ್ಯವ ಕಲೆದೂ (ಕಳೆದೂ) ವಾ ದೇನ ಫಕೀರಾ

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನು,

“ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಹನ್ನೆರಡು ಆರು ತಾಸು
ಬೀಳುತವೆ ಕನಸ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಧ್ಯಾನ”

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗೆಣತಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಣಿಕಾರನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಳತಿಗೆ ಒಲುಮೆಯ ಹಾರ ತಂದು ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ
ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ವಾರೆ ದುರುಬಿನ ಒಲವಿನ ಜಾಣೆ
ಹಾರ ತಂದಿದಿನಿ ಹಿಡಿ
ಸರಿಗೆಣತೆರೊಳಗೆ ನೀನ ಮುಡಿ
ಗದಗದ ನಡುಗುತಾವೆ ನಿನ್ನ ತೊಡಿ

ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಪ್ರಣಯ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗಿಂತ ವಿವಾಹಬಾಹಿರ
ಪ್ರಣಯ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಗೀತಕಾರರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇವತೆಗಳ
ಪ್ರಣಯ ಚಿತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವನೂ ಕೃಷ್ಣನೂ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಂತೆ
ಗೀತಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅರ್ಥಮ ರಾತ್ರಿಲಿ
ಎದ್ದೆಲ್ಲಿಗೋಗಿದ್ದಿರಿ? ಹೇಳಿರಿ ಸ್ವಾಮಿ,
ಎದ್ದೆಲ್ಲಿಗೋಗಿದ್ದಿರಿ?

ಆಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದೇ ಸಬೂಬು (ತೋರಿಕೆಯ ಕಾರಣ) ಹೇಳುವ ದೇವನ ಹತ್ತಿರ
ಉಗುರಿನ ಗಾಯ ಮೈಮೇಲೆ ಯಾಕೆ? ಇತ್ಯಾದಿ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ ಗಿರಿಜೆ (ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣನ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ).

ಭೈರವ - ಮಾಳವ್ಯ, ನಂಜುಂಡ - ಚಾಮಾಯಿ, ಬೇಲೂರ ಚನ್ನಯ್ಯ - ಸೂಳೆ
ಮುಂತಾದ ಪ್ರಣಯ ಗೀತೆಗಳು ಹಲವುಂಟು.

“ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಂಕೇತಗಳ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಕೇತಗಳ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಮತ್ತಿಘಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣ
ಮೂರ್ತಿಯವರು ಬರೆದುದು ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು.

ಅವರು ಅನೇಕ ಇಂಥ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಗ್ರಹದ ಗೀತಗಳಿಂದ ಸೂಚಿಸಿ, ಅಧ್ಯಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀರು ಕೇಳುವುದು, ಪ್ರೇಮಯಾಚನೆ, ಕುಡಿವುದು ಮಿಲನದ ಸಂಕೇತ. ಮರದ ನೆರಳು, (ಕೇಳುವುದು) ಹಣ್ಣು ಕೀಳುವುದು, ಅಳುವುದು, ಕುಟ್ಟುವುದು, ಉಳುಮೆ, ಬಿತ್ತುವುದು ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಣಯದ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಿಲನ ಸಂಕೇತಗಳು.

ಪ್ರಣಯಿಯ ಮರಣದ ದುಃಖದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕೊಡ ಒಡೆದು ಅಳುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ (ಹರವಿ ನುಚ್ಚಾಯ್ತು ನೀರ ಹೊಳೆಯಾಗಿ).

ನಮ್ಮ "ಯಲುಜಾಣ - ಯಲು ನಾರಿ" ಗೀತದಲ್ಲಿ "ಗಾಳೀಗ ತೋರಯೆಲಿಯಾ ಮೆಲುವೋನೆ" ಎಂದು ಬಂದ ಸಾಲು ವೀಳ್ಯವನ್ನು ತಿನ್ನುವವ, ಗಾಳಿಗೆ ಅಂದರೆ, ರಾಜಾರೋಷಾಗಿ (ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ) ಪ್ರಣಯ ಮಾಡುವವ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಯೆಲೆ (ಅಂದರೆ - ವೀಳ್ಯ) ಬೇಡಿದಳು ಯಲನಾರಿ, ಹೀಗೆ ಅವನು ಮೆಲುವವ ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ, ಅವನು ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ಮಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಕೊಡುವೆ. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಮಿಲನ ಮಾಡುವೆ ಎಂದೇ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳು ಗಂಡುಸಿನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಹೋದಳು. ಅವನ ಮಡದಿ ಅವಳು ಹೆಂಗಳೆನ್ನುವುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಳು.

ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ ಗಂಡನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಪರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಜೀವನದ ಬಲು ಬೇಸರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬೇರೆ ಗಂಡಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ, ಜಾರತನಕ್ಕೆಳಸುವ ಅನೇಕ ಗೀತಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

"ಇಂದುಳ್ಳಿ ನಾಳ್ಡ್ ಗೋಗೋ ಜಂಗಮ್ಮ" ಎಂಬ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿರುವನು. ಅತ್ತೆ - ಮಾವ, ಮೈದುನ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಜಂಗಮನನ್ನು ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಕರೆವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಭಾವನೆಯ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ.

ಬೆಲ್ಲದಂಥಾ ನೀರು ಜಂಗಮ್ಮ
ಯೆಲ್ಲರೂ ಕುಡವದು ಜಂಗಮ್ಮ
ಲೀ ಬಾಮಿ ನೀರಪ್ಪ ಜಂಗಮ್ಮ

- ಎಂಬಲ್ಲಿ, 'ನೀನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡ; ಶಂಕೆ ಬೇಡ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾಳೆ.

"ಗದ್ದೆ ಹಾಳಿಯ ಮೇಲೆ" ಎಂಬ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಸೋದರದ ಭಾವನಿಗೆ ಕೊಡದೆಯೇ ಸಿರಿವಂತನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದು ಅವಳು ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗನ ಹತ್ತರ ಹೇಳಿದ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಕುರಿತು. "ಮಂಚ ಮದ್ದನಿಯೇ ವರಗಿತು"

ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಮದ್ದಾನೆಯಂಥ ತನ್ನ ಗಂಡನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದ್ದಾನೆ. ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಂಚ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಸೂಚಕ, ಮತ್ತು ಆತನು ಸ್ಥೂಲ ದೇಹದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಬಹುಶಃ ಶಕ್ತಿವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

“ಹುಳಿಯುಂಟೆ ಸೀರೀ ಸೆರಗೀಗೆ” ಎಂದು ಪ್ರಿಯಕರನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಸೀರೆ ಸೆರಗು ಅಂದರೆ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮದುವೆಯಾಗದ ಹಳ್ಳಿ ಹುಡುಗಿ ಸೆರಗಿಲ್ಲದ ಕಿರುಗಣೆಯನ್ನುಡುತ್ತಾಳೆ. ಹುಳಿ ಎಂಬುದು ಹಳ್ಳಿಗರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮವಾಸನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನುಳ್ಳ ಶಬ್ದ.

ನೀನು ಮದುವೆಯಾದವಳಾದರೂ ನಿನಗೆ (ಅತ್ಯಪ್ಪ) ಕಾಮವಾಸನೆಯಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಅವನ ಮಾತಿನ ಅಂತರಾರ್ಥ. ಅವಳು “ನೀನಲ್ಲಿ ಸುಗುಣನೋ” ಎಂದು ಕೇಳುವಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಉತ್ತರ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಅವಳು ನಲವತ್ತೊಂದು ವರಹಗಳ ದಸರಿಯ (ರೇಷ್ಮೆಯ) ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಎರಗಿಸು ಎಂದು ಅವಳು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವಳು ಬಹಳ ಸಿರಿವಂತೆ. ಇವಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಬಡವನಾದುದರಿಂದ (ಬಹುಶಃ ತಿರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾನು ಒಲ್ಲದ ಸಿರಿವಂತನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ) ತಂದೆಗೇ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಆಮೇಲೆ, ಅವಳು ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಹಾಳಿಯ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದಳು. ‘ನೆನೆಯೆಂದಾಗ’ ನೆನವೇ ನನ ತಾಯಿಯಾ. ಹೊಲಿಯುಂಡ ಹಾಳಿಗಿನ್ನಾರು ನೆನವರು?’ ಎಂದು ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಪುನಃ ಆ ಸುಖ ದೊರವ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅವಳು ಸಿದ್ಧಳು ಎಂದೆನಿಸುವಂತೆ ಅವಳ ಹಾಡಿನ ಧ್ವನಿಯಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಗೀತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಜೋಗಯ್ಯನ ಕಿನ್ನರಿಯ ಗಾನಕ್ಕೂ ಅವನ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೂ ಮರುಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ಬೇಸತ್ತ ಅವಳು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅವಳು ಅವನ ಚಿನ್ನದಸರ ನೋಡಿ ಸಿರಿವಂತನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಅವನು ‘ಸೂಳೇರ ಸಂಗ ಜನುಮಾಕೆ ಬಿಟ್ಟೆ ಕಾಣೇ’ ಎಂದುದು ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಸೂಳೆಯಾದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದು, ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗ ಬಿಟ್ಟೆ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

“ದಿಂಡಿನೋಲೆ” ಎಂಬ ಕಥನ ಕವನದಲ್ಲಿ ಗಂಡನುಳ್ಳ ಮಿಂಡಗಾತಿ ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಯರು (ಪ್ರಣಯ) ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಸಿವಿಸಿಪಡುತ್ತಾಳೆ. ದಿಂಡಿನ (ಪ್ರಣಯದ) ಓಲೆ ಬರೆದಂತಿದೆ ಈ ಗೀತದಲ್ಲಿ.

ಬಾಗಿಲ ಮುಂದಿನ ಹೊಂದದ ಭೂಮಿ ದಿಂಡಿನೋಲೆ

ಕಡಿವೋರಿಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚೋರಿಲ್ಲ ದಿಂಡಿನ್ನೋಲೆ

— ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಾರ್ಥವನ್ನಿಟ್ಟು ತನ್ನ ನಲ್ಲನ ಪ್ರಣಯದಾಸೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಅವನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹಂಬಲಿಸಿ, ಗಿಳಿಯ ಮೂಲಕ ಓಲೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ (ಈ ಪ್ರಣಯ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.).

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜಾರಿಣಿ ರಕ್ತಬಲಿಯನ್ನು ಬೇಡುವ ದೇವಿಗೆ (ಅಮ್ಮನಿಗೆ) ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಗೋನಳ್ಳಿ ಅಮ್ಮ ಗೊಂಬೆಯ ತೇರಿನವಳೇ
ದಂಡಿಗೋದಾ ಮಿಂಡ ಸುಖದಲ್ಲಿ | ಬಂದಾರೆ
ಗಂಡನ ಆಹೂತಿ ಕೊಡುವೇನು ||

ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಪ್ರಣಯ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದವು. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹರಕೆ ತೀರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭಗಳಿದ್ದವು.

ಸೋದರತ್ತೆಯ (ಮಾವನ) ಮಗನನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಪಾತ್ರನೆಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮದುವೆಯ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರದ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಈ ಗೀತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾವಿನ ಮರಗಳಿರಾ, ಅಲ್ಲಿರುವಂಥ
ಮೋಹದ ಗಿಳಿಗಳಿರಾ,
ಮಾವನ ಮಗನ ಕಂಡರೆ ಇತ್ತ ಬರಹೇಳಿ
ಮಂದರೋದ್ಧರನ ಮಾಧವನಾ
ಅತ್ತಿಯ ಮರಗಳಿರಾ
ಮುತ್ತಿನ ಗಿಳಿಗಳಿರಾ,
ಅತ್ತೆಯ ಮಗನ ಕಂಡರೆ ಇತ್ತ ಬರಹೇಳಿ.

— ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಣದ ವಿರಹದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುವ ಗೊಲ್ಲತಿಯ ನುಡಿಯೆಂದು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಜಾನಪದ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮನದೊಲವಿನ ಇಂಗಿತದ ಪದಗಳು ಇವು ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು.

ಜನಪದ ಭಾರತ ಕಥೆಯ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ (ಕೃಷ್ಣನ) ಮಗಳನ್ನು (ಗಾಂಧೂರಿ) ಕೌರವನ ಮಗನಿಗೆ ಕೊಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರೂ ಅವಳು “ನಾ ಅಭಿಮಾನ

ಭಾವಾಗೇ ಮದಿಯಾತೇ” ನಾನು ಅಭಿಮನ್ಯು. ಭಾವನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹಲವಾರು ರೀತಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ತನಿ (ತಂಪು) ಗಾಳಿಬೀಸಿ ಸುಖ ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಒಬ್ಬಳು ಹಾರೈಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಬೀಶೆ ಬೀಶೆ ಗಾಲೀ ಬೀಶೇ ನಮ್ಮ ಜಗುಲೀಗೆ
ಅಸುರಾಪತಿ ರಾಯರೂ ವರುಗೀರು || ನಮಜಗ್ಗಲ್ಲೀ
ಬೀಶ್ ಹೋಗು ಈ ಕುಮದಾ ತನುಗಾಲೀ:

ತಾಳೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವ ಹೆಂಗಸಿನ ಹತ್ತಿರ ‘ಇದು ಯಾರ ಹೊರೆ?’ ಎಂದು ದೊರೆ ಕೇಳಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು “ಈ ಮನಿಯ ಮಾರಾಜರ ಮನಿಯಾ ಮನಿಯೋರಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇವನು ರಾಜನಾದರೆ ಅವಳ ಪುರುಷ ಅವಳಿಗೆ ಮನೆಯ ಮಹಾರಾಜ. ಎಂಥ ಪತಿಭಕ್ತಿ ಅಭಿಮಾನ ಈಕೆಯದು:

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗರತಿಗೆ ತನ್ನ ದೊರೆ (ಪತಿ)ಯ ಹಾದಿಯ ಬೀದಿಯ ನೆರಳೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗಿದೆ. ಪಂಜರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಕಿದ ಗಿಣಿಯನ್ನು ಪಂಜರದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು, ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ತಾ ಎನ್ನುಂಥ ಕಳವಳ ಅವಳದು.

ಹಾದೀಲಿ ಬೀದೀಲೀ ದೊರುಗೋಳ ನೆರುಳಿಲ್ಲ
ಯಾವ ತಾಣಗೇ ನೆಡುದಾರೇ || ಪಂಜರದ
ಹೋಗೀ ನೀ ಗಿಣಿಯೇ ಕರುತಾರೇ ||
ಸಾವಿರಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪತಿಪುರುಷ ಹೊಟ್ಟೆಯ
ಮಾಣಿಕದ ಹರಳು ಮಗ ಹೆಚ್ಚು

— ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಗರತಿ ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಗರತಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.
ಯಾವ ಸಿರಿಗಿಂದೋ ಮೂಗುತಿ ಸಿರಿಬಾಳು

ಬಾಲರ ಪಡದಾ ಸಿರಿಯಿಲ್ಲ || ಸಿರಿಹರೀ
ಈ ಸಿರಿಯೇ ನನುಗೂ ನಿಜವಾಗೂ ||

ಪಾರಿಜಾತದ ಹೂ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತೂಗಾಡುವಾಗ ತನ್ನ ಪುರುಷನು ದೊಡ್ಡ

ಅರಸಿಗಿಂತ ಚೆಲುವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಒಬ್ಬಳು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಗುಮಟೆಯ ಪದದಲ್ಲಿ ಪದಕಾರನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾತನ್ನು ಸರಳ ಸುಂದರವಾದ ದೃಶ್ಯ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಸಿ, ಗಂಡ - ಹೆಂಡಿರ ಮಧುರ ಪ್ರಣಯದ ರಮ್ಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನೇ ಪದದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಯೇಲೀ ಬೆಲಗಾಗಿತು ನಲ್ಲಾರೇ

ಯೇಲೀ ಬೆಲಗಾಗಿತ್ತು || ಪ ||

ಬೆಳಗಾದರೂ ತನ್ನ ಮುದ್ದುಗೆಯ್ಯುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ ನಲ್ಲನ ಹತ್ತರ ನಲ್ಲ 'ಬೆಳಗಾಯಿತು; ನಮ್ಮ ಪ್ರಣಯದಾಟ ಈಗ ಸಾಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಮುಂಚೆ ಕೂಗಿದ ಕೋಲಿ (ಕೋಳಿ) ನಿಜವಲ್ಲ ಕಾಂತಾ

ಈಗ ಕೂಗಿದ ಕೋಲಿ ನಿಜವು ನಲ್ಲಾ ರೇ |

— ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನೀನು ಆಡಿದ ಪ್ರಣಯದ ಲಲೆಯಾಟ ನನಗೂ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿದ್ದರೂ ಬೆಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಈಗ ಹಾಗಲ್ಲ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಮುದ್ದಾಡೂಕಂದಾ ಯೆದ್ದಾಡುತಾನೇ

ಯೇಲೀ ವೆಲಗಾಗಿತ್ತು

ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲ್ಲನು ಮಲಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಮಡದಿಯನ್ನು ತನ್ನೆಡೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಮುದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಳು ಎದ್ದುಹೋಗುವ ಭರದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೂ ನಾವು ಮುದ್ದಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬಾರದು. ನಮ್ಮ ಮುದ್ದಿನ ಕಂದ ಎದ್ದು (ತೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ) ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಹಸಿವಾಗಿ ಅಳುವ ಮೊದಲು ನಾನು ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಹಾಲೆರೆಯಬೇಕು ಎಂದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾಳೆ. ಎದ್ದು ಹೊರಡುವ ಮಡದಿಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದು ಮುದ್ದಾಡಕ್ಕೆಳಸುವ ನಲ್ಲನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಬಿಡಿ ನನ್ನ ಕುಶಿಯಾಗೋಲು ನಲ್ಲಾರೇ

ಬಿಡಿ ನನ್ನ ಮುದ್ದಾಗೋಲು ನಲ್ಲಾರೇ

ಬಿಡಿ ನನ್ನ ಮುಡಿಯಾಗೋಲು ನಲ್ಲಾರೇ

ಯೇಲೀ ಬೆಲಗಾಗಿತ್ತು

ಕುಶಿ ಎಂದರೆ ಋಷಿ, ನನ್ನೊಡನೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇದ್ದು ಬೇಟದಿಂದ ಋಷಿ ಪಡೆವುದು ಇನ್ನು ಸಾಕು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

“ಗರತಿಯ ಹಾಡು” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಲ್ಲನು ನಲ್ಲೆಯೊಡನೆ ಸರಸವಾಡುವ ಸುಂದರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ತ್ರಿಪದಿಗಳಿವೆ. ಕೆಳಗಿನ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಕ್ಕರ ಮತ್ತು ಅವಳ ಸೊಬಗು ಎರಡೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಕಮಳದ ಹೂ ನಿನ್ನ ಕಾಣದೆ ಇರಲಾರೆ
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಯೆ ಬಿಡಲಾರೆ | ಕೇದಿಗೆ
ಗರಿ ನಿನ್ನನಗಲೀ ಇರಲಾರೆ ||

ಇಂಥ ಪ್ರೀತಿ ನಲ್ಲೆಗೆ ತವರಿನ ಹಂಬಲವನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಏನಿದ್ದರೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಲ್ಲನು ಅವಳನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

“ಗಿಡ್ಡೀ ಗಿಡ್ಡೀ” ಯಂದಾ “ಮುದ್ರೆದುಂಗಿಲಿ”
ವಂದಾ “ಮದ್ದಾನೀ” ಯಂದಾ ಮಡುಡೀಗೇ||

ಅಲ್ಲದೆ, ಮಂಚಕ್ಕೆ ಬರುವ ಭದ್ರೇ ಎಂದೂ ಕರೆದನು.

ಹೀಗೆ ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದರೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಅತಿಶಯವಾದ ತ್ಯಾಗಮಯವಾದ ಪ್ರೇಮಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಹಲವು ರೀತಿಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದಂತೆ ಪತಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಂಡನರು ವಿವಾಹ ಬಾಹಿರ ಪ್ರಣಯ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಅಂಥ ಪ್ರಣಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವಿಫಲವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಂಡತಿ ಭಾಗೀರಥಿ ಕೆರೆಗೆ ಹಾರವಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಪ್ನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬತ್ತಲಿಗುದುರಿಯನ್ನು ಏರಿ ಬಂದ ಗಂಡ ಮಾದೇವ ರಾಯನ ಪ್ರೀತಿಯಂಥ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು, ಆತ್ಮ ಬಲಿಯನ್ನು ನಾವು ವಿರಳವಾಗಿಯಾದರೂ ಜನಪದಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಪ್ರಣಯವು ಅವಳ ಜೀವನದ ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸುಖದ ಆಸೆಗಾಗಿ ಜೀವವನ್ನು ಪಣಕ್ಕೊಡ್ಡಿ ಜೀವತೆತ್ತುದು ಉಂಟು. ಆದರೆ, ಗಂಡಿನ ಹಲವಾರು ಮುಖಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಸಾಂಖ್ಯತತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಒಂದು ಪುರುಷರು ಈ ಹಲವು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಣಯ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಪಕೃತಿ (ಹೆಣ್ಣು) ಏಕಮುಖ, ಪುರುಷ

ನಾನಾ ಮುಖ ಎಂದು ತಿದ್ದಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

■ ಶ್ರೀ ಸಂತೋಷಕುಮಾರ್ ಗುಲವಾಡಿ ಸಂಪಾದಕರಾದ 'ಕಲಾವಿದ' ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೨೫. ಕುಲದೇವರು

ಕುಲದೇವರು ಇಲ್ಲವೇ ಮನೆದೇವರು ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ದೇವರ, ದೇವಿಯರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಫರಾಓ ಎಂಬ ರಾಜ ಮನೆತನದವರು ತಾವು ಸೂರ್ಯದೇವನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ರಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಈ ಜನರು ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಸೂರ್ಯ. ತಾವು ಶುದ್ಧರಕ್ತದವರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ವಂಶ ರಕ್ತ ಮಲಿನವಾಗಬಾರದೆಂದು ತಮ್ಮ ಸೋದರಿಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ರಾಜವಂಶದ ಮೂಲ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಹೆಸರು 'ಎಟನ್', 'ಹೋರಸ್' ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯದೇವ - 'ರಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಸೂರ್ಯ ಪೂಜೆಯು ಪಿತೃ ಪೂಜೆ Ancestor worship ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿರುವ ಬೆಕ್ಕು ಅವರಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಪೂಜ್ಯವಾದುದಾಯಿತು. ಆಕಾಶ, ಈಜಿಪ್ಟ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿದೆ. ಆಕಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಾಟದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ ರಾಜನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಹಾಗೂ ಮಾಟಗಾರನ ಶಕ್ತಿ ಕುಗ್ಗಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಾಜನಾಗುತ್ತಿದ್ದ, ಎಂಬುದನ್ನು ಫ್ರೇಸರರ 'ಗೋಲ್ಡನ್ ಬೋ' ಎಂಬ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಾಟಗಾರನ ಆತ್ಮ ಪ್ರಾಣಿ ಶರೀರ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಭಯದಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಹುಲಿ, ಹಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಂದಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಮೂಲ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಂದೂ ಸಹ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು.

ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರೆಂದೂ ಎಂದೂ ಇರದಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಎಂದೂ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಾವಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಗಳು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಬಲ್ಲವು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದಲಾಗಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರನ್ನು ದೇವತ್ವಕ್ಕೆ ಲೀನಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. G. H. Loequet ಬರೆದ Mythology ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ Batchworth Press London. ೧೯೫೭

ಫಿಲಿಪ್ ಸ್ಟ್ರೈಟರು Hindu Culture & Personality ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ವಿಷ (ಹಾಲಾಹಲವನ್ನು) ಕುಡಿದುದು ದೇವತೆ ಸತ್ತು ಪುನಃ ಜೀವ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬರೆದುದು ಈ ಕಥೆಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಹಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಆಗಿದೆ.

ಒಸಿರಿಸ್ ನಿರ್ವಾಣ ದೇವತೆ ಎಂದೂ ವನಸ್ಪತಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಒಸಿರಿಸ್ ಕಲ್ಪನೆ ಉಂಟಾಗಿ, ಸತ್ತವರ ದೇವತೆ ಎಂದು ಒಸಿರಿಸ್‌ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೆ. ವೀ. ವ. ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆದ Encyclopedia of Mythology ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಜಿಪ್ಷಿಯನ್ ಮೈಥೋಲಜಿ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ್ದುಂಟು.

‘ಟೆಫನೆಟ್’ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ದೇವತೆ ಇಬ್ಬನಿಯ ದೇವತೆ, ಈ ದೇವತೆಗೂ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರತೀಕವಿದೆ. Solar Charecter ಮತ್ತು ಈ ದೇವತೆಯ ಮೋರೆ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹದ್ದು ಎಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವರ್ಲಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸತ್ತ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ‘ವೀರ’ ಎಂದು ಕರದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನೀಲಗಿರಿಯ ತೋಡರು ತಮ್ಮ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಹಸಿರು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಒಣಗಿದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಸತ್ತ ತೋಡನೊಡನೆ ಅವು ಇರಬೇಕೆಂದು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ತ್ರಾವಣಕೋರದ ಚಟನ್ (ಚಾಟನ್) (ಹಿಬ್ಬು ಭಾಷೆಯ ಸೆಟನ್, ಸೇಟನನ ಮೂಲ) ದೇವತೆ ಪರ್ವತದ ದೇವತೆ. (Mountain God) ಎಂದು ಗೋವಿಂದಕೃಷ್ಣ ಪಿಳ್ಳೆ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಶಿವ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆ ಅವನು.

ಕುಮರಿ ಮರಾಠಿಗರ ಕುಲದೇವರು “ಗುಡ್ಡೆ ಸಿಧ್ಧೆ” ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಶಿಲೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರನ್ನು ಅವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಟ್ಟಳ ಅನಂತವಾಡಿಯ ಕಾಸಕೇರಿಯವರು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಕಲ್ಲಿನ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡೆ ಸಿಧ್ಧನ ಮೂರ್ತಿ ಇರುವದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಇರಬಹುದು.

ಅಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣಿನ ನಾಗರ ಹೆಡೆ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿರುವಂತೆ. ಸಂದೊಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪೂಜಾರಿಗಳು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಕೊನೆಗೆ ಗುಡ್ಡೆ ಸಿದ್ಧನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿನ ವಾಟಿಗಾರಿನ ಮರಾಠಿಗರಿಗೆ ಬೇಟೆ ದೇವರು ಮುಖ್ಯ ದೇವರು. ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಮರದ ಅಥವಾ ಕಲ್ಲಿನ ವಿಗ್ರಹ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೋಗಿ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ ವೀರನನ್ನೇ ದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಂದಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಭಟ್ಟಳದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ನೇತ್ರಾಣಿ ನಡುಗಡ್ಡೆ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾಣಿ (ಜತ್ರಾಣಿ) ಜಟಿಗನ ನಾಲ್ಕು ಫೂಟ್ ಎತ್ತರದ ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಈ ಜಟಿಗ ಮತ್ತು ಬಲವಂತ ಹಾಗೂ ಕುದುರೆ ಬೀರಪ್ಪ, 'ಜಟಿಗನ ಪಿಲ್ಲಿ', 'ಮಾಸ್ತಿ ಮಾಸ್ತಿ' ಎಂಬ ಹೆಂಡತಿಯರ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮರದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲಾದವು.

ಇವು ವೀರ ಮೂರ್ತಿಗಳು. (Heros Stones) ಜಟ್ಟಿಗ, ಬಲವಂತ ಮತ್ತು ಕುದುರೆ ಬೀರಪ್ಪ ವೀರತನದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ದೇವತೆಗಳಾದವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು (ಗ್ರಾಮ ಜ್ಯೋತಿ ಗ್ರಂಥ).

ಭಟ್ಟಳದ ಕಡೆಯ ಗೊಂಡರು ನಾಗದೇವತೆ, ಹಾಯ್ಲಿ, ಜಟಿಗ, ಚೌಡಿ, ಹುಲಿದೇವರು ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವರಾದರೂ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ದೇವರು ಮಹಾಸತಿ.

ಭಟ್ಟಳ ಪಟ್ಟಣದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ಕೋಗತಿಕಟ್ಟೆಯ ಮಾಸ್ತಿ ಗೊಂಡರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ದೇವತೆ. ಈ ಮಹಾಸತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಥೆಯು ನನಗೆ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೇರೆ ಐತಿಹ್ಯ ದೊರೆತು ಅದು "ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು" ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ಬಂಗ್ಲೋಡಿ ಊರಿನ ಮಾಸ್ತಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಅವಳು ಮಹಾಸತಿಯಾದ ಕುರಿತ ಒಂದು ಪದ ನನಗೆ ದೊರೆತು "ಗೊಂಡರ ಪದಗಳು" ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. (ಪುಟ ೪೦, ಪೀಠಿಕೆ ಪುಟ ೧೬೧ ರಿಂದ ೬೨).

ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಬಹುಶಃ ಗೊಂಡರ ಹೆಂಗಸು, ಇಟ್ಟ ಹೆಗಡೆ ಎಂಬ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವಳಿಗೆ ಗೋವೆ ಸಂಪಿಗೆ ಹೂ ಕೊಯ್ದುಕೊಡಲು ಗೋವೆ ಸಂಪಿಗೆ ಮರ ಹತ್ತಿ ಅದರ ಟೊಂಗೆ ಮುರಿದುಬಿದ್ದು ಸತ್ತನು. ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆತ ಹೂ ಕೊಯ್ಯಲು ಹತ್ತಿ ಬಿದ್ದನೆಂದು ಆ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲವಾದರೂ ಅವನ ಹೆಣದೊಡನೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿ (ಚಿತೆಯೇರಿ) ಸತ್ತು ಮಹಾಸತಿದೆವಿಯಾದಳು. ಅವನು ಜಟಿಗ ದೇವತೆಯಾದನು.

(ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡ ಸತ್ತಾಗ ಅವನ ಹೆಣದೊಡನೆ ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಳು).

ಜಟ್ಟಿಗನು ಜಟ್ಟಿ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ದೇವತೆಯಾದವನಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಅವನನ್ನು ಶಿವನ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರೂ ಅವನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರದೇವತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ನನಗೆ ಜಟ್ಟಿಗ ವೀರ ದೇವತೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೆಸರಿಸಿದ ಕಥನ ಕವನ ದೊರೆತಿದೆ. ಅದರ ಗದ್ಯಾನುವಾದ “ಕಾನಡಾವೃತ್ತ” ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. “ಗ್ರಾಮದೊಡೆಯ ಜಟ್ಟಿಗದೇವು” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಆ ಗೀತದ ನಾಯಕ (ಅವನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ಜಟ್ಟಿಗನಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವವನಾದನು). ಅವನ ಮೂವರು ಹೆಂಡರು ಮಹಾಸತಿಗಳಾಗಿ ಅವನ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಂಗಡ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಜೋಗಿಯರು

ಮರಾಠಿ ಮೂಲದ ಜೋಗಿಯರ ಕುಲದೇವರು ಕಾಲಭೈರವ, ಎತ್ತರವಾದ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯ ಮುಂದೆ ತ್ರಿಶೂಲ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇವರ ಒಳ (ಕೋಣೆ)ದಲ್ಲಿ ಸಹ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ನವರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಾಲಭೈರವನ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಐದು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕುಡಿಬಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಹೂ, ವೀಳ್ಯದಪಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಘಟದಲ್ಲಿ ಎಳನೀರು (ಸೀಯಾಳ ಬೊಂಡದ ನೀರು) ತುಂಬಿ ಅಕ್ಕಿರೊಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟು ಮುಚ್ಚಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಮುಚ್ಚಳ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮುನ್ನಾದಿನ ಪೀಠದ ಮುಂದೆ ಕೋಳಿ ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ದಿನ ಘಟವನ್ನಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಸುಲಿಯದ ಎರಡು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಿತ್ಯಗಳು ಎಂದು ಇಡುವದು ಉಂಟು. ಇದು ಸ್ಥಳೀಕ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಪದ್ಧತಿಯ ಅನುಕರಣದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜೋಗಿಯರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪಂಗಡಗಳಿವೆ. ಕದ್ರಿ ಮಠ, ಹಲ್ಲೇರಿ ಮಠ, ಗುಡ್ಡಿಅಂಗಡಿ ಮಠ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿವೆ.

ಶೃಂಗೇರಿಯ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಇವರು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಿದೆ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾನಗಲ್ ತಾಲೂಕು ತಿಳುವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಗಿಯರ ಕೂಟ (ಸಭೆ) ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ ದಂಡ ವಿಧಿಸುವದುಂಟು.

ಮರಾಠಿಗರ ಗುರು ಬುಡದೇವರು ಎಂದೂ ಜೋಗಿಯರು ಅವರ ಗುರುಗಳು ಎಂದೂ

ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿನ ಅರಂಗಡಿಯ ಶ್ರೀ ಬೈರಜೋಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬುಡದೇವರು ಗುಡ್ಡೆ ದೇವರೋ ಏನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಈ ಮರಾಠಿಗರು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಜೋಗಿಯರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೂ ಸಿದ್ಧಿಯರು :- ಇವರು ಹಿರಿಯರು, ಹಳೆಯರು ಎಂದು ಸುಲಿಯದ ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಾಗಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಕಾಯಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರು ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಗತಿಸಿದ ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಹಳೆಯರ ಪ್ರತೀಕಗಳು.

ಹಿಂದೂ, ಕ್ರಿಶ್ಚನ್, ಮುಸ್ಲಿಂ ಮೂರು ಧರ್ಮಗಳ ಸಿದ್ಧಿ ಜನರು ಹಿರಿಯರು ಎಂದು ಈ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಫಾಲಾಕ್ಷಪ್ಪನವರು ಬರೆದ Siddis of North Kanara (ಗ್ರಂಥ) ಆದರೆ, ಅವರು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಿದ್ಧಿಯರು ಹಿರಿಯರು ಎಂದು ಬರಿಯ ಪೀಠವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದೂ ಬರೆದುದುಂಟು.

ಇತರ ಹಿಂದುಗಳಂತೆ ಮರಾಠಿ (ಹಿಂದೂ) ಸಿದ್ಧಿ ಜನರು ಬೇರೆ ಹಿಂದೂ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರಾದರೂ, ದೆವ್ವ, ಮಾಸ್ತಿ, ಹುಲಿದೇವರು, ವನದೇವಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರಾದರೂ ಅವರ ಹಿರಿಯರು ನಿಜವಾಗಿ ಅವರ ಕುಲದೇವರು (ವಿವರಗಳಿಗೆ- 'ನನ್ನ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಿದ್ಧಿಯರು', ಮತ್ತು 'ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕಥೆಗಳು' ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ.). ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮವನ್ನು ಆಯಾ ಗಂಡಸರು ಇಲ್ಲವೇ ಹೆಂಗಸರ ಪ್ರತೀತಗಳಾದ ಸುಲಿಯದ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳ ವಿವರ ನೋಡಬೇಕು ('ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕಥೆಗಳು' ಪೀಠಿಕೆ, ಪುಟ ೨೧-೨೨).

ಹಸಲರು :- ಮೂಲತಃ ತುಳುನಾಡಿನವರಾದ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆ ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಹಸಲರು ತುಳು ಹಸಲರೂ ತಮ್ಮ ಮಡಿದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. (Mysore Castes and Tribes Vol III, ಮತ್ತು ಹಸಲರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎಸ್. ಭಟ್ಟ, ಪುಟ ೬೬-೬೮) ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಮತ್ತು ಯುಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕುಟುಂಬದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಕೋಳಿ ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಉದುಬತ್ತಿ ಇಟ್ಟು ಹಚ್ಚಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತವರ ಸಂಸ್ಕಾರ ೧೧ ನೇ ದಿನ ಸತ್ತವರ ಚಿತ್ರೆಯ ಬೂದಿ ಕೂಡಿಸಿ ರಾಶಿಮಾಡಿ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆ ರಾಶಿಗೆ ಆಹಾರ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಿಂಗಳ ಅನಂತರ ಸತ್ತವರಿಗೆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಉಳಿದ ಪಿತೃಗಳ ಕಲ್ಲುಗಳೊಡನೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ.

ಕಲಶವನ್ನಿಟ್ಟು ಸತ್ತವರ ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಆಹಾರದಂತೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ರಸಸುರಿಸುವ ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಪಿತ್ಯಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವರು.

ಅಟ್ಟೆ ಕುಣಬಿಗಳು :- ಯಲ್ಲಾಪುರದ ಕಡೆಯ ಅಟ್ಟೆ ಕುಣಬಿ ಎಂಬ ಮರಾಠಿಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಕುಣಬಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನರು ತುಳಸಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಹಾಗೂ ಮರದ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. (ಕೈ. ಸುಬ್ರಾಯ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬರೆದ 'ಅಟ್ಟೆ ಕುಣಬಿಗಳು' ಐಬಿಹೆಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ).

ಕನ್ನಡ ಮಡಿವಾಳರು

ಈ ಜನರು ಸುಲಿಯದ ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತುಳಸಿ ಕಾಯಿದೇವರು ಎಂದು ಹೂ ಗಂಧ ಹಾಕಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಯಿ ಏನೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಯರು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಪಿತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗಾಗಿ ಹೂ ಕಾಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮನೆದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇತರ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಸುಲಿಯದ ಎರಡು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಮೊದಲು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಗೋವಾದಿಂದ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಕೊಂಕಣಿ ಮಡಿವಾಳರ ಕುಲದೇವರು ಗಣಪತಿ ಇಲ್ಲವೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ದೇವರನ್ನು ಹುಲಿದೇವರು, ಚೌಡಿ, ಜಟಗ, ನಂದಿ, ಮಾಸ್ತಿ, ಅಚ್ಚಕನ್ನೆ-ದೇವತೆ ಹಾಗೂ ದೆವ್ವ, ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನೂ ಓಲೈಸುವ ಇತರ ಹಿಂದುಗಳಂತೆಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹಲವು ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿರುವದಾದರೂ ಇವರ ಕುಲದೇವರು ಗತಿಸಿದ ವಂಶಪಿತ್ಯಗಳು. ಗತಿಸಿದ ಗಂಡಸರ ಬಗ್ಗೆ ಸುಲಿಯದ ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ, ಹೆಂಗಸರ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಕುಲು (ಕುಲ) ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವರಿಗೆ ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಲವೆಡೆ ಮೂಲದೇವರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ಒಳಗಿನ ನೀರು ಆರಿದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಸುಲಿಯದ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಸಲ ಈ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ದೇವರನ್ನು ಮರದಿಂದ ಕೊಯ್ದು ತಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಾಗ ಹವ್ಯಕ ಭಟ್ಟರನ್ನು ಕರೆದು ಅವರಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೆಗಡೆ ಉರಿನ ಕರಿಯಮ್ಮ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಗೌಡ ಇವರು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಪಿತ್ಯಗಳನ್ನೇ ಕುಲದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು,

ಸುಲಿಯದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಿಪ್ಪೆಯ ಸಣ್ಣ ಸೀಳನ್ನು (ಶೆರೆ) ತೆಗೆದು ಸ್ವಲ್ಪ ಎಳೆದು, ಕಾಯನ್ನು ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಹೂಗಂಧ ಹಾಕಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೊದಲನೇ ಸಲ ಮಾತ್ರ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ ಭಟ್ಟರು ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಅಥವಾ ಐದು ಬೆತ್ತದ (ನಾಗಬೆತ್ತದ) ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಈ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಜಪ ಮಾಡಿ, ಈ ಮನೆಯವರ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದಿನಾಲು ಪೂಜಿಸುವವರು ಮನೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಂಡಸರು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರೆ, ಮೈನೆಯದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಮುಟ್ಟಾಗುವುದು ನಿಂತು ಹೋದ ಮದುಕಿಯರು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಮೀಯುತ್ತಿರುವವರು ಈ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ, ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವಕ್ಕೆ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಡೆದ ಸೂತಕ (ಅಮೆ ಎಂದು ಹೇಳುವರು) ವಾದಾಗ ದೂರದಿಂದ ದೀಪಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟು ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ಮನೆಯಾದರೆ ಬೇರೆ ಮನೆಯ ಹುಡುಗರು ಬಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ, ಹಬ್ಬ - ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹಾಗೂ ಇತರ ಗಾಮೊಕ್ಕಲ, ನಾಮಧಾರಿ, ಮುಕರಿ ಹರಿಜನರು, ಹರಿಕಂತರು, ಅಂಬಿಗರು ಮುಂತಾದವರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಛಾವಣಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಕುಲದೇವರನ್ನು ಇಟ್ಟು ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು.

ಮದುವಣಿಗೆನಿಗೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟುವಾಗ ದೇವರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿರುವುದು. ತುಲಸಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆಯೇ, ದೇವರಿಗೆ ಹೇಳುಕಿ (ಹೇಳಿಕೆ) ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವಾಗ “ಲೆತ್ತಾ (ಹೆತ್ತಾ) ಹಿರಿಯವರೇ, ಚತ್ತಿದಿಂದಿದ್ದವರೇ (ಸತ್ಯದಿಂದಿದ್ದವರೇ) ಹಚೂ (ಹಸೂ) ಬಾಲಾಗೆ ಹೂಂಗಾ ಮುಡಿಚೂತೇ ಹಿರಿಯವರೇ ಅವನಾ ಮೇನೆ ನೀವೇ ಕರುಣಾಗೀ” ಎಂಬ ಹಾಡಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಈ ಕುಲಸ್ವಾಮಿ - ಸತ್ತ ಹಿರಿಯರು ಪಿತೃಗಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ (ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಪುಟ ೯). ಮಾಳಿಗೆ ಒಳಗೆ ಹೋದ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ದೇವರ ಒಳಗೆ ಹೋದ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ತುಳಸಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಎಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹವ್ಯಕರು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಿಂದೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಗಣಪತಿ, ಶಿವ, ಅಮ್ಮನವರು, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಮುಂತಾದ ದೇವರು ಕುಲದೇವರು ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ. ಉಪನಯನ, ಮದುವೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲದೇವರಿಗೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಸಮಾರಂಭದ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಲದೇವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ, ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಬಗ್ಗಾಗಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಈ ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಜಿ ಎಸ್ ಹೆಗಡೆ, ಕಾಲೇಜು ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು (ಸದ್ಯ ಹಲಗೆರಿ ಕಿರಿಯ ಕಾಲೇಜು) ಇವರು ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಿಯದ ಎರಡು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ದೇವರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಯುಗಾದಿಯ ದಿನ ಹಳೆಯ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಸುಲಿಯದ ಎರಡು ಹೊಸ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕೆಲವು ಜಾತಿಗಳವರು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ನೀರು ಆರಿದ ನಂತರ ತೆಗೆದು ಬೇರೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹವ್ಯಕರ ಹಾಗೆಯೇ ಸಿದ್ಧಿಯರೂ ಯುಗಾದಿಯ ದಿನದಲ್ಲೇ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತೆಗೆದು, ಬೇರೆ ಹೊಸ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಹಳೆಪೈಕರು, ದೀವರು ಇಲ್ಲವೇ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾಮಧಾರಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಜಾತಿಯವರು ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು, ಹಾಗೂ ಗಾಮೊಕ್ಕಲು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ದೇವರನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರ ಹಾಗೆಯೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಟ್ಟಳದ ಕಡೆಯ ಮೊಗವೀರರೂ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಈ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು - ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟ್ರಮಣ, ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಸ್ವಾಮಿ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ಮುಂತಾದ ದೇವರ ಹಾಗೂ ಕೆಲವರು ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ ಅಮ್ಮನವರ ಮೂರ್ತಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಫೋಟೋ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ತಿ ಹರಿಜನರು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಕರೇ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ತುಳಸಿಯ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಿಯದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಕುಲದೇವರೆಂಬುದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ.

■ "ಜಾನಪದ ಜಗತ್ತು" ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೨೬. ಮಾತೃ ದೇವತೆಗಳು

ಸವದತ್ತಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತಕಾದ ಎಲ್ಲಮ್ಮನು ಜಮದಗ್ನಿಯ ಹೆಂಡತಿ ರೇಣುಕೆಯೆಂದೂ ಪರಶುರಾಮನು ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಡಿದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ 'ಭಿನ್ನಮಸ್ತಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂತೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಸವದತ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಜಾನಪದ ಪರಂಪರೆಯ ಕಾವ್ಯಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಾಯ ಬೆನ್ನನ್ನೇ ಸೀಳಿ ಪರಶುರಾಮ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪಡೆದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮ- 'ತಂದೆ ಯಾರೆಂದು ತೋರು' ಎಂದವನು 'ತಾನು ಸೂಳ್ವೆಣ್ಣಲ್ಲ' ಎಂದಾಗ ತಾಯಿಯ ಕೊರಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಮಾರಮ್ಮ, ಮರಿಯಮ್ಮ, ಅಂತರಗಟ್ಟಮ್ಮ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇಂಥ ಹೆಣ್ ದೇವತೆಗಳಾದವು. ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ ದೇವನು ಅವಳೊಡನೆ ಸೇನಿಸಿ, ಸೋತು ಹೋಗಿ ಹೆಣ್ಣು ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಅವಳ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದನು.

ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಸ್. ರಾಜಪ್ಪನವರ ಸಂಗ್ರಹದ ಒಂದು ಗೀತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಮ್ಮ ಸೌದತ್ತಿಯ ಗೌಡನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ವೇಷ ತೊಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಸಿದ್ದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ರೇಣುಕಾ ದೇವಿಯ ದೇವಾಲಯವಿದೆ.

'ಚೌಡಿಕೆ ಕಾವ್ಯಗಳು' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದಾನಾರಿಗೌಡ ಬಿಜ್ಜಾಳ ಮಾಡಿದ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ ವನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಮ್ಮ ಬಂದು ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಆಮೇಲೆ ವಾರಂಗಲ್ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿದು ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಮ್ಮ ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಮೈಮೇಲಿನ ಬೊಬ್ಬೆಗಳಿಗೆ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿ ಸೇಂದಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ, ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ (ಉಚ್ಚಂಗಿ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಳು.).

ಈಗಲೂ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಭಕ್ತರು ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ ಉಡುಗೆಯುಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮರಿಯನ್ನು ಈದ ತಾಯಿ ತನ್ನ ವೇದನೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೋ ಅಸಾಧ್ಯ ಹಸಿವಿನ ಕಾರಣವಾಗಿಯೋ ತಾನು ಈದ ಮರಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವುದುಂಟು. ಬೆಕ್ಕು, ಹುಲಿ, ಇಂಥ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಭೂಕಂಪ, ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ, ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಪ್ರಪಾತಗಳು, ಪ್ರವಾಹಗಳು ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರಕೋಪದ ವಿಷಯಗಳಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಕಾಪಾಡುವ ಮಾತೆ ಆಗ ಕರಾಳಿಯಾಗಿ

ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಮತ್ತು ವಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಜೀವಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವರು ಇದರಿಂದ ಉಗ್ರಮಾತೆ, ಭೀಕರಮಾತೆ (Terrible Mother) ಎಂದು ಮಾತೃ ದೇವತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು, ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ, ಬಿರುಗಾಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಮಾನವರೂ ಸಾಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾನವರು- ಉಗ್ರಮಾತೆ ತನ್ನ ಹಸಿವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾನವರನ್ನು ತಿಂದು ಅವರ ತಲೆಬುರುಡೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಭೂಮಿ ದೇವತೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಶ ದೇವತೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು. ಆಕಾಶ ದೇವತೆಗಿಂತ ಮೊದಲು ಭೂಮಿ ದೇವಿಯ ಪೂಜೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಗ್ರೀಕರು, ಗಯ್ಯಾ, ಡಿಮಿಟರ್, ಸೆಮೆಲಿ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಬಿಲೋನಿಯನ್ನರು 'ಇಸ್ತಾರ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ, ಪ್ರಾಚೀನ ಮೆಕ್ಸಿಕನ್ ಹಾಗೂ ಪೆರು ದೇಶದ ಇಂಡಿಯನ್ನರ ನಾಡನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ನರಸಿಂಹ, ಶಿವ, ವಿಷ್ಣುಸೂಚಕ ಭೂಮಿದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು (Indian Express, Jan ೨೫, ೧೯೮೧).

ಪ್ರಾಚೀನ ಆರ್ಯರು ನಿಸರ್ಗದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ತೀರ ಮೊದಲಿನ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ದೌ' ಅಂದರೆ ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿ.

ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡಿನ ಮಾವೊರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಕಾಶ ತಂದೆ, ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿತ್ತು. ಅವೆರಡೂ ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಗುಡಿಸುವ ಮುದುಕಿ ಕಸ ಬರಿಗೆಯಿಂದ ಬಡಿದು, ಆಕಾಶ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಕಥೆಯಿದೆ.

ಪೊಲಿನೀಶಿಯನ್ನರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಬೆಳಕು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.

ಮೂರನೆಯ ವಿಕಾಸದ ಹಂತ ಯಾವಾಗ ಬಂತು ಎಂದರೆ ಜನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆಯೇ ಗಂಡಿನ ಪಾತ್ರವೂ ಉಂಟು ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆಗ ಯೋನಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಚಿಹ್ನೆಗಳೆರಡೂ ಬಹಳ ಗೌರವಾರ್ಹವಾಗಿ ಪೂಜಾ ವಿಷಯಗಳಾದವು ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಾಟದ ಶಕ್ತಿ (Magic power) ಇರುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಯಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಜನರು ಬೆಳೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಗೂ ಸಹ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸಂಯೋಗವು ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ತಾಳಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಚೀನ ಸುಮೇರಿಯನ್ನರು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ-

ಪುರುಷರು ಸೇರಿ, ಪರಸ್ಪರರೊಡನೆ ಕಲೆತು, ಕೂಡಿ ಸಂಭೋಗ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆಯೇ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರು ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡಲು ಮಾಟಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದರಿಂದ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ತಮಗೆ ಅನುಕುಲಕರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಮಾನವನು ಹಲವು ವಿಧಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದನು. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯ ಯೋನಿ ಮಾಟದ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವರು ಸ್ತ್ರೀಯೋನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯೋನಿಯಿಂದ ಸರ್ಪ ಎದ್ದು ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಯೋನಿಯಿಂದ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದು ಶಕ್ತಿಸ್ಥಾನವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರ ಮಾಟದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಬಳಸುವ ಹವಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವರು ಯೋನಿಯ ಆಕಾರದ ತಾಯಿತಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಯೋನಿಯಿಂದ ಭೂತ-ಪಿಶಾಚಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೈಮೇಲೆ ಆವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೈಮರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಪಾತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಸಂಭೋಗಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಸುಖದ ಮೈಮರೆಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಈ ಅತಿಮಾನಸ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಂಭೋಗಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು.

ಇದುವೇ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪೂಜೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ರಹಸ್ಯ. ಸ್ತ್ರೀಯ ಯೋನಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪುರುಷರ ಶಿಶ್ನ ಸಹ ಹೊಸ ಮಾನವ ಜೀವಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವು ಶಿಶ್ನದ ಆರಾಧನೆಗೆ ಪುಟಕೊಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ವಿಚಾರವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಶಿಶ್ನವು ಉದ್ರೇಕ ಹೊಂದಿದಾಗ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಮಿರಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹಾಗೂ ಆನಂದದ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆ ತಾಳಲು ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಮೊಹಂಜೋದಾರೊ ಮುದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದ್ರಿಕ್ತ ಶಿಶ್ನವನ್ನು ಆನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತ ಯೋಗಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಫಲಕವಿದೆ.

ನಿಸರ್ಗದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆ ವಸ್ತುಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಗಾಳಿ, ಉಷಾ, ಮುಂತಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳ ಚೈತನ್ಯಗಳನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಂಗಭೇದಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅವನ್ನು ದೇವತೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಕೆಲವು ಜನಾಂಗಗಳು ಚಂದ್ರ ಗಂಡು ಎಂದು; ಕೆಲವರು ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದಮಾನ ಮತ್ತು ಕಾತರ ಕಡೆ ,ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ವೃದ್ಧಿಚಂದ್ರ ಗಂಡು, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಕ್ಷಯ ಚಂದ್ರ ಹೆಣ್ಣು. ಆಕಾಶದ ದೇವತೆ ಮೊದಲ 'ದ್ಯೌಃ' ಎಂದಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಇಂದ್ರನೆಂದು ಆರ್ಯರಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಮಾನವ ಜೀವನದ ರೀತಿಯ ಅನೇಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅವನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದರು. ಗೌತಮನ ಪತ್ನಿ ಅಹಲೈಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ಸಾಸಿರ ಯೋನಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಶಾಪ ಪಡೆದ ಈ ಆಕಾಶದ (ರಾತ್ರಿಯ) ಇಂದ್ರ.

ಕಶ್ಯಪನ ಇಬ್ಬರು ಪತ್ನಿಯರು ಅದಿತಿ ಮತ್ತು ದಿತಿ. ಅದಿತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರ ಜನಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಜನಿಸಿದರು. ದಿತಿಯೆಂದರೆ ಭೂಮಿಯೇ. ದಿತಿಯ ಪುತ್ರರು ದೈತ್ಯರು. ಈ ದೈತ್ಯರು ಗ್ರೀಕ್ ಪುರಾಣದ ಟೈಟನ್ ನೆನಪನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಟೈಟನ್ನರು ಸಹ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರೇ.

ಮೊದಲಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೂ ಅದಿತಿಯ ಮಗನೇ ವಾಮನ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂಬ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ಪಾತಾಳ ತಿರುಗುವ ಸೂರ್ಯನ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರವೇ ವಾಮನಾವತಾರದ ಮೂಲವೆಂದು ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆದುದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ.ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿಯವರು ಅದಿತಿ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿ ಆವರಣ ದೇವತೆಗಳೆಂದು ಬರೆದುದು ಆದಿತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟ ಸರಿಯೆಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಸ್ವತಿ ಆಪದೇವತೆಯೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಇದೆ. ಅದಿತಿ ದೇವತೆಗಳ ತಾಯಿ : ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತವಾಗಿದೆ. ಅನಂತ ಆಕಾಶವೆಂದವರೂ ಉಂಟು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಬೇಟೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಟೆಯ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಟದ ವಿಧಿಯಿಂದ ಬೇಟೆಯ ಪ್ರಾಣಿ ಸತ್ತ ವಿಧಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರು ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಕಾಲ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮರಣದ ಭೀತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶಾಚರರಾದ ಕಾಡುಜನರ ಹಾವಳಿ ಬೇರೆ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕತ್ತಲೆಯ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಅವರು 'ಕಾಲಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಬರುತ್ತದೆ.

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡುಕೋಣವನ್ನು ಕೊಂದ ಮಾಟವನ್ನು ಮಹಿಷಾಸುರನ ಕಥೆಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಬರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಇದು ಕೋಣನ ಮುಖವಾಡವನ್ನು

ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡುಮನುಷ್ಯರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನು ಕೊಂದ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದಿರಲೂಬಹುದು. ಚಂಡ-ಮುಂಡರೆಂಬವರು ಅವರ ಪರಿವಾರದ ಬೇರೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು. ದುರ್ಗಾ ಅಥವಾ ವನದುರ್ಗಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕಾಲಿ ಅಥವಾ ದುರ್ಗಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ವಾಹನ ಸಿಂಹ. ಕೊಂದ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ವಾಹನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಪುರಾಣ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವರು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಮರಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಡ್ರುಯಿಡರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪೂಜೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು.

ದ್ರಾವಿಡರಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಮೊದಲು ದೇವಾಲಯಗಳ ಬದಲಿಗೆ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೇ ದೇವರ ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನಗಳೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಜಟ್ಟಿಗ, ಮಾಸ್ತಿ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲಾರೂಪದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ವೃಕ್ಷಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

“ಭಾರತೀಯರು ಎಲ್ಲಾ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ದೇವರ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ(Shrine)ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ” ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಕೆ.ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್.

ಲಿಂಗಗಳು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ(Tribals)ಗಳವರ ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಬಲಿ ಪೀಠಗಳು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಲಿಕೊಡುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುಗಳ ಸುತ್ತಲು ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಮುಂದೆ ದೇವಾಲಯದ ಮುಖಮಂಟಪಗಳಾದವು ಎಂದೂ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ (Origins of Indian Temples, P. ೧೮, ೧೯, ೨೧, ೨೪, ೨೫, ೩೧, ೩೨, ೩೮, ೩೯). ಆಮೇಲೆ ಬಲಿಪೀಠವು ಕ್ಷೇತ್ರದ ದೇವರ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆಯುವುದೂ ನೈವೇದ್ಯದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಿಡುವುದೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂತು. ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬ, ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖವಾಡ(ಚೋಮ)ಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮುಖವಾಡ ಸಹಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಅವಶೇಷಗಳು.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಮ್ಮ ವಿಧಿಕ್ರಮದ (Ritual) ನರ್ತನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾವು ಪೂಜಿಸುವ ಭೂತ-ದೇವ್ಯ(Spirit)ಗಳ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮೈಮೇಲೆ ಅವರ ಆವೇಶ ಬಂದಂತೆ ಗುಂಗಿನಿಂದ ಕುಣಿಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಆಫ್ರಿಕಾ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಪೆಸಿಫಿಕ್ ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳವರಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನಗಳಿರುವ ಕುರಿತು ಒಂದು ಪುರಾಣ ಕಥೆಯಿದೆ. ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿಯು ತಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪತಿಯು ಅನಾದರಣೆಯಿಂದ ನಿಟ್ಟಾಗಿ

ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಶಿವನು ಅವಳ ಹೆಣ ಹೊತ್ತು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಶಿವನು ಅದನ್ನು ಬಿಡದಿರಲು, ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರವನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ಚಕ್ರವು ಆ ಸತಿಯ ದೇಹವನ್ನು ತುಂಡು ತುಂಡು ಮಾಡಿತು. ಒಂದೊಂದು ತುಂಡು ಒಂದೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಮಹೇಶ್ವರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಯಿತು.

ಅವಳ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ಣ 'ಗೋಕರ್ಣ'ದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು- ಅಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ಣಿಕಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ 'ಮಾಹೇಶ್ವರಿ', ಈಗ ಭದ್ರಕಾಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪೂಜಿತಳಾಗುವವಳು, "ನೆಲೆನಿಂತ ಭದ್ರಕಾಳಿಯ ಮೂಲ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಜಡೆಯಿದೆ, ಕಿರೀಟವಿದೆ. ಇವಳು ಜೈನ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ" ಎಂದು ಗೋಕರ್ಣದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ವಜ್ರೇಶ್ವರಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಬಿದ್ದು- 'ಮಾರ್ಜಾಲಿನೀ' ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣಿನ ದೇವತೆಯಾದಳು. ಸತಿಯ ಗುಹ್ಯಾಂಗ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಹಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಗುಹ್ಯೇಶ್ವರಿ' ದೇವಿಯಾದಳು. ಕ್ರೌಂಚ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ 'ಚಾಮುಂಡಿ', ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ 'ಮಾಣಿಕ್ಯ', ಪೈರಣದಲ್ಲಿ 'ಪೀರಿಕಾ', ವಡ್ಯಾಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಗಿರಿಜಾದೇವಿ', ಮಾಹೂರ್ನಲ್ಲಿ 'ಏಕವೀರಾ', ಕಾಮರೂಪದ ಅಂದರೆ ಆಸಾಮದ ಗೌಹಾತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಾಮರೂಪಿಣಿ', ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ 'ಮಾಧವೀ', ಜಾಲಂಧರದಲ್ಲಿ 'ವಿಷ್ಣುದೇವಿ', ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಮಾಯಾ', ಸನ್ನತಿಯಲ್ಲಿ 'ಚಂದಲಾ', ಕರವೀರ(ಕೊಲ್ಲಾಪುರ) ದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ', ಅಲಂಪುರಿಯಲ್ಲಿ 'ಜೋಗುಳಾಂಬಾ', ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ 'ಭ್ರಮರಾಂಬಾ' ಹೀಗೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಈ ಮಾತೃ ದೇವತೆಯನ್ನು, ಆದಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದಿಶಕ್ತಿ, ಮಹೇಶ್ವರಿ, ಕಾಳಿ, ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ, ಚಂಡಿ, ಚಾಮುಂಡಿ, ದುರ್ಗಾ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳು ಈ ದೇವಿಗೆ ಉಂಟು. ಈಕೆ ದುರ್ಗಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ವಧಿಸಿದುದು ಮುಖ್ಯರಾದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಸಹಕಾರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಯುಧ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟದರಿಂದ ಎಂದು 'ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣ', 'ಕಾಲಿಕಾ ಪುರಾಣ' ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ವಿಷಯ.

ಆದರೆ, ಪ್ರಾಚೀನ ಬಹಳ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆದಿದ್ದ ಮಾತೃದೇವತೆಯ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿಕಸನಗೊಳಿಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತಳಹದಿಯಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಾಗಿದೆ. ('ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮುಂಡಿ', ಶ್ರೀ ಪಿ.ಕೆ. ರಾಜಶೇಖರ, ಪು. xxx - xxxiii)

ಜಾನಪದ ಮಾತೃದೇವತೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ- ಈ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿಯ ರೂಪವನ್ನೇ

ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ದೇವಿದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿರುವುದು. ಅಸುರನನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತಾಗ ಅವನ ಕೋಣ ರೂಪವು ಅವನ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವುದೂ ಸಹ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ('ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ', ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಪು. ೩೮-೪೦)

ಇವಳ ಲಲಾಟದಿಂದ ಕಾಳಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಚಂಡ-ಮುಂಡರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಚಾಮುಂಡಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದಳೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇವಳ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಏಳು ಜನ ಮಾತೃಕೆಯರು.

ब्राह्मी माहेश्वरी चैव कौमारी वैष्णवी तथा |

वाराही च तथेन्द्राणी चामुण्डा सप्तमातरः ||

೨೨. ಜಟ್ಟಿಗ ವೀರ ದೇವತೆ

ವೀರರಾಗಿ ಬಾಳಿ, ವೀರರಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ, ಮಡಿದ ಜನರ ಕುರಿತು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಆ ನಾಡಿನ (ಉರಿನ) ಜನರು ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ವೀರರನ್ನು ವೀರ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ದೇವತೆಗಳೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕುರಿತು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೆಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕುರಿತು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವು ಲುಪ್ತವಾಗಬಹುದು, ನಾಮಾವಶೇಷವಾಗಿ ಉಳಿವುದೂ ಸಾಧ್ಯ.

“ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸತಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿ, ಮಡಿದ ವೀರರಮಣಿಯರ ಚಿತ್ರಣ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಬರುತ್ತದೆ.” ಡಾ. ಜೀಶಂಪ, ಶ್ರೀ ಕರಾಕೈ, ಮುಂತಾದವರ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ‘ಗೊಂಡರ ಪದ’ಗಳಲ್ಲಿನ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಎಂಬವಳು ಮಹಾಸತಿಯಾದವಳು. ಅವಳು ತನಗಾಗಿ ಸಂಪಗೆ ಹೂವು ಕೊಯ್ಯಲು ಮರ ಹತ್ತಿ, ಟೊಂಗ್ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದ ಇಟ್ಟ ಹೆಗಡೆಯ ಶವದೊಂದಿಗೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿ ಮಡಿದವಳು. ಬಂಗ್ಲೋಡಿ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಹೆಗಡೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಹಾಸತಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಳು ಎಂದು ಬಂಗ್ಲೋಡಿ ಮಹಾಸತಿ ದೇವಾಲಯದ ಮಹಾಸತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.೧ ಇದರಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಇಟ್ಟ ಹೆಗಡೆ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದವನಲ್ಲ. ಆದರೂ ತನಗೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯು ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮರ ಹತ್ತಿ ಮಡಿದ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಪತಿಯೆಂದು ಅವಳು ಮನಸಾ ವರಿಸಿದ್ದಳು.

ಇಲ್ಲಿನ ಇಟ್ಟ ಹೆಗಡೆ ಜೀವದ ಪರಿವಿಲ್ಲದೆ ಅವಳಿಗೆ ಹೂ ಕೊಯ್ಯು ಕೊಡಲು ಹವಣಿಸಿ, ವೀರತನದಿಂದ ಮಡಿದು ಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ದೇವತ್ವಕ್ಕೇರಿ ಪೂಜೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದನು. ಅವನಿಗಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಹತ್ತಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಅವನು ಜನರ ರೂಢಿಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗ ದೇವರಾಗಿಬಿಟ್ಟನು.

ಕೆಲವರು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ, ಜಿಟ್ಟಿ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರದೇವರಾಗಿ ಜಟ್ಟಿಗನಾಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಜಟ್ಟಿಗಗಳೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಕೆಲವು ಜಟ್ಟಿಗ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಬರಿಯ ಶಿಲೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಜಟ್ಟಿಗಗಳು ಮನುಷ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಖಡ್ಗಗಳಿರುವುದೂ ಉಂಟು.

ಕೆಲವು ಜಟ್ಟಿಗಳು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು, ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣ ಹೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಗುಡೇ ಅಂಗಡಿಯ ಕಂಬ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ, ಬಹುಪಾಲು ಜಟ್ಟಿಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುವವರು ಯಾರೂ ಈಗ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಜನಪದ ಕಥೆ-ಗೀತೆಗಳೂ ತೀರಾ ವಿರಳವಾಗಿವೆ. ಅಂಥ ದುರ್ಮಿಳವಾದ ಜಟ್ಟಿಗನ ಕಥೆಯ ಗೀತೆವು ಈ ಅಭ್ಯಾಸದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಜಟ್ಟಿಗದೇವ ಎಂದು ಒಬ್ಬನು. ಅವನು ಗ್ರಾಮದ ಒಡೆಯ ಅಂದರೆ ಪುಂಡರಸು. ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಏಳು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ನದಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಾಲಿನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಜೊಟ್ಟೆ ಅಂದರೆ ಯಾತವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಆ ಯಾತದಿಂದ ನೀರನ್ನತ್ತಿ, ಕಾಲು, ಮೋರೆ ತೊಳೆದ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ಹೂವನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು.

ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಗಂಡಸರೂ ಹೂಮುಡಿವ ರಸಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವನು ಪಟ್ಟಿ ದೋತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಉಟ್ಟು, ಚಿನ್ನದ ಜಿನಿವಾರವನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಜರಿ ರುಮಾಲನ್ನು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡನು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಶೂಲವನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಸರವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಅವನು ಕೆಂದ ಎಂಬ ತೇಜಿಯನ್ನು ಏರಲು ಬಂದಾಗ ಕುದುರೆ ಕಾಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಿಂತಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ತಡಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದನು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೋಲನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕೂತನು.

ಇಕ್ಕೇರಿಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಈರಮ್ಮ ಎಂಬವಳು ಮೈನೆರೆದು ಏಳು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಗಂಡನನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕೂತಿದ್ದಳು.

ಜಟ್ಟಿಗದೇವ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಗಂಡ ಬಂದ ಸಂಭ್ರಮವಾಯಿತು. ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಈ ಕುರಿತು ಓಲಿ ಬರೆದಳು.

ತಂದೆಯು ಊಳಿಗದವರಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಊಳಿಗದವರು ಹೋಗಿ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನ ದಾರಿಯನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದರು. ಅರಸರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬರಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಜಟ್ಟಿಗನು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಗಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಹಾಲು-ಹಣ್ಣು ಇತ್ತು ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದನು ಇಕ್ಕೇರಿಯ ರಾಜ.

ನನ್ನ ಮಗಳು ಈರಮ್ಮನಿಗೆ, ಮೈನೆರೆದು ಏಳು ವರುಷಗಳಾದರು. ಅವಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಗಂಡ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಏಳುಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕೂತವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆ. ನಿನಗೆ ಅವಳನ್ನು ಧರ್ಮಧಾರೆಯೆಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದನು.

“ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಮದುವೆ ಸ್ವಾಮಿ?” ಎಂದು ಜಟ್ಟಿಗದೇವ ಕೇಳಿ ಹಿಂಜರಿದನು. “ಜಟ್ಟಿಗದೇವರೇ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿ ಕೊಡುವಾಗ ಆನೆಗಳ ಬಳವಳಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಒಲ್ಲನ್ನಬೇಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹೇಳುವ ಊರಿಗೆ ಕರೆ ಹೇಳಿದನು. ದೂರದ ಊರುಗಳಿಗೆ ತಾಳವಾಲಿಯನ್ನು ಬರೆದನು.

ಅಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಮೂರು ದಿನಗಳು ಕಳೆದನು. “ಈರಮ್ಮಾ, ನೀನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರು ; ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಮುಂದಿನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ” ಎಂದನು.

ಆದರೆ, ಈರಮ್ಮ “ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡವೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿವವಳಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಬನವಾಸಿಗೆ ನಡೆದರು.

ಬನವಾಸಿ ರಾಜ್ಯದ ಬಾದಮ್ಮ ಮೈನೆರೆದು ಮೂರು ವರುಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳೊಪ್ಪಿದ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತಾಯಿ ಆ ನಾಡಿನ ರಾಣಿ, ಅವಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ನೆಂಟರಿರಲಿಲ್ಲ.

ಜಟ್ಟಿಗದೇವನನ್ನು ಮೂರನೇ ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಮೇಲಿಂದಲೇ ನೋಡಿದ ಬಾದಮ್ಮ ಈ ಕುರಿತು ತಾಯಿಗೆ ಓಲೆ ಬರೆದಳು.

ತಾಯಿ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆಸಿದಳು. “ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗುವವನಿಗೆ ನನಗೇಕೆ ಮದುವೆ?” ಎಂದು ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ರಾಣಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳಿದನು.

ರಾಣಿ ತನ್ನ ಮಗಳ ವಿಷಯ ಹೇಳಿ, “ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗಲೇಬೇಕು” ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದಳು.

ಮರುದಿನ ಧಾರೆ ಮಹೂರ್ತ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕರೆಕೊಟ್ಟು, ಬೆಲ್ಲ, ಬೇಳೆ ಎಲ್ಲ ತರಿಸಿ ಊಟದ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿದರು. ಮದುವೆ ಮುಗಿದು, ಬಂದ ದಿಬ್ಬಣದ ಜನರು ತಿರುಗಿ ಹೋದರು.

ಬನವಾಸಿಯ ಬಾಗಮ್ಮನೂ ಗಂಡನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುವನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಳು. ಮೂವರೂ ಒಂದೇ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ, ಸಾಗರ ಊರಿಗೆ ಹೋದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಸಾಗರದ ಯಂಕಮ್ಮನಿಗೆ ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಣ್ಣ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜ. ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಭಾವ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಜಟ್ಟಿಗದೇವನಿಗೆ ಅವಳು ವಾಲಿ(ಪತ್ರ) ಬರೆದಳು. “ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹಾಲು ಹಣ್ಣು ಮೆದ್ದು ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮೀ” ಎಂದು ತಾನೇ ಬರೆದ ವಾಲಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಅವನನ್ನು ಕರೆದು, ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಜಟ್ಟಿಗದೇವನಿಗೂ ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಮಡದಿಯರಿಗೂ ಅವಳು ಹಸಿವಿಗೆ ಹಣ್ಣನ್ನೂ ನೀರಡಿಕೆಗೆ ಹಾಲನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಳು. “ನನಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಗಂಡ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೊಪ್ಪುವ ಭಾವನಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಹರ್ಷದಿಂದ ಮದುವೆಯಾಗಿರಿ” ಎಂದಳು.

ಅಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಅವನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಕೂತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಜಟ್ಟಿಗದೇವನಿಗೆ ದಂಡಿನ ಓಲೆ ಬಂತು. ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು, “ಹರಹರಾ... ನನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳಾದವು. ನನಗೆ ಮೂವರು ಹೆಂಡಿರು. ಅವರ ಅಂದ-ಚೆಂದವನ್ನು ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ದಂಡಿನ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದನು.

ದಂಡಿನ ಸೇನಾಪತಿ ಮಾರೋಲೆ ಬರೆದನು. “ನೀವು ಈ ದಂಡಿನ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಬರಲೇ ಬೇಕು. ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣು-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಡಿಸುತ್ತೇನೆ.” ಆಗ ಮೂವರೂ ಹೆಂಡಿರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಜಟ್ಟಿಗದೇವ ಕರೆದನು. “ಇಕ್ಕೇರೀ ಈರಮ್ಮಾ, ಬನವಾಸೀ ಬಾಗಮ್ಮಾ, ಸಾಗರದ ಯಂಕಮ್ಮಾ, ನನಗೆ ದಂಡಿನ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ದಂಡಿನ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಿ. ನಾನು ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅಂದ ಚೆಂದ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಹೋದನು.

“ಒಬ್ಬಳು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಬರೆಸಲಿ, ಒಬ್ಬಳು ನೀರನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿ, ಒಬ್ಬಳು ನನಗೆ ನೀರನ್ನು ಎರೆಯಲಿ” ಎಂದನು. ಅದರಂತೆ ಜಳಕ ಮಾಡಿದನು.

ಉಟ ಮಾಡಿ, “ಮಡದಿಯರೇ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಗೆದ್ದು, ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಚಿನ್ನ, ಪಟ್ಟೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಅಕ್ಕ - ತಂಗಿಯರು ಒಡನಾಡಿ ಉಳಿಯಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೂತು ಒಂದು ವೀಳ್ಯ ಮೆಲ್ಲಿದನು.

ಆಮೇಲೆ, ದಂಡಿನ ಚಲ್ಲಣ ಉಟ್ಟನು. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

ಮೂವರೂ ಮಡದಿಯರೂ ಆರತಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂಗಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುದುರೆಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡಿದರು, ಅವನಿಗೂ ಆರತಿ ಮಾಡಿದರು.

ಸಾಗರದ ವೆಂಕಮ್ಮನು, “ಸ್ವಾಮೀ, ನೀವು ದಂಡಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವವರು. ನೀವು ಬದುಕಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕುರುಹನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೋಗಿರಿ” ಅಂದಳು, “ಬದುಕಿರುವಿರೋ, ಸತ್ತಿರುವಿರೋ ಎಂದು ನಮಗೆ ಹೇಳುವವರಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ತುಲಸಿಯ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತುಲಸಿಯ ಗಿಡವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಂದು, ತುಲಸಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟನು. “ಮಡದಿಯರೇ, ಈ ತುಲಸೀಗಿಡ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ. ನಾನು ಬದುಕಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಅದು ಬಾಡಿದರೆ, ನಾನು ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮಡಿದೆನೆಂದು

ತಿಳಿಯಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿಕೊಂಡು ದಂಡಿನ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಇದಿರು ಬಿದ್ದ ದಂಡನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸವರಿದನು. ಜೀವಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಆಯಾಸವಾಯಿತು. ಹರಿವ ನದಿಗೆ ಹೋದನು. ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಮೈಯನ್ನು ತೊಳೆದನು. ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನೂ ತೊಳೆದುಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಮೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಗಾಯಗಳಿಂದ ರಕ್ತ ಕೋಡಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಂಕಟವಾಗಿ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಒರಗಿದನು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಲಸಿಯ ಗಿಡ ಬಾಡಿಹೋಯಿತು. ಅವನ ಕಿರಿ ಮಡದಿ ಸಾಗರದ ಯಂಕಮ್ಮ ಅಕ್ಕಂದಿರ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದಳು. “ಅಕ್ಕಂದಿರಾ, ನಾವು ಈಗ ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮುಂಡೆಯರಾದೆವು ಎಂದು ಉರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಈ ಬಾಳುವೆ ಯಾಕೆ ಅಕ್ಕ? ನಾವು ಕೊಂಡವನ್ನು ಕಡಿಪೋಣ, ಆರು ಆಳು ಉದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಂಡ ಹೊಯ್ಯಿಸಿ, ನಾವು ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡೋಣ. ಸ್ವರ್ಗದ ಚಿನ್ನ, ಸ್ವರ್ಗದ ಸೀರೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದ ಹೂಗಳನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಡೆಯೋಣ” ಎಂದಳು.

ಮೂವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಿರಿ ಮಾಡಿ ಉಟ್ಟರು. ಕೈ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, “ನಮಗೆ ರಂಡೆಯರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಚಿನ್ನ, ಸ್ವರ್ಗದ ಪಟ್ಟಿ, ಸ್ವರ್ಗದ ಹೂವನ್ನು ಕೊಡಿರಿ” ಎಂದು ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂತರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ದಡಕ್ಕನ ಎದ್ದು ಕೂತನು. ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಒದಗಿ ಬಂದು. ತನ್ನ ಮೂವರೂ ಹೆಂಡಿರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, “ಈ ವೇಷ ಬೇಡ” ಅಂದನು.

ಅವರು, “ನಮಗೆ ರಂಡೆ-ಮುಂಡೆಯೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಸ್ವರ್ಗದ ಚಿನ್ನ, ಪಟ್ಟಿ, ಹೂಗಳನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಕೆಂಡವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ.” ಅಂತ ಹೇಳಿ, “ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಒಬ್ಬಳು ಕೊಂಡದ ಮಹಾಸತಿ. ಒಬ್ಬಳು ಕೆಂಡದ ಮಹಾಸತಿ. ಒಬ್ಬಳು ಕೋಳಿ ಮಹಾಸತಿಯಾಗುತ್ತೇವೆ. ನೀವು ಕುದುರೆ ಬೀರಪ್ಪ ಎಂತ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ” ಅಂತ ಹೇಳಿ, ಮೂವರೂ ಕೆಂಡವನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡರು.

ವರ್ಷ, ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ರಣಬಲಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಮೂವರೂ ಮಡದಿಯರು ನಡುವೆ ಕುದುರೆ ಬೀರಪ್ಪ ದೇವರ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜಟ್ಟಿಗದೇವ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ‘ಜಟ್ಟಿಗ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ‘ವೀರ’, ‘ಬೀರ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ‘ಜಗಜಟ್ಟಿ ಕೌರವರಾಯ’ ಎಂದು ಕುದುರೆಯವನನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗ ‘ಜಟ್ಟಿ’ ಎಂಬುದು ‘ವೀರ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗೀತದಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ಕುದ್ರಿಬೀರಪ್ಪನಾದನೆಂದಿರುವುದು ಅವನು ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ ವೀರತನದಲ್ಲಿ ಕಾದು ಮಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ಬಿದ್ದವನು ಎದ್ದನೆಂದು

ಗೀತದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನು ದೇವನಾಗಿ ಎದ್ದನೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅವನು ಮಡಿದೇ ದೇವತೆಯಾದದ್ದು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಡಿದವರೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ದೇವತ್ವಕ್ಕೆರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಗೀತಕಾರರು ಅವರು ಕೂಡಲೇ ದೇವರಾದರೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುವುದುಂಟು. ಉದಾ.: “ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು” ಗ್ರಂಥದ “ಅಣ್ಣ ನಾಗೇಂದ್ರ, ತಂಗಿ ದೇಮಕ್ಕ” ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ದೇಮಕ್ಕನು, ‘ಗಂಡನನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡು, ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಮ್ಮನಾಗಿ ಕುಳಿತಳು’ ಎಂದು ಉಂಟು. ಈ ಸಿಸಿ ಅಮ್ಮನವರ ಐತಿಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಪಡೆದ ಅಮ್ಮನವರ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಮಾಸ್ತಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗಳು ಇರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧವಿಲ್ಲದೆ ಮಡಿದವನ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮಹಾಸತಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜಟ್ಟಿಗ ಇರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಮಡಿದ ವೀರನು ಅವಿವಾಹಿತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಸಂಗಡ ಮಾಸ್ತಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಕಲ್ಲುಗಳಾಗಲಿ, ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಊರಕೇರಿಯ ಅಬ್ಬಿ ಎಂಬ ಕೇರಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದು ಜಟ್ಟಿಗಳ ಕಲ್ಲುಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯೂ ಉಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಕಾಳಗವಾಗಿ ನೂರಾರು ವೀರರು ಮಡಿದಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕು ಗುಡೇ ಅಂಗಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬೀರುಗೋಳಿ ಎಂಬ ಯುದ್ಧರಂಗವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಕಾಳಗವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ವೀರಗಲ್ಲು, ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲುಗಳಿವೆ. ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಹಿಡಿದ ವೀರಜಟ್ಟಿಗನ ಮೂರ್ತಿಯು ಉಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ “ಬೀರುಜಟ್ಟಿಗ” ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ಆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ವೀರ ಜೀವನದ ಸ್ಮಾರಕವಾದ ದೇವರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಯೋಜನೆಯಿದೆ.

ರಾಮನವಮಿಯ ದಿನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಅನಂತರ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಕುದುರೆ ಸವಾರನ ವೇಷದಿಂದ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ನಡುವಿಗೆ ಬಿಡಿರಿನ ಕಮಾನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ, ಅವನ ನಡುವಿನ ಮುಂಭಾಗದ ಕೋಲಿನ ತುದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕುದುರೆಯ ಮೊಗವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ಕುದುರೆಸವಾರ ಬಂದ ಹಾಗೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ‘ಕೇ ಕೇ ಕೇ ಕೇ ಕೇ’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಅವನು ಯುದ್ಧ ಕಾಲದ ವೀರಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಊರಿನ ದೊರೆ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನಿಗೆ ತನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ; ಎಷ್ಟು ಸಿರಿಸಂಪತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಜೊತೆಗಾತಿ ಹೆಣ್ಣಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಯಿತು.

ಆ ತುಂಡರಸನಿಗೆ ತನ್ನ ಊರಿನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಕ್ಕಾದ(ತಕ್ಕವಳಾದ) ಹೆಣ್ಣು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು.

ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ವೀರನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ ರಸಿಕನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ, ದಾಸಾಳಹೂಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಈ ಹಳ್ಳಿಗರ ರಸಿಕತೆಯ ಮಿತಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆಯೂ ಹೇಳಬಹುದು: ದಾಸಾಳ ಹೂಗಳನ್ನು ದೇವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟನೆಂದು ಯಾಕೆಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ಉದ್ದಕೆ ದಂಡಾ ಹೊಡೆದಿರೋ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನೆಂದಿದೆ.

ತನಗಾಗಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟ ಜಟ್ಟಿಗದೇವ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮಂತರು ಉಡುವುದು ಆಗರೇಸಿಮೆಪಟ್ಟಿ, ದೋತರ ಅದನ್ನು ನಿರಿಮಾಡಿ ಉಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳಲೂ ಹಾಡುಗಾತಿ ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಹೆಗಲಿಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಚಿನ್ನದ ಜನಿವಾರ. ಚಿನ್ನದ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈಗಲೂ ದೈವಜ್ಞ ಸಮಾಜದ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನವರು ಮದುಮಗನಿಗೆ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಜನಿವಾರ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಜರಿಯು ಹೊರಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತುವುದೇ ಒಂದು ಕಲೆ. ಜರಿ ಬಂದ ರುಮಾಲು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿನಹಾರ ಹಿಡಿದಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅವನು ಹೊರಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿದೆ. ಕಾಲನ್ನೆತ್ತಿ ನಿಂತ ಕುದುರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾತಿಯ ಉತ್ಸಾಹ ಉಕ್ಕುವ ಕುದುರೆ. ಅದನ್ನು ಎರುವಾಗ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಭಡಿ(ಸೆಳೆ)ಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ವಿವರವೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಚಬಕನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ 'ಚಡಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ತನಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಗಂಡಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಹೆಣ್ಣುಗಳೂ ಮೈನೆರೆದು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರೌಢವಿವಾಹ ಸಹ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜರ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ವೀರನ ಪೋಷಾಕಿನಿಂದ, ರಾಜರೀವಿಯಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಹೋಗುವ ಗ್ರಾಮದೊಡೆಯ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನನ್ನೇ ಈ ನಾಲ್ವರು ರಮಣಿಯರೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ "ವೀರನಲ್ಲದನು ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ತಕ್ಕವನಲ್ಲ" ಎಂದು ಕವಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ. ತನಗೊಪ್ಪುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಹೊರಟ ಜಟ್ಟಿಗನು ತನ್ನ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ, "ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗುವ ನನಗೇಕೆ ಮದುವೆ?" ಎಂದೇ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಜಟ್ಟಿಗನನ್ನು ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಧರ್ಮಧಾರ ಎರೆದು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹುಡುಗಿಯರ ತಂದೆಯರು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ, ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು

ಬಳುಬಳಿ ಕೊಡುವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಆಗಿನ ರಾಜರ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿನ ರೂಢಿಯ ಪದ್ಧತಿ.

ಸಾಗರದ ಎಂಕಮ್ಮನಂತೂ ಜಟ್ಟಿಗನನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ, ಹಿಂದಿನ ಕನ್ನೆಯರಂತೆಯೇ ಮೊದಲ ನೋಟದಲ್ಲೇ ಪ್ರೇಮ ಹೊಂದಿ, ತಾನೇ ಜಟ್ಟಿಗನಿಗೆ ಓಲೆ ಬರೆದು ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬನವಾಸಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಗಮ್ಮನ ತಾಯಿಯೇ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದೊಡೆಯ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ಸಣ್ಣ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಧಿರಾಜನಾದನೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆ ಅಧಿರಾಜನ ಸೇನಾಪತಿಯಿಂದ (ಬಹುಶಃ) ದಂಡಿನ ವಾಲೆ (ಓಲೆ) ಅವನಿಗೆ ಬಂತು. ದಂಡಿನೋಲೆ, ದಂಡಿನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆಯೋಲೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದವರೂ ಅದನ್ನು ಮೀರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ರಕಟಿತವಾದ ಗೊಂಡರ ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ (ನಿಂಬಯ್ಯ-ನಕುಮಯ್ಯ) ರೂಮಿ ಎಂಬ ರಾಜಕುಮಾರಿ (ಬಹುಶಃ ಮೊಗಲರ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಇರಬಹುದು). ಮೊಗಲರ ಮೂರು ಸಾವಿರ ದಂಡನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜನಿಗೆ ದಂಡಿನೋಲೆಯನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಒಕ್ಕಲು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಿ, ಕೋವಿ, ಅಂಬು-ಬಿಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಸಮೇತ ಅವಳೊಡನೆ ಕಾದಲು ಹೋಗಿ ಸೋತು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಒಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಅವನಿಗೆ ಹೀನಾಯಮಾಡಿ ಓಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ. “ಗಂಡುಸೇನಾ ನೀನೂ? ಹೆಂಗುಸೇನಾ ? ಹೆಂಗೂ ಕಟ್ಟಿದ್ದೂ ದಂಡೂ ಸವ್ವಲಾರೆಯಾ?”.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆಯೂ ಸೋತ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಬರೆದು ಮತ್ತೆ, ‘

“ನಿನ್ನ ಮಾರೀ ಮಾನಿರುವಾ ಮೀಸಿಯಲಾ ತಾನಾ
ನನ್ನ ಮುಂಗೈಮೇನೆ ನಾನೇ ತೋರ್ಪವೆನೇ ತಾನಾ”

- ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಛೇಡಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಸೋತ ಮೈಸೂರು ರಾಜನು ನಿಂಬಯ್ಯ-ನಕುಮಯ್ಯ ಎಂಬ ವೀರರ ಸಹಾಯ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನಕುಮಯ್ಯ ಅಣ್ಣನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಬಂದೀತು, ಹೋಗಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೇಳದೆ, ಮಡದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ದಂಡಿನ ಒಲೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಪೌರುಷಹೀನತೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿದೆ. ಜಟ್ಟಿಗನ ಗೀತದಲ್ಲಿ, “ನೀನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕಾಲು, ಕಣ್ಣು ಕಡಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಸೇನಾಪತಿಯು ಓಲೆಯನ್ನು ಬರೆದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿ ಸತ್ತಿಯಿಂದ ಕರೆಯುವುದರಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೋಗಲೇ

ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ಮಡಿದನೆಂಬ ಸೂಚನೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದಲೇ ಅವನ ಮೂವರೂ ಮಡದಿಯರೂ ಕೊಂಡ ಕಡಿಸಿ, ಕೆಂಡ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾರಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮುಂಡೆಯರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸ್ವರ್ಗದ ಹೂ, ಚಿನ್ನ, ಸ್ವರ್ಗದ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಬೇಡಿದರೆಂದು ಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಅವರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಮುತ್ತೈದೆತನದ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ತವನಿಗೆ ಸುರಾಂಗನೆ ಲಭಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಸತ್ತ ಗಂಡನ ಹಿಂದೆ ಚಿತೆಯನ್ನೇರಿ ಸುರಾಂಗನೆಯರಾಗುವ ಹಂಬಲ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮಡದಿಯರೊಡನೆ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತು ಜಟ್ಟಿಗದೇವನೆಂಬ ವರ್ಣನೆ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಮಡದಿಯರಿಗೆ ಬದುಕಿರುವ ಹಂಬಲವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾದೆ, ಜಟ್ಟಿಗದೇವನೂ ಅವರ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾರಿದನು. “ಒಪರೋಪಕೋಳೊಡ ಸಾಯಲ್ ಪಡೆದರೆ” “ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೈಪು(ಪುಣ್ಯ)ವಿದೆಯೇ” ಎಂದು ಮಹಾ ಕವಿ ಪಂಪ ಕೇಳಿದುದುಂಟು.

ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೇನಿತ್ತೋ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಬಹುಶಃ ಮರಣಾಂತಿಕ ಗಾಯವಾಗಿ ಸಾಯಲಿದ್ದ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿರಬಹುದು. ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನ ಮಡದಿಯರು ಕೊಂಡವನ್ನೇರಲು ಹಿಂದೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಅವರು ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾರಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಸಾಯಲಿದ್ದ ಅವನೊಡನೆ ಅವರು ಮಾತಾಡಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಸತ್ತ ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ಕುದುರೆಬೀರಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ದೇವತೆಯಾದನು ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ಜಟ್ಟಿಗ ಯುದ್ಧವೀರನಾಗಿ ಮಡಿದು ದೇವತೆಯಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ‘ಬೀರು ಜಟ್ಟಿ’ ಎಂಬ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ತರಹದ ದೇವತೆಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೀರದೇವರ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆಯ ಸಂದರ್ಭ ಬರುವಲ್ಲಿ ಕೆಂಡ ಹಾಯುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾಡಗೇರಿಯ ರಾಮನಾಥ ದೇವಲಾಯದ ಮುಂದೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಎಂಬ ಮಾಸ್ತಿ ಗುಡಿಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಒಂದು ಕಥೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಜಾತಿಯ ಹೆಂಗಸಾಗಿದ್ದಳು. ರಾಮನಾಥನು ನಾಮಧೂರಿ ಜಾತಿಯ ವೀರ. ಅವನಿಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಪ್ರೇಮವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಅವರವರ ಜಾತಿಯವರು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಬಹುಶಃ ಜಾತಿ ಜಾತಿಗಳವರ

ಘರ್ಷಣೆಯಾಗಿ ರಾಮನಾಥ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ಹೋದನು. ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಅವನೊಡನೆ ಚಿತೆಯೇರಿ ಮಹಾಸತಿಯಾದಳು. ರಾಮನಾಥನ ವೀರಮೂರ್ತಿಯ ಜತೆಗೆ ಅನೇಕ ವೀರಮೂರ್ತಿಗಳು ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಡೆದವು ಉಂಟು. ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಆ ಹೆಸರುಗಳ ಬೋಮ್‌ಗಳನ್ನು (ಮುಖವಾಡ) ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಳಿತ್ತರದ ಕೆಂಡದ ರಾಶಿಯಾಗುವಷ್ಟು ಸೌದಯನ್ನೊಟ್ಟಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವರ ಮುಖವಾಡ ಹಾಕಿಕೊಂಡವರು ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಮಡಿದಿದ್ದ ಆನೆ, ಕುದುರೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದವರೂ ಕೆಂಡ ಹಾಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಮನಾಥ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ನಾಮಧಾರಿಗಳು, ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಮಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಟಗಾರ ಅಂದರೆ ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಜಾತಿಯವರು ಪೂಜಿಸುವುದು ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ.

ಕುದುರೆಬೀರ ಜಟ್ಟಿಗನ ಮೂರ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಶಿರೂರಿನಿಂದ ಇಷ್ಟತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ನಿ ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿದೆಯಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಬಂದಂತೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹಬ್ಬ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಣಬಲಿಯನ್ನು ಈ ದೇವತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಎಂದು ಗೀತದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ, ಆ ಜಟ್ಟಿಗನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಜೈನರು ಕುರಿ, ಕೋಳಿ ಬಲಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಚಲ ಮರಗಳ ಮಡಲು ಹಾಕಿ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಹೊದಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಕಂಚಿನದು, ಕಂಚಿನದೇ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕತ್ತಿ, ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಕೋವಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇದೆಯಂತೆ. ಕುದ್ರಿಬೀರಪ್ಪ ಎಂದೇ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕಂಚಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಹಾಕುವುದುಂಟು. ಆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಮಣ್ಣಿನ ಬಳೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮಾಸ್ತಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಹರಕೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ದೇವರು ಪೂಜಾರಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಆವೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಚಿಸುವುದುಂಟು. ಕಂಚಿನ ಕುದುರೆ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂರ್ತಿ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹರಕೆಯನ್ನು ಬೇಡಬಹುದು.

ಮಡಿಕೆ ಮಾರುವವರು ಎರಡಾಣೆ, ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಹೀಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ದೇವರ ಮುಂದೆ ಒಡೆಯಿಸಿ, ಕಾಣಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಮುರ್ಕುಂಡಿ ಹೊನ್ನ, ಹೊಸಬಯ್ಯ, ಭಂಡಾರ ಬೀರು ಬಾಗ್ಲಬೀರು ಕೋಡೀಬೀರ, ದೇವರಸನಾಯ್ಕ, ಬಾಗಿಲು ಜಟ್ಟಿಗ, ಹೊಲೆಯಟ್ಟ ಅಥವಾ ಹೊಲೆಯಾಳು (ಹೊಲೆಯಾಳು),

ಬಬ್ಬುದೇವ, ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ದೇವರಾದ ವೀರರ ಹೆಸರು, ಅಥವಾ ಅವರ ಜಾತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಾದರೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ದಿ. ಮಾಸ್ತಿತಾಯಿ ಚಿರ್ಕು ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬವಳು ಲೇಖಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಗೀತೆ.

■ ಕಾನಡಾವೃತ್ತ ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ, ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೨೮. ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳು

ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತ ಅನಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಆತ್ಮವು ಉಳಿಯುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಜಿಪ್ತಿನ ಪಿರಾಮಿಡ್ಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರ ಹೆಣಗಳು ಹಾಳಾಗಬಾರದೆಂದು ಅವರ ಕರುಳುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಕಾದಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸತ್ತವರಿಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಆಹಾರವನ್ನೂ ಬೇಕಾದ ಬಟ್ಟೆ-ಬರೆಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಜೀವಂತ ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತರಹದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮನ (ಆತ್ಮ) ವಿರುವುದೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ನಿಗ್ರೋಗಳು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಇಂದಗೂ ಆ ನಂಬಿಕೆ ಉಳಿದಿದೆ.

ಕಾಡುಜನರಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಿರುವವರ ಆತ್ಮಗಳೂ ಅವರು ನಿರ್ದಿಸಿರುವಾಗ ದೇಹಬಿಟ್ಟು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಉಂಟು ಆದರೆ, ಸತ್ತ ಬಳಿಕ, ದೇಹದ ನಾಶವಾದರೂ ಅವರ ಭೂತಗಳು ಗಾಳಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಭೂತಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹಿಂದೆ ಇದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “gnoms” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ghost ಎಂದೂ; goblin as spirit ಎಂದೂ ಭೂತಗಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ghost ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸತ್ತವರ spir- it (ಶಕ್ತಿ) ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಭೂತವೆಂದು ಭಾರತೀಯರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭೂತಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ವರ್ಗಗಳಿರುತ್ತವೆ. ದೆವ್ವ, ಪ್ರೇತ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ, ಬೇತಾಳ, ಜಟ್ಟಿಗ, ಮಾರಿ, ಕೊಲೆ(ನಾಸ) ಮುಂತಾದವು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗಂದಾಯ, ಔರಂದಾಯ, ಜುಮಾದಿ, ತೊಡಕಿನಾರ್, ಬೊಬ್ಬರ್ಯ, ಬೀರವರ್ತಿರ, ಕಾಳಭೈರವ (ಮುಂಡತ್ತಾಯ), ಕಲ್ಲುರ್ತಿ, ಕಲ್ಲುಡ ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ಭೂತಗಳಿವೆ. ಹಲವು ಬಗೆಯ ಬೀರ ದೇವರುಗಳು, ಮಾಸ್ತಿ, ಅಡ್ಡಬಾಳಂತಿ, ಬಬ್ಬು ಮುಂತಾದವು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿವೆ.

ಶಿವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಹೊಂದಿದ ಭೂತಗಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸತ್ತ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಗಳನ್ನು ಶಿವನು ತನ್ನ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನಂತೆ ಇತರ ದೇವರಿಂದಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಭೂತಗಳು ಉಂಟು. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಸತ್ತ ಗಂಡನ ಶವದೊಂದಿಗೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಮಹಾಸತಿ (ಮಾಸ್ತಿ) ಎಂದು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ.

ಹೋರಾಡಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರು ವೀರಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಭೂತಗಳಾಗಿ ದೇವತ್ವ ಪಡೆಯುವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದವರ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಆ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಸ್ತಿಯ ವಿಗ್ರಹವಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನೂ ಅವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾಡಗೇರಿಯ ರಾಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ರಾಮನಾಥನೆಂಬ ವೀರ ಸೇನಾಪತಿಯ ಸ್ಮಾರಕವಾದ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.

ಹಬಸಿಗಳು (ಅಬಿಸೀನಿಯಾದವರೆಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೂ ನೀಗ್ರೋಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಕರೆವುದುಂಟು.) ಹಡಗುಗಳ್ಳರಾಗಿ ಕರಾವಳಿಯ ಉರುಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೆನಪನ್ನು ಹಳೆ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರನು ಹಬಸಿ ಬಬ್ರುವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಬ್ರುವೇವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಬೇಟೆಯಾಡುವಾಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟವನನ್ನು ಬೇಟೆವೀರನೆಂದು ಕರೆದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳದ ಕೊಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದವ ಕೋಡಿಬೀರ ಬರ್ಗಿಗಟ್ಟ(ಘಟ್ಟ)ದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರ ಗಟ್ಟಬೀರನಾದನು. ಹೋರಾಡಿ ಹೀಗೆ ಸತ್ತ ಕೆಲವರನ್ನು ಅವರವರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪೂಜಿಸುವುದುಂಟು. ಉದಾ.: ಮುರ್ಕುಂಡಿ ಹೊನ್ನ, ಹಬಸಿ ಬಬ್ರು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತ-ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಡ್ಡನಗಳೆಂಬ (ಗದ್ದ-ಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಪಾಡ್ಡನಗಳೂ ಉಂಟು.) ಜನಪದ ಗೀತೆ ರೂಪದಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿವಿಧ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು.

ಕಲ್ಕುರ್ತಿ-ಕಲ್ಕುಡ ಪಾಡ್ಡನದ ಕಲ್ಕುಡನು ಕಾರ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಗೊಮ್ಮಟನನ್ನು ಕತ್ತಿದ ಶಿಲ್ಪಿ. ಅವನಿಂಥ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬೇರೆಡೆ ಹೋಗಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಕಾರ್ಕಳದ ಬೈರರಸನು ಅವನ ಎಡಗೈ ಮತ್ತು ಬಲಗಾಲನ್ನು ಕಡಿಸಿದನಂತೆ. ಇದು ತಿಳಿದ ಅವನ ತಂಗಿ ಕಲ್ಕುರ್ತಿಯೂ ಕಲ್ಕುಡನೂ ಸಹ ಮಾಯವಾಗಿ (ಅರ್ಥಾತ್ ಮಡಿದು ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿ) ಭೂತಗಳಾದರು.

ಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಚನ್ನಯರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ಭೂತಗಳಾದರು, ಪಿಲಿಚಾವಂಡಿಯು ಹುಲಿಭೂತ. ಸತ್ತ ಹುಲಿ ಭೂತವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಪಡೆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ (ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ) ಹುಲಿದೇವರ ಗುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಹುಲಿಗಳ ಕಲ್ಲಿನ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಗೊಂಡರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ ಬೀರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದ ಹಾಡುಗಳು ಉಂಟು. ಒಂದು ಗೀತದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಕುರಿ, ಕೋಳಿ, ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

ಬಿರ್ಮೆ (ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ?), ಪೆರ್ಮೆ, ಮಾರಾವಾಂಡಿ, ಮೈಸಂತಾಯ, ಮಗ್ರಂದಾಯ್, ಚಾರಂದಾಯ್, ಜುಮಾದಿ, ತೊಡಕಿನಾರ್, ಬೊಬ್ಬರ್ಯ್, ಬೀರಮರ್ಲೆರ್, ಕಾಳಭೈರವ (ಮುಂಡತಾಯ), ಕಲ್ಲರ್ಚಿ, ಕಲ್ಲುಡ, ಪಂಜುರ್ಲಿ ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ಭೂತಗಳು ತುಳು ಪಾಡ್ಡನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಪಂಜುರ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಬೆವರು ಹನಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಭೂತವಾದ ಹಂದಿಭೂತ.

ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ದುರ್ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರು ಭೂತಗಳೋ, ದೆವ್ವಗಳೋ, ಪ್ರೇತಗಳೋ ಆಗುವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಸತ್ತವರಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಆತ್ಮಗಳು ಪ್ರೇತಗಳೂ ದೆವ್ವಗಳೂ ಆಗುವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ಜಟ್ಟಿಗ, ಮಲ್ಲರಾಯ ಇವು ಈಶ್ವರನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಭೂತಗಳೆಂದು ತುಳು ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಸೇವನಮಿರಾಜ ಮಲ್ಲರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗ, ಜಟಗ, ಜಟ್ಟಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಭೂತವು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲ ಜಟ್ಟಿವಿರುತ್ತದೆ. ಜಟ್ಟಿಗ ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಸಮರ್ಥ, ಶೂರ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ ('ಜಗಜಟ್ಟಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು). ಜಟ್ಟಿ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದೇ ಜಟ್ಟಿಗನಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತರಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟನ ಗುತ್ತು (ಸ್ಥಾನ) ಇರುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಭೂತವು ಸತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನದು. ನಿಧಿಯನ್ನು ಹುಗಿದಿಟ್ಟ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಭೂತ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಶಾಪದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನಾಗಬಹುದು.

ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ 'ಗಂಡುಗೊಡಲಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭೂತಗಳು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಗಳು. ತಿಮ್ಮಣ್ಣನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಕಡಿದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನನ್ನು ಕಡಿಯದಿರಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ತಿಮ್ಮಣ್ಣನಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪೀತಾಂಬರದ ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಸೀರೆ-ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗಳು ಕೈ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಟ್ಟು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ರಾಜಕುಮಾರಿ ನೋಡಿ, ತನಗೆ ಅಂಥ ಪೀತಾಂಬರ ಬಟ್ಟೆಗಳು

ಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಿರು. ಪೀತಾಂಬರ ತರುವ ಕಾರ್ಯ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅವನು ತಾನು ಹಿಂದೆ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಪಾತಾಳ ರಾಜನ ಹುಡುಗಿ ಸತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕಾಯಲು ಗಂಡುಗೊಡಲಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಇವನನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ, ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಕೇಳು, ಕೊಡುವೆ ಎಂದನು. ಹುಡುಗಿಗೆ ಜೀವ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಅವಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನ ಉರಿಗೆ ಪೀತಾಂಬರ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ ತರಲು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸರು ಗುಂಪಾಗಿದ್ದರು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ತಿನ್ನಲು ಅವರು ಎಳಸಿದಾಗ, ಇವನಿಂದ ಕೈ ಮೋಟಾದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು, “ದಮ್ಮಯ್ಯ ಬೇಡ” ಎಂದು ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಅಪಾರಸಂಪತ್ತು ಇವನಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು.

ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಕಥೆಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆ, ಜನರ ವದಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೆವ್ವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೋ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಅವಕಾಶ ಅಲ್ಪವೇ.

ಶ್ರೀ ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣನವರ “ತಿರುಮಂತ್ರ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಲಾವಣಿಕಾರನು ತುಂತೂಣಿಯ ಗತ್ತಿಗೆ ತಾಳ, ಕೈ, ಮೇಳ ಕೊಡದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲಾವಣಿ ಹಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಲೆನೋವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಒಂದು ದೆವ್ವವು ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಒಂದು ಉಪಕಾರಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತಾನು ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವೆಂದೂ ನೀನು ಬಂದು, ದೆವ್ವಬಿಡಿಸಲು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೇಳಿ ಪಡೆದು, “ಚಿಫ್” ಎಂದು ಉದಿದೊಡನೆ ತಾನು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಲಾವಣಿಕಾರನು ಮಾಡಿ ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ದೆವ್ವ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಶ್ರೀಮಂತನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಾಗ, ಅದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಲಾವಣಿಕಾರನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ತುಂತೂಣಿ ತರಿಸಿ, ತಾಳ-ಮೇಳವಿಲ್ಲದ ರಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು, ಆಗ ಆ ದೆವ್ವವು ಮಣಿದು, ‘ಇನ್ನೆಂದೂ ಆ ಸಾವುಕಾರನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಯಿತು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಮತಿಫಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ “ಶಕುನದ ಹಕ್ಕಿ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಗಳು ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಮರದ ಸುತ್ತಲೂ ಚಿಪ್ಪಾಳೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು “ಸನೇ ಮೀರೋ, ಸನೇ ಮೀರೋ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕುಣಿಯುತ್ತವೆ.

ಆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು ನಮ್ಮ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಮುದುಕನಲ್ಲ, ರಾಜಕುಮಾರನೇ, ಆದರೂ ಈ ದೆವ್ವಗಳು ಮಲಗಿ ನಿద్ಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯೊಡನೆ ಮಲಗಿಸಿ ಅವಳ ಗಂಡನನ್ನು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ತಂದು ಮಲಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಗುರವೇ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಅಂದರೆ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಮತ್ತು ಮಗ ತಿರುಗಾಡುವ ಅಂಗಡಿ ಹಾಕಿದ್ದ ನಿಜವಾದ ಗಂಡನನ್ನು ಅವಳು ಗುರುತಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ “ಗಂಗೆ-ಗೌರಿ” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಲತಾಯಿ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಟಹಾಕದೆ, ಕಷ್ಟ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ಸತ್ತ ತಾಯಿ ಅವರು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ತಿಂಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಆಶಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತವಳ ಪ್ರೇತದ ಕೆಲಸವಿರುವುದು ಬಂದಿದೆ.

ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭೂತಗಳು ವಿಕರಾಳ ರೂಪದ ಜೀವಗಳು, ಭಯಂಕರ ಆಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಣ್ಣನೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಆಕಾರವರ್ಣನೆ ಹೆಚ್ಚು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಗಾಳಿಯ ಹಾಗೆ, ಮೋಡದ ಹಾಗೆ ಬೇಕಾದ ರೂಪ ಪಡೆಯಬಲ್ಲವು. ಅರೆಬಿಯನ್ ನೈಟ್ಸ್ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಮೀನುಗಾರ ಮತ್ತು ಭೂತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಟ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾಗಿದ್ದ ಭೂತವು ಮುಚ್ಚಳ ತೆರೆದೊಡನೆಯೇ ಹೊಗೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸುತ್ತದೆ. “ನೀನು ಇದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ತೋರಿಸು” ಎಂದಾಗ ಹಾಗೆಯೇ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಬಾಟ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯುರೋಪಿಯನ್ ದೆವ್ವಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಕೋಡು, ಒಂದು ಬಾಲ ಮತ್ತು ಕಾಲಿಗೆ ಗೊರಸು ಇರುವುದು. ಚೀನೀ ಕಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮರದೊಳಗಿನ ದೆವ್ವದ ಬಣ್ಣನೆ ಹೀಗಿದೆ. ಅವನು ಕಿರುಬ ಹುಲಿಯ ಹಾಗೆ (ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದ). ಪಾತಾಳದ ದೇವರ ಹಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಒಂದೇ ತಲೆ, ಮೂರು ಮುಖಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವನ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳು ಜೋತಾಡುವ ಕನ್ನಡಿಗಳಂತಿದ್ದವು. ಆತನು ಮುಪ್ಪಿನ ಮುದುಕನ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿ “ಹುಯ್” ಎಂಬ ತರುಣನ ಮುಂದೆ ಬರುವನಲ್ಲದೆ, ಅವನಿಗೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇತ್ತು.

ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿರುವ ಭೂತಗಳು ಆಗಿಂದಾಗಲೇ ಭವ್ಯಮಹದಿಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬಲ್ಲವು. ಅವುಗಳ ಹಸಿವೂ ಆಹಾರವೂ ದೊಡ್ಡವು. ಬಹಳ ತಿನ್ನುವವನ ಕುರಿತು “ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಭೂತ ಹೊಕ್ಕಿದೆ” ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಕುಂಟ ಭೂತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಂಟ ಭೂತದ ಕಟ್ಟು ಕಳಚಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕುಮಾರಿಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಅನೇಕ ಕಠಿಣ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪಣದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ಖಂಡುಗೆ ಅಕ್ಕಿಯ

ಅನ್ನವನ್ನು, ಅರವತ್ತು ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಹುಳಿ(ಸಾಂಬಾರ್)ಯನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣುವುದು. ಅದು ಹುಡುಗನಿಗಾಗಿ ಭೂತ ಆ ಕೆಲಸ ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬೇತಾಳನು ಮರದ ಮೇಲೆ ತೂಗು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ “ಬೇತಾಳನಾದರೆ ನೇತಾಡ್ಯಾನು” ಎಂಬ ಗಾದೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.

“ಭೂತಕ್ಕೆ ಭೀತಿಯುಂಟೆ”? ಎಂಬ ಗಾದೆಯಿದ್ದರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಭೂತಗಳಿಗೆ ಭೀತಿಯಿರುವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಸೋತು ದಾಸರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೂ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬೀರುಗೋಳಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳೂ ಆಯುಧ ಹಿಡಿದ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ (ಬೀರರು) ಒಂದು ಮಾಸ್ತಿಕ ಸ್ತಂಭ (ಕೈಯೆತ್ತಿದ್ದು, ಬಳಸಹಿತ) ಇದ್ದು ಇದು ಯುದ್ಧರಂಗ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ತ ವೀರರ ಬೂತಗಳ ಹೆಸರಿನ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಬಜ್ಜಿನ ಕಲಶ, ಹೊಸಬುದೇವರ ಕಲಶ, ಅಮ್ಮನವರ ಕಲಶ, ಹೊಲೆಯಾಡು ಕಲಶ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾಲ್ಕು ಕಲಶಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರರೆನ್ನಲು ಕಲಶ ಹೊತ್ತವರು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವ ಕಠಾರಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕಡೆಯ ತೇರು, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೃಷಿಯ ನರ್ತನವೂ ಅವರೂ ಕಲಶ ಹೊತ್ತವರೂ ತೇರಿನ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೆ ಉಯ್ಯಾಲೆ ಕಂಬವನ್ನೇರಿ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೂ ಉಂಟು. ಕಲಶದವರು ತಾವು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಕಲಶಗಳನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಉಯ್ಯಾಲೆ ಹತ್ತುವುದುಂಟು.

ನೂಲ ಉಯ್ಯಾಲೆಯೆಂದು ಈ ಉಯ್ಯಾಲೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವುದಾದರೂ ಈಗ ಮರದ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗುವ ಮರದ ಉಯ್ಯಾಲೆಗಳನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ನೂಲಯ್ಯಾಲೆಗಳಿದ್ದವೋ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಈ ಉಯ್ಯಾಲೆಯೇರುವುದು ಸತ್ತವೀರರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇರುವುದರ. ಸಂಕೇತವೆಂದು ಡಾ. ಎನ್. ಆರ್. ನಾಯ್ಕರು ತಮ್ಮ “ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು” ಎಂಬ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ, ‘ಹೂವಿನ ಮಕ್ಕಳು’ ಎಂಬ ನರ್ತಕರೂ ಇದನ್ನೇರುವುದರಿಂದ ಶ್ರಮದ ಆಯಾಸ ಪರಿಹಾರ ಅಥವಾ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪ್ರೇಕ್ಷಣಿಯವಾದ ಆಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೀರತನದಿಂದ ಮಡಿದ ಯೋಧರ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ

ಸಾವಿರಾರು ಉಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಡಿದ ವೀರರನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೆರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಬೀರದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮವೂ ಬಹಳವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸರದಾರ ಸೋದರ ರಾಮನಾಥನ ದೇವಾಲಯ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದನ್ನು ೧೫೧೩ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಎಷ್ಟೋ ವೀರರ ಹೆಸರುಗಳು ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೀರದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಅವರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸಹ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುದುರೆಯೇರಿದ ಮರದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಕಂಚಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕುದುರೆ ಬೀರಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡು ಬಿಲ್ಲುಬಾಣ ಅಥವಾ ಖಡ್ಗ ಹಿಡಿದ ಜಟ್ಟಿಗ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಭಟಕಳದ ಆಚೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾಣಿ ನಡುಗಡ್ಡೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜತ್ರಾಣಿ ಜಟ್ಟಿಗವಿದೆ. ಅದು ನೇತ್ರಾಣಿ ಜಟ್ಟಿಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರೂಪವೆಂದು ದಿ.ಡಾ.ಗುರುರಾಜ ಭಟ್ಟರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆ ಜಟ್ಟಿಗ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡಿರು ವಿಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಾಮಾಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಅವನ ಬಲವಂತರು (ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ವೀರರು) ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಟ್ಟಿಗನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಗರ ಹೆಡೆದಿದೆ.

ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಡೊಣ್ಣೆ ಅವನ ಆಯುಧ. ಕೆಲವು ಜಟ್ಟಿಗಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಮಡಿದು ಜಟ್ಟಿಗನಾದವನ ಹೆಸರು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ ;ಕಡಬಜ್ಜ ಹೊಸಬ, (ಈ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಯುಧಗಳಿವೆ). ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಒಂದು ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರುವ ಗೀತದಲ್ಲಿ (ಗ್ರಾಮದೊಡೆಯ ಜಟ್ಟಿಗದೇವ್ರೋ ಎಂದು ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.) ಜಟ್ಟಿಗ ದೇವನು ಮೂವರು ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಆಮೇಲೆ ದಂಡಿನ ಓಲೆ ಬಂದು ದಂಡಿನ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಬಹಳ ಶೂರತನದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಅವನ ಮೂವರು ಮಡದಿಯರೂ ಅವನ ಹೆಣದ ಸಂಗಡ ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಒಬ್ಬಳು ಕೆಂಡದ ಮಾಸ್ತಿ, ಒಬ್ಬಳುಕೊಂಡದ ಮಾಸ್ತಿ, ಒಬ್ಬಳು ಕೋಳಿ ಮಾಸ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಜಟ್ಟಿಗದೇವನು ಕುದುರೆ ಬೀರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಸರಕೋಡು ಬಟ್ಟೆವಿನಾಯಕ ದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಪುರಾತನ ಕಾಲದ್ದು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದು ಆಗ ವಿನಾಯಕನ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೂಗನ್ನೂ ಬಲಗೈಯನ್ನೂ ಆ ಸೈನಿಕರು ಕಡಿದರಂತೆ. ಆಗ ಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ರಕ್ತದ ಹಳ್ಳ ಹರಿಯಿತೆಂದೂ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ.

ಮುಸ್ಲಿಂ ಗುಳೆಕಾರರು ಎಂದು ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರು. ಇರಾಣಿ ಸುಲಿಗೆಗಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೊಬ್ಬರು. ಅಂತೂ ಈಗಲೂ ಆ ಅವಯವಗಳು ಭಿನ್ನವಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುವುದು ನಡೆದಿದೆ.

ಸುಲಿಗೆಗಾರರು ಬಂದಾಗ ಜನರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಗಣಪತಿ ಮೂರ್ತಿ ಮೂರು ಸಲ 'ಕೂ' ಹಾಕಿತೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕಾಣದೆ, ವಿನಾಯಕಮೂರ್ತಿಯೇ 'ಕೂ' ಹಾಕಿತೆಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಭಿನ್ನಮಾಡಿದರೆಂದು ಜನರಲ್ಲಿ ವದಂತಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಬಂದವರು ನಾಲ್ವರೇ ಎಂದೂ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಭಂಜನ ಮಾಡಿದ ಆ ಸುಲಿಗೆಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಮಡಿದು ಹೋದರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ದೇವಾಲಯದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾಸ್ತಿ ವಿಗ್ರಹಗಳಿವೆ. ಅವು ಸುಮಾರು ಮೂರು ಫೂಟು ಎತ್ತರವಿದ್ದು ತಲೆಗೆ ಕೇದಿಗೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಮೂರ್ತಿಗಳು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿ ಬಣ್ಣಹಾಕಿದ್ದು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಂಚುಹೊದೆಯಿಸಿದ ಸಣ್ಣ ಗುಡಿಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮಾಸ್ತಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಮುಂದೆ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಥಾನವುಂಟು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಗಳಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಈಗ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಹಾಳಾಗಿಬಿದ್ದು ಬರಿಯ ಕಂಬಗಳುಂಟು.

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡಿ ಮಡಿದ ಇಬ್ಬರು ವೀರರ ಜಟ್ಟಿಗೆ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಇವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಮತ್ತು ಇವರ ಹೆಂಡಿರೇ ಮಹಾಸತಿಗಳಾಗಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ಒಬ್ಬಳ ಹೆಸರು ಈರಮಾಸ್ತಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದೇವತೆ ಕೆಂಡಮಾಸ್ತಿ. ಮತ್ತು ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಜಾತಿಯ ಪೂಜಕರು ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರು, ಇದರಿಂದಲೂ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ವಸತಿಯೇ ಸಾಕಷ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮಡಿದ ವೀರರೂ ಮಾಸ್ತಿಗಳೂ ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಜಾತಿಯವರೇ ಎಂದು ಊಹೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಪಘಾತದಿಂದ ಮಡಿದರೂ ಸಹ ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎಂಬ ವಿಷಯ ಗೊಂಡರು ಹೇಳಿದ 'ಮಂಡಲದ ಪದೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸಂಪಗೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕೊಡಲು ಮರವನ್ನೇರಿದ ಇಟ್ಟ ಹೆಗಡೆ ಮರದ ಟೊಂಗೆ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಡದಿಯಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ತನಗಾಗಿ ಮಡಿದ ಇಟ್ಟ ಹೆಗಡೆಯ ಶವದೊಡನೆ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತು ಮಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಗೀತದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸತ್ತು ಬಂಗ್ಲೋಡಿ ಎಂಬ ಅಡವಿಯ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದಳು ಎಂದು ಗೀತದಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಟ್ಟ ಹೆಗಡೆಯೂ ಜಟ್ಟಿಗನಾಗಿ ಗೊಂಡರ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪಡೆಯ ಹತ್ತಿದನು. ಉಂಚಗಿಯ ಒಬ್ಬ ಮಾಸ್ತಿಯ ಕಥೆ ಇದೇ ಬಗೆಯದು. ಆ ಹೆಂಗಳೆ

ಮುಕರಿ ಹರಿಜನರವಳು. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಸಂಪಗೆ ಹೂ ಕೊಯ್ಯಿ ಹತ್ತಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತವರು ಒಬ್ಬ ಭಟ್ಟರು. ಅವರ ಹೆಣದೊಡನೆ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಅವಳು ಮಹಾಸತಿಯಾದಳು. ಮುಕರಿ ಹರಿಜನರು ವರ್ಷಕ್ಕೆರಡು ಸಲ ಈ ಜೋಡಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೂರೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜಟ್ಟಿಗ ಮೂರ್ತಿಗಳುಂಟು. ಕೆಲವನ್ನು ಬರಿಯ ಶಿಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಮಾನಿನಂತಹ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮಾಡನ್ನು ಮಾಡಿದುದೂ ಇದೆ.

ನಮ್ಮ ಹೊಲನಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ಗುಡೆ ಅಂಗಡಿ ಉರುಗಳ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಸ ನಾಯ್ಕನ ಗುತ್ತ (ಸ್ಥಾನ) ಎಂದು ಒಂದು ಜಟ್ಟಿಗ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಮರದ ಕೋಲು(ಗುದಿಗೆ)ಗಳನ್ನು ಡೊಣ್ಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಂದು ಒಂದು ರಾಶಿಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಡೊಣ್ಣೆಗಳು ದೇವರಸ ನಾಯ್ಕನು ಈ ಎರಡು ಉರುಗಳ ನಡುವೆ ದೀಪಾವಳಿಯ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೆ ಹೋರಾಟವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಡೊಣ್ಣೆಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ದೇವರಸ ನಾಯ್ಕ ಬರಿಯ ಶಿಲೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿನ ಉತ್ತರ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯೊಂದು ಉರಿನ ಮೇರೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಆಯುಧಪಾಣಿಯಾದ ಮೂರ್ತಿ. ವಡ್ಡನಪಾಲು ಜಟ್ಟಿಗ ಎಂದು ಅದರ ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ಆ ಜಮೀನು ವಡ್ಡ ಎಂಬವನದಾಗಿ ಆ ಜಟ್ಟಿಗಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕ ಉರಕೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದು ಜಟ್ಟಿಗಗಳ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುದುರೆ ಬೀರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಮಾಳಮ್ಮ ಈ ದೇವರುಗಳುಂಟು. ಉಳಿದ ಜಟ್ಟಿಗಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಂಪು ಕಲ್ಲಿನ ಸ್ತಂಭದ ಆಕೃತಿಯವು. ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಜನರು ಅಂಥ ಹಲವು ಜಟ್ಟಿಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ಹಳ್ಳದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ.

ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿನ ಬರ್ಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಅಮ್ಮನವರ ಬಂಡಿಹಬ್ಬವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಬೀರದೇವರ ಕಲಶವಿದೆ. ಗಟ್ಟಬೀರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೀನುಗಾರರ ವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಗಡವಾದ ಹರಿಕಂತ್ರರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಬರ್ಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಘಟ್ಟದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದ ಒಬ್ಬ ಹರಿಕಂತ್ರ ಜಾತಿಯ ವೀರನು ಗಟ್ಟಬೀರನೆಂಬ ವೀರದೇವತೆಯಾದನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾಸ್ತಿದೇವರು ಬಹುಶಃ ಈ ಗಟ್ಟಬೀರನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವನೊಡನೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಇತಿಹಾಸ ಭಾಗ ಮರೆತುಹೋಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಮ್ಮನವರು ಸಿಸಿ ಮಾರಮ್ಮನಿಗೆ ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ಕಥೆಗಳ

ಹಾಡುಗಳೇ ರಚಿತವಾದವು.

“ಸಿರುಸೇಲಮ್ಮ ತಾಯಿಗೇ ಏಳು ಮಂದಿ ಅಕ್ಕತಂಗದಿರು ಏಳುಜನದಕ ತಂಗಿದಿರಿಗೇ ಏಳೊಂದು ಬಂಡಿಯವ್ವ...” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಮ್ಮನವರ ಮೆರವಣಿಗೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಟ್ಟಬೀರ ಮೊದಲು ಒಬ್ಬ ರಾಜರಾಗಿದ್ದು ಈ ಅಮ್ಮನವರ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಡೆದನೆಂದು ಆ ಹಾಡಿನಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಮುರುಕುಂಡಿ ಹೊನ್ನನೆಂಬ ಸೈನಿಕನು ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ ಬಂದು ಗಟ್ಟಬೀರನ ಹತ್ತಿರ ಮಾತಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಂಕಾಳಿ ಅಮ್ಮನವರು ನೆಲಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. (ಏಳುಮಂದಿಗೇಳ ಬಂಡಿ ಎಂಬ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಕಾಳಮ್ಮ, ಗೋಕರ್ಣ, ಅಂಕೋಲೆ, ಭೂಮಿದೇವತೆ, ಗಂಗೋಳಿ ಗಂಗಮ್ಮರ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ.). ಮಹಾಕಾಲಿಯೇ ‘ಮಂಕಾಳಿ’ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಜನರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಈ ಹಾಡಿನ ಕಥೆ ಕಟ್ಟುಕಥೆಯೇ ಸರಿ. ಮಂಕಾಳಮ್ಮ ಎಂಬ ಹಿಂದಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಹಲವು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಕಂತ್ರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡದೆಯೇ ಇರುವವು. ಆದರೆ, ಹರಿಕಂತ್ರ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಮಂಕಾಳಿ’ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ‘ಮಂಕಾಳಿ’ ಎಂಬವಳು ಹರಿಕಂತ್ರವಳಾಗಿದ್ದು, ಮಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಅಮ್ಮನವರಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ (ಜಾನಪದ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಲೆ, ಪುಟ ೧೫೨).

ಇನ್ನು ಮಾರಿಕಾ ದೇವಿಯ ಕರಿತು ಕೆಲವು ವಿಚಾರ. ‘ಮಹಾಮಾರಿ’ ಎಂದು ಬಯಲು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲೆರಾ(cholera) ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದು ಮಾರಿಯ ಕೋಪದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ರೋಗವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿದ್ದದ್ದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕಾಲರಾ ರೋಗದ ಪಿಡುಗು ಬಂದಾಗ ಜನರು ಬಹಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಟಪಟನೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ಅಥವಾ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಹ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜನರು ಅಸಹಾಯರಾಗಿ ಇದು ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯ ಉಗ್ರ ರೋಷದ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ದೇವಿಯು ಉಗ್ರಕೋಪದಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಪುರಾಣಕಗಳಿಂದ ತಿಳಿದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಅವಳನ್ನು ಉರಿ ಮಾರಿ, ಮಾರಮ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾಭಾರತ ದ್ರೋಣಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಥೆ ಬಂದಿದೆ.

ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ನಾಶ ಹೇಗಾದೀತೆಂಬ ಕುರಿತ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಕ್ರೋಧವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಅದರ ಬೆಣಕಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಸುಡಹತ್ತಿತು.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ರುದ್ರರು ಈ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಮಣಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಅದನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಒಬ್ಬ ತರುಣಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡಳು. ಅವಳ ಬಣ್ಣ ಹಳದಿ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಆಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಮೃತ್ಯು ತಾನು ಜನರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ದುಃಖದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಗರೆದಳು.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವಳನ್ನು, ಜಗತ್ತನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೀರುಗಳೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೋಗಗಳಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ರೋಗಗಳು ಜನರನ್ನು ದುರ್ಬಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವಳು ಅವರ ಜೀವಗಳನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. (Legends in the Mahabharata, S.A. Dange, P.೩೦). ಈ ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಳಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಜಾನಪದರ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆಯೇ ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಳಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಸಾಯಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಮೃತ್ಯು, ಮಾರಿ, ಅಮ್ಮನವರು ದುರ್ಗಿ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಮೃತ್ಯು ದೇವತೆಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಿಡುಬು, ಗೋಣದಡಾರ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಅಮ್ಮನವರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಮೈಲಿ, ಕಟ್ಟೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಮ್ಮನವರ (ದೇವಿಯ) ತೀರ್ಥ ತಂದು ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹರಕೆಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗಾಗಲಿ ದನಕರುಗಳಾಗಲಿ ಪಿಡುಗುಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಅಮ್ಮನವರ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಉರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತಿರುಗಿಸಿ, ಹಣ್ಣು-ಕಾಯಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾರಿಯಮ್ಮ, ಉರಮ್ಮ, ದುರ್ಗಮ್ಮ, ಯಲ್ಲಮ್ಮ, ಮುತ್ತಾಲಮ್ಮ, ಪಟಾಲಮ್ಮ, ಕಾಳಮ್ಮ, ಕರಿಯಮ್ಮ, ಮದ್ದೂರಮ್ಮ, ಯಲ್ಲಮ್ಮ, ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಸಿಡಿಬಮ್ಮ, ಅಣ್ಣಮ್ಮ, ಇತ್ಯಾದಿ (ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ, ಸೂ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಪುಟ ೩೭) ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಯಾ ಊರಿನ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ಅಮ್ಮ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಮ್ಮ, ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಯುಂಟು. ಮಾರಿಯಮ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಯ ಗುಡಿಗಳು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಸಿ, ಬಿಳಗಿ, ಯಲ್ಲಾಪುರ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಶ್ರೀ ಕೆಂಪ ಹನುಮಯ್ಯನವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಕೆಂಪಮ್ಮನ ಗೀತದಲ್ಲೂ ಹೊಲೆಯರವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲುಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಥೆಯಿದೆಯಂತೆ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳೀಕ ದೇವತೆಗಳ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಪಾಠಾಂತರಗಳು ಇವೆಯಂತೆ.

ಸಿಸಿಯ ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಘಟನೆ ಎಂಬಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ನಾಡಿಗ ಮನೆತನದವರು ಮಾರೀಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ಮೇಲುವರ್ಗದವಳು ತಿಳಿಯದೆ ಕೆಳವರ್ಗದ ಗಂಡನ್ನು

ಮದುವೆಯಾಗುವ ಕಥೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸಿಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯಲ್ಲ. ಕೆಲವು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹಾನಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಯಾರೋ ತಂದು, ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವೀಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹುಗಿದಿದ್ದಂತೆ, ಯಾರಿಗೋ ಸ್ವಪ್ನ ಬಿದ್ದು, ಮಾರಿಕಾಂಬೆ ತನ್ನ ಅಲ್ಲಿನ ಇರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ತನಗೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲು ಯಾರನ್ನೋ ಕೇಳಿದಳಂತೆ, ಆಮೇಲೆ ಇವಳ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ, ಹಬ್ಬವನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ನನಗೆ ದೊರೆತಿದ್ದ ಒಂದು ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕೊಂದ, ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳಂತೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಬಹಳ ಕಡೆ ಹಬ್ಬಲು ಒಂದು ಕಾರಣ ಹೀಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಇದೊಂದು ಉಹ. ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಭಕ್ತರು ಅವಳ ಪೂಜೆಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರಚಾರ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಅವಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಹಾವಿನ ನಾಲ್ಕು ಹಲ್ಲುಗಳಿಗೆ, ಕಾಳಿ, ಕರಾಳಿ, ದೂತಿ, ಯಮದೂತಿ, ಎಂದು ಹೆಸರುಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹಳ್ಳಿಗರು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯ ಛಾಯೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಬೌತಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಬಡತನದ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗದವರು ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅನುಕೂಲಸ್ಥರ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಉಂಟು. ದೇವಭಕ್ತರಾದ ಆ ಜನರು ದೇವಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಬಡವನ ಮೇಲಿನ ಕನಿಕರದಲೂ ತಾವು ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗಣಪತಿಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ರೂಢಿ. ಆದರೆ, ತಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕೆಂದು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರೇ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಅನುಕೂಲಸ್ಥ ಜನರ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದೂ ಉಂಟಂತೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿಗಳನ್ನು ಯಾರೋ ಸಾಕಲಿ ಎಂದು ಬೇರೆಯವರ ಹಿತ್ತಿಲುಗಳಿಗೆ ಬಿಡುವ ಜನರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರಾರಿಗೋ ಪತ್ರ ಬರೆವ ಒಕ್ಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹದಿಮೂರು ಜನರಿಗೆ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅದ್ಭುತ ಲಾಭ ದೊರೆಯುವುದು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ಭಯಂಕರ ಗಂಡಾಂತರವಾಗಲಿದೆ. ಎಂದು ಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ಬರೆವವರುಂಟು(ಅದರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಣೆ ಏನೂ ವಿಶೇಷ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.).

ಹೀಗೆ ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಆ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದು, ಹೀಗೆ ದೇವಾಲಯಗಳ ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಬಗೆಯ

ಜಾನಪದ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರಬಹುದು. ಸಿಸೀಯ ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೂರದಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಅಸಾದಿಗಳು ಬಂದು ಮಾರಿಕಾಂಬೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವವರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಘೋರ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹಳ ದುರಂತದ ಕಥೆ. ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಅಮ್ಮನ ಕಥೆ ಎಂದು ಆ ಅಸಾದಿಗಳ ಮುದುಕಿ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿ, ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದಳು.

ಹೊಲೆಯ(ಹರಿಜನ) ಹೆಂಗಸರು ಮಾರಮ್ಮನ್ನು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕೊಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಜರೆಯುವ ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವರೆಂದು ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೆನು. “ಗಂಡನ ಕೊಂದ್ಯಲ್ಲೇ ದಗಡಿ ಗಂಡನ ತಿಂದ್ಯಲ್ಲೇ”.

ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಸ್.ರಾಜಪ್ಪನವರ ಸಂಗ್ರಹದ ‘ನಮ್ಮವ್ವ ದ್ಯಾಮವ್ವ’ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಿಸೀಯ ಮಾರಮ್ಮನಾದ ದೇವಕ್ಕ ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನ ರೂಪಗಳು. ಕೊಬ್ಬಿದ ಕೋಣನನ್ನು ಕೊಂದು ಮುತ್ತೈದೆತನದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. (ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು, ಪುಟ ೭೧-೭೨).

ಡಾ.ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿಯವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಅವರು ನರ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಎಂಬ ಹಂತಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯ ಪಾತಳಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ನರ ಅಥವಾ ವಾನರನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಪಾತಳಿಯ ಅರಿವಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ನರನ ವಿಕಾಸತತ್ವದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜನತೆಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪಾತಳಿ (ಚಿತ್ತಪಾತಳಿ) ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾಪಾತಳಿ (ಪ್ರಕಾಶಪಾತಳಿ)ಗಳ ಮೇಲೆ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ.

ಮನುಷ್ಯರವಾಸ ಮೂಲತ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ವನದ ಅಮ್ಮನ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು. ಪ್ರಾಣಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ವನ ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡಗಳು ತೋರಿಬಂದವು. ಪ್ರಜ್ಞಾಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು. ಬನಶಂಕರಿ ಅವತಾರದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಯಿತು. ಚಾಮುಂಡಿ ಎಂಬುದು ಚೌಡೇಶ್ವರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತರೂಪ.

ಚೌಡೇಶ್ವರಿ, ಚೌಡಿ, ಚಾಮುಂಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಚೌಡೇಶ್ವರಿ ಚೂಡದ ಅಂದರೆ ಕೂದಲಿನ ಈಶ್ವರಿ ಚೂಡಾ ಎಂದರೆ ಕಂಕಣ (ಬಳೆ) ಮೊದಲು ಉಣ್ಣೆಯ ಕಂಕಣವೇ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಚೌಡೇಶ್ವರಿ ಕೂದಲಿನ ಕಂಕಣದ ಅಧಿದೇವತೆ ಆದುದರಿಂದಲೇ

ಭಾಗ್ಯದೇವತೆ. ಡಾ. ಶಂ. ಬಾ ಅವರ ಈ ಸಂಶೋಧನೆ ಸತ್ಯವೆಂದು ಶ್ರೀ ನಿಂಗಣ್ಣ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿಯವರು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕುರುಬರು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿಗೆ ಕುರಿ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ಕಂಕಣ ಮಾಡಿ, ಹೆಸರಿಟ್ಟ ಮಗುವಿನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಗೆ ಈಗಲೂ ತೊಡಿಸುವ ನಿಯಮವಿದೆ(ಅಧ್ಯಯನ ಶ್ರೀ ನಿಂಗಣ್ಣ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿಯವರ ಲೇಖ, ಪು. ೧೦೪). ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಅದಿತಿ (ಎಲ್ಲಮ್ಮ) ಗೊಂಡು ಪ್ರಜ್ಞಾಪಾತಳಿಯ ಹಂತವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾಯಿತು.

'ಚಾಮುಂಡಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ 'ಚೌಡಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತವಿದೆ. ಆದರೆ, 'ಚೌಡಿ' ಎಂಬ ದೇವತೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆ ದೇವತೆ ಜಗದಂಬೆಯ ಅವತಾರವೆನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅವಳು ದೆವ್ವ, ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿಗಳಂತಹ ಕೆಳವರ್ಗದ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚೌಡಿಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ತಲೆ ಕೂದಲು ಕರಡಿದುವಿಕೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಚೂಡ ಅಂದರೆ ಸಿಕ್ಕುಸಿಕ್ಕಾದ ತಲೆಕೂದಲು (ಚೂಡ= ಜೂಟದ ತದ್ಭವ ಎಂದು ಕಿಟೆಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿದೆ) ಅದರಿಂದ ಗಂಟುಗಂಟಾದ, ಸಿಕ್ಕುಸಿಕ್ಕಾದ ತಲೆಗೂದಲುಳ್ಳವಳು ಚೌಡಿ ಎಂದು ಹಠಳಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾರಾದರೂ ಕೂದಲುಬಿಚ್ಚಿ ಕರಡಿಕೊಂಡು ಹೆಂಗಸು ಕಂಡರೆ "ಹಕ್ಕಲ ಚೌಡಿ" ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಚೇಡೆ ಅಂದರೆ ದೆವ್ವ (goblin) ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಮಾಡಲು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ (ಹೆಣ್ಣು) ದೆವ್ವ ಎಂದು ಕಿಟೆಲ್ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮಾಂತ್ರಕವಿದ್ಯೆ, (Black magic) ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದಕ್ಕಿದೆ.

ಮಲಬಾರದಲ್ಲಿ 'ಕುಟ್ಟಿಚ್ಚಾಟನ್' ಎಂಬ ಗಂಡು ದೆವ್ವವಿದೆ. ಅದು ಯಾರಾದರೂ ಮನೆಯ ಅನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೇಧ್ಯ ತಂದುಹಾಕುವುದು, ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆಯುವುದು, ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವುದು, ಮುಂತಾದ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಯಾರ ಮೇಲಾದರೂ ಮುನಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಾಸು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರ ನಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಚೌಡಿಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಉಪದ್ರಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಬೇರೆಡೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕಡೆ ಚೌಡಿಯ ಉಪದ್ರವವಾದಾಗ ಮಾಂತ್ರಿಕರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಚೌಡಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಚೌಡಿಗೇ ಪೂಜೆಯು ನಡೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳ ಕಡೆ ಚೌಡಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅದರ ಹರಡಿದ ಕೂದಲು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ಕೊರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ಪಡೆಯದೆ ಸತ್ತವರನ್ನು ದೆವ್ವಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ರಕ್ತ ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಚೌಡಿ ಆ ದೆವ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ದೆವ್ವಗಳು ಗಂಡೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಚೌಡಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ

ಹೆಣ್ಣು ಭೂತ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಚೂರು, ಇತ್ಯಾದಿ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಫಿನ್ನೋ ಉಗ್ರಿಯನ್ನ ಕುಲದವರಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ದೇವತೆ, ಎಂದು ಅಡವಿಯ ದೇವತೆ ವಿರ್ ಆವಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇದೆ. ನದೀದೇವತೆಗಳು (water nymphs) ಬಹಳ ದೇಶಗಳ ಜನರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಕನ್ನೆ ದೇವಕನ್ನೆ ಎಂಬ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಚಿಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಜತೆಯಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಚ್ಚಕನ್ನೆ-ದೇವಕನ್ನೆ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗಳಿರುವುದು ಸಿದ್ಧಿಯರ ಜೀವನದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾವಳಿ ಹೊಳೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಕನ್ನೆ-ದೇವ ಕನ್ನೆಯರ ಗುತ್ತು (ಸ್ಥಾನ) ಉಂಟು. ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಈ ದೇವತೆಗಳು ಜಲದೇವತೆಗಳು. ಸಿದ್ಧಿಯರ ನಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇವರು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನೆರೆಹಾವಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಚ್ಚಕನ್ನೆ-ದೇವಕನ್ನೆಯರು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಹಗಲು ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವರಂತೆ ಒಬ್ಬ ಕುರುಬನು ಕಿರಿಯಳ ದೇವಾಂಗವನ್ನು ಕದ್ದನು. ಅವಳೂ ಅಕ್ಕಂದಿರೂ ಬಂದು ಕೇಳಿದರು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮಡದಿಯಾಗಿ ಉಳಿದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ದೇವಾಂಗ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿದಳು. ಅಕ್ಕಂದಿರು ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಅವಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೇಳಿದರೆ ವಜ್ರದುಂಬಿ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿದ. ಅವಳು ಅವನ ಮಡದಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಳು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ದಿಬ್ಬಣ ಹೋಗುವಾಗ ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಳೆ, ಹಣಿಗೆ, ಕರಿಮಣಿ-ಕುಂಕುಮ, ಅಕ್ಕಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ದುಡ್ಡುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಡೆದ ಹೆಂಗಸು ಹೊಸದಾಗಿ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ದೇವತೆಗಳ ಮಡಿಲು ತುಂಬಬೇಕು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರು ದೇವರ ಗಂಧವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೨೯. ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳ ಕಥೆಗಳು, ಗೀತೆಗಳು

ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭೂತ-ದೇವ-ಚೌಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಂಚರಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಪೀಡೆ ಕೊಡುವವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳು ಕರ್ಣಾಕರ್ಣಿಕೆಯಾಗಿ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಜನರು ಉಪ್ಪುಕಾರ ಹಚ್ಚಿ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಅವನ್ನು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ರಂಜಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ದೇವಭೂತ ಪ್ರೇತಾದಿಗಳ ನಂಬಿಕೆ ಕೇವಲ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೊಬ್ಬರು ಕುಮಟಾದ ರಸ್ತೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಕೈಕೈ ಹಿಡಿದು ಚರ್ಚಿನ ಬಳಿ ನಡೆದುಹೋಗುವ ಯುರೋಪಿಯನ್ ತರುಣ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದರಂತೆ. ಆಗ ಈಗಿನಂತೆ ಹಿಪ್ಪಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಜೋಡಿಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಲೂ ಯುರೋಪಿಯನ್ ದಂಪತಿಗಳು ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಾಗಲೂ ಅನೇಕರಿಗೆ ಕಂಡಿರುವ ಈ ಪ್ರೇತದೃಶ್ಯದ ಕುರಿತು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಇಂಥ ದಂಪತಿಗಳು ಯಾವುದೋ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮಂತೆ ಹಲವರು ಕಂಡ ಈ ಜೋಡಿ ಅವರ ದೆವ್ವಗಳೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಂತೆ. ಇಂಥ ವದಂತಿಗಳು ಅಂತ-ಕಂತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುವ ದೆವ್ವಗಳಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಮಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ಅಥವಾ ಪುರಾತನ ವಸ್ತುಗಳ ಅಥವಾ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಐತಿಹ್ಯ ದಂತಕಥೆಗಳು ಹಬ್ಬಿರುತ್ತವೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರಿನೊಡನೆ ಕೆಲವು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಹೊಲನಗದ್ದೆ-ಗುಡೇ ಅಂಗಡಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ನಡುವಿನ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವರಸ ನಾಯ್ಕನ ಗುತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ದೀಪಾವಳಿಯ ಅಮೊವಾಸ್ಯೆಯ ರಾತ್ರಿ ಬಗಿನೆಮರದ ಡೊಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ತಂದು ರಾಶಿಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳ ಗಂಡಸರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ ದೀಪಾವಳಿಯ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಂಡೆ ಹಬ್ಬದ ಕವಣೆ ಕಾಳಗ-ಡೊಣ್ಣೆಕಾಳಗಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಡೊಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಂಥದೊಂದು ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಹೊಲಗದ್ದೆಯ ದೇವರನ ನಾಯ್ಕನೆಂಬವನು ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದು ದೇವರಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದುಂಟು. ದೇವರನ ನಾಯ್ಕನ ಜಟಗ ಎಂದೇ ಆ ಶಿಲಾದೇವರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಖಾನಾಪುರದ ಆಚೆಗೆ ಖಾದಗುಣಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜೇಬಕ್ಷೀರ ಮಸೀದಿಯಿದೆ. ಆ ಮಸೀದಿಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮ ಎಂಬ ಮರಾಟೆಗನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿನ ಹುಲಿಯ ಆಕಾರದ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದ್ದರು. ಬಕ್ಷೀರ ಎಂಬ ವೀರನಿಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಜಟ್ಟಿಗನಿಗೂ ಹೋರಾಟವಾಗಿ ವೀರನು ಸೋತನು , ಮಂತ್ರ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು ಬಂದ ರಾಜಾರಾಮನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಜಟ್ಟನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.

ಒಂದು ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಯಾರೂ ಈ ಬಾಟಲಿಹೊಕ್ಕು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ಶೂರ ಎಂದು ಜಟ್ಟನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಜಟ್ಟನು, 'ತಾನು ಹೊಕ್ಕು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊಕ್ಕು ಕೂಡಲೆ ಬಾಟಲಿಯ ಬೂಚುಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ಹುಗಿದನು ಆ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮನ್ನಣೆ. ಬಕ್ಷೀರನ ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪೂಜೆ ರಾಜಾರಾಮನಿಗೆ. ಇಂದಿಗೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ.

ವೈದ್ಯ ಹೆಗ್ಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಟ್ಟವಿದೆ. ಮದುವೆ ಮುಂಜಿವೆಯಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರವಾರ ಮಂಗಳವಾರಗಳ ಮುನ್ನಾ ದಿನ ಮುತ್ತವೆ ಹೆಂಗಸರು ತುಪ್ಪದ ದೀಪವನ್ನು ಅದರ ಮುಂದೆ ಹಚ್ಚಿ ಅರಿಶಿಣ-ಕುಂಕುಮ ಹಾಕಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಕುಡಿಬಾಳೆ ಇಟ್ಟು, ಇಂತಿಂಥ ಆಭರಣ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಡಿಬಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತಂದು, ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬಂದರಾಗಿತ್ತು. ಅವೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಮರಳಿಸಲಿಲ್ಲ, ಅನಂತರ ಹೀಗೆ ಆಭರಣಗಳು ದೊರಕುವುದು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಈ ಜಟ್ಟನಿರುವಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆರೆಯಿದೆ. ಆ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಟ್ಟಲೆ ವಜ್ರವಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರು ಆ ವಜ್ರದ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಏಳಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಜಟ್ಟನು ವಜ್ರ ತುಂಬೆ ಹುಳಗಳನ್ನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ತುಂಬಿಗಳ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನೂ ಕಡಿತವನ್ನೂ ತಾಳಲಾರದೆ ಈ ಕಳ್ಳರು ವಜ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಜಟ್ಟನ ಮೂರ್ತಿಯ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿಹೋದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ವದಂತಿ- ಅಂಜನ ಹಚ್ಚಿ, ಹುಗಿದಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಕೆಲವರು ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಜನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಜಟ್ಟಗಳು ಶಿವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಕಂಡಿತು. ಅವನು "ಅದೇ ಅಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕುಂಟ ಜಟ್ಟ" ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಆ ಜಟ್ಟನು, ಅಘನಾಶಿನಿ ಊರಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಇವರ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿ ಬಂತು. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರು ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು

ಆ ಜಟ್ಟವನ್ನು ತಡೆದರು.

ಮಾಡಗೇರಿಯ ರಾಮನಾಥ ದೇವತೆಗೂ ಕೆಕ್ಕಾರಿನ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆಗೂ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತ ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ರಾಮನಾಥನಿಗೂ ವಿಜಾತಿಯವಳಾದ ಮಾಸ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಪ್ರೀತಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ಅವರ ಪ್ರೀತಿಯ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದರು. ಅವಳು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತಳು. ಅವಳ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಮಾರ ರಾಮನು ಅವಳಿಗೆ ಜೀವ ತರಿಸಿದನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಕ್ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಮೆರವ ಹಬ್ಬವು ಅವಳ ಪೂಜೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಸತ್ತು ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆಯಾದಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಮಾಸ್ತಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ಅಲ್ಲಿದೆ. ವೀರ ರಾಮನಾಥನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು, ಜಟ್ಟೇರ(ಜಟ್ಟ+ಈರ,ವೀರ)ನಾಗಿರಬೇಕು. ಕೆಕ್ಕಾರಿನ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿನ ರಾಮನಾಥನ ಮೂರ್ತಿಗೆ 'ಜಟ್ಟೇರ' ಎಂದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ಮಾಡಗೇರಿಯ ರಾಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದ, ರಾಮನಾಥನ ಹಾಗೂ ಪರಿವಾರದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣ, ಖಡ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಯುಧಗಳಿವೆ.

ಹಳೆಯಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಊರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಐತಿಹ್ಯವೊಂದಿದೆ. ಸಿದ್ದಿರಮ್‌ಶಹ ಎಂಬ ಸಿದ್ದಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಮನುಷ್ಯನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿದೆ ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಂತ್ರಿ ಹಾಲಿದೆ ಎಂದನು. ರಾಜನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನಿಂದ ಹಾಲು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು (ಇದರಲ್ಲೇನೋ ಕೃತ್ರಿಮವಿದ್ದಿರಬಹುದು.). ಸಿದ್ದಿರಮ್‌ಶಹನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಯಿತೆಂದು ಅವನ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿದರು. ಸಿದ್ದಿರಮ್‌ಶಹನು ಹುಗಿದಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು ಊರಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು, ಪುನಃ ಗೋರಿ ಸೇರಿದನು.

ಭಟಕಳ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಗತಿಕಟ್ಟೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಐತಿಹ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಸೈನಿಕರ ಸಂಗಡ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಗಳು ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವವೆಂಬ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾದ ಕಥೆಯಿದೆ.

ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಸೈನ್ಯದವರು ದಾಳಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಆಗಿ ಆಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬೈದಿ(ವೈದ್ಯ-ಭೂತ-ದವ್ವ ಕಾಣುವವ)ಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆವೇಶ ಬಂದು ಕುಣಿಯಹತ್ತಿದನು. 'ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬೀಳಬಾರದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಸೈನ್ಯದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಡಿದು ಭೂತಗಳು ರಾಶಿ ಹಾಕಿದವು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರುಂಡಗಳ ರಾಶಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಈಟಿ-ಕತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ನಿಜವಾದ ರಕ್ತಲೇಪವಾದ ಆಯುಧಗಳು ಮಾಸ್ತಿ, ಭೂಮಿದೇವಿ, ಜಟ್ಟಿಗಬೀರರು ಮುಂತಾದ ಭೂತಗಳ ಗೊಂಬೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಆಮೇಲೆ, ಆ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಮರದಿಂದ ಕತ್ತಿ-ಈಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು

ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳ ಗೊಂಬೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬ ದೊರೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವೇಶ ಬಂದ ಬೈದ್ಯನು, “ನನ್ನ ಕತ್ತಿ, ನನ್ನ ಈಟಿ, ನನ್ನ ಬರ್ಚಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಕೂಗಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ರಾಜನ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಪೂರ್ಣ ಬೆದರಿಕೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬೈದ್ಯನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಭೂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆಸಿ, ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಹಿಂದಿನ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪುನಃ ದೃಶ್ಯರೂಪವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಕುದುರೆಗಳ ಓಡಾಟವೂ, ಕತ್ತಿ-ಕತ್ತಿ ತಾಕಲಾಡಿದ ಶಬ್ದವೂ ಮಂದಿ-ಮಾರ್ಬಲದ ಗಲಾಟೆಯೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಹೋರಾಟ-ಚೀರಾಟದ ಶಬ್ದವೂ ದೊರೆಗೆ ಕೇಳಿ ಅವನು ಮೂರ್ಚ್ಛೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದನು.

ಈ ಮಾಸ್ತಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಆ ಘಟನೆ ನಡೆದ ಗುರುತಾಗಿ ಸತ್ತವರ ಎಲುಬು, ರುಂಡಗಳ ರಾಶಿಯೇ ಇತ್ತಂತೆ. ಈಗ ಅವುಗಳ ಬದಲು ಮರದ ರುಂಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ, ದೆವ್ವಗಳೂ, ಭೂತಗಳೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ರೂಪವನ್ನು, ಮೋರೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಮೊಗೇರಿ ಪದ್ಮನಾಭ ಅಡಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣನೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಮಾತುಕತೆಯಾಡುವಾಗ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಚೀನೀ ಜನಪದ ಕಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನರಿ ಭೂತಗಳ ಸಂದರ್ಭವಿದೆ. ಯೆಹೆಚಿಂಗ್ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಮಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನರಿಭೂತ ರೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವದಂತಿಗಳು

ರಾಹು ಕೋಣನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆನೆಭೂತದ ಕುರಿತಾದ ಒಂದು ವದಂತಿಯಿದೆ. ಸೋದೆ (ಸ್ವಾದಿ) ಹಿಂದೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಸೋಂದಾ ಹೊಳೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಟೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದ್ರವ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಅಂಜನ ಹಚ್ಚಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹಣವಿದ್ದ ಜಾಗವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಮಂಜುಗುಣಿ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಮಯ. ಅನೇಕ ಭೂತಗಳು ಬಲಿ ತಿನ್ನಲು ಹೊರಟಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆನೆಭೂತವೊಂದು ಅದು ಹೀಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾಂತ್ರಿಕರು ಮಂತ್ರ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರು. ಆನೆಭೂತ ಸರಪಳಿ ಹರಿದುಕೊಂಡು, ಇವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬೇಡತಿ ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂತು. ಅಂಜನ ಹಚ್ಚುವ ಮಾಂತ್ರಿಕರೂ, ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಸಾವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಸತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಲ್ಲತ್ತೆದು ದಿನ ಕಾಲದೋಷವಿತ್ತು

ಎಂದು ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮನೆಯ ಜನರು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಡೆ ಉಳಿಯಲು ಹೋದರು. ಇದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮಂತ್ರವಾದಿಯಾದ ಭಟ್ಟರೊಬ್ಬರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಬಂದರು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದವಳು ಕೂದಲು ಬಿಚ್ಚಿ ಹರಡಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣು, ಅವಳು ಮನೆಯವಳೆಂದೇ ಭಟ್ಟರು ತಿಳಿದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದರು. ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯಿತು. ಆ ಹೆಂಗಸು ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಉರಿಯುವ ಒಲೆಗೆ ಚಾಚಿದ್ದಳು. ಭಟ್ಟರು ಹೆದರದೆ, ಮಂತ್ರ ಮಾಡಿ ಆ ಚೌಡಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ಕಿತ್ತಿಸಿದರು. ದೋಷ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತೆಂದು ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿ ಮನೆಯವರನ್ನು ಕರೆತಂದರು.

ಶ್ರೀ ಕ.ವೈ.ಶಿವಕುಮಾರ್ ಅವರ 'ನಾಗೇಂದ್ರ' ಎಂಬ ಜನಪದ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ "ದೆಯ್ಯ ತೋಡಿದ ಬಾವಿ" ಎಂಬ ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಬಳೆಗಾರನು ತಿರುಗುವಾಗ ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಉರಿಯುವ ಪಂಜು ಹಿಡಿದು, ದೆವ್ವಗಳು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಅವುಗಳೊಡನೆ ಬಳೆಗಾರನೂ ಕುಣಿದನು. ಅವು ದೆವ್ವಗಳೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ, ಒಂದರ ತಲೆ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ದೆಯ್ಯ ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಗಂಡನಿಲ್ಲದಾಗ, ದೆಯ್ಯವು ಒಲೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ, ಮೇಲೆ ನೀರಿಟ್ಟು ಒಲೆ ಒಳಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಗಂಡನು ಬಂದು ಅದರ ತಲೆ ಬತ್ತಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಪುನಃ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು, ದೆಯ್ಯ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ದೆಯ್ಯ ತೋಡಿದ ಬಾವಿಯೆಂದು ನಾಗಮಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾವಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚೌಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂತೆ-ಕಂತೆಯಲ್ಲಿ- ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಮಗನಿಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಚೌಡಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತದೆ. ಗಾಡಿ(ಮಂತ್ರವಾದಿ)ನನ್ನು ಕರೆದು ನೋಟ ನೋಡಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಚೌಡಿ ಹಿಡಿದಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರು.

ಆ ಚೌಡಿಗೆ ಕರೆ ಮೋರೆ, ಕಾಲುಗಳವರೆಗೆ ಜಡೆ ಇದ್ದವು (ಈಗಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಫ್ಯಾಷನ್ನಿನಂತೆ ಎರಡು ಜಡೆ ಅಲ್ಲ ಒಂದೇ ಜಡೆ.). ಅದು ಕೋಳಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದರ ಮುಖಬಂಧನ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಆದರೆ, ಆ ಚೌಡಿಯ ಗಣಗಳು ಬಂದು, "ಹಲಲಲಲ" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದರು. ಮಂತ್ರವಾದಿ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಹುಗಿದ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಕೀಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮುಖ್ಯ ಗಣಭೂತ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿತು. ಆದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಲಿಷ್ಠ ಮಂತ್ರವಾದಿಯು ಹುಡುಗನಿಗೆ ರಕ್ಷಾಬಂಧನ ಮಾಡಿ ಗಣಗಳಿಗೆ

ಬಂಧನ ಮಾಡಿದನು.

ಒಬ್ಬನು ತಾನು ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕ್ರೂರತನದಿಂದ ಕಾಡಿ ಕಾಡಿ. ಅವಳು ಇವನ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ವಿಷ ತಕ್ಕೊಂಡು ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಹೆಂಗಸಿನ ಮೈಮೇಲೆ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ತನ್ನ ಜೀವನದ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೆಂಗಸಿನ ತವರುಮನೆ ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿನ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಆದರೆ, ಆ ಸತ್ತ ಹೆಂಗಸಿನ ತವರುಮನೆಯಿರುವ ಸಿಸಿಫ ತಾಲೂಕಿನ ರೂಢಿ ಭಾಷೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಾತಾನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. 'ತನ್ನ (ಸತ್ತವಳ) ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ದೆವ್ವವಾಗಿದೇನೆ' ಎಂದೂ ಆ ಹೆಂಗಸು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ದೇವ್ವ-ಭೂತಗಳಿಗೆ ಬಲವು ಬಹಳ ಇದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಕೆಳಮಟ್ಟದ್ದು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಕಡಿಮೆಯೆಂದು ಬಹಳ ದೇಶಿ-ವಿದೇಶೀ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಒಂದು ಜನಪದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ- ಒಂದು ಕಡೆ ಸಾವಿರಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬನು ಮೂರು ಬುತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಬುತ್ತಿ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು, "ಇದನ್ನೇ ತಿನ್ನಲೋ... ಇದನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಡಲೋ?" ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೆದರಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಓಡಿಹೋದವು, ಒಂದು ಕುಂಟ ಜಿಲ್ಲೆ ಓಡಿ ಹೋಗಲಾರದೆ, "ನಾನು ಓಡಿ ಹೋಗಲಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಒಂದು ಗೋಧಿ ಕಲ್ಲನ್ನೂ ಚಿಪ್ಪನ್ನೂ (ಮರದ ಸವುಟನ್ನೂ) ಕೊಟ್ಟಿತು. "ಬೀಸಲೆ ಕಲ್ಲೇ" ಎಂದ ಕೂಡಲೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ತಿಂಡಿಪದಾರ್ಥಗಳಾಗುತ್ತವೆ. 'ಬಡಿಸಲೆ ಚಿಪ್ಪೇ' ಎಂದಾಗ ಚಿಪ್ಪು ಬಡಿಸುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಅವನು ಅಜ್ಜಿ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಉಳಿದನು. ಆ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾಟದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಆ ಮುದುಕಿ ಜಿಲ್ಲೆನಿಂದ ಪಡೆದು ಮಾಂತ್ರಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅಂಥ ಸಾದಾ ವಸ್ತುವನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೋಸ ಮಾಡಿದಳು. ಕಡೆಗೆ "ಕಟ್ಟು ಹಗ್ಗ; ಬಡಿ ಡೊಣ್ಣೆ"ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಹಗ್ಗ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿತು, ಡೊಣ್ಣೆ ಬಡಬಡ ಬಡಿಯಿತು. ಅಜ್ಜಿಗೆ ಸಾಕೋಸಾಕಾಯಿತು. ಮಾಟದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆದು ಅವನು ಬರುತ್ತಾನೆ. "ಭೂತದ ಬಲೆ" ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥದೇ ಆಶಯಗಳಿದ್ದು, ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಪೊಲೀಸರಿಗೂ 'ಕಟ್ಟು ಹಗ್ಗ ಬಡಿ ಡೊಣ್ಣೆ'ಗಳ ರುಚಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಭೂತಗಳ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲಾ "ನೂರಾಒಂದು ಭೂತಗಳ ಕಥೆ" ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದದ್ದು.

ನಾಲ್ವರು ಸಾಹಸಿಗಳು ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಕಾಯುವಲ್ಲಿ ಸರತಿಗೊಬ್ಬರಂತೆ ರಾತ್ರಿಯ ಒಂದೊಂದು ಯಾಮದ ಕಾವಲನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಶಯವುಂಟು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಯಾಮದಲ್ಲಿ ಗುರಿಕಾರನ ಹುಡುಗನು ಕಾಯುವಾಗ ನೂರೊಂದು ಭೂತಗಳು ಆ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಅವನೂ ಆ ಭೂತಗಳೂ ಎಳೆದಾಡಿ, ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಹೆಣ ಎರಡು ತುಂಡಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂತಗಳು ಅರ್ಧ ದೇಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಲೆಳೆಸಿದಾಗ ಇವನೂ ಹೆಣದ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದನು, ನೂರಾಒಂದು ಭೂತಗಳು ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಕಕ್ಕಾಕಿಕ್ಕಿ” ಎಂದವು. ಅದರ ಅರ್ಧ, “ಇವನನ್ನು ಹರಿದು ತಿಂದರೆ ಏನಾದೀತು?” ಅಂತ ಗುರಿಕಾರನ ಮಗನು ಹೆದರದೆ, “ಶಿಕ್ಕಿಶಿಕ್ಕಿ” ಎಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಅದರ ಅರ್ಧ ಅವನೇ ಹೇಳುವಂತೆ “ನೂರೊಂದು ಭೂತಗಳು ಸಿಕ್ಕವು” ಎಂದು! ಆಗ ಹೆದರಿದ ನೂರು ಭೂತಗಳು ಓಡಿದವು. ಓಡುವಾಗ ಗುರಿಕಾರನ ಹುಡುಗನು, “ನಾನು ಬಿಡೆನು; ನನಗೆ ಹಿಂದೂ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೂ ಕಣ್ಣು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತಾನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಣದ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ತೋರಿದ್ದು ತುಂಬಾ ಚಮತ್ಕಾರಿಕವಾಗಿದೆ. ಭೂತಗಳು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೆದರಿ ಓಡಿದವು. ಆದರೆ, ಕುಂಟ ಭೂತವೊಂದು ಓಡಲಾರದೆ ಇವನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಅಂಗಲಾಚಿತು. ಆ ಭೂತವು ತನ್ನ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಇವನಿಗೆ ನೀಡಿತು. ಅದರ ಮಹತ್ವವೆಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ನೂರಾಒಂದು ಭೂತಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದು, ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮುಂದೆ ಈ ಗುರಿಕಾರನ ಹುಡುಗನ ಕೈವಶವಾದ ಭೂತಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ನಾಶವೂ, ಅವನು ಮದುವೆಯಾದ ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲಿನ ಹುಡುಗಿಯ ಅಪಹರಣದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೂ ಅಪಹರಿಸಿದವರ ನಾಶವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

“ಮುರಿದ ಬಳೆಗಳು” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭೂತಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವು ಚಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಜೀವ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಭೀಕರವಾದ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ— ಅಡವಿನಾಯಿಗಳು ತಾವು ಬೇಟೆಯಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜೀವಂತ ಇರುವಾಗಲೇ ಅವುಗಳ ಮಾಂಸ ಹರಿದು ತಿನ್ನುವುದರ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ರಾಣಿಯ ಬಳೆಗಳು ಮುರಿದುದು ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ನಾಶದ ಸಂಕೇತವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥವೇ ಬಳೆಗಳು ಸೊನಗಾರ ಪದ್ಮನಾಭನ ಸೊಸೆಯ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದವು. ಸೊನಗಾರ

ಪದ್ಮನಾಭನ ಸೊಸೆ ಸರ್ವಕಚ್ಚಿ ಸತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಭೂತವು ಅವಳು ಬದುಕುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ವಿದ್ಯಾಧರನೆಂಬವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವಳು ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವಳ ಬಳಿಗಳು ದೊರೆತು. ಜಾರನು ಮುಟ್ಟಿ ಮುರಿದ ರಾಣಿಯ ಬಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿದ್ದ ವ್ಯಭಿಚಾರದ ಆರೋಪದಿಂದ ಅವಳು ಪಾರಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ “ನಿಜವಾದ ಗಂಡ” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತರುಣನು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಗಂಡುಭೂತ, ಹೆಣ್ಣುಭೂತಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಮುದಿವರನಿಗೆ ರಾಜನ ಹಿರಿಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುದಿಗಂಡನೊಡನೆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಭೂತಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು, ಈ ತರುಣನನ್ನು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂಗಡ ಮಲಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದವು, ಅವಳ ಮುದಿಗಂಡನ ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ತುರುಕಿ ಅವನನ್ನು ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದವು. ಹುಡುಗನನ್ನು ಹುಡುಗಿಯೊಡನೆ ಮಲಗಿಸಿದವು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸರಸದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆದರು. ಆ ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಣಯದ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಚತುರೆಯು ಅವನ ಬೆರಳೊಳಗಿನ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಂಡುಭೂತವು ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ, ಅವನಿಂದಲೇ ಆ ರಾತ್ರಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಕುಟ್ಟಿದ ಹುಡುಗನೊಡನೆ ಹೋದ ಅವಳು ಆ ನಿಜವಾದ ಗಂಡನನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇತಾಳಗಳ ಹುರಿತ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಬೇತಾಳನು ಬರುವ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ “ಬೇತಾಳನ ಶಾಪ” ಒಂದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಟ್ಟನನ್ನು ಹಣದಾಸೆಯಿಂದ ಅವನ ಆಳು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಭಟ್ಟನು ಸಾಯುವಾಗ, “ಅಪ್ರಶೀಖ(ಕ)” ಎಂದು ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು, ‘ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಡು’ ಎಂದು ಆ ಕೊಲೆಗಡುಕನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು.

ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಈ ವಿಷಯ ರಾಜನವರೆಗೂ ಹೋಯಿತು. ಇದರ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದವರಿಗೆ ರಾಜನು ದೊಡ್ಡ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಸಾರಿದನು. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬೇತಾಳಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ‘ಅ; ಅಂದರೆ- ಅವನು, ‘ಪ್ರ’ ಅಂದರೆ- ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ಬರುವಾಗ, ‘ಶಿ’ ಅಂದರೆ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು, ‘ಕ’ ಎಂದರೆ- ಕಡಿದ ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ. ಹುಡುಗನು ಬಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ ರಾಜನಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದನು. ಆದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಂತೆ ಇದು ಸುಖಾಂತರವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅವನು ಮತ್ತೆ ಆ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮರ ಏರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಬೇತಾಳ ಭೂತವು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಜೊತೆಯ ಬೇತಾಳಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೆದರಿದ ಹುಡುಗನು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಬೇತಾಳಗಳು ಅವನ ಹೆಣವನ್ನು

ತೀಂದು ಮುಗಿಸಿದವು.

ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರುವ “ಐವರು ಸಾಹಸಿಗಳು” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಣವು ಪುನಃ ಜೀವ ಪಡೆದು ಎದ್ದು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಬಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವಲುಗಾರರ ಬಟ್ಟೆಗಳೂ ಆಯುಧಗಳೂ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತವೆ. ಮೈನವಿರೇಳಿಸುವಂಥ ಆಶಯವಿದು. ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕಿಯು ಹೆಣಕ್ಕೆ ಜೀವ ಬಂದುದನ್ನು ‘ರಾಕ್ಷಸ’ ಎಂದೇ ಕರೆದಿದ್ದರೂ; ಸತ್ತ ಅನಂತರದ ವರ್ತನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಬೇತಾಳ ಅಥವಾ ಭೂತ ಎಂದೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದೇ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಹೆಣವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಮುದುಕಿಯ ವೇಷದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸಿಯೊಬ್ಬಳು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಹುಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದುಂಟು. ತನಗಾಗಿ ಕೆಂಡಸಂಪಿಗೆ ಮರದ ಹೂ ಕೊಯ್ಯಲು ಮರಹತ್ತಿ ಬಿದ್ದು ಮಡಿದವನ ದೇಹದೊಡನೆ ಚೆತೆಯೇರಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಎಂಬವಳು ಮರಣಹೊಂದಿ ಮಾಸ್ತಿಯಾದ ಕಥೆ “ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಮಾಸ್ತಿ” ಎಂಬ ಗೀತದಲ್ಲಿದೆ.

ನಮ್ಮ “ಕೆಲವು ಲಾವಣಿಗಳು” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ “ರತ್ನದೇವಿ” ಎಂಬ ಕಥನ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಗಜನಿಯೆಂಬ ಹೊಳೆಯ ಉಪ್ಪುನೀರಿನ ಭಾಗದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದು, ಮುರಿದುಹೋಗಬಾರದೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಲಿ ಕೊಡಲು ಅವಳ ತಂದೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿನ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ರತ್ನದೇವಿಯ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ನ ತಂದೆಯೇ ಬಂದು ಧಾರೆಯೆರೆಯದಿದ್ದರೆ ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಗೆ ಸತ್ತವರ ಲೋಕದಿಂದ ಅವಳ ತಂದೆ ಬಂದು, ಅವಳ ಧಾರೆಯೆರೆದು, ಪುನಃ ಕಟ್ಟಿನ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಜನಪದ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸತ್ತ ತಂದೆಯ ಪಾದಗಳು ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿವೆ. ದೆವ್ವದ ಪಾದಗಳು ಹಾಗಿವೆ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ನಮ್ಮ “ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು” ಕಥನ ಕವನ ಸಂಕಲನದ “ಅಣ್ಣ ನಾಗಿಂದ್ರ-ತಂಗಿ ದೇವುಕ್ಕ” ಎಂಬ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯನನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ದೇವುಕ್ಕ ಕಡೆಗೆ ಮಗನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡ ಅವಳು ಗದ್ದಿಗೆಯೇರಿ ಅಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ನಾಟಕೀಯವಾದ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ (ಹೇಗೋ ಕೊಲೆಯಾದ ಅಥವಾ ಸತ್ತ) ಆಕೆಯು ದೇವತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ.

೩೦. ಉಡುಗಲಜ್ಜಿ (ಶೂರ್ಪಾರಕಾ)

ಉರಿನ ಹಳೆಯ ಮೊರ, ಕಸಬರಿಗೆ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉರನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉಡುಗಲಜ್ಜಿ ಎಂಬ ಮರದ ಹೆಣ್ಣು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು (ಅರ್ಧತೋಳುಗಳಿದ್ದದ್ದು) ಮಾಡಿ, ಆ ಹಳೆಯ ನಿರುಪಯುಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉರ ಹೊರಗೆ ಆ ಮೂರ್ತಿಯ (ಹೆಚ್ಚು ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಇರಬಹುದು) ಸಂಗಡ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ರಾಶಿ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಸ. ಪೊರಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗೂಡಿಸಿ ಅವನ್ನು ಉರ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವ ಉಡುಗಲಜ್ಜಿ ಒಬ್ಬಳ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಉರಿನ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮುಂದಿನ ಉರಿನವರೂ ಈ ರಾಶಿಯ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಉರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಸ-ಪೊರಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಹೀಗೆಯೇ ಉರ ಹೊರಗೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಡೆಗೆ ಹೊಳೆಯ ಸಮೀಪವಿರುವ ಉರಿನವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಹಳೆಯ ನಿರುಪಯುಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಉಡುಗಲಜ್ಜಿಯ ಗೊಂಬೆಸಹಿತವಾಗಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ದೇವತೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಆಧಾರವಿರಬಹುದು. ಗೋಕರ್ಣದ ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು 'ಶೂರ್ಪಾರಕಾ' (ಮೊರ, ಶಿರಸಿ ಇವುಗಳ ದೇವತೆ) ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಪಡೆದ ದೇವತೆ ಇವಳೇ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಶೀತಲಾ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಸಿಡುಬಿನ ದೇವತೆ ಇವಳೇಯಂತೆ.

ಹುಲಿದೇವರು

ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿಯದಂತೆಯೇ ಸತ್ತ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡ

ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧಿಜನರು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸಿ, ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮಾಂಸದ ಐದನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಬೇಟೆದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮರದ ಟೊಂಗೆಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹುಲಿಯನ್ನು ಅಮ್ಮನವರ ವಾಹನ ಎಂದು ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ದನಕರುಗಳು ಮೇಯಲು ಹೋದಾಗ ತಿನ್ನಬಾರದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಅವುಗಳ ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಪರಿಹರಿಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪೂಜೆ ಕೊಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅಂತೂ ಶಿಲೆಯ ಅಥವಾ ಹುಲಿದೇವರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಾಲಯದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಜೀವಂತ ನಾಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು, ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಶಿಲಾನಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಸ್ಥಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು. ನಾಗದೇವತೆಯೂ ಭಯಂಕರದಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಮೂಡಿ ಪೂಜೆ ಪಡೆದ ದೈವವೇ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಲು ನಾಗರಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಾಗದೇವತೆಯ ಕೋಪದಿಂದ ಬೊಬ್ಬೆ, ಕಜ್ಜಿ ಮುಂತಾದ ಉಪದ್ರವಗಳಾಗುವವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಜನಮೇಜಯ ಸರ್ಪಯಾಗ ಮಾಡಿ ಕುಷ್ಠರೋಗಪಿಡಿತನಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಉಡುಗಲಜ್ಜಿಯೇ ಮೈಲಿಯ ದೇವತೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೈಲಿ-ಗೋಣದದಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳನ್ನು ತರುವ ಶೀತಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಂಗಾಲ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶೀತಲಾದೇವಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗಳು ಎಂದೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ 'ಶೀತಾಳ ಶಿಡುಬು' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಆ ದೇವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ರೋಗದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವಳನ್ನು 'ಕೋಟಲ ದೇವಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರೆಂದು ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. 'ನೀರು ಕೊಟಲೆ' ಎಂಬ ವಿಚಿತ್ರ ಶಬ್ದವೂ ಇದರಿಂದಲೇ ಆಗಿದೆ. ಬಲೂಚಿಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಈ ದೇವಿಯ ನಂಬಿಕೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆಯೆಂದು ಡಾ. ಕಾರಂತರು ಬರೆದಿದ್ದುಂಟು (Rituals & Folk Dances of South Kanara.).

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಡೆದ ಐದನೆಯ ದಿನ ಶಿಶುವಿಗೆ ಗಂಡಾಂತರವೆಂದು ಅದು ಶೆಟವಿ ಎಂಬವಳು ರಾತ್ರಿಬಂದು ಶಿಶುವನ್ನು (ಜೀವವನ್ನು) ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಳೆಂದೂ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಶಿಶುವಿನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಉಂಗುರುವನ್ನು ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿಸಿ, ಜೇನನ್ನು ಶಿಶುವಿಗೆ ನೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೆಟವಿಯ ಪ್ರತಿರೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವತಿ ದೇವಿಯ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನ ಮುತ್ಯೆದೆಗೆ ಹಾಲುಂಬ ಶಿಶುವಿದ್ದವಳಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಶಿಟವಿ ಭೂತಕ್ಕೆ

ಬೆದರಿಕೆಯಾಗಲು ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿದ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸು(ಚಿತ್ರಿಸು)ತ್ತಾರೆ.

ದಿ. ಡಾ.ಗುರುರಾಜ್ ಭಟ್ಟ ಅವರ 'Studies in tuluva history and culture' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 'ಉಮ್ಮಲತಿ' ಎಂಬ ದೇವತೆಯ ಕುರಿತು 'A peculiar female figure' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಒಮ್ಮಲತಿ' ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗುವ ದೆವ್ವದ ಪ್ರಸ್ತಾವವೇ ಇದೆ. ಒಮ್ಮಲತಿ ದೆವ್ವಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಸರು ಬರಲು ಒಂದೇ ಮೊಲೆ (ಒಮ್ಮೊಲತಿ) ಇರುವುದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಗಂಡಸರು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಿಂದೆ ಬಂದು "ಸುಣ್ಣ ಕೊಡು, ಸುಣ್ಣ ಕೊಡು" ಎಂದು ಅವಳು ಹೇಳುವಳಂತೆ. ಆಗ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮುಂದರಿಯಬೇಕು, ಆಗ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅವಳು ತನ್ನ ಆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊಲೆಯಿಂದ ಬಡಿದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮಲತಿ ಇಂಥಿಂಥ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಜಾಗ "ನಡೆ" ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಮೊಲೆಯಿರುವ ದೆವ್ವದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ನನಗೆ ಹೊಳೆದ ಸಂಗತಿ ಇದು. ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಕಾಮ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೆ ಪರಪುರುಷನಿಂದ(ರಿಂದ) ಸುಖ ಪಡುವ ಜಾರಿಣಿಯರ ಒಂದೊಂದು ಅವಯವವನ್ನು ಅವರ ಪತಿಗಳು ಕತ್ತರಿಸುವ ಪರಿಪಾಠವಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ "ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಗಂಡನೊಬ್ಬ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ರಿಗಿದೊಡೆ ಕಿವಿ ಮೂಗ ಕೊಯ್ವನು" ಎಂಬ ಮಹಾಪುರುಷ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಶೂರ್ಪನಖಿ ರಾಮನಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಹತ್ತಿರ ಕಳಿಸಲ್ಪಡುವಾಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವಳ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆದು ಕಳಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅವಳ ನಾಸಿಕಾಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದನು ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ರೀತ್ಯಾ ಮೂಗು ಮತ್ತು ಮೊಲೆಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೊಯ್ವನು (ಮೂಗು ಮೊಲೆಯ ಕೊಯ್ವು ಕೋಪಕೆ ತಾನು, ಸಾಗಿ ಬಂದಳು ಲಂಕಾದ್ವೀಪಕೆ) ಇದನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ಜಾರಿಣಿಯ ಒಂದು ಮೊಲೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ವು, ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ದೆವ್ವವೆಂದು ಕಂಡು ಅವಳ ಕುರಿತು ಭೀತಿಯ ಕಥೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮಲತಿ ಶೂರ್ಪಣಖಿಯದೇ ದೆವ್ವವಾಗಿರಬಹುದು. ಅತ್ಯಪ್ಪ ಮತ್ತು ಕೊಲೆಯಾದ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಸುಣ್ಣ ಕೊಡು ಎಂದು ಕಾಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಕೇತ. (ಜನಪದದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಬಾಹಿರ ಪ್ರಣಯಿಗಳಲ್ಲಿ "ಸುಣ್ಣ ಕೊಡು" ಎಂದು ಗಂಡಸನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ, ಗಂಡಸು ಎಲೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಕಾಮ ವ್ಯಾಪಾರದ ವೀರ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋನಿ ಸೂಚಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.).

ಡಾ. ಜೀ.ಶ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯನವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾನಪದ ರುದ್ರಗೀತ ಸಂಕಲನವಾದ “ಜಾನಪದ ಖಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳು” (ಪುಟ ೭೪, ೮೬, ೮೭) ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ- “ಚಿಕ್ಕೋಳು ಹಿರಿದಿಮ್ಮವ್ವ” ಎಂಬ ಗೀತವಿದೆ. ಸಂಪಾದಕರು ಉಹಿಸಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಹಿರಿದಿಮ್ಮಿಯಾಗಿರುವಳು, ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡಿದ, ತನ್ನನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮೋಹಿಸಿ ಬೆಂಬತ್ತಿದ್ದ ಬೇಡರ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ “ವೀರದಿಮ್ಮಿಯಾಗಿ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಿಮ್ಮಿಯಾಗಿರಬಹುದು, ಆಕೆ ಹಿರಿಯಳಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಎರಡನೆಯ ಉಹೆ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ತಲೆಬರಹದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ “ಚಿಕ್ಕೋಳು ಹಿರಿದಿಮ್ಮವ್ವ” ಎಂಬುದು ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರುವ ಸಾಲು ಅಲ್ಲಿ ವೀರದಿಮ್ಮವ್ವ ಎಂದರೆ ಅದು ಧಾಟಿಗೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

“ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ಹಿರಿದಿಮ್ಮವ್ವ” ಎಂಬ ಮಾತು ತೋರಿಕೆಯ ವಿರೋಧ (paradox). ಏಳು ಅಣ್ಣಂದಿರ ತಂಗಿ ಚಿಕ್ಕೋಳು. ಅವಳು ಹಿರಿದಿಮ್ಮವ್ವನಾದದ್ದು ಹೇಗೆ?

ಅವಳ ಹಿರಿಮೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಅವಳ ಕೆಚ್ಚು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ಅವಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದವಳು, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅವಳು ಪತಿಯ ಕೊಲೆಯ ಮೂಲಕ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಮಹಾ(ಹಿರಿ)ಸತಿಯಾದುದರಿಂದಲೇ ಹಿರಿದಿಮ್ಮವ್ವ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿರಿ, ದೊಡ್ಡವಳು ಎಂಬುದು ಅವಳು ಮಾಸ್ತಿ ದೇವಿಯಾದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಿಯ ಸ್ಥಾನ ಇಂಥದೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಇವಳು ಆತ್ಮ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಿ ದೇವತೆಯಾದವಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಚಿಂದಯ್ಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಅವನೇ ತನ್ನ ಪತಿಯೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ತನ್ನ ಪತಿಯೆಂದು ನಾಗವ್ವ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಆಡನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೇದಾಗ ಬೇಡರು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದರು (ಜಾನಪದ ಖಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಪುಟ ೨೯-೩೦). ನಾಗವ್ವ ಚಿಂದಯ್ಯನ ಹೆಣದೊಡನೆ ಚಿತೆಯನ್ನೇರಿ ಮಹಾಸತಿಯಾದಳು. ಅವಳನ್ನು ಮಹಾಸತಿಯೆಂದು ಪೂಜಿಸುವ ಮಾತು ಗೀತದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮೊಲ್ಲೆಗೆರೆ ಎಂಬ ಊರಿನ (ಅಥವಾ) ಕೆರೆಯ ಏರಿಯ ಮೇಲೆ ಮಹಾಸತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಅಪ್ರತಿಮ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಬಲಿದಾನ ಮಾಡಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರನ್ನು ದೇವತೆಗಳೆಂದು ಜನತೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆರೆ ಕಡಿಸಿದಾಗ ಜಲವು ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಕೆರೆ (ಅದರ ಭೂತ) ಆಹುತಿಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಜನರು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆ ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಅದು ಮುರಿದುಹೋದರೆ ರಾಜರಾಗಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು (ಅಪರಾಧಿಗಳೆಂದು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲ್ಪಡುವವರನ್ನು) ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಉರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಬಂದಾಗ, ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಮೇಲೆ ಆವೇಶಬಂದ ಪಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೋ, ಪ್ರಸಾದ ಕೇಳಿಯೋ ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೋ ಇಂಥವರು ಬಲಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಒತ್ತಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸಲ ಜನಹಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿಯೂ ಬಲಿಯಾಗಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಎಂಬವಳು ಹೀಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಆಹುತಿಯಾಗಲು ಮುಂದಾಗಿ, ಕೆರೆಯ(ನೀರು ಬರಲು) ಅದರಲ್ಲಿ ಲೀನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ದೇವತೆಯೆಂದು ಪೂಜಿತಳಾಗುವಾಗ ಕೆರೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮನಾಗಿ ಜನತೆಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. “ಮದಗಜ ಹೊನ್ನಮ್ಮ” ಗೀತದ ಕಥೆಯೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ (ಮಾತಾಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸಿದ್ದಗಂಗಯ್ಯ ಕಂಬಾಳು, ಪು22-2೯).

ಕೆಂಚಮ್ಮ ಎಂಬ ಗೀತದ ದೇವತೆ ದೇವತೆಯಾದುದು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಸ್.ರಾಜಪ್ಪನವರ ಸಂಗ್ರಹದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಉದಾತ್ತ ಗುಣ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆವರಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದವಳಂತೆ. “ಆಕೆ ಚಂಡಿ ಹೋರವೈ ಕೊಣದಲ್ಲಿ” ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಅಮ್ಮನವರ ಒಂದು ಹೆಸರಾದ ಚಂಡಿ ಎಂಬುದರ ಹಟ ಸ್ವಭಾವ ಎಂಬ ರೂಢಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವಳ ಅಸೂಯೆಯ ಭಾವನೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ತನಗಿಂತ ರೂಪವತಿ ಅತ್ತಿಗೆಯಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಿದ ಸ್ವಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಂಚಮ್ಮ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಥೆಯೇ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಆ ದೇವಿಗೂ ಇವಳಿಗೂ ಅಭೇದ ಕಲ್ಪಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ (ಕೆರೆಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಇತರ ಲಾವಣಿಗಳು, ಪುಟ ೨೨೦-೨೨೪). ಡಾ.ಜೀ.ಶಂ.ಪರಮಶಿವಯ್ಯನವರ “ಹಳೆಯಾರು ಕೆಂಚಮ್ಮ” ಕೆರೆಗೆಹಾರವಾಗಿ ಮಡಿಯುತ್ತಾಳೆ (ಜಾನಪದ ಖಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಪುಟ ೩೩೫-೪೬) ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡೋಳು ಎಂದಿದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಯಾದಳು.

ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಚೌಡೇಶ್ವರಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಚೌಡಮ್ಮ ದೇವತೆ ಮಹಾಸತಿಯಾಗಿದ್ದು ದೇವತೆಯೆಂದು ಪೂಜೆಗೊಂಡಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಅನುಮಾನ ಒಂದು ತ್ರಿಪದಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ (ನಾನೆದ್ದು ನೆನೆವೇನು, ಶ್ರೀ ಸ.ಚ. ಮಹದೇವ ನಾಯಕ್, ಪುಟ ೮೨).

ಕೊಂಡ ಕುಡಿಯಾದೋ ಕೆಂಡ ತಾವರೆಯಾದೋ
 ಕೊಂಡಕೆ ಬಂದ ಸೌದೆ ಚಿಗುರೊಡೆದು, ಮೊಗುರೊಡೆದು
 ದಂಡೀ ಚೌಡಮ್ಮನ ದುಡದಿಂದ

ಇವರ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಹೊಡೆಯ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟವನ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಮಾಸ್ತಿಯಾದವಳು ದೇವಿಯಾದ ಕೊಂಡದ ಸೂಚನೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪುಟದ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಇದೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಂದ “ಕಾಳಮ್ಮ” ದೇವತೆಯ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ “ಮೂಗುತಿ ಬಿದ್ದೈತೆ ಅಂತ ಯಾಕತ್ತೆ ಕಾಳಮ್ಮ” (ನಾನೆದ್ದು ನೆನೆವೇನು, ಶ್ರೀ ಸ.ಚ. ಮಹದೇವ ನಾಯಕ್, ಪುಟ ೮೨) ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು (ಮಹಿಸಾಸುರನನ್ನು) ಕೊಂದ ಅಮ್ಮನವರ ಕಥೆಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರಮ್ಮನ ಕಥೆಯ ಸೂಚನೆಯೂ ಉಂಟು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ರೂಪ ತಾಳಿದ ಗಂಡನನ್ನು ದೇವಿ ಕಡಿದಾಗ ಅವಳ ಮೂಗುತಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ (ಮೂಗಿನ ಮುತ್ತು ಮುರಿದು ಬಿತ್ತು ಸುವ್ಯೇ).

ಚುಂಚನಗಿರಿಯ ಓಲಗದ ಅರೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಂಬ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಬದಮ್ಮ ನೆಲಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ನಂಬಿಗೆ. ಆ ಕಂಬದ ಮಾರಮ್ಮನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. “ಬೇವಿನ ಮರದಡಿ ಬೆಳಕು ಮಾಡೋಳ್ಕಾರೆ” ಎಂಬ ಸಾಲು ಕಂಬದಮ್ಮನಿಗೂ ಬೇವಿನ ಮರಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಮುಳಕಟ್ಟೆ ಹುಚ್ಚಮ್ಮ ರಾವಿನ ಮರಿಯ ಸಿಗಿದವಳು. ಮಾರಮ್ಮನ ಒಂದು ರೂಪವೇ (ನಾನೆದ್ದು ನೆನೆವೇನು, ಶ್ರೀ ಸ.ಚ. ಮಹದೇವ ನಾಯಕ್, ಪುಟ ೮೨) “ಚುಂಚನಗಿರಿ” ಎಂಬ ಐದನೆಯ ಜನಪದ (ನಾಗಮಂಗಲದಲ್ಲಿ) ಸಮ್ಮೇಲನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ಮಾರಮ್ಮನ ಹಾಡು” ಇದೆ (ಪುಟ ೨೭). ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಸೌದೆ ಬಂದು ಕೊಂಡವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿದೆ. ಇದು ಕೆಂಡ ಹಾಯುವ ಕೊಂಡದ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದ್ದು ಈ ಮಾರಮ್ಮ ಗಂಡನನ್ನು ಕೊಂದು ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ದೇವತೆಯಾದವಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಜಾನಪದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಕಥೆಯ ಜತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಹಳ್ಳಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ, ಇವಳಿಗೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ನರಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕಳ ಹಾಲು ಕೆಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಕುಲಿ ಬಲಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ತಂದು ಅವಳ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿತನಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ಮಸಳಿಕಮ್ಮ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ನಾದಿನಿ ಕಾಟ ಅವಳಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಗಂಜಳವನ್ನು ಮಾವ ಉಣ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ ಅವಳು ಗೋವೆಯ ಮರ ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋದಳು.

ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಯಮ್ಮ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯಿದೆ. ಅವಳ ಮೂರ್ತಿ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಇದೆ. ಅವಳು ಮೊದಲು ಭಗವತಿ ಎಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಕಾದವಳು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಆರ್. ರಘುನಾಥ ಭಟ್ಟರು ಶೋಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲು ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಅವಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯಮ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಮಾನವ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಮೋಹಿಸಿ, ಪ್ರಣಯ ಮಾಡುವ ಚಿತ್ರಗಳು ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಕುಂತಿಗೆ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಒಲಿದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು (ದೇಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ) ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಕಥೆಗಳು ಉಂಟು. ಉರ್ವಶಿಯಂಥ ದೇವಸ್ತ್ರೀ ಪುರೂರವನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ ಕಥೆಗೆ ವೇದದಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳಿವೆ. ಕುರುಬರ ಮಾಳವ್ಯ ಮತ್ತು ಭೈರವರ ಕಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು, “ಮಾಳವ್ಯ ಮೊದಲು ಊರಿನ ದೇವತೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಅನಂತರ ಭೈರವನ ಗುಡಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೇಳವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಬಂದು ಈ ಕತೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ (ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು, ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಪುಟ ೭೦೭೩, ೭೭). ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚದರ್ಜೆಯ ಮಾನವರನ್ನೇ ದೇವತೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೆಳ ವರ್ಗದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಥವಾ ಪುರುಷರ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದುದು ಇರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವ ಮತ್ತು ಗಂಗೆಯರ ಪ್ರಣಯ ಮುಂತಾದ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೇವರು (ದೇವತೆಗಳು) ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳ ಪ್ರಣಯವನ್ನು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದೇವರೇ ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಪ್ರಣಯ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದಿರಬಹುದು. ಪೂಜಾರಿಗಳು ದೇವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲವೇ? ಗಂಗಾಧರನು ಹುರುಬರ ಮಾಳಿಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ. ನಂಜುಂಡ, ಚಾಮಾಯಿ, ನಂಜುಂಡ ದೇವೀರಿ ಇವರ ಪ್ರಣಯದ ಹಾಡುಗಳಿವೆ.

‘ವರನಂದಿ ಮತ್ತು (ಮೇಲುಕೋಟೆ) ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ’ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ವರನಂದಿ ದಿಲ್ಲಿನಾಡರಸನ ಮಗಳು ತುರುಕರವಳು ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದಿಲ್ಲಿಯ ರಾಜನ ಮಗಳು ಮೇಲುಕೋಟೆ ಚೆಲುವರಾಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಸುದ್ದಿಯಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಯಿತೋ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲುಕೋಟೆ ಚೆಲುವರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಅಸಾಧಾರಣ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಲೂಬಹುದು. ದಿಲ್ಲಿಯ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲಜಿ ಸುಲ್ತಾನನ ಮಗಳು ಪರದಾರ ಸೋದರ ರಾಮನಾಥನ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಮೋಹಗೊಂಡು ಅವನನ್ನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸೈನ್ಯದವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಳೆಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವಿಗಳು ಬಣ್ಣಿಸಿರುವರು. “ಆಕೆ ಸುಲ್ತಾನನ ಹಿಂದೂಮಡದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದೂ ಚೆಲುವರಾಯನ ಭಕ್ತೆಯಾಗಿ ಧರ್ಮ, ಶ್ರದ್ಧೆ ತೋರಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು ಅಂಥ ಕಥೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು” ಎಂದು ಡಾ. ಕಾರಂತರು ಊಹೆ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಇಂಥ ಕಥೆಗಳು ವರನಂದಿಯ

ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿರಲು ಸಾಕು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಒಂದೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಮಾಸ್ತಿ ವಿಗ್ರಹ ಅದು. ಕುಮಾರ ರಾಮ ಮಾಡಗೇರಿಯವನು, ಮಾಸ್ತಿ ಚಂದಾವರದವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಮೆರೆವ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಕುಮಟಾದ ಗುಡಿಗಾರ ಬಂದು ಹನ್ನೆರಡು ದಿನ ದಿನಾ ಒಂದೊಂದು ವೇಷ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನ ಮಾಸ್ತಿಯ ವೇಷಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಣಿದು ಕೆಂಡ ಹಾಯುವುದು (ಈಗ ಮೂರೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಾರನು ಎಲ್ಲಾ ಹನ್ನೆರಡು ವೇಷ ಮಾಡಿ ಕುಣಿದು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ). ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಜರೆಯುವ ಅಶ್ಲೀಲ ಹಾಡಿನ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಗುನಗರಿಗೆ ನೆನಪಿದೆ.

ಕುಮಾರ ರಾಮಪ್ಪಗೆ ಮರಳಾದ್ಯೆ ಮಗಳೇ,
 ಗೋಡಿಗೆ (ಗೋಡೆಗೆ) ಸುಂಬಳ ವರ್ಸಕಂಡಿ ನೆಕ್ ನೋಡು
 ವಳ್ಳಲ್ ಉಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ಯಂಡು ನೆಳಲ ನೋಡು ||

ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ದೇವರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದವನು ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ರಾಜನು. ಆಗ ದೇವರು (ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದು ಹೇಳಿರಬೇಕು)- “ಇಂದು ಮಾಡಿದ ಕೆಂಡ ನಿಮಗಲ್ಲ ನನಗೆ; ಕೆಂಡ ಹಾಯಬೇಡಿ” ಎಂದಳು. ಯಾರೂ ಆಗ ಕೆಂಡ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ. ಮಾಸ್ತಿ ದೇವರು ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದ ಗುನಗ (ಪೂಜಾರಿ) ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕೆಂಡ ಹಾದನು. ಮಾಸ್ತಿಯೇ ಕೆಂಡ ಹಾದಂತೆ ಇದು. ಆಗ ರಾಜನ ಮೈಮೇಲೆ ಸುಟ್ಟ ಗುಳ್ಳೆಗಳಿದ್ದವು. ಉರಿ ತಡೆಯಲಾರದೆ ರಾಜನು, “ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಂಬಳಿ ಜಮೀನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಮಾಘ್ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದನು. “ಉರಿಯ ಗುಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸು” ಅಂದನು. ಆದರೆ ದೇವಿ, ‘ಏನೂ ಬೇಡ’ ಅಂದಳು.

ರಾಜನು ಕಂಚಿನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಇದು ಈಗ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಗುನಗರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಬರೆಸಿದ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆಯೆಂದು ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಗುನಗರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅರಸ ಸರ್ವಮಲ್ಲಿಕ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ (ಅದನ್ನು ಸ್ವತಃ ನೋಡಲು ಪೂಜೆಯ ಸಮಯವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.). ಇದೇ ರಾಮನಾಥನ ಹಬ್ಬದ ಕುರಿತು ತಂಟೆಯಾದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನ ಮಾಡಗೇರಿ ಊರಿನವರು ತಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮನಾಥನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಆವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದುಗಡೆಗೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಮಾಸ್ತಿಯ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲು ಮರದಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಗುಡಿಗಾರನಿಂದ ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರುವಂತೆ.

ಚಂದಾವರ ಜಟ್ಟಿಗ ಮೂರ್ತಿ ತುಂಬಾ ಹಳೆಯದು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನ ಹಿಂದಿನದಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಮಾಡಗೇರಿಯದು ಅಷ್ಟು ಹಳೆಯದಲ್ಲ. ಮಾಡಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ಮೊದಲು ಹುಲ್ಲಿನ ಹೊದಿಕೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಅದಾದರೂ ತೀರ ಹಳೆಯದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದು ಸುಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಮಾಡಗೇರಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿ ಒಬ್ಬ ಪಟಗಾರ ಅಂದರೆ- ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಜಾತಿಯವ ರಾಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿ ನಾಮಧಾರಿ.

ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಹೊನ್ನಮ್ಮನಿಗೂ ರಾಮನಾಥನಿಗೂ ಪ್ರೀತಿ ಬಿದ್ದು ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ರಾಮನಾಥ ಮಡಿದಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕೆಕ್ಕಾರ ಮಂಜನಾಥ ಗುನಗರು ಕುಮಾರ ರಾಮನೇ ರಾಮನಾಥ. ಮಾಡಗೇರಿ ಮತ್ತು ಚಂದಾವರಗಳು ಈ ರಾಮನಾಥನ ಮೂಲಕ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯಾದವಳು ಮಾಸ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗುಡಿಗಾರ ಹೆಂಗಸಲ್ಲ. ಅವಳ ಮಾಸ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮಹಾಸತಿಯಾದ ಮೇಲಿನ ಹೆಸರಲ್ಲದೆ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳು 'ಗುಡಿಗಾರತಿ' ಎನ್ನಲು ಗುಡಿಗಾರ ಬಂದು ವೇಷಮಾಡುವ ಒಂದೇ ಮಾತು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಾರರ ವಸತಿ ಇರಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ: ಗುಡಿಗಾರನನ್ನು ವೇಷಹಾಕಲು ಕರೆದಿರುವರೇ ಹೊರತು ಮಾಸ್ತಿಯ ಜಾತಿಯವನೆಂದಲ್ಲ, ಅವಳು ಗಾಮೊಕ್ಕಲ ಜಾತಿಯವಳಾಗಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭವನೀಯವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಮಾಸ್ತಿ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದು, ಹರಕೆ ಹೊತ್ತವರು ಹರಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಮಾಡಿಸಿ ಹಾಕಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಿರಬಹುದು.

ಕೆಂಡದ ಮಾಸ್ತಿಯ ಗುಡಿ ರಾಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ತೀರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮನಾಥ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತಿರಬೇಕು. ರಾಮನಾಥ ದೇವರ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ದೇವಿಯ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವಿದೆ. ಶಿಶುವನ್ನು ಹಿಡಿದುನಿಂತ ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಮೂರ್ತಿ ಜನರು ನಾಣಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆದ ಈ ದೇವಿಯೇ ನಾರಾಯಣದೇವಿ, ಇವಳು ರಾಮನಾಥನ ವಿವಾಹಿತ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಅದರ ಬಲಬದಿಗೆ ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಶಿಶುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದೆ. ಅಡ್ಡಬಾಳಂತಿ ಎಂದು ಕರೆದ ಈ ಮೂರ್ತಿಯೂ ನಾಗಮ್ಮ ದೇವಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಮಡಿದಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆ ಮಡಿದ ವೀರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ನೆನಪನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಚೋಮ(ಸೋಮ)ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮುಖವಾಡಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆ ಚೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಕಾರ ವೈದ್ಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೈದ್ಯ (ಅವನ ಸಹಾಯಕ) ದಂಡಿನ ವೈದ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದವರು. ಮೂರನೆಯದು

ಬರ್ಗಿಣದ ಚೋಮ ಬರ್ಗಿಯಿಂದ ಬಂದು ನೆಲಸಿದವರ ಕುಟುಂಬದವರೇ ಈ ಬರ್ಗಿಣದ ಚೋಮನನ್ನು ಹೋರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಬರ್ಗಿ ಚೋಮನ ಮುಖವಾದ. ಅವನು ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿದ ವೀರನ ತಮ್ಮನಂತೆ ಐದನೆಯ ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಮುಖವಾಡಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕುದುರೆಯೇರಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ (ಹಚ್ಚಾಲಿ ಕುದುರೆ) ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆನೆಯನ್ನೇರಿದ ಮನುಷ್ಯ (ಗೋವೆಗಣಪ) ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೀಗೆಯೇ ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಾನೆ. ಮಡಿದ ಕುದುರೆ ಸವಾರರ ಹಾಗೂ ಗಜಸೈನ್ಯದವರ ಪ್ರತೀಕಗಳು ಇವು. ಇವೆಲ್ಲರೂ ಕೆಂಡಹಾಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಲನಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗರಕಲ್ಲು ಜಙ್ಗಲ ಎಂಬ ದೇವತೆಯಿದೆ. ಅದು 'ಹೈಗರ ಕಲ್ಲು ಜಙ್ಗಲ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬದಲಾವಣೆಯ ರೂಪವಾಗಿದ್ದರಬೇಕು. ಯಾರೋ ಹವ್ಯಕರು ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದು, ಜಙ್ಗಲ ಎಂದು ಪೂಜೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರಬೇಕು. ಮಹಾಸತಿಯಾಗಿ ಮಡಿದು, ದೈವತ್ವಕ್ಕೆರಿದ ಬಹಳ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಆ ದೇವತೆಯ ವಿಶೇಷ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ದೇವಿ(ಅಮ್ಮ)ಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ 'ಬಂಡಿಹಬ್ಬ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಗಾಲಿಗಳುಳ್ಳ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರವಿಲ್ಲದ ಬಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಅಮ್ಮನವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಈ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಂಡಿಹಬ್ಬ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಗೋಕರ್ಣದ ಭೂಮಿದೇವತೆ ಅಮ್ಮನವರ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇಂಥ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರಂತೆ. ಮತ್ತು ಇಂಥ ಬಂಡಿ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಡಹಾಯುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಬಹಳ ಕಡೆ ಉಂಟು.

ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದುದು. ಸುತ್ತಲಿನ ಭಾಗವನ್ನೂ ಮಿರ್ಜಾನನ್ನೂ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನ ಸೇನಾಪತಿ ಶರೀಫ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕು ಸರ್ಪಮಲ್ಲಿಕ ಎಂಬವನು ಮುಸಲ್ಮಾನನಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಗಡೆ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕೆಡೆವಿ, ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಘನಾಶಿನೀ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಯಿಸಿದನೆಂದು ಒಂದು ವದಂತಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಈಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಬೇರೆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರಂತೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು (ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸತ್ತೆಯು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬಹುಶಃ), ಇನ್ನೊಂದು ವದಂತಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ಮಿರ್ಜಾನ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಪಮಲ್ಲಿಕನು ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನಂತೆ. ಆದರೆ, ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಮಿರ್ಜಾನ್ ಬಳಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದನಂತೆ. ಯಾರೋ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ತಂದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದು ಹೆಗಡೆಯ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನ(ಕಾನಿನ)ಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆ

ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಾನಮ್ಮ (ಕಾನಿನ ಅಮ್ಮ) ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂತು. ಮತ್ತು ಹೊಳೆಯ ಗಜನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಗಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮೊದಲಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು (ಶಾಂತಿಕಾಂಬಾ) ಮತ್ತೆ ಅದೇ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಹೆಗಡೆಯ ಶ್ರೀ ಎನ್.ಟಿ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದಾಗ ಕೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಹೆಗಡೆ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲು ಈಗಿದ್ದಂತಹ ರಥವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಚರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಬಂಡಿಯನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಶಿಂಗನಕುಳಿ ಎಂಬ ವೃದ್ಧರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಮೆರವಣಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೂ ಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಂದು ಕಡೆ ತುರ್ಕಜನ ಕಟ್ಟೆಯೆಂಬಲ್ಲಿ ದೇವಿಯು ಮೆರವಣಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತಾಗ (ಜಾತ್ರೆ ಮುಗಿದ ಮರುದಿನ) ಕೆಂಡವನ್ನು ತೂರುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಇದು 'ಆಟ ಆಡಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಬೀರಾಯಿತು' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನೂ ಹಿಂದಿನ ಮಾಸ್ತಿ ಮೆರವ ಆಟವನ್ನೂ (ಮಾಸ್ತಿ ವೇಷಧಾರಿ ಕುಣಿತ ಮಾಡಿ, ಕೆಂಡ ಹಾಡು) ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು (ಕೆಂಡವನ್ನು) ಚದುರಿಸಿ ಒಗೆಯುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೂ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ.

ತುರ್ಕಜನ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗ ಮೂರ್ತಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತುರ್ಕಜನ ಕಟ್ಟೆಯ ಜಟ್ಟಿಗ ಎಂದೇ ಆ ಜಟ್ಟಿಗನನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುರ್ಕಜ ಎಂಬವನು ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದ ಯುದ್ಧರಂಗ ಅದಾದರೆ, ತುರ್ಕಜ್ಜ ಜಟ್ಟಿಗನಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಂಡು, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ(ಅಮ್ಮ)ಯಾಗಿ ಪೂಜೆ ಪಡೆಯುವುದಾಯಿತು ಎಂದು ಊಹೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಹೆಗಡೆ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಾಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆಯೇ ಬೀರುದೇವ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ವೀರರಾದವರ (ದೇವತೆಗಳಾದ) ಆಯುಧಪಾಣಿಗಳಾದ ಕುದುರೆ ಸ್ವಾರೂ ಇರುವ ದೇವಲಾಯವಿದು. ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋಗಿದ್ದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಈ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೂ ಏನೋ ಸಂಬಂಧವಿರುವಂತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಹೊರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿ ಲೇಖ ಬರೆದುದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದುಂಟು (ಜಾನಪದ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಲೆ). ಅಮ್ಮನವರ (ಮಾಸ್ತಿಯಮ್ಮನ) ಕಲಶ, ಬಾಗ್ಗುಬೀರ ಕಲಶ, ಬಂಡಾರ ಬೀರ ಕಲಶ, ಶೂಲುಬೀರು ಕಲಶ, ಹೊಲೆಯಾಲ್ಮ (ಹೊನ್ನಪ್ಪನ) ಕಲಶ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯ ಆಳು ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಎಂಬುವನ ಹೊಲೆಯಾಲ್ಮ ಎಂಬುದು ಹರಿಜನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿ ಬೀರ ದೇವತೆಯಾದದ್ದು.

ಅಂಕೋಲಾದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಾದುರ್ಗಾ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ್ಸಾ ಕಾತ್ಯಾಯನೀ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಡಿಹಬ್ಬವಿದೆ. ಗುಡೆ ಅಂಗಡಿಯ ಕಾಂಚಿಕಾಂಬಾ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಂಡಿಹಬ್ಬವಿಲ್ಲ. ತೇರು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಹ ಮೊದಲು ಬಂಡಿ ಹಬ್ಬವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೆಂಡ ಹಾಯುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ, ಕಾಂಚಿಕಾಂಬಾ ದೇವಿಯ ಕುರಿತ ಸ್ಥಳೀಕ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳು ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಕಂಚೇಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದುದರಿಂದ ಕಾಂಚಿಕಾಂಬೆಯೆಂದು ಹೆಸರು ಈ ದೇವಿಗೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದು, 'ಸುಧಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ವಿಜಯಾಶಾನಭಾಗ ಎಂಬವರೊಬ್ಬರು ಬರೆದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕಡಬಋಷಿಯು ಈ ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ, ಕಡಬಜ್ಜನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಧರಿಸಿದ ಮೂರ್ತಿಗಳೇ ವಿನಃ ಯಾವ ಋಷಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಸುಳಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ. ಕಡಬ ಎಂಬ ವೀರನು ಕಡಬಜ್ಜನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ಮೇಲೆ ಕಡಬಜ್ಜ ಮುದುಕನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು ಋಷಿಯೆಂದು ಮುಂದಿನವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಗುಡೇ ಅಂಗಡಿಯ ಕಾಂಚಿಕಾಂಬೆಯೂ ವೀರಪರಂಪರೆಯ ಮಾಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಿರ ಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬೀರು ಗೋಳಿ(ವೀರರ ರಂಗ) ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತೇರು ನಡೆವ ಆರು ದಿನ ಮೊದಲು ರಾಮನವಮಿಯಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ರಾವುತನ ವೇಷ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಿದಿರಿನ ಕುದುರೆಯ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಕುದುರೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಯುರೋಪಿನ Hobby Horse (ಆಟದ ಕುದುರೆ) ವೇಷವನ್ನು ಇದು ಹೋಲುವುದಾದರೂ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಬೇರೆ. ಇದು ಯುದ್ಧದ ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಸವಾರ. ಹೆಸರು ಕುಲ್ಲು(ಕೊಲ್ಲುವ?) ಕುದುರೆ. ರಾತ್ರಿಯ ನಿಶ್ಯಬ್ದಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು 'ಕೇ ಕೇ ಕೇ ಕೇ ಕೇ' ಎಂದು ಕೂಗುವ ಸವಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಲು ಇರುತ್ತದೆ. ಶಿಂಗಾರ ಗೋಳಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗ ಆ ರಾವುತನಿಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಆವೇಶವಾಗುವುದಂತೆ.

ಭಾಗ ೨

ವ್ಯವಿಧ್ಯ...

.....

೩೧. ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಆರಾಧನೆ

ಈ ಜಗತ್ತಿನ ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಮಾನವರು ನಿಸರ್ಗ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಅವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಮಾಟ-ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿದೇವತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ತೀರಾ ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ವಿಶ್ವದ ಹಲವು ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ತಿಳಿವಳಿಗಳಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ ದೇವತೆ ಮತ್ತು ಭೂದೇವತೆಯರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕಥೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನಂತರದ್ದಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಳೆಂದು ಮಾತೆಗೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಜಗನ್ಮಾತೆಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನಮಾನವರು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದರು. ಆದಿಶಕ್ತಿ, ಜಗನ್ಮಾತೆ, ಎಲ್ಲಮ್ಮ ಎಂಬ ರೂಪದಿಂದ ಜನರ ಭಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮುಂದೆ ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಆಧಿದೈವತಗಳ ಪೂಜೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಆದಿಶಕ್ತಿಯೇ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲರ ತಾಯಿ, ಮಹಾತಾಯಿ, ಎಂಬಂತೆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪುರಾಣಗಳು (ಜನಪದ ಪುರಾಣಗಳು ಸಹ) ಅವಿಭವಿಸಿ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆದವು.

ನಿಸರ್ಗದ ಭಯಂಕರ ರೂಪವನ್ನೂ ಮಂಗಲಕರ ರೂಪವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಿದ ಮಾನವನು ಪ್ರಳಯಾಂತಕಾರಿಯಾದ ಮಹಾಕಾಲಿಯನ್ನು ಮಂಗಲಕಾರಿಯಾದ ಸರ್ವಮಂಗಲಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಆಕೆಯು ರಕ್ಷಕಿಯೂ ಭಕ್ಷಕಿಯೂ ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಕೆಯು ಶಿಷ್ಟರಕ್ಷಕಿಯೆಂದೂ, ದುಷ್ಟಭಕ್ಷಕಿಯೆಂದೂ ಒಳಿತು, ಕಡಕುಗಳ ದ್ವಂದ್ವಕಾರಣವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಈ ದ್ವಂದ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಅನಂತರದ ಭಾವನೆ. ರೇಣುಕೆ (ಎಲ್ಲಮ್ಮ), ಮಾರಿಕಾಂಬೆ (ಮಾರೀದೇವತೆ), ಕಾಮಾಕ್ಷಿ. ಈ ದೇವತೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಿಯಮ್ಮನ

ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಾದಿಗರಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ಮಾತಂಗಿ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀದೇವತೆಯ ವಿಷಯವು ಬಹಳ ಕುತುಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಾತಂಗಿಯು ಮಾತಂಗ(ಮತಂಗ) ಋಷಿಯ ಮಗಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆಯಿದೆ. ಡಾ|| ಜೀ.ಶಂ.ಪರಮಶಿವಯ್ಯನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ “ಕರುಣೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯೆ” ಹಾಡಿನ ಪ್ರಕಾರ ಇವಳು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಜಾಂಬವ ಋಷಿ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬಳು ಸುಂದರ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ (ಪುಟ೨೬, “ಕರುಣೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯೆ” ಎಂಬ ಭಾಗ). ಈ ಮಗುವೇ ಮಾತಂಗಿ. ಮಾತಂಗಿ ಸುರಿ(ಸುರಾ) ಭಕ್ತನೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಓರಂಗಲ್ಲಿನ ರಾಜನು ಕ್ವಾಬಾಸುರರೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೋಟೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು. ಕೋಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಇರುವ ಅವರನ್ನು ಮಹಾದೇವಿ ಪಾತರಲಿಂಗನ ಮೂಲಕ ಕೊಲ್ಲಿಸುತ್ತಾಳೆ (ಪುಟ-೪೫). ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿಯ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮಾರಿ+ತಂಗಿ= ಮಾತಂಗಿ ಎಂದೂ ಶಬ್ದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ (ಜಾನಪದ ಜಗತ್ತು, ಸಂ. ೬-೨). ಇವಳು ಹೊಲೆಯರ ಹೆಂಗಸು. ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ತುಲಸಿಯ ಮುಂದೆ ಬರೆದು, ಮಾತಂಗಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮಾದಿಗರು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಾತಂಗಿಯು ಸಿಸಿಫಿ ಮಾರಿಯಮ್ಮನ ಸಂಗಡಿಗಳು ಒಂದು ಗುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಯ ರೇಣುಕಾದೇವಿಯ ಗುಡಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತಂಗಿಯಗುತ್ತಿ ಇದೆ. ಹಲವಾರು ಸ್ತ್ರೀದೇವತೆಗಳ (ಗ್ರಾಮದೇವಿಯರ) ಗುಡಿಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಾತಂಗಿಯ ಗುತ್ತಿ (ಇಲ್ಲವೆ ಗುಡಿ) ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ತಂಗಿಯೆಂದೂ^೧ ಸೇವಕಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುವ ಮಾತಂಗಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಹರಿಜನರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಾತಂಗಿ ಶೂದ್ರಕನ್ಯೆ; ಕೆಲಸದಾಕೆ ಮೂಲದೇವರ ಸಖಿಯಿದ್ದಂತೆ.

‘ಕಂಚಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ ಮಧುರೇಯ ಮೀನಾಕ್ಷಿ’ ಎಂದು ಕಾಳಮ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದೂ ಸಹ ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೀಕರಣವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ (ನಾನೆದ್ದು ನೆನೆವೇನು, ಸ.ಚ.ಮಹದೇವನಾಯಕ, ಕಾವ್ಯಾಲಯ). ಕಂಚಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯ ಸಂಗಡಿಗಳಾಗಿಯೂ ಮಾತಂಗಿಯಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ^೨.

ಡಾ.ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿಯವರ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ- “ವೇದದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಅದಿತಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ಮಾನವ ಕುಲದ ಆದಿಮಾತೆ; ಎಲ್ಲಮ್ಮ, ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಪಂಚಜನದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಅದಿತಿಯು ‘ಮಾತಂಗಿ’ ಆಗುವ ಶಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆದಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟ^೩.

ವಸಿಷ್ಠ ಎಂಬುದು ದಿಲೀಪ ಅಜ ಮುಂತಾದ ಅಯೋಧ್ಯ ರಾಜಮನೆತನದವರ

ಕುಲಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನದ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು ಹಲವು ಜನ ರಾಜಗುರುಗಳು ವಸಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಮುಂದೆ ರೇಣುಕೆಯಾಗಿಯೂ ಚಾಮುಂಡಿಯಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ತಾಳಿದ್ದು ಮಾತಂಗಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಹ ಇಂಥ ದೇವಿಯರ ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಯೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ಒಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. 'ಚೌಡಿಕೆ ಕಾವ್ಯಗಳು' ಶೀ.ನಂ.ನಾರಾಯಣಗೌಡರ ಸಂಕಲನ. ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಕೆ.ರಾಜಶೇಖರ ಅವರು, "ಈಕೆ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ತಂಗಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.
೨. ಜಾನಪದ ಜಗತ್ತು ೭:೩ ರಾಜೇಗೌಡ ಹೊಸಹಳ್ಳಿಯವರ ಲೇಖನ
೩. 'ದೈವದ ಎರಡು ಲಾವಣಿಗಳು', ಡಾ. ನಿಂಗಣ್ಣ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ. ಜಾನಪದ ಮಂಟಪ, ಕಾಲಗತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ರಾಯಬಾಗ ಡಾ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು.

೨೨. ಹೇರಾಡಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ

ಭಟಕಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹೇರಾಡಿ ಎಂಬ ಊರು ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಮಹಾಸತಿಯ ದೇವಾಲಯವು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನೋಡಲು ಶ್ರೀ ದೇವಕೀಕೃಷ್ಣ ಕಾಮತರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದರು. ಅವರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾಮತ್ ಹೊಟೆಲ್ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಶ್ರೀ ರಂಗಪ್ಪ ಕಾಮತರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರು. ಊರಿನವರ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ತಾವೂ ಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಕಾಮತರು ಚಿಕ್ಕದಾದ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಆರು ಎತ್ತರವಾದ ಎರಡು ಪುರುಷಮೂರ್ತಿಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಹೆಣ್ಣು ದೇವತೆಗಳದು. ಎಲ್ಲವೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೂ ಬಣ್ಣ ಬರೆದ ಮೂರ್ತಿಗಳು. ಗಂಡು ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೇರಳದ ಮಂತ್ರವಾದಿ. ಹೆಣ್ಣು ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಎಡಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಬೊಂಬೆ. ಇವಳೇ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಮುಖ ದೇವತೆ. ರಾಜನ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ರಾಣಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಿದೆ. ರಾಜನ ಹಾಗೂ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯರಾಗಿದ್ದ ಭೈರಾಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಇವರ ಗೊಂಬೆಗಳಿವೆ. ತೀರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೇರಳದ ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಗೊಂಬೆಯಿದೆ.

ಈ ದೇವತೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿರುವ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ದೇವಕೀಕೃಷ್ಣ ಕಾಮತರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮನೆಂಬ ಸುಂದರ ಹೆಣ್ಣು ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಲು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ರಾಜನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ರಾಜನು ಅವಳನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದನು. ತಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಹೊನ್ನಮ್ಮನಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಗೆ ಮೊದಲೇ

ಒಬ್ಬ ರಾಣಿಯಿದ್ದಳು. ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸಂಪಗೆಯ ಮರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಆ ಮರದ ಎಲ್ಲಾ ಹೂಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಯ್ದು ಕೊಟ್ಟರೆ, ತಾನು ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ರಾಜನು ಸಂಪಗೆಯ ಮರವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಹೂ ದೇವರಿಗೆ, ಒಂದು ಹೂ ಗುರುಗಳಿಗೆ, ಒಂದು ಹೂ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೂಗಳನ್ನೂ ಕೊಯ್ದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಹೂಗಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ನೀಡಿದನು ರಾಜ. ಆದರೆ ಅವಳು ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಮರದ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದುಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ರಾಜನು ಹೂಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಲ್ಲಿಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಮರವನ್ನೇರಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಮೂರು ಹೂಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು, ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ದೇವರಿಗೆಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದನು. ಆದರೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ತನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಉಳಿದಿದ್ದ ಆ ಹೂವನ್ನೂ ಕೊಯ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ತಾನು ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂಬ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವೆನೆಂದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. ರಾಜನು ಮತ್ತೆ ಮರವನ್ನೇರಿ ಹೋದನು. ಆ ಹೂವು ಮರದ ಮೇಲೆ ತೀರ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ತುದಿಯ ಟೊಂಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಅದನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕೂಡಲೆ ರಾಜನು ಹತ್ತಿದ ಟೊಂಗೆ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದು ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿಬಿದ್ದು ಸತ್ತುಹೋದನು.

ಈ ಸಂಗತಿ ರಾಣಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವಳು ರಾಜನ ಹೆಣದೊಡನೆ ಚಿತ್ರೆಯೇರಿ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದಳು. ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಮಾತಿನಂತೆ ರಾಜನು ಎಲ್ಲಾ ಹೂಗಳನ್ನೂ ಕೊಯ್ದು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದು ಕೊಂಡನು. ಅವಳು ತಾನು ಅಡಿದ್ದ ಮಾತಿನ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜನ ಮಡದಿಯಾದ ಕಾರಣ ತಾನೂ ಅದೇ ಚಿತ್ರೆಯ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮಹಾಸತಿಯಾದಳು.

ಜನರು ಈ ಮೂವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕಾಲ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆ ನಾಡಿನ ರಾಣಿಯರಾಗಿದ್ದ ಭೈರಾಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಚನ್ನಮ್ಮ ರಾಣಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಹೊನ್ನಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಮಹಿಮೆಯ ಪ್ರಚಾರವಾಗುತ್ತ ಬಂದಂತೆ, ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕಾಣಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಅಲ್ಲಿ ಹುಗಿದಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಕೇರಳದ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರವಾದಿ ಬಂದನು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅವನು ತೊಡಗಿದ್ದಾಗಲೇ ರಕ್ತಕಾರಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಶ್ರೀ ದೇವಕೀ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಮತರು ಈಗಲೂ ಜೈನಮತದವರೇ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿಯಾಗಿರುವರೆಂದೂ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ದೇವಿಯೂ ರಾಜನೂ ಜೈನಮತದವರೇ ಆಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. (ಮೇಲ್ಕಂಡ ರಾಣಿಯರೂ ಜೈನಮತದವರೇ).

■ ('ಸುಧಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ).

೩೩. ಜಾನಪದ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ

ಹಿಂದಣ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ, ಕಲಾ ಪ್ರೀತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗಗಳ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರ ಕಲಾವಂತಿಕೆ ಯಾವ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದಣ ಕಾಲದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೇಶಾಲಂಕಾರದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಆಭರಣಗಳಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಂತೂ ಬೆರುಗುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಗಂಡಸರು ಸಹ ತಮ್ಮ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯದ ಹಾಗೂ ಉಡುಪುಗಳ ಕಲಾತ್ಮಕವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೇಗೋ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸೇರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೈಸೂರು ರುಮಾಲು, ಜಿರಿಪೇಟ ಅಲ್ಲದೆ, ದೋತರ ಉಡುವಲ್ಲಿನ ನಿರಿಗೆಗಳ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಯ-ನಾಜೂಕುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಿತ್ತು.

ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವುದೇ ಒಂದು ಕಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳ ತೊಟ್ಟುಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ, ಮರುದಿನ ಹೊನ್ನಿನಬಣ್ಣ ಬಂದ ಎಲೆಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದು, ಗಂಧ ಮೆಣಸು, ಲವಂಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ ಸೇರಿಸಿ ವೀಳ್ಯ ಮೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು, ಕದ, ಮತ್ತು ಕಿಟಕಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕುಶಲ ಬಡಿಗರ ಕುಸುರಿ ಕಲೆ ಕಂಡುಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆಗಿನ ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಉಪಯೋಗದ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶ್ರಮವು ಕೌಶಲಪೂರಿತವಾದ ಕಲಾಯೋಗಸಿದ್ಧಿ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಭಾಗ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರು ಬಳಸುವ ನೇಗಿಲು, ಹಲಿಗೆ, ಕುಂಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಕ್ಷೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಬಳಸುವ ಕತ್ತಿ, ಮುದುಕರ ಊರುಗೋಲು, ಬಡಿಗ ಅಲ್ಲದೇ ಅವರು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೊಜೆಗಳು ಕೂಡ ಕಲಾಕುಸುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು.

ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರ ಹೂಗಳ ಮೋಹವು ಇಂದಿಗೂ ಅಳಿಯದಿದೆ. “ಕರೆಸುತ್ತ ಕ್ಯಾದಿಗೆ, ಮನೆ ಸುತ್ತ ಮಲ್ಲಿಗೆ” ಎಂದು ಒಂದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣನೆ ಬಂದಿದೆ. ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕುವ ಕಲೆಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಕೆಲವರಾದರೂ ಇಂದಿಗೂ ತೋರಬಲ್ಲರು. ‘ಹಾಡ ಹಾಡ ಬಲ್ಲೇ ಶೇಡಿ ಬರೆಯ ಬಲ್ಲೇ’ ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಪಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶೇಡಿ ಅಂದರೇ ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮೂಡಿಸಿದ ಚಿತ್ರ.

ಈಗಿನ ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲದೆ ಮುದುಕಿಯರೂ ಕೂಡ ಸಮಯವನ್ನು ವಿನೋದವಾಗಿ ಕಳೆಯಲು ಇಸ್ಪೀಟು ಆಟ ಆಡುವಂತೆ, ಹಿಂದಿನ ಹೆಂಗಸರು ಹಾಡು, ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಕೇಳಿ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನವರ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಹುಶಃ ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಜೊತೆಗೂಡಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. “ದಿನಮೇಕಂತು ಕಾಪ್ರಾದೇಸಂ” ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿಗೇ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ದಿನದಿನವೂ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಡಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಸ್ವಚ್ಛ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಎಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯೂ ತೊಳೆಯದೇ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನಾರು (ದುವಾಸನೆಯ) ಬಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಮಡಿ.

ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಆರ್. ತಿಪ್ಪೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಹೃದಯಘಾತದಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಜಾನಪದ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೆನು. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ಊರು ತಿರುಗಿ ಇನ್ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳಿಕರಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಅದ್ಭುತ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಅವರು ನಮ್ಮ ಕಡೆಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದರು.

ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಯ ಮೋರೆಯಂತೆ ಕಾಣುವಂತೆ ತಯಾರಿಸಿದ್ದ ಅಡಕತ್ತರಿಯು ದೊರೆತಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ವರ್ತುಲಾಕಾರದ ಹಾಗೂ ಸಂಬಾರ ಜಿನಸು ಹಾಕುವ ಸಂಬಾರ ಬಟ್ಟಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾ ಸುಂದರ ಕೆತ್ತನೆ ನಕ್ಷೆ ಇತ್ತು. ಕೋಳಿ ಹುಂಜದ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಕೋಳಿ ಕಾದಾಟದ ಕತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಹ ಚಂದವಾದ ಚಿತ್ರ ಕೊರೆದಿದ್ದುದು ಇತ್ತು.

ಜನ್ಮ ಕವಿಯು “ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇನೊ ಮಾಲೆಗಾರನ ನೊಸಬಾಸಿಗಂ ಮುಡಿವ ಭೋಗಿಗಳೆಲ್ಲದೆ ಬಾಡಿ ಪೋಗದೇ?” ಎಂದು ರಸಿಕರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಾಲಿ- ಹೊಸ ಬಾಸಿಗ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದಿನ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೂವಿನ ತಲೆದೂಡಿಗೆಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

'ಬಾಸಿಗ' ಅಂದರೆ ಹೂವಿನ ತಲೆದೊಡಿಗೆ. ಇದು ಮಾಲೆಗಾರರು ದಿನದಿನವೂ ಹೊಸ ಹೂಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿ ಮಾರುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯ ಬಾಸಿಗವನ್ನು ವರನ ತಲೆಯ ರುಮಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟುವರಷ್ಟೇ? ಆಗಿನ ಭೋಗಿಗಳು, ಸಿರಿಯವಂತೆ ಗಂಡಸರು ಸಹ ತಮ್ಮ ರುಮಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಶೋಭೆಗಾಗಿ ಹೂವಿನ ದಂಡೆಗಳ ಬಾಸಿಗವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಿನ ಕೃತ್ರಿಮ ಅಲಂಕಾರ ಸಾಧನಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಸಹಜ ಶೃಂಗಾರದ ನಯ-ನಾಜೂಕಾಗಲಿ ಕಾಣದೆ ಥಳಕು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

೩೪. ಜನಪದ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ನಮ್ಮ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿಯು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯ ಗಾಳಿ ಹಬ್ಬುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿರುವ ದೈವಭಕ್ತಿಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಭದ್ರವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಉರೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಪಿಡುಗಿನ ಗಾಳಿಯು ಹಬ್ಬಿ ಜನರೂ ದನಕರುಗಳೂ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಊರಿನ ದೇವಾಲಯಗಳ ದೇವತೆಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಊರ ಮೇಲೆ ಹೊರಡಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ದೇವರಗೆ ಊರಿನ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಅಂಥ ಪಿಡುಗು ಹಬ್ಬಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಾಲದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಹುಡುಗರೂ ಸಹ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವರ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಡೆದಾಗ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ನೊಗಕ್ಕೆ ಹೆಗಲು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

“ಸಂಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ವೆಂಕಟರಮಣ” ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ನೆನಪು ಇಲ್ಲಿ ಆಗದಿರದು. ಆದರೂ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳು, ಸಂಕಟಗಳು ಮಾನವರನ್ನು ಮೀರಿದ ದೈವಶಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಡಲು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಂಸ್ಕಾರ, ನಂಬಿಕೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಊರಿಗೇ ಸಂಕಟ ಬಂದಾಗ ಜನರು ಪರಸ್ಪರೊಡನೆ ಸೇರಿ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಇಂಥ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈಗಲೂ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಮೊದಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ, ದೈವಭಕ್ತಿ ಉತ್ಸಾಹಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಿನಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು.

ಹಿಂದಿನ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಾಲಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಚುಟುಕಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಮೊದಲಿನಂತೆ ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಜನರಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಸುಖಲೋಲಪತೆಯ ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳು, ಕಳ್ಳಹಾದಿಗಳು ಹಾಸು ಬೀಸಾಗಿ, ಅಕರ್ಷಿತ ಜನರನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೋ ಸಾಗಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜನಜೀವನವು ತುಂಬಾ ಅದರ್ಶಪ್ರಾಯವೇ ಆಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಆಗ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟುಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಊರೂರಿನ ಮುಂದಾಳುಗಳ ಮಾತುಗಳು ಈಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಯಿತ್ತು.

ಇವರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಆಯಾ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅಂಥ ಅಧಿಕಾರ, ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಎಷ್ಟೋ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಳಿತೂ ಆಗಿದೆ; ಕೆಡಕೂ ಆಗಿದೆ.

೨೫. ಸ್ವಪ್ನ ಜಾನಪದ

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸ್ವಪ್ನಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಮನುಷ್ಯರು ಜಾಗೃತ್, ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನ ಅರಿವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಲುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮವು ವಿಶ್ವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲೀನವಾಗಿರುವಂಥ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋಲುವಂತಿರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಪ್ನವು ಶಿಶುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದೇನೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಊಹೆಯ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಸೌಮ್ಯವಾಗಿರದ ಶಬ್ದವನ್ನು, ದನಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೀನುವಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶಿಶುವು ಬೆಚ್ಚಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕ್ರಂದಿಸುವಂತೆಯೇ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಪರಿಚಿತವಾದ, ಅಹಿತಕರವೆನಿಸುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಬೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೂಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಿಶುವಿನ ಬಳಿ ಇರುವ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂತಸ ತರುವ ದೃಶ್ಯಗಳ ಸ್ವಪ್ನವು ಸಹ ಬೀಳುವುದು. ಆಗ ಎಚ್ಚುತ್ತ ಶಿಶುವು ಅರೆತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಸೂಚಿಸುವ ಪರಿಯನ್ನು ತೋರಬಹುದಾಗಿದೆ. (೧೨ B - ೨೭೧).

ಟಾಗೊರರ ಗೀತಾಂಜಲಿ

ಶಿಶುವಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದಾಗ ಅದರ ಪರಿಮಿತವಾದ ಸುತ್ತಲಿನ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಅದು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ, 'ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಬುದ್ಧಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಶಿಶುವಿನ ಸ್ವಪ್ನ ಹಾಗೂ ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಉಂಟಾದುದು ಅದರ ಮುಂದಿನ

ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತುವ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಆ ಶಿಶು ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆಯೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಅದರ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರ-ಆಚಾರಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.

ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಶಿಶುವೂ ಬೆಳೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಕಾಣದ ಅಕರಾಳ-ವಿಕರಾಳ ಹಾಗೂ ಇತರ ತರದ ಸ್ವಪ್ನಗಳು ರಾಕ್ಷಸರ, ದೇವತೆಗಳ, ದೇವ ಕನ್ಯೆಯರ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಕಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಶಿಶುವು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಅದರ ತುಟಿಯು ಅದುರಿ, ಮುಗುಳುನಗೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕವರೂ ದೊಡ್ಡವರೂ ನೋಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವೋ ಅಲ್ಲ ನಿದ್ರೆಯೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿವರ್ಮ ರವೀಂದ್ರರು- “The smile that lits on babies lips dose anybody know” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ‘ಸ್ವಪ್ನವು ಸತ್ಯದ ನೆರಳು’ - ಎಂದು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾತು ಬಂದಿದೆ.

ಎಚ್ಚೆತ್ತಿರುವ ನೋಡಿದ ದೃಶ್ಯ, ತಾನಾಗಲಿ, ಇತರರಾಗಲಿ ಆಡಿದ ಮಾತು ಅನುಭವಿಸಿದ ಭಾವನೆಗಳು, ವಿಚಾರಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವಾಗ ಅದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವಾಗ ವಿವಿಧ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಪ್ನ ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತಂದೆಯೆಂದೆ ಖ್ಯಾತನಾದ ಸಿಗ್ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಎಂಬ ಜರ್ಮನ್ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ ಸ್ವಪ್ನಗಳ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನೆ ಮೊದಲು ಯುತ್ಪಿಸಿ ‘ಸ್ವಪ್ನಗಳ ಅರ್ಥೈಸುವಿಕೆ- ವಿವರಣೆ’ ಎಂಬ ಬೃಹದ್ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಅವನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಗಳಿಂದ ಅವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಒಪ್ಪಿ, ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದರು. ಇನ್ನು ಅವನ್ನು ಅತಿರಂಜಿತವೆಂದೂ ಸತ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೂ ತೆಗಳಿ ತಮ್ಮದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದವರು ಹಲವರು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಜೋನ್ಸ್ ಅವನ ಪ್ರಮುಖ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿ ಅವನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಈ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಕಸನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಮಾನಸಿಕ ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಡ್ಲರನೂ ಮಹತ್ವದ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವನಾದರೂ ಸ್ವಪ್ನಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ನಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಜ್ಞಾತ ಎಂಬ ಬಹು ಜಾನಾಂಗಿಕವಾದ, ಹಾಗೂ ಜೀವನಪರಂಪರೆಯಿಂದ ವಿಕಸನಗೊಂಡಿರುವ ಅನುಭವಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವು ಸ್ವಪ್ನಗಳ

ರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಜನಾಂಗದ ಅಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ತನ್ನ ಜನರ ಅನುಭವಗಳ ಕೋಶವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ಜನ್ಮತಳೆದು ಮುಂದೆ ವಿಚಾರ-ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗುವನು ಎಂಬ ಯಾಂಗ್ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

'Child is father of the man' ಎಂದು ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್ ಕವಿಯು ಬಹು ಹುರುಳು ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಎಳೇ ಶಿಶುವಿನ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಬಹಳ ಟೀಕೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಇವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಮೊಲೆಯನ್ನು ಅಂಗೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೊಲೆಹಾಲನ್ನು ಸೀಪುವ ಶಿಶುವಿಗೆ ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸ್ಮರಣಕೋಶದಿಂದ ಲೈಂಗಿಕ ಆನಂದದ ಛಾಯೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ತನ್ನ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಮುದ್ದಿಸುವಾಗ ಗಂಡು ಶಿಶುವಿಗೆ ಅಸೂಯೆಯಾಗಿ ಅದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುವೂ ಬಹುಶಃ ತನ್ನ ತಾಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಅಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕನಸುಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರುವೆನು. "ಹಗಲುಗನಸು" (ಎಲ್.ಆರ್.ಹೆಗಡೆಯವರ ಲೇಖನಗಳ ಕಣಜ ಎಂಬ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ) ಈ ಹಗಲಿನ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗುವ ಹಗಲುಗನಸುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಕುಮಾರನಾಗಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಲಿ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಇಂಥ ಹಗಲುಗನಸಿನ ಕಾರ್ಯರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಾಗಲಿ ಹಗಲುಗನಸಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಹುಡುಗಿಯಾದರೆ, ಸುಂದರಪುರುಷನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿರುವ ಸೌಂದರ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಲೈಂಗಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯೆಂದು ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ನಿರೂಪಕರು ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮಾನಸಿಕವಾದ ಇಂಥ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲೂ ಸಹ ಅವಿಭೇದಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಪ್ನ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ- ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚತ್ತಿರುವಾಗಿನ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಪ್ರತೀಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸ್ತ್ರೀಜನನೇಂದ್ರಿಯದ ಸೂಚಕ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗುವ ಸ್ವಪ್ನಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಪ್ತರಿಗೆ ಒದಗಿರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪ್ರತೀಕಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಸಣ್ಣ ಸೊಸೆ-ಭಾಗೀರಥಿ ಕೆರೆಗೆ ಹಾರವಾಗಿರುವುದು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಸ್ವಪ್ನದ ಮೂಲಕವಾಗಿ 'ಸೇಲೆಸುಟ್ಟಂಗಾತು ಕೋಲು ಮುರಿದಂಗಾತು.' ಇಲ್ಲಿ ಸೇಲೆ - ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು- ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಅವಳ ಮರಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕೋಲು ಮುರಿದಂತಾಗುವುದು ಅವನ ಆನಂದದ ಆಧಾರ ನಾಶವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದರೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಲೈಂಗಿಕ ಅವಯವದ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. "ದ್ರೌಪದಿಯ ಜೂಜು" ಕಥನ ಕವನದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಪ್ನವು ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಕೇಡನ್ನು ಪಾಂಡವರ ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

೩೬. ವಾಸ್ತವಿಕ ವಸ್ತುಗಳು

ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಬೇಸರ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮನಸ್ಸು ಅಘಟಿತ ಘಟನೆಗಳ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಅತಿಯಾದರೆ ಮಾಟ-ಮಂತ್ರಮುಂತಾದ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೌಢಮನಸ್ಸು ಬೇಸರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅಂದರೆ ಸಂಭಾವ್ಯವಾದ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಅಂಥ ಪ್ರೌಢ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಾರರು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಭಾವ್ಯವಾದ. ಆದರೆ ಅಸಾಧಾರಣ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಗತಿಗಳೂ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೂ ಇಂಥ ಕಥೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದ್ಭುತ(ಕಥಾ) ವಸ್ತುಗಳು ಕಥಾವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಇವುಗಳ ರಚನೆ ಕಷ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಥೆಗಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಂಜಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಪ್ರೌಢ ಚಿಂತಕ ಬುದ್ಧಿಯ ರಸಿಕರನ್ನೂ ತಲೆದೂಗಿಸಬಲ್ಲವು. ಇಂಥ ಕಥೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಮಂಜರಿಯ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಹೇಂದ್ರನು ರಾಜ, ಮಂತ್ರಿ, ಸೂಳೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಂಚಿಸಿದುದು, ಕಳ್ಳರು ತಲೆಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡ ಕಳ್ಳನ ತಲೆಬುರುಡೆಯನ್ನು ಚಿತೆಯಲ್ಲೊಗೆದು ಅವನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದುದು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳುಂಟು. ಉದಾ: “ಹೆಣ್ಣು ಗಜನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣು” ಎಂದು ನಾನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಮಯೂರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕಥೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಮಹಾದೇವಿ ಜನಾರ್ದನ ಬೋಲಗಾರ ಕುಮಟಾ ಇವರು ಹೇಳಿದ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದಮಸ್ಕೊಡನ ಸೊಸೆ ಕನ್ನೆಯು ರಾಜಕುಮಾರನು ತನ್ನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅವಳು ಮುಖಭಂಗ ಮಾಡಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಹಾಗೂ ಸೂಳೆಗೆ ವಶನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಹೇಗೆ ತನ್ನನ್ನೊಲಿಯುವಂತೆ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದಳು. ಎಂಬುದನ್ನು ಬಹಳ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. “ಭಾನುಮತಿಯ ಕಥೆ” ಯಲ್ಲಿಯೂ

ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಘಟನೆಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಡಗಿನ ಬಾಣಿಗೆಯನ್ನು ಬಡಿದ ಹಾಗೂ ಹರಿವಾಣವನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಭಾನುಮತಿಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮಂತ್ರಿಕುಮಾರನು ಅರ್ಥಮಾಡುವದೂ ಅವಳು ರಾಜಕುಮಾರನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಾಗಲೂ, ಅವನು ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಾಗಲೂ, ಮಂತ್ರಿ ಕುಮಾರನು ಮಾಡುವ ತಂತ್ರ ನೈಪುಣ್ಯಗಳು ಮೇಲ್ತರಗತಿಯ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿವೆ. “ಕರ್ಮವೀರ”ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ “ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಭಟ್ಟರ ಕಥೆ”, “ಹೆಡ್ಡೆ ಮೊಮ್ಮಗ”, “ಮುದ್ದುರಾಮ”, “ಹರಿಭಟ್ಟರ ಕರ್ಮರತನ”, ಮಯೂರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ “ಬಣಜಿಗನ ಜಾಣತನ” ಮುಂತಾದವು ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. “ಹೆಡ್ಡೆ ಮೊಮ್ಮಗ”ದಂಥ ಕಥೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದೆಯೆಂದು ತನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ “ಮುದ್ದುರಾಮ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಡ್ಡತನವನ್ನು ದೊಡ್ಡಮಾಡಿ ಕಾಣಿಸಿರುವರಾದರೂ ಅಂಥ ಹೆಡ್ಡರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರಲಾರರೆಂದು ಹೇಳಬರುವುದಿಲ್ಲ. “ಅಜ್ಜಿ-ಮೊಮ್ಮಗ” ಕತೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರ ಸಂಗಡ ಹೋದ ಹೆಡ್ಡನು “ಕೆಂಪು ಸಾಮಾನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದ ಕಳ್ಳರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಕೆಂಪು ಹರಿವೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆಡೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರವಾದ ವಸ್ತುವೆಂದು ತಿದ್ದಿ ಕರ್ಮವೀರ ಸಂಪಾದಕರು ಆತನು ಬರಳು ಕಲ್ಲು ಗುಂಡನ್ನು ಹೊತ್ತುತರುವ ಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಇರುಳುಗಳ್ಳರ ಕೂಡೆ ಸೇರಿದ ಮರುಳನ” ಕಥೆಯು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

“ಋಣಾನುಬಂಧ” ಎಂದು ನಾನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಕಥೆ “ಕರ್ಮವೀರ”ದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ ಚಂದಮಾಮ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೊಡ ಬೇಕಾದ ಹಣದ ಋಣ ತೀರುವವರೆಗೆ ಮಗ ಉಳಿಯುವ, ಆಮೇಲೆ ಕೂಡಲೇ ಸಾಯುವ ವಸ್ತುವಿನ ಕಥೆ, ಸೌಮ್ಯವಿದೆ. ಕೆಲ ವಿವರವೂ, ಮುಕ್ತಾಯವೂ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಕಥಾಮೃತ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ “ಋಣಮುಕ್ತರು” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಸ್ತುವಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೫೦೦ ರೂ. ಸಾಲ ತೀರಿದ ದಿನ ಮಡಿದ ಒಂದೇ ಘಟನೆಯು ಉಂಟು.

ಕಣ್ಣಿ ಕಾಳಿ ಕಥೆ ಕಥಾಮೃತದ ನಿಡಿಚಂಭಟ್ಟರ ಕಥೆಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಉಷಾದೇವಿಯವರ “ಜಾಣ ಅಳಿಯ” ಕಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬಳು ಸುಂದರ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಬಿದಿರಿನಿಂದಾಗಲಿ ದಾಳಿಂಬ ಗಿಡದಿಂದಾಗಲಿ ಹೊರಟು ಬರುವದೂ, ಅವಳ ಬದಲಾಗಿ ಕುಂಬಾರಿಯೊ ಡೊಂಬರವಳೋ ಯಾವಳಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣು ತಾನೇ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಎಂದು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವುದು, ಆಮೇಲೆ ನಿಜವು ಬಯಲಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರಿ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿವೆ. ನಮ್ಮ ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ “ಬಿದರಲ್ಲಿದ್ದ ಚದುರೆ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಕೊಟ್ಟ ಬಿದಿರಿನ ತುಂಡಿನಿಂದ ಸುಂದರಿ ಹೊರಟು ಬರುತ್ತಾಳೆ.

ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜಕುಮಾರ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನ ಕುಂಬಾರತಿ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕೆರೆಯೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಅವಳ ಆಭರಣ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ಬಿದಿರಲ್ಲಿದ್ದ ಚದುರೆಯೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರತಿ ಚದುರೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲು ಹಲವು ಬಾರಿ ಹೆಣಗಿದ ಮೇಲೆ ಹರಿಗೆಪಲ್ಲೆ ದಾಳಿಂಬದ ಮರದ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಆಮೇಲೆ ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಳು ಚದುರೆ.

ರಾಜಕುಮಾರ ಹಣ್ಣನ್ನು ಒಡೆವಾಗ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಳು. ದಿ. ಸುಂಕೊಳ್ಳಿ ಸುಬ್ರಾಯ ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ- “ಹಣ್ಣಿನೊಳಗಿನ ಹೆಣ್ಣು” ಕಥೆಯೂ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರಬಹುದು. ಕಥಾಮೃತದ “ಬಿದಿರಿನೊಳಗಿನ ದಾಳಿಂಬೆ ಚದ್ರೆ” ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದಾಳಿಂಬೆ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ಚದುರೆ ಹೊರಟು ಬರುವ ಹೋಲಿಕೆಯು ಕೊನೆಗೆ ಅವಳು ಕಮಲಾಗುವ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ಉಂಟು. ಉಳಿದ ಕಥೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ “ತಟಾಕು ಬೆಂಡ್ ಕೋಲು” ಕಥೆಯನ್ನು ಕಥಾಮೃತದ ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟ “ಮಲ್ಲಿ ಮಾಧವಿ ನಿನ್ನಿಂದ ನೀ ಕೆಟ್ಟಲ್ಲೇ” ಎಂಬ ಕಥೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ವಿವರಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆ “ಸ್ವಪ್ನಫಲ” ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಥೆ. ಇನ್ನು ಹಲವು ಕಥೆಗಳು ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರಚಾರ ಹೊಂದಿದ ಕಥೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, “ಪದ್ಮಾವತಿ ಸೂಳೆಯ ಕಥೆ” ಎಂಬ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ರೂಪ ಸುಂದರಿಯ ಕಥೆಯೆಂದೂ ಅದು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ (ಆದರೆ ಪದ್ಮಾವತಿ ಕಥೆ ಬೇರೆ ತರಹದ್ದು ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇದೆ.).

ನನ್ನ ಮುತ್ತಜ್ಜಿ ಭಾಗೀರಥಿ ಮಂಜ ಹೆಗಡೆ, ಹಲಸಮಾವು ಇವರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ “ವಿದ್ಯಾಮಂಜರಿಯ” ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಂಡು ಅವನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. “ಭಟ್ಟಮಾಣಿಯ ಕಥೆ” ಇದು ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಲದ್ದಿಯ ಸಂಗಡ ಹಾಕುವ ಕರಡಿ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಮಾರಿದ ಬುದ್ಧಿವಂತನ ಕಥೆ ವಿದ್ಯಾಮಂಜರಿಯಲ್ಲಿದೆ. “ಕಳ್ಳ ಭಟ್ಟರ ಕಥೆ” ರಾಜನ ಅರಮನೆಗೆ ಕನ್ನ ಹಾಕಿದ ಕಳ್ಳನನ್ನು ರಾಜ ಕಡಿದ ಮೇಲೆ ತಲೆಬುರುಡೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಕಳ್ಳರು ಉಪಾಯದಿಂದ ಅವನ ತಲೆ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಕಥೆ ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು.

೩.೨. ಪಾಠಾಂತರಗಳು

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿರುವ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳ ಕೆಲವು ಕಥಾತಂತ್ರ (motifs)ಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾಂಶಗಳಿವೆ. ಬಡ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಹುಡುಗಿ ಸಿಂಡರೆಲ್ಲಾಳ ಕಥೆ ಎಷ್ಟತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಠಾಂತರಗಳಿವೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಥೆಯ ಸಿಂಡರೆಲ್ಲಾ ರಥದ ಮೇಲೆ ಹೋದರೆ, ನಾರ್ವೆಯ ಸಿಂಡರೆಲ್ಲಾ ದೋಣಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಜಕುಮಾರನ ನೃತ್ಯಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಯಾ ದೇಶಗಳ ಪರಿಸರ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ತಂತ್ರಗಳ ಹೊಲಿಕೆ ಉಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜಾನಪದ ಕಥಾಮೃತ ಭಾಗ ೧ ಮತ್ತು ೨ ರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹದ ಕಥೆಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಕೆಯುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳುಂಟು. ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ “ವಿಧಿ ಬರೆದ ಬರಹ” ಎಂಬ ಕಥೆಗೂ, ಕಥಾಮೃತದ ೨ನೆಯ ಭಾಗ ‘ಅವಳ ಮಗನೇ ಅವಳ ಗಂಡ’ ಎಂಬ ಕಥೆಗೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮಗನು ಮದುವೆಯಾಗುವನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವದು ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಹೊಲಿಕೆಯಿದೆ. ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿನ ಪಾಚಮ್ಮ ಎಂಬ ವೃದ್ಧ ಹೇಳಿದ್ದ (ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ) ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯ ಮಗನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವನಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಮೊಟ್ಟೆಯ ತೂಗುವಾಗ “ನನ್ನ ಮಗನೇ, ಗಂಡನ ಮಗನೇ, ಮಗನ ಮಗನೇ, ಮೊಮ್ಮಗನೇ” ಹೀಗೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಗನೇ ಗಂಡ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೆಂಕಿಯ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಪಾರ್ವತಿಪರಮೇಶ್ವರರು ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಕಥಾಮೃತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಮಗ ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ಗುರುತಿನ ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಗನಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ‘ಸುಧಾ’ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ

ನನ್ನ ಸಂಕಲನದ ಕಥೆ 'ರಾಜಕುಮಾರಿ ಭಾನುಮತಿ'ಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಥಾಮೃತದ (I) "ಕೊಬ್ಬರಿಶೆಟ್ಟಿ ಮಗಳು" ಎಂಬ ಕಥೆಯು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕಥೆಯ ಐದಾರು ಪಾಠಾಂತರಗಳಿವೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಬಹಳ ಪಾಠಾಂತರಗಳಿರುವ ರಾಜಕುಮಾರಿ ದುಷ್ಕರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಉಪಾಯ ಮಾಡಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಡು ವೇಷದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪಣಗಿದ್ದು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆ ಮೇಲೆ ಅನ್ನಸತ್ರವನಿಟ್ಟೋ ಅಥವಾ ಹರಿದಿನದ ಉಟವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಯೋ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುವ ಕಥೆ. ಅವಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋದ ಅನೇಕರು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುವುದೂ ಈ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ವಿವಿಧ ಕಥೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಈ ಕಥೆ "ಸದಾರಮೆ" ನಾಟಕದ ಮೂಲಕವೂ ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಕಥೆಯ ಜೋಗಣ್ಣ ಎಂಬವರು ಹೇಳಿದ ಪಾಠಾಂತರವನ್ನು ಕೇಳಿದ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ಸದಾರಮೆ ನಾಟಕದ ಕಥೆಯ ಹೋಲಿಕೆ ಈ ಕಥೆಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ವಿವರಗಳು ಈ ಕಥೆಯ ಪಾಠಾಂತರಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಾರರಾಗಿದ್ದ ದಿವಂಗತ ಕತೆ ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಶ್ರೀ ಅಗ್ರಹಾರದ ವಿಜಿ ಸಭಾಹಿತ (ಪಟೇಲ ಸಭಾಹಿತರು) ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದು ಕರ್ಮವೀರದಲ್ಲಿ "ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ಕಂಟಕ" ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ, "ನಾನು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕೈಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೋ?" ಎಂದು ಒಬ್ಬ ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ಮೂರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅವಳು ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡದಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಅವಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ರಾಜಕುಮಾರನ ಕಥೆ ಈ ಪಾಠಾಂತರಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಾವುಕಾರನ ಅಟ್ಟದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತಳಾಗಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹಗ್ಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇಳಿವಾಗ ಕಳ್ಳನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆಯೇ ಗಂಡನೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಇಳಿದ ವಿವರವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಇತರ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅವನು ಗಂಡನೆಂದು ಅವನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಳೆ. ದುಗ್ಗೂರು ಪುಟ್ಟಿಗೌಡರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ "ಹೊಸ ಬಂಟ ಶಿವಾಯಿ ಗೆಣೆಯ" ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರಿ ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಇವಳು ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಸಂಶಯ ಬಂದು ಅನೇಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಥೆ "ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ಕಂಟಕ" ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯದೃಷ್ಟಿಯು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರದ ಕನ್ನಡಿ, ಋಷಿಗಳು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಹರಳು, ಮಂತ್ರದ ಜಮಖಾನ,

ಮಾಟದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಮಾಟದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುವುದು, ಮರದ ಕುದುರೆ ಕಿವಿ ತಿರುಪಿದರೆ ಹಾರುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರಂತೆಯೇ ಮಾತಾಡುವುದು, ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕರಡಿ, ಕಾಮಧೇನು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಘಟಿತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ದಿವ್ಯಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಕಡಿದರೆ ಸ್ವಪ್ನಫಲರೂಪವಾದ ಚಿನ್ನದ ಗಿಡ, ಬೆಳ್ಳಿ ಕಟ್ಟೆ, ಮುತ್ತಿನ ಗೊಂಚಲು ನವರತ್ನದ ಹೂವು ಆಗುವುದು, ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಮೀಟಿದರೆ ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಂದು ನರ್ತನ ಮಾಡುವುದು, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊಗ್ಗೆಯನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ ಹುಡುಗಿ ಬಸುರಿಯಾಗಿ ಹಡೆಯುವುದು, ಮಾಟದ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ತಿಂದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಕೋಡು ಮೂಡುವುದು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ಆನೆಗಳು, ಗಾಳಿಪಟ ರಾಯನಂಥ ಮನುಷ್ಯರು, ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಪಾರ್ವತಿಪರಮೇಶ್ವರರು, ಎಲೆಯ ರಸ, ಕೂಮ, ಏಡಿ, ಸರ್ಪ, ಕಪ್ಪೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರರು ಮನುಷ್ಯರಾಗುವುದು, ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ದೇವಲೋಕದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ತಮ್ಮ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು, ಅರವತ್ತು ಖಂಡಗಳ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಅರವತ್ತು ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಪಲ್ಯವನ್ನೂ ಉಂಡುದಲ್ಲದೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಯ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಒರಳು ಕಲ್ಲನ್ನು ಒಬ್ಬನು ನುಂಗುವುದೂ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಚಮತ್ಕಾರ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬಹಳ ಮನರಂಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಶೇಷ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾಗಿವೆ. ಗಂಡಭೇರುಂಡ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಗೌಳಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಕಥೆ ಹೇಳುವುದು, ಕಥಾಮೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಾಗ ಹೂಗಿಡವಾಗುವ ಹೆಣ್ಣಿನ “ಸಂಪಿಗೆ ಗಿಡದ ಕಥೆ”ಯಿದೆ.

ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಹಾಗೆಯೇ ಬೀಸಣಿಗೆ ಬೀಸಿದ ಕೂಡಲೆ ರಾಜಕುಮಾರನು ಬರುವ “ಬೀಸಣಿಗೆ ರಾಜಕುಮಾರನ” ಕಥೆಯೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. “ಬಂಗಾರದ ಕಾಲು ದೀಪ” ಕಥೆಯ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಪ್ಪ ತನ್ನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ಮದುವೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂಗಾರದ ಕಾಲುದೀಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಳೆ. “ಜಾನಪದ ತಂತ್ರ-ಮಂತ್ರ” ಕಥೆಯ ಮಾಟದ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಕೂಡಲೆ ಸಸಿಯಾಗಿ ಒಂದು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಅದರ ಬೆಳ್ಳಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕಥೆಯು “ಮರಕುಟಕನ ಕಥೆ” ಇದರಲ್ಲಿ ಮರದ ಶರೀರ ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಶವವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯ ಚಲನೆ ಮಾಡಿ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. “ಪೊಳ್ಳು ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಅಳಿಯ” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಪೊಳ್ಳು ದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡ ಅಳಿಯ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

೩೮. ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯಾಟ ಮತ್ತು ತೊಗಲು ಬೊಂಬೆಯಾಟ

ಗೊಂಬೆಯಾಟಗಳು ಮನುಷ್ಯರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು (ಅಥವಾ) ವೃಕ್ಷಗಳು, ನದಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಜೀವರಹಿತ ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಟಗಳಾಗಿವೆಯೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು ಆಡುವ ಗೊಂಬೆಯಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಎದುರುಬದುರಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಕಾದಾಡಿಸುವ ಆಟವನ್ನು ಆಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಆಟಗಳ ದೃಶ್ಯದ ಸುಳುಹನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದಷ್ಟೇ. ಗ್ರೀಸಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಮಕ್ಕಳು ಅರಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗೊಂಬೆಗಳೊಡನೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು.^೧ ಅವುಗಳಿಗೆ ದಾರಗಳಿಂದ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಂಧಿಲುಳ್ಳ ತೋಳುಗಳಿದ್ದವು ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳ ಆಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕಯುಗದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಕಾಣಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಅರಸರ ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದ ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳು ಕೆಡದೆ, ಒಳ್ಳೆಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ.^೨ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಯಾಟದ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ರೋಮನರು ಗ್ರೀಕರಿಂದ ಈ ಗೊಂಬೆಯಾಟಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೊಂಬೆಯಾಟಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರೋಮನ್ನರಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಹರಿವೆ ಚಿಂದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗೊಂಬೆಗಳಿದ್ದವು.

ಕಟ್ಟಿಗೆ, ನೂಲಿನ ದಾರಗಳು, ಚಿಂದಿ ಅರಿವೆ, ತೊಗಲು, ಕಾಗದ, ರಟ್ಟುಗಳು, ಒಳಗೆ ಹುಲ್ಲು, ಮೇಲೆ ಅರಿವೆ(ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಆಕಾರದಲ್ಲಿದೆ.). ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ತರಹದ ವಸ್ತುಗಳು ಗೊಂಬೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ

ಬಳಕೆಯಾಗಬಹುದು. ವೆಲ್ಸಿನ್ ಏರಿಕ್ ಬ್ರಮಲ್ ಎಂಬವನು ಚಿಫೋನ್ ಕರವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಗೊಂಬೆಗಳ ಆಕಾರಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ನಾನು ನೋಡಿದ ಮಾರಾಟ ಆಟಗಾರರ ಗೊಂಬೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆರರಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ಇಂಚು ಎತ್ತರವರೆಗಿನ ಗೊಂಬೆಗಳಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಇಂಚಿನಿಂದ ಮೂರು ಫೂಟು ಎತ್ತರದವರೆಗಿನ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ರೆಮೊ ಬಫಾನೊ ಆಡಿಸುವ ಗೊಂಬೆಗಳು ಹತ್ತರಿಂದ ಮೂವತ್ತು ಫೂಟು ಎತ್ತರ ಸಹಾ ಉಳ್ಳ ಗೊಂಬೆಗಳು.^೩

ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಆಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಗೊಂಬೆಯಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನಿಂದ, ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಆಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಸ್ತಗಳನ್ನೇ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುವ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಟ(hand-puppet-show)ದಲ್ಲಿ ಆಡಿಸುವವನು ಗುಪ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದು ಆಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಟವುತುಂಬಾ ಸುಲಭವಾದ ರೀತಿಯದು. ಆಡಿಸುವವನು ಕೈಗಳಿಗೆ ಸರಳ ರೀತಿಯ ಹೊದಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಗೊಂಬೆಯ ಒಂದು ತೋಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಎರಡನೆಯ ಬೆರಳಿಂದ ಅದರ ಮತ್ತೊಂದು ತೋಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಕುಣಿಸಿ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಟದಲ್ಲಿ “ಪಂಚ” ಮತ್ತು “ಜುಡಿ” ಈ ಆಟವು ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಲಾಕೆ ಗೊಂಬೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಸಲಾಕೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಆಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಲಾಕೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಲಾಕೆ ಗೊಂಬೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಸಲಾಕೆಗಳನ್ನೂ, ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಕೈಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಲಭ್ಯವೊದಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮಿಶ್ರ ರೀತಿಗಳೂ ಉಂಟು.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. Children's games, darran herald

೨. ಜ್ಞಾನ ಗಂಗೋತ್ರಿ

೩. encyclopaedia britannica

೨೯. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ವರ್ಣಮಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಹಾಲಕ್ಕಲಿಗರ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಿರಿವಂಶಿಕೆಯ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಡಾ.ಎಲ್.ಆರ್.ಜಿ.ಭಟ್ಟರು ಹಾಗೂ ಡಾ.ಜಿ.ಎಲ್.ಹೆಗಡೆಯವರು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ರಚಿಸಿ ಪದವಿಪಡೆದು ಗಣನೀಯ ಸಾಧನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಡಾ.ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್ಟರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಬರೆದ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಐಬಿಎಚ್ ನವರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವರು ನೂರೈವತ್ತು ಇನ್ನೂರು ಪುಟವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಜನರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ವಿಸ್ತಾರ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳವರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಗಳ ಕುರಿತು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವೊಂದು ರಚನೆಯಾಗಬೇಕು. ಅಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಕಲೆಯ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಡಾ ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್ಟರ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸುಗ್ಗಿ' ಪ್ರಕಟಿತ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುರೂರು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಪೂರ್ವ ತಯಾರಿ ಹಾಗೂ ವಿವರಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ, ಅವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತವು ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದು ಪೂರ್ತಿ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆಯ ಅಘನಾಶಿನಿ ಊರಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಚಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯವರು ಅದನ್ನು ವಿಡಿಯೋ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಕಾದಿರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತವು ಚೈತ್ರ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಡಾ.ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.(ಪುಟ ೨೧೨)

ಡಾ.ಜಿ.ಎಲ್ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕಾರವಾರದಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದ ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ರೀತಿಯ ಜೀವನದ ನಡೆಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ

ಕೊಪ್ಪವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದು, ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ— ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳೆಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿನ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮೀಯುವ ಘಟನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ನಾನೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆನು. ಆ ಮೇಲೆ ಡಾ.ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್ಟರು ಹಾಗೂ ಡಾ.ಎನ್.ಆರ್.ನಾಯಕರು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ಭಕ್ತರು ಹಾಗೂ ಆರ ಮೂಡಿನ ಸಮುದ್ರ ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಆಂಧ್ರದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದವರು ಎಂದು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ಈ ವಿಷಯವು ವಾದಗ್ರಸ್ತವೆಂದೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಧಾರಗಳು ದೊರವರೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ನಿರ್ಣಹಿಸಲಾಗದೆಂದೂ ತಿಳಿವಂತಿದೆ. ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟರಮಣನ ಪೂಜೆ, ದೇವಾಲಯಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಇವುಗಳ ಖಚಿತ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಸಂಶೋಧನೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಡಾ.ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಆಧಾರ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹದ ನೆರವಿನಿಂದ ಅವರು ಹಲವು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯ ಶೋಧಿಸಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜೀವನ + ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ಮಹತ್ವದ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥವೆಂದು ತಿಳಿಸಬಹುದು(ಇತ್ತೀಚಿನ ಅವರ "ತುಳಸಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪರಾಯ" ಹಾಗೂ "ಸುಗ್ಗಿ ಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹ" ಮಹತ್ವದ ಸಂಕಲನಗಳಾಗಿವೆ.).

ಗೋಕರ್ಣದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕುಣಿಯುವರು ಎಂದು ನಾನು "ಕಡಲದ್ವನಿ" ವಿಶೇಷಾಂಕದ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೆನು. ಹಗರಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮೊದಲು ಇದ್ದಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಹಗರಣ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗುಂಡುಬರಮ ಕಾಜಿನ ಬಟ್ಟೆಯವರಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕಲಿತರೆಂದು ಡಾ.ಎಲ್. ಜಿ.ಭಟ್ಟರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅನುಬಾಧದಲ್ಲಿ ಡಾ.ನಾಯಕರು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಹುಟ್ಟಿನ ಕುರಿತ ಗೀತವನ್ನೂ ಬೆದ್ದುಂಡೆ ಗೀತವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ವಿಶೇಷ ಉಲ್ಲೇಖನಿಯವಾಗಿದೆ. ಸಿರಿ ಕವಿ-ಬಡತಿಹಾಲು ಕರೆವಾಗ ನೊಣ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲನ್ನು ತುಳಿದು ಕರೆದ ಹಾಲು ಚೆಲ್ಲಿದ ಮೇಲೆ ಒಡತಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಲಿಯು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಲಿ ಎಂದು ಶಾಪ ಹಾಕಿದ ಮೊದಲ ಭಾಗ ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಶಾಪದ ಕಥೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸೀತೆಕಮಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಡಾ.ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್ಟರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಡಾ.ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್ಟರ ಅವುಕಟಿ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಡಾ. ನಾಯಕರ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಗ್ರಂಥವು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ.

೪೦. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಬಳಕೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ರೂಪಗಳು

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯಂತ ವರ್ಣಮಯ ಗಿರಿಜನರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧ ಸ್ವಭಾವವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅವರ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿನ ಹಳೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಜನರು 'ಳ'ಕಾರವನ್ನು 'ಲ'ಕಾರದಂತೆಯೂ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಲಕಾರವನ್ನು 'ಳ'ಕಾರದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಷನಾಶಿನಿಯಂಥ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಲಕಾರವನ್ನು 'ಳ'ಕಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು.

'ದೋಣಿ ದೂಕೆ ಬಳೆಯ ಹಾಕಿ ಮೀನುಗಾರಣ್ಣ' (ಗುಮಟೆಯ ಪದಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ) ಈ ಹಗಣದ ಪದದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳೆ-ಕೈ ಬಳೆ ಇಲ್ಲವೆ ಕಾಲ್ಪಳೆಯಲ್ಲ, ಬಲೆ; ಮೇಲೆ ಎಂಬುದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಂಡಸು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು— "ಒಡೆದಿರು ದನಾ ತಿಂತ್ರ ನಮಗೆ ಹಾಲ ಕೊಡ್ತೀರು" (ಒಡೆಯರು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದನ್ನು) (ದನಾ ಅಂದರೆ ಗನಾ ಚೆನ್ನಾದದ್ದು) ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಹಾಳಾಗಿದ್ದನ್ನು (ಹಾಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಾಲು ಎಂದುದು) ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆಯವರು ಇದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಒಡೆಯರು 'ದನಾ' ಅಂದರೆ ಆಕಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಶಾಕಾಹಾರಿ ಹವ್ಯಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಇತರ ಹಿಂದುಗಳಿಗೂ ಗೋಮಾಂಸ ನಿಷಿದ್ಧ. ಇದು ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ.

“ಳ” ಕಾರವನ್ನು “ಲ” ಕಾರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ಕಲಿತ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆ:ಒಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ “ದೊಡ್ಡ ಮಾಲೆ (ಮಳೆ) ಹೋದ ಮೇನೆ (ಮೇಲೆ) ಶಣ್ಣ ಮಾಲೆ ಬತ್ತಿದು, ಶಣ್ಣ ಮಾಲೆ ಹೋದ ಮೇನೆ ದೊಡ್ಡ ಮಾಲೆ ಬತ್ತಿದು.” ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ಸ್ತನವನ್ನು “ನರಿಮೊಟ್ಟೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ನರಿಗೂ ಮೊಟ್ಟೆ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ನರಿ ಎಂದರೆ ನಿರಿ, ನಿರಿಗೆ ಅವರು ಕುಪ್ಪಸ ಧರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೆರಗನ್ನ ಕತ್ತಿನ ಮಣಿಸರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಿರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದ ಮೊಟ್ಟೆ ಅಂದರೆ ಸ್ತನ, ಯಾರಾದರೂ ನರಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದುಂಟು.

ಒಬ್ಬನ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನು ಮಲವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹೀಗೆ ಗದರಿಸಿದನು, “ಬಾಕಲಲ್ಲೇ ಹೇತ್ಯ, ವಡೆದಿರು ಬಂದ್ರೆ ಬಾಯ್ ಹಾಕುರಲ” ಇಲ್ಲಿ ‘ಬಾಯಿ ಹಾಕುವ’ ಎಂದರೆ ‘ಬಾಯಿಂದ ಜೋರು ಮಾಡುವ’ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಶಬ್ದಶಃ ತಿಳಿದರೆ ಅನರ್ಥ.

ಒಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸು ಬಸ್ಸಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ತಾಲೂಕ್ ಕಚೇರಿಯ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಬಸ್ ನಿಲುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಂಡಕ್ಟರ್ ಹತ್ತಿರ ಇಂಥಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ; ಇಳಿಯಬೇಕು ಎನ್ನಲು ಕಚೇರಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಅವಳಿಗೆ ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲ, ಬಹುಶಃ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಆ ಕಲ್ಲರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡ ಹಾಕು ಕೊಟ್ಟಿ ಹತ್ರ ನಿಲ್ಲಿ.” ಕುಮಾಟಾ ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಇಡುವ ಕೋಣೆಗಳಿವೆ, ಅಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆ ಕಚೇರಿ ಎಂದರೆ ಕಳ್ಳರನ್ನು ಕೂಡಿ ಹಾಕುವ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. (ಇದು ಹೆಗಡೆ ಊರಿನ ಶ್ರೀ ಬಾಲಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆ ಎಂಬ ಮಿತ್ರ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದು.).

ಈ ಜನರ ಮುಗ್ಧತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ : ಕುಮಟಾದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಡಾಕ್ಟರರಾಗಿರುವ ಡಾ.ಟಿ.ಟಿ.ಹೆಗಡೆಯವರ ದವಾಖಾನೆಗೆ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಬಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. “ದಾಕದಾರೇ, ನೀಮು ಹೇಲ್ಟ್ ಹಾಂಗೇ ನಾನು ಅಲಗಿಚೆ ಅಲಗಿಚೆ (ಅಗಳಾಡಿಸಿ) ಮದ್ದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆದ್ರೆ ಕಮ್ಮಿನೇ ಆನಿಲ್ಲ” ಡಾಕ್ಟರರು ಕೇಳಿದರು “ಯಂತಾ ಅಲಗಿಸಿದೆಯೋ? ಅಮ್ಮಾ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನಾ” ಎಂದೂ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಹೇಳಿದನು. ಡಾಕ್ಟರರು ಅಲಗಿಸಿ ಕೊಡು ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಕದಡಿದ್ದ ಮದ್ದಿನ ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ಅಗಳಾಡಿಸಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ, “ಛೋ ನಿನ್ನ ಬಾಟಲಿ ಅಲಗಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ರೋಗಿಯನ್ನಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಔಷಧಿ ನೀಡಿದರು.

ಹೆಡ್ಡರೂ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ತನವಿರುವಂತೆಯೇ ಹುಷಾರಿತನವೂ ಸಾಕಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಹಗಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಟ್ (ಬಂಡೀ ಟೊಪ್ಪಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾವಲಿಯನ್ನು ಮೊಗಚಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ) ಬೂಟು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೊಟು ಎಂದರು ಸರಿ, ಬಂದವನು ಕನ್ನಡಕಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ಶಿಫ್ಟ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತೋರಿದನು ಚಿಪ್ಪು ಎಂದರೆ ಚಿಮಟೆಗೆಯಂತೆ ಚಿಕ್ಕನೆ ಹಿಡಿತ ಜತೆ ಕೋಲು ಸಾಧನ (ಗೇಣಿನಷ್ಟು ಉದ್ದ ಇರುತ್ತದೆ.) ಕನ್ನಡಕದ ಪ್ರೇಮ ಮೂಗನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಚಿಪ್ಪದಂತಿರುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಮೇಲಾದ ಕಲ್ಪಕ ಶಕ್ತಿಯು ಈ ವರ್ಗದ ಹೆಣಗಸರಿಗೂ ಗಂಡಸರಿಗೂ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾನಪದ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

೪೧. ಮ್ಯಾದಲುಗೆ (ಸೆರಗಿನ) ಗಂಟು ಕಟ್ಟೋಣ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಚಡಂಗಗಳು ಅತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಇತರ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿನ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ತರದ ಆಚರಣೆಗಳು ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಮ್ಯಾದಲುಗೆ ಅಂದರೆ ಸೀರೆಯ ನೆರಗಿನ ಗಂಟು ಕಟ್ಟುವ ಅರ್ಥಾತ್ ಸೀರೆ ಉಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೊಂದು.

ಹುಡುಗಿಯರು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಕಿರುಗಣಿಯನ್ನು ಅಂದರೆ, ಸೆರಗನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಣ್ಣ ಸೀರೆಯನ್ನು ಟೊಂಕದ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವಿರುವುದು. ಇದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದಿಗೂ ರೂಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಿರುಗಣಿಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಲಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅಂಗಿ (ಸ್ಕರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಪಲಕು) ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಾಲಕಿಯರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹುಡುಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದವಳಾದಾಗ ಕಿರುಗಣಿಯ ಬದಲಿಗೆ ಸೀರೆ ಉಡಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಆಚರಣೆಯ ಕ್ರಮದ ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಹುಡುಗಿ ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವುದರ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಆಗಲು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಯೌವನವತಿಯರಾಗುವರೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದ ಇತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತೆಯು ಸನ್ಯಾಸಿ ವೇಷಧಾರಿ ರಾವಣನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬಹುದು. ತನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾಡುವಾಗ ಜನಕ ರಾಜನು “ಪತಿ ಸಂಯೋಗ ಸುಲಭಾಂ ವಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ” – ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದನು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದುಂಟು.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಪಠಾಂಬರಿಸಬಹುದು.

“ಯೆದೆ ಮೇನಿನ ನಿಂಗ್‌ನ ಯೆದೆಗಿಂದೂ ಮೇನಾದ್‌ನ

ಇನ್ಯಾರೀಗೋಜ್‌ನ ತೆಲಚೇರೇನ”

ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಮೂಡಿದಂತೆ ಮೊಲೆ ಮೂಡಿದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಈ ಸೀರೆ ಉಡಿಸಿ ಸೆರೆಗು ಗಂಟು ಕಟ್ಟುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಲುಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ‘ಓಜ’ ಅಂದರೆ ವಾಜ, ಸುದ್ದಿ ಎಂದು. ಹುಡುಗಿಗೆ ಸೀರೆ ಉಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಚಡಂಗ ನಡೆಸಲು ತಂದೆಯು ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಂದು ಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದು ಶಣ್ಣ (ಸಣ್ಣ) ಕಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹೂಗಳು ಚಿತ್ರವಿರುವ ಬಣ್ಣ ಅಂದರೆ ಸೀರೆ. ಅದನ್ನು ತಂದು ಮಡದಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

ಊರಿನ ಕೇರಿಯ ಸ್ವಜಾತಿ ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಈ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಕರೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಬೇರೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ನೆಂಟರನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕು. ಊರ ಮುಖ್ಯ ಗೌಡರ ಮನೆಗೂ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎಂಬ ಜಾತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮನೆಗೂ ಸಭೆ-ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಕರೆ ಹೇಳಲು ತಿರುಗುವ ಕೋಲಕಾರನಿಗೂ ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಚಂಡಗಕ್ಕೆ (ಇಂಥ ದಿನ) ಬರಬೇಕೆಂದು ಕರೆ ನೀಡಬೇಕು. ಅಡಿಕೆಯ ಹೋಳು, ಎಲೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿ ನೀಡಲು. ನಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಮ್ಯಾದಲುಗೆಯನ್ನು ಇಡಬೇಕು; ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮುಂಚೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ವೀಳ್ಯಕೊಟ್ಟು ನೆಂಟರಗೂ ಕರೆ ನೀಡಬೇಕು. ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ, ಅತ್ತಿಗೆ-ಅತ್ತೆ ಎಲ್ಲಾ ನೆಂಟರನ್ನೂ ಕರೆಯಬೇಕು.

ಆ ದಿನ ಅನ್ನ ಪಾಯಸ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಕರೆದ ಮನೆಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾದರೂ ಬರಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ, ಸಣ್ಣ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಗಂಡು ಹುಡುಗರೂ ಬರಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಸರು ಬರಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಮ್ಯಾದಲುಗೆಗೆ ನೆರೆದ ಹುಡುಗಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರು ಅರಸಿ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ.

ಕಡ್ಡಿ ಮೂಗುತಿ, ಕರೇ ಬಳ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಇದ್ದ ಚಿನ್ನ ಇವನ್ನೂ, ಸೀರೆ,ಹೂಗಳು, ಅಡಿಕೆಯ ಸಿಂಗಾರ, ಹೂಗೊನೆ, ಎಣ್ಣೆಗಿಂಡಿ, ಬಾಚಣಿಗಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ತಂದು ಹುಡುಗಿಯ ಹತ್ತಿರ ತರಬೇಕು.

ಹುಡುಗಿಯ ಕೂದಲನ್ನು ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಬಾಚಿ ಸಿರಿಮುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಹಿಂದಣ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದರೆ, ಕಂಬಳಿಯ ಉದ್ದವಾದ ಸೀರೆ ತುಂಡನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು.

ಮೊದಲು ಅಕ್ಕ ಇಲ್ಲವೆ, ನೆಂಟರ ಕಡೆಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿರಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕುಲಸ್ವಾಮಿ ಅಂದರೆ ಮನೆದೇವರಿರುವ ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕು. ದೇವರಿಗೆ ಸಿಂಗಾರ (ಅಡಕೆಯ ಹೂ) ಮುಡಿಸಿ, ಉಳಿದ ಸಿಂಗಾರ ಹೂಭಾಗಗಳನ್ನು ಈ ಹುಡುಗಿರೂ ಉಳಿದ ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಮುಡಿಯಲು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಅವಳನ್ನು ದೇವರಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರೂ ತಾಯಿ ಇದ್ದರೆ ತಾಯಿಯೂ ಬೇರೆ ಹೆಂಗಸರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಲ್ಲೊಬ್ಬಳು ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಅವಳಿಗೆ 'ಮ್ಯಾದಲಿಗೆ ಇಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸೀರೆಯ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಸೀರೆ ಉಡಿಸಿ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಎಡದ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಮುಂದೆಬದಿಗೆ ತಂದು ಬಲದ ರಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಸೆರಗಿನ ಗೇಟಿ ಅಂದರೆ ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರು ಹಿಂದೆ ಪಲಕ, ಇಲ್ಲವೇ ರವಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಕುಚಗಳನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಲು ಈ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗೇ ಸಾಲುತ್ವದೆ. ಈಗಲೂ ಪಲಕ ಇಲ್ಲವೆ, ರವಿಕೆ ಹಾಕದೆ ಈ ಸೆರಗಿನಿಂದಲೇ ಎದೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಸೆರಗನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮಣಿಸರಕ್ಕೆ ಸೆಕ್ಕಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸೆರಗು ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಹೊರಗೆ ಬಂದು ತುಲಸಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಬಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತಿ ಎಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ, ಬಾವಂದಿರು, ಅಕ್ಕಂದಿರು ಮುಂತಾದ ಹಿರಿಯರಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ಬರಬೇಕು. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಣ ಹಾಕಿ, ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಡಚಿ ಇವಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂಟಾಣೆ, ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಹೀಗೆ ಹಣ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಸಮೀಪದ ನೆಂಟರು ಮಾತ್ರ ದುಡ್ಡನ್ನು ವೀಳ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಕ್ಕ, ತಾಯಿ, ಅತ್ತಿಗೆ ಊರಿನ ನಾರಿಯರು ತಮ್ಮ ಕೊರಳಿನ ಮಣಿಸರವನ್ನು ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಂಡಗದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೀಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಅವಳು ಮಿಂದು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಚಂಡಗ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅನ್ನ, ಪಾಯಸ ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ.

ಹುಡುಗಿ ಮೈನೆರೆಯುವುದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಅನಂತರವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳನ್ನು ಮೀಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿ. ಆಗಲೂ ಅನ್ನ-ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ನೆಂಟರನ್ನು ಕರೆದು ಉಟ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ.

೪೨. ನಾದೋನ್ಮಾದ

ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಸೊಗಸನ್ನು ಕೆಲ ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆನು. ಇದು ಹಳ್ಳಿಗರ, ಅಶಿಕ್ಷಕರ ಸಹಜವಾದ ಬದುಕಿನಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಕುಣಿತ, ಮಣಿತ, ಗತ್ತು ಧಾಟುಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಕಲೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೇಶಭೂಷಣಗಳ ಸೊಗಸಿದೆ. ಇದು ದಿನದಿನದ ಅಂದಂದಿನ ಕೆಲವು ಸಲ ಅಂದವಿಲ್ಲದ ಗೆಯ್ಯೆಗಳಿಂದ ಬದಿಗೆ ಬಂದು ದೂರಸರಿದು ತನ್ನ ಸೊಬಗನ್ನು ಮೈಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಮುಗ್ಧ ಜನರ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ತೀರ ಹಿಂದೆ ಬರೇ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ ಮುಂಗಚ್ಚೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಬಾಲವಂತಿರುವ ವಸ್ತ್ರದ ಚುಂಗಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ತೀರ ಸರಳ, ದಿನದಿನದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ದಿರುಸು ಇತ್ತು. ಆದರೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿದ ಬೆಂಡು ಬೇಗಡೆಗಳ ತುರಾಯಿಗೆ ಈ ದೈನಂದಿನ ಮುಂಗಚ್ಚೆಯ ದಿರುಸು ಒಪ್ಪದೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಹುರಿದುಂಬಿಗಳು ಉದ್ದ ಪೈಜಾಮ ಧರಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ದೋತರವನ್ನು ಇಬ್ಬದಿಗೂ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳ, ಪಾದಗಳವರೆಗೂ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕಾಲುಗಚ್ಚೆಯ ನಾದಕ್ಕೆ ಪಾದಗಳ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಘಟ್ಟನೆಯೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ಗತಿಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುದವನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಆನಂದೋನ್ಮಾದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ "music of the spaces" ಎಂಬ ಮಾತೊಂದಿದೆ. ಪೃಥ್ವಿಯು ಶೋಧಿತಾಕಾರವಾಗಿ ಚಲಿಸುವಾಗ ಆಗುವ ಸಂಗೀತದ ಅಥವಾ ನಾದದ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿದೆ. ದೃಷ್ಟಿಯ ದೈನಂದಿನ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಸಂಗೀತ

ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಜನರು ಇದು ಕೇವಲ ವಿಕಲ್ಪನೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಆಧಾರ ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದರು.

ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಮೀರಿಯೇ ಕಲೆಯು ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಗೋಲಾಕಾರದಲ್ಲಿನ ನಾದೋನ್ಮಾದವು ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾದರೂ ಹೃದಯಗಮವಾಗಿರುವುದು.

ಈ ಗೋಲಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ವಿವಿಧ ಬಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದಿರು ಬದಿರಾಗಿ ಕುಣಿದು ತುಪ್ಪಳಿಸಿ ಇದಿರಿನ ಗೆರೆಯವನ ಕೋಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೋಲಿನ ಹೋಡತದಿಂದ ಬಡಿದು ಕುಣಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆವೇಶವಿದೆ, ಆನಂದವಿದೆ. ತಾಳದ ಈ ಚಲನೆಯು ತನ್ನಿ ಗತಿಯಿಂದ ಕುಣಿತದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಳದ ಗಚ್ಚಿಗೆ, ಗುಮಟೆಯ ಗಚ್ಚಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾದಗಳ ಘಟ್ಟನೆಯ, ಗೆಜ್ಜೆಯ ಗಿಲಕುಗಳ ಮೇಳದಿಂದ ಪಡೆವ ಒಂದು ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಮುದದಿಂದ ತುಂಬುವ, ಸೂಗಸಿದ್ಧ ಮೇಳದ ಕುಣಿತದ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ.

ನಂದ ಮಹಾಕವಿ ತನ್ನ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ನೀಲಾಂಜನೆಯ ನರ್ತನದಲ್ಲಿ ತಾಳದ ಲಯವ “ನೀಳಾಳಕದ ಕೊರಳಹಾರದ ಮುತ್ತೆಂಬವು ಮೇಳಿಸಿಕೊಂಡವು” ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಸೊಗಸಾದ ನರ್ತನದಲ್ಲಿ ನೀಲಾಂಜನೆಯ ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗಳೂ ತಾಳದ ಲಯವನ್ನು ಮೇಳಿಸಿಕೊಂಡುದಲ್ಲದೆ, ಅವಳ ಕುರುಳುಗಳೂ ಸಹ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಣಿದು ಲಯವನ್ನು ಸೂಸಿದವು. ಅವಳ ಕೊರಳ ಹಾರದ ಮುತ್ತುಗಳು ಸಹ ಆ ನರ್ತನದ ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೇಳವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡವು. ಅದರಂತೆಯೇ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿನ ನರ್ತಕನು ಸರಿಸಿದ ತಲೆದೂಡಿಗೆ ತುರಾಯಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕಡ್ಡಿಗಳು ಸಹ ಆತನ ಕಾಲಿನ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲುಗೊಂಡವು.

ಕಾಲುಗಳ ಮುಂದೆ ಓಲಾಡುವ ಧೋತರದ ನಿರಿಗಳು ಸಹಾ ಕುಣಿತದ ತರಂಗಿತತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳ ಒಲೆತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಲಯದಲ್ಲಿ ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡವು. ಆತನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ ಓಲಾಡುವ ಕೋಲುಗಳೂ ಸಹ ವೇಳೆಯ ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಒಟ್ಟಂದದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡವು.

೪೩. ಕರಿದೇವರು

ಹಗಡೆ ಉರಿನ ಕಲ್ಲೋಡಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಮ್ಮ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತವನ್ನು ಅಫನಾಶಿನಿ ಹೊಳೆಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಕರಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಸಲ್ಲಿಸಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಕರಿದೇವರು' ಅಂದರೆ ಕಾಮ, ಶಿಲೆಯ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಕಿರೀಟವಿದೆ. ಕಿರೀಟದ ಮೇಲೆ ಸುಗ್ಗಿ ತುರಾಯಿ ಬಿಡಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಶಿಲೆಯೊಳಗೇ ಕೊರೆದು ಬಿಡಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯಾಕಾರದ ಸಣ್ಣ ಚಿತ್ರ ಉಂಟು. ಆ ಕಾಮನ ಕುರಿತ ತ್ರಿಪದಿ :

ತಾ ಸ್ತೋತೀ ಹೊನ್ನಸ್ಸ ಸಳಸಬೆತ್ತ
 ಕರಿದೇವರೆ ಹೊನ್ನಸ್ಸ ಸಳಸಬೆತ್ತ ತಟ್ಟಿಕಂಡೀ
 ಲಾಕಿದ್ರಿ ಉಪುನೀರಸ ತಡಿಸಯಿಲ್ಲೀ ||
 ಬಂಕಿಕೊಡ್ಲಲ್ಲಿ ಕರಿದೇವರ ಕಲಶವೂ ಸಹ ಇದೆ (ಪೆನಾ ಗೌಡ).

ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರತಿ ಕಟ್ಟಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರು ಸೊಪ್ಪು(ಗಿಡದ ಎಲೆ) ಹರಿದು ಹಾಕಿ ಹೋಗಬೇಕು. ನಾವು ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದಾಗ ಹೀಗೆ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹರಿದು ಆಕಟ್ಟಿಗೆ ಎಸೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರೋ ಕುಂಕುಮ ಹಾಕಿದ ಗುರುತು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಊಹೆ. ಯಾವದೋ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಳೋ ಒಬ್ಬಳು ತಾನು ಚೌಡಿಯ ಆವೇಶ ಬಂದವಳೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಉಡಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆವೇಶದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅವಳು ಬಹಳ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವಳೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಬಂದಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಅವಳು ಮಾನ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಮರದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತೊಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಅವಳು ಮಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ನೆನಪಿನಿಂದ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹರಿದು, ಅವಳ ಮಾನ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಒಗೆಯುವ ಕ್ರಮ ಬಂದಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತಿ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ಉಡುಗೆ ಉಟ್ಟು, ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಹೋಗಿ ರೋಗದಿಂದ ಮಡಿದವಳ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಈ ಆಚರಣೆ ಬಂದಿದ್ದಿರಬಹುದು.

೪೪. ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯ ಚಿತ್ರಣ

ಹಳ್ಳಿಗರ ಕಲೆಯಾಗಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂಚೆಯೇ ಜನರಂಜನೆಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿದ್ದ ಕೋಲಾಟವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾನಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರೂಪ, ವೈವಿಧ್ಯ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಗೊಲ್ಲರ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋವಳರಲ್ಲಿ ಗೋವಳನಾಗಿ ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಾಸನೃತ್ಯವು ಹಳ್ಳಿಗಾತಿಯರು ಕೋಲಾಟದಲ್ಲಿ ನೃಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕುಣಿತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಕೋಲಾಟವನ್ನು ಗೌರಿದೇವಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮುಂದೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಪೀಟ್ರೋಡೆಲ್ಲಾವಲೆ ಎಂಬ ಪೋರ್ತುಗೀಜ ಪ್ರಯಾಣಿಕನು ನೋಡಿದುದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದನು. “ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕೋಲಾಟ ಇಂದಿಗೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಉಳಿದಿದೆ” ಎಂದು ಡಾ. ಜಿ.ಶಂ.ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ (ಜಾನಪದ ಸಂಗಮ, ಪುಟ ೯೨).

ದೀವಳಿಗೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕೋಲಾಟವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು “ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದಿ. ದೇವುಡು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೇ ಈಗ ಹೆಣ್ಣು ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಗ್ಗಿಯ ಕೋಲಾಟ ಮಾಡುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಹಿಂದೆ ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೇರವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಂತೆಯೇ ಈ ಕೋಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಮೊದಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ತರುಣಿಯರು ಚೆಂಡಾಟವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ

ಗಂಡು ಹುಡುಗರು ಚಂಡನ್ನು ಹಿಡಿವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಆ ಆಟ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗ ನಾವು ಕೇಳುವ, ನೋಡುವ ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ನೂರಾರು ಪದಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಈಗಲೂ ಹೆಂಗಸರು ಹಾಡುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳ ಗತ್ತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಉಂಟು.

ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸುತ್ತಿಯ ಹಲವು ಪದಗಳಿವೆ. ಗಣನಾಯ್ಕನ ಸ್ತುತಿಯಿಂದಲೇ ಕೋಲಾಟ ಮೊದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉರುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನೂ ಜಾತಿಗಳ ರೀತಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವ ಪದಗಳಿವೆ. “ಮಾತಾಡ್ ಮಾತಾಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ” ಪದದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಬಗಟುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಗೀತೆಗಳಿವೆ.

‘ಒಬ್ಬಂಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟೆ | ಒಬ್ಬಂಗೆ ಕಾಲ್ಕೊಟ್ಟೆ | ಒಬ್ಬಂಗೆ ಸೀರೆಯ ಸೆಳೆದಿಟ್ಟೆ | ಗಂಡಯ್ಯೆ |’ ಎಂದಾಗ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ, ‘ಯಾವೋನ್ನೇ ಕೈಕೊಟ್ಟೆ’ ಮುಂತಾಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ, ‘ಬಳೆಗಾರಂಗೆ ಕೈ ಕೊಟ್ಟೆ | ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗೆ ಕಾಲ್ಕೊಟ್ಟೆ | ಮಡಿವಾಳಂಗೆ ಸೀರೆಯ ಸೆಳೆದಿಟ್ಟೆ ಗಂಡಯ್ಯೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಹೆಂಡತಿ.

ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ರಸ-ವಿರಸ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಥನ ಕವನಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ರಥಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ವರ್ಣನಾ ಪ್ರಧಾನ ಗೀತೆಗಳೂ ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಕುಣಿತದ ಗತ್ತಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಹರಿ ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು “ಕುಣಿಯೋಣ ಬಾರಾ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಾವಾ” ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದುಂಟು.

ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ತರದ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಕರ್ಷಣೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಣಯ, ಪ್ರಣಯದ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಬಹಳವಾಗಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗೀತೆಗಳು ಉಂಟು. ಉದಾ.: “ಧಾರಣೆ ಕೇಳಬನ್ನಿ, ಧರ್ಮದ ಕೊಳ್ಳ ತನ್ನಿ” ಎಂಬ ಡಾ.ಎಸ್.ವಿ.ರಂಗಣ್ಣನವರ ಕೋಲ್ ಕೂಡಿ ಬರಲಿ ಸಂಕಲನದ ಪದ.

ಚಿಕ್ಕೂರ ಬಣಜಿಗೆ ಎಳ್ಳು ಕೊಳ್ಳಕ ಬಂದ, ‘ಎಳ್ಳುಂಟೆ ನಾರೀ ಹಣವೀಗೆ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಬಣಜಿಗೆ. ‘ಎಳ್ಳು’ ಅಂದರೆ ‘ಸ್ನೇಹ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ನಾರಿ ಮೈದುನನ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿ, “ಧರ್ಮದ ಕೊಳಗ ತನ್ನಿ ರಾಜ ನನ್ನೆಳ್ಳ ಕೊಡುವನೋ” ಎಂದು- ‘ಸೋದರ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಬಂದರೆ ಆ ಸ್ನೇಹ ನೀಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬದ ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದ ಕೋಲಾಟ ನಡವ ಕಾಲದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯದಾಸೆಯ ಆರ್ತ ರವದ ಹಾಡುಗಳೂ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಣಯದ ನಿರಾಶೆಯ ನುಡಿಗಳೂ ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿದ ಪ್ರಣಯದ ಚೆಲ್ಲಾಟದ ಲಲ್ಲಿವಾತುಗಳೂ ರಂಗಿನಾಟಗಳೂ ಒಕುಳಿಯಾದುದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

“ಹೂವು ಅರಳಿತು ಮುಡಿಯುವರ್ಯಾರಿಲ್ಲ,
ದಾಳಿಂಬೆ ರುಚಿಯ ನೋಡಲಿಲ್ಲ”

— ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ, ಅನ್ಯಳ ಸಂಗ ಮಾಡಿದ ಗಂಡನನ್ನು ಒಬ್ಬಳು ದೂಷಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು, “ಹೂವು ಕಂಚಿನ ರೂಮಾಲ ಧರಿಸಿ, ಎಳೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಕೋಲ್ ಹುಯ್ಯೋ ಗೆಣಿಯನ ಕರಿತಾರೆ ತಂಗಿ ಲಲ್ಲಾನ” ಎಂದು ಅವನ ಸೊಬಗಿಗೆ ಮಾರುಹೋದವಳು ತಂಗಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಾಳೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಸಿಕನು,

“ನೀರಿಗಂತ ನೀನು ಬಾರೆ,
ಉರಿಗಂತ ನಾನು ಬರ್ತೀನಿ,
ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಬಾರೆ ಹೋಗೋಣ”

— ಎಂದು ಗಂಡನುಳ್ಳಾಕೆಗೆ ಹೇಳುವನು. ಅವಳು ಮೊದಲಿಗೇ, “ತಂದು ಕೊಡುವ ಗಂಧದಿಳ್ಳವ ದಾಟಿ ಬಾರೋ ಪೌಳಿ ಗೋಡೆಯ” ಎಂದು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರಲು ಅಂಜಿಕೆಯಾಗಿ ಅವಳೇ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ತನ್ನೊಡನೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಾಯದ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ ಅವರ ಬಾಳು ರೋಗ ಬಾಧೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಸಿಕನು ಹುಡುಗಿಯ ಚಲುವಿಕೆಯನ್ನು, “ಹಸರೆಲಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಿಸಲ್ ಬಿದ್ದಂಗ” ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿ, “ಚೆಲುವೀಕೆ ನೋಡಿ ನನಗ ಬವಳೀಕೆ ಬಂದಂಗಾತು” ಎಂದು, ತನ್ನ ಮನ್ಮಥದಶಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಮೂರ್ಛಾವಸ್ಥೆಯ ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಕೋಲಾಟದ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ, “ಬಾಗಿ ಬಳುಕುವ ಕುಣಿವೆ ಗಾಡಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿಯೇ,” ಒಬ್ಬಳು- “ನಿಲ್ಲೊ ನಿಲ್ಲೊ ರಾಜಾ ಮಲ್ಲೀಗೆ ಸರಗಳ್ಲೀವು?” ಎಂದು ಕೇಳಿರಬೇಕು.

“ಬಾಗತಿದ್ದಿ ಬಳಕತಿದ್ದಿ ನಾಗರ್ಹಾವಿನ ಬಣ್ಣದವನ

ಕೋಗಿಲ್ಯಾಗಿ ಕೂಗುತಿದ್ಯಲ್ಲೋ” – ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಿ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಕುದುರೆಯೇರಿದ ಚದುರನನ್ನು ಗೆಣೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆನೆ. ಅವನ ಧೋತರ ಜೋಡನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಲೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಬರುತ್ತದೆ. “ಬಾರೋ ಬಾರೋ ನನ್ನ ಹೋಳಿ ಕಾಮಾ ಹುಣವಿ ಚಂದುರಾಮಾ” ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾಳೆ.

ಉಪಕಾರ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಮುರಿದು ತಿನ್ನಲು ಕೊಟ್ಟ ಭಾವನೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಉಪಕಾರ ತೀರಿಸುವೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ—

ಮುಂದಕೆ ಮೊಲೆ ಮೂಡಿಬರುವಾಗ ಬಾವಾ
ಹಿಂದಕೆ ತುಂಬಾ ಕಟುವಾಗೇ
ಯೇಳ್ ಕೆರಿ ಬಾವಿ ನೀರ್ ಮೀಯವಾಗೆ
ಆವಾಗ ತೀರಿಸುನೋ ಉಪಕಾರ

-- ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಪ್ರಾಯ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರ ತೀರಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭವು ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ “ವಿರಹಾ ನೂರು ತರಹಾ” ಎಂಬುದರ ಒಂದು ಸಹಜವಾದ ಬರಹ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ.

“ಜೋಡಿನ ಗೆಣೆಯಾಗ ನೆನಿಸಲುಂಟಾದರೆ ಜ್ವಾಳದ ಒಬ್ಬಿ ನುರಿತಾವ ಅಕ್ಕಯ್ಯಾ” ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಗೆಣೆಯನ “ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದಂತಾ ರೂಪಾ” ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು, “ಎಲ್ಲಿ ಕುಂತರ ಸನ್ಮಂತಿಲ್ಲ ನಿಲ್ಲದವ್ವ ನನ್ನ ಜೀವಾ ಹೋಗಲೇನೆ ಆತನ ಹಿಂಬಾಲ ಹತ್ತೀ ಹತ್ತೀ...”

“ಬಾಯಿಗೆ ಸವಿ ಇಲ್ಲೆ ಅನ್ನದ ರುಚಿ” ಎಂದು ಪೇಚಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಣಯದಾಟ ಮಾಡಿ ದುರಂತದ ಸಾವನ್ನು ಪಡೆದ ಗೆಣೆಯನ ಮರಣವನ್ನು “ಆಚೆ ಕೇರಿಲಿ ಒಂದೇ ರೇಖೆ ಬಣ್ಣದ ಹುಂಜ” ಎಂಬ ಗೀತದಲ್ಲಿ “ರಂಬಿಗಾಡ್ಯವನ ತಲೆ ಎರವು” ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. “ನುಚ್ಚಾಯ್ತು ನೀರ ಹೊಳೆಯಾಗೆ” ಎಂಬ ಸುಂದರವಾದ ಕೋಲಾಟದ ಪದದಲ್ಲಿ— ಗಂಡನುಳ್ಳಾಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ ಮಯೂರ ಮಲ್ಲನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಗಂಡನಿಂದ ಕೊಲೆಗೀಡಾದ ಕಥನವಿದೆ. “ಯಾಕೆನ್ನ ಗನೆಯ ನೆನೆದನೋ ನನ್ನ ಕಲ್ಲಂತ ಎದೆಯ ಕರಗಿತು” ಎಂದು ತಳಮಳಗೊಂಡ ಗೆಣೆಗಾತಿಗೆ ಅವನ ಕೊಲೆಯ ಘಟನೆ ಎಷ್ಟು ಕಳವಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಕೊಡವನ್ನು ಕೆಡವಿಕೊಂಡು ಅತ್ತೆ ಮಾವ ನೋಡದಂತೆ, “ನಾ ಬಳಸಿದ ಕೊಡವು ನುಚ್ಚಾಯ್ತು ನೀರ ಹೊಳಿಯಾಗೆ” ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಕೋಲಾಟದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವುದರಲ್ಲಿದೆ. “ಮೈನೆರೆದ್ವೆಣ್ಣು ಕೈಚಾರಿ ಹೋಗುವಾಗ” ಎಂಬ ಗೀತದಲ್ಲಿ- “ಗಡಿಯ ಕಳ್ಳಾರು ಬಂದು, ಈರಣ್ಣನ ಗುಡಿನುಗ್ಗಿ ಹೊಯ್ಯುವಾಗ, ತೊಡೆಮ್ಯಾಗಳ ಬಂಗಾರ ಕದಲಿಸಿ ಹೋಗುವಾಗ ಈರಣ್ಣ ಗಡಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿದೆಲ್ಲೋ” ಎಂದು ಅವನ ಹೇಡಿತನವನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯಾದ ಬಂಗಾರದಂಥ ಅವನ ಮಡದಿ ತೊಡೆಮ್ಯಾಗಳ ಬಂಗಾರ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. “ಚಿನ್ನ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮ್ಯಾಲೇ ಸಣ್ಣದಾಬಿನ ಸುಣ್ಣದ ಕಾಯಿ” ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ.

“ಹಾದೀಯ ಹೊಲ ನೋಡು, ಗೋದಿಯ ತೆನಿ ನೋಡು, ಹಾದ ಹೋಗವಳ ಮಲಿ ನೋಡು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಕರಿ ಹುಡುಗಿಯ ಅಂಗದ ಬಣ್ಣನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಕೋಲು ಪದಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಚ್ಛು ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಯದೇ ಆದರೂ ಅದೇ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ- “ಬಂದಿದ್ದಾಳೇನೋ ಜಾತರಿಗೆ ಆ ಬಾಲಿ ತಂದಿದ್ದಾಳೇನೋ ಕರಿಗಡಬ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬಯಲು ಸೀವೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗಿ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರೊಡನೆ ಮತ್ತೇನನ್ನೋ ಸೂಚಿಸಿದಂತಿದೆ.

“ಆಚೆ ಕೇರಿಲಿ ಒಂದು ರೇಖೆ ಬಣ್ಣದ ಹುಂಜ” ಎಂಬ ಗೀತದಲ್ಲಿ- “ಕಾಮ ಕಸ್ತೂರಿ ಪುನಗಿನ ಗಮನಕೆ ತಾವೂ ಮಾಡ್ಯಯ್ತು ಮರಿ ಹುಂಜ, ಗೂಡು ಸೇರೈತೆ ಸುಳಿ ಹುಂಜ” ಕೂಡಾಟದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

“ಮರವ ಹತ್ತುವ ನಲ್ಲನಿಗೆ ನೋಡು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಮರ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಬಿದ್ದ ಮರ ಎಂಬುದು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಪದದಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಮುಚ್ಚು ಮರೆ ಹಣ್ಣು ಯಾವುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.

“ಗಾಸ್ತಾಡಿ ಗದ್ದವ ಕಡಿದ ಪೂಸ್ತಾಡಿ ಬೆಲ್ಲವ ಕೊಟ್ಟು ಲೇಸು ಮಾಡಿ ಹೋದನಾ ಎಸದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ?” ಎಂಬಲ್ಲಿ ‘ಬೆಲ್ಲ’ ಎಂದರೆ ‘ಚುಂಬನ’ವೆಂಬ ಅರ್ಥ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. “ಸಣ್ಣ ಸೀರೆಯ ತಂದು ಹೀರಿಪ್ಪೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನವ ಸೂರೆ ಮಾಡಿ ಹೋದನಾ ಎಸದಿನೆಂದು ಮರೆಯಲೋ” ಕೋಲಾಟದ ಹಲವು ನಲ್ವಾಡುಗಳು ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳೆರಡರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಪದರಚನೆಗಳು. ಧಾಟಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದಲೂ ಪಲ್ಲವಿಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದಲೂ ಇವುಗಳ ಗತ್ತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮೋಹಕತೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

■ ‘ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ’- ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಸೌರಭ(೦೩/೦೩/೧೯೮೫)ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ.

೪೫. ನಾಮಧಾರಿ ಸಂಗಮ

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ವಿ.ಗ.ನಾಯಕ ಅವರು ಅವರ ಅಣ್ಣನ ಹತ್ತರ ನನಗೆ ತಲುಪಿಸಿದ “ನಾಮಧಾರಿ ಸಂಗಮ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ಖುಷಿಯಾಯಿತು. ಅದರ ಬಾಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಂತರಂಗದ ರಂಗುರಂಗಿನ ತಸ್ವೀರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹಲವಾರು ಮಿತ್ರರು, ಕೆಲವರು ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಮಿತ್ರರಿಂದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಚಯ ಲೇಖನ ಬರೆಸಿ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಚಯ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗೊಂಬೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಆಡಿಸುವ ಶ್ರೀ ಬೇರಂಕಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನಾಯಕರ ಕಲಾವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದುದು ವಿಶೇಷ, ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ. ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಜಾತಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತೆಯನ್ನು ತರಲು ಸಮ್ಮೇಲನವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಜರುಗಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದ ನಾಮಧಾರಿ ಸೇವಾ ಸಂಘ, ಭಟ್ಟಳ (ಉಕ) ಇವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಈ ಸ್ಮರಣೆ ಸಂಚಿಕೆ ಇಂಥ ಸಂಚಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗುವ ಜಾಹೀರಾತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಐವತ್ತು ಪುಟಗಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ವಿ.ಗ. ನಾಯಕರು ನಾಮಧಾರಿಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕಾಸರಕೋಡು(ಗೋಡು) ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ನಾಯಕನ ಕುರಿತು ಅವರು ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ ಮತ್ತು ಇತರ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದುದು ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಭಟಕಳದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ನಾಯಕನ ವಂಶದವರಿರುವುದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿ ಈ ತನಕ ನನ್ನಿಂದ ಅಲಕ್ಷಿತವಾದ ಗೊಂಡ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದ ಕಥನ ಗೀತವು ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಯಗೂಡಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ

ಹಾರಿದ್ದ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಕಿರೀಟವು ಭಟಕಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಉಲ್ಲೇಖವು ಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಮ್ಮಣ್ಣನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದ ಎಂದೂ ಆ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ತಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಕಿರೀಟದ ಉಲ್ಲೇಖವು ನಿಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಸಾಮಂತರಾಜನೂ ಆಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಊಹೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಅವನ ಆಧಿರಾಜಿಯು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಲು ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಅನುಮಾನವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

'ಕೊಮಾರಪೈಕೆ' ಎಂದು ಇವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಜಾತಿಯವರು 'ಕೊಮಾರಪಂತ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ 'ಪಂತ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಶಿವಾಜಿಯ, ಇಲ್ಲವೆ ಪೇಶವಾಯಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾರವಾರ ಅರಗಾ ಊರಿನ ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ದಿ ಮೋರೋಪಂತರ (ಅರಗಾ ಪಂಚಾಂಗ ಕರ್ತರಾಗಿದ್ದರು) ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನರ ದಿ.ಟಿಳಕರು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯ ತಲೆದೊಡಿಗೆ ಈ ಕುಟುಂಬದ ಗಂಡಸರು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಫೋಟೋಗಳಿದ್ದವು; ಇದು ಮರಾಠರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಕಾಲದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕೊಮಾರಪಂತರ ತಾವು 'ಕುಮಾರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಿರುವ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಗಾಮೊಕ್ಕಲಿಗ ಗಾಮನಾಯ್ಕರು ಎಂದು ಹಳೇ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು.

ರಾಘವಾಂಕನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದೀವದ ಮೃಗಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಬೇಟೆಯ ವಿಸ್ತಾರ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ದೀವ ಶಬ್ದವು ಬೇಟೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹೊತ್ತಿದೆ. ನಾಯಕ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬ್ಯಾಡರು ಧೀವರರೇ, ಬೇಟೆಗಾರರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಳೆಪೈಕದವರೂ ತೀರಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧೀವರರೇ ಬೇಟೆಗಾರರೇ ಆಗಿದ್ದರೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಊಹೆಗೆ ಬಲಬರುತ್ತದೆ. ದ.ಕ. ಬಿಲ್ಲವ ಎಂಬ ಈ ಜಾತಿಯವರ ಹೆಸರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಧೀವರ' ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ. ಇದು ಮಲಯಾಳಿಗಳೂ, ತಮಿಳರೂ, ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಕ್ರಮದಂತೆ ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರವಾಗಿಯೇ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತಕ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ 'ತೀವರ ಕನ್ಯಾಯಾಂಜಾತಃ' ಎಂದು ಡಾ.ಪಿ.ಎಸ್.ಭಟ್ಟರು ಹುಡುಕಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ (ಗ್ರಂಥದ ಪುಟ ೪). ಇಲ್ಲಿ 'ದೀವರ' ಎಂಬುದನ್ನು 'ತೀವರ' ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಮಲಯಾಳಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಹಳಪೈಕದವರು ಗಾಳ ಹಾಕಿ ಮೀನು ಹಿಡಿದರೂ ಬಲೆಬೀಸಿ ಮೀನು ಹಿಡಿವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಳೆನೀರು ಹರಿವ ಗಂಡಿಯಲ್ಲಿ, ಬೇರೆಡೆ ಸಹ ಬೆತ್ತದ ಕುಳ್ಳಿಯಿಂದ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ನಾಯ್ಕರು ತಿಳಿಸುವ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದ ಸೋದರ ಮಾವನ ಚಾಜವು ಬಹುಶಃ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುವ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲೂ ಹವ್ಯಕರಲ್ಲೂ ಇದ್ದ ಪದ್ಧತಿಯೇ.

ಉ.ಕ. ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ದೀವರ ಗಂಡಸರು ತೆಂಗಿನ ಮರದಿಂದ ಹೆಂಡವನ್ನು ಇಳಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ 'ತೆಂಗಿನ ದೀವರು'. ಘಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದವು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿನ ದೀವರು ಬೈಣೆ(ಬಗಿನೆ) ಮರದಿಂದ ಹೆಂಡ ಇಳಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ 'ಬೈಣೆ ದೀವರು' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ವಿ.ಗ. ನಾಯಕರು ಕರ್ಕಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ಭಟ್ಟರು ಬರೆದಿದ್ದ "ಅನಾರ್ಯ ವಿವರ" ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದ ಪರಿಚಯ ನೀಡಿದುದೂ ಶ್ರೀ ಮಧು ಗಣಪತಿರಾವ್ ಇವರು ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದುದೂ ಗ್ರಂಥದ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.

೪೬. ಚಂದಾವರದ ಮಾಸ್ತಿ-ಬಂಡಿಹಬ್ಬ

ಪರಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಣಯ ಮಾಡಿ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ವೀರನ ಕಥೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಕ್ಕಾರ ಊರಿನ ವೃದ್ಧ ಮಂಜುನಾಥ ಗುನಗ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಮಾರ ರಾಮನಾಯಕ ಅಂದರೆ ನಾಮಧಾರಿ ವರ್ಗದವ. ಮಾಸ್ತಿ ಎಂಬ ಗುಡಿಗಾರ ಜಾತಿಯ ಹೆಂಗಸು ಕುಮಾರ ರಾಮನಿಗೆ (ಮೋಹದಿಂದ) ಮರುಳಾದಳು. ಕುಮಾರ ರಾಮ ಸೇನಾ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. ಕುಮಾರ ರಾಮನಿಗೆ ಮರುಳಾದ ಅವಳನ್ನು ತುಂಬಾ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ “ಕೊಣಿಸುಕೆ ಕೊಂಕಣತಿ, ಕೊಂಡ ಬಿಳುಕೆ ಮಾಸ್ತಿ” ಎಂತ ಗಾದೆಯಿರುವುದನ್ನು ಅವರೇ ಹೇಳಿದರು. ಕೊಂಕಣಿಗರ (ಗೌಡ ಸರಸ್ವತ) ಹೆಣ್ಣು ಅವಳಿಗೆ ಏರಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅಂದರೆ ಆ ವೀರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸೆಂದು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ, ಮಾಸ್ತಿಯು ರಾಮನ ಪ್ರಣಯ ಮಾಡಿದಳು. ಆದರೆ, ಜನರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಬಹಳ ಹೀನಾಯವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿದರು. ಅವಳು ನಾಚಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಂಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತಳು.

ಈ ವಿಷಯ ಕುಮಾರ ರಾಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವನು ಅವಳ ಎಲುಬನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೆಕ್ಕಿ ಕೂಡಿಸಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಜೀವ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದನು.

ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗೆ ದೇವರು ಉಂಟು. ಅದಕ್ಕೂ ಕುಮಾರ ರಾಮನಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿರಲೂಬಹುದು. ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳಲಾಗದು. ಈ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಮೋರೆಯಾಗಲಿ ಆಯುಧವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಘಟನೆಯ ನಂತರ ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿ “ಮಾಸ್ತಿ ಮೆರೆವ ಹಬ್ಬ” ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡದ ಬಾವಿ ಎಂದು ಇದೆ.

(Note :- ಇದನ್ನು ಡಾ.ಎಲ್.ಆರ್.ಹೆಗಡೆಯವರು ಶುದ್ಧ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಲೇಖನ. ಇದರ ಜೊತೆಯೇ "ತಥಾಪ್ರತಿ" ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಜಾನಪದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಲೆಂದು ಎರಡನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.)

ಚಂದಾವರದ ಮಾಸ್ತಿ - ಬಂಡಿಹಬ್ಬ (ತಥಾಪ್ರತಿ)

ಚಂದಾವರದಲ್ಲಿ ಗುಡಗಾರತಿ ಮಾಸ್ತಿ ಕೊಂಕಣತಿ ಯೇರ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟು, ಹೇಂಗೆ ಕೊಡ್ತೆ ಹೇಳಿ, ಮಾಸ್ತಿ ಮಕ್ಕಾಯ್ತು ಅದ್ಕೆ ಅವ್ ಆದ ಜನರಿಗೆ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಆಯ್ತು. ಅದ್ಕೆ ನಾಚ್ಚಾಯ್ತು, ಅಗ್ಗಿ ಕೊಂಡ ಮಾಡ್ತು ಕೊಂಡದಲೆ ಬಿತ್ತು (ಕೊಂಡದ ಬಾವಿ ಹೇಳದೆ).

ಆಗ ಕೊಮಾರನಿಗೆ ಗುತ್ತಾಯ್ತು, ಅದು ಮಾರನೆ ದಿವಸ ಅವ ನೋಡಕಂಡಿ, ಯೆಲಗ್ಯೆಲ್ಲಾ, ಹೆಕ್ಕಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿದಾ ಅದ್ಕೆ ಜೀವ ಮಾಡ ಬಿಟ್ಟ ಮಾಸ್ತಿಗೆ. ಮಾಸ್ತಿ ತಕೊಂಡ ಬಂದ ಮಾಸ್ತಿ ಮೆಯ್ಯು ಹಬ್ಬ, ಗೂಡ ಕಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟರೆ, ಮಾಸ್ತಿ ವಿಗ್ರಹ ೧ ½ ಪೂಟ್ಟವಳಗದೆ.

ಕೊಮಾರ ರಾಮನ ೨ ½ ಪೂಟ ಮೂರ್ತಿ ವೀರಭಾವದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣ, ಖಡ್ಗ, ಕುದರಿಲ್ಲ ಅದ್ಕೆ.

ಕುದ್ರೆ ವಿಗ್ರಹ ಕಂಚಿನದ್ದು, ಮಂಜನಾಥ ಗುನಗಾನ ಮನೆಲದೆ. ಜೈನರ ಸ್ಥಿತಿ ನಾಶವಾದಾಗ ಅವರಯೆಲ್ಲಾ ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಹವ್ಯಕರು ನಮ್ಮ ಇಲೆ ತಂದು ಇಟ್ಟು.

ಮಾಡಗೇರಿಯವ ಕೂಮಾರ ರಾಮನ ಮುದ್ರಿ ಹೊರತಿದ್ದ ಹೆರಿಬೋಮ ಅಂತ್ರು ಅದಕೆ ಅವನಿಗೆ ನಮಗೆ ಯೆಷ್ಟರೆಮಕ್ ಅದೆಯೇ ಅವನಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಿಮತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ವಾಲಗದ ಮೇನೆ ಹಗಲದಿವಟಿಗೆ ಮೇನೆ ಮನಿಂದ ಕರ್ಕಂಬರ್ತಿದ್ರು ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜ ಹೇಳ್ಳ ಮಾತು, ನಾರಾಯಣ ಈರಪ್ಪ ಗುನಗೆ (ಮಂಜುನಾಥನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು) ಆಗಿನಂತೆ ಹೇಳಿ.

ಕಾಲಾ ಬದ್ಲಾವಣೆಯಾಯ್ತಲ್ಲಾ ಹೇಳ ಕಳ್ಳರಾ ವಂದ ದೆವಟಿತ ಕಂಡ ಹೋಗಿ ಅಂದ್ರು. ಅವ ಅದಕೂ ಬಂದ. ಕಡಿಗೆ ದೇವಟೀನು ಇಲ್ಲ. ಹೇಳ ಕಳ್ಳದ್ರು ಅವನಿಗೆ ಸೂತಿಕ ಇತ್ತು. ಆ ಕೆಲ್ಸಕ ಅವ ತಯಾರಿಲ್ಲ. ಅವ್ವಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಸುದ್ದಿನೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಗುತ್ತೂ ಇಲ್ಲ.

ಹಬ್ಬಸುರು ಮಾಡ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರ್ಯವ್ವಿಗೆ ಹೆರಿಚೇ ಕೊಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬ ಸಾಗ್ಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಇವರು. ಪದ ಹಂಭಿಲ್ಲ :

ಕೊಮಾರ ರಾಮಪ್ಪಗೆ ಮರಳಾದ್ಯೆ ಮಗಳೇ
ಗೋಡಿಗೆಸುಂಬಳ ವರ್ನ್ ಕಂಡಿನೆಕ್ ನೋಡು ಮಗಳೇ
ವಳ್ಳಲ್ ಉಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ಕಂಡಿ ನೆಳಲಿ ನೋಡು ಮಗಳೇ.

೪೨. ಕುದುರೀಬೀರಪ್ಪನ ಹಬ್ಬದ ಮಾಹಿತಿ

ಶಿರೂರಿನಿಂದ ಎಂಟು ಮೈಲು ಮುಂದೆ ಕಾರ್ನಿ ಉರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿದ ಬೀರಪ್ಪನ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಕಂಚಿನ ಕುದುರೆ. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪೂಜೆ. ಅಲ್ಲ ಅದೇ ಉರಿನವರು ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೋದವರಿಗೆ ಉಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜೆಮಾಡುವವರು ಜೈನ ಗೌಡರು. ಮೊದಲು ದಿನಾ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಠ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಿದೆ. ಬಹಳ ಜನ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಒಬ್ಬ ಜೈನರವನ ಮೈ ಮೇಲೆ ಕುದ್ರಿ ಬೀರಪ್ಪ ಬಂದು ಕೆಂಡ ಹಾಯ್ದು. ಮಕರ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಪೂಜೆ, ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ದಿನ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ. ಕುರಿ-ಕೋಳಿ ಬಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಜೈನರು ಮಾಡುವ ಪೂಜೆ. ಜೈನ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಮೈಯಾಣ್ಣೆಯಾಗಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಜನರಿಗೆ ಉಪದ್ರವ ಬಂದರೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕೂಸಾಳು ಜಾತಿಯವರು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಮಾನ.

ಮುಂದಿನ ಮಾಹಿತಿ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ...

ಕಂಚಿನ ಉರೋ(ಮೂರ್ತಿ) ಬೆಳ್ಳಿ ಗೊಂಬೆ ಮಾಡಿಹಾಕಿ ಅಂತ್ಯ. ಕೊಂಡ ಕಡಿಸಿ ೩ ಜನ ಹಿಂಡು ಹಾರಿದ್ದಲ್ಲ? ದೇವಸ್ಥಾನ ಗಳು ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟುದು ೩ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಆವಾಗೆ ಬಿಡಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟುವುದು. ಮಾಡಿಗೆ, ಸೋಗೆ, ಕಯಡ, ಮಡು, ಹೀಜ್ಲ ಮರದ ಟೊಂಗ್ ಮುಚ್ಚುವುದು. ಯಾರೂ ಕಿಟ್ಟೊಕೆಡಿಯ, ಬಳಿಬಿದ್ದಿತಂದ್ ಹೆಕ್ಕುಕ್ ಯಡ್ಯಾ. ಬಳಿಗಾರು "ನನ್ ಬಳಿ ಕರ್ಚಾಗ್ಲಿ" ಹೇಳಿ ಯಯ್ಯ ಬಳಿ ಹಾಕ್ ಹೊತ್ತು. ಮಡಕೆ ಮಾರುವವರು "ನನ್ನ ಮಡಕೆ ಮಾರಾಟಾಗ್ಲಿ" ಹೇಳಿಕ್ಕಿ ಯೆಯಡಾಣೆ ನಾಕಾಣೆ ಕಾಣ್ಕಿ ಹಾಕ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹೋದರು

ಯೆಯ್ಯಕಾಯಿ ತಕಹೋತ್ರು. ಗಂಡಮಕ್ಕಳ್ ವಡೂದು, ಕಾಣ್ಕಿ ಹಾಕೂದು ಯೆಯ್ಯ ಬಿಲ್ಲಿ, ದೊಡ್ಡ ಕಾನಾಗಿತ್ತಲ್ಲಿ (ಅಡವಿ) ಹುಲಿ, ಕಯಡಿ, ಹಂದಿ ದಂಡು.

ದೇವರ ತಕಹೋಪನಕ ಮರದ ಕುದರಿ ಹೊತ್ಕಹೋತ್ರು ಕೊಂಡದ ಮಾಸ್ತಿ ಅಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳ್ಕಂಡರಿದೆ ಅಲ್ ಹೋತ್ರು. ಹೇಳ್ಕ ಕೇಳದ್ದು ಚಿನ್ನದ ಕೋವಿ, ಬಾಚಿಟ್ಟದ್ದು ಹಿತ್ತಾಳಿದು. ಬಿಲ್-ಬಾಣ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ದಂಡಿನ ಕತ್ತಿ ತಳದಲ್ಲಿ, ಜಟ್ಟ ದೇವರ ಸಾಯಿತ (ಸಾಮಾನು) ಪೂರಾ ಅದೆ. ಕಬ್ಬಿಣದ್ದು ದಂಡಿನ ಕತ್ತಿ ತಳದಲ್ಲದೆ. ಶಿರೂರಲ್ಲಿ ಸೊಪ್ಪನ ತುಂಡಿನ ಮಾಸ್ತಿ ಇದ್ದು, ಸೊಪ್ ಮುರ್ದ್ ಹಾಕಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗತ್ರು, ಕಲ್ ಮಾಸ್ತಿಗೆ ಎಂದ್ ಕಲ್ ಹಿಂದ್ ವಗ್ ಹೋಗುದು.

೪೪. ಮಾಸೂರು ಹಬ್ಬ

ಮಾಸೂರಿನ ಶ್ರೀ ಹನುಮಂತ ಹನುಮಂತ ಪಟಗಾರ ೭೦ವರ್ಷದವರು ಮಾಸೂರು ಹಬ್ಬದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾಹಿತಿ ಮಾಸೂರು ಹಬ್ಬವು ಕರ್ಕ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ದಿನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ (ವಿವರ ತಿಳಿಯಬೇಕು). ಮರುದಿನ ಕಲಶ ಬೋಳೆ ದೇವರ ಮನೆಗೆ ಸಂಜೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಲಶ ಜೋಡು ಕಲಶ, ಬಾಗಿಲಬೀರ, ಸೂಲುಬೀರರದು, ಒಂದು ಬಬ್ಬುದೇವರದು ಹಬ್ಬ ಈಸಲ ಜನವರಿ ೧೪ ರಂದು ಬಬ್ಬು ದೇವರ ಮುಖ್ಯ ದೇವಾಲಯ ಮಾಸೂರ ಕುವೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ೪ ಫೂಟು ಎತ್ತರ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿ ಬಬ್ಬುದೇವರದು, ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣ ಎಲ್ಲಾ ಧರಿಸಿದ್ದು. ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳ್ಳಿಕವಚ ತೊಡೊಸುವದು, ಸಂಜೆಗೆ ಎರಡೂ ಕಲಶ ಹೋಗುವದು.

ಮಾಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬುದೇವರು ಬಬ್ಬುಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಶಿಲಾ ಲಿಂಗರೂಪದ ವಿಗ್ರಹ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಕವಚ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ತೊಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕೈಕಾಲು ಕಿರೀಟ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಿಲಾರೂಪ, ೨ ಫೂ ಎತ್ತರ. ಇಲ್ಲಿ ಜೈನ ಜಟ್ಟ ಸಹ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೂ

ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಗಿಲ ಬೀರು, ಸೂಲು ಬೀರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಆಗಿದ್ದು ರಣದಲ್ಲಿ
ಮಡಿದು ದೇವತೆಗಳಾಗಿರಬಹುದು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾನಪದ ಯೋಗಿ ಡಾ. ಎಲ್.ಆರ್ ಹೆಗಡೆ

ಡಾ. ಎಲ್. ಆರ್. ಹೆಗಡೆ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ, ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ, ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ. ಸುಮಾರು ಏಳು ದಶಕಗಳಿಂದಲೂ ಜಾನಪದದ ನಂಟು. ಅವರಿಗೀಗ ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟು. ನನ್ನ 'ಜನಪದ ಗೀತ ಸಂಗ್ರಹ' ಹವ್ಯಕ ಹೆಂಗಸರ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ನಾನು ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ಉವಾಚ. ಆದರೆ, ಆನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಪಾರವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳವರ, ಹಿಂದುಳಿದವರ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಡಾ. ಹೆಗಡೆಯವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅರುವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು. ಅವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಪ್ರಥಮ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ 'ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು' (೧೯೭೯) ಎಂಬುದು. ಅದಾಗಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪದಗಳು (೧೯೭೨), ಬೆಳಿಯಮ್ಮನ ಹಾಡುಗಳು (೧೯೭೨), ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು (೧೯೭೩) ಎಂಬಿವೂ ಕಥನ ಕವನಗಳ ಸಂಗ್ರಹಗಳೇ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಲನಗಳಿಗೂ ಹಾಡುಗಾತಿಯರ ಹೆಸರುಗಳೇ ಶಿರೋನಾಮೆ. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಡುಗಾತಿಯರ ಕುರಿತು ಆತ್ಮೀಯ ಪರಿಚಯ. 'ಸ್ತ್ರೀ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ, ಅವರ ಲೋಕವನ್ನು ಅವರು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಎಂದರೆ, ಕೇಳಿಸದ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೇಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು' ಎಂದು ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ ಅವರ ಶ್ಲಾಘನೆ. ಇದು ಮನನೀಯ.

ಕೆಲವು ಲಾವಣಿಗಳು, ಮುಕರಿ ಮತ್ತು ಹೊಲೆಯರ ಪದಗಳು, ಸುವ್ಯೇ ಸುವ್ಯೇ ಸುವ್ಯಾಲೆ, ಹಾಡುಂಟೇ ನನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ... ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಸೊಗಸಾದ ಹಾಡು, ಕಥನ ಕವನಗಳ ಸಂಕಲನಗಳು. ಕುಮರಿ ಮರಾಠಿಗರ ಕತೆಗಳು, ಸಿದ್ಧಿಯರ ಕತೆಗಳು, ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಕತೆಗಳು, ಸಣ್ಣ ಕೂಸ ಹೇಳಿದ ಕತೆಗಳು... ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ಹತ್ತಾರು ಬಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ದಕ್ಕಬಹುದಾದ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳು. ಅದರಲ್ಲೂ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಹೊರತಂದ ಇವರ 'ಜನಪದ ಮತ್ತು ಗಿರಿಜನರ ಕಥೆಗಳು' ಬಹಳಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ, ತೂಕದ ಕೊಡುಗೆ. ಗಾದೆ ಕತೆಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳು, ಒಗಟುಗಳು ಮತ್ತು ಕತೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಜಾನಪದದ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು. 'ಜಾನಪದ ಕ್ರೀಡೆ' ಇನ್ನೊಂದು ಪುರಾವೆ.

ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ಜನಪದ ವೈದ್ಯವನ್ನೂ ಬಾಚಿಕೊಂಡ ಸಾಹಸಿ. ಈಗಾಗಲೇ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ, ಪ್ರಯತ್ನವಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಯಶಸ್ವಿ. ಅವರಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕುಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥ ಸಮರ್ಪಣೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಗಾಂವರೀ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ದನಗಳ ವೈದ್ಯ, ನಾಡ ಮದ್ದು ಆರೋಗ್ಯ ದರ್ಶನ, ಗರ್ಭಿಣಿ ಮತ್ತು ಬಾಣಂತಿ ಉಪಚಾರ, ಪಶುವೈದ್ಯ ರತ್ನಾಕರ... ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ. ನಾಡಮದ್ದುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾಯ. ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಉಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರ, ಆದಾಯ.

ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧಕರೆಂದೂ ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಪೀಠಿಕೆಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುದೀರ್ಘ, ಶ್ರೀಮಂತ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಅನೇಕ ಸಂಪ್ರಬಂಧಗಳೂ, ಅವರು ಕೇವಲ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಸಕ್ತರಲ್ಲ. ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹವೂ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಎಲ್ಲಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಡೆಯಲಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ವಿವರಗಳನ್ನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅವರ ಕಾಳಜಿ.

ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ಕವಿಗಳು ಕೂಡ, ಕತೆಗಾರರೂ ಹೌದು. ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಬುದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಕ ಬೇರೆ. 'ಬಾಳ ದೀಪಾವಳಿ' ಕವನ ಸಂಕಲನ ೧೯೫೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿತ. 'ಒಂದೊಂದು ಕವನ ದೀಪವೂ ಬಾಳಿನ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣದ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ' ಹೀಗೆ ವರಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಂದಲೇ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಅಪ್ಪುಗೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕವನಗಳೂ ಜಾನಪದದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತ. ತಂದಾನೋ ತಾನೋ, ಅಂಬೀರ ಸೊಯ್ಯ, ಬೊಂಬೈವಾಲಾ, ಕಲಸಿನಾರಣ, ಬಂಟೂಕರ್ಯ ಇಂಥವು ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಾರಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತ. ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಹಕ್ಕಿ ನರಸಣ್ಣ' ಸಂಕಲನದ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಸೊಗಡು. 'ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳವಳಿದ ಶಾಖ. ಇಲ್ಲಿನ

ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೆ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಹೆಂಗಸರು ಒಂದೆಡೆ ಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತು ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.' ಕಥೆಗಾರನಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಸುಖ. ಇವರ ಹದಿನೈದು ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಂಗ್ರಹ 'ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಾಸಂಗ' ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಗಾಢ ವ್ಯಾಸಂಗದ ಫಲಶ್ರುತಿ. ಇಲ್ಲಿನ 'ರಾಘವಾಂಕನ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ' ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೊದಲ ಬರಹವೆಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಅಭಿಮತ. 'ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ' ಇವರಿಗೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಕೊಡಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ. ಇಲ್ಲಿನಂತೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ತೌಲನಿಕ ಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕಂಡರಿಸಿದ ಕೃತಿ ಬಹುಶಃ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು, ಏನೋ? ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ ರಾಮಾಯಣ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಹಳಗನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು- ಇವು ಮೂರ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳೂ ಅಧ್ಯಯನಪೂರ್ಣ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣ. ಜೈನ ಮಹಾಭಾರತ, ಲಂಕಾದಹನ, ಸಂಪಾದಿತ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ವೈದ್ಯರೆಂಬುದೂ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ. ಅವರದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತ. ಉಚಿತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅವರ ಧರ್ಮ. ಹೋಮಿಯೋಪಥಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೂ ಕೃತಿ ಮುದ್ರಿತ. 'ಹೋಮಿಯೋಪಥಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ' ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡದ ಹೊತ್ತಿಗೆ. 'When the Indicated Remedy Fails in Homeopathic Practice' - ಇದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬುಕ್.

ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೃತಿ ಕೊಟ್ಟೂ ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ಏನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ? ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮೀರಬಹುದು. ಇದು ಕಥೆಗಳ ಕುರಿತು. ಇತರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ? ಅದೂ ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲ ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳಿಂದ ಈಚೆಗೆ 'ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ, ಶಿರಸಿ' ಇದರ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಒಂದು ಮಾದರಿ ಸಂಘಟನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲವಾರು ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಣೆ. ಬಾಕಿ ಬಹುಬೇಗ ಪ್ರಕಟವಾದೀತು ಎಂಬುದು ವಿಶ್ವಾಸ. ಆಗಲಿ ಎಂಬುದು ಹಾರೈಕೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಹೆಗಡೆಯಂಥ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಪರಿಶ್ರಮದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯೇ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರ.

ಹಾಗೆಂದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಸಂಮಾನಗಳಿಂದ ಪುರಸ್ಕೃತರಾದವರು ಡಾ. ಹೆಗಡೆ. ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೋಸುಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಾತ್ರ. ಅದೇ ವರ್ಷವೇ ಶಿರಸಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಪಟ್ಟಣದ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದ ಹತ್ತನೆಯ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಪದಕದೊಂದಿಗೆ 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರತ್ನ' ಬಿರುದಿನಿಂದ ಸಂಮಾನಿತ.

೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ವಾರ್ಷಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೧೯೯೪ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ರಂಗಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ದಶಮಾನೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಸಂಮಾನದೊಂದಿಗೆ 'ಜನಪದ ಕಲಾವಿಭೂಷಣ'

ಬಿರುದು, ಸ್ವೀಕಾರ. ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಮದುವೆ ಹಾಡುಗಳು' ಕೃತಿಗಾಗಿ ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ 'ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಗಿರಿಜನರ ಕಥೆಗಳು' ಸಂಕಲನಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಆಯಾಯ ವರ್ಷ 'ಬಹುಮಾನ'ಗಳ ಮನ್ನಣೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಶಿರಸಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಉ.ಕ. ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಅಂಕೋಲಾದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಟ್ಟದ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷತೆ- ಹೀಗೆ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆ.

ಹಲವಾರೆಡೆಗಳಿಂದ ಅಭಿನಂದನೆ, ಅಭಿವಂದನೆಗಳ ಸಮರ್ಪಣೆ. ಅದೆಲ್ಲ ಕೊಡುವವರ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ, ಸಹೃದಯತೆ. ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಔದ್ಧತ್ಯ. ಡಾ. ಹೆಗಡೆ ನಂಬಿಕೆ. ದಿಟದಲ್ಲಿ ಇಂಥದ್ದರಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ. ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತ, ಧನ್ಯ. ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಯೋಗಿ ಮಾನ್ಯ ಡಾ. ಎಲ್. ಆರ್. ಹೆಗಡೆಯವರು.

■ ಲೇಖಕರು : ವಿ.ಗ. ನಾಯಕ

'ಉದಯವಾಣಿ' ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಸಂಪದ, ೨೩/೦೯/೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ

ಎಲ್ ಆರ್ ಹೆಗಡೆ

ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಲೆ

೧೨ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜಾನಪದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಉಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಹಾಚೇತನ. ಅಧ್ಯಾಪನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಮಯವನ್ನು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಾಜಜೀವಿ. ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಅಪೂರ್ವ. ಅವರಿರುವಾಗ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರೇ ಬರೆದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಪೀಠಿಕೆ, ಮುನ್ನುಡಿಗಳು ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಳವಡಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳ ಕುರಿತ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಅನನ್ಯ; ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಭಾಷಣಗಳು, ಜಾನಪದ ಲೇಖನಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ.

ಈಗಾಗಲೇ ಅವರ ಉಳಿದ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟಣೆ ಕಂಡಿವೆ. ಅವರ ಅಪಾರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಆಯ್ದು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸರಣಿಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಪುತ್ರಿ ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಣುಕಾ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್‌ರವರು ಈ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನಾಡಿಗಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಉಚಿತ ಪುಸ್ತಕ

ವಿತ್ರಮಂಡ್ಯಮ

ಮುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಪಟ್ಟಿ